

HIZ - ZAMAN DİZİSİ

HIZLANDIRILMIŞ KAPİTALİZM

Bağımlı kapitalizmin zorla, düpedüz kan dökerek- hızlandırmaya çalıştığı yalnızca trenler mi?

Birini anlamaya fırsat bulamadan bir diğeri burnumuza danyan “yeniden düzenlemeler” fırtınası, kapitalist üretim ve egemenlik ilişkilerinin hızlandırılmış yeniden yapılandırılmasına işaret etmiyor mu?

Önceki hükümet “15 günde 15 yasa” ile, giderayak, hızlandırılmış yasama ve yürütmenin unutulmaz örneğini vermişti. Kimi noktalarda ayak direyen hükümetin hızlandırılması, mali sermayeye en üst düzeyde bir MGK krizine (şu Anayasa kitabı “kazası”!) malolmuştu.

Mevcut hükümet ise, hızlandırılmış yasama-yürütme’den hızlı yasama-yürütmeye geçişi temsil etmektedir. Ya da, öncekiyle karşılaştırma açısından, her 15 günde 45 yasa. Buradan, Meclisin ve çoğu bakanlığın bırakalım yürütmeyi denetlemeyi (ki bu denetimi de zaten MGK-Cumhurbaşkanlığı yapmaktadır), yasama sürecinde bile devre dışı bıraktığı açıkça görülmektedir. MGK bünyesindeki, şimdilerde pek sivil MGK Genel Sekreteri ile ambalajlanan, olağanüstü yasama ve yürütme biçimleri olağan devlet işleyişi haline gelmiştir.

Sırada yüksek yargının hızlandırılması var. Ve tekelci sermayenin bir dönemki isterlerine göre organize olmuş her temel devlet kurumunun yeniden yapılandırılması girişiminde olduğu gibi, zor içeriyor, devlet krizine yol açıyor. Burjuvazi içindeki güç ve paylaşım mücadelelerinde bu kez de yüksek yargının kirli çamaşırlarının ucundan sergilenmesi raslantı değil. Burjuva güçler mücadelesinde özelleştirme ve yeniden düzenlemeler sürecinin hızını kesen yargının da yeniden düzenlenerek hızlandırılmasına yönelik. TÜSİAD ilgili raporunda, yargıda yüzbinlerce davanın biriktiğinden, yıllara yayılan

davalardan şikayet ederek “hızlı yargı” istemiyor muydu?

Emperyalist kapitalizmin “etkin devlet” yönergesi, bir yönüyle de “hızlı devlet” anlamına gelir. Türk ordusunun da alındığı NATO Acil Müdahale Gücü, bölgedeki bir “kriz” noktasına 15 ile 45 gün içinde uluslararası çıkarma yapabilmeyi öngörmektedir. Ordu Modernizasyon Projesi, asker sayısı nisbeten daha az fakat hareket hızı ve vurucu gücü daha yüksek, profesyonel ordu birliklerini öngörür. Eylem yapılan yere toplu olarak daha hızlı intikal eden çevik kuvvet polisinin de sık sık yetersiz kalmasıyla, özel (ve hızlı) hareket timlerinin müdahale kapsamının işçi-öğrenci gösterilerine kadar genişletilmesi bir diğer örnektir.

Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Yerel Yönetimler Kanunu, Kamu Personel Rejimi, e-Devlet projesi... tüm bunlar da, sermaye çevriminin hızlanmasına ayak uyduramadığı gibi engeli haline gelen devlet çarkının hızlandırılmasını öncelikle kapsar.

“Hızlanan kapitalizm”

Diyelim ki 10 yıl öncesine göre zamanın daha hızlı aktığı ya da “hızlandırılmış zamanlar”da yaşadığı sanısına kapılmayan var mıdır?

Çalışma ve gündelik yaşam temposu yükselmekte, her kriz devresiyle yeni bir sıçrama kaydetmektedir. Öyle ya, 15-20 yıl öncesinde otomasyon, bilgisayar, bulaşık makinası, cep telefonu nedir bilmediğimiz gibi gündelik dilimize “koşuşturma” diye kelimesi bile henüz girmemişti.

Hayır. Hızlandıkça hızlanan ve hızlandıkça daha sık ve daha büyük “kazalar” yapan sermayenin yeniden üretim ve dolaşım sürecidir.

İşbirlikçi teknelci kapitalizmin hızlanışına, büyük şirketlerden örneklerle bir göz atalım:(Rakamlardaki değişimler 90'ların başından günümüze hız artışlarını yansıtmaktadır.)

- Üretim sürecinde hızlanma: Honda Türkiye'de bir otomobilin montajı 10 saatten 6 saate indi. Profilo'da bir televizyonun üretimi 4 saatten 1 saate düştü. Arçelik'te her bir montaj bandında ortalama 1.5 dakikada bir ürün çıkarırken bu süre günümüzde 5 saniyeye kadar düştü. İstikbal Mobilya'da bir yatağın montaj bandından çıkış süresi 2-5 dakikadan 15-20 saniyeye indirildi.

Zorlu Holding'te dokuma tezgahlarının hızı yüzde 50-75, boyama ve terbiye işlemleri hızı ise yüzde 30 oranında arttı. İpek Kağıt'ta vardiya başına üretilen koli miktarı yüzde 25 arttı.

- Teslimatta hızlanma: Hyundai Assan'da 3-12 aydan 1 ay ve altına, Arçelik'te 60 günden 7 güne, Mavi Jeans'te 5-6 haftadan 2-3 haftaya, İpek Kağıt'ta 7-10 günden 2-5 güne indi.

- Stok tutma süresinde kısılma: Honda Türkiye'de stok tutma süresi üretim sürecinde 15 günden 5 güne, satış sürecinde 30 günden 10 güne düştü. Arçelik bayilerde stok tutma süresini 30 günden 15 güne çekti.

- Model ve dizayn yenilemede hızlanma: Cep telefonlarında daha gelişkin bir modelin çıkarılması için gerekli süre 2.5 yıldan 3 aya kadar kısaltıldı. Bilgisayarlarda 3 yıldan 6 aya indi. Teba, ev aletlerinde 5 yılda bir yapabildiği yeniliği yılda bire indirdi. Profilo-Telra, yılda ancak iki farklı ürün konsepti geliştirebilirken, şimdi yılda 20-25 farklı proje üretiyor.

- Dağıtım ve geri beslemede hızlanma: Coca-Cola, Algida, Tat Konserve gibi büyük tekeller, yerel dağıtım ve satış kontrol merkezleri kurarak en ucra bakkala kadar satışların geri beslemesini metropollerde gün aşırıya, Anadolu'da haftada bire kadar indirdiler. Bu süre 1990'da büyük şehirlerde haftada 1'i, Anadolu'da ayda 1'i bile zor buluyordu.

- Bilanço çıkarmada hızlanma: 10 yıl öncesinde büyük şirketler ancak 6 aylık, en fazla 3 aylık dönemler itibarıyla bilanço tanzim edebiliyordu. 6 aylık bilançoların hazırlanması da 2 aylık bir süre alıyordu. Bugün birçok şirket aylık bilançolarını taki eden ayın ilk 5-10 gününde çıkarabiliyor. Büyük tekeller, günlük olarak verimlilik, satış, sipariş, stok, alacak, borç, tahsilat, kredi kullanımı ve kur farkları, enflasyon gibi tüm verileri eş zamanlı olarak işleyen bilgisayar veri-analiz sistemlerine milyonlarca dolar yatırım yapıyor ve günlük karlarını bile yüzde 2'lik bir hata payı ile saptayabiliyor.

- Banka işlemlerinde hızlanma: Bankacılıkta merkezi bilgisayar ağları ile birlikte, havale işlemi yarım saatten 5 dakikaya, virman işlemi 20 dakikadan 1 dakikaya, nakit kredi işlemi 40 dakikadan 5 dakikaya düştü. Eskiden yarım saat süren para çekme otomatlarla 1 dakikaya; döviz, hisse senedi, elektrik, su faturası işlemleri internet üzerinden 30 saniyeye indi.

Yeni zaman üretmek

Sermayenin yeniden üretim ve dolaşım sürecinde genel hızlanma eğilimi kapitalizmin bir yasadır. "Hızlandırılmış zamanlar" hissini temelinde ekonomik, siyasi ve toplumsal yaşamdaki (kriz sarsıntıları, değişimler ve) tempo artışı vardır. Kapitalizmin vites büyütmesini herhalde en iyi, bir taşra kentinden metropole gelenler farkedebilir. Kapitalizmin daha az gelişmiş olduğu bir kentteki kişi, çalışma dışı zamanlarında, bir yere yetişmesi gerektiğinde bile acelesiz hareket edebilir, birkaç saatte yapabileceği bir işi günlere yayabilir. Metropolün temposuna alışmış kişi ise gezmeye çıktığında bile bir yere yetişecekmiş telaşıyla hareket eder, gerekli gereksiz sürekli bir koşuşturma ve acele dürtüsü içindedir.

Kapitalizmin tempo artırışı kronikleşen kriz dönemlerinde daha belirgin hale gelir. Kar oranlarında düşüş eğilimine karşı toplumsal emek üretkenliğini artırma zorunluluğunun başka bir ifadesidir.

"Zaman tasarrufu" der Marx, "tüm ekonomi sonunda buna indirgenir". Gerçi zamandan tasarruf, yalnızca kapitalizmin değil, her türlü ekonominin yasadır. Belli bir toplumun kendini aynen yeniden üretebilmesi için toplam gerekli emek-zamanının kısılması anlamına gelir. Nasıl ki bir kişi daha yüksek ihtiyaçlara yönelerek kendini geliştirme olanağı verecek zamanı ancak temel yaşamsal gereksinimlerini karşılamak için gerekli çalışma zamanını düşürerek kazanabilirse; bir toplum da tüm verili gereksinimlerini daha hızlı giderebildiği ölçüde yeni gereksinimlere yönelerek kendini geliştireceği yeni zamanı yaratır. Öyleyse "eski" (verili gereksinimleri gidermek için gerekli) zamandan tasarruf, yeni zaman üretmek demektir. Emeğin toplumsal üretkenliğinin artmasıyla eski gereksinimleri daha kısa zamanda gidermek, daha gelişkin ve geliştirici gereksinimlere zaman ayırabilmek demektir.

Kapitalizmde zamandan tasarruf halktan tasarruftur

Ne var ki, kapitalizmde üretimin amacı toplumsal gereksinimleri gidermek değil, sermayenin karıdır. Sermayenin yeniden üretim ve dolaşım sürecinin hızlandıkça hızlanması da kar oranlarının düşme eğilimine karşı, karları büyütüp toplam sermaye maliyetlerini (kredi, enerji, üretim ve satış stoğu, pazarlama vd.) düşürerek karlılığı yükseltmektir. Bu yüzden kapitalizmde toplumsal olarak gerekli emek-zamanının kısaltılması, sadece ve sadece toplumsal artı-emek zamanını (sömürsünü) uzatma amacına dayanır. Çalışanların emek gücü değerlerinin karşılığını daha kısa zamanda çıkarıp kapitalistlere daha uzun zaman karşılıksız emek sunmalarına dayanır.

Kapitalizmde zaman tasarrufu, emekçiler için (yeni) serbest zaman yaratmaz; tam tersine bir yanda işsizlik patlaması diğer yanda aşırı çalışma ile daha büyük bir zaman sıkışması yaratır. Nitekim yukarıda çarpıcı örneklerini verdiğimiz üretkenlik ve hız artışlarına, çeşitli ürün, hizmet ve işlemler için gerekli emek zamanındaki düşüşlere karşın işçilerin çalışma sürelerinde kısılma bir yana, haftada 10 saate varan

uzama vardır. Tüm bu tekellerde, şimdi daha az işçi, daha yüksek tempoda, daha uzun saatler ve daha düşük gerçek ücretlerle çalışmaktadır.

Bu kapitalist ilke, kendini emekçilerin gündelik yaşamında da gösterir. Örneğin, ulaşım araçlarında hızlanma, internet, cep telefonu, otomatik çamaşır makinası, bulaşık makinası, elektrik süpürgesi, camsil, hazır gıda, hazır bebek bezi, hazır bebek maması, banka kartı ve otomatları, hatta hızlı traş/epilasyon setlerine varana kadar gelişmiş ürün ve hizmetlerin, insanın gündelik yaşamında ulaşımdan iletişime, çocuk bakımından ev işlerine, elektrik, su faturası ödemeye kadar zorunlu olarak harcadığı emek ve zamanı kısaltarak serbest zamanını artırması beklenir değil mi? Kapitalizmde, tam tersine, emekçilerin zorunlu ihtiyaç ürünü haline gelmiş tüm bu “zaman kazandırıcı”, “yaşamı kolaylaştırıcı” meta ve hizmetleri satın alabilmesi, ancak daha uzun ve daha çok çalışmalarıyla mümkün olur. Zaten emekçilerin tüketimine giren mal ve hizmetlerde üretkenlik artışı, emek gücü değerini düşürerek karşılıksız emek zamanını artırmayla koşulludur. Kaldı ki, ev işleri, bebek bakımı, çocuk yetiştirme gibi en zahmetli “gündelik işler” için gerekli emek ve zamanın kısaltılması, daha ucuzlatılmış kadın ve çocuk emekgücünün karşılıksız emek sömürüsüne çekilmesine, ortalama ücretlerin düşürülmesine “hizmet eder”.

Öyleyse kapitalizmde “zamandan tasarruf” işçi ve emekçilerin dinlenme zamanından da tasarruf anlamına gelir. “Vakit nakittir” kapitalizmin özdeyişidir: Toplumsal emeğin kendini yeniden üretebilmesi için gerekli emek zamandan tasarruf, karda artıştır.

“Zaman temelli rekabet”

Yapısal kriz koşullarında karlılık, her zamankinden fazla hıza bağlanmaktadır. (Bkz. İşçi sınıfı hareketi ve “esneklik”, DP, sayı11) Bunun, bir dönemki Toplam Kalite Yönetimi salgınının yerini alan ve aslında teknelci kapitalizmin son dönemlerdeki tüm azami kar “felsefelerinin” bir yerde ruhunu oluşturan bir adı da var: “Zaman-temelli rekabet” ya da “zaman/hız yönetimi” deniyor.

Zaman-temelli yönetim, sermayenin yeniden üretim ve dolaşımında boş bekleme sürelerinin etkin planlama yoluyla durmaksızın azaltılması, artı-değer emme ve gerçekleştirme süreçlerinin durmaksızın hızlandırılması ve yoğunlaştırılması yoluyla karlılığın artırılmasını öngörüyor.

Toyota, otomobil montaj sürelerini, 30 yıldır her yıl yüzde 2 ila 15 arasında kısaltarak dünya çapında otomotiv sektörünü altüst etmişti. Tabii bunun sonucu dünya çapında tüm otomotiv işçileri arasında “karoshi”nin (aşırı tempolu ve uzun saatler çalışmaktan iş başında ölümler) yaygınlaşması oldu.

Kar oranlarında düşüş eğilimi keskinleştikçe “Toyotaizm”in otomotivden tüm sektörler, montaj bantlarından sermayenin genişleyen yeniden üretim sürecinin (ürün tasarımı pazarlamaya) tüm aşamalarına yaygınlaşmakta gecikmedi. En son İspanyol tekeli Zara, üretkenlik ve hız artışlarına en elverişsiz olarak bilinen giyim sektörünü olağanüstü hız rekorlarıyla altüst edince kapitalizmin tempo artırışı onun

adıyla anılmaya başlandı: “Zaramania” (Zara çılgınlığı). Zara, giyim sektöründe sermaye çevrim süresini (ürün sezonu) 1 yıldan 1 aya, ürün tasarımını 180 günden 2 güne, depolama süresini 120 günden 5 güne, ürünleri mağazalara dağıtma süresini 5 günden 2 güne, ürün gamının yarısından fazlasını yenileme süresini 60 günden 15 güne indirdi. Böylece hem artıdeğer soğurma yoğunluğunu ve hızını artırarak, hem de birim artıdeğer için kullandığı sermayeyi (kredi, stok, indirimli satış vb. maliyetleri) azaltarak, rakiplerinden yüzde 20-30 düşük fiyatla 2 misli kar yapabilir hale geldi. Tabii bunun kaçınılmaz sonucu da geleneksel giyim sektöründe yeni bir yıkım dalgası ve gözü dönmüş kapitalizmin yeni ecel standartlarının bu sektörde de yaygınlaşması olacak.

Kapitalizmin metazori “hız devrimi”, toplumsal devrimin hızlanmasının ve sosyalizmin de nesnel koşullarını da olgunlaştırıyor. Kapitalizm açısından üretim ve egemenlik sürecinde saniyelerin bile görülmemiş bir değer kazanması, emekçi sınıfların muazzam bir zaman sıkışmasına itilmesi, toplumsal zaman ve zamanın değerlendirilme biçimleri üzerinde mücadeleyi, sınıf mücadelesinin öne çıkan en keskin damarlarından biri haline getiriyor.

Zaman temelli egemenlik

Emperyalist ve işbirlikçi teknelci kapitalizmin yönetim ve egemenlik süreçlerindeki hızlanma, sömür süreçlerindeki hızlanmadan bağımsız değildir. “İktisadi temeldeki değişim” (toplumun maddi üretici güçlerindeki gelişme temposu -bn) der Marx, “kocaman üstyapıyı, büyük ya da az bir hızla altüst eder.”

Bir televizyon 4 saatte üretilmediği, bir bankacılık işleminin yarım saatte yapılabildiği kapitalizmin devleti ile, bir televizyonu 1 saatte üreten, bankacılık işlemlerini 1 dakikaya indiren kapitalizmin devleti birbirinden oldukça farklı olmak durumundadır. Kapitalizmin bir dönemki üretkenlik, hız ve sınıf mücadelesi düzleminde organize olan devletin, ekonomik krizin koşulladığı “üretici güçler” temposu ve uçlarda birikme hızı karşısında “büyük ya da az bir hızla” sarsılıp durması kaçınılmazdır.

Asgari zamanda azami karın ekonomisi, asgari zamanda azami egemenliğin devletini şart koşar. Sermayenin bir bütün olarak genişleyen yeniden üretim sürecinde bekleme (katma değer yaratılmayan ya da gerçekleştirilmeyen) süreçlerinin azaltılması, genişleyen yeniden egemenlik sürecinde (olağanüstü yasama-yürütme-yargı-infaz vb.) bekleme sürelerinin azaltılmasını şart koşar. Hepsi bir yana “zaman-temelli” teknelci sermaye döngüsü nasıl ki daha ileri bir merkezileşmeyi, planlama ve denetimi şart koşarsa, hızlanan her türlü iç ve dış değişkeni günü gününe ve eşzamanlı olarak analiz ederek süreçleri yeniden düzenleyip güncellemeyi gerektirirse, “zaman-temelli” yönetim ve egemenlik de aynı şekilde tüm devlet süreçlerini daha ileri düzeyde merkezileştirmeyi, programlamayı, devletin makro değişkenleri daha hızlı okuyabilmesini; “acil tepki gücü” ve refleksini artırması vb. gerektirir. Birçok durumda yasa çıkmadan uygulamasına başlanması, F tipi cezaevleri bitmeden “Yüksek güvenlikli” cezaevlerinin inşasına girişilmesi, sanayi envanterlerinin açıklanmasının ayda bire çekilmesi bazı örneklerdir.

VAKİT İHTİYAÇTIR

“Çok yavaş çalışıyorsunuz. Az iş çıkarıyorsunuz. Çok fazla tuvalete gidiyorsunuz. Benim zamanımı çalıyorsunuz.”

Akkanat Holding'e bağılı Haskoç Tekstil fabrikası patronu çalıştırdığı işçilere böyle bağıyor.

İşçiler patron beyi meşgul ederek pek kıymetli kişisel vaktini mi zıyan etmişlerdir? Hayır, patronun kastettiğı farklı bir şeydir. O, işçilerin fabrikadaki tüm zamanının da kendi özel mülkiyeti olduğunu deklare ediyor. İşçilerin 16 saatlik mesaiden birkaç dakikayı tuvalet ihtiyacına ayırmalarını bile “özel mülkiyetine tecavüz” sayıyor!

Burada patronun tüm baskısı hız ve nicelik üzerine. Yani zamanın kullanımını belirlemeye yönelik: İşçiler çok daha hızlı çalışmalı, aynı sürede daha çok iş çıkarmalı, artı-emek zamanından tuvalet dakikaları ve soluklanma saniyeleri çalışmayı bırakmalıdır!

Türkiye burjuvazisinin “Vakit nakittir” sözü paralelinde Britanya burjuvazisinin “An'lar karın öğeleridir” diye bir sözü vardır. Diyelim 200 işçinin çalıştığı bir fabrikada, dinlenme aralarının yarım saat kısılması ve paydos düdüğünün hergün yarım saat geciktirilmesi, patronun yılda 50 bin saatlik karşılıksız emeğe fazladan el koyması demektir.(1) Ve o kadar fazla kar.

Tuvaletini saatlerce tutmayı reddeden işçiler mi patronun zamanını çalmaktadır? Yoksa işçileri günde 10-16 saat, haftada 6-7 gün, yılda 45-48 hafta, ve (mezarda emeklilikle) ömürlerinin 40-50 yılı çalışmaya zorlayan patronlar mı toplumsal zamana el koyuyor?

Gerçek şu ki, **zamanın kontrolü üzerine mücadele sınıf mücadelesinin en önemli ve günümüzde kesinkes önplana çıkarılması gereken cephelelerinden biridir.**

Kapitalist, işçinin geçimi için gerekli emek süresini ödemiş görünerek (ücret) artık-emek süresinin tasarruf hakkına sahip olur. İşçi kendi ücretinin karşılığını 1-2 saatte çıkardıktan sonra(2) karşılıksız çalışma süresinin uzunluğu, yoğunluğu ve temposu, sınıflar arasındaki güçler dengesine göre belirlenir.

Sermaye, özellikle de kriz koşullarında, işgününün bütün sınırlarını yıkmaya hırslıdır. “Ahlakın ve doğanın, yaşın ve cinsiyetin, gecenin ve gündüzün bütün sınırları yıkılır.” Artık yalnızca işçilerin paydos vakitleriyle oynanarak tırtıklanan dakikalar değil, biraz olsun kendine gelebilmek için iki işgünü arasında kullandığı saatler de “karın öğeleri”ne çevrilecektir.

Nasıl işsizlik patlaması... nasıl kadın, çocuk, göçmen... ve kırlardan taze işgücü akışı yok mu? Bu, sermayeye, işçilerin

temiz hava, sağlık, eğitim, aile, toplumsal faaliyet ve giderek yemek yemek ve uyumak için az çok kullanabildiğı zamanı da bir çırpıda çalışma zamanına çevirme iştahı kazandırır.

“Maddi üretim biçimindeki değışmeler ve buna tekabül eden, üreticiler arası toplumsal ilişkilerdeki değışmeler, önce sınırsız aşırılıklara, ardından da buna tepki olarak işgünü ile paydos saatlerini yasalarla sınırlayan, düzenleyen...toplumsal bir denetimin doğmasına yol açar.” (Marx, Kapital cilt III)

Biz bugün, burjuvazinin işgününün bütün sınırlarını görülmemiş bir zaman yağması ile yıktığı birinci aşamadayız. Fakat bu demektir ki, 12-16 saat, bazan 24-48 saat diye lastikleşen toplumsal dinamikler güçlenmektedir.

Birincisi, emeğin toplumsal üretkenliğindeki hızlı yükselişler (otomasyon, vb.) ve dolayısıyla toplumsal olarak gerekli emek zamanında kısıtlılar, işgününün 8 saatin altına indirilmesinin önkoşulunu yaratıyor.

İkincisi, bir yandan işsizlik patlaması, diğer yandan çalışanların zaman sıkışması son derece sancılı da olsa bu yöndeki mücadele dinamiklerini biliyor.

İnsanca yaşanacak vakit

“Geçenlerde çocuğumu gördüm... büyümüş!”

Biraz eziklik biraz öfkeyle böyle anlatıyor kapitalizmin ‘yeni zamanlar’ını bir işçi.

O cezaevinde değıldi. Başka bir ülkede de çalışmıyordu. Çalıştığı işten gecenin geç saatlerinde evine gelebiliyor ve yine gün doğmadan evden çıkıyor, çocuğunu aylar boyu uyanıkken göremiyordu!

Kapitalizmin mutlak genel yasasına bağılanır bu: **Toplumun bir kutbundaki sermaye birikimi diğer kutbunda, yani işçi sınıfının tarafında, sefalet birikimi temelinde ve onu çığneye çığneye yürür.**

Sefalet birikimi deyince, yoksulluğu, sağlıksızlığı, yorgunluk ve bezginliği, köleliği, bilgisizliği, akli yozlaşmayı bir çırpıda sıralarız. Fakat çok temel bir şeyi unuturuz: **Zaman yoksunluğu!**

Kapitalizm, işçinin yaşamının her anında “sadece ve sadece işgücü”nden ibaret olmasını ister. İşçinin uyku, yemek, ulaşım vb. için metazori birkaç saat dışında kullanılabilir bütün zamanını, sermayenin karlarına adanmış karşılıksız emek-zamanı olarak saptar. İşçinin zihinsel, manevi, toplumsal gelişimi için kendisine zaman ayırması ücretli kölelik prangasınınca engellenir. Bu bir yana, sermaye, çocuk işçilerin bedeninin serpilip gelişmesi, yetişkin işçilerin sağlığının devamı için gerekli zamana bile el atar. İnsanın temiz hava

ve güneş ışığının özümsemesi için ihtiyaç duyduğu zamanı dahi tanımaz.

Öyleyse **sermaye-sefalet kutuplaşması, burjuvalar için serbest zaman bolluğu ve işçiler için sermayeye adanmış aşırı çalışma dışında hiçbir ihtiyaç için zaman bulunamamasını da içerir.**

Asalaklaşmış burjuvazi, zaman bolluğundan ne yapacağını şaşırır. Sabahlara kadar süren fuhuş partileri, bol adrenalinli macera arayışı, entrikalarla zamanını gevretir. Çoğu işçinin ise ertesi günkü çalışmaya fiziksel ve ruhsal olarak hazırlanmak için bile doğru dürüst zamanı yoktur.

Gerçi toplumun gerekli emek-zamanının ötesinde yarattığı kullanılabilir zamanın, sadece bir azınlık tarafından emek-dışı süre/serbest zaman olarak gasedilmesi bütün sınıflı toplumlarda vardır. "Sermayenin ayırıcı yanı, buna sanatın ve bilimin (ve devletin -bn) bütün imkanlarını kullanarak yığınların artık-emek süresini artırma çabasını eklemesidir. Çünkü sermayenin zenginliği doğrudan doğruya artık-emek süresinin elde edilmesinden ibarettir: Çünkü hedefi doğrudan doğruya değerdir (kar), kullanım değeri değil." (Marx, Grundrisse)

Çünkü sermayenin hedefi emek süresi ile ölçülen kârdır, toplumsal ihtiyaçlar ve herkesin çok yönlü gelişimi değil.

Çünkü emek süresinin zenginlik ölçüsü olması, zenginliğin yoksulluk ve serbest zamanın aşırı çalışma temelinde varolması anlamına gelir. Tıpkı sermaye ve ücretli emek gibi, **serbest zamanın bolluğu ile artık-emek zamanının uzunluğu karşılaşmakla kalmaz, birbirlerini genişleyen temelde yeniden üretir.**

Çünkü sermayenin dinamiği bir yandan toplumun bütünü ve her bir üyesi için genişleyen serbest zaman yaratmak, diğer yandan da bunu emekçiler için saniye sektirmeden yoğunlaşan artık-emek zamanına dönüştürmektir.

Bu yüzden günümüzde bilim, teknoloji, bilgisayar, otomasyon vb. ile yaratılan en geniş ve ferah serbest zaman, çalışan yığınların (sanayi devrimini aratan biçimde) çıplak emekçi düzeyine alçaltılmasını ve en basit ihtiyaçları için bile zaman yoksunluğunu şart koşar.

Bu noktada, günümüzde işçi sınıfı içinde giderek yaygınlaşan "Sosyal yaşantımız kalmadı, ailemizle bir gezmeye gidemez olduk, eve gidince yemek yemeye mecalimiz olmuyor, bize kalan zaman ancak ölü gibi uyumak için..." çılgınlıklarına kulak kesilmeliyiz. İşçi sınıfını, kendini yalnızca fiziksel değil, ondan da önce manevi-toplumsal olarak yeniden üretmez hale getiren zaman basıncı, sınıf mücadelesinde keskin bir devrimci cephe açmanın da dinamiğidir :

- İnsanca yaşanacak ücret, insanca yaşanacak vakit !
- Burjuvazinin 'vakit nakittir' felsefesine karşı işçi sınıfının mücadele sloganı : 'Vakit ihtiyaçtır!'
- Dinlenme, yeniden canlanma ve (zihinsel, manevi, sosyal) gelişme için serbest zaman!

İşbirlikçi burjuvazinin salt ucuz işgücüne dayalı emek yoğun sektörler temelinde rekabet şansı artık azalmaktadır. Yeni otomasyon ve bilgisayarlı üretim-pazarlama dalgası, bir yanda işsizliği diğer yanda çalışma sürelerini patlatma hırsını ateşleyecektir.

İşçilerin emek ve zaman arasında açmazda bırakılmasına karşı kafamız ve propagandamız çok net olmalıdır: "**Sermaye, bilmeden ve istemeden, toplumsal serbest zamanın koşullarının yaratılmasına, emek süresinin toplumun tümü için giderek azalan bir minimuma indirgenmesine ve böylece herkesin zamanının kendi kişisel gelişimi için serbest bırakılmasına hizmet etmek durumundadır.**" (Marx, Grundrisse, abç)

İşçilere dayatılan ücret/zaman açmazı ancak, zenginliğin emek süresi ile değil, bütünsel ve çok yönlü bireysel-toplumsal gelişme ve dolayısıyla herkese kendini geliştirme olanağı veren toplumsal serbest zaman ile ölçüldüğü sosyalizmde kalker. Bununla bağlantılı olarak emeğin toplumsal üretkenliğindeki ve hızındaki son 10 yıldaki ve günümüzdeki çarpıcı gelişmenin altı çizilerek kapitalizmin sınırlarına yüklenmeliyiz:

- Ücret artışı, 6 saatlik işgünü ve herkese iş!

İhtiyaç uyandırma yeteneği

6 saatlik işgünü için mücadele yakıcıdır, vazgeçilmezdir, zorunludur. Fakat kendi başına yeterli değildir.

Çünkü emperyalist kapitalizmin işçilerin çalışmadışı zamanlarını da sistemin yeniden üretilmesine bağlama kapasitesi artmıştır. Sivil toplum ağları, din, tarikatlar, liberalizm, TV, futbol, marka ve tüketim çılgınlığı, uyuşma, marazileşen iç dünyasına kapanma... ve emekçilerin toplumsal güç ve anlam tatminsizliğinin kanalize edildiği bir yığın-zaman çöplüğü!..

Çoğu emekçi sahip oldukları çalışma dışı zaman kısıntılarını da, bireysel olarak başa çıkamadıkları anlamsızlık, güçsüzlük, güvensizlik, değersizlik duygularını, sistemin yapay toplumsallaşma ve bireyselleşme (ve tabii ki gerçek politika ve toplumsal mücadeleden uzak tutan) tuzaklarına harca verir.

Geleneksel küçük burjuva devrimciliği ise emekçilere zaten az çok bildikleri şeyleri anlatmanın, tekyanlı ve tekdüze ilişkilerin ötesine geçemediği; yeni bir ufuk ve çokyönlü (siyasal-toplumsal-zihinsel-ruhsal, vd.) gelişme olanaklarını sunamadığı için emekçiler için ancak ve ancak çok sınırlı ve "geçici" bir ilgi odağı olabilmektedir.

Sorun şu ki, işçiler-emekçiler hem verili durumlarından ve sözde alternatiflerden son derece hoşnutsuzdurlar hem de daha ileri siyasal, toplumsal, zihinsel, duygusal, manevi ihtiyaçları tam gelişmemiş ya da doğumlarından itibaren köreltilmiştir.

"O halde doyumlardan (çok yönlü ihtiyaçlardan) fedakarlık etmek değil, üretim gücünün, yeteneklerinin ve dolayısıyla doyum yeteneklerinin ve doyum araçlarının geliştirilme-

si. Doyum yeteneği, doyumun koşulu ve ilk aracı olup, bir bireysel potansiyelin, bir üretici gücün gelişmesidir. Emek süresinden yapılan tasarruf serbest sürenin yani bireyin her yönüyle gelişmesine ayrılacak sürenin artması demektir.” (Marx, Grundrisse)

Bir bireyin (siyasal-örgütsel-toplumsal) mücadele yeteneklerinin gelişmesi, bunun için önkoşul olan zaman kadar başka insanlarla ilişkilerinin düzeyine, içeriğine ve biçimine bağlıdır. Komünist hareket ilişkiye geçtiği işçi ve gençlere, canlı ve gelişkin bir devrimci sosyalizm ufku başta olmak üzere; daha ileri kolektif mücadeleyi ve kendilerini çok yönlü olarak geliştirici ihtiyaçları duyumsama yeteneği ve araçları kazandıramazsa, işgününün kısalması tek başına yeterli olmaz.

Kaldı ki, bir işçinin siyasal-sınıfsal gelişimi bunun için gerekli serbest zamana ne kadar bağlıysa, işgününü kısaltma mücadelesinin ateşlenmesi de hiç olmazsa bir öncü işçi kesiminde daha ileri, devrimci sosyalist yetenek ve ihtiyaçların uyandırılmasına bağlıdır. (3)

Bunun mevcut devrimci hareketin mevcut tekyanlı, tekdüze basını, kültür-sanat kurumları vb. ile yapılamayacağı açıktır. Şu basit nedenle ki, daha gelişkin bir faaliyet, savaşım, örgütlülük ve kadro donanımına; bilgi, beceri ve yaratıcılığa ihtiyaç duyma yeteneği, bunu gerçekleştirmenin (öncelikle çekirdek kadrolardan başlaması gereken) koşulu ve ilk aracıdır; örgütsel-kadrosal kapasitenin, etkinliğin gelişmesidir. Bir kez bu ihtiyaç uyandırıldığında ve daha esinleyici, geliştirici örgütsel-siyasal-toplumsal faaliyet ve ilişki biçimlerinin “tadına” varıldığında, bunlar için gerekli zaman ve olanakların, tüm şu zamansızlık ve olanaksızlık içinde nasıl tutkuyla yaratıldığı görülecektir.

Gerisi de yalnızca “zaman işidir”.

- 1- Fazladan 4-5 bin işgününe ya da 25 işçiyi daha hem de ücretsiz çalıştırmakla eşdeğer.
- 2- Bu süre emeğin toplumsal üretkenliğini artıran her teknolojik gelişmeyle daha da, giderek dakikalara doğru düşer.
- 3- Bu aynı zamanda Leninist profesyonel devrimcilik anlayışının önemli bir yönüdür.

Zamana Hakim Olmak*

Biraz değiştirmek koşuluyla -zamana hakim olmak- yeni kuşak burjuvaların daha çok üzerinde durdukları bir kavramdır. Burjuva girişimciliğin kazanma hırsının, “Vakit nakittir” hesabı, zamanı parasal değerle ölçen bir düşünüşün vardığı sonuç. İşçinin emeğini kullanma süreleri sınırlandııkça verili zamanda artıdeğer elde etmenin yollarını bulup çıkarmakta ustalaşan burjuva, toplumsal yaşamın kazandığı hırs ve çeşitlilik karşısında, kendi zamanını da en verimli ve iyi şekilde değerlendirmenin yolunu bulur. Ve tüm toplumda geleneksel köylü yaşam tarzına karşı, bu değerler sistemiyle konulmuş kurallar ve bir kültür haline getirerek kendi hizmetinde donatır.

Peki bizim açımızdan durum nedir? Biz bu kavramı kendi özsel değerlerimizle doldurarak nasıl ifade ediyoruz? Za-

manımız üzerinde devrimci bir hakimiyet kurup bunu bir yaşama biçimi haline getirdiğimiz söylenebilir mi?

“Devrim” gibi, korkunç bir dinamizmi taşıyan büyük bir eylemi örgütlemek için yola çıkmış bizlerin bu soruya yanıtı, duraksamasız “evet” yanıtı olması gerekirken, verebildiğimiz yanıt, “Hayır”dır. Tereddütsüz “hayır”! Çünkü, pek çoğumuz, devrimci kadroların büyük bir çoğunluğu zamanın devrimci bir şekilde kullanımından, amaç ve ideallarimize uygun değerlendirilmesinden uzaktır. Öz yaşam disiplini yoktur, planlama, hedef koyma, örgüt tarafından konulmuş hedeflere duraksamasız bir koşu yoktur. Gerekeçler, erteleyicilikler, aylıklık... Bir saatlik işi bir günde yapıyoruz, üç günlük işi on günde, on günlük işi... Burjuvazi bir iş disiplini yaratmıştır. 8 saatlik, 10 saatlik, 12 saatlik mesailer. Tüm toplumu da ona tabi kılmıştır. Biz burjuva yaşam tarzını, onun disiplinini reddediyoruz, yerine ne koyuyoruz?

Sonal amacın günlük yaşama taşınmamasıyla, günlük çalışmanın hedefsizliği ile, çalışmanın nesnel güçlükleriyle kısa dönemde sonuç alınamayınca işin sıradanlaşması ve yüzgeri etmeler başlamaktadır. (...) Kendisini yenilemeyen, bilinçli iradi yönelimlerle işe yönelmeyen, sorunlara yaratıcı bir şekilde ve ileriye doğru çözüm üretmek yaklaşmayan bir kadronun çalışma biçimi, düşünce ve ruh halidir bu. Eğer kapitalizmi yadsıyorsak bunları yadsımalıyız. Her işe amaçladığımız, kurmak istediğimiz toplumun nitelikleriyle, komünist bir düşünce ve ruhla yönelmeli, işe onu katmalıyız. Kalinin’in dediği gibi, en teknik işlerde bile örgütün temel doğrultusunu, yönelimlerini en ileri düzeyden kavramaya çalışmalı, onları kendi çalışmamızın hedefleri haline getirmeli tüm varlığımızla, yüksek bir disiplinle hedefe kilitlenmeliyiz. Bunları yapamıyorsan, yatır kendini masaya ve bir sor: “Komünist olmak” nedir, “örgüt adamı olmak”, “devrim yapmak” nedir?

Zamanına hakim olmayan zamana hakim olamaz. Özgürlük zorunluluğun bilincine varmaksızın, ancak zamana hakim olan onu değiştirebilir. Onu değiştirebilmek, dönüştürebilmek için, egemen sınıflar süreci istedikleri gibi belirlemekten, kendi gündemlerini dayatmaktan, istediklerini kabul ettirmekten çıkarılmalıdır. Eğer gündemi belirleyemezsek, alternatif bir güç yaratıp büyütürsek, süreçte giderek ağırlık ve hakimiyet kuramazsak, onu dönüştüremeyiz.

Dönem farklılaşıyor. Yeni güçler ortaya çıkmakta, çeşitli sınıfsal, toplumsal dinamikler, kendi kanallarında harekete geçmekte ve birleşik bir hareketin koşulları giderek artmaktadır. Bu daha fazla güç, çeşitlilik, değişkenlik, karmaşa, daha büyük bir yığınsal enerjinin ortaya çıkması, aynı zamanda sürecin hızlanması demektir. Çalışmayı yamamak ve sonuç alıcılıktan uzak bir şekilde çalışmanın sürdürülmesi, gelişen olaylar karşısında etkisiz kalmaya, sürecin bize sunduğu devrimci fırsat ve olanakların değerlendirilmemesine yol açmaktadır. Dünün yürüyüş biçimleriyle, ağır aksak durup ilerleyişlerle, plan ve programdan yoksun, yönemsiz bir çalışmayla hızlanmaya başlayan ve daha büyük hız kazanacak süreçlere önderlik edilemez. Bin kat daha fazla enerji, üretken çalışma, yaratıcılık, girişkenlik.

* “Bir Adım Daha” kitabından

ZAMAN BİLİNCİ

Türkiye devrimci hareketi ve kadroları zamanın kullanımı; bir bütün olarak **zaman bilinci ve kültürü** konusunda had safhada geridir.

Çalışmaların başında yer alan az sayıdaki kadro durmaksızın “zaman yetersizliği”nden yakındır. Yine de devrimci **zaman ölçütü**; çalışmalardaki tempoyu, üretkenliği, disiplini ve sonuç alıcılığı düzenleyecek temel ölçütlerden biri olduğu halde en az dikkate alınandır.

Burjuvazinin üretim, ticaret, finans kadar sosyo-politik ve sosyo-kültürel süreçlere de artan bir tempo ve zaman disiplini kazandırması, devrimci hareketin zaman bilincindeki geriliği daha çıplak biçimde teşhir ediyor.

İşbirlikçi burjuvazinin enflasyon ve korumacılık rehaveti çoktan sarsıldı. Tarihinde ilk kez “karlılık ve rekabette en önemli etkenler” anketlerinde (TÜSİAD, İSO, ATO) “hız-zaman” ve “verimlilik” baş sıraya yerleşti.

Büyük patronlar kendi pazarlarında bile, emperyalist kapitalist “zaman temelli rekabet”e ayak uydurmak için varlarını yoklarını ortaya koymaya zorlanıyor:

“Dünya çok hızlı bir şekilde geliyor. Namazın kazası olur, zamanın kazası olmaz!” (Mustafa Çalık)

“Saate ve takvime bakmayı iyi öğrenin. Bu suretle bir işin ‘fast in time’ (acele-zamanında) yapılmasının bazen ‘en iyi şekilde’ yapılmasından daha önemli olduğunu kavrarınız.” (Osman Çarmıklı)

“İnsanların en hızlı öğrendiği zaman kendi eylemlerinin sorumluluğunu taşıdıkları zamandır. Rakiplerinden daha hızlı öğrenme yeteneği, belki de rekabette tek sürdürülebilir avantajdır.” (Hazım Kantarcı)

“Bir şeyi doğru yapmak, onun niçin yanlış yapıldığını açıklamaktan daha az zaman alır. Hiç bir şey zamanı gelmiş bir düşünceden daha güçlü olamaz. Mazeret değil maharet iltifata tabidir.” (Ali Koç)

“Başkalarının yanlışlarından da öğrenmeliyiz, çünkü her yanlış yapacak kadar zamanımız yok.” (Ali Abaloğlu)

Büyük patronlar korusu, hemen her şeyi, yalnızca ekonomiyi değil politikayı da, hız ve zaman’la ilişkilendirerek yenden tanımlamaya çalışıyor. Bağlı Türkiye kapitalizminin ve ister istemez toplumunun oldukça geri olduğu kapitalist hız-zaman terbiyesini şok ve sarsıntılarla da olsa daha ileri düzeyden almaya başlaması, “toplumsal dönüşüm” sürecinin nedense gözardı edilen en önemli yanlarından biridir. Oysa toplumsal yaşamın istisnasız her alanının daha geniş ölçekte metalaşması, herşeyin daha sıkı biçimde kapitalist zaman ölç-

ütüne bağlanmasından başka bir anlama gelmez.

Bir sermaye gurusu bunu kapitalizm açısından epey abartarak ifade ediyor: “Büyük balık küçük balığı değil, hızlı balık yavaş balığı yutar!”

Zaman kültürünün devrim ve karşıdevrim arasında büyüyen açığı farkının önemli bir dinamiği olduğu düşünülürse; bu sivritilmiş tempo vurgusunu aynı sivrilikte sınıf mücadelesine uyarlamakta yarar var!

“Hızlı balık yavaş balığı yutar”

Geleneksel sol ve devrimci hareket neden zaman kültüründe had safhada geridir?

Adı üstünde, tekil ilişkilere ve çevresel güçlerin ruh haline dayalı, çok sınırlı bir iki biçimle yürütülen geleneksel çalışma tarzından sıyrılmadığı için.

Yüksek toplumsal idealleri iyiden iyiye zayıfladığı için.

Kapitalizmin kültür, bilim, teknik ve organizasyon konusundaki tüm ilerlemelerinden devrimci temelde süzerek hiç bir şey öğrenmediği için.

En nihayet kırsal kültürün etkisini sürdüren ara sınıf alışkanlık ve geleneklerine fazlasıyla batmış olduğu için.

Küçük burjuvazi ve ara sınıf kesimlerinin büyük heyecan dönemleri dışındaki ataletine, rutinine, içe kapanmasına, kararsızlığına, beceriksizliğine, gevşekliğine karşı; tüm bunlara karşı devrimci proletaryanın örgütleyici ve disipline edici etkisini güçlendirmek yerine, ona uyarlandığı için...

Komünist hareket neden kapitalizmin hız zaman yönetimi ve kültüründen öğrenmekle kalmayıp ondan daha yüksek bir komünist zaman bilinci geliştirmek zorundadır?

Bunun ilk eldeki yanıtı açık ve nettir. Çünkü düşman **her düzeyde** hızlanıyor! Fakat dahası var:

Toplumsal dönüşüm süreci hızlandı, “süreçler karmaşası” arttı. Sosyo-ekonomik, politik, kültürel, psikolojik eğilimleri zamanında “okumak” ve süreçlere dinamik müdahale, “her an her şey hazır olan” tempoyla mümkün.

Kitlelerin talepleri ve çalkantıları da arttı ve karmaşıklaştı. Kitlelerin nabzını çok daha içerden tutmak ve daha sık güncellemek zorunlu.

Kitle bağlarının devrimciliğe bir iki noktayla sınırlı sadakati azaldı. Kitle ilişkilerini daha gelişkin bir gelecek ufkuyla, daha gelişkin bir politik, toplumsal, kültürel **çok yönlülük** ve **geliştiricilikle** kucaklamak ve yetiştirmek gerekiyor.

Hazırdan yenen bilgi ve tecrübenin geçerlilik süreleri kısaldı. Daha hızlı öğrenmek ve öğrendiklerini daha hızlı uygulamaya geçirmek zorunlu. Bilgi ve becerinin mücadeledeki rolü arttı. Bir dönem başarılı olan bir fikir ya da yöntemin üstüne yatıp onyıllarca onunla idare etmek olanaksız.

Teknolojinin gündelik yaşamdaki etkisi ve sunduğu olanaklar arttı. Bilgisayar, internet, cep telefonu ve diğer araçların devrimci sınıf mücadelesinde ortalama bir kullanımı bile onların gelişme temposuna yetişmeyi zorunlu kılıyor...

Asgari bir zaman bilinci nasıl kazanılır?

Sürekli “zaman yetersizliği”nden yakınan bir komünist, kendisine her gün fazladan iki saat zamanım olsa ne yapardım sorusunu sormakla başlayabilir.

Bu soru karşısında söyleyecek hiç bir şey bulamayan bir komünist aşırı darlaşmış, körleşmiş, gelişme istek ve dinamizmi oldukça aşınmış demektir. Kendisini iyice bir silkelemeli ve zaten yapabildiklerinin ötesine geçmek için neye ihtiyaç duyduğunu saptamalıdır.

Çoğunluk herhalde şu samimi yanıtlardan birkaçını verecektir: Daha fazla okumak; araştırma-inceleme yapmak; planlama yapmak; çalışma projeleri ve yöntemleri üzerine kafa yormak; bilgisayar, yabancı dil gibi bir beceri geliştirmek; bir sanat dalıyla ilgilenmek; bir hobi geliştirmek; aile ve arkadaşlara daha çok zaman ayırmak; durmadan ertelenen işlere yönelmek; farklı bir çalışma alanında yeni deneyimler kazanmak; kendi konumuna kadro yetiştirmek için ilişkilerin eğitimine daha fazla zaman vermek, vb.

Ne var ki, **daha yüksek ihtiyaçlara yönelmek için** zaman yaratma bilincinin olmadığı yerde, günde iki fazladan saat gökten inse, bu samimi yanıtların hemen hiçbirinin gerçekleşmemesi yüksek olasılıktır. Herhalde tek değişiklik, yapılagelen işlerin biraz daha yaya yaya yapılması olurdu?!

Gelişkin bir devrimci sosyalizm, parti ve sınıf çalışması ufkunu gerektirdiği karşılıklı kadrosal ve örgütsel gelişme damarlarını tutkulu bir çalışma disipliniyle açmak esastır. Serbest zaman, daha yüksek ihtiyaçlara yönelmenin kendisi değildir, sadece **olanağın** yaratır.

Ancak militanlık kültürüne sahip bir komünist, yüzü gözü kan içinde üstü başı gaza bulanmış olarak çıktığı bir çatışmadan bir Van Gogh tablosuna imza atmışçasına coşku duyabilir.

Ancak büyük çaplı kitle militanlığını görmüş ya da bunun ufkuna sahip bir komünist, küçük çatışmalardan tatmin olmaz. Mona Lisa'nın her santimetrekaresi için geceli gündüzlü birer ay çalışan Leonardo da Vinci gibi, her gün aynı özen ve tutkuyla, kafasındaki en güzel “yapılmamış eylemi” kitlelerin içinden örer.

Ancak bilimsel-sistematik okuma, araştırma, gözlem ve düşünme disiplinine sahip bir komünist, durmaksızın yeni bilgi ve fikirlere ihtiyaç duyabilir.

Ancak çok çeşitli kişi, yetenek ve olanaklardan organizasyon yapma becerisine sahip bir komünist, daha büyük bir organizasyon olanağı karşısında bir senfonik müzikseverin Beşinci Senfoni karşısında duyduğu heyecanı duyabilir.

Ancak gelişkin bir alan örgütçülüğü becerisine sahip bir komünist, şimdiye kadar kimsenin dikiş tutturamadığı bir alanda kale inşa etmek için süre koyup kendisiyle iddialaştırabilir.

Ancak bilgisayar teknolojisine hakim olma yolunda ilerleyen bir komünist, bilgisayar teknolojisindeki her önemli gelişmeye ilgi ve heyecan duyabilir...

Kuşkusuz bu gibi daha yüksek ihtiyaçlara yönelme; bu yolda ilerledikçe daha da yüksek ihtiyaçlar duyma yeteneğini artıracak olan- uzun soluklu, meşakkatli ve disiplinli bir çalışma ister. Daha yüksek bilgi ve beceri alanlarının ışıklı doruklarına, ancak bunun ufkuna ve istencine sahip olanlar, yokuşlarını göze alanlar çıkabilir.

Bu istenç ve meydan okuma varsa, tırmanmaya başlamak için, eh işte, asıl bunun için ek zaman yaratmak gerekir.

Temel zaman ölçütleri

Başlayalım. Haftalık zaman kütüğü çıkaracağız. Her hafta yaptığımız her şeyi; telefon görüşmelerine varana dek aldıkları süre ile (saat ve dakika) ayrımsama alışkanlığı kazanacağız.

Sonra her birini, tek tek şu temel ölçütler açısından değerlendireceğiz: **Gerekli mi? Üretken mi? Uygun mu? Bütünlüğü mi?**

Gereklilik: Tüm işler için “kesinlikle gerekli, biraz gerekli, gereksiz” sınıflandırması yapılır. Hiçbir devrimci yararı olmadığı halde sırf biçimselleşmiş bir alışkanlıkla yapılıp duran bir sürü gereksiz “iş” acımasızca elenmelidir.

Üretkenlik: Gerekli olduğu halde üretken olmayan faaliyetler saptanır. Örneğin onca yayın çıkarılır, onca eylem, etkinlik, organizasyon, ajitasyon-propaganda çalışması yapılır, onca kurum kurulur... Fakat bunların **sağladığı** siyasal ve örgütsel etki konulan emek ve zamanın onda birine bile denk düşmez. O zaman gerekli olan her işi ve faaliyet sürecini masaya yatırıp inceleyeceğiz ve daha üretken hale getirmek için başından sonuna yeniden tasarlayacağız. Özellikle dergi-gazete çıkarmak, bir eylem hazırlanmak, bir kampanya yürütmek, belli bir misyonla kurulan kurumlar gibi faaliyet süreçlerinin zaman ve etkinlik kaybı yaratan tıkanma noktalarını saptayıp, süreçleri daha akışkan kılmak için planlama ve organizasyon yeteneğimizi geliştireceğiz. Etkili ve üretken olmayan iş ve süreçlerin açıkça saptanması, yaratıcılığa da davettir!

Uygunluk: Uygunluk standardı, kadro veya aktivist kapasitesini biraz zorlayan iş'tir. Bir kadro veya aktivistin kapasitesinin çok altında ya da üstünde iş dağılımı, en büyük emek ve zaman israfı nedenidir. Geleneksel çalışma tarzında, her alanda birkaç kadro kendi kapasitelerinin çok altında gündelik işlerle boğulur; asli misyonunu yerine getiremez hale

gelir. Çoğu aktivist ise edilgenliğe ve atalete sürüklenir. Tüm iş ve faaliyet süreçlerinin uygunluk ölçütüne göre incelenmesi, iş dağılımının baştan aşağıya yeniden düzenlenmesini gerektirecektir. Temel kadro ve öne çıkan aktivistleri kısırlaştıran birçok işin atıl kalan güçlere delege edilmesi onları geliştirici olacak, temel kadro ve aktivistleri de asıl misyonlarına doğru çekecektir. Önemli bir nokta da şudur: Yeni güçlerin örgütsel, siyasal, pratik eğitimine ayrılan zaman asla kayıp değil, orta vadede en büyük zaman kazanımıdır.

Bütünleyicilik: Her iş ve faaliyet süreci, bölük pörçük, ayrık ve dağınık mı, yoksa diğer iş ve süreçleri bütünleyici mi olduğuna göre incelenir. Faaliyet süreçleri ve kollarının, tek tek işlerin birbirine enerji, olanak, önaçılık aktarır aktarmadığına bakılır ve yeniden düzenlenir.

“Zaman kütüğü ve muhasebesi” yöntemi doğru uygulandığında, kadro ve organlara asgari bir zaman disiplini ve haftada 8-15 saate varan ek zaman kazandırır.

Fazlasını da: Çoğu faaliyet kolu, süreci ve işin köktenci bir tarzda yeniden düzenlenmesi “zorunluluğunun bilincini” kazandırır.

Zaman bataklığı

Hızla kurutulması gereken zaman bataklığının başlıca bileşenleri şunlardır:

- Faaliyet planlarının yapılmaması
- Tanımsızlık (kişi, iş, süreç, olanak ve tehlikelerin tanımlanmayıp belirsiz bırakılması. Ölçütlerin olmaması)
- Stratejik eksen ve kademelendirilmiş taktik hedeflerden yoksunluk
- Kararsızlık ve geç karar vermek
- Kafa karışıklığı ve ruh bulanıklığı
- Alanlarda sorumlu kademelerdekilerin dar pratikçiliğe kayması, teknisistleşmesi, tutuculuğa ya da atalete düşmesi (bu alandaki tüm aktivistleri atalete gömer)
- İçe kapanma ve “dışarıda” olup biten her şeye karşı kayıtsızlık
- Bilgi ve beceri yoksunluğu
- Çeşitli kademeler ve kollar arasında iletişim yavaşlığı ya da tıkanmaları
- Pratik faaliyet ve eylem süreçlerine odaklanmamak. Çözüm, süreç ve sonuca kilitlenmek yerine sorunlara takılıp kalmak.
- Yalın olmamak (her şeyi söylemek fakat somut hiçbir şey söylememek, tüm bağlantıları analiz etmek fakat temel halkayı koymamak, öncelikler sıralaması ve düzenlemesi yapmamak)
- Ertelemecilik (hoşa gitmeyen işin ertelenip durması ve bunun çok geçmeden tüm süreci tıkaması)
- Doğru dürüst tek bir kararın çıkmadığı ya da uygulamasının düzenlenmediği saatlere yayılan “yay-konuş” toplantıları
- Faaliyet süreçlerinin başından sonuna yönlendirilmemesi, takip edilmemesi, denetlenmemesi. Tıkanma noktalarının saptanamaması (iç örgü gevşekliği) ve müdahale edilmemesi.

“Zaman bataklığı” listesi başlı başına bir zaman bataklığına dönüşmeden özetleyelim ve yalınlaştıralım:

“Süreçlere taktiksel müdahale, çalışmaya bir tempo kazandırır. Çalışma, genel ve nispeten yayılmış hedefler doğrultusunda değil, bizi o genel hedeflere götürecek taktiksel hedeflerin kazanılmasıyla gelişir. Fırsat ve olanakların belirli bir zaman dilimi içerisinde değerlendirilmesiyle, örgütsel çalışmanın dinamize edilmesiyle, taktiksel başarı kazanılabilir. Stratejik hedefler doğrultusunda sistemlilik kazandırılmış, devrimci bir disiplin ve inatla yürütülen günlük çalışmanın dağıtıcılığı içinde hedefinden kopmayan bir çalışma; sonuç alıcı ve devrimci sıçramalarla geliştirilen bir çalışma...” (Geleceğin Dinamosu)

Örgütsel hız-zaman sarmalı

Her türlü örgütsel süreç, kabaca şu dört basamaktan oluşan bir sarmala indirgenebilir: **Bilgi Edinme, Değerlendirme, Karar Alma, Uygulama.**

Bilgi Edinme: Toplumsal süreçlere ilişkin olanaklı her türlü kaynaktan, özellikle de alan faaliyetleri içinden veri, enformasyon, bilgi toplamak ve merkezileştirmektir. Bunlara tecrübeyle kazanılan siyasal koku alma ve sezgi yeteneklerini eklemeliyiz. Toplumu ve gelişmeleri, dip akıntılarını antenlerini dikip “etkin dinleme” aşaması...

Tüm haber ve bilgi kaynaklarını incelemeyen, toplumsal-siyasal yaşamın çeşitli alanlarında sistematik haber kaynakları yaratmayan, kitlelerin içinde sayısız “anteni” olmayan bir örgütte, bir de “Ben zaten her şeyi bilirim”ci bir örgütte hız zaman sarmalı daha ilk basamakta çöker. Böyle bir örgüt sürekliliğinin gerisinde kalmaya mahkumdur.

Değerlendirme: Tüm veri, enformasyon ve bilgileri analiz edip yönelim ve perspektifleri koymaktır. İki kademesi vardır: 1- Somut durumu olabildiğince gerçeğe uygun biçimde saptamak. (Analiz) 2- Olanı dikkate alarak olması gerekeni ve isteneni saptamak (Tasarım).

Değerlendirme aşaması görece yüksek bir zihinsel faaliyet ve donanımı şart koşar. Verileri hızla toplayıp merkezileştirecek bir bilgi-iletişim sisteminin ve hızla analiz edip tasarıma dönüştürecek kadroların yokluğunda, örgütsel hız-zaman sarmalı yine çöker. Her şeyi analiz edip durma, fakat eyleme geçmeye dönük hiçbir karar ve çıkış noktası olmaması da (“analiz felci”) aynı ataletle yol açar.

Karar Alma: Stratejik tasarımların kademelendirilerek taktik plan ve hedeflere çevrilmesidir. Burada ilke, “geniş düşün dar başla”dır. Daha büyük hedeflerin olanaklarını aça aça ilerlemek ve her seferinde bir halkanın zaptedilmesi için tüm enerjiyi yoğunlaştırmak. Durmadan ne yapılacağını tartışıp karar alamamak, ne yapılacağından çok ne yapılmayacağını söylemek, risk almaktan kaçınmak, aşağıdan inisiyatif ve motivasyonun tıkanması, hedef belirsizliği, çok iddialı hedefler koyup nasıl yapılacağını belirlelenmemesi... bu aşamadaki ataletin bazı nedenleridir.

Uygulama: Gerekli iç ve dış düzenlemelerin hızla yapılarak alınan kararlar doğrultusunda hayata geçirilmesi; tüm uygulamanın yönlendirilmesi ve sonuç almaya kilitlenmektir. Uygulama yeteneği ve sonuç alma iradesi yoksa, önceki üç

aşamanın mükemmel olması da bir şey ifade etmez.

Hız-zaman sarmalının her bir aşamasında ve bir aşamasından ötekine geçişte şu ölçütler önem kazanır: **Akıcılık, Ölçülebilirlik, Yalınlık, Pratiklik, İkelisneklik, Hızlılık.**

Bu ölçütler çerçevesinde, tıkanma, sürtünme, yayılma vb. varsa kolayca tespit edilir ve üzerine gidilir.

Zamana hakim olmak

Toplumda geleneksel doku ve kültürün ağırlığını koruduğu ölçüde, devrimci örgütler sınırlı eylem kesitleri dışında “Yay mücadele et” anlayışından muzdarip olacaktır. Komünist bir örgütün misyonu ise kitleleri kendi düzey ve temposuna doğru yükseltmek; yeni ve daha yüksek bir savaşım kültürünü yaygınlaştırmaktadır.

Onun görevi tüm faaliyetleri en ileri olanların ölçütlerinden, daha sıkı biçimde örgütlemek; tüm faaliyet kollarında bilgi-beceri sahibi kadro ve aktivistlerin yüzdesinin artırılması; geride kalanların da uygulamalı eğitimi; siyasal-ideolojik olduğu kadar kültürel, teknik ve becerisel düzeylerinin yükseltilmesidir.

Sosyalist bir “zaman yönetimi” için Stalin der ki;

- Emek örgütlenmesinin etkin ıslahı (esnek uzmanlaşma, işbölümü, çok yönlü kadrolar)
- Faaliyetin örgütlenmesi (bölümlere ayrılmış zaman planına göre çalışma)
- Faaliyet yöntem ve araç bilgisini, becerisini geliştirme (süreçlerde bilgi ve beceri yoğunluğunu artırma, teknolojiye hakimiyet, araç ve yöntemlerin yetkinleştirilmesi)
- İleri deneyimlerin hızlı ve geniş yaygınlaştırılması.
- Devrimci proleter belkemiğinin sağlamlaştırılması ve diğer emekçi sınıf ve kesimler üzerindeki örgütleyici etkisinin güçlendirilmesi.

KOMÜNİST ZAMANLAR

“Emek en yüce değer” midir? Komünist ufuk çizgimizden bir bakalım, hayır değildir! Bu, her şeyin **emek süresi ve harcanan emek miktarı** ile ölçüldüğü kapitalizmin sloganıdır.

Fakat ‘70’li yıllardan yadigar bir revizyonist dogma olarak geleneksel sol ve sendikal hareketin içine öyle bir işlemiş ki, günümüzde halen işçi sınıfı savunusu adına ileri sürebiliyor. Burjuvazinin “geleneksel emek imgesinin tarihe karışması”; “emeğin içsel bir üretim faktörü olmaktan çıkması”; “bilgi toplumu” vs. demagogileri karşısında –tüm bu demagogiler karşısında, **ufku kapitalizmi aşmayan bir zihniyetin** kofluğunun ve tuz buz oluşunun önemli etkenlerinden biri değilmiş gibi!..

Kapitalizm çerçevesindeki soyut değer biçimiyle olsun, buna tabi kılınan somut eziyet biçimiyle olsun, emeği idealize etmek komünistlere düşmez.

Emek en yüce değer değildir!

Komünistler tam tersine, işçinin “tüm vaktinin emek süresi haline getirilmesine ve dolayısıyla çıplak emekçi düzeyine alçaltılmasına, emeğine tabi kılınmasına” karşı savaşır (Marx). Kapitalizmin temelinde yatan, emek süresinin biricik; ve eğer isterseniz, “en yüce”-değer ölçüsü olmaktan çıkarılmasını isterler. Toplumun ve her bireyinin tüm yetilerini özgürce geliştirebileceği en geniş **serbest zaman**’ın gerçek toplumsal zenginlik ölçüsü olmasını isterler.

Bu, komünist toplumdur. En yüce değer, böyle bir toplumun; “geleneksel emek” imgesinin gerçekten tarihe karışacağı, emeğin içsel bir üretim faktörü olmaktan gerçekten çıkacağı, herkesin bilgi ve becerilerinin sınırsızca gelişeceği –komünist toplum önünün, devrim ve sosyalizm yoluyla açılmasıdır.

Şimdi önümüze Marx’ın kapitalist büyük sanayinin eleştirel çözümlemesinden çıkarsadığı bilimsel komünizm projeksiyonunun görkemli bölümlerinden birini açıyoruz. **Karl Marx, Grundrisse-Ekonomi Politığın Eleştirisi İçin Ön Çalışma, Birikim yay., 1979, sf. 651-657.** Kapitalist ve komünist zaman kavrayışları bakımından olabildiğince yalınlaştırarak, yer yer açarak ve güncelleyerek, inceliyoruz. İşte kapitalizmde her şeyin başı ve sonu olan (artı) **emek-zaman**’dan komünizmin **özgür zamanlarına** doğru bir ufuk çizgisi...

Toplumsal emek, kapitalizmde, sermaye-ücretli emek karışıklığı içinde vardır. Kapitalizm zenginliğin üretilmesi için gerekli emek süresi ve harcanan emek miktarı ile ölçüldüğü, **değere (emek-zaman’a)** dayalı bir üretim tarzıdır.

Yığınların doğrudan **çalışma süresinin ve harcadığı emek miktarının**, zenginlik üretiminde belirleyici etken olması **bu üretim tarzının temelidir ve temeli olarak kalır.**

Oysa büyük sanayi geliştikçe, fiili zenginlik üretimi, emek süresinden ve harcanan emek miktarından görece bağımsızlaşma eğilimi gösterir. Ve daha çok, emeğin harekete geçirdiği diğer etkenlere bağımlı olmaya başlar.

Bire bir, doğrudan canlı emek dışındaki, diğer üretken güçlerin bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

İnsanın kas kuvvetine bağlı olmadığı gibi, onu yüzlerce, binlerce kez aşan, dönüştürülmüş doğa kuvveti ve hızıyla işleyen üretim araçları. Mekanik, elektronik, numerik makineler, otomasyon, robotlar, vb.

Aynı şekilde insan zihninin işlem kapasitesini ve hızını binlerce kez aşan zihinsel üretim araçları, bilgisayarlar.

Üretimin yoğunlaşması. Farklı üretim süreç ve aşamalarının tekeller ya da tekeli organizasyonlar bünyesinde daha sıkı düzenlenmesinden bağlantılanıp bütünleşmesinden doğan sinerji (**üretimin toplumsallaşması**).

Karmaşıklaşan toplumsal ve teknik işbölümünden gelişen emek organizasyonundan doğan sinerji (**Emeğin toplumsallaşması**).

Kolektif zekanın dolaysız bir üretici güç haline gelmesi. Çok çeşitli zihinsel uzmanlık alanlarının ve bilgi üretim süreçlerinin bağlantılanıp bütünleşmesinden doğan sinerji (**Zihin, zekanın, bilgi üreti süreçlerinin toplumsallaşması**).

Üretim araçlarının “muazzam etkisi”, üretimlerinde harcanan doğrudan emek süresiyle son derece orantısızdır. Daha çok bilim ve teknolojinin genel gelişme düzeyine bağlıdır.

Kuşkusuz bilim ve teknoloji, kerameti kendinden menkul “aktörler” değil, önemleri giderek artmasına karşın, yalnızca “faktörler”dir. Üretimin, emeğin, zekanın toplumsallaşmasının bir ifadesidirler. (Ve sınıf mücadelesiyle de ilişkilendirilir.) Öyleyse bilim ve teknolojinin üretimdeki “muazzam çarpan etkisini”, üretimde daha ileri “toplumsallık” ve onun giderek öne çıkan bir bileşeni olarak **toplumsal bilgi etkeni** olarak da ifade edebiliriz.

Demek ki, gerçek zenginlik canlı emeğin çalışma süresi ve harcadığı enerjiden çok, nihai ürün ile arasına giren bilim ve teknolojinin “çarpan etkisi”nde yatmaya başlıyor. Başka deyişle canlı emeğin kendisinden çok toplumsal üretkenliğinde yatıyor!

Kapitalizmin sarsılan temelleri

Bilim ve onun üretime uygulanması demek olan teknoloji ilerledikçe, üretimdeki “çarpan etkisi” de geometrik olarak büyür. Bir işçi, eskiden on, yüz, bin, onbin işçinin yaptığı üretimi tek başına harekete geçirebilir ve denetleyebilir hale gelir.

İleri teknolojiyle 500 işçi çalıştıran bir tekelin, emek yoğun ve **çalışma saatlerinin 2 kat uzun olduğu**, her biri 50’şer işçi çalıştıran 10 KOBİ toplamından 6 kat fazla üretim yaptığını düşünelim. Bu durumda, bir çalışma saati çerisinde, bir tekel işçisi bir KOBİ işçisinden 120 kat daha fazla zenginlik üretmiş olacaktır. İki arasındaki müthiş orantısızlık, kullanılan üretim araçlarının gelişmişlik derecesi ve dolayısıyla, emeğin toplumsal üretkenlik düzeyleri arasındaki farktan kaynaklanır.

Gelişen makinalaşma ve otomasyon süreçleri ile birlikte, emeğin **biçiminde** de bir değişim eğilimi kendisini göstermeye başlar. Emek üretimi doğrudan gerçekleşmekten çok, üretim sürecinin tasarlayıcısı, denetçisi ve düzenleyicisi konumunu almaya başlar.

Kas gücünün hammadde çıkarımından nihai ürüne kadar pek az işe karıştığı, işçilerin asıl işinin üretim sürecini bilgisayar yazılım ve donanımları üzerinden kontrol etmek olduğu sektörler bugünden ufukta görünmeye başlamıştır.

Üretimin, emeğin ve zekanın ulaştığı toplumsallaşma düzeyinin gösterdiği **bu ufuk**’tan baktığımızda: Kapitalizmin temellerinin giderek daha fazla sarsılmakta olduğunu görürüz.

Toplumsal bireyin gelişmesi

Zenginliğin büyük temel taşı artık ne işçinin sarfettiği **doğrudan insan emeği** olabilir, ne de **çalışma süresi**. Yeni ve daha yüksek temel, doğrudan üretim sürecinden görece serbestleşen insanın, toplumsal bir varlık olarak, evrensel, çok yönlü yaratıcılık ve gelişme kapasitesini kendine mal etmesi olacaktır. Tek kelimeyle, toplumsal bireyin gelişmesi!

Tabii kapitalizm koşullarında değil, onu yıkarak! Çünkü günümüzde sarsılmakla birlikte halen zenginliğin temelinde yatan artı-emek süresi gaspı, bizzat üretimin toplumsallaşmasından çıkan **bu eğilim** karşısında pek zavallı bir dayanak ve giderek korkunçlaşan bir boyunduruktur.

Bir yandan toplumsal olarak gerekli emek-zamanının minimuma indirilmesi için bastıran, öte yandan çalışma süresini birikimin tek ölçütü ve kaynağı olarak koyan sermaye, sarsıntılarla büyüyen toplumsal çelişkinin ta kendisidir.

Sermaye, toplumsal olarak gerekli emeğe harcanan süreyi durmaksızın azaltır. Fakat yalnızca artı-emeğe harcanan süreyi artırabilmek için azaltır! Böylece, giderek artan ölçüde, yığınların **fazladan** çalışma süresini, toplumsal olarak **gerekli** çalışmanın koşulu –ölüm kalım meselesi- haline getirir.

Bu, başaşağı duran, ve giderek dengesizleşen bir toplum demektir.

Sermaye bir yandan bilimin ve doğanın tüm güçlerini, toplumsal elbirliğinin, işbölümünün ve organizasyonun tüm olanaklarını; zenginlik üretimini, üretimde harcanan doğrudan emek süresinden (nispeten) bağımsız hale getirmek için seferber eder. Öte yandan, böylece yaratılan bu dev toplumsal güçleri halen harcanan doğrudan emek süresi ve miktarı ile ölçmeye, onları mevcut birikimin değerini koruma görevinin koyduğu durmaksızın daralan sınırlar içine hapsedmeye çabalar.

Kapitalizmin günümüzde şiddetlenen sarsıntıları, bu çelişkinin ifadesidir. Yaratılan muazzam ürün bolluğunun alılabildiğine dar emek-zaman ölçütüne sığmaz hale geldiğinin ifadesidir. Yaratılan muazzam üretim kapasitesinin, artı-emek süresi gaspı ile sınırlanamayacağını ifadesidir. İnsanın muazzam ilerleyen toplumsal üretkenliğinin, onun tüm vakti çalışma süresine çevrilerek her türlü yetisinden soyulmasıyla sınırlanamayacağını ifadesidir.

İşte çalışma süresi ve harcanan emek miktarı ile ölçülemez hale gelmiş ürün bolluğu, her kriz devresinde imha ediliyor. Burjuvazi bir yandan da bugüne dek emek süresi ölçütünün az çok dışında kalmış her şeyi metalaştırarak, boynundaki emek- zaman ilmeğini gevşetmeye çalışıyor.

İşte artı-emek süresi kaynağı görece daralan muazzam üretim kapasitesinin bir bölümü her kriz devresinde yıkılıyor. Burjuvazi, en ileri teknolojiyle üretim yapan fabrikaların yanısında, emek-yoğun üretim cehennemlerini yaygınlaştırarak, boynundaki görece daralan artı-emek süresi ilmeğini gevşetmeye çalışıyor. Hatta günümüzün teknoloji koşullarında adeta “insansız” gerçekleştirilebilecek bazı üretim süreçlerini ve aşamalarını, daha ilkel teknolojiyle daha fazla canlı emek soğuracak biçimde restore edip, yarıömürge ülkelere, taşra bölgelerine kaydırıyor.

Çünkü yığınların artı emek süresi, sermayenin biricik artı-değer ve kar kaynağıdır. Bu yüzden sermaye, birakalım “gelelene emek imgesinden sıyrılmayı”, ona her zamankinden fazla sarılıyor, ileri teknoloji anıtlarının çevresinde, kanlı emek havuzlarını halka halka, dünya çapında, köylere kadar genişletiyor. Daha fazla düz emeğe, çalışma saatlerinin uzatılmasına yükleniyor.

Sermayenin daralan zamanları

Ne var ki, bu uygulamalar orta vadede, devleşen sermaye yığınının boynundaki emek süresi ve harcanan emek miktarı ilmeğini biraz gevşetse de ... uzun vadede rekabet ve krizlerle, üretkenliği düşük sermayelerin ayıklanmasıyla, sermaye yoğunlaşmasıyla, teknoloji standartlarının metazori yaygınlaşmasıyla, adeta tüm toplumun proleterleşme sürecine sokulmasıyla, sermayeyi tarihsel ve toplumsal sınırlarına biraz daha yaklaştırıyor.

Bu yalnızca başaşağı durmakla kalmayan, bıçak sırtı ve daralan zamanlar demektir.

Bu, işçi sınıfının devleşen toplumsal üretkenliği ve ihtiyaçları, emek süresi ölçütü ve temelini sarstıkça, hepsini ve her şeyi büsbütün emek-zaman cenderesine tıkıştırılmaktan baş-

ka bir şey yapamayan burjuvazinin, tarihsel ve toplumsal sınırlarına doğru tiktaklarıdır.

Kapitalist toplum gibi, kapitalist zamanlar da kendi iç çelişkisi ve sıkışması temelinde sarsılmaktadır. Bir yanda bir azınlığın sınırsız zevk-ü sefa, alçaklık ve dalavere “yetileri”ni geliştirdiği serbest zamanın, diğer yanda çoğunluğun her türlü yetisini körelten artı-emek süresine bağlı olması!

Ve zaman bir kez bu sınıfsal zaman gerilimi temelinde patlayınca... Bir kez iç sınırlarından, emek-zaman prangasından boşanınca... Bir yanda alçaklık diğer yanda düşkünlük zamanları geride kalınca...

Özgürce gelişen yaratıcı yetiler

Toplumun ve her bireyinin özgürce gelişmesi için, herkes için artan serbest zaman yaratmanın yolu açıktır. Çalışma süresinin tek sınırı, giderek, toplumsal bireyin ihtiyaçları olur. Ve üretici güçler, emek-zaman sınırından öylesine boşanır ki, üretim artık toplumun ortaklaşa zenginliğine göre hesaplanmasına karşın, herkesin serbest zamanı durmaksızın artar.

Çünkü gerçek zenginlik, tüm bireylerin birbirini yoldaşça bütünleyen ve ilerleten, çok yönlü, maddi ve kültürel yetilerin gelişmesidir. Komünist toplumda zenginliğin ölçüsü artık çalışma süresi değil, çok yönlü üretken yetilerin sınırsızca geliştirilmesi için en geniş serbest zamandır.

Komünist zamanlar: Toplumsal olarak gerekli emek süresinin, sadece daha fazla artı-emek süresi yaratmak için azaltılması değil, genelde ve bir bütün olarak toplumsal çalışma süresinin minimuma indirilmesi. Birkaç saate indirilen emek süresinin gençler için bir gönüllü disiplin aracı olduğu kadar, yetişkinler, kafasında toplumun birikmiş bilgisini taşıyanlar için, bir alıştırma, deneysel bir bilim, gönüllü bir maddi yaratıcılık süreci olması. Hem gençler hem de yetişkinler için vücudun serbest devinimini de geliştiren bir pratik ve egzersiz süreci olması.

Ve herkes için özgür bırakılmış zamanın ve yaratılmış olan araç ve olanaklar bolluğunun, bireyler için bir dinlenme ve keyif süresi olduğu kadar, çok yönlü, bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif vd. eğitim ve gelişim anlamına gelmesi.

Komünist toplumun ilkesi “**herkesten emeğine göre herke-se ihtiyacı kadar**”dır. Bu ilke, emeğin toplumsal üretkenliğinin, kapitalizmin ancak ufkunu gösterdiği ve onunla karşılaştırılamayacak kadar yüksek olması ve hızlı gelişmesini öngörür. Böylelikle emek süresi ölçütüyle birlikte geleneksel emek de tarihe karışır ve yerini yeni ve daha yüksek bir ölçüt ve temele bırakır: Toplumun ve tüm bireylerin özgürce gelişen yaratıcı yetileri...

Komünizmin özgürlük dünyası*

Özgürlük dünyası/serbest zaman ise emekçilerin bugün hayallerinin bile ötesindedir. Hiçbir dışsal ve zorlayıcı etkenin olmadığı sadece ve sadece bireylerin kendi istek, eğilim ve yeteneklerine göre yapmak isteyeceklerini yapacakları, dinlenmekten eğlenmeye, toplumsal bir ödev olarak iyice azaltılmış çalışmadan, yaratıcı potansiyellerini istedikleri yönde geliştirebilecekleri açılımları gerçekleştirme olanaklarına kavuşacakları **özgür zaman!**.. Bunun onlara anlatılması ve inandırılmaları gerekir. Tıpkı biz komünistlerin olduğu gibi, işçi sınıfının da ufkunun genişletilmesine, **kapitalizmin ötesinden bakabilme**-ye ihtiyacı vardır. Sınıfı örgütleme perspektifi de günlük mücadelelerine etkin bir katılım ve önderlikle birlikte ve onunla sınırlanmadan bu olmalıdır. Propagandamız bu içerikle doldurulmalıdır.

(...)

Kapitalist toplumun orta sınıf bireylerinin gündemine de girmiş olan boş zaman isteği, onlarda yaşamın mikro-sosyal alanında -bu mikro-sosyal alan tek bir bireyden bir gruba kadar değişebilir- kendi istek ve eğilimlerine, yeteneklerine göre belirlenmiş bir etkinliği gerçekleştirme çabasına dönüşmektedir. Bugün kapitalizmin orta sınıf bireyi, hatta gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçiler açısından tatil ya da hobi türü faaliyetler genellikle bu kapsamın içerisinde ve yapılan işe karşıt yöndedir. Bunlarda bireylerin sosyal bir yarar sağlama amacı bulunmaz ya da dolaylıdır. “Sosyal faaliyetler” diye tabir edilen kurum ya da bireylerin bu türden etkinlikleri ise, doğrudan parasal amaçlarla yapılmasalar bile şu ya da bu kurumun çıkarına ya da bireyin belli bir statüyü sürdürme amacına bağlı olarak gerçekleştirilirler. Hiçbir özel ve kişisel beklenti içerisinde olmadan, toplumsal yarar sağlayacak bir işi öz etkinliğimiz haline getirmek ve en çok zevki bunu yapıyor olmaktan almak, ancak komünizmin bireyinin özelliğidir.

(...)

Söylediklerimiz, boş zaman vb. üzerine ileri sürülen yeni teorilerin, ya da “yabancılaşma”yı merkeze alan ahlaki/kültürel sosyalizm teorilerinin toplumsal temelleri ve koşulları üzerine bir fikir verecek açıklıktadır. Sistemden kopuşu derinleştirici bir mücdelenin sloganı olarak değil sisteme eklenmiş ve onu revize etmeye çalışan “boş zaman sosyalizmleri” ile ayırım net olarak çizilmelidir. Esasen iş gününün kısaltmaya başlamasından itibaren geriye kalan süre burjuvazi tarafından yönemli bir şekilde doldurulmaktadır. Çalışma dışında kalan zamanın gerek TV vb. ile, gerekse tatiller bile programlanıp ticarileştirilerek, hiçbir boşluk bırakmayacak şekilde doldurulmuştur. Üzerinde durduğumuz “boş zaman sosyalizmleri” de nihayetinde farklı bir sonuç yaratmamaktadır.

Komünizmin **özgürlük dünyası/serbest zamanı** bunlardan ekonomik, sosyal, siyasal temel ve gelişimiyle bütünüyle farklıdır. Siyasal ve sosyal bir devrimle açılan kapıdan girilecektir oraya.

(...)

...”Boş zaman”, şu ya da bu sınıfın bireyelerine ait ve diğer sınıfların üzerlerine basarak sağlanmış bir ayrıcalık olmayacaktır. Komünizmdeki “boş zaman” bütün sınıfların ortadan kalkmasıyla toplumun her bir bireyi için varolacaktır.

(...)

“Komünist toplumun daha yüksek bir aşamasında, bireylerin işbölümüne ve onunla birlikte kafa emeği ile kol emeği arasındaki çelişkiye kölece boyun eğişleri sona erdiği zaman; emek, yalnızca bir geçim aracı değil, ama kendisi birincil yaşamsal gereksinim haline geldiği zaman; bireylerin çeşitli biçimde gelişmeleriyle, üretici güçler de arttığı ve bütün kolektif zenginlik kaynakları gürül gürül fişkırdığı zaman, ancak o zaman, burjuva hukukunun dar ufukları kesin olarak aşılmış olacak ve toplum, bayraklarının üstüne şunu yazabilecektir: ‘Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre!’“

İşte komünizmin özgürlük dünyasının serpilip gelişeceği temel budur...

*mDP, “Galaksimizde yeni bir gezegen: Komünizmin özgürlük dünyası”, sayı 2, Nisan-Mayıs 1998

KAPİTALİZMDEN DEVRİMCİ SOSYALİZME: ZAMAN TASARRUFU VE KONTROL DİNAMİĞİ

Hız-Zaman dizimizin beşinci ve sonuncu yazısında. Bu yazımızın konusu Türkiye kapitalizminin geçirmekte olduğu sarsıcı hız-zaman evriminin sosyalizmin öncülleri açısından irdelenmesidir.

İlk yazımızda Türkiye kapitalizminin son 15 yılda “zaman tasarrufu” bakımından kaydettiği bazı ilerlemelerin çarpıcı örnekleri yer alıyordu. Büyük işbirlikçi tekellerin üretim sürecinde, teslimatta, model ve dizayn yenilemede, dağıtım ve pazarlamada, bilanço çıkarmada, bankacılık işlemlerinde; devletin yasama yürütme ve yargıda 2 ile 30 katı bulan hızlanmalar, stok tutma süresinde 2-3 kat kısaltmalar...(Hızlandırılmış Kapitalizm, UÇ sayı 1, 28 Ekim 2004)

Türkiye tekeli kapitalizminin üretim dolaşım ve yönetim süreçlerindeki hızlanma sosyalizmin toplumsal öncülleri açısından ne anlama gelir?

Milyonlarca işçinin ve proletarya saflarına fırlatılan milyonlarca emekçinin daha, kuşkusuz çok büyük acılarla, fakat üretkenlik ve zaman “disiplini bakımından eğitimi ve yetiştirilmesi” anlamına gelir.

Emeğin toplumsal üretkenlik ve zaman disiplini açısından eğitimi sosyalizm açısından neden gereklidir?

Çünkü “Zaman tasarrufu, kolektif üretime dayalı bir toplum için birincil ekonomik yasa olmaya devam eder. O, böylesi bir toplumda kendini bir yasa olarak, hatta daha büyük bir ölçüde dayatır. Ama bu, değişim değerlerini emek zamanı ile ölçmekten temelden farklıdır.” (Marx, Grundrisse)

Sosyalizmin Gelişme İlkesi

Bin işçinin haftada 6 gün, günde 9 saat çalıştığı büyük bir fabrika düşünelim. Ve üretim gücü ve hızında büyük bir artışla, sözcüğü teknolojik gelişmeyle, işçilerin yarısının gereksiz hale geldiğini varsayalım.

Kapitalizm koşullarında ne olacağını iyi biliriz. 500 işçi işten çıkarılır. Geri kalan işçiler de teknolojik üstünlüğü bir an önce azami kara tahvil etmek için, işten çıkarılmak tehdidiyle eskisinden fazla çalışmaya zorlanır. Örneğin işgünü hem de muazzam bir tempo artışıyla 10-11 saate çıkarılır.

İşçiler makinalara ortaklaşa sahip olsalardı, hiçbirinin işsiz kalması da daha uzun saatler çalışması da gerekmecekti. Herbirinin haftada 3 gün ya da 6 yarım gün çalışması yetecekti.

Kapitalizmde toplumsal olarak gerekli emek zamanının kısaltılması, karşılıksız emek süresi gaspının uzatılması içindir. Bir yanda

işsizliğe yol açar, diğer yanda açlık disipliniyle aşırı çalışmaya...

Sosyalizmde toplumsal olarak gerekli emek zamanının kısaltılması, çalışma saatlerinin kısaltılması; toplumun maddi olduğu kadar kültürel refahının artması içindir. Bir yanda işsizliği ortadan kaldırır, diğer yanda herkesin kendini ve toplumu çok yönlü geliştirme olanaklarını yaratır.

Sosyalist zaman tasarrufu ilkesinin, kapitalizmdekinden ayrılan ve ona karşı en temel özelliklerinden biri de en geniş işçi ve emekçi kitlelerin devlet yönetimine doğrudan katılımını sağlamakta oynayacağı roldür.

Sosyalizmde çalışma saatlerinin 6-7 saatten başlayarak istikrarlı biçimde kısaltılacak olması, “pinelemeye ve okey oynamaya” daha fazla zaman anlamına gelmez. Herkesin insanca dinlenmesi ve eğlenmesi için, kapitalizmle kıyas kabul etmeyecek kadar toplumsal serbest vakit ve olanak olacaktır. Ancak genişleyen serbest zamanın, daha nitelikli dinlenme ve eğlenme ile birlikte, bireysel-toplumsal olarak durmaksızın daha gelişkin ve geliştirici ihtiyaçların yaratılması ve giderilmesinde değerlendirilmesi, sosyalizmin gelişme ilkesidir.

Herkes için zaman tasarrufu; yalnızca bir azınlık için değil herkes için genişleyen serbest zamanın yaratılması- emeğin toplumsal üretkenliğinin kapitalizmdekinden çok daha hızlı yükselmesini şart koşar. Kapitalizmdekinden çok daha yüksek ve ona tam karşı bir ortaklaşa çalışma organizasyonunu, bilinçli ve gönüllü çalışma disiplini şart koşar.

Ortaklaşa üretimin yüksek niteliği, herkesin genişleyen serbest zamanını (dinlenmek ve eğlenmek için bollaşan vaktin yanı sıra) kendisini ve toplumsal olanakları geliştirici biçimde değerlendirebilmesi için toplumsal bir disiplin yaratır. Genişleyen serbest zamanın sağladığı bilimsel- kültürel- sportif zenginlik ise çalışma zamanının daha fazla kısaltılması ve yaratıcı niteliğinin gelişmesini olanaklı kılar.

Milyonlarca işçinin “önhazırlık eğitimi”

Milyonlarca işçinin böylesine yüksek bir zaman disiplininin öncülleri açısından ilk eğitimini ve yetiştirilmesini gerçekleştiren de yine kapitalizmdir.

İşte günümüzde kapitalizm yalnızca büyük sanayi işçilerini değil KOBİ işçilerini de hız-zaman yönetimi çarkları içine çekiyor, “eğitiyor ve yetiştiriyor”.

Kamu işçilerini, memurları, hatta hantal bürokrasi çarklarını aynı hız-zaman rasyonalizasyonuna sokuyor, “eğitiyor ve yeniden şekillendiriyor”.

Yetmiyor, bilim insanlarını, kafa emekçilerini, akademisyenleri, mühendisleri, doktorları, avukatları, gazetecileri, aydınları ve sanatçıları bile hız-zaman disiplini bakımından yeniden yoğuruyor.

Yine yetmiyor, yılın 5-6 ayı çalışılan geleneksel tarımı yıkıyor, tarım emekçilerini de yılda 3-4 kere ürün alınan sanayiyle tümleşmiş aynı hız-zaman yönetimi çarkına çekiyor.

O da yetmiyor, sabit bir mekan olmadan sermayenin dolaşım sürecinde çalışan emeği de (ulaşım, nakliyat, dağıtım, pazarlama, servisler, vb.) teknolojik denetim ile nesnelleştiriyor, aynı üretimle tümleşmiş hız-zaman yönetimi kontrolüne sokuyor.

Örneğin Türkiye’de GPS sistemlerinin cep telefonları üzerinden mobil geri beslemeye uyarlanmasıyla, mobilize çalışanlar da adım adım izlenip denetleniyorlar. Böylece diyelim ki bir mal dağıtım kamyonu sürücüsünün ya da anketörün bile istedikleri zaman birazcık dinlenme ya da işlerini kendi istedikleri gibi düzenleme olanakları ortadan kaldırılıyor. Bilişim-iletişim teknolojisine dayalı çağrı-yönlendirme-kontrol sistemleriyle, mobilize çalışanların da emek yoğunluğu ve disiplini sanayidekinden farksızlaşıyor.

Eski kaba disiplin anlayışından kısmen farklı fakat daha etkin bir disiplin sistemi ile birlikte “zaman yönetimi” artık orta eğitim müfredatlarına giriyor. “Zaman yönetimi, verimlilik, çalışma disiplini” gibi konular nitelikli ve yarı-nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik yeni eğitim-öğretim programlarında yerini alıyor.

Tekelci kapitalizmin zaman tasarrufu ve yönetimi teknikleri, kol emeğinden kafa emeğine, sanayiden tarıma, üretimden hizmetlere, iletişimden ulaşım, devlet dairelerinden okullara kadar dalga dalga yayılıyor. Milyonlarca işçi ve emekçiyi, hız-zaman disiplini bakımından yeniden yoğuruyor, eğitiyor ve şekillendiriyor. Bir yanılla da sosyalizme hazırlıyor.

Nesnel emek disiplini ve mücadele disiplini

Lenin, sosyalizmin öncülleri arasında bunu öncelikle anar: “En ileri kapitalist ülkelerin bir çoğu tarafından daha şimdiden gerçekleştirilmiş bulunan genel eğitim, sonra toplumsallaşmış engin ve karmaşık posta, demiryolları, büyük fabrikalar, büyük ticaret, bankalar vb. vb. aygıtı tarafından milyonlarca işçinin ‘disiplin bakımından eğitim ve yetiştirilmesi’ vardır.” (Devlet ve İhtilal)

Lenin’in kapitalizmin o günkü gelişme düzeyince referans verdiği tekelci aygıt, Almanya’da yaklaşık 4.5 milyon, koca Rusya’da ise yaklaşık 5.5 milyon işçiyle sınırlıydı (binden fazla işçinin çalıştığı işletmeler). Günümüzde ise üretimin emeğin ve zekanın toplumsallaşması ve sosyalizmin öncülleri, salt “en ileri kapitalist ülkeler”le de, salt dev işletmelerle de sınırlı olmaktan çoktan çıkmıştır.

Emperyalist ve tekelci kapitalizmin geleneksel sosyo-ekonomik ve kültürel dokusunu altüst ettiği, ondan kopartıp ko-

partıp “disiplin ve denetim bakımından eğitimi” gerçekleştirdiği kitleler, artık Türkiye’de de emekçi nüfusun tamamını kapsama yolundadır.

Marx Kapital’de manifaktürün emeği belli mekanlarda toplayıp biçimsel olarak düzenlemekle sınırlı kaldığını, makinalı büyük sanayinin ise “emeği tam kökünden kavradığı”nı yazar. Bu “öznel emek sürecinden nesnel emek sürecine geçiş” ve aynı anlama gelmek üzere nesnel emek disiplini ve denetimidir.

Günümüz tekelci üretim organizasyonları ve teknolojisi ise, artık yalnızca büyük sanayiyle sınırlı olmadan emekçi nüfusun giderek daha geniş kesimlerini “tam kökünden” hatta ruhundan kavlıyor. Daha derine işleyen bir denetim ve disiplinle yeniden yoğuruyor.

Türkiye kapitalist toplumunun geleneksel dokusu kuşkusuz bir çırpıda ortadan kalkmıyor. Yüksek hız-zaman yönetimi ve disiplinden süzölmüş bir toplum bir çırpıda onun yerine geçmiyor. Ancak emperyalist kapitalizm şimdiden bu doğrultuda azımsanmayacak bir yol kaydetmiştir. Ve büyüyen yıkımlarla, sarsıntılarla, sancılarla, mücadelelerle tarihin gelecek adımları da bu yödedir.

Bugün artık, emperyalist ve tekelci kapitalist aygıtın, tüm şu tedarik ağları ve bilişim-iletişim sistemleriyle birlikte, KO-Bİ’lere, köylere, bürolara, okullara, devlet dairelerine varana dek, emeği hem genişlemesine hem de derinlemesine daha “kökünden kavramaya” yöneldiği açıktır.

Bu yeni ve daha acımasız toplumsal emek-zaman disipliniyle yeniden “eğitilen”, milyonlarca bu yeni standartlarda “sıfırdan yetiştirilen” proletarya, bu sancılı geçiş sürecinde henüz çok şaşkın ve dağıntık durumdadır. Ancak bu yeni ve daha yüksek hız-zaman organizasyonu, işçi sınıfı hareketinin bugünkü durumu ne olursa olsun, daha ileri mücadele gücü ve disiplini kazanmasının yeni öğelerini de sağlayacaktır.

Proletarya bu yeni ve yükselen standartlarda burjuvaziye cevap vermeyi öğrendikçe, genişleyen ölçekli mücadelelerle, görülmemiş bir mücadele gücü ve disipliniyle kendini ortaya koydukça, o zaman, şu eski yayıla yayıla toplu sözleşme dönemlerini mumla arayan kanlı “öğretmeni” olacaktır!

Nasıl ki burjuvazi için zamandan tasarruf “halktan tasarruf” anlamına geliyorsa, proletarya da bunun karşısında, kendisi yararına zamandan tasarrufun “burjuvazi ve devletinden tasarruf” olması gerektiğini öğrenecektir.

Kontrol Dinamiği

Emperyalist kapitalizmin hız-zaman temelli yönetim anlayışı şu iki ayak üzerinde yükselir:

Birincisi, sermayenin yeniden üretim sürecinin tüm aşama ve halkalarının (üretim, dolaşım, satış, finansman, yanısıra dünya çapında tedarik, stok, teslimat, tasarım, hizmet vb.) en azından tekellerin karmaşıklaşan kontrol ağları açısından merkezi- bütünsel- etkin planlaması ve organizasyonu.

İkincisi, bilişim iletişim ulaşım başta olmak üzere bilim ve teknolojide büyük çaplı gelişmeler.

Bu ikisini iç içe geçiren temel bir halka ise Kontrol Sistemleri ya da Kontrol Dinamiği'dir. Yani son derece gelişmiş kayıt, hesap, denetim, geri besleme sistemleridir. Tekelci sermayenin, eskisinden çok daha geniş ölçekli ve karmaşık ağ ve zincirleri, eskisinden daha etkin organize ve hızlı yönetebilmesinin sırrı biraz da buradadır.

Şimdi Lenin'e kulak verelim: "Eğer herkes gerçekten devlet yönetimine katılırsa, kapitalizm artık tutunamaz. Ve kapitalizmin gelişmesi de, kendi payına, 'herkes'in devlet yönetimine gerçekten katılabilmesi için zorunlu öncülleri oluşturur.

(...) Bu tür ekonomik öncüllerle, kapitalistler ve memurları alaşağı edildikten sonra, üretimin ve bölüşümün denetimi, emeğin ve ürünlerin kaydı için bugünden yarına pekala silahlı işçiler, tüm silahlı halk onların yerine geçirilebilir.

Kayıt ve denetim: Komünist toplumun ilk evresinde, hem 'yoluna konulması' hem de düzenli işlemesi için özsel olan işte budur.(...) Bu alandaki kayıt ve denetim, bu işleri en yakın gözetim ve yazma işlemlerine, her şeyi, okur- yazar ve aritmetiğin dört işlemini bilir herhangi birinin yapabileceği bir duruma indirgemiş bulunan kapitalizm tarafından son derece yalınlaştırılmıştır."

Lenin'in bu satırları burjuva demogoglar tarafından "ütopya-cılık"la suçlanagelmıştır. Oysa günümüze göre çok ilkel ve kaba kayıt-hesap-denetim yöntemleriyle bile sosyalist Sovyetler'in bu doğrultuda atmış olduğu azımsanmayacak adımlar bir olgudur. Çünkü sosyalizmin en temel halkalarından biri olan "devlet yönetimine herkesin katılabilirliği" ve "üretim bölüşüm ve yönetimin herkes tarafından denetlenebilirliği" açısından sorun, bunun nesnel öncüllerinin gelişmişliği kadar siyasal-ideolojik yaklaşım ve organizasyonudur.

Günümüzde ise tekeller son derece gelişkin bilgisayarlı kontrol sistemleriyle, milyonlarca değişkeni analiz edip denetleyebilmekte, üretkenlik ve karlılığı günlük olarak hesaplayıp yeniden düzenlemeleri gerçekleştirebilmektedirler.

Her şirketin talebine göre üretilen ya da standart işletim sistemleri ve kontrol programlarının operatörlüğünü, yani veri giriş uygulama ve gözetimini de zaten işçiler yapmaktadır.

Zaman tasarrufu, bir yanıyla da merkezi- bütünsel- etkin planlama ve organizasyon sorunu, bunun da bam teli veri-analiz-kontrol (kayıt ve denetim) sistemleri olduğuna göre sosyalizmin öncüllerindeki gelişme bu açıdan da açıklık kazanır. Biz burada, sosyalizmin birinci ekonomik yasası olan zaman tasarrufu ile yönetime genişleyen ölçekli katılım arasındaki dolaysız bağa bir kez daha işaret etmekle yetinelim.

Zorunluluktan özgürlüğe

"Toplumun tümü" diye devam eder Lenin, "çalışma ve ücret eşitliğiyle, artık bir tek büro ve bir tek atelyeden başka bir şey olmayacaktır.

Ama, proletaryanın kapitalistleri yenip sömürücüleri alaşağı ettikten sonra toplumun tümüne yayacağı bu 'atelye' disiplini, bizim için asla ne ülkü ne de son erektir; bu yalnızca, toplumu kapitalist sömürünün bayağılık ve alçaklıklarından tamamen kurtarmak ve ileriye doğru sürekli gidişi sağlama bağlamak için zorunlu bir basamaktır.

(...) Gerçekte, herkesin toplumsal üretimi kendisi yönetmeyi öğreneceği ve gerçekten yöneteceği zaman, herkesin kayıt-kuyut işlerine ve asalakların, haramzadelerin, üçkağıtçıların ve başka 'kapitalizm geleneklerini koruyucuları'nın kayıt ve denetimine kendileri girişeceği zaman (...) tüm toplumun yalın ama özsel kurallarına uyma zorunluğu, çabucak bir alışkanlık haline gelecektir."

Lenin'in o dönemki Rusya hatta Avrupa koşulları açısından söylediği, "proletaryanın devrimden sonra toplumun tümüne yayacağı bu 'atelye' disiplini", günümüz kapitalizmi tarafından gerçekleştirilmektedir.

Komünistlere düşen, kapitalizmin artık yalnızca büyük işletmelerle sınırlı kalmayıp, sokak aralarına, merdiven altlarına, evlere ve köylere kadar yaydığı bu zaman ve üretim disiplinini, artık milyonlarca değil onmilyonlarca işçi ve emekçinin ortaklaşa devrimci mücadele disiplini ve eğitime dönüştürmektir.

Sosyalizmin öncüllerindeki gelişmeyle birlikte, kitlelerin yine kapitalizmle mücadele içerisinde kazanacakları bu yeni ve daha yüksek kolektif disiplindir ki, sosyalizmde halen şu veya bu ölçüde zora veya yozlaştırıcı etkisi olabilen maddi-manevi özendiricilere dayanan Zaman Tasarrufu ve Disiplini zorunluluğunun, daha çabuk ve kolay biçimlerde alışkanlığa dönüşmesi olanağını yaratacaktır. ■

YARATICI GERİLİM

Belirsizlikten, bekleme halinden, durgunluktan çıkmaktayız. Katlaşmış uzuvlarımız, kalıplaşmış yargı, düşünce, duygu, davranış, ilişki, çalışma tarzımız vb.

Kısacası, devrimci sosyalist toplumsallaşma ihtiyaçlarımızı karşılamayan, tam tersine bir iç engel haline gelen 'devrimci üretim ilişkileri sistemimiz', bütünsel yeniden insanın adımları ile çatırıyor.

Eklem ağrıları, baş ağrıları, mide krampları, yürek daralmaları, psikolojik girdaplar...

Kendini önden koyanlarımız, haciyatmazlarımız, beklemeye yatanlarımız...

Bir yandan genel amaç doğrultusunda kolektif vizyonu belirginleştirmekteyiz. Gelişkin ve yeni bir komünist stratejinin teorik, siyasal, örgütsel açılımını, giderek belirginleşen bir yönelim olarak ortaya çıkarmaktayız.

Bir yandan da, varolan ve içine hapsoldüğümüz gerçekliğimizin giderek daha fazla bilincine varmaktayız.

Ah, ikisinin arasındaki uçurumda çarpmıha gerilmekteyiz!

Bu uçurum, vizyonumuzu gerçekdışı, hayalci, kaf dağıtımında olarak gösterebilir; çaresizlik duygusu yaratabilir. Ancak, varolan gerçekliğimiz ile vizyonumuz arasındaki uçurum, aynı zamanda en büyük enerji kaynağımızdır.

Bu uçurum olmasaydı, o zaman vizyonumuza doğru ilerlemek için herhangi bir çabaya ihtiyaç duymazdık! İşte bu uçuruma, bu enerji kaynağımıza, yaratıcı gerilim diyoruz. O, bir vizyonun varolan gerçeklikle uyumadığını fark ettiğimiz, bilincine vardığımız, kabullendiğimiz anda harekete geçen güçtür.

Gerilim ne ister?

Kararlılık ve gevşemeyi. Bunun için olası iki yol var:

Ya varolan gerçekliğimizi vizyonumuza doğru çekeceğiz: Hücüm!

Varolan gerçekliğimizi, olmasını istediğimiz doğrultuda değiştirip dönüştüreceğiz. Giderek artan sayıdaki insanımızın, yeni yönelimimize savaşçı kurucular olarak etkin katılımını, yaratıcı inisiyatifini, katkısını sağlayacak yol, yöntem ve araçların kolektif bilinç ve üretkenlikle oluşturulup geliştirilmesini sağlayacağız.

Ya da vizyonumuzu varolan gerçekliğimize doğru çekeceğiz: Ricat!

Ortaya çıkan gerilime dayanamayıp, vizyonumuzu düşüreceğiz. İkincisinde sıkışma, endişe, sıkıntı, üzüntü, umutsuzluk, stres vb. hafifler.

Çünkü, bunların kaynağındaki yaratıcı gerilim azalmıştır. Çıta, aşağıya indirilmiş; hedeflerimiz, varolan gerçekliğimize yaklaştırılmıştır.

Ama ne pahasına? Gerçekten istediğimiz şeyi, amacımızı, stratejik yönelimimizi ve vizyonumuzu terk etme pahasına!

Oysa, eğer yaratıcı gerilimi kavramış, ona hakim olabilmişsek, vizyonumuzun ayağa düşürülmesine izin vermiyorsak: İşte o zaman, vizyonumuz etkin bir güç haline gelir.

Yaratıcı gerilim üzerinde hakimiyet kurmak demek, başarısızlıklarımıza bakışımızın değişmesi demektir: Artık başarısızlıklarımız, güvensizlik, çaresizlik, güçsüzlük, iç erezyona yol açmaz ve bunlardan yola çıkarak çıtayı aşağıya, daha aşağıya indirmeye (ricat) yöneltmez. Başarısızlığımız, vizyonumuzla varolan gerçekliğimiz arasındaki uçurumun kanıtı olarak, önümüze koyduğumuz hedeflere ulaşamamaktır. Öğrenme fırsatı ve olanağıdır: Varolan gerçekliğimizi nesnel olarak değerlendiremediğimizi, hedeflerimizin isabetli olmadığını, planlarımızın eksikliğini, o hedefe ulaşmak üzere kendimizi gereğince hazırlayıp donatmamış oluşumuzu, çalışmamızı ve iç dinamiklerimizi örgütlemedeki eksik ve boşluklarımızı, vizyonumuzun yeterince açık olmadığını vb.

Ricat malum.

Hücüm ise, iki yönlü bir bütündür: Durmaksızın, hem vizyonumuzu geliştirmek, netleştirmek, ona odaklanmak ve kilitlenmek, hem de varolan gerçekliğimizin giderek daha fazla içine nüfuz etmek, nesnel olarak değerlendirmek.

Vizyonumuza odaklanmak

Vizyonumuza, olmak/gerçekleştirmek istediğimize odaklanmalıyız. İsteddiğimiz sonuçların, hedeflerimizin gerçekleşmiş halinin üzerinde odaklanmalı, bunu somut olarak bilincimizde canlandırmalıyız.

Oysa çoğunlukla yaptığımız, vizyonumuz üzerinde düşünmeye, düşlemeye, onu yaşamaya başlar başlamaz, hemen buna ulaşmayı zorlaştıran/zorlaştıracak nedenleri, engelleri düşünmek, yaşamak oluyor! Böylece, vizyon giderek flulaşıp sönerken, engeller, kendi başlarına varmışlar gibi yaşanır ve giderek vizyondan bağımsız hale gelirler. En iyi halde, vizyonumuzdan alacağımız güçten yoksun, neye ulaşmak için mücadele ettiğimizi unutarak, o zorluk/engelle boğuşup dururuz. En kötü halde ise, daha vizyonumuzu düşünmenin, yaşamının ilk adımında, sonsuz bir engeller dizisinin, amansız ve imkansız zorluklar serisinin, arka arkaya geçi-

rimsiz duvarların vb. “pandoranın sandığı”nı andıran benliğimizden fıskırarak üzerimize çökmesiyle karşılaşır; ve daha başlangıç noktasında solugumuz kesiliverir!

Bu kahredici alışkanliğimizden kurtulmayı başarıp, doğrudan gerçekleştirmek istediğimiz üzerinde odaklandığımızda, kendimizi, yer çekiminden kat kat fazla bir çekim gücünün içinde bulacağız! Zorlaştırıcı nedenler, engeller ise, kendi sınırlarımızı ve iç dinamiklerimizi keşfetmenin, açığa çıkarıp geliştirmenin araçlarına dönüşecekler.

Gerçeğimize nüfuz etmek

Bu, varolan gerçekliği görmemek (bunu görmenin oluşturacağı yaratıcı gerilimden kaçmak!) için kendimizi nasıl sınırlandırdığımızı, kandırdığımızı ortaya çıkarmakla başlayacaktır. Bu, neyin neden nasıl olduğuna dair kavrayışımızı, anlamlandırmalarımızı, gerçekliğimiz içindeki etki ve payımızı sürekli olarak yeniden ele almaya acımasızca/amansızca isteklilik göstermektir. Gerçeğimizi olduğu gibi görebilmeye ne denli yaklaşırsak, onu istediğimiz doğrultuda değiştirme enerjimizi, gücümüzü, yaratıcı gerilimimizi de o kadar artıracamız.

Belirginleşmekte olan vizyonumuzun ışığında gerçekliğimize yaklaşımımız değişiyor. Gerçekliğimizin giderek daha çok özelliğini, olay ve süreçlerini, bunlar içindeki duygusal, düşünsel, davranışsal payımızı, tüm bunların kaynağındaki sistemlilik kazanmış ilişkileri ortaya çıkarmaya başlıyoruz. Tüm bunları, kolektif olarak etki edebileceğimiz, vizyonumuz doğrultusunda değiştirip dönüştürebileceğimiz ilişkilerimiz olarak görmeye ve ele almaya başlıyoruz.

Yeni yönelimimizle birlikte varolan gerçekliğimize yeni bilgiler, yeni toplumsal ilişkiler, yeni iletişim süreçleri ve enerji akışı başladı; ve artıyor. Bu akış, varolan devrimci üretim sistemimizin iç çelişkilerini hareketlendiriyor. Gerilimimiz, arayışımız, dinamizmimiz şiddetleniyor! Ve bununla birlikte, dağınıklık, karmaşa, hatta yalpalamalar da geliyor. Bunları toparlayarak, ihtiyaçlarımıza, arayış ve dinamizmimize gelişkin bir yönelim kazandırmaya yükleneceğiz. Tüm enerjimizi yeni ve çok daha gelişkin bir devrimci üretim ilişkileri sistemi oluşturmaya seferber edeceğiz; geriye dönüş eğilimlerinin geliştirilmesine ise izin vermeyeceğiz! ■

STRATEJİ DİZİSİ

STRATEJİK ANALİZ VE YÖNLENDİRME*

Strateji bilimi

Strateji bilimi, insanlığın tüm bir tarihsel birikiminin, tüm doğa ve toplum bilimlerinin, insan ve siyasi irade faktörüyle en üst düzeydeki bileşimidir. Askeri disiplinler, politika, ekonomi-politik, teknoloji, sosyoloji, psikoloji, pedagoji, iletişim, ideoloji, kültür, felsefe, hukuk, tarih, coğrafya, demografi, matematik, fizik, kimya, biyoloji, genetik, sibernetik, meteoroloji,... bu liste sonsuzca uzatılabilir- stratejinin dışarıda bıraktığı hiçbir şey yoktur. Tüm sınıf güçleri arası ilişkiler, tüm bölge güçleri arası ilişkiler, tüm küresel güçler arası ilişkiler... Bunların içsel bağlantı ve karşılıklı etkileşimleri... Yalnızca bugünleri değil tüm geçmişleri ve gelecek eğilimleri... Belli başlı tüm dinamiklerin bütünü etkileme kapasitesi ve diğer gelişmelerden nasıl etkilendiği...

Strateji bilimi tüm doğal-toplumsal disiplinler arası bir disiplin ve tüm tarihsel-toplumsal dinamikler arası bir dinamiktir.

Genel kriz, aynı zamanda çeşitli doğa ve toplumbilimlerinde (eski biçimleriyle yeni gelişmeleri açıklayamama, büyüyen ihtiyaçlara yanıt verememe) tıkanma ve kriz anlamına gelir. Fakat bilimsel-toplumsal disiplinler arasında toplumsal işbölümü ve dar uzmanlaşmadan kaynaklanan yabancılaşma duvarlarını da yıkar. Her düzeydeki etkileşimi artırır. Bunun biri geriye, diğeri ileriye dönük iki karşıt sonucu olur. Birincisi, oturmuş paradigmalardan sarsılması, çeşitli bilimsel-toplumsal disiplinler arası sınırların belirsizleşmesi, bir karmaşa ve bulanıklık ortamı yaratır. "Madde yok oldu", "Her şey belirsizleşti", "Ne olsa gider" zırvaları ortalığı kaplar. İkincisi tüm bu kafa karışıklığı içerisinde, adım adım, daha kapsamlı bilimsel sıçrama ve açılımlar gelişir. Kuşkusuz ikincisi, Marks'ın ifadesiyle, genel krizin türedi asalak burjuvaların bile kafasına soktuğu akli başında diyalektik yaklaşımla (yöntem bilgisi) ancak mümkün olur.

Burada strateji biliminin de çok özel bir rolü vardır. Bir dönemki güçler dengesine ve araçlara göre şekillenmiş stratejiler de, yeni dönemin ihtiyaçlarına yanıt veremez. **Daha**

gelişkin ve yeni stratejiler de, tüm bilimsel-toplumsal disiplinlerdeki yeni ve hızlı gelişmelerden azami ölçüde yararlanarak oluşturulabilir. Böylece strateji bilimi, çok çeşitli bilimsel-toplumsal disiplinlerin yalıtık duvarlarını yıkarak tümünden azami ölçüde beslenmekle kalmaz; tümünü belli bir sınıfın uzun vadeli çıkarları doğrultusunda eşgüdümlü hale getirerek bütünleştirir. Tüm bilimsel-toplumsal disiplin ve dinamikleri uzun vadeli tek bir amaca odaklar, yoğunlaştırır ve merkezileştirir: Karşıt ve rakip güçlere kesin üstünlük sağlamak. Bu dinamik "güçler dengesi" savaşımının kaçınılmaz yasasıdır. Her şey, yalnızca askeri-politik disiplinler, teknoloji, medya vb. değil, tarih, ekonomi, psikoloji, kültür, sanat, etnisite, felsefe, coğrafya, tüm bilimsel-toplumsal disiplinler, kesinkes her şey, her zamankinden daha doğrudan biçimde, güçler savaşımında kullanılacak, tamamen buna göre yeniden şekillenecek silahlar haline gelir. Her şey, kesinkes her şey, tüm bilimsel-toplumsal disiplinler, tüm yaşam kaynakları ve alanları, strateji biliminin hizmetine sokulur. Ya doğrudan onun bir silahı ya da lojistiği olarak yeniden şekillenir. Bu toplumsal-bilimsel, her düzeydeki gelişmelerin çerçevesini daraltır. Tek yanlıştır. Fakat aynı zamanda, her birini tek bir amaca, tek bir eksene odaklayarak yoğunlaştırır ve olağanüstü hızlandırır.

Burjuva strateji biliminin tarihteki "yaratıcı yıkıcılık" (ya da "daraltıcı hızlandırıcılık") rolü işte böyledir. Devrimci strateji bilimi, tam karşıt eksenden aynı şeyi yapmak zorundadır. Teknoloji, doğa bilimleri ve yeni emek organizasyonu biçimlerinden tarihe, kültüre, psikolojiye, felsefeye kadar tüm bilimsel-toplumsal disiplinlerdeki gelişmeleri, tüm toplumsal yaşam kaynaklarını ve alanlarını (ideolojik süzgecinden geçirerek) devrimci sınıf savaşımı stratejisinin hizmetine sokabilmelidir. Tüm doğa ve toplum disiplinlerindeki gelişmelerden, tüm toplumsal yaşam kaynakları ve alanlarından beslenen, tümünü bugünkü ve gelecek savaşımın ihtiyaçları doğrultusunda eşgüdümlüleştirilen bir strateji bilimine sahip olmayan devrimci güçler, devrimci niyetlerinde ne kadar samimi olurlarsa olsunlar, buna sahip olan **karşıt güçlerin büyük stratejilerinin dolaylı yedeği durumuna düşmekten kurtulamazlar.**

“Stratejik Derinlik”

“Beşinci Disiplin”de diyalektiğin bir burjuva yönetim bilimcisi tarafından “İnsan Kaynakları Yönetimi”ne nasıl uygulandığını göstermiş, bunu tarihsel açıdan değerlendirmiştik. Bu çalışmamızda ise diyalektiğin strateji bilimine uygulanışı üzerinde duracağız. Hem de bu kez bir Türk akademisyen tarafından: **Ahmet Davutoğlu**’nun (Prof. Dr., Kamu Yönetimi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Uzmanı, Beykent Üniversitesi Bölüm Başkanı-son misyonu, Başbakanlık Başdanışmanı) “Stratejik Derinlik/ Türkiye’nin Uluslararası Konumu” (Küre Yay., 10. baskı, Kasım 2002) başlıklı kitabını ele alacağız. Bu kitap, strateji teorisi ve içinden geçtiğimiz büyük tarihsel dönemece uygulanması açısından bizim izleyebildiğimiz kadarıyla, Türkiye burjuvazisinin ulaştığı en ileri düzeyi temsil ediyor. Yazar, engin bir tarih bilgisinden ekonomi-politiğe, genel bunalım’dan politikaya, kültürden edebiyata, doğa bilimlerinden jeostratejiye, “disiplinler arası” ve oldukça iyi özümsemiği izlenimini veren teorik bilgi birikimi temelinde, bayağı burjuva doktriner sözcülerinin beylik hamasetlerine hemen hiç tenezzül etmeden, uçsuz bucaksız denilebilecek konusuna net bir hakimiyetle yeni açılımlar, teorik ve pratik açılımlar getirmeye çalışıyor.

“Tarihinin belki de en önemli dönüşümlerini yaşayan Türkiye, yine tarihinin belki de en yoğun değişimine sahne olan bir uluslararası çevre içinde yeniden şekillenmektedir. Bunun ortaya çıkardığı dinamik süreç... tasvir, açıklama, anlama, anlamlandırma ve yönlendirme safhalarının her birini tek tek ve hepsini bir bütün halinde son derece yoğun bir zihni faaliyetin parçası kılmaktadır.

Bütün bu metodolojik zorluklara rağmen mantıki açıdan tutarlı, zaman-mekan idraki içinde anlamlı ve konjonktürel açıdan geçerli bir stratejik analizi diğerlerinden farklı kılacak olan özellikler de bu zorlukların kendi iç bünyesinde yatmaktadır. İstikrarlı bir yapının statik bir çerçeve içindeki konumunu tanımlamak yüzeysel bir zihni faaliyet ile de gerçekleştirilebilir. Böylesi analizler daha çok konjonktürel istikrarın sürdüğü dönemlerde sınırlı geçerlilik alanı oluştururlar. Tarihi etki bakımından kalıcı olacak olan stratejik anlamlandırmalar ise dinamik dönüşümlerin yaşandığı bunalımlı geçiş dönemlerinde önem kazanırlar... Toplumların yoğun dönüşüm geçirdikleri dönemlerde bu metodolojik zorlukları ciddi bir uğraş vererek aşmaya çalışan stratejik yaklaşımlar, analizler ve teoriler toplumların tarih sahnesine çıkışlarını da, tarih sahnesindeki mevcudiyetlerini koruyuşlarını da, bu mevcudiyetlerini de bir çarpan etkisiyle hızlandırabilirler.” (Önsöz)

İstedigi kadar nesnel, bilimsel, evrensel, diyalektik bir strateji teorisi ve pratiği geliştirmeye çalışsın, önünde sonunda başlıca amacı Türkiye işbirlikçi burjuvazisinin uluslararası siyaset düzeyini yükseltmek olan yazarı çok mu övdük? Amacımız yazarı ne övmek ne de uluslararası strateji konusundaki son derece geniş ufkuna karşın sınırlanmadığı burjuva darkafalılığı ile düştüğü kimi yanılgular ve unutkanlıklar (!) (tıpkı Peter Senge gibi, **Ahmet Davutoğlu da sınıf sava-**

şımını yok sayıyor) konusunda yermek. Yalnızca, bunalımlı tarihsel geçiş dönemlerinin eşitsiz gelişme dinamikleri gereği, öngördüğü “atılım gücü”nü evrensel diyalektik strateji bilimi çerçevesinde devrimci sınıf savaşımına uyarlamak.

Akılsız düşmanla dövüşülür. Akıllı düşmanla ise dövüşmek kadar, onlardan öğrenmeyi bilmek gerekir. Marks, Engels, Lenin, Stalin, burjuvazinin bayağı iktisatçılarına, politikacılarına, doktriner ideologlarına karşı her zaman küçümseme ve aşağılama ile yaklaşmışlardır. Şu veya bu düzeyde diyalektik, bilimsel, evrensel bir cevher gördükleri burjuva bilim adamlarına, politikacılarına, sanatçılarına, komutanlarına, düşünürlerine karşı ise en çetin savaşımaları verirken bile önem vermekte kusur etmemişler, onlarda devrimci teori ve pratikte değerlendirilebilecek ne varsa çekip almayı, öğrenmeyi de bilmişlerdir.

Örneğin Marks, II. Bonaparte’i hep küçümsemeyle anarken bir askeri ve stratejik deha olan Napolyon Bonaparte’i dikkatle incelemiştir. Bayağı burjuva iktisatçıları yerden yere vururken emek-değer teorisinin temellerini atan Ricardo ve Adam Smith’i; bayağı burjuva düşünürlerini rezil rüsva ederken Feurbach ve Hegel’i her zaman onlardan ayrı bir yere koymuş, hatta bayağı burjuva sözcülerinin saldırılarına karşı onların ekonomi politiğe, felsefeye yaptığı katkıları savunmuştur. Engels burjuvazinin askeri teknoloji ve strateji bilimindeki gelişmeleri günü gününe izlemiş, devrimci sınıf savaşımı ve ayaklanma sanatına uygulamaya çalışmıştır. Lenin, tıpkı Marks gibi egemen sınıfların Aristo’dan Hegel’e tüm önemli düşünürlerindeki diyalektik yöntem bilgisi öğelerinin izini sürmüş, diyalektiği gördüğü her yerde lekelelerinden sıyrıp çıkarmış, işleyerek proleter taktik ve strateji hazinesine katmıştır. Emperyalizme geçiş sürecinde, burjuva iktisatçısı Hilferding’in bilimsel ekonomi-politiğe yaptığı katkılara önem vermiş, ‘Emperyalizm/Kapitalizmin En Yüksek Aşaması’ başlıklı yapıtını büyük ölçüde Hilferding’in çalışmalarının eleştirel değerlendirmesi üzerine kurmuştur. Yine 17. yüzyıl askeri strateji teorisini ve dehası, diyalektiği ilk kez askeri disiplinlere uygulayan ve askeri stratejinin bilimsel temellerini atan Clausewitz’e çok özel bir önem vermiş, proletaryanın taktik ve stratejik politikalarına ilişkin birçok yazısında temel başvuru kaynaklarından biri olarak değerlendirmiştir.

Ahmet Davutoğlu kuşkusuz bir Hegel, Napolyon ya da Clausewitz değil. Ancak işbirlikçi teknelci burjuvazinin bir ölüm kalım meselesi olarak başta düşünsel planda olmak üzere geliştirmeye çalıştığı iç dinamizmin küçümsememesi gereken bir göstergesi. Davutoğlu tarih boyunca büyük imparatorlukların, emperyalist devletlerin, bölge devletlerinin ve güçlerinin iç ve dış stratejilerini, bunların tarihsel süreklilik içinde geçirdiği dönüşümleri dikkatle incelemiş olmanın yanı sıra, birçok büyük (egemen ya da muhalif) komutan, lider, düşünür, tarihçi, edebiyatçı, bilim adamı (orijinal kaynaklarından: İngilizce, Almanca, Rusça, Arapça) ile birlikte Hegel, Marks ve Lenin’i de hiç olmazsa yöntemsel açıdan dikkatle incelemiş olduğunu kitabının özellikle teorik bölümlerinde hissettiriyor. Uluslararası strateji biliminin tüm bir tarihsel birikimi ve teorisinin evrensel (değişmez) kurallarının yanı sıra çeşitli dönemlerde, özellikle soğuk savaş sonrasında ge-

çirdiği dönüşümlerin iyi özümsemiş bir özetini sunuyor. Fakat kitabın asıl ayırddedici yanı, kendi deyişiiyle “evrensel gerçekliğe nüfuz etmek” çabasının ötesinde, hamasete de düşmeden, Türkiye burjuvazisinin çıkarları açısından, uzun vadeli ve daha aktif bir stratejik hat ile ona müdahale etme, değiştirme niyet ve çabası üzerine kurulmuş olmasıdır. Dünyayı yorumlamanın ötesinde uzun soluklu aktif bir stratejik irade ile değiştirmenin teorisinin, “Adriyatik’ten Çin Seddi’ne” kof atmasyonlarından da Batı strateji ve teorilerinin edilgen acentalığı ve papağanlığından da hemen ayırddedilen bir süreklilik içinde kopuş ve dinamizm sergileyeceği kuşkusuzdur. Tabii işbirlikçi Türkiye burjuvazisinin “daha aktif bir dış politika”nın sinyallerini verdiği günümüzde, bunu gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği, birincisi emperyalist güçler basıncına ve dengesine, ikincisi ve daha önemlisi, emekçi sınıf güçlerinin tam karşıt bir stratejik irade geliştiremeyeceğine bağlı olarak belirlenecektir.

Strateji teorisinde yeni öğeler

Bizim vurgulamak istediğimiz, Davutoğlu’nun çalışmasının, nesnel koşulları ve uluslararası güçler dengesini bir yana bırakmadan, tam tersine, genel bunalımın eşitsiz gelişme fırsat ve dinamikleri temelinde, “Türkiye’nin sabit ve değişken potansiyellerini, daha gelişkin bir stratejik zihniyet, stratejik planlama ve daha güçlü ve istikrarlı bir siyasi irade” ile harekete geçirmeyi öngören farklı bir dinamizm ve ruh sergilemesidir. Bunun özünde **“ikinci bir İsrail” olma projesi ve yönelimi** olduğu söylenebilir. İsrail bilindiği gibi, aslen Batılı emperyalist güçlerin, ağırlıklı olarak da ABD emperyalizminin yörüngesinde, onun strateji ve desteği çerçevesinde konumlanan bir bölge gücü olmakla birlikte, yalnızca ve basitçe edilgen bir ABD üssü ve jandarmasından ibaret değildir. Kendi ve dünya çapındaki büyük Yahudi sermayesinin çıkarları doğrultusunda, yer yer ABD’den de görelî özerk hareket edebilen; askeri-kontrgerilla-istihbarat donanım ve bağlantılarının ötesinde Avrasya ve dünya çapında teknolojik, ekonomik, mali, profesyonel uzmanlık alanları, akademik, kültürel, dinsel, etnik, hatta sportif bağlantılar üzerinden özgül stratejik açılımlar gerçekleştiren, özellikle soğuk savaş sonrasında Afro-Avrasya kapsamında birçok ülkedeki ve düzeydeki etkinliği ve görelî etki gücü artmaya başlayan bir devlettir.

Genel argümanlar üzerinden yürütülecek bir “Türkiye ikinci bir İsrail olabilir mi, olamaz mı?” tartışması soyuttur. Çünkü zaten Türkiye burjuvazisi -halen yaşadığı birçok iç tereddüt ve karmaşaya karşı- bu yönelime somut olarak çoktan girmiştir. ABD emperyalizminin Irak ve Ortadoğu’ya Türkiye üzerinden müdahalesine karşı daha üst düzeyden stratejik pazarlıklar yürütmesi ve emperyalist güçler arası çelişkilere de oynayarak kimi noktalarında ayak diremesi bunun bir göstergesidir. Emperyalizme bağımlılığı büyümeyle birlikte, yalnızca ABD’nin edilgen bir bölge üssü ve jandarması olarak uluslararası güç ilişkilerindeki konumunu yükseltmeyeceğini bilmektedir.

Strateji, Davutoğlu’nun **“stratejik güç denklemi”**ni incelerken göreceğimiz gibi, bir ülkenin tarihi, coğrafyası, nüfusu, kültürü (sabit unsurlar), ekonomik kapasitesi, teknolojik kapasitesi, askeri kapasitesi (potansiyel/değişken unsurlar) ile

birlikte stratejik zihniyet, stratejik planlama ve siyasi iradeye (öznel unsurlar) dayanır. Türkiye işbirlikçi tekелci burjuvazi ve devletin yeniden yapılanmasının çok önemli bir dinamiği de budur. Genel krizin sunduğu eşitsiz gelişme, yeni tehlike ve fırsat dinamikleri içinde, uluslararası güç ilişkilerindeki konumunu ve etkisini görelî olarak yükseltebilme yönelimidir. Bu da, yukarıda değinmiş olduğumuz gibi “stratejik güç denklemi”nin sabit ve potansiyel tüm unsurlarını, içeride ve uluslararası planda gücünü ve etkisini uzun vadede artıracak biçimde, stratejik hedefe kilitlemekten, eşgüdümlü hale getirmekten ve yeniden yapılandırmaktan geçer. “Güç denklemi”ndeki sabit unsurlar ne kadar büyük ve derin, potansiyel unsurlar ne kadar belli bir gelişme düzeyi ve eğiliminde olursa olsun, tayin edici olan insan faktörüdür. Gelişkin bir stratejik düzlem, planlama ve bunu eşgüdümlü olarak yürütecek siyasi irade (ve organizasyon). Bizim özünde güç yoğunlaşması ve merkezileşmesi olarak tanımladığımız yeniden yapılanmanın bir anlamı da işte burada, uluslararası strateji planında ortaya çıkar.

“Stratejik güç denklemi”ndeki “siyasi irade” unsuru, sermaye örgütlerinin beylik “içerde IMF programlarını uygulayacak güçlü ve istikrarlı hükümet” vb. söyleminin çok ötesinde bir şeye işaret eder. Şu basit nedenle ki, genel kriz koşullarında, genel oya dayanan, en azından bunu gözetmek durumunda olan “seçilmiş” hükümetlerin ne istikrarlı ne de “güçlü” olması mümkündür. Son 15 yılda, ilk elde ne kadar geniş bir kitle desteğiyle seçilmiş olursa olsun, her hükümetin dayanma süresi bir öncekine göre kısalmaktadır. Çeşitli burjuva siyasal akımların birbiri ardına konjonktürel yükselişleri ve aynı hızla inişe geçmeleri, patlama yapmaları ve sönümlenmeleri (Yeni Osmanlıcılık, İslamcılık, ırkçı-şovenist milliyetçilik, batıcılık-AB’cilik vb.) hızlanan bir tempoyla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla işbirlikçi burjuvazinin “siyasi irade” adına, ne içeride ne de uluslararası planda, hükümetler üzerinden uzun soluklu istikrarlı bir stratejik planlama, organizasyon, uygulama yapması zaten mümkün değildir. Meclis ve hükümetin yetki ve etki alanı iyice daraltılmakta, güç her zamankinden fazla tekелci, askeri, siyasi, ekonomik üst kurullar hiyerarşisinde merkezileşmekte ve yoğunlaşmaktadır. Bu noktada işbirlikçi tekелci burjuvazinin ABD’ci mi AB’ci mi, Batıcı mı Doğucu mu, İslamcı mı laik mi, Türkçü mü mozaikçi mi, devletçi mi “sivil toplumcu” mu, ekonomici mi siyasetçi mi, “çağdaş uygarlıkçı” mı Osmanlıcı mı, faşist mi liberal mi, vb. olduğu tartışmaları da tamamen anlamsızlaşmaktadır. Hiçbirisi ve hepsi! Gerçek şu ki, gelişkin bir stratejik planlama hepsini şu veya bu ölçüde içerir, hepsinden şu veya bu ölçüde beslenir. Fakat tek yanlı olarak hiçbirine indirgenemez. İşbirlikçi tekелci burjuvazinin kolektif ve uzun vadeli çıkarları açısından hepsinin üstündedir. Net bir stratejik zihniyet ve planlama ile net bir siyasal hakimiyet ve organizasyon temelinde, fakat belli bir esneklikle, çok çeşitli akım ve hareketlerin hem eşgüdümlü hem de aynı anda farklı hedefler doğrultusunda yönlendirilmesini de içerir.

Genel bunalım döneminin burjuva strateji biliminin, soğuk savaş dönemindekinden önemli bir farkı, ilk elde “postmodern farklılıklar, çeşitlilikler, belirsizlikler” görünümü veren çok yönlülüğüdür. Yeni stratejik perspektifle, sistemi tehdit etmediği, radikal muhalefete yönelmediği sürece her türlü

siyasi görüş, akım, hareket vb.'ye yer vardır. Bu tür her bir siyasi akım ve hareket hem bir "demokrasi" havası verir, hem de burjuvazinin içte ve uluslararası planda stratejik enstrüman repertuarını genişletir, çeşitlendirir. Belli sınırlar içine çekilerek Batıcılık, Doğuculuk, üç dünyacılık, İslamcılık, laikcilik, Turancılık, liberalizm, sosyal demokrasi, "sivil toplumculuk", Türkçülük, hatta Kürt milliyetçiliği, yayılmacılık, barışçılık, ABD'cilik, AB'cilik, "Arap ve İslam kardeşliği", İsrailcilik, vb. vb. hepsi aynı zamanda uluslararası ilişkiler stratejisinde araçları ve etki alanlarını artırmak için esnek bir tarzda yönlendirilir.

"Postmodernist" yaklaşımların büyük yanılgısı, tüm bunlarda yalnızca esneklik, belirsizlik, bulanıklık, çeşitlilik, farklılıklar, çok seslilik, karmaşa, merkezkaç hareketler görmesi ve "demokrasi" adı altında bunları yüceltmesidir. **Gerçekte ise sistem her zamankinden büyük bir (askeri, bürokratik, teknokratik, ekonomik) güç yoğunlaşması, merkezileşmesi, katılaşması ve tekelleşmesi ile aşağıya ve çepere doğru ağ tarzı bir derinlik, esneklik ve çeşitlendirmenin birliğidir.** Burjuvazi açısından siyasal iradeyi tek bir siyasal-ideolojik akıma ya da hatta bağlamak, stratejik planlama-organizasyon-manevra-aracı olanaklarını son derece sınırlandırır. Yanı sıra o siyasi akıma tepki olarak gelişen diğer akımları da kontrolden çıkararak iç karmaşayı artırır. Bu yüzden güç merkezlerini çok daha katı ve hiyerarşik biçimde, toplumsal bağlantı halkalarını (Meclis, hükümet, medya, akademi, çeşitli "sivil" organizasyonlar vb.) biraz daha esnek biçimde denetiminde tutarak, çok çeşitli görüş, akım, hareket ve organizasyonları iç içe, yan yana, ardısıra ve aynı anda farklı hedefler doğrultusunda yönlendirmeye çalışır. Burjuvazinin yeni siyaset tarzı budur. Genel bunalım koşullarında ancak böylelikle iç çelişkileri yönetebilmeyi, "güç denklemi"nin çok çeşitli unsur ve potansiyellerini birlikte ve çok daha geniş bir kapsayıcılıkla harekete geçirip yönlendirebilmeyi umabilir.

Soğuk savaş döneminin görece statik denilebilecek güç dengelerine (hem sınıflar arasında, hem de emperyalist cephele arasında) özgü stratejik planlama tarzı ile genel kriz döneminin son derece hareketli, çok değişkenli olması gereken stratejik yaklaşım tarzı arasında önemli farklılıklar vardır. Pek çok iç ve dış etkenin, kullanılacak araçların az çok sabit veri olduğu birincisi, nisbeten "yüzeysel bir zihni faaliyet ile de gerçekleştirilebilir". Dengelerden çok dengesizliklerin; genel bilgiler ve düz mantıkla asla kestirilemez olan çok değişkenli doğrusal-olmayan (non-lineer) akışkan denklemlerin, hareketli koordinat (zaman-mekan) sistemlerinin söz konusu olduğu ikinci ise, her şeyden önce ve her zamankinden fazla diyalektik olmak zorundadır.

**Devrimci Proletarya dergisinin Nisan 2005 tarihli 5. sayısında yayınlanan "Stratejik Analiz ve Yönlendirme Üzerine" adlı yazıdan alınmıştır. Vurgular dergimize aittir.*

STRATEJİK BİLİNÇ

Devrimci savaşımlar ve faaliyeti en geçit vermez görünen koşullarda bile stratejik bilinç ve uslanmak bilmez direşkenlikle sürdürmek, en ufak adım için eskisinden misliyle çok çaba ve çok sabır gerekiyorsa bundan hiç yüksünmemek, mevcut faaliyet tarzı yetersiz kalıyorsa hayati hedeflere doğru yeni bir yol açmak, işte bunlar devrimci proletaryanın bazı karakteristik özellikleridir.

Her girişimden çabuk ve kolay sonuç alma beklentisi, büyük heyecanlardan umutsuzluğa geçiş, ortak çabada yeteneksizlik, işte bunlar da küçük burjuva devrimciliğinin bazı karakteristik özellikleridir.

Sınıf savaşımında çabuk ve kolay sonuçlar alma, çabuk ve kolay kazanımlar elde etme müzmin beklentisi, yalnızca sendikalizmin değil, siyasal kendiliğindenciliğin de tipik bir marazıdır. Savaşımın yükseliş dönemlerinde devrimcilerin özgüven, coşku ve motivasyonunu artırıyor görünse de, asıl yokuşlu süreçlerde geri tepen bir silaha dönüşür. Hatta hedeflerde kırılma ve giderek eylemsizleşmenin başlı başına bir iç etkeni haline gelir.

Kuşkusuz yanlış olan, yürütülen her çalışmadan hedefi doğrultusunda kesinkes bir sonuç, somut bir sonuç alma istekliliği, almadan da peşini bırakmama azmi değildir. Tersine özellikle çetrefilli dönemlerde zorluğu ve "zulmü" ne olursa olsun kazanılacak her başarının, ileri doğru atılacak her somut adımın, paha biçilmez bir anlamı ve esinleyiciliği vardır. Keskin sol lafazanlığın "stratejik yönelim her şey, somut adımlar hiçbir şeydir" yaklaşımı, reformizmin lanetli "hareket her şeydir nihai hedef hiçbir şey" yaklaşımının ters yüz edilmiş bir kopyasıdır olsa olsa.

Fakat çetrefilli koşullarda stratejik bilinç ve yönelim temelinde, onları da güçlendirecek somut başarılar kazanmayı sürdürmek için canını dişine takmak ayrı bir şeydir; kolay ve çabuk başarı müzmin beklentisi apayrı ve yanlış bir şeydir.

Küçük burjuva devrimciliğinin kolay ve çabuk başarı tiryakiliğinde asıl sorun, tüm faaliyetini bunun üzerine kurması, bununla sınırlaması, kısa vadede büyük sonuç vaat etmeyen her türlü sabırlı ve sebatkar faaliyeti devrimci eylemden bile saymamasıdır. Hemen ilk elde "elle tutulur gözle görülür" somut sonuç vaat etmeyen, en güzel meyvelerini orta ya da uzun vadede verecek bir devrimci politik kitle çalışması disiplin ve kondisyonuna sahip olmadığı gibi, çoğunlukla böyle bir şey ufkunda bile yoktur. Beklene duran kolay ve çabuk başarılar bir türlü gelmeyince de kolay ve çabuk hayal kırıklığına, umutsuzluğa, giderek eylemsizliğe gömülmesi şartırtıcı olmaz.

Küçük burjuva devrimciliğinin biricik motivasyon kaynağı olarak kolay, çabuk kazanılmış, somut ve etkileyici başarılar tiryakiliği o kadar tipiktir ki, bu tür başarılar kazanmak ne kadar zorlaşırsa, o -kadrolarını ve kitleleri bu zorlukların üstesinden gelecek daha ileri bir bilinç ve kavrayış, direşkenlik, azim ve solukla donatacak yerde- kolay ve çabuk sonuç beklentisinin dozunu büsbütün artırmak, tüm ajitasyon propagandasını bunun üzerine kurmak zorunda kalır: "Kazanıyoruz, kazanmak üzereyiz..." Savaşım ve faaliyetin değişen koşullarını, isterlerini dikkate almayan bu tür bir kuru sıkı ajitasyon, belki başlangıçta savaşanların hevesini artırır; ancak vaat edilen somut ve etkileyici başarıların vadesi uzadıkça, tersine kafa bulanıklığı ve güvensizlik, giderek paralize olma durumu yaratır.

Kolay başarı hevesi

Kısa vadeli beklentileri abartmak, kısa vadede başarı ne kadar zorlaşırsa o kadar abartmak - bu zorlukları görüp kavrayarak yürütülen, kafaca ve ruhça önüne çıkan her türlü zorlukla başatmaya hazır, tuttuğunu eninde sonunda kopartıp almayı bilen bir devrimci faaliyetin yerine ikame edildikçe, onun da altını oyar.

Önce, "Olmayan sorunlar için niçin kaygı duyacakmışız ki? Hızla büyüyoruz (ya da ilerliyoruz, sonuca yaklaşıyoruz vb.). Her şey olması gerektiği gibi oluyor" derler. Ardından "Tabii bazı sorun ve tıkanma noktaları var. Fakat tüm yapmamız gereken eski halimize geri dönmek. Eskiden nasıl başarıyor idiysek şimdi de aynı şekilde yapmalıyız" derler. En sonu da "biz bunu ne kadar çok böyle yapmaya çalışsak o kadar yerimizde sayıyoruz" sonucuna varırlar! (1)

Kolay ve kestirmeden somut ve etkileyici başarı beklentisi, çoğunlukla devrimci savaşım ve faaliyeti ilk elde akla gelenlerle, ilk elde yapılabileceklerle sınırlamaya da yol açar. Şu basit nedenle ki, sınıf savaşımında ve devrimci politik kitle çalışmasında kolay ve kestirme çözümler, eğer hiç yok değilse ancak istisnai durumlar için geçerli olur. Başlangıçta başarılı gibi görünen bu tür kısa dönemli çözümlerin de, ilerleyen süreçlerde çoğunlukla ne kadar yanıltıcı olduğu açığa çıkar. O zaman da kolay ve çabuk çözüm beklentisinin kendiliğindenci içeriği sırttır: "Yapılmakta olan yapılması gerekendir ve yapılması gereken de zaten yapmakta olduğumuzdur!" Her durum ve koşulda ilk elde, kısa vadede yapılabilecek olanlar, zaten yapılmakta olanlardır çünkü. Oysa asıl sorun tam da bu doğal kendiliğindenlik sınırının ötesine nasıl geçileceği, ilk elde yapılamayacak görünenlerin koşullarının da nasıl bir çalışma hedef ve planı doğrultusunda oluşturulabileceğidir.(2)

Kolay ve kestirme başarı beklentisinin en vahim yanı ise uzun dönemli temel hedefin yerine geçirilen kısa dönemli biçimsel “çözümlerin” yeterli olduğu yanılsamasını yaratmasıdır. Kestirme çözüm ve başarı arayışı, çoğu durumda temel perspektifin kaymasına, giderek “kaybolmasına” yol açar.

Kısa dönemli çözüm sendromu, temeldeki asıl sorun yerine -ki çoğunlukla bunun farkına bile varılmaz- yalnızca onun bazı sonuç ve belirtilerini ortadan kaldırdığından ilk elde başarı yanılsaması yaratsa da yapay başarılar çoğunlukla sorunu daha da ağırlaştırdığıyla kalır. Ağırlaşan zorluklar karşısında hızlı ve kolay başarı yanılsamasıyla kestirme “çözüm”lere daha sık başvurdukça, köklü ve uzun dönemli hedef ve dönüştürücülük iyice silikleşir. Giderek, hızlı fakat yüzeysel çözümlerin görünüşteki cazibesine bağımlılık artıkça, köklü çözüm ve düzenlemeler, gereksiz bir angarya, verimsiz işler gibi görünmeye başlar. (3)

Komünistler için her türlü güncel faaliyetin, dönemsel taktiğin de bağlı olduğu uzun dönemli temel bir hedef, işçi sınıfı ve kitlelerin parti çizgisindeki devrimci politik (ve sosyalist) bilinç, örgütlülük ve eylemini geliştirmek, yükseltmek ve yaygınlaştırmaktır. Bu doğrultudaki her ilerleme tabelacı olmayan gelişkin bir komünist partinin (sosyal devrim örgütü) olanak ve dayanaklarını da geliştirecektir. Asıl ve öncelikle çok daha gelişkin bir komünist kadro ve (tüm yönleriyle) parti yapılması ise tam da günümüzdeki devrimci sınıf savaşımı ve faaliyetini kısıtlayan en derin sorunların temel çözüm dinamiğidir.

“Belirtilenler, kadrolar açısından yüksek bir bilinci, teorik ve örgütsel perspektiflerin güçlü bir kavranışına dayalı bilinci gerektirir. Tarih bilinci, örgüt bilinci, sınıf bilinci, gelecek perspektifi ile donanmış her türlü konjonktürel düşünce ve baskıdan kendini kurtarmış, görevleri kavramış ve süreçle güçlü bir ilişki kuran, bu temelde kendisini dönüştürebilen ve sıçramalı bir gelişme gösteren bir kadro yapısı ve bilincini gerektirir. Parti düşüncesi heyecan vericidir, bir komünisti yerinden sıçratabilir. Fakat bize öncelikle ajitasyonel olmayan köklü bir parti kavrayışı ve parti bilinci gerekmektedir. Yüksek bir disiplin, yüksek bir bilinçten doğar. Kolektif ruhu biçimlendirecek olan ideolojik-teorik, politik ve örgütsel görevlerin derin kavranışındır. Ve bu derin kavrayış güçlü bir atılım duygusu yaratır. Tüm yaşam, bu temellerde biçimlendirilmelidir.” (Geleceğin Dinamosu Parti)

Her türlü konjonktürel düşünce ve baskıdan kendini kurtarmak, özünde, her türlü kolay başarı, basit çözüm heves ve beklentisinden kendini sıyırmak anlamına gelir.

Bir kez daha ve üstüne basa basa vurgulayalım. Kolay ve çabuk “çözümler”, biçimde ne kadar parlak ve etkileyici görünürse görünsün, özünde zaten ilk elde yapılabilecek olanları yapmaktan ibarettir! Ve, çok daha büyük, zorlu ve soluklu bir emek gerektirdiği halde başlangıçta hiç de öyle etkileyici görünmeyen gerçek, özsel çözüm dinamiklerini de bastırır ve gözden yitirilmesine yol açar. Her durum ve koşulda yapılabilecek ve zaten yapılıyor olanı mutlaklaştırmak ise, özündeki sınırsız oportünizmi gizleyen, en kötü siyasal kendiliğindenciliktir. Bu durum, küçük burjuva devrimciliğinin,

inatla, sabırla, direşkenlikle uzun dönemli temel hedeflere ve onun önünde engel olan temel sorunların çözümüne yönelecek yerde, zaten yapageldiklerini (dar pratikçiliği ve dar deneyimciliği) meşrulaştırıp durmasında, yüceltmesinde de sırtır. “Öz ve görünüş bir olsaydı, bilimlere gerek kalmazdı” der Marks. Gerçekten de, kolay çözümlerin, belli bir kesitte gerekli ve kaçınılmaz olsalar da, yetersizliği, sonuç alıcılığı büsbütün yavaşlattıklarında ortaya çıkar.

Genel (temel) sorunları çözmeden, özel (yüzeysel) sorunların çözümüne girişen kişi, der Lenin, eylemlerinde en kötü yalpalama ve etkisizliğe mahkum olur. Tüm bunları birkaç örnekle canlandıralım:

Politik donanımı ve beceriyi sürekli yükseltmek

Küçük burjuva devrimciliğinin her zamanki hızlı ve sihirli çözüm formülü “kitleleşmektir”. Gelişkin parti yapıları ve çok sayıda gelişkin kadro donanımı varmış gibi, tek sorun kitleleşmekmiş, bir kitleleşilse hemen devrime yürünecekmiş sanırlar (sanısını yaratırlar). Çabuk ve kolay çözüm (başarı) beklentisinin tipik bir örneği olarak, sihirli “kitleleşme”, ne yazık ki, temeldeki parti ve kadro sorunu çözülmeden kaldıkça, bir türlü sağlanamaz. Sistem ve rejimin ağırlaşan krizinin etkisiyle kısmi bir “kitleleşme” yaşandığında ise, yeni “kazanılan” gençleri ve emekçileri, sınıf savaşım ve örgütçülüğünde yetiştirecek donanım ve beceriden yoksun olduğundan, böyle bir düz “kitleleşme” de, gerçekte büsbütün bir düzey düşüklüğü ve iç örgütsüzleşme ile kaçınılmaz olarak “kitleleşmeye” yol açar. Devrimci politikada daha hızlı ve parlak gibi görünen biçimsel çözümler, çoğunlukla büsbütün ağırlaştırıcı ve zorlukları büyütücü olduğuyula kalır.

Tipik bir örnek de çoğu devrimcinin, pratik işleri nedeniyle bir türlü okumaya, öğrenmeye, kendini geliştirmeye, hatta düşünmeye fırsat bulamıyor olmasıdır. Okumadan, öğrenmeden, kendini geliştirmeden, kafa yormadan, daha fazla pratik iş çıkarmaya yüklenmek ilk elde, daha etkili, hızlı ve kolay başarı vaat edermiş gibi görünür. Ne var ki daha çabuk sonuç yanılsamasıyla dar pratikçiliğe ne kadar çok yüklenilirse, giderek verimsizleşen çalışmanın moral bozukluğu ile yerini gizli işsizliğe bırakması o kadar kolay ve çabuk olur. Burada da hızlı ve kolay başarı beklentisinin (sendromunun) tersine yavaşlatıcı ve zorlaştırıcı geri tepmesini görürüz. Bir devrimci neden okumaz? Çünkü okuduklarından hemen sonuç almayı, sihirli çözümler, kolay başarı formülleri bulmayı bekler. Okuduklarında hazır başarı reçeteleri bulamayınca, pratikle bağlantısını kuramayınca da okumayı keser, ya da en fazla güncel devrimci basın ve devrimci romanlarla sınırlar. Çünkü okumak pratik çalışmada kısa vadede hemen hiçbir üretkenlik artışı vaat etmez. İlk elde okuduğunu anlamadığından, anladığını başkalarına anlatmadığından, çabuk ve kolay sonuç alma beklenti ve hevesine dayanan okuma motivasyonu kırılır. Ne var ki, hemen somut ve elle tutulur sonuç vaat eden dar pratikçiliğe yüklendiği her seferde de, kronikleşmiş kendi altyapı yetersizliğine toslar. Böylelikle doğal yetenek sınırlarında takılıp kalır. Okumaya bir türlü fırsat bırakmayan önemli pratik işler ise “yapılma-

sı gerekeni zaten yapıyorum” kendiliğindenciliği olur. Oysa okumayı, doğal yetenek ve zekanın ötesinde, gerçek bir kavrayış açıklığı ve pratikte “gözle görülür elle tutulur” bir üretkenlik sıçrayışı sağlayabilmesi için, başlangıçtaki zorlanma ve pratikle bağını kuramama gibi sorunlar ne olursa olsun, uzun dönemli bir direşkenlik ve sabırla, sistematik olarak sürdürmek, sürdürmek, sürdürmek gerekir. Bunu gerçek bir devrimci değer ve disiplin, her günkü pratik çalışmanın düzenli bir parçası haline getirene madalyasını hayat verir.

Aynı şey tastamam devrimci sınıf ve kitle çalışması için de geçerlidir. Ortalama bir işçi ilişkisini, bırakalım kadrolaştırmayı, alan içi bir aktiviste, bir sınıf çalışması dinamiğine dönüştürmek için bile azımsanmayacak soluk ve emek gerekir. Yoksa ‘kafa sayısı’ sendromu, işçi sınıfı ve kitleler içinde uzun dönemli gerçek devrimci ilerlemenin ve işçi sınıfı ve kitlelerin devrimci ilerlemesinin yerini almakla kalmaz, bunu da biçimsel fakat içi boş “çözüm” suretiyle engelleyici olur. Alanlara getirilen her yeni kişinin sırf gelmiş olmakla propagandif bir etkisi ve eğiticiliği vardır kuşkusuz, fakat burada bile gelişmesinin yönü yalnızca kendisini mi getirebildiği ve bu etkiyi kendi çevresine ne kadar yayabileceği ile ölçülür.

Devrimci kitle çalışması ve örgütçülüğünden hemen etkile-yici sonuç beklentisi çoğunlukla geri tepici bir ham hayaldir. Kriz koşullarında kitlelerin birikmiş tepkisini şurasından burasından alevlendirmek, kendiliğinden patlamaları yönlendirmeye çalışmak mümkün ve gereklidir kuşkusuz. Fakat bu tür patlamalarda da başarının ölçütü kısa vadeli, anlık yankılarından çok, birincisi kitleler içinde yaratılmış önceki devrimci donanım, ikincisi geleceğe dönük kalıcı bilinç, örgütlülük, savaşçılık yükselişine göre belirlenir. Karşıdevrimin ilk karşı saldırısıyla saflar dağılıyorsa, yeni ve kalıcı örgütlülük ve mevzilenmeler yerine öncekiler de kaybedili-yorsa, bu tür patlamalar da özsel (uzun dönemli) gelişmeye dönüştürülemediği anlık ve biçimsel başarılarla sınırlı kalır.

Komünistler açısından temel olan, devrimci kitle çalışmasında her durum ve koşulda, politik donanım ve beceriyi sürekli yükselterek, sabırla, direşkenlikle, yılmaksızın ilerlemek ilerlemek ilerlemektir. Hiçbir koşul ve mevzi muharebeyi bu temel süreçten kopartmadan, aksine asıl bu temel ve uzun dönemli gelişme doğrultusunda halkalar olarak değerlendirerek, ilerlemektir. Hemen ve kolay çözüm ve başarı beklentisinin yüzeysel motivasyonuna endekslenmemiş, asıl böyle bir uzun dönemli bilinç ve emektir ki, ilk elde yapılamaz edilemez görünen pek çok şeyi yapılabilir hale getirir, kendiliğindenlik sınırlarını parçalar. ■

1- Bu durum örneğin yeni girilen bir alanda ilk elde hızla yapılan açılımda yaşanabilir. Kısa dönemli bir çalışmayla ilk elde, devrimciliğe zaten az çok bir eğilim duyan az sayıdaki “hazır güç” hemen toparlanabilir. Doğal yetenekleriyle, ilk elde yapabilecekleri her şeyi yaparak hızlı bir gelişme gösterebilirler, ya da öyle görünürler. Asıl sorun bundan sonrasıdır: Devrimcileşme sürecinde doğal yeteneklerin ve ilk elde yapılabileceklerin sınırına dayandıktan sonrasıdır. Bu doğal sınırın ötesinde ise yeni devrimcileşen işçilerin, gençlerin gözüne pek doğal görün-

meyen gerçek devrimcileşme “zulmeti” uzanır: Doğallığında, kendiliğinden sahip olunmayan yeni devrimci kavrayış, nitelik ve becerilerin büyük bir çaba ve “zahmetle” kazanılması. Küçük burjuva devrimciliği, kimisi için çok dar kimisi için biraz daha geniş olan bu “doğal yetenek” sınırını, devrimcilik için çoğunlukla yeterli sayar ve ötesine pek adım atmaya yanaşmaz. Çoğu devrimcinin yılların devrimciliğine karşı başlangıçtaki doğal yeteneklerinin ötesine geçmeyen ancak çok sınırlı bir gelişme gösterebilmesinin, neredeyse yerinde saymasının bir nedeni de budur.

2- Günümüz devrimci hareketinde çok sık görülen, müzminleşmiş, araçların amaçların yerini alması durumu, uzun dönemli temel hedeflerin gözden yitirilmesinin (perspektif kayması) en bariz göstergelerinden biridir. Örneğin bildiri, afiş, yazılama, az katılımlı dar grup eylemleri, devrimci kitle örgütçülüğü ve eyleminin yolunu açan araçlar olmaktan çıkıp başlıbaşına amaç haline gelir. Daha kötüsü, karşıdevrimin şu veya bu saldırısı karşısında yeterli çözüm sayılır. Ya da genel mücadele çağrılarının, her durum ve alan özgülünde somut politikalar ve bunu uygulayacak alan içi kadrolar ve örgütlülükler üretmenin yerini alması... Salt özgülere dayanan genel ajitasyon ve dar eylemlere harcanan büyük efora karşı kitleler içinde alınan yolun sınırlılığının farkına varılınca da “kitleleşme hedefimizin biraz uzağında kalmış olabiliriz, n’apalım şu zor koşulları atlatacaya kadar” derler. Oysa bu sınırlılığı yaratan tam da çalışma tarzındaki, araçları amaç yapan, amacı gözden yitiren darlaşmadır. Tipik bir örnek de, devrimci basının ve az çok deneyimli devrimci kadroların, yeni devrimci güçlerin ve kitlelerin görece öncü kesimlerinin eğitim ve donanımına özel bir dikkat ve özen göstermek yerine, ajitasyona yüklenip durmasıdır. Öyle ki ajitasyon -ve tabii adam oluşturma- küçük burjuva devrimciliğinin, bırakalım kitleleri, kendi güçlerini “eğitmesinin” biricik biçimi haline gelir; kitle çalışmasında da standartlar, doğal olarak düştükçe düşer. Böylelikle kısa dönemli “çözüm” yanılması (örneğin hazır güçlerin hareketlendirilmesinde salt ajitasyona dayanılması; ilk elde bir canlılık yaratsa da atılmak istenen her adımda gerçek beceri isteyen zorluklarla karşılaştıkça bir geri tepmeye dönüşür vb.) uzun vadede kitlelerin de devrimcilerden beklentisini düşürmesi gibi daha ağır sonuçlara yol açar.

3- Bunun bir örneğini vermiştik. Başlangıçta ön açıcı bir misyonla yapılan küçük grup eylemlerini, sistematik devrimci kitle çalışması ile bütünleştirmek yerine, kitle çalışması ve giderek kitlelerle (“insanlar duyarsız!”) karşı karşıya koymak, vb. Bir diğer müzmin örnek de, karşıdevrimin ekonomik-siyasi vb. her saldırısı karşısında daha geniş kitle kesimlerini harekete geçirmeyi ve örgütlülük kazandırmayı hedefleyen daha gelişkin bir çalışma tarzı yerine, her seferinde zaten hep hareketli olan son derece sınırlı ‘hazır güçlere’ daha çok eylem yaptırmaya çalışmaktadır. Sınırlı “hazır güç”ün hemen hareketlenmesi önemli olsa da, tam da bu güçlerin taze güçleri de çekme ufku ve becerisi vb. olmadan, eylemden eyleme koşup durması, pek bir açılım sağlamadığı gibi, başlangıçta varolan bu açılım dürtüsünü de ortadan kaldırır. Sokak eylemciliğini (gözaltı, çatışma,...) yaşam tarzı olarak benimseyen bu değerli fakat dar kesimin, diğer taraftan kitlelere yaklaşımlarında da giderek kıstası hemen buradan koymaları, yeni güçleri eyleme çekeceğine, kitlelerle aç farkını büyütür. Sorun bir kez daha sokak eylemciliğiyle geniş, etkin ve sistematik kitle çalışmasını kaynaştırmak, daha geniş kesimleri harekete sevkedecek, birkaç kişi ya da kurumla sınırlı olmayan bizzat kitleler içindeki bağlantı halkalarını oluşturmak vb.’dir. Bu kolay çözüm sendromu da, ilkokuldaki “çalışkanlar kümesi ve tembeller kümesi” uygulamasına benzer. Öğretmen

kolay sonuç aldığı birkaç gözde öğrencisi üzerinde yoğunlaşır, bir kez “tembel” diye damgaladıkları ise bir daha ilgi alanına girmez bile, hatta onlar sınıfta yokmuş gibi davranır. Bu da “kendi kendini doğrulayan kehanet” kısır döngüsüyle, “çalışkan ve zeki” olanı daha çalışkan ve daha zeki; “tembel” görüneni (yoksulluk, aile sorunu vb. nedeniyle ketlenmiş olanı) gerçekten tembel yapar, hatta kendisini beş para etmez aptalın teki saymasına yol açar; üste pazar bir iki “başarılı öğrenci” ile diğerleri arasında aşılmaz bir duvar örür. Doğru bir eğitim yöntemi ise tüm soruları öğretmenin ilgisinden pek hoşnut gözde öğrencilere çözdürmek yerine, onlara aynı zamanda “tembel” görünen arkadaşlarına yardımcı olma ve özgüvenlerini kazandırma vb. erdem ve becerisini vermek olurdu... Kuşkusuz köklü çözüm daha büyük zaman, emek ve sabır gerektirdiğinden, bunun yol ve yöntemini geliştirmeye çalışırken hazır çözümlere de (ilk elde yapılabilecek olanlar vb.) sık sık başvurulacaktır; fakat bunun gerçek çözüm olmadığını bilerek.

ORGANİZASYON BECERİSİ

Katılan yoldaşlara bilgi, deneyim, katılanlar şahsında çeşitli toplumsal kesimlerden bir grup insanın bakış açısını derinlemesine öğrenme ve çeşitli bilimsel veriler toplama olanaklarını sunan bir etkinlikten sonra yaptığımız değerlendirme sohbetinde, katılan yoldaşlar etkilenimlerini anlattı. En gelişkin ve ilginç değerlendirmelerden bir tanesi, ” Ben en çok organizasyondaki profesyonelliğe hayran oldum. Bunu izledim. Organizasyon becerisi tek tek katılımcıları, işin içine çekip, doğallığında örgütlemişti” oldu. Sınıf ve kitlelerle ilişkiler geliştirme, bağımsız sınıf tavrıyla müdahale hedefimizde, katettiğimiz mesafelerde en büyük handikaplardan bir tanesi organizasyon becerisidir.

Son dönemlerde SEKA gibi refleks, atılım, deneyimsizliği hiçleştirme gibi esinleyici örnekler yarattık. Gençlik kurultayı daha gelişkin bir çalışma, örgütlenme ve önderlik kapasitesini geçişin devrimci sancılarını yaşayan coşkulandırıcı, esinleyici bir başka örnek. Fakat, karmaşık ve dinamik ikili karakteri olan gelişmelere müdahalede, inisiyatifli, yaratıcı gelişim özelliklerini bildiğimiz yoldaşlar dahi, kuruculukta ve ileri taşımakta tutukluk yaşayabilmektedirler. Organizasyonu geliştirmek (alansal bir devrimci çalışmayı örnek) en nihayetinde tek tek her birimizin “kişisel” inisiyatif ve yaratıcılığımızı politikalarımız doğrultusunda alanlara akıtılabilmektir. Bu işin bir yönü. Fakat işleri kendimiz ya da bir gurup yoldaşla omuzlamaya kalkıştığımızda, iş içersinde boğuluyor ve birçok işe birden parçalanmanın getirdiği darlaşmaları yaşıyoruz. ”Neden şunlar eksik bırakıldı” sorusundan hiç hoşlanmayız örneğin! Soran yoldaşa patlamalı bir biçimde yanıt vermemişsek şayet, en iyi ihtimalle, içimizden ”Kaç parçaya bölüneyim. Beni hiç anlamıyorlar. Bu kadar az olanak ve insanla bu kadarı çıkar ” diye homurdanırız. Fakat iç ve dış güçlerimizi organizasyonda zorlandığımız durumlarda, onlardan gelen mızımlık ve ayak diremelere kolayca teslim oluruz.

Bu durum, alansal ve kesitsel olanın içinden bakma, sadece ve sadece oradaki kaos ve karmaşayı, olanaksızlıkları görme ve doğru ufkumuzu daraltmaktadır. Stratejik hedeflerimizi, gördüğümüz, bildiğimiz, kavramadığımız durumlarda dahi, verili olanak ve güçlerden nasıl yararlanılacağı, yönlendirme, motivasyon, cesaretlendirerek ileri çekme yöntemlerini nasıl geliştireceğimize yönelmemek; bizi, çalışmanın bir kaç sınırlı yanından bakmaya götürmektedir. Ve bütüne ve bağlantı halkalarına hakimiyeti kaçırıyoruz. Çevresel güçlerimizin daraldığı, yeni çevresel güçlere ulaşmanın proleter bir sabır ve direngenlik istediği bu koşullarda, işleri örgütlemekteki organizasyon becerisini, yeniden yeniden hücumlar düzenleyerek geliştirmeye çalışmak yerine, geleneksel olana doğru kırılmalar yaşıyoruz. Çoğu kez kendimiz yap-sak daha az yorulacağımız yoğunlukta; muazzam bir ikna gücü, emek, çaba enerji gerektiren çevre güçlerin harekete geçirilerek işin içine katılması, dışımızdaki güçlerin hare-

ketlendirilmesi, yeni bir çevreyle tanışmanın zorlanması, bir grup yoldaşın bir araya gelse ancak altından kalkabileceği alanımıza dönük bir araştırma için uzmanları kovalamak vs. ile çalışmaya soluk boruları açabileceğimizi biliriz. Mesele bilmekte değil, bildiklerimizi yaşamda ve alanımızda somut bir kültür haline getirmektedir bütün mesele!

Klasik sözdür, ” Her dönem kendi kadrolarını yaratır ” deriz. Kadroların dışımızdaki nesneliliğin, ya da dışımızdaki dünyanın yaşadığı ekonomik siyasal kültürel baş döndürücü değişimle etkileşimi ilişkisini ve bu ilişkiler bütününden kavranması demektir. Bütünün parçası olarak, alanların ve kadroların bu değişimi kavraması, kollektif çalışmanın tam da bu gerçekliğin içinden, onu parçalayan ve gelişim dinamikleriyle olumlu anlamda bütünleşen bir zemini yakalamaktan geçer. Bu kavrayış zorunlu bir sonuç olarak sürekli bir yenilenmeyi yaratacağı gibi, aynı zamanda bu yenilenme de yaşamın içersinden soyutlanıp, daha güçlü bir ifadeye kavuşmasına götürür bizi. Kadroların nasıl olması gerektiğinin, içinden geçilen süreçlere stratejik bakış, taktik ilişki kuruluş ve buna uygun konumlanabilme bağlantıları içersinde her dönem farklı bir içerikle doldurulması gerekmektedir.

Kollektif bir iş organizasyonu, en gerisinden en ilersine alandaki güçlerimizin, bilinçli bilinçsiz dostlarımızın, çevresel ilişkilerin yeteneklerini kavrayıp açığa çıkartabilmektir. Bu aynı zamanda, kendi yeteneklerimizi de örgütlü işlevli hale getirmektir. Alışkanlık halinde gidip geldiğimiz çevresel güçleri, genellikle halledilmesi gereken acil bir iş karşısında harekete geçirme yaklaşımıyla düşünürüz. Şurada toplantı vardır gelmelerini, isteriz, burada başka bir iş oraya çağırırız. Artık statikleşen, bıktırıcı bir döngü haline gelen bu ilişki sistematiği onları ileri çekmek bir yana başta kendimizi tıklar. Somut bir organizasyon içersinde devamlılığı ve sürekliliği olan üst bir ilişkiye geçişin yöntemlerine doğru kendimizi zorlamayız. Çünkü kendi güçlerimizi ve kendimizi organize araçlarını geliştirmeden, çevresel güçlerimizi ve bilinçli bilinçsiz dostlarımızı işin bir parçası haline getirebilmek, işin içine alabilmek, işi zenginleştirebilmek mümkün değildir. Birbirini tetikleyen bu ilişkide, çift yönlü bir organizasyon becerisi kendisini dayatır. Organizasyon becerisi; basitçe bir teknik sorun, işlerin bir biçimiyle düzenlenmesi değildir. Örgütün etki ve gücünün yayılması örgütsel kapasiteyi genişletme ve yetkinleştirme sorunudur. Hedefe kenetli çift yönlü bir örgütçülük yeteneğidir. Ve yeni bir kurucu önderlik kavrayışına bilinçsel sıçramayı zorunlu kılmaktadır. Organizasyon becerisindeki hedef bilinci; iç ve alabildiğince dış güçleri harekete geçirebilme, kolektivize edecek araçlara kafa yorma, buna uygun bir ruh-enerji, irade ortaya koyabilmek, organizasyon için yeterli ön hazırlık ve iç çalışma yapabilmektir (kavratma, motivasyon). Bu yönelim kollektif ve tek tek her birimizin beslenme damarlarıdır. Dışımızdaki dünyanın baş döndürücü gelişmelerini kavrayabilmek, geniş kesimlere gi-

derken onlardan öğrenebilmek karşılıklı etkileşimi içersinde; biz işleri örgütlerken işler de bizi örgütlemektedir. Kolektif akıldan ortaya çıkan sonuçlardan yararlanmanın, geliştiriciliğini tatmanın ufuk genişliği, sadece parçadaki eksikliklere değil, bütünün sorunlarını ve çıkış noktalarını görebilmeye doğru yelken açmamızın adımları demektir. Yatay ve çapraz örgütlenme modelleri, organizasyonda iç ve dış güçlerimizin işlevlendirilmesine geçişin araçlardan biridir.

Yaratıcılık fikri gökten zembille inmez

“Sorunlar ve ne yapılacağı konusunda - bizim ön hazırlığımızın niteliğinin yüksekliği ölçüsünde- birlikte düşünmenin başarılı olduğu ve kendi açımızdan aldığımız her geri beslemeyi değerlendirerek, kitle çalışmasında yerinde ve gelişkin bir devrimci yaklaşım biçimini oturtmaya çalıştığımız yepyeni bir ilişki biçimiydi.. Dışımızdaki güçlerin henüz istenen düzeyde olmasa da harekete geçirilmesi, çevre güçlerin canlandırılması, örgütsel düzlemde yepyeni bir sinerji ve motivasyon ikliminin yaratılmış olması, alanların birbirinden öğrenme kanallarının açılmaya başlanmasıyla ortaya daha yüksek bir devrimci irade ve enerjinin çıkartılması, yarattığımız politik etkinin geri beslemesini sağlayan bazı olumlu örnekler” (Kurultay Kavrayışı: Hedef ve Olanakları UÇ, sayı 12. Sf.12)

Gençlik kurultayı çalışmaları, kitlelerle buluşulduğu ölçüde, dikey yönlendiricilik içersinde yatay ve çapraz örgütlenme biçimleriyle bütünsel bir organizasyona adımların yaratıcı örneklerinden biridir. Yaratıcılık fikrini gökten zembille indirmede yoldaşlarımız. Dar örgüt çalışmasından alan çalışmasına geçişin mütevazı her adımı “alanların farklı yöntemlerle birbirinden öğrenme kanallarının açılmaya başlamasıyla ortaya daha yüksek devrimci irade ve enerji motivasyon” u geçişi koşulladı. Alanları içten kavram çabaları, kendi güçlerimizi en işlevli hale getirme yönelimlerine, gönüllü kolektif araç yaratımına zorladı. vs..

Dış ve iç güçlerimizin organizasyonunda, bu türden esnek örgütlenmeler, alttan inisiyatif ve yaratıcılığın gelişmesini sağlayarak, kolektif önderliği geliştirir. Her şeyi üstten beklemenin kırılmasını sağlayacağı gibi, kendi içersinde yeni önder ve yönetici adaylarını çıkartır. Yöneticilerin daha az yönettiği (herkesin kendi işlerinden geri kalarak altlara doğru sarmak zorunda kaldığı geleneksel yönetim tarzı) kontrol ve komutanın minimize edildiği bu tür esnek örgütlenme araçlarıyla, bin parçaya bölünen ama hiç birinde doğru düzgün derinleşme sağlayamayan her birimizin, kolektif bir işbölümü içersinde, kalıcı ve köklü uzmanlaşmaya, örgütün genel bilgi ve performansını yükseltmeye doğru geçişi kolaylaştıracaktır. Yöneticilik ve organizasyon yeteneği her şeyden önce örgütlediğimiz işlerde derinlemesine bilgi ve giderek uzmanlaşmayı hedeflemekle geliştirilebilir. Bir örgütün politik etki gücünün, örgütsel gücünden her zaman önce geleceği gerçeğini düşündüğümüzde; sınırlı gelişkinlikler ve örgütsel konumla, bırakalım kitlelerde politik bir etki yaratmayı, yanbaşımızdaki yoldaşları dahi ileri çeke-meyeceğimiz hiç birimiz için sır değil. Konunun bilgisine hakimiyet ve ikna gücünün getirmiş olduğu doğal otorite, sadece kitleleri değil, yoldaşlar olarak birbirimizde yeniden yeniden “örgütlemenin” önemli araçlarından birisidir.

Başka bir yazımızın konusu olmakla birlikte; bu tür esnek örgütlenme biçimleri, aynı zamanda, fiili tasfiyeciliğin lekeleriyle dolu zaten var olan, ölçüt ve norm kaymalarını daha da derinleştirebilecek bir zemindir. Dostluk- arkadaşlıkduygudaşlık ilişkilerinin yoldaşlık ilişkisinin yerini alması, yetenek ve becerileri gelişkin olanların, bilgi ve becerilerini değil kendini konuşturması, sınırsız bir çevrecilikle dikeyin sadece örgütsel olarak değil, bir bütün olarak yaşamının da yataya göre şekillenerek erimesi bunlardan bir kaçısı. Başarının ölçütü, esnek olandan esneklikten vaz geçmeksizin, ilkeli olanla birleştirebilmek, dikeyin alabildiğine sağlamlaştırılmasıdır.

Olması gereken-özlenen, “zengin gelişkin kolektif ilişkiler ağını ve sistematığının, bilinçli ve örgütlü toplumsal gücü olarak gelişenin bir geliştiricisi olmak”tır. Evet, biz bu işleri örgütlerken, işler de istenilen niteliklere sıçrama anlamında bizi örgütleyecek! ■

ORGANİZASYONDA HEDEF BİLİNCİ

Hedef bilinci, hedefe kenetlenmek deriz. Nedir hedefe kenetlenmek? Kenetlenmek için neler yapılır? Özveri yle kendimizi paralayıncaaya dek çalışmakla hedefe kenetlenmiş olmuyor muyuz? Kenetlenip kenetlenmemek bir niyet sorunu mudur? Hedefe kenetlenmek ile organizasyon becerisi ilişkisi nedir? Soruları uzatmak mümkün.

Organizasyon becerisinde iç ve dış güçlerimizin yetenek ve potansiyellerinin açığa çıkartılması, harekete geçirilip örgütlenmesi, aynı zamanda kendimizin ve kendi yeteneklerimizin de örgütlenmesidir; bu çift yönlü organizasyon becerisidir. Organizasyon yönetiminde, iç ve çevresel güçlerimizin, bilinçli bilinçsiz dostlarımızın doğru çözümlenmesi onları işlevli kılmakta belirleyici önemdedir.

Stratejik bilinç

Lenin'in o dahiyane ve yaşamda bin kez doğrulanmış sözünde olduğu gibi:

“Gizli bir örgüt yönetmenin bütün sanatı, mümkün olan her şeyden yararlanmakta, herkese yapacak bir iş vermekte ve aynı zamanda bütün hareketin önderliğini sırf bir takım yetkilere dayanarak değil, otoriteye, canlılığa, daha fazla tecrübeye, daha çok yönlülüğe ve daha fazla yeteneğe sahip olarak elde tutmakta yatar.” (Bir Yoldaşa Örgütsel Görevlerimiz Üzerine Mektup)

Önderliği otoriteye, canlılığa, daha fazla tecrübeye, daha çok yönlülük ve yeteneğe sahip olarak elde tutmak; organizasyonda stratejik yönetim perspektifine bağlı hedefe kenetlenmekle gerçekleştirilebilir. Aynı bağlantılar içersinde, hedefe kenetlenmek de; yapılan her işe, her organizasyon yönetimine stratejik bilinç kavrayışı ile yaklaşmak demektir. Tarih bilincinin güçlülüğü temelinde, geleceğe dair umut ve iddia sahibi olmak (Stratejik bilinç), organizasyona, stratejik yönetim hedefinden bakabilmeyi güçlendirir. Stratejik yönetim, uzay mekiği gibi nereden fırlatırsan fırlat ana gövdeyi bulur. Onunla bütünleşir. Stratejik yönetim, yapılan işlere bugün yürütülen çalışmadan, konjoktürel olandan, öznel koşullarımızdan değil; “Bir yıl, beş yıl sonra bu çalışma nerelelere evrilebilir“den bugün yaptığımız işlere bakabilen bir gelecek tasarımıyla işleri organize eder ve yönetir. Gücünü ve güçlülüğünü asıl olarak buradan alır. Çalışmanın birkaç yıl sonrasında alacağı biçimleri düşününerek, organizasyonda atacağı adımları buna göre ayarlar. Örneğin, sınıf çalışmasının bir alanına; Türkiye işçi sınıfının on yıllar boyunca, yeni iş ve emek biçimleri içersinde, ekonomik-kültürel-düşünsel olarak ne gibi değişikliklere uğrayacağını düşünerek bakar. Limana uğramayı, limanda başarılar elde etmeyi düşünmez. Henüz, çalışmaların görüngü ve sonuçlarının kestirilemediği durumlarda dahi, yakaladığı damarda demir atmayı, o

alandaki kök salıp, kalıcılışma-kurumsallaşmayı kafasına baştan koyar.

Stratejik yönetimin önemini kavrayan ve bunu uygulamakta kararlı olan organizasyonların enerjisi ve performansı da doğallığında buna uygun olur. O alandaki çalışma neden stratejiktir, stratejik bir yönetimi hak ediyorsa niçin bu durumdadır ve nasıl olmalıdır sorularının yanıtı önce çalışanların kafasında netleşmelidir ki, uzun vadeli bir düşünce ve çalışma sistematığını yakalayabilelim.

Kalıcılışmak, kök salmak, kurumsallaşmak fikri, stratejik düşünme, plan ve tasarımlarını bu stratejiye göre oluşturmayı koşullar. Stratejik planlama, uzun soluklu bir çalışmaya uygun eylem tarzlarını bulup çıkartmak, uygulananın sonuçlarını gözden geçirmek ve gerekiyorsa çalışmalarda yöntem değişikliklerine gidebilmek bütünlüğü demektir. Bu bütünsellikte organizasyon yönetimine, organizasyonların niteliklendirilmesine, önderlik bilinç ve kapasitesinde derinleşme ile ulaşacağımızı hepimiz biliriz.

Tarihsel bilinçle geleceğe dönük umut ve iddiayı çalışmalara taşımak, kolektif ve tek tek bireyler olarak hepimizde, kurucu önderlik bilincinde bir derinleşme, toplam bir nitelik ortaya çıkartabilecek bir iç atılımla olanaklıdır. Stratejik önderlik kapasitesinin yükseltilmesi, teorik-siyasal altyapımızın geliştirilmesi ile doğrudan bağıntılıdır. Örgütsel çalışmada, önderlik zayıflığımızın aşılması hedef bilinçli kolektif ve tek tek bireyler olarak bu atılımın hakkını vermeye çalışmakla sağlanabilecektir. Organizasyonda stratejik düşünme ve planlama, onun gerektirdiği güç ve olanakların yaratılmasını sağlayacak olan bu yaklaşımdır.

Stratejik yönetim, planlama, motivasyon

Stratejik yönetim ve planlama bilincinin güçlülüğü aynı zamanda motivasyon kaynağıdır. Bunun olmadığı yerde, olan-olacak olan- olması gerekendir karmaşasının ruhsal basıncı içinde kıvrılmaktan, enerjimizin önemli bir bölümünü “hoyardaca harcamaktan” çeyrek kapasite gelişmelerden memnun olmaktan, yaratıcı olmayan bir gerilimi yaşamaktan ve yaşatmaktan kurtulamayacağız demektir.

Birçoğumuz kolektifi oluşturan tek tek bireyler olarak hiç de insiyatifsiz, tuttuğunu koparmaktan uzak aktivistler değilizdir. Bazılarımızda bu yön hayli de gelişkindir. Fakat, işleri organize etmekte buna denk bir performans bir türlü ortaya çıkmaz. Bir çoğumuzun rastladığı tersten örnekler de vardır; devrimci işlerde içimizde belki de en silik, organizasyonlarda beceriksiz-tutuk gibi görünen kişiler, devrimden uzaklaşıp düzen içersinde ayakta kalmaya çalıştıklarında, kendilerinde duygusal karşılığı olan bireysel istemlerine yöneldiklerin-

de (Okul, evlilik, ev- iş kurma) son derece yaratıcı ve kurucu olabilmektedirler. “O mu yapmış bunları?” deriz şaşkınlıkla.

Her yapılan özeleştirme toplantısında geriye dönük “Aslında yapabiliydik” “Aslında hiç zor değildi”, “Yapsaydık şöyle iyi olurdu” diye bıraktığımız boşluklara hayıflanırız. Yapamadıklarımız, o an karmaşa ve zor gibi görünenler gözümüzde küçülür. Ve klasiğimiz olanı tekrarlarız; “Daha iyisini yapabiliydik!”, “Bir sonrasına daha iyisini yapacağız”.

Eksikliklerden dersler çıkarmak ve geleceğe dönük düşünmek anlamında bu bir olumluluktur elbette. Fakat, neden yapamadık sorusunu öne çıkarmadan yapılan değerlendirme ve özeleştirelerin geliştiriciliği olmadığını tecrübelerimizden biliriz. O an organize edilecek olanı bir an evvel yetiştirme-kotarma mantığı, ağır aksaklığı, yarım kapasiteyi baştan koşullar. Örneğin 1 Mayıs çalışmalarını organize ederken, otobüs kaldırmaktan tutalım, görsel bir malzemenin hazırlanmasına, alanlara taşıyabileceğimiz çevrelerden, hangi bölgelere ağırlıklı olarak afiş, bildiri, sözlü propaganda ile gideceğimize, alanın disiplinini nasıl sağlayacağımızdan, coşkuyu artırıcı yöntemlere dek “parça” gibi gözükken her bir işe; örgütün etkisi ve gelişme kapasitesini artırma hedef bilinciyle yaklaştığımızda, sadece işin rengi değil, alanın rengi de, 1 Mayıs’ı 2 Mayıs ve ilerisine taşımak da değişir. Tersten, ayak sürüdüğümüz her parça işte bıraktığımız boşluğun, örgütün etki ve kapasitesini baştan sınırlamak ve ketlemek olacağını bilincimize kazıyarak, organizasyonlara yaklaştığımızı düşünelim. (Hiç birimiz bunu istemeyiz, düşüncesi bile ürpertir). Doğallığında devrimci çalışmayla ilişkimizi daha ilerden kuracak, farklı bir heyecan ve ruhla boşlukları kapatmaya koşturacağız.

Gelecek tasarımı

Kafamızda, gelecek tasarımı, gelecekte ulaşılacak istenen noktanın canlı resmi olmaksızın hedefe kenetlenemez, hedefe kenetli bir organizasyon yönetiminin hakkını gerçek anlamda veremeyiz. Hedefe yeterince kenetlenememek organizasyon yönetiminde kendini hissettirecek bir ruh-enerji-irade ortaya koyamamayı, yeterli bir ön hazırlık ve iç çalışma yapamamayı -yapmamayı- (kavratma, eğitim, kavratmaya bağlı olarak motive edicilik, ajitasyon) politikanın belirlenip iç güçlere söylenmesinin yeterli olduğunu “zannetmeyi”, dağıtık güçlerimizi yeterince organize edememeyi, çalışmanın birkaç sınırlı yanı dışında bütüne ve bağlantılara hakim olmamayı, sonuçta kafaca ve ruhça daralmayı getirir. Zinciri her birimiz vereceğimiz örneklerle uzatabiliriz.

Çalışmayı kesitsel olandan, hedefle ilişkiyi olgulardan kurduğumuzda; çalışmanın önündeki engeller de bir süre sonra, kişilerden ibaretmiş gibi görünmeye başlar. Sonuçta; alanlardaki sorunlara kesitsel görevler, o anda karşı karşıya bulunduğumuz sorunlardan baktığımızda; temel hedefleri de, temel hedefleri o kesitteki görevlerle ilişkilendirmeyi de, buna uygun bir planlama yapmayı da ne dersek diyelim hiç gelmeyecek bir geleceğe havale ettirir!

Organizasyonun başarısı için; stratejik yönetim ve planlamada, baştan bir kararlılığın ve samimiyetin olması şarttır. Kendimiz kararlı ve samimi olduğunca, kararlılığımızı ve samimiyetimizi aktatabilir ve inandırıcı olabiliriz. ■

NASIL YAPMALI?

Geleneksel çalışma tarzı iki yönlü bir zayıflık taşır.

Sorumlu kademeler yukarıdan temel fikir ve siyasi hedefi koyarlar, ancak bunun bütün yönleriyle bir perspektif plan ve uygulama planına çevrilmesi genellikle ihmal edilir. Aşağıda ise genellikle dar deneyci alışkanlıklar baskındır.

İhtiyaçların doğru tespiti temelinde hedefin belirginleştirilerek geliştirilmesi, stratejik bir bakışla taktik ara halka belirlemeleri ve süreklileştirilmiş eleştirel değerlendirme; tüm bunların bütünlüğü sağlanmaksızın girişilen her işte çalışmanın kendiliğindenliğe doğru evrilmesi neredeyse kaçınılmazdır. Oysa, bugün dar deneycilikten, kaçınılmaz olarak yavaş ve kendiliğinden seyreden deneysel örgütlenme ve örgütçülük tarzından kopuş zorunlu hale gelmiştir.

Perspektif plan

Önderlik ve çalışma tarzını nasıl farklılaştıracağız? Ne kadar güçlü ve gelişkin, isabetli olursa olsun ortaya tek başına siyasal bir hedefin konulması yetersizdir.

- **Önce kurmay planlama:** Hedefin bir perspektif içinden konulması, ve tüm yönleriyle (politik, örgütsel, kitlelerle bağ, propagandanın içeriklendirilmesi, eğitim, teknik vd.) bütünden ana halkalarıyla planlanmış olması gerekir. Bu masabaşı kurmay çalışması, perspektif plan veya temel çerçeve planıdır. Hedef net tanımlanmalı, güçlerden tam olarak ne istendiği, içeriğin ne olduğu, temel halkalar itibarıyla nasıl örgütleneceği, yapınca neler kazandıracacağı net konulmalıdır. Bu temel plan çerçevesinde ilgili tüm alanlar ve birimler ve tabii bu hedef doğrultusunda oluşturulması gereken özel birimler (diyelim ki organizasyon komitesi, propaganda ekipleri, teknik komite vb.) kendi alt planlamalarını ve düzenlemelerini yaparlar. Böylece çerçeve plan, daha somut bir karakter kazanmış ve uygulama planına dönüşmüş olur.

- **Açı farkının giderilmesi:** Güçlerin analizi yapılır. Bu hedefi hangi güçlerle gerçekleştireceğiz, bu hedefe ne kadar uygunlar, hangi yönleri uygun değil? Hedef ekseninde güçlerin özellikleri değerlendirilir. Hedefi gerçekleştirmek için güçlerin nasıl düzenleneceği, engelleyici olacak yanlarının nasıl dönüştürüleceği, hedef ile güçler arasındaki açı farkının ileriye doğru nasıl kapatılacağı, güçlerin çeşitli yetersizlikleri veya ayak diremeleri, yan duruşları, olası iç sürtünmeler vb.nin nasıl ortadan kaldırılacağı, ya da kısa vadede ortadan kaldırmak mümkün değilse nasıl asgariye indirileceği değerlendirilir. Belirlemeler bütünden düşünülerek yapılır, mevcut kadrosal güçlerin analizi ile hedefle aradaki açı farkını ileriye doğru giderecek tarzda yaklaşmak zorunludur.

Kabaca: Bunu hangi güçlerle nasıl yapacağız, güçler buna ne kadar uygun, azami üretkenlik ve gelişme nasıl sağlanır, engelleyici dağıtıcı yetersiz kalan yanlar, zayıflıklar nasıl

sınırlandırılır? Güçlerin hedefe doğru hazırlanması ve dönüştürülmesinde, benzer çalışmalardan deneyim aktarımı, farklı örneklerin incelenmesi, engel ve sorun çıkaracak iç ve dış öğelerin belirtilmesi önemli rol oynar.

Güçleri şu veya bu düzeyde zorlayacak hedefler ile onu uygulayacak güçlerin durum ve özellikleri arasındaki gerilim ve çelişkiyi ileriye doğru çözecek yöntem ve araçları yaratmak, taktik kadro politikasının çıkış noktasıdır. Bu çelişki ve gerilim, doğal ve gereklidir. Yoksa zaten ancak kadroların verili durumlarıyla yapabileceği iş ve politikalar belirlenir ve kendiliğindenliğe uyarlanılır! Ne var ki, güçlerin konulan hedefe uygunluğunun yapılacak planlama dahilinde değerlendirilmemesi ve uygun olmayan yön ve özelliklerinin dönüştürülmesine dönük bir çalışma yapılmaması da aynı sonuca varır. Konulan temel fikir ve siyasi hedef ne kadar güçlü olursa olsun, bunu gerçekleştirmenin tüm gerekleri olabildiğince bütünden planlanmadığı ve bunu uygulayacak güçlerin buna uygun olan ve olmayan özellikleri dikkatle değerlendirilip dönüştürülmediği zaman çalışma giderek kendiliğindenliğe doğru baskılanır. Kurmay çalışması ve bütünsel planlama, güçlerin özelliklerinin bilinerek hedefe uygun hale getirilmeleri ve dönüştürülmeleri yoksa, kaçınılmaz olarak güçlerin geri yanlarına ve dahası her türlü yetersizlik ve olanaksızlığa doğru uyarlanılır.

Örneğin diyelim filanca alan ya da alanlardaki iç dağılıklık, çevreci alışkanlıklar, rekabetçilik, kendinden hoşnutluk veya gizli protestoculuk önümüze ciddi bir engel olarak çıkacak ve kısa vadede bunu ortadan kaldırmak mümkün değil. Bunu öngörüyorsak, o zaman bu hedef ve çalışmayı o alanlarda ve o alanlarla bütün arasında bir iç kaynaşma, ruhsal-iradi birlik, kolektivizm aracı haline nasıl getiririz'e kafa yorabiliriz ve hedefi açıkça deklare ederek bunu başlıca bir başarı kıstası haline getiririz. Bunun önceden güçlü biçimde konulması, bu konuda nelere dikkat edileceği ve nasıl yaklaşılacağı net bir biçimde baştan konulması, sorunu tabii hemen ortadan kaldırmaz, ama bu çalışma içerisinde bu sorunların ve sürtüşmelerin ortaya çıktığı noktalarda irade kullanmanın zeminini güçlendirir.

Diğer taraftan, yapılacak işin somut sonuçlarının önceden gösterilmesi, çalışma esnasında moral- motivasyonun yüksek olmasını sağlayacaktır. Bir hedef koyan, tek tek kişi, komite ve alanların mevcut kendiliğinden hallerinin dışında ufak bir farklılaşma ile dahi ulaşabilecekleri zenginliğe dair gelecek resmini muhatapları için sergileyebilen, kadro ve komitelerin, tek tek bireyler de dahil olmak üzere ilişkiye geçilen herkesin kafasında bu resmi canlı ve enerjik tarzda çizebilen kadro, iyi örgütçü sıfatına hak kazanır. Bu geleneksel "dar örgütçü" örgütçülükten nitelik olarak farklı ve daha üst bir siyasal ideolojik örgütçülük kapasitesine işaret eder.

Hedef ve değerlendirme

Ancak uzun soluklu çalışmalarda, 'ara hedefler' de belirlemek zorunludur. Uzun erimli çalışmaların, -çalışmanın ivmesi de belli bir trendde yükselmeyorsa- hedefin güncel bir yakıcı dönüştürücülük taşınamaması ölçüsünde giderek sönmülmeye başlaması kaçınılmaz gibi gözükmektedir. Ara hedeflendirmelerin koyulması, daha iyisi süreklileşmiş bir eleştirel değerlendirmenin içselleştirilmesi motivasyon yitimini engelleyici olacaktır. Adım adım örülen uzun erimli çalışmalarda ara hedeflerin fethi, hem tek tek kişilerin gelişim dinamiklerini besleyici, hem bireylerin yukardan bakma beceri ve alışkanlığını geliştirmesi, iş organizasyonuna derinlemesine nüfuz edebilmesi, hem de moral motivasyonun tekrar yükseltilmesi vb. açılardan yararlı olacaktır. Bu, aynı zamanda daha derli toplu bir denetim ve özdenetim sistemine geçiş için basamak işlevi görecektir.

Çalışmanın değerlendirilmesi belirleyicidir. Yazılı olarak değerlendirilmesi ise en belirleyici olandır. Bir iş ne zaman biter? Bir etkinlik, bir eylem, bir kurultay, bir toplantı ne zaman biter? Doğal ve otomatik yanıtımız bundan böyle hep birlikte "Çalışma raporlandırıldığı, yazıldığı, değerlendirildiği zaman!" olacaktır. Yazılı değerlendirme yapılmadan bir iş, bir görev, bir çalışma bitmemiş sayılacaktır! Burada kimseye bir gelişmeyi örgüte mal ederek geliştirmeme lüksü tanınmaz. Bu değerlendirme de, "kim yaptı-yapmadı" gibi ilkel ve çevreci bir tarzda değil, konulan hedefe ve bu çerçevede tanımlanan başarı ölçütlerine ne kadar ulaşıldı; ulaşılamamasında, eksikliklerin/hataların arka planında ne var ve nasıl düzeltilecek zemininde olmalıdır. Siyasal, örgütsel, kitlesellik, teknik, güçlerin ve iç örgünün gelişmesi vb. açıdan nesnel değerlendirmeler olmalı. Devrimci çalışma, "iş" değil, devrimci sosyalist değerler yaratan ve toplumsallaştıran çalışma olmalı; ve biz çalışmalarımıza asıl olarak buradan bakmalıyız. Soru ve ölçütümüz: "Bir farklılaşma yaratıyor muyuz?" olmalıdır. Çalışmamız, örgüt olarak bizi yansıtan ve ileriye taşıyan bir etkinlik işlevi kazanmış mıdır, yoksa sıradan ve ortalama, "yapılabilecek" olanı dahi aşma bakışından bihaber ve uzak mıdır? Burada kişilerin ne yapıp yapamadığından çok bütünün ne kadar yaptığı, kapasitesini ne kadar hayata geçirdiği, istenen dönüşümü ne kadar sağlayabildiği öne çıkar. Kişiler açısından ise bu bütünsel yaklaşım içerisinde kendi sorumluluklarına bütünden ve üst ölçütlerle, özeleştirel yaklaşabilmesi belirleyici önem taşımaktadır. Anlayış farklılaşması ve gelişmenin kıstası buradan koyulmalıdır.

Özeleştirel bir özgüven

Dar deneysel olan gündeliktir. Çokça mekanik deneme-yapılma yöntemiyle, o da bir bilimsel çalışma bakışı içerisinde işlevli olabilecek tarzda değil, bütünden ve amaçtan kopuk bir tarzda ilerlenmeye çalışılır. Daha kötüsü çalışmayı değerlendirebilecek kıstaslardan yoksun bir çabadır bu. Oysa perspektif geliştiren, hedefleri tanımlı bir çalışmanın kendisi bize bu ölçütleri verecektir. Eğer baştan buradan, koyulan hedeflerden başlarsak, o hedeflere ulaşamasak bile, nerede tıkanma ve kasılma, bir donma hali yaşıyorsa oradan bir müdahale geliştirebilmenin fırsatını yakalarız. Eleştirel bir

değerlendirmeye birlikte tıkanılan yerden bir müdahale ile sorunun üzerine çıkan bir yeni yaklaşımın, zihniyet değişiminin ipuçları yakalanabilir.

Burada öncelikle kendi sorumluluklarımıza özeleştirel yaklaşmak belirleyici olacaktır. Kurucu bir faaliyette en az bu özeleştireliliğin içselleşmesi kadar önemli bir diğer yön de özgüvenli bir faaliyet yürütmektir. Bugünün kadro yapısı, dönemin etkileri ve yaşanan dönüşümün çap ve derinliği, örgün ve içerden hakim etkisi düşünüldüğünde bu özgüvenin oluşturulması açısından avantajlı konumda olduğumuz söylenemez. Burada "aklın kötümserliği ile iradenin iyimserliği" arasındaki yeni dengeyi kurarken tek tek yönümüzün ileriye doğru çevrilmesi ve bir bütün olarak kaydettiğimiz gelişmeler belirleyici olacaktır. Değişimi yönetirken, eskiyen ve çürüyenden net bir kopuş ile yeni olanın hakim kılınması beraber ve aynı zamanda, en başta kurmay ve yönetici bir merkez misyonuyla her düzey ve kademe de bir anlayış ve ufuk genişliği yaratarak gerçekleşecektir. Tarihsel misyon ve gelecek bilincimiz bugün bize bunu emrediyorsa, planlı ve sonuç alıcı bir hücum vakti gelmiş ve geçmektedir. ■

ÖRGÜTÇÜNÜN EMEĞİ

“Bir kişiyi bir şey yapmaya zorlayabilirsiniz. Ama o kişiyi bir şey yapmak istemeye kesinlikle zorlayamazsınız” diye bir söz vardır. İşçi ve emekçilerle kurduğumuz ilişkilerin içerik ve biçiminin nasıl olması gerektiğini en özet biçimiyle anlatır. Sadece bir komünistin kurduğu ilişkileri işlevli kılmada değil, dostlukta da ilişkinin karşılıklı ihtiyaç olduğuna inanılması o ilişkiyi uzun soluklu kılar. Karşılıklı istek ve gönüllülüğün yakalanabilmesini sağlayan da budur. Fakat, kitle hareketinin yükselişe geçtiği dönemler dışında, işçi ve emekçiler politika ve taktiklerimizi, bunların gerçekleştirilmesi için yarattığımız örgütsel biçim ve mekanizmaları ihtiyaç olarak görmeyecek, bizimle ilişki geliştirmeye can atmayacaklardır. Bu yaman çelişkiyi ileri doğru nasıl çözeceğiz?

İşçi ve emekçilerle üretken, çift taraflı gelişimi ve zenginleşmeyi yakaladığımız ilişkiler, gönüllülüğün yakalandığı, derinleştiği, dönüşen ve dönüştüren ilişkilerdir. Lenin, **“Gizli bir örgüt yönetme sanatı”nın, başına “mümkün olan her şeyden yararlanmayı, herkese yapacak bir iş vermeyi..”** yazar. Örgütçülük sanatında, “herkese bir iş verebilmek” için, çevresel güçlerimizin, bilinçli bilinçsiz dostlarımızın doğru çözümlenmesi, yetenek ve potansiyellerinin keşfedilmesi belirleyici önemdedir. Yetenek ve potansiyelleri keşfetmek zor değildir aslında. Kendimizi ‘Aman şunu nasıl yaptırırım’ çemberine sıkıştırmadan yaşamın içinden bir köprü kurabildiğimiz oranda, çoğu kez doğallığında, kendiliğinden açığa çıkar. İnsani ilişkilerde yakaladığımız damarı üretim içinde karşılıklı etkileşimle dönüştürebilmeye kalır iş. Bu da iyi düşünülmüş, onlarda bir heyecan yaratacak proje ve tasarımlarımızın kendisinin de bir şeyler kattığı oranda gerçekleştirilebilirliğine inandırabilmekten geçer. Sonrası deyim yerindeyse - tabii ısrarımızı ortak üretimin her anında gösterebildiğimiz oranda- çorap söküğü gibi gelir.

Bugün kapitalizm, emekçileri azami sömürünün gönüllü katılımcısı haline getirecek yöntemleri nasıl geliştireceğini devasa bir bilim haline getirip, her gün yeni yöntemler geliştirmenin peşinde. “Emre dayalı olmayan organizasyonel fayda sağlayan davranışlar ve hareketleri, biçimsel organizasyonel davranışlardan ayırt etmeye” özel önem veriyor.

Kitlelere elbette ki kafamızda somutlaşmış hedefler, örgütsel politikalarla gitmeliyiz ve gideceğiz. Politika ve taktiklerimizin taşınmasında, kitlelerin çok yönlü beklenti ve ihtiyaçlarını gözetken bir iç motivasyon ve güven sağlayan, dozu ve zamanlaması iyi ayarlanmış zorlama ve müdahalelerimizi de içeren yöntemleri alanların özgünlüğüne göre sınırsızca geliştireceğiz ve geliştirmeliyiz. Bu hedefleri işçi ve emekçilerde ihtiyaç yaratarak, kendilerini yaşam çemberlerinin dışına taşıyan ve bundan haz duydukları yöntemleri geliştirebildiğimiz oranda ortaklaştırabiliriz. Bu, gidip geldiğimiz emekçilere adeta, “Faaliyet içersinde nerede işe yarar” diyen araştırmacı gözlerle bakmak değildir. Böylesi bir yaklaşım, ne

kadar devrimci niyet ve isteklerle, örgütün politikalarıyla uyumlu yapılırsa yapılısın baştan kaybeder. Farkında bile olmadan, kendi yaşamımızda ve ilişkilerimizde nefretle reddettiğimiz metalaşmış ilişkiler tuzağına düşmeye, kitlelere nesnelermiş gibi bakmaya sürükler bizi. “Biz ve onlar” kamasını aramıza daha baştan sokar. Gidip geldiğimiz emekçiler, kendilerine nasıl bakıldığını çok çabuk anlar ve hissederler. Biz onları tanımaya çalışırken, toplumun çeşitli kesimleriyle bizden daha fazla içiçe olan, yaşam tecrübesi ve insan tanıma yetisi bizden çok daha gelişkin bu insanlar da bizi tanımaya çalışır. Biz onları ölçmeye çalışırken onlar da bizi ölçer.

Bir alanda eskiden bir devrimci örgütle ilişkisi olup kötü bir kopuş yaşayan, yaşadıklarının da etkisiyle kendisini devrim ve devrimcilere kapatan biriyle karşılaşır yoldaşlarımız. İlk bakışta, boşvermiş, bohem, kendini yaşıyor görünümü çizen dostumuz da yoldaşlara, kökleşmiş çeşitli önyargı ve ölçütlerle yaklaşır. Espri ile karışık, “Beni görür görmez, devrimden geriye düşmüş süslü kokonalardan biri dediniz değil mi?” diye başlayan sohbetin derinleşmesiyle başlar dostluğa giden ilk köprü. Bu “süslü kokona”da, çocuk yaştan beri devletle yüzyüze gelmiş bir aileden gelmenin vermiş olduğu köklü sistem karşıtlığı, uzak görünmesine rağmen kopamadığı iç tutarlılık vardır. Sonra birkaç doğal sohbetle başlayan ilişki, onda yıllardır yaşamadığı ve artık kendi deyimiyle “yitirmek üzere olduğu” belirli değerlerin yeniden canlanmasına yol açar. Ondaki bu ani değişimi yaratan nedir? Sınırlarına geldiği sistem içi ilişkilerin, giderek idealsizleşmenin yarattığı çemberin ve aslında onu da tatmin etmeyen, yerine bir alternatif de koyamadığı yaşamını kırabilmesi olanağını, güçlerimizin yaklaşımları ve alandaki politikaları sahiplenmekteki samimiyet ve tutarlılıklarında görmesidir. “Karanlık görünen her şeyin içinden aniden, bir şeyler üretmek için sınırlı olanakları hiçleştirerek yaşama sarılmış, yaşamı buradan üretmeye çalışan insanların” varlığını hissetmesidir. İlişki, onun farkında bile olmadan kendisini alana ilişkin projelerimizin bir parçası olarak görmesiyle başlamıştır. O işin içinde farklı ve anlamlı dünyaları yeniden keşfetmesi, kendisini anlamlı bulmanın olanağını yakalaması onu bize yaklaştırmıştır. Böylece ancak bir grup yoldaşın biraraya gelse altından kalkabileceği bazı işleri yüksünmeden, kendisini mutlu ettiğini hissettirerek yapmaya başlar. O güne dek saygı duyduğu bir çok tutarlı devrimci görmüştür. Bizde ne bulduğu konusundaki duygularını, “Ben başka insanlara da içten içe saygı duyuyordum. Mesele sizin yaşamla ilişkiyi üretim üzerinden kurmanızda” diyerek anlatır.

Kitlelerle, tek tek insanlarla ilişki geliştirmenin bir **reçetesi** elbette yoktur. Bir anlayış, mantalite, insanla, yaşamla kurulan ilişki sorundur özünde. Buna hiçbirimizin itirazı da olmaz. Herbirimiz konuşmalarımızda sık sık, “Kitleler eşya değildir!” deriz. Buna inanırız da. Ancak dar pratik faaliyetin ihtiyaçlarının karşılanmasına düştüğümüz oranda da

çabucak unutturuz! Sorun anında "Bir sürü işimiz gücümüz var, bunlarla mı uğraşacağız" düzlemine girer! Dünyanın en ciddi işleriyle uğraşan bizler asıl zor zanaat olan ve ustalaşmamız gereken yetiyi kazanmaktan imtina ederiz çoğunlukla. Ve bu birikir birikir, farkına bile varmadan bizi kitlelere yabancılaşmaya ve kendi dar sınırlarımız içinde dönenip duran kapalı devre, öğütücü bir yaşama, giderek anlayışa sürükler. Ve burada aslında komünist ve devrimci olmanın o en temel anlamı nedir sorusuna verilen yanıtta, yaşamda sınıfta kalırız.

Bu, kitleleri nasıl gördüğümüz temel sorusuna yaşamda nasıl bir yanıt verdiğimizle ilişkilidir. Genellikle ilişkide olduğumuz insanlara, farkında bile olmadan, pratik ihtiyaçlar dayattığı oranda gideriz. Bu gidişlerimiz de, her an tetikte ve "Sözünü nasıl etsem de şu istediğimiz şeye getirsem" tedirginliği içerisinde olur. Ne yapıp yapıp o an bizi ona götüren ihtiyacımıza getiririz lafı ve talep ettiğimiz şeyleri ardına sıralarız. Bu genel yaklaşımımız elbette ki mizaç farklılıklarımızla farklı şekillerde akseder. Ancak bu farklılık özsel olanı değiştirmez: İşimizi, güncel pratik bir sorunumuzu onunla ya da onlarla o an için çözmeye çalışmak! Bir kampanya, toplantı, kendi işimizi görmenin ötesinde, sırf onların dünyasını, sorunlarını anlamak için, onları kaç kez gördüğümüzü soralım kendimize. Genellikle hiçtir yanıtımız. Kendi faaliyetimizin ihtiyaçları temelinde dönüp duran bu kısır ilişki, en gönüllü kesimlerde bile bir saatten sonra tepkiye, bıkkınlığa ve giderek kapanmaya, kopuşa, bizden uzaklaşmaya dönüşür. Bizdeyse ona, onlara karşı tepkiselliğe; "Bizimle ilişkiyi kesmek için zaten bahane arıyordu" şeklinde özetleyebileceğimiz envai çeşit açıklamaya... Bu kestirmeci açıklamalarla kendi gerçeğimizin üzerinden atlarız. Ve kendimize, kolektifimize haksızlık etmiş oluruz. Kendimizi avuttararak aslında kolektifin kısırlaşmasının, daralmasının temel nedeni haline geliriz.

Nedir bizim için kitlelerin anlamı? Onlar içerisindeki potansiyel ve birikimleri devrimin gücüne dönüştürmek, en genel ifadesini nasıl bir yaklaşımda bulur? Bu soruları bile günlük, dar pratiğimiz içerisinde kendimize ciddi şekilde soramayız. "İhtiyaçlarımız"dır bizi onlara götüren. Ama bu aynı zamanda onların da ihtiyacı olduğu oranda karşılıklı bir etkileşim ve sinerji yaratır. Devrim kitlelerin eseridir ve onların gücüyle, kendilerini gönüllü katmalarıyla örülecektir. Ama bu onların da, devrimi ihtiyaç olarak görmeleri-hissetmeleriyle içiçe yürüyen bir süreç olacaktır. Bu tek tek bireyler açısından da böyledir. Çevremizde birçoğumuzun bildiği sayısız yetenek, birikim ve potansiyel sahibi insan vardır. Kolektif olarak bu tür kesimlerle ilişki kurmak ve pozitif etkileşim yakalamak, onlarda siyasal giderek örgütsel bir etki yaratmak kitle çalışmasında darlaşmalarımızı, ufki darlıklarımızı kırmanın da buzkıranı olacaktır aynı zamanda.

İyi bir örgütçü olmanın "sır"larından en önemlisi; gidip geldiği ilişkiler tarafından aranan, özlenen, gitmediğinde neden gitmediği soruşturulan ve bu "sevgi halesini" **devrimin ve örgütsel faaliyetin güçlenmesinde dönüştürüp somutlayan örgütçünün** yaratılması çabasıdır! ■

İŞÇİ SINIFI ÖRGÜTÇÜLÜĞÜ*

1) İşçi sınıfı örgütçülüğünü geliştirmek ve profesyonelleştirmek, devasa (ve bağlantılı) bir görevler toplamı olarak önümüzde uzanmaktadır.

Yazınımızda temel kadro ölçütlerine ve alan örgütçülüğüne yönelik oldukça zengin belirlemeler vardır. Alan örgütçülüğünü kolektif bir kültür haline getirmekte zayıf kalındıysa da bu konuda azımsanmayacak bir deneyim birikimimiz de var. Ancak işçi sınıfı örgütçülüğünü başlı başına bir yüksek uzmanlık alanı ve proleter devrimcilik değeri olarak ele almakta son derece eksik kaldığımızı da görmemiz gerekir.

Mevcut durumda (bu doğrultuda atmaya başladığımız adımlara karşın) profesyonel denilebilecek sınıf örgütçümüz hemen hemen yok. Az çok deneyim ve beceri sahibi sınıf örgütçülerimizin sayısı da son derece sınırlı. İşçi sınıfı hareketinin durumu, en geniş işçi kitlelerinin asgari bir örgütçülük ve bilinçten, sendikal deneyimden bile yoksun oluşu ise, devrimci sınıf örgütçülüğünde uzun soluklu ve büyük bir sıçramayı şart koşuyor!

Bunun için öncelikle sınıf örgütçülüğüne yaklaşım tarzımızı değiştirmemiz gerekiyor. İşçi sınıfı örgütçülüğünü tek tek kişisel ilgi ve yeteneklere bağlı olmaktan, sınıfın şu veya bu kesimi hareketlendiğinde yapılan ama sonrası getirilemeyen bir şey olmaktan çıkarmamız gerekiyor.

2) Her düzeydeki sınıf örgütçülüğümüzün geliştirilmesi yalnızca tek tek kadro ve aktivistlere bunu kavratmaya çalışmakla sağlanamaz. Güçlerin bileşiminde pratik işçi örgütçülerinin sayısını artırmaya çalışmak da kendi başına köklü bir çözüm oluşturmaz. Bunlar gerekli fakat yetersizdir.

Nasıl ki örgütlenecek her işçiyi, tüm sınıf bağıntılarıyla (ailesi, doğal çevresi, işyeri, sektörü, bölgesi vd.) birlikte ele almak gerekiyorsa; her işçi örgütçüsünü de bireysel kavrayış ve yeteneklerinin ötesinde, kolektif şekillenışı, gelişme olanakları ve lojistiği ile birlikte ele almak gerekir.

Öyleyse öncelikli sorun, sınıf örgütçülüğünün ve örgütçülerinin hızla geliştirilmesini sağlayacak kolektif iklimin ve olanakların yaratılmasıdır. Başka deyişle tek tek kadro ve aktivistlerin ötesinde, bir bütün olarak kolektif devrimci militan sınıf örgütçülüğünün çok yönlü gerekleri ekseninde yeniden yapılandırılmasıdır. Bunun için ilk elde:

- Finansman dahil her türlü kaynak ve olanağın sınıf örgütçülüğünü öncelikle gözetecek tarzda yeniden düzenlenmesi,
- İşçi sınıfına dönük olduğu kadar içe dönük olarak da her yayınınımızın, her toplantınının, her iletişim mekanizmasının devrimci sınıf örgütçülüğünü temel bir ölçüt ve yüksek bir değer haline getirmede değerlendirilmesi,

- Tüm eğitim çalışmalarında işçi sınıfı örgütçülüğü bilgi ve becerisine özel bir yer verilmesi,
- Bütünde ve her faaliyet kolunda sınıf örgütçülüğünün ve her düzeydeki örgütçülerinin motivasyonunun artırılması,
- Sınıf örgütçülüğünde tek tek kadro ve aktivistlerin, birimlerin ve bütünün attığı her adımın, kaydedilen her gelişmenin (ilk elde somut sonuç alamamış olsalar bile, yönelim olarak) teşvik edilmesi,
- Kadro ve aktivistlerin seçim ve konumlandırılışı açısından, en nitelikli, en becerikli, en seçkin olanların öncelikle sınıf örgütçülüğüne dönük olarak ya da onunla bağlantılanacak, çok yönlü destek ve lojistik oluşturacak tarzda yeniden düzenlenmesi, (örneğin basın yayın, kültür sanat, hukuk, meslek odaları, bilgisayar vd.)
- Lise ve üniversiteli gençlik çalışmasında geleceğin profesyonel sınıf örgütçülerini yetiştirmeye özel bir ağırlık verilmesi.

3) Gördüğümüz gibi, işçi sınıfı örgütçülüğü; bu başlı başına bir ihtiyaç olmakla birlikte yalnızca “doğrudan pratik örgütçüler”le sınırlı değildir. Bir örgütçü kendi başına ne kadar yetenekli ve istekli olursa olsun, gelişkin ve çok yönlü bir altyapıya ve lojistiğe dayanmadıkça sınırlı kalır. Bunun için;

- Örgütsel, siyasal, sendikal, kurumsal dayanakların ve desteğin yaratılması;
- Çok çeşitli uzmanlık birimleri (teorik, siyasal araştırma-geliştirme, basın-yayın, sendikal, mesleki, ajitasyon propaganda, pedagoji, sosyal-psikoloji, hukuk, kadın, Kürt, eğitim, kültür-sanat, spor, militanlık, sağlık, teknoloji vd.);
- Uzmanlaşmış çekirdek ekiplerin geliştirilmesi;
- Alan içi işçi aktivist gruplarının yaratılması;
- Her bölgede işçilerden ve diğer emekçi sınıflardan olabildiğince geniş bir toplumsal ilişkiler ağı, olanaklar yelpazesi, bilinçli dost ve bilinçsiz yardımcıların yaratılması;
- Odaklanmış strateji, planlama ve politikalar gereklidir.

Bu konuda bizde en sık düşülen hata, örgütçülerden yukarıda sıraladıklarımızın hepsini tek başına yapacak “süperman”ler olmasının beklenmesidir. Bu tür idealist, insan üstü örgütçü tanımları, en yetenekli örgütçümüzün bile cesaretini kırmaktan başka bir işe yaramaz. Oysa gelişkin sınıf örgütçülüğü, çok sayıda uzmanlık ve alt uzmanlık biriminin, uzman örgütçü ekipleri kadar en çeşitli çevre örgütleri ağının; pratik örgütçüler kadar çok yönlü destek kadrosunun, pratik beceri kadar saha araştırma ve bilgi edinme kapasitesinin; durmaksızın genişletilen ilişkiler ağının ve olanaklarının... tüm bunların, belli bir strateji, dönemsel taktik ve bölgesel planlama temelinde organize edilerek hedefe odaklanmasıdır.

4) İşçi sınıfı örgütçülüğünün geliştirilmesinde kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerimiz:

- Her düzeydeki sınıf örgütçüsüne ve bir bütün olarak sınıf örgütçülüğüne yönelik eğitim programlarının ve el kitaplarının hazırlanması,
- Ortaklaşa oluşturulacak ve ortaklaşa yararlanılacak sınıf örgütçülüğü bilgi-deneyim havuzunun oluşturulması,
- Sınıf örgütçülüğünde öncelikli kesim, sektör, bölge, işyeri vd. koordinatlarının hem genel hem de iller düzeyinde titiz bir araştırmayla saptanması,
- Saha taraması, bölge haritalarının çıkarılması, işçi tipolojisinin, öne çıkan sorunların, örgütlenme olanaklarının, bağlantı ve geçiş halkalarının belirlenmesinde, bölgesel örgütlenme planlarının hazırlanmasında kılavuz niteliğinde çalışmalar,
- Havza, bölge örgütçülüğünün ve çok yönlü örgütçülük ekibi anlayışının yerleştirilmesi. (Bölge komitelerinin, hareketli ekiplerin ve keşif kollarının, yalnızca grev ve direnişlere müdahale ile sınırlı olmayan biçimde, gerektiğinde diğer birim ve faaliyet kollarından destek ve aktivist alma olanağının sağlanması.)
- Aynı zamanda dışardan destek alma olanaklarının genişletilmesi,
- Merkezi strateji, taktik ve politikalar çerçevesinde yerel önderlik ve örgütçülüğün güçlendirilmesi ve inisiyatiflerinin geliştirilmesi,
- Yayın organlarının örgütçülük hedefleri açısından daha etkin, pratik yönelimlerle daha koordineli kullanılması,
- Her düzeydeki bağlantı halkaları ve kurumların yaygınlaştırılması (irtibat büroları, dernekler, işçi evleri, bölgesel ve sektörel platformlar, forumlar, sendikalarda ve kitle örgütlerinde mevziler, vd.),
- Çağrı ve çekim merkezi oluşturacak destek-faaliyet çeşitliliği (iş hukuku, sağlık, psikoloji, kültür-sanat, spor, mesleki kurslar, bilgisayar, iş bulma vd.),
- İşçi aktivistlerin, hedeflenen işyerleriyle bağlantı kurulması, bilgi toplanması, yayın ve bildiri dağıtımı, ev ziyaretleri, toplantı düzenleme gibi konulardan başlayarak eğitimi,
- Tüm işçi ilişkilerine, en çeperdekine dek örgütçülük kazandırılması (kurultay hazırlık komiteleri, düzenli dağıtım ekipleri, gazete dostları grupları, yerel işçi platformları, vd.),
- İşçi sınıfının mevcut çok katmanlı ve parçalı yapısının hem ortak noktalarına hem de herbirinin özgül gereklerine uygun bir örgütçü bileşiminin (yüksek vasıflı, çekirdek, kendi içinde son derece parçalı güvencesiz işçiler ve işsizler; yanı sıra kadın, Kürt, yetişkin, genç ve çocuk işçiler; sanayi ve hizmet, büyük fabrikalar, organize bölgeler, KOBİ'ler.. Profesyonel örgütçülüğün evrensel ölçütleriyle birlikte her birinin özgün örgütçülük gerekleri olacaktır) geliştirilmesi. ■

***Hazırlık Kurultayı tebliğlerinden**

DEVRİMCİ PROLETARYA VE KOLEKTİF İŞÇİ BİLİNCİ DİZİSİ

İşçi Sınıfı: Üretimin örgütleniş parametrelerinde değişim; fabrika koşullarındaki değişiklikler

Modern sanayi gelişimiyle birlikte büyük çaplı üretim içerisinde yer alan işçiler, fabrikalarda biraraya geldiler. Sınai üretim, kapitalist üretimin temelini oluşturuyor, makineli üretime geçişle birlikte de sınai üretim fabrika temelinde gerçekleşiyordu. Büyük ölçekli üretimin gelişimiyle de içinde çok sayıda işçinin çalıştığı dev büyüklükteki fabrikalar, entegre işletmeler ortaya çıktı. Bu dev büyüklükteki fabrikalardaki üretim, fordist sistemin gelişimiyle daha belirgin bir nitelik de kazanarak yukarıdan aşağıya, hiyerarşik ve disiplinli, katı ve giderek basitleşen bir işbölümü temelinde (işçinin rolünü bütünüyle makinenin uzantısı, ona tabi bir parça haline getiren) gerçekleşmekteydi. Üretim sürecinde bölümlenmeler, vardiya sisteminin uygulanmasından gelen ayrımlar vb. olmakla birlikte üretim ve üretimin örgütleniş standart, zincirsel, düz aşamalı bir yapıdaydı. Kapitalist üretimin bu şekli, oldukça homojen, çalışma ve yaşam koşulları, ücret düzeyleri birbirine yakın önceki zanaatçı yapısına göre daha standart, giderek vasıfsızlaştırılan bir işçi kitlesini, bir sınıf yapısını da ortaya çıkarmaktaydı. İşçilerin büyük fabrikalarda büyük sayılarda bir arada ve aynı koşullar içerisinde bulunmaları, onlarda dayanışma içerisinde olma, birlikte hareket etme yönünde bir itki oluşturuyor, kendiliğinden bir bilinç gelişimini koşulluyordu. İşçi sınıfının içerisinde bulunduğu bu objektif koşullar, ekonomik mücadelesine ve başlangıç halinden itibaren bilincin kendiliğinden gelişimine, sendikaların doğuşuna temel oluşturan koşullardır. 1832-Lyon işçilerinin ayaklanmasından başlayarak Ekim devrimine uzanan büyük işçi eylemleri, 1930'lardaki faşizme karşı grevler, 1970'li yıllardaki genel grevlerin hepsi fabrikalar temelinde gelişen mücadele ve örgütlenmelerin ürünü olarak gerçekleşti. Tüm bu dönemler boyunca komünist parti ve örgütler de sınıf içerisindeki örgütlenmelerini fabrika temelinde dayandırdılar. Fabrikalar kalelerimiz olmalıdır, şiarı işçi sınıfını örgütlemenin temel sloganıydı. Fabrika temelinde örgütlenme Leninist parti örgütlenmesinin de temeli olduğu gibi, üretimin fabrika temelindeki örgütleniş, parti örgütlenmesi için de bir esin ve model oluşturuyordu.

Günümüzde de üretimin büyük ölçekli olarak standart kitlesel üretim biçimiyle gerçekleştirildiği yerlerde geleneksel fabrika düzeni de çok temel değişiklikler olmadan otomasyon, bant sistemi korunarak, üretim mekan içi ve dışı fazla parçalanmadan sürmektedir. Örneğin, otomotivde ana üretim

zinciri korunur robotik teknolojiler de uygulanırken, yaygın bir yan sanayi desteğiyle koltuklar, farlar vb. just in time-sıfır stok yöntemiyle alınıp zincire dahil edilmektedir. Bunun dışında genel fabrika yapısı korunmakla birlikte üretimin teknik temelindeki değişimin sonucu olarak üretimin örgütleniş biçiminde de, emek gücünün kullanımında da önemli, köklü değişiklikler olmaktadır. Üretimin fabrika içerisindeki örgütleniş biçimi, öncekinden çok farklıdır. İletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişme ve ortaya çıkan kolaylıklara bağlı olarak ta bu değişim, fabrika sınırlarının içerisinde kalmakta, bölgesel, ülke içi ve küresel ölçekte yeni birleşimler oluşturarak gerçekleşmektedir. Yeni üretim teknolojileri, kapitaliste, üretimi fabrika içinde ve dışında daha parçalı ve esnek bir şekilde gerçekleştirme imkanını sunmaktadır. Üretimin önceki hiyerarşik yapısını/düzenini de değiştirmeyi olanaklı kılan üretimin teknik yapısındaki bu değişim emek gücünün kullanımını da değiştirmekte, üretim süreci içerisinde emek gücü de birbirinden ayrı farklı bileşimler içerisinde, çekirdek bir işgücünü esas alacak bir örgütlenişle, geniş bir dağılım ve sirkülasyon yaratılarak kullanılmaktadır.

Yeni proleterleşme dalgası; işçi sınıfının kapsam ve bileşimindeki genişleme ve değişim; işçi sınıfının değişen yapısı

Kapitalist üretim genişledikçe, yeni üretim dalları ortaya çıktıkça proleterya da sayısal olarak artar. Proletaryanın toplam kitlesindeki artışın nispi yavaşlamalar gösterdiği dönemler olsa da, 2. emperyalist paylaşım savaşından bu yana standart kitlesel üretim biçimiyle büyük çaplı üretimin genişlemesi, hizmet sektörlerinin, özellikle 80'lerden itibaren yeni üretim dallarının ortaya çıkışı ve üretimin katmanlı hale gelişiyerek kapitalist üretimdeki yeni genişleme ve büyüme dalgasının bir ürünü olarak- işçi sınıfının sayısal çoğalması sistematik ve hızlı bir artış biçimiyle gerçekleşmektedir.

'80'ler sonrası hız kazanan yeni proleterleş(tir)me dalgası, işçi sınıfı saflarını hızla genişletip büyütülmektedir. Faydalı sonuç (yararlı etki) yaratma biçimiyle hizmet alanlarının "metalaştırılması", eğitim, sağlık, kültür, turizm, eğlence gibi alanları kapsamına alarak ve genişleterek işçi sınıfı saflarına yeni katılımları sağlıyor. Elektronik, mikro-elektronik, onlara bağlı olarak gelişen iletişim, bilgi-işlem (bilişim) teknolojileri, robotik teknolojiler, yeni malzemeler üretimi, uzay teknolojisi, askeri teknolojiler, biyo-teknoloji (biyo-genetik) gibi yeni üretim dallarının ortaya çıkması proletaryanın saflarını genişletti. (Kuantum fiziği/kimyası, biyo-genetikteki bilimsel gelişmeler, nano-teknoloji, yapay zeka ve siberetik

önümüzdeki süreçte üretim ve ürün teknolojilerinde yeni değişimlere yol açacak nitelikte.) Mikro-elektronik, iletişim, bilgi-işlem teknolojilerine dayalı işler, kapitalist üretim, ekonominin bütünü ve sistemin örgütlenişindeki rolleriyle kilit sektörler haline geldi. (Temel sektörler, önceki üretim dalları, devlet, askeri alan bunlarla bağlantılı olarak yeniden örgütleniyor.) Üretimle de daha kompleks hale gelen dolaşımın (para ve mal hacmindeki artışla birlikte) genişlemesi, bankacılık, ticaret gibi geleneksel sektörlerde çalışanların sayısını artırdı. Üretim ve dolaşım süreçleri -ürünün nihai gerçekleşmesiyle artı değer realizasyonunu sağlayarak genişletilmiş yeniden üretimi gerçekleştirmek için- daha bütünsel ve kesintisiz bir nitelik kazandı; ticaret -Benetton örneğinde olduğu gibi- üretimin bir uzantısı haline geldi. Binlerce işçinin çalıştığı süper market zincirleri (sanayi-tarım entegrasyonu, bu alandaki üretim ve ürün teknolojilerindeki gelişmelerin de sonucu olarak) ortaya çıktı. İletişimin yanı sıra ulaşım\taşımacılık da kapitalist üretim ve ticaretteki büyüme ve genişlemeye bağlı olarak sektörel bir genişleme gösterdi, işçi sayısı arttı. İki sektörde de on binlerce işçinin çalıştığı küresel düzeyde örgütlenmiş dev büyüklükte tekel-ler ortaya çıktı. İnşaat/yapı malzemeleri üretimi, sınai-inşaat bütünlüğü de kazanarak, çok sayıda yeni işçiyi bünyesine katarak genişledi. Yeni üretim ve ürün teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik olarak ve eski sektörleri de değişime uğratacak biçimde her düzeyde bilgi kullanımı, süreklileşmiş ve genişleyen ölçülerde yüksek artı değerli bilgi üretimini olanaklı kıldı; her birinde 5 bin-8 bin emekçinin çalıştığı arge merkezleri, çok sayıda tekno-parklar, araştırma havzaları (silikon vadisi gibi) oluştu. Üretim sürecinde kafa emeği artan ağırlıkta yer almaya başladı. Yüz binlerce kafa emekçisi, kapitalizmin tarihi boyunca görülmemiş sayılarda, üretim sürecine dolaysız olarak katıldı.

Yeni üretim teknolojilerinin üretim sürecine girişiyle birlikte üretimin yeni bir temelde örgütlenişi, emeğin üretim süreci içerisindeki örgütlenişini, işçilerin üretim süreci içerisinde yer alışı biçimlerini de değiştirmektedir. Yeni iş ve emek türlerini de ortaya çıkartan bu süreç, yeni bir proleterleşme dalgasına yol açarken, işçi sınıfı içerisinde yeni bölünüm ve kategoriler oluşturmakta, sınıf içi ayrımların belirginleştiği öncesine göre daha heterojen bir sınıf yapısı ortaya çıkmaktadır. İşçi sınıfı yeni bir oluşum süreci içerisinde; küresel düzeyde niceliksel olarak büyük bir artış gösterir, kapsam ve bileşimi genişler, sayısal olarak büyürken, kendi içerisinde bir farklılaşma ve değişim de geçirmektedir. AR-GE'nin üretim sürecine dahil olması ve bilgisayarlı üretimin üretimin teknik alt yapısına yerleşmesi, iletişimin de, üretim öncesi ve sonrası süreçleri kapsayacak biçimde ağsal bir nitelik kazandırmasıyla birlikte gerçekleşen parametrik değişim, vasıflı yeni emek türleri de ortaya çıkartırken, üretim süreci içerisinde kilit rol oynayan önceki vasıflı işçileri kategorik olarak aşağıya, az vasıflı emek düzeyine doğru itmektedir. Üretim teknolojilerindeki gelişimin yanı sıra bunun uzantısı olarak ve neo-liberal politikaların kolaylaştırıcılığıyla birlikte, üretimin, küresel ölçekte pek çok yerde yapılabilir hale getirilişiyle vasıflılık düzeyi düşmüş emek türleri ve çok daha fazlasıyla da vasıfsız emek her yerde kolaylıkla ve ucuz - işsiz kitlelerin de baskısıyla- bulunur durumdadır. Makineli üretime geçilmesiyle başlayan süreç devam etmekte,

gelişen makinaların işçinin kol-bedeniyle gördüğü işin her seferinde bir bölümünü daha üstlenmesi biçiminde gerçekleşen değişim bu kez, işin kafa emeğiyle ilgili bazı bölümlerini de üstlenecek biçimde gerçekleşmektedir. Makine ile işçi arasında işin bölünümündeki bu değişiklik daha önce vasıflı olanı, daha vasıfsız olana doğru itmektedir. Aynı süreç, yeni vasıflı emek türleri de ortaya çıkartmaktadır. Kapitalistin her türden emeği vasıfsız emek türünden ifade etmesi yönündeki zorunlu itki ise devam etmektedir.

Yeni üretim, iletişim, ulaşım teknolojileri üretim süreçlerinde daha karmaşık bir işbölümünün örgütlenmesinin, mekansal ve coğrafik olarak parçalanıp çok daha geniş bir alanda yapılabilmesinin koşul ve olanaklarını da yaratmıştır. Tek bir ürünün üretimi süreci, birçok sektörün üretime dahil olmasıyla gerçekleştiği gibi, tasarım ve üretim aşamalarının birbirinden ayrılmasına, alt ve yan bağlı sektörlerin oluşumuna da olanak tanımaktadır. Fason/tedarikçi ve taşeron firmaların çok geniş ölçüde üretim sürecine sokuldukları, tek bir üretim zinciriyle birbirine bağlı büyük fabrikalarda dahi (Beko) üretim daha parçalı hale getirildiği gibi, bu ayırım formel- informal biçiminde çok daha geniş bir sektörel ayırma ve yeni vasıflılık düzeylerinin, üretim süreci içerisindeki konumlanışların belirleyici olduğu çekirdek-çevre işçi ayırımına da yol açmaktadır.

Üretim sürecinde işin ve emeğin örgütlenmesinde de değişiklikler olmaktadır; taylorist-fordist sistemin işi gitgide daha basit parçalara ayırarak, standardize ederek, işçiyi de üretim zincirinin sıradan bir halkası durumuna getiren emek örgütleniş biçimine göre ürünü daha nitelikli, çeşitli kılacak-farklı üretim ve ürün düzeylerini olanaklı kılan- işçileri takımlar olarak ayıran 'kalite çemberleri' gibi halka biçimindeki yeni modeller uygulanmaktadır. İşlevsellikleri birbirinden farklı gruplar ortaya çıkartan bu model, performans ve özel ödüllendirme biçimlerinin devreye sokulmasıyla da sınıf içerisindeki bölünme ve rekabeti artırıcı olmaktadır.

Tüm bu süreç boyunca, aktif çalışan işçi sayısında muazzam artış olmakla birlikte işsiz sayısı da oransal olarak daha büyük bir artış gösterdi. İşsizler ordusunun yeni yapı ve bileşimini, sınai üretimin genişlediği dönemlerde istihdam edilen kriz dönemlerinde ise işten çıkartılan bir kitle olmaktan çok, çoğunluğunu hiç bir zaman üretimde yer almayan sınıf dışı özellikler gösteren bir kitle oluşturmaktadır. Yarı zamanlı iş, evde çalışma, çağrıya bağlı çalışma, uzaktan çalışma, enformel nitelikteki diğer işler gibi düzensiz ve kuralsız, süreklilik göstermeyen çalışma biçimleri, aktif ve yedek sanayi ordusu ayırımını da silikleştirmekte, sınıfın yapısını istikrarsızlaştırmaktadır. Hiç bir zaman üretim alanında çalışmayan daimi işsiz kitesinin yanı sıra esnek ve kuralsız çalışma biçimlerinin yaygınlığı sınıflaşma olgusunu zayıflatmaktadır. Yeni katılımlarla ortaya çıkan düzensizlik ve istikrarsızlaşma, işçi sınıfının birleşik eylem yapma gücünü azaltmakta, genel eylem kapasitesini düşürmektedir. Belirtilen işlerin bir bölümü geleneksel sendikal biçimler içerisinde örgütlenmeye elverişsiz olduğu gibi, işin bireysel niteliğinden dolayı bireysel sözleşme ve performansla bağlı ücret biçimlerine doğru bir çekim oluşturulmakta, bu ideo-kültürel alandan neo-liberal propagandayla da beslenmektedir.

Yeni üretim dalları, sınıai dışı yeni sektör oluşumları, sınıf yapısını daha heterojen hale getirmiş, mesleksel farklılıkları artırmıştır. İşçi sınıfının yeni bileşiminin ortaya çıkarttığı değişimler, farklı sınıf kökenleri, çalışma koşulları, diğer özellik farklarıyla ortak sınıf duygu ve düşüncesini, davranışını güçlendirmeye elverişli, kolaylaştırıcı nesnel bir zemin değil kimi yönlerden bireyselliğe açık bir zemin oluşturmaktadır. Hizmet sektöründeki bir çok iş türü bu özellikte olup, burjuva yaşam tarzı ve kültürünün çekim alanına girmeye daha yatkındırlar. Bazı evde çalışma, yarı zamanlı iş, takım çalışması türleri, grupsal ve bireysel sözleşme gibi liberal biçimlerin çekim alanına kolaylıkla girmektedirler.

Kafa emeğinin ilk kez bu kadar çok sayıda üretim alanına girmesi, kafa kol emeği bölünümünü de artırarak aynı üretim dalında dahi mesleksel-statüsel ayrımları boyutlandırmıştır.

Her büyük proleterleştirme dalgasında olduğu gibi, son proleterleştirme dalgası da bir yandan sınıfın saflarını genişletip büyütürken diğer yandan işçi sınıfı saflarında bir iç dağılmaya yol açmakta, daha heterojen bir sınıf yapısı ortaya çıkartmakta, geçiş dönemi kaotikliği içerisine sokmaktadır. Kafa emeğinin ilk kez bu kadar geniş ölçekli olarak üretim sürecine katılımı, ayrıca sadece kol-beden işlerinin değil kafa emeğinin kullanıldığı kimi işlerin de makineler tarafından yapılır hale gelmesi, bu süreci daha özgül kılarak daha kaotik ve daha heterojen bir hale de getirmektedir.

Üretim süreci içerisinde buldukları yere göre objektif olarak sınıf konumuna sahip olan işçiler, ancak birlikte mücadele ettiklerinde, dayanışma içerisinde olduklarında ve bilinçsel olarak geliştikçe sınıf olma özelliği kazanırlar. Sınıf hareketindeki durağanlık ve gerileme içerisinde oluşu, uzun yıllardır süren bu durum, işçi sınıfının sınıf olma, sınıf olarak davranma özelliğini kazanmasını güçleştirmekte ve verili durumdaki dağınlığı, bireyselliği, rekabet içerisinde oluşu artırmaktadır.

Üretimin örgütlenişinde parametrik değişimler ortaya çıkartan bu süreç, üretim sürecindeki konumlanışları, yer alışı biçimleri oldukça farklı yeni emek türlerini ortaya çıkartmıştır. Ürün tasarımı, geliştirme, programlama, uygulama ve kontrol süreçlerinde yer alan yeni teknolojilere göre eğitilmiş bütünüyle ya da ağırlıklı olarak kafa emeğinin etkin olduğu vasıflı emekçilerle, önceki teknolojiler içerisinde vasıflı olup bugün az vasıflı olan emekçiler ve vasıfsız emekçiler arasında ücret, statü, çalışma yer ve koşulları açısından azımsanamayacak farklılıklar bulunmaktadır. Ar-ge alanında çalışan mühendis ve uzmanlar, sistem mühendis ve uzmanları, yazılım mühendis ve uzmanları, analist programcılar, veri tabanı uzmanları, proje liderleri, süreç kontrol elemanları gibi yeni üst vasıflı ve vasıflı emek türlerinin ortaya çıkmasının yanı sıra, bu süreçte kafa emeğine dayalı kimi işlerin bir bölümünün de bilgisayarlı makineler tarafından yapılır hale gelmesi, karar, kontrol ve denetim mekanizmalarının başında yer alan geleneksel mimar, mühendis ve uzmanların-doktorların, kamu çalışanlarının- üretim süreçlerindeki rollerini sınırlandırmakta, konum kaybına uğrayıp işçileşme yönünde bir dönüşüm geçirmektedirler.

Bunun sonucunda, kapitalistle olan önceki ilişki biçimleri de değişmekte, üretim sürecinde karar verici konumda olmanın sağladığı statü ve ayrıcalıklar, bunların oluşturduğu güç te önceki değer ve önemini yitirmektedir. Çalışma koşulları işçilerinkine yaklaşmakta, ücret düzeyleri eskisine göre bir hayli azalmaktadır. Marx'ın doktorların ve avukatların sermaye birikimindeki artış, meta ekonomisindeki genişleme ve büyümenin sonucu olarak kapitalistlerin ücretli elemanları haline gelmelerine ilişkin öngörüsü doğrulanmakta, kapitalist üretim ve sermaye egemenliğinin çok daha büyük ve geniş ölçeklere ulaşması ve yeni üretim teknolojileriyle birlikte, kapsama alanını çok daha genişletmiş ve derinleştirmiş olarak, her türlü bireysel emeği, mühendisin, mimarın, doktorun, avukatın, öğretmenin, sanatçının, yazarın, emeğini, ücretli emek konumuna indirmektedir. (En sofistike, özgün yaratım gerektiren yazarın emeği ve emek ürünü, sanatsal yaratım, içerik geliştirme ve estetik kaygılarından tümüyle uzaklaşıp meta-ürün biçimiyle piyasaya gereksinimlerine göre üretilip pazarlanmaktadır. Bu "meta-roman"lar, et, yumurta, domates ve patlıcanla birlikte market raflarında satılmakta, buzdolabı ve televizyonun reklamı nasıl yapılıyorsa, kitapların reklam ve sürümünü de aynı biçimde yapılmaktadır. Ki kültür- sanat ürünlerinin nitelik kaybıyla meta-ürün haline getirilip kitlesel sürümü, çok önceden, sinemanın Hollywood'laşması, müziğin poplaşması ile başlayan süreçlerdir.) Memurların büyük kitlesi de aynı durumdadırlar. Bilgisayarlı teknolojilerinin yaygın kullanımı ve buna bağlı olarak iş bölümünün yeni örgütleniş biçimi, memurların büyük bir çoğunluğunu basit kaydediciler haline getirmekte, işlerini sıradanlaştırarak, vasıfsızlaştırmaktadır. Bu gelişmenin sonucu, baskı aygıtını oluşturan temel kurumlar içerisinde yer alan subay, polis, yargıçlar ve idari-yönetmelik görevlerde bulunan az sayıdaki profesyonel bir çekirdek dışındaki memur kitlesi, egemen sınıfın egemenlik aygıtı içerisinde çalışıyor olmaktan gelen önceki statü ve ayrıcalıklarını yitirerek işçi sınıfına doğru itilmektedirler. Egemen sınıfın egemenlik aygıtı içerisinde yer alıyor olmaktan dolayı emekçi sınıflara karşı özel bir konuma sahip olan memur kitlesinin çoğunluğu, işlevsel olarak bu konumunu yitirmekte olduğu gibi, konumsal bir değişikliklerle emekçi sınıfın bir bileşeni haline gelme yolunda ilerlemektedir. Emekçi memurların neo-liberal yeniden yapılanmanın doğrudan hedefi durumunda oluşları, statü ve ücret kayıplarına ve kitlesel olarak tasfiye edilme saldırısına karşı gösterdikleri direniş ve gerçekleştirdikleri eylemler, onların değişimini, sınıflaşma yönündeki gelişimi hızlandırmaktadır.

Sermayenin emek karşısındaki üstünlüğünü artıran etmenlerin kapitalist sınıfa sağladığı avantajlar

Sermayenin emek karşısındaki üstünlüğünü artıran ve kapitalistin, sınıf içerisindeki rekabetten de yararlanarak iş gücünü daha ucuza elde edebilmesini sağlayan ve işçilere ağır çalışma koşullarını dayatmasını kolaylaştıran çok sayıda etmen ortaya çıkmıştır. Sınıfın iç bileşimindeki farklılaşmalar ve daha heterojen bir yapıda oluşu, sınıfı içerden ayrıştıran, bölen temel bir etken olarak sınıfın birleşik eyleminin günümüzdeki en önemli engellerinden birisidir.

Yeni üretim teknolojileriyle kapitalist, bir ürünün üretimi için gerekli olan süreyi kısaltarak artı süreyi uzatmakta, bu şekilde, daha çok artı-değer elde etmektedir. Nispi artık değer elde edilmesini olanaklı kılan yeni teknolojiler, üstelik bunun öncekine göre daha az sayıda işçi çalıştırılarak elde edilmesini de olanaklı kılmaktadır. Bir kapitalistin yeni bir teknolojiyi kullanmasıyla sağladığı avantaj, bu teknolojinin diğer kapitalistler tarafından da kullanılmaya başlanıp yaygınlaşmasıyla ortadan kalkmaktadır. Günümüzde yeni üretim dalları dahil olmak üzere yeni teknolojilerin kullanılmakta olduğu bütün üretim dallarında artan ve hızlanan rekabet, bu teknolojilerin hızla yaygınlaşmasına, daha fazla nispi artık değer elde etme biçimiyle sağlanan avantajın aynı şekilde sürdürülememesine yol açıyor. Bundan dolayı kapitalistler, sadece gerekli olan sürenin kısaltılması olarak nispi artık değer sömürüsünün yoğunlaştırılması biçimiyle değil iş gününün uzatılması biçimiyle mutlak artı-değer sömürüsünü artırarakta daha fazla artı-değer elde etme yoluna baş vuruyorlar. Sermayenin organik bileşimindeki yükselişe bağlı olarak kar oranlarının düşüş eğilimini frenleyebilmek içinde daha az sayıdaki işçiyi daha uzun süre çalıştırmanın, bu şekilde mutlak artı değeri çoğaltabilmenin ince yolları bulunuyor. (Bkz. Valaue\Fransa-DP) Fabrika ve işletmelerde gerekli sürenin kısaltılmasına dönük ince ince planlanmış, hiç bir ayrıntının kaçırılmadığı yöntemlerle, çalışma saatlerinin uzatılması (günlük çalışmanın 10-12 saate çıkartılması, hafta sonu tatilinin kaldırılması) birlikte uygulanıyor. İşçileri çalışmaktan bezdiren, bütün günlerini ve yaşamlarını kapitaliste hasretmek zorunda bırakan bu uygulamalarla karşı karşıya kalan sadece vasıfsız ya da az vasıflı emekçiler değil; özgün bazı kafa emek türleri dışında yeni makineleri kullanan, en yeni iş örgütlenme modellerinin uygulandığı fabrika ve işletmelerde çalışan vasıflı emekçilerde aynı çalışma koşullarıyla karşı karşıyalar. Yeni teknolojilerin kullanımıyla toplam işçi sayısının azalmasının sonucu olarak, yeni makinenin sağladığı avantaj yitirildikçe artan ölçüde iş gününün uzatılmasıyla daha fazla artı değer elde etme yöntemi uygulanıyor; işçiler, posalarının çıkartıldığı ikili bir kısılcacın içerisine sokuluyorlar. Gerek tekeller arasındaki rekabetin şiddetlenmesi, gerekse tedarikçi firma vb. biçimlerle alt üretim öğeleri olarak kullanılan KOBİ'ler arasındaki yıkıcı rekabet bu süreci hızlandırıyor. Üretim yeni hiyerarşik örgütlenmesinden gelen statü, ücret düzeyleri gibi önemli farklar birlikte sınıfta bütününü çalışma koşulları itibariyle eşitleniyor. Günümüzdeki neo-liberal saldırı, nispi ve mutlak artı-değer sömürülerinin her iki düzeyde de birlikte artırılıp yoğunlaştırılmaları biçimiyle gerçekleşmektedir. Sermayenin içsel gelişme eğiliminden doğan, rekabetteki şiddetlenmeyle de zorunluluk kazanan bu birikim rejimi, emekçilere her düzeyde en ağır koşullarda çalışmayı ve sömürüyü dayatıyor ve çalışma koşulları açısından onları eşitliyor. İşçi sınıfı hareketinin farklı kesimlerini kesen, birlikte örgütlenmesinin ve birleşik eyleminin birleştirici dinamiklerinden birisi budur.

Bununla birleşik üzerinde durulması gereken bir diğer konu, yeni teknolojilerin ortaya çıkarttığı daha vasıflı yeni emek türlerinin gerek onlara duyulan gereksiniminin büyümesinden dolayı daha çok sayıda üretilmeleriyle, gerekse sermayenin en vasıflı emek türleri dahil her türden emeği

vasıfsız emek türünden ifade etme yönündeki itkisinden dolayı konum kaybına uğramaları ve bundan doğan ayrıcalıklarının yitirmeleri kaçınılmazdır. Çok daha yeni teknolojilerin devreye sokulması çok kısa sürede olmayacak olsa da -ki rekabetin şiddetiyle birlikte yapay zeka, siberetik ve nanoteknolojideki gelişmeler, mevcut süreci daha üst bir düzeye çıkarmaya adaydır- mikro-elektronik, bilişim, iletişim, biyoteknoloji gibi alanlardaki işlere dönük nitelikli emek gelişimi için bütün kapitalist ülkelerde seferberlik ilan edilmektedir. Bu yeni iş kollarında istihdam edilebilir vasıflı emekçi sayısı arttıkça gerek sahip oldukları özel statüleri gerekse görece yüksek ücret düzeylerini yitirmeye başlayacaklardır.

Sermayenin iş gücünün fiyatını sistematik olarak aşağıya düşürmesi, bir; bir işçinin, iş gücünün yeniden üretimi için gerekli koşul olan ailesiyle birlikte zorunlu gereksinmelerinin karşılanması biçimiyle ücretin belirlenmesinden uzaklaşıldığı gibi, işçi ve ailesinin gereksinmelerinin sadece zorunlu fiziksel gereksinmelerden ibaret olmadığı iş gücünün yeniden üretiminin sağlık, eğitim, sosyal-kültürel ihtiyaçların bütününün karşılanmasıyla olacağı biçimindeki ücretin 'sosyal ücret' olma yönünde gelişen kalemleri ilk elde ve büyük ölçüde tasfiye edilmiştir ve edilmektedir. Her zaman yaşamın asgari düzeyde sürdürülebilmesinin altında kalmış 'asgari ücret' dahi fiilen bir çok ülkede yasal olarak da (ABD, Japonya ...) tasfiye edilmiştir. (Türkiye'de de kayıt dışı ekonomi ile fiilen büyük ölçüde tasfiye edilmişti yasal olarak ta tasfiye edilip nokta konuluyor. Orta vasıflılıktaki işçilerin büyük bölümü asgari ücretle çalışmaktadır.)

Enformelin formeli baskılaması ve formelin enformelleşmesi yönündeki gelişim, sermayeye emek karşısında üstünlük sağlayan en önemli avantajlardan birisidir. İşçi sınıfının önceki mücadelelerinin kazanımı olarak iş güvencesi, düzenli ve nispeten daha iyi koşullarda çalışma, düzenli tatil, çeşitli sosyal haklar gibi olanaklara sahip olan formel sektörlerdeki emekçiler, bu hakların büyük bölümünü tedricen ve hızlı bir şekilde yitirmektedirler. Vasıfsız ve daha az vasıflı emek türlerinin çoğunlukta olduğu, örgütsüz ve dağınık yapıdaki informel sektörlerden başlayan, çoğunda hemen hiç olmayan sosyal hakların tasfiyesi, asgari ve daha düşük ücretle çalışma, formel(düzenli) sektörlerdeki işçileri de baskı altına alarak, buralarda da, ücretler ve diğer hakların sistematik olarak aşağıya çekilmesine yol açmaktadır. Sendikali dahi olsalar, son dönemlerdeki toplu sözleşmelerde ücretlerde neredeyse hiç bir artış sağlanmamakta, işini kaybetmemek ve bir işe sahip olabilmek(özellikle formel sektörlerde) en büyük kazanım olarak görülüp buna razı olunmaktadır.

İşçi sınıfındaki yoksulluk ve yoksunluk artışının sonucu olarak, bir ailenin diğer bireylerinin çalışması da zorunlu hale gelmiştir. Emekçi bir ailenin gereksinimlerini karşılayabilmesi için iki ya da üç kişinin çalışması zorunludur. İşçi ailesinin diğer bireylerini de üretim alanına çeken bu durum, hizmet sektörünün genişlemesi, kadın ve çocuk emeğinin kullanımına daha uygun iş türlerindeki artışla(hizmetler, tekstil, konfeksiyon, evde iş, bilgisayar kullanımı vb.) birlikte, daha çok vasıfsız işler olmak üzere, çok sayılarda üretim alanına çekilmelerini getirmektedir. Kadın ve çocuk işçiler genellikle daha ağır koşullarda ve daha düşük ücretle-aynı

işçi yapıyorken dahi- çalıştırılmaktadır. Bu durumda, bütün bir işçi ailesi, sadece yaşamlarını sürdürebilmek için, bütün zamanlarını, bütün yaşamlarını kapitaliste adamaktadır.

Neo liberal kapitalizmin yeni proleterleştirme dalgasının büyük adımlarından birisi on milyonlarca kadın ve çocuğu üretim alanına çekmesidir. Hizmet sektörünün genişlemesi, fason üretim, part-time çalışma, evde parça başı iş, üretimde bilgisayar kullanımının artmasıyla kadın ve çocuk emeği tekrar, sanayi devriminin ilk dönemlerindeki gibi ve çok daha büyük sayılarda, kitleler halinde üretime çekilmektedir.

Duygulanımsal-davranışsal emek gerektiren işlerde kadın emek gücü, fason üretim ve evde parça başı işte kadın ve çocuk emeği daha fazla ve yaygın olarak kullanılmaktadır. Kadın ve çocuk emeği, eşit işe eşit olmayan çok daha düşük ücretlerle, sosyal güvenceden yoksun olarak, sınıf içi rekabetin körüklenip genel işgücü fiyatının daha da aşağıya çekilmesine de hizmet edecek biçimde kullanılmaktadır. Kadın ve çocuk emeğinin sirkülasyonu yoğun, düzensiz, kısa süreli ve parça başı işlerde yaygın, düşük ücretle ve güvenceden yoksun kullanımı, kapitalizmde kadın ve çocukların bastırılmış ve ikincil konumlarının hayasızca ve alçakça sürdürülmesi ve bu tarihsel koşullar içerisinde yeniden üretilmesidir. Kapitalizm, kadın ve çocukların el esnekliğinden, kadının dikkat, duyarlılık ve özenliliğinden üretimin yeni örgütlenişi içerisinde artı değer üretimi için yararlanırken, kadının görece edilgen oluşundan örgütsüzlüğü güçlendirmekte, üretime ikincil olarak katılmasını da daha düşük ücretle, güvencesiz koşullarda çalıştırma ve kolaylıkla işten çıkarmakta kullanılmaktadır. Neoliberal kapitalizm, 6 yaşındaki çocukları üretim alanına çekmekle, milyonlarca kadını evin dışına çıkartıp sefalet ücretiyle çalıştırmakla, ilk kriz dalgasında da işten çıkarmakla övünebilir. Yeni bir bilimsel teknolojik gelişmeyle geldiği son noktada modern kapitalizm, kadın sorununu çözücü yeni halkalar eklemek bir yana, kadınların ezilen cins olma konumunu kapitalist üretim ve kapitalist sömürünün yeni biçimleri içerisinde sürdürme ve yeniden üretmenin ötesinde adım atmamaktadır. Yeni proleterleştirme dalgasıyla çok sayıda kadın iş gücü üretime çekilmiştir. Kadın iş gücünün öncelikli tercih olduğu, kadınların yönetsel pozisyon kazandığı bazı yeni iş türlerinin varlığı, kadının ezilen cins olma durumunu ortadan kaldıran, her alanda ve her düzeyde eşitlik sağlayan bir sonuç yaratmamaktadır; kadın sorununun farklı boyut ve biçimlerini de ön plana çıkartmakta ve ona yenilerini eklemektedir. Kadının kapitalizmdeki toplumsal koşulları ve konumu, onu vuran bir silah olarak yeniden yeniden üretilmektedir. Kapitalizm, kadının ikincil konumunun ve burjuva aile yapısının korunup sürdürülmesiyle, onları kendi konum ve durumları içerisinde süsleyip cilalayarak, yücelterek, farklı biçimlerde artı değer sızdırmakta ve onlar aracılığıyla da kapitalist sömürü sisteminin devamını güvence altına almaktadır. Kadınlara sağlanan, aslında onların mücadeleyle kazanmış olduğu kadın sorununun çözümümü gibi gösterilen haklar, genel eşitlik, kapitalist üretim ilişkilerine - kapitalist üretim tarzı yıkılmadan çözülemeyecek bir sorun olarak- takılmaktadır. Çözümü sosyalizmde olan, ancak bir devrimle yıkılıp açılacak bir duvardır bu.

İşçi sınıfının mücadele ve örgüt biçimlerinin etkisizleşmesi; sendikaların tasfiyesi ve sendikal kriz

Kar oranlarındaki düşüş eğiliminin artmasıyla birlikte sermaye birikim süreçlerindeki yavaşlama ve tıkanmalar, kriz aralıklarının sıklaşması ve krizlerin yayılma özelliği göstermesiyle sorunun sistemselsel bir nitelik kazanmasıyla birlikte uygulamaya sokulan yeni ekonomik program, sadece ekonomik bir çerçeve ile sınırlı bir program değildir. Giderek bütün emperyalistlerin ve işbirlikçi iktidarların ortak programına dönüşen bu ekonomik program, siyasi ve sosyal dengeleri sarsıp yeniden biçimlendirmeyi öngörmekteydi ve bu aynı zamanda programın uygulanabilmesinin de koşuluydu. Bundan dolayı salt bir ekonomik program olarak değil emperyalistler ve işbirlikçi hükümetlerin merkezi ve eşgüdüm- lü stratejik olarak düzenlenmiş kapsamlı bir siyasal saldırı planıyla birlikte yürütüldü ve sürdürülüyor. Önceki siyasal sosyal dengeleri de çözerek ve dağıtarak uygulanmakta olan neoliberal ekonomik ve siyasal saldırı programı, 'temsil ve müzakere'yi gerçekleştiren kurumlar olarak sistem içileştirilmiş sendika-toplu sözleşme-grev mekanizmasını da fiilen tasfiye ediyor, yeni daha kısıtlı bir biçime hapsediyor ve bunu yasalaştırıyor. İşçi sınıfının kendiliğinden bilincini ilerleten, birlikte mücadele ederek ortak haklar kazanmasını sağlayan işyeri ve işkolu düzeyinde örgütlenmiş, kitleselleşmiş, federasyon ve konfederasyon düzeyinde birlikler oluşturmuş ve bu birleşik yapılarıyla siyasal ve sosyal bir güç ve karşı denge unsuru olan sendikalar, büyük ölçüde sistemin kurumsal parçaları haline de getirilmiş olmalarına karşın neoliberal sermaye birikim rejiminin önünde engel olarak görüldüklerinden tasfiye ediliyorlar.

Sendika ağlarının ihanette sınır yoktur dedirten yeni sisteme uyum gösterme gayretkeşlikleri ve salya-sümük akıtarak yalvarışlarına karşın neoliberal tasfiye ve imha saldırısı kesintisiz bir şekilde sürüyor. ABD'de 'özel sektör'de sendikalı işçi sayısı yüzde 7-8 dolayında. Türkiye'de 'özel sektör'de sendikalı işçi sayısı çok az ve varolan sendikalar ise hiçbir işlevsellik göstermiyorlar. Son aşamasına geline özeleştirme saldırısıyla birlikte devlet fabrika ve işletmelerinde örgütlü olan sendikal örgütlülüğün ana gövdesini hatta neredeyse bütününü oluşturan sendikalar da hızlı bir etkisizleşme ve çözülme sürecine girdiler. Bir hareket üzerinden gelişen, uzun bir mücadele süreci sonrasında kazanımlarıyla birlikte kendisini ileriye doğru örgütleyemeyerek kapsamlı bir yeni saldırı ile karşı karşıya iken bir duraksama, gerileme ve iç dağınkılık içerisine giren emekçi memur hareketinin bu durumu da gözönüne alındığında çanlar daha kuvvetli çalmaktadır. Küresel düzeyde de son 20-25 yılda toplam işçi sayısında kitlesel artışlar olmasına karşın sendikalı işçilerin toplam kitlesinde azalma ve hızlı bir düşüş yaşanmaktadır. Sendikalı işçilerin sayısal olarak arttığı iki ülke, G.Kore ve G.Afrika'dır. (Sendikaların işsizlerle ilgili kurullarda yer aldığı ve etkinlik gösterdiği Kuzey Avrupa ülkelerinde de güçlerini korumaktadırlar.) Reformist sendikalar, kapitalist ülkelerde, burjuva demokratik yapılar içerisinde siyasal sosyal dengelerin oluşturulmasındaki eski rollerini de kaybetmişlerdir. Geleneksel sendika yapıları çökmektedir. Nispi ve mutlak artıdeğer

sömürsünü had düzeyde artırmayı, sermaye birikim ve hızlı artış süreçlerini engelleyen tüm bağlardan kurtulmayı amaçlayan ve bunun için stratejik bir saldırıyı örgütleyen emperyalist burjuvazi sendikaların önceki varoluş koşullarını ortadan kaldırmaktadır. Bölüşüm ilişkilerinin de yeniden düzenlenmesini içeren bu saldırı, işçi sınıfının nispi ücret artışı ve sosyal hakları içeren kazanımlarını da yok etmeyi amaçlamakta, bunun için karşısında bir mücadele güç ve potansiyeline sahip sınıf örgütü kimliği taşıyan temsili bir kurum dahi bırakmak istememektedir. Bu amaçla önceki sendikal yapılar tasfiye edilerek işyeriyle sınırlı, grupsal ve bireysel sözleşmeye dayalı yeni bir akit düzenine doğru geçilmektedir. Bu en çıplak haliyle sinai kapitalizmin ilk ortaya çıktığı ve henüz sendikaların olmadığı dönemdekine benzer bireysel akit düzenidir. O dönemde yarı köle durumunda olduğu serflikten kurtulmuş, işgücünü serbestçe kiralayabilme özgürlüğüne sahip işçi, kapitalistle karşılığı sefalet ücreti olan bir akit yapmaktaydı. Bugün bireysel akit, performans kamçısıyla birlikte sözleşmeli çalışma olarak dayatılmaktadır. Günümüzün neoliberal kapitalisti arkaik bir kazıya girişmiş; kendisi için ideal biçimi tarihten, vahşi kapitalizm döneminden bulup çıkartmış; üzerine, bir-iki yerine sınıf içi ayrımı derinleştirecek biraz sos dökmeyi de ihmal etmeden uygulamaya sokmuştur. Bu saldırıyla birlikte işçi sınıfı örgütsüzleştirilerek ve mücadele haklarından yoksun bırakılarak en geri ve ağır koşullarda çalışma ve yaşamaya mahkum edilmek istenmektedir. İşçi sınıfı sermayenin tarihinin derinliklerinden bulup çıkardığı bu saldırısına aynı tarihsellik- le, eskisinden de köklü ve kapsamlı bir yanıtla, onu bir kez daha tekrarlamasına fırsat vermeyecek bir biçimde karşılık verecektir.

İşçilerin birbirleriyle ilişki kurmalarını önleyen, aralarındaki bağları kopartan üretimin mekansal ve coğrafi parçalanması (fason üretim, işin bazı bölümlerinin taşeron firmalara yaptırılması, bir ürünün üretiminin ayrı parçalara ayrılarak mekansal, coğrafi ve yönetim olarak birbirinden ayrı, farklı kapitalistlere ait fabrika ve işyerlerinde gerçekleştirilmesi), bir ürünün üretimi süreci içerisinde farklı üretim kollarının içiçe geçmesi, işçileri bir değil birçok kapitalistle karşı karşıya bırakan bu durum ve sınıf içerisindeki heterojenliğin çalışma koşulları ve ücret düzeylerinde, beklenti ve istemlerde ortaya çıkardığı farklılıklar, bir bütün olarak üretimin örgütleniş parametrelerindeki değişim, işyeri ve işkolu temelinde örgütlenmiş geleneksel sendikal yapıları etkisizleştirmekte ve çözmektedir. Üretimin önceki örgütleniş işyeri ve işkolu düzeyinde daha standart bir yapıdaydı; Fordist üretim düz aşamalı ve tek biçimli, zincirseldi. İşçiler, büyük fabrikalarda büyük sayılarda benzer koşulların içerisinde çalışmaktaydılar. Statü farkları daha önce de olmakla birlikte daha azdı. İşçi sınıfının birleşik eylemi ve sınıf bilincinin gelişimi bu farkları daha da azaltıyordu. Bir bütün olarak işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadelesini geliştirici daha homojen ve standart bir fabrika üretim örgütlenme modeli vardı. İşkolları arasındaki ayrımlar da daha netti. Sendikalar da buna uygun bir şekilde işkolu düzeyinde, işyeri, şube/bölge, genel merkez biçiminde dikey bir yapıda örgütleniyorlardı. Günümüzde üretimin örgütleniş biçiminde önemli, parametrik değişiklikler oldu. Üretim, fabrika içinde ve dışında daha parçalı hale gelip, mekansal ve coğrafi bir dağılım gösterdiği

gibi, alt ve yan bağlı sektör oluşumlarının yanı sıra bir ürünün nihai üretimi en az birkaç sektörün daha katkısı ve katılımlarıyla gerçekleşir hale geldi. Ürün tasarım ve bilgisinin daha fazla önem kazanması, kol-beden işçiliğinin ağırlıkta olduğu üretimle ilgili safhaların alternatif çözümlere imkan sağlayan bir kolaylıkta yapılabilir hale gelişi, bir bütün olarak sermayenin karar ve kontrol süreçlerindeki hakimiyetinin artması, yeni proleterleştirme dalgasının sınıf içerisindeki ayrım ve farkları -çalışma koşulları, ücretler, yeni oluşan statüler- derinleştirmesi, üretimin örgütlenmesindeki parametrik değişimin belirtilen etki ve sonuçları, sendikaları ve sınıf hareketini çözen başlıca faktörlerdir.

Önceki mücadele ve örgütlenme biçimlerini etkisiz kılan bu durum, işçi sınıfı hareketinin ve sendikaların yeni bir temelde örgütlenmesinin zorunluluğunu da göstermektedir. Bu **bir**; işçi sınıfının farklı işkollarında olmakla birlikte çalışma ve yaşam koşulları, ücret düzeyleri açısından benzer koşullarda olan kesimlerinin ortak talepler etrafında örgütlenmelerini ve birlikte eylemlerini (taşeron işçileri, organize sanayi bölgeleri gibi); **iki**; sendikaların üretimi durdurma tehdit ve gücünü ellerinde tutabilmeleri, toplu pazarlık ve grevlerin başarısı için, bir ürünün üretiminin bütün safhalarını üretim öncesinden başlayarak ve her bir parçasının üretim yerini içerecek tarzda ve ürünün nihai gerçekleşmesinin pazarda satılması olduğu bilinciyle katı işkolu ayrımlarını ve dikey örgütleniş aşan bir mücadele ve örgütlenme yaklaşımını (Farklı sektörleri kapsayan, ülke ve uluslararası düzeylerde birlikte grev ve direnişleri örgütleyebilecek işlevselliğe sahip yeni örgütlenme model ve stratejilerinin geliştirilmesi gerekiyor. En son IBM'in işçi çıkartma kararına karşı 5-6 Avrupa ülkesinde işçilerin birlikte protesto eylemleri yapması gibi, vd.); **üç**; büyük çoğunluğu düzensiz işlerde, iş güvencesinden yoksun, daha düşük ücretle ve daha kötü ve daha ağır koşullarda, sigortasız-sendikasız çalışmak zorunda bırakılan kadın, çocuk (çocukların çalıştırma yaşı 6'ya düşmüştür...) ve ezilen ulustan emekçilerin -büyük fabrikalara Kürt işçilerinin alınmaması bir kural haline gelmiştir- özgül taleplerini ifade eden ve sınıf eyleminin organik bir parçası haline getiren bir yaklaşım- ve işsizlerin örgütlenmesi; herkese iş ve çalışma hakkı ve işsizlik sigortası için mücadelenin de- ; **dört**; işçi sınıfının ücret düzeyleri, statü vb. açılardan aralarında farklılıklar olan bölüklerinin ortak kesenler üzerinden birleşik eyleminin örgütlenmesi.

Çalışma sürelerinin uzunluğu (günlük çalışmanın uzaması, hafta sonu tatilinin kalkması, düğün ve cenazelerde dahi izin alamamak, izinlerin düzensiz iş koşullarına tabi olması, emekçinin sosyal yaşamını da altüst eden bir anomaliye yol açıyor ve sınıfın küçük bir kesimi dışında çoğunluğunu eşitleyen başlıca faktör), ağırlığı (işçinin hiçbir söz hakkının ve gücünün kalmaması, aşağılanma dahil her türlü saldırıya maruz kalmasına ve boyun eğmesine de yol açıyor), yeni işçi aristokrasisini oluşturan bir kesim dışında her düzeyde ücretlerin sistematik olarak aşağıya çekiliyor olması- çok büyük sayılarda işsiz kitlelerin varlığı, az vasıflı ve orta vasıflıdaki emek türlerinin ülke düzeyinde ve küresel ölçekte kolaylıkla bulunabiliyor oluşu ve vasıflı yeni emek türlerinin de vasıfsızlaştırılması yönünde sürecin işlenmesi, ücretlerin sistematik olarak düşürülmesini sınıfın bütün kesimlerini

etkileyen ve ilgilendiren ortak bir sorun haline getiriyor - emekçilerin fiziksel, düşünsel ve moral sağlığını tehdit eden ve yok eden, günlerini ve geleceklerini karartan, onları kölece çalışmaya ve kölece yaşamaya mahkum eden bu koşullara karşı emeğin korunması mücadelesi, işçiyle birlikte ailesini, sınıfın bütün bölüklerini ilgilendiren bir mücadele olarak yürütülmelidir. (10 saate varan, izinleri iptal eden, işçilerin tuvalete gitmesini dahi engelleyen, küfür, taciz ve aşağılanmanın sıradanlaştığı işçileri fiziksel ve moral yönden çökerten fabrika ve işyerindeki ağır çalışma koşullarına karşı mücadele, sınıftaki iç çözülme, korku ve givensizliği aşabilmenin, işçi sınıfının sınıf olarak varlığını koruyabilmesinin koşullarından biridir. Bununla birlikte, emeğin korunması mücadelesi, sadece fabrika ve işyerlerinde işçi sağlığı ve çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle de sınırlı bir mücadele değildir; işçinin ailesiyle birlikte barınma, beslenme, sağlık, eğitim, kültürel gelişme, ulaşım, iletişim, yaşam çevresi, gelecek, hepsini kapsayan sosyal ve bireysel haklar bütünlüğünü de içerir. En basit ifadesiyle bunlar, günümüzdeki ekonomik, tarihi-sosyo-kültürel gelişim düzeyinde, işgücünün yeniden üretimi için zorunlu haklardır. İşçinin ücretini ailesini de dışta bırakarak yaşamını en alt düzeyde sürdüreceği asgari ücretle (asgari yaşamla) sınırlandıran neoliberal saldırıya karşı işçi ve ailesinin sadece ekonomik değil sosyal ve kültürel gelişim gereksinimleri de ileri süren bir mücadele ve bunların tekrar ve daha ileri düzeyde kazanılması...)

Sadece ücretler ve fabrika koşullarıyla sınırlı olmayan, işçi ve ailesinin yaşam koşullarının bütün yönleriyle iyileştirilmesini içeren bir mücadele, işçinin yaşam alanını ve çevresini de içermelidir ki, sınıf örgütlenmesi yönüyle de -havzalar-organize sanayi bölgeleri..-, üretim ve yaşam alanlarını yakınlaştırmakta, tekrar bir içiçelik kazandırmaktadır. İşçi sınıfını sınıf dışılaşmaya doğru iten, iç çözülmeyle birlikte bireyselleşmeyi büyütüp, fiziksel, düşünsel, ruhsal çöküntü yaratan, çürütücü etkenlere karşı sınıf içi dayanışma ve paylaşımı güçlendirecek, sınıf onurunu koruyacak, sınıf bilinç ve kültürünü ayakta tutup geliştirecek etkinlikler, kooperatifsel yapılar, imece davranışları, kurslar geliştirilmelidir. Bu yön ve içerikteki örgütlenme ve çalışmalar, kapitalist düzene vatandaş bireyler kazandırmak için işçilere "mesleksel ve kültürel eğitim" veren çağdaş sendikacılıkla sınırlarını net olarak çekmenin dışında sınıfı yaşam alanlarından örgütlemeyi öne çıkartan toplumsal hareket sendikacığının yaklaşımıyla da sınırını çekmiş olmalıdır; **beş**; belirtilenlerin toplamından çıkartılması gereken bir sonuç olarak işyeri ve işkolu esası üzerine dikey bir temelde örgütlenen geleneksel sendikal örgütlenme biçiminin yetersizliğinden hareketle fabrika ve işyerlerini işkolu ve işyeri ayrımı yapmadan bölgesel-yerel düzeyden kucaklayacak bölge işçi (temsilcileri) birlikleri/kurulları, havza işçi birlikleri, işçi (delege, temsilci) koordinasyonları, kurultay ve alt kurultaylarda oluşan delege platformları, temsilci platformları, EKK gibi sosyalist bir öncü işçi kuşağı yaratmayı hedefleyen öncelikle sınıfın bilicli öncülerini bir araya getirmeyi amaçlayan platformlar, ... , gibi yatay, esnek, sınıfı farklı düzeylerden kucaklayıp sorunlarına daha geniş açılı çözüm arayan, bazen tek bir sorunun çözümünü için örgütlenen çeşitli tipte sınıf örgütlenmeleri geliştirilmelidir. Bugün aynı fabrika veya işletmenin çatısı altında daimi ve geçici işçiler; taşeron işçileri, sözleşmeliler..,

hatta ayrı ayrı kapitalistlere bağlı olarak yer alabiliyorlar. Bir bölümü artan sayıda çoğunluğu sendikasız ya da ayrı sendikalarda örgütlü olabiliyor. Tümünü kapsayacak biçimde fabrika/işyeri meclis ya da kurulları oluşturulmalıdır.

Altı; ekonomik ve sendikal mücadele ve örgütlenmenin siyasal bir perspektif ve stratejiyi de içerimine alarak yürütülmesi. Sınıfın içerisindeki meslek-statü, gelir düzeyi ve çalışma koşullarına dayalı ayrımlar ne olursa olsun bir bütün olarak sermaye karşısında sınıfın çıkarları ortaktır. Sınıfın bu perspektif dahilinde örgütlenmesi, verili durumdaki iç bölünme ve rekabeti aşmak ancak ortak ve genel talep ve hedefler üzerinde birleşilerek olur. Bu, sınıf hareketinin siyasal mücadele düzeyine yükselmesinin gerekliliğini, onun elzem oluşunu gösterir. Karşı karşıya olunan saldırı, sadece üretimin yeniden örgütlenmesi ve üretimin örgütleniş parametrelerinde gerçekleşen değişikliklerden ibaret değildir; artı-değer sömürsünün artırılması ve yoğunlaştırılması üzerine kurulu olan neoliberal saldırı, emperyalist ülke ve tekellerin hakimiyetindeki uluslararası kurumlar ve devletler tarafından yönlendirilen ve yönetilen stratejik bir ekonomik ve politik programın uygulanması temelinde kapsamlı bir saldırı olarak yürütülmektedir. Birçok yarı-sömürge ve bağımlı ülkede, öngelen askeri faşist darbeler gerçekleştirilmiştir ve günümüzde de sınıfın mücadelesini kısıtlayan ve yasadışılaştırılan vahşi kapitalist sömürüye süreklilik ve rasyonellik kazandırıcı faşizan yasalar çıkartılmaktadır. Bu kapsamlı ekonomik ve politik saldırıya ideo-politik, kültürel bir saldırı eşlik etmektedir. Medyanın tetikçileştirildiği bu saldırılarla da orta sınıfların desteği alınıp sınıf mücadelesinin, grevlerin ve direnişlerin etkisiz kılınmasıyla, işçilerin üretim sürecine, yeniden yapılanmaya uygun olarak üretimi kesintisiz kılacak ve artıracak bir performansla katılmaları hedeflenmekte ve sağlanmaktadır. Sistemin saldırısını politik ve ekonomik düzeylerde merkezileştirerek ve şiddetini artırarak gerçekleştirdiği koşullarda, işçi sınıfının bu düzeydeki saldırı karşısında, neredeyse tümüyle savunmasız ve etkisiz kalmasının başta gelen nedeni, ekonomik ve siyasal mücadelenin ayrılması, siyasal mücadelenin sınırlı reform talepleri düzeyine indirilmesi ve sendikaların kurumsal olarak düzenin parçaları haline gelmeleridir. Siyasal bir perspektif ve stratejiye sahip olmayan bir ekonomik-sendikal mücadele anlayışının günümüzde hiçbir başarı şansı olmadığı gibi, grev ve direniş stratejisini bu topyekun saldırının karşı etkenlerinin bütününe yok edecek bir ideolojik-politik, kültürel bir karşı saldırı ve sınıfsal-toplumsal destekler oluşturacak biçimde örgütlenmeyen bir sendikal örgütlenme ve hareketin de başarı kazanabilme koşulu bulunmamaktadır. Sendikal mücadele, aynı zamanda, sınıfı tam olarak örgütsüzleştirme, paralize etme, teslimiyet ve moral yönden çökertmeyi amaçlayan neoliberalizmin ekonomik ve siyasal terörüne karşı öz savunma eylemleriyle militan bir çizgide örgütlenmelidir. Sermayenin emek üzerindeki baskı ve saldırısını ağırlaştırdığı, işçi sınıfını dağıtıp sindirmeye, atomize etmeye giriştiği koşullarda tarihsel örneklerde de görüldüğü gibi, ancak bu saldırılara karşı bir sertlikle yanıt veren direnişçi ve militan bir sınıf hareketi başarıya ulaşabilir. İşçileri toplu olarak işten atan, kara listeler oluşturan, sendikalaşan ve direnişe geçen işçilere köpeklerini saldırtan, grev kırma fonları toplayan, işyerinde işçilere dayak atan, horlayan, aşağılayan,

küfreden, cinsel tacizde bulunan kapitalist patronlar “huzur”lu bir yaşam sürdürememeleridir. Fabrika ve işyerlerinde etkili bir teşhirle birlikte yumruğun gücünü de tatmalıdırlar. Sınıfı içerden çözmeye, bölmeye çalışan işbirlikçi sınıf hainlerinden de esirgenmemelidir bu yumruk. Yeni devrimci bir sendikal hareket, teslimiyet ve moral çözülmeyi her düzeyde ortadan kaldıracak mücadele biçim ve stratejilerinin uygulanmasıyla, güven ve özgüven sorununun çözümüyle birlikte örgütlenebilir. Sınıftaki yenilgi psikolojisine, fiili ve moral çözülmeye yol açan bütün etkenlere karşı mücadele edilmedir. **Yedi**; sınıfın bütün diğer örgütleri gibi sendikalar da, sınıfın tam kurtuluşu için, artı-değer sömürsünü ve baskı ve sömürünün tüm biçimlerini sona erdirmek için mücadele ederler. Bu görüş, sendikal mücadeleyi işyeriyle ve ekonomik mücadele ile sınırlayan her türden sendikalist reformist görüşle sınıf sendikacılığının, DSB’nin temel ayrım çizgisini oluşturur. Bu temelde devrimci sınıf sendikaları, sadece kapitalist sömürünün sınırlandırılması için değil onu nihai olarak sona erdirmek için, proletaryanın tam kurtuluşu için mücadele ederler. Bunun gereği olarak da, sınıf sendikaları emek/sermaye çelişkisini merkeze koyan bir çizgide, uzlaşmaz karşıtlık oluşturan bu çelişkinin çözümü perspektifiyle mücadele yürütürler. Devrimci sınıf sendikacılığı çizgisine damgasını vuran, genel olarak “halk”, “ezilenler”, “toplumsal hareket” gibi farklı sınıfları içerisinde barındıran kategoriler değil işçi sınıfıdır. Köylülük, esnaf, diğer kent küçük burjuva kesimleri ancak emek-sermaye temel çelişkisinin bir kutbunu oluşturan proletaryanın müttefiki olarak, bu temel çelişki ekseninde bozunum yaratmadan, hareketin bileşenini oluştururlar. Proletaryaya doğru hızlı bir çözüm halinde bu sınıf ve tabakaların örgütlenmesi, sınıf savaşımını kazanmanın, hatta çoğu kere tek bir çarpışmayı kazanmanın koşulu haline de geldiğinden özel dikkat gerektirir. Proletarya hareketinin bağımsızlığının korunması ve sulandırılmaması, halkçılık çizgisine doğru çekilmemesi koşuluyla! Dolayısıyla, sınıfın tam kurtuluşunu sağlayacak emek-sermaye çelişkisinin çözümü için mücadele eden sınıf sendikacılığı çizgisi, kendisini sadece burjuva reformist sendikalizmden değil, “toplumsal hareket sendikacılığı”, “ezilenlerin hareketi” gibi halkçılığın yeni versiyonu olan kategorilerden de ayırır. **Sekiz**; sınıf içerisindeki çalışmanın ve sınıf örgütlenmesinin bütün biçim ve düzeyleri arasındaki korelasyon çok daha güçlü ve birbirini güçlendirecek şekilde kurulmalıdır. Proletaryanın farklı tipteki yığınsal sınıf örgütlerinin alan ve işlevleri farklı olmakla birlikte bugünün örgütlenmeleri, daha heterojen ve esnek ve muhtevalarında -ekonomik-sendikal, ideolojik-politik, kültürel- daha içiçe ve bütünsel olması gerekmektedir. Sınıf içi bölünümleri aşmanın en etkin ve birleştirici biçim ve düzeyi, sınıfın tam kurtuluşu için yürütülecek mücadele, politik mücadeledir. **Dokuz**; üretimin ve emeğin toplumsallaşmasının bugünkü düzeyinde kolektif emekçi özelliği kazanmış olarak işçi sınıfı, bu nesnel durumunu bilince çıkarttığı ölçüde sınıf içi bölünüm ve rekabeti aşarak gerek ekonomik, gerekse siyasal düzeyde etkin bir mücadele yürütebilir. Bunun için, bugün nesnel olarak gelişmekte olanın öznel yönden de kavranmasını sağlamak, kolektif emekçi özelliğine kimlikli bir bilinç niteliği kazandıracak kolektif işçi bilincinin gelişimi, ekonomik-sendikal mücadelenin başarısı için olduğu gibi siyasal kurtuluş için de temel önemdedir. Sınıf hareketinin yeni örgütlenme şekli

ve mücadele biçimleri, sadece nesnel koşulların gereği olarak değil bilinçli ve hedefli bir faaliyet olarak da kolektif işçi bilincini geliştirici olmalıdır. Kolektif emekçi özelliğini bilince çıkartmış bir işçi sınıfı, sınıfsal ve toplumsal kurtuluş için dolaylımsız bir mücadeleye hazır, burjuvaziye ve kapitalizmi tarih sahnesinden silme hedefini önüne koyan bir işçi sınıfı haline gelecektir.

İşçi sınıfı mücadelesinin kapsam ve biçimleri, grev ve direnişler üzerine

Neoliberal saldırıyla birlikte sermayenin eline geçen en büyük kozlardan birisi grev ve direnişlerin etki ve önemini yitirmesi, bununla birlikte sınıfın en önemli mücadele silahlarından birini etkin kullanma olanaklarını yitirmiş olarak sermayenin karşısında savunmasız kalışıdır. İşçi sınıfı ardi ardına alınan çok sayıda yenilgiden sonra adeta grev yapamaz hale gelmiş; bu, sınıfın hak kayıplarını hızlandırdığı, her dönemde daha fazla hak kaybına uğramamak için haklarından bir bölümünü kaybetmeye rıza göstermesine yol açtığı gibi, işçi sınıfına ait bir silah olarak grevin kullanılmayışı sınıfın iç çözümünü hızlandırmıştır. İşçi sınıfı mücadelelerinde sınıfın birlik dayanışma ve mücadele örgüsünün en önemli ve etkin aracı olarak grev ve direnişlerin devre dışı kalışı, sınıfsal bilinç gelişiminin en önemli öğelerinin başlangıç halkalarından itibaren kaybı, kendiliğinden sınıf olmanın kazandırdığı tohum halinde bilincin ve kendini sınıf olarak tanımlamanın dahi dümura uğramasına yol açmaktadır. (Büyük çaplı üretimin olduğu Türkiye’nin en önemli sanayi bölgelerinden ikisini kapsayan ankette kendisini sınıf kimliğiyle tanımlayan işçi sayısı çok azdır. Kendilerini işçi olarak tanımlayanların çoğu da bunu sınıf vurgusuyla değil ‘çalışan kişi’ oluşunu belirtmek için kullanmaktadır.) Grev silahından yoksun hale gelmiş, en küçük hak alma mücadelelerinde dahi başarı kazanamayan, ardi ardına yenilgiye uğrayan, mecalsizleşen bir sınıfın özne rolünü oynaması, tarihsel bir inisiyatif göstererek kendisiyle birlikte bütün toplumu kurtuluşa götürecektir toplumsal bir devrime öncülük etmesi beklenebilir mi? Dönem paradoksu olarak ortaya çıkan bu soruyu doğuran koşullar, sınıftan kaçışa ivme kazandırıp derinleştirmekte, yeni toplumsal özne arayışlarının ve proletaryanın tarihsel rolünün reddiyle birlikte sınıf dışı Marksizm yorumlarının, M-Lden uzaklaşmanın gübreliği olmaktadır. Üstelik otonom, parçalı, dağınık, heterojen ve sınırlı potansiyelleriyle verili durumun ürünü ve parçaları olan “yeni toplumsal hareketler” -“çokluk” gibi ucube kavramlaştırmalarla da ifade olunan- merkezli yeni özne keşifleri ve halkçılık -dünün köylü bugünün varoş devrimciliği- üzerinden gerçekleştirilen teorilerin de -sınıf dışı marjinal öğelere yaslanan Marcus’cü ve halkçılığa yaslanan önceki teoriler kadar dahi- ömrü uzun olmamış, bu güçlerin soluk ışıklı ve kısa soluklu nitelikleriyle düzen içi muhalefet olmanın ötesine geçemedikleri ve geçemeyecekleri görülmeye başlanmıştır. Yeni ‘umut’un da sönmeye başlamasıyla durum daha vahimleşmektedir. Devrimci radikalizm temelinde son derece zayıflamış, stratejik perspektif geliştiremeyen ve dar bir gündeme hatta kendi içine hapseden etkisiz karşı çıkışlar kısmen hariç tutulsa bile, derinleşen umutsuzlukla birlikte sisteme teslimiyet artmakta, etkisini genişleten ve derinleş-tiren kapitalist üretim-toplumsal ilişkilerin girdabında eri-

değişim, donanım geliştirme ve yazılım programları aracılığıyla Ar-Ge, tasarım, üretim, kontrol ve denetim süreçlerinin her bir aşaması ve bütününde, kapitaliste, belirleyici ve stratejik bir üstünlük kurma ve üretimi bütünüyle buna uygun yeniden biçimlendirme olanağını da kazandıran üretimin yeni bir temelde örgütlenmesiyle gerçekleşmektedir. Bu, üretimi-işi parçalara ayırıp üretim süreçlerinin de bölünmesi ve birbirinden ayrılmasıyla (fabrika içi-dışı, bir ülkede veya ülkeler arasında) gerçekleştirmenin koşullarını sağladığı gibi, üretim sürecinin üretim öncesi ve sonrasına, pazar süreçlerine bağlanmasının koşul ve olanaklarını da yaratmakta, bunların toplamı kapitaliste daha üst bir stratejik hakimiyet kurma olanağını kazandırmaktadır. Bununla birlikte, bütünüyle kafa emeğine dayalı veya kafa emeğinin ağırlıkta olduğu yeni bazı emek türlerine dayalı işçileri de (Ar-Ge, CAD-CAM) üretim sürecinde ayrı ve ayrıcalıklı konumlandırılmasıyla üretimin önceki örgütleniş hiyerarşisinde orta vasıflılıkta, hatta daha vasıflı emek türleri daha alta doğru itilmekte, vasıfsız emekle birlikte bu emek türleri de hemen her yerde bulunabilir hale gelmektedir. Kol-beden emeğine dayalı emek türlerinin, geleneksel makina işçiliğine dayalı vasıflı emek türlerinin konum kaybı -ayrıca sektörel hiyerarşideki değişiklikler- üretim süreçlerinde oynadıkları roldeki değişim mücadeleye yansımakta; sadece onların katıldığı grev ve direnişler yetersiz kalmakta, etkin darbeyi indirememektedir. Grev ve direnişlerin günümüzde ve gelecekteki başarısı, tasarım, üretim, kontrol, denetim ve dağıtım süreçlerinin kilitlenmesine bağlıdır. Şalterler indirildiği gibi, bilgisayarlar da durmalıdır. Entegre devreler işlememeli, ağ iletişimi kesilmelidir. Ürün tasarım ve bilgisayarın oluştuğu ve toplandığı merkezler, süreç yapılandırma, bağlantı ve kontrol noktaları stratejik halkalardır; grev ve direnişlerin başarısı bunlardan ayrı düşünülemez. Üretimin yeni örgütlenişinde süreç planlama yönetim, kontrol ve denetiminde nöronik bir işleve sahip ve ilişkisel bir bütünlük oluşturan bu tepe noktaların durdurulması, sistemin kilitlenmesi için zorunludur. Bunların birkaçının kilitlenmesi dahi etkili olabilir. Bunların gerçekleşebilmesi, çoğunluğunu ve ağırlığını kafa emeğinin oluşturduğu yeni işçilerin (Ar-Ge alanında çalışan mühendis ve uzmanlar, program yapımcılar, sistem mühendis ve uzmanları, süreç kontrol elemanları...) grev ve direnişlere katılımıyla mümkündür. Etkin bir grev ve direniş örgütleyebilmek için bunlar üzerine düşünülmeli, sınıfın görüş alanına sokulmalıdır. Grev ve direnişlerin yeni bir temelde örgütlenmesi, sınıftaki yeni oluşumların ortaya çıkarttığı sorun ve çelişkilerin çözümüyle olacaktır.

Üretimde ölçek değişimleri, üretimi parçalara ayırarak gerçekleştirme, üretimi farklı bölgelere ve ülkelere kaydırarak gerçekleştirme, genel bir trend olarak üretimin işgücü fiyatının en düşük olduğu ülkelere doğru kaydırılması, işçi sınıfının yeni oluşum süreci gibi, kapitaliste dönemsel-tarihsel stratejik bir üstünlük ve esneklik kazandıran, herbiri kapitalist sınıf için başlı başına bir avantaj olan işçi sınıfının aleyhine birçok faktör de bulunmaktadır bu süreçte. Grev ve mücadelelerin yeni örgüsü bunların herbirini ve bütününe göz önünde tutarak kurulmalıdır. Üretim öncesini, dağıtım ve pazarlama süreçlerini (grevdeki işyerlerinin ürünlerini satın almama-boycot gibi eylemleri de kapsayan) birlikte kilitlemeyi hedefleyen grev ve direnişler, parçalı üretim

yapılan işyerlerinin hepsinde birlikte örgütlenecek grev ve direnişler, sektörel grev ve direnişler, işyerleri ve sektörel farklılıklar olsa dahi ücretler ve çalışma koşullarının, pek çok sınıfsal sorunun ortak paydalar oluşturduğu havza grev ve direnişleri, uluslararası tekellerin örgütledikleri her ülkeyi ve sektörlerin bütününe kapsayan grev, direniş ve dayanışma eylemleri, sınıfın bütününe kesen paydalar üzerinden gerçekleştirilecek grev ve direnişler, politik grevler, genel grevler... Önümüzdeki süreçte grev ve direnişlerin başarı kıstası, üretim ve bağlantılı süreçlerin bütününe durdurabilme, mevziliği ve yerelliği aşma, sınıfsal ve toplumsal destekler oluşturabilme, politikleşebilme, uzun soluklu bir direngenlik ve sınıf militanlığı olacaktır. Bir mücadele silahı olarak önceki biçimiyle etkisini yitiren grevin tekrar etkin bir sınıf silahı haline gelebilmesi, onun yeni bir temelde ve geniş bir perspektif içerisinde örgütlenmesine bağlıdır. Bu sınıf örgütlenmesinde geleneksel sendika örgütlenmesindeki işyeri düzlemini, sektörel ve ulusal sınırlılıkların aşılmasını içeren, grev ve direnişleri işyeri düzlemi ile sınırlı görmeyen bir yaklaşımı da gerektirdiği gibi, dar ve sınırlı bir ekonomik mücadele çizgisini keskinleştirmiş, eylemin kaçınılmaz ve zorunlu politikleşmesini önden kucaklayabilecek bir örgütsel perspektifi de gerekli kılar. Ekonomik mücadelelerin ekonomik mücadeleyle sınırlı kalan bir bakış açısıyla kazanılabilemesinin koşulları kalmamıştır. Sınıfa yeni katılan kafa emeğine dayalı emek türlerinin boyutlandığı sınıf içerisinde bölünme yol açan ücret, statü, çalışma yer ve koşullarındaki büyük farklılıklar ve bunlardan kaynaklı ayrımlar gözardı edilemez. Görece homojen ve birleşik bir sınıf yapısından iç ayrım ve farklılıkları artmış bir sınıf yapısına geçilmiş olması, işçi sınıfının örgütlenme ve mücadelesinin yeni ve kritik sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Sınıf içi kademelenmelerden doğan farklılıklar, günümüzde, kapitalistin elindeki etkin silahlardan biridir ve sınıf hareketinin başarısı bu yeni duruma uygun, sınıf içerisindeki boyutlanan bölünmeyi aşacak örgütlenme ve mücadele biçimlerinin geliştirilmesine bağlıdır. İşçi sınıfının, bir bölümü de henüz sınıf oluşum süreçlerinin başlarında olan farklı özellikler gösteren bölüklerinin, kesimsel nitelikte ve özellik farklılıkları içeren birbirinden ayrı istemleri temelinde örgütlenmeleri ve mücadele etmeleri, yeni bir örgütsel perspektif olarak düşünülmelidir (taşeron işçileri, CAD-CAM işçileri, sözleşmeli işçiler vb.). Bu sendikaların önceki sektörel ve işyeri temelinde örgütlenmesinden farklı, onu dışlamayan yatay ve dikey olanın birleştirileceği yeni bir örgütlenme perspektifidir. Sınıf içerisindeki objektif nitelikteki bu ayrımları gözardı etmeden, mesleki daralmaya da düşülmeden ve ona karşı da sürekli mücadele edilerek geliştirilmesi gereken örgütlenmeler olacaktır bunlar. İşçi sınıfının birbirinden ayrı kesimlerini büyük sayılarda içine çekecek bütününe kesen talepler, bu temelde gerçekleştirilecek birleşik eylemler sınıf birliğini geliştirirken, sendikal üst örgütlenmeler ve sınıfın politik örgütü sınıf birliğini daha üst ve ileri düzeyden kuracaklardır. Öte yandan sermayenin en vasıflı emek türleri dahil her türden emeği vasıfsız emek türüne doğru dönüştürme yönündeki dürtüsü, bu süreçte artmış olan sınıf içi kademelenme ve ayrımlara yeni bir homojenlik kazandırma yönünde ilerleyecektir. Dünyanın üst vasıflılıktaki bazı emek türleri -makine, inşaat gibi geleneksel sektörlerdeki mühendis ve mimarların emekleri gibi- orta vasıflılıktaki emek olmaya doğru gerile-

mişlerdir. Bugünün üst vasıflı yeni ve az bulunur bazı emek türlerini de (sistem mühendis ve uzmanları gibi) gelişkin yapay zeka ve sibernetiğin üretim süreçlerine dahil olması, nano-teknolojiye geçiş gibi olası uygulamaların sonucu benzer bir gelişim beklemektedir.

İşçi sınıfı içerisinde vasıf, statü, gelir düzeyleri bakımından farklar olsa da, kapitalist düzende işçi sınıfının çıkarları bir bütün olarak burjuvaziyle çatışmaktadır. İşçi sınıfı mücadelesi, sınıfın ortak talepleri üzerinden geliştirildiği, proletarya-burjuvazi çelişkisi eksen olarak alınıp yürütüldüğü ve sınıf bilinci bu yönde ilerletilip siyasal bir bilinç düzeyine yükseldiği ölçüde sınıf içerisindeki iç ayırım ve farklar da önemsizleşerek geriye itilecektir.

Proletaryanın tarihsel rolü üzerine

Kapitalist üretim ilişkilerinin girilmedik hiçbir alan bırakmadan küresel ölçekte etki ve egemenlik alanını genişletmesi, değer ve artıdeğer yasalarının etki ve egemenlik alanlarını genişletmelerini gösterir ve bunlar dolayısıyla toplumsal ilişkilerin bütününe, hiçbir alanı boş bırakmaksızın girerek hakimiyet kurmuş olmasıdır. Toplam toplumsal sermayenin artışıyla birlikte büyüyen sermayenin değerlenme sorunu da büyümüş, sermaye, krizler ve yeni sıçramalar içerisinde, sermayenin üretim alanlarını fabrika dışına -geleneksel sanayi üretim alanının- çıkararak/taşırarak birçok alanda artıdeğer ve her türlü değer üretimiyle artıdeğer ve değer yasalarının etkime alanını büyüterek ve genişleterek bu sorunun çözümü yolunu tutmuştur. Bu süreçte, sermayenin büyüme ve genişleme hareketi, artıdeğer üretim alanlarının genişletilmesiyle sınırlı kalmamakta üretim öncesini de kapsamakta, dolaşım süreci ve bölüşüm ilişkileri de yeniden düzenlenmektedir. Üretim öncesinin yeniden düzenlenmesi üretimle ilgili kaynakların, başta 'insan kaynakları' olmak üzere etkin kullanımı, dolaşım alanının yeniden düzenlenmesiyle mal ve para dolaşımındaki akışkanlığı artırıp olabildiğince kesintisizleştirerek çevrimleri düzenleme ve hızlandırma amaçları ve belli düzeyde gerçekleştirirken, bölüşüm ilişkilerinde de toplumsal-sınıfsal durumları sarsan ve çözen yeni bir düzenlemeye gitmektedir.

İç içe geçmiş neoliberal ekonomik ve politik saldırıyla işçilerin ve diğer emekçi sınıfların toplam toplumsal üretimden aldıkları pay artan ölçüde azaltılmaktadır. İşçilerin birim ücret olarak saat ücretleri düşürülürken ilk budanan sınıfın büyük bedeller ödediği, gerisinde büyük işçi ayaklanmaları ve devrimler olan, burjuvazinin hunharca katlettiği binlerce işçinin kanının aktığı zorlu mücadeleler sonrasında, yeni bir toplumsal denge oluşturarak kabul ettirdiği işçi ücretinin ailesiyle birlikte ve asgari düzeyde de olsa sosyal gereksinimlerini de karşılayacak düzeyde olmasını sağlayan sosyal ücret ve sosyal haklar kalemleri ve 8 saatlik işgünü olmaktadır. Küçük üretici köylülerin, küçük esnafın, emekçi halkın bütününe yararlandığı kimi fon ve destekler de benzer bir saldırının hedefleri durumundadırlar. Tarımsal sübvansiyonlar, esnaf kredi desteklemeleri, istihdam, eğitim, sağlık vb. için kullanılan kamu fonları budanmakta, kaldırılmaktadır. (Önceki birikim modeli içerisinde devlet aracılığıyla genellikle parti yandaşı kapitalistlere aktarılan ve büyükçe bir bölümü sermayenin değerlenme süreçlerine sokulmayıp

çarçur edilen, arpalığa çevrilen kamu kuruluş ve ihale vb. fonların bir bölümü de kaldırılmakta veya yeniden düzenlenmektedir.)

Değer ve artıdeğer yasalarının etkime alanının genişlemesi ve artmasının sonuçları sadece üretim alanları ve ekonomik ilişkiler alanıyla sınırlı kalmamakta toplumsal ilişkiler alanının bütününe etkileyip tümüyle belirler hale gelmektedir. Sermayenin değerlenme alanını genişletmesi ve bunun büyüyen -krizlerle birlikte yıkıcı sonuçlar da üreten- sorunları, ekonomik alanın yanı sıra sosyal, siyasal, kültürel, ahlaki sorun ve depremlere yol açan sonuçlar da üretmektedir. Ekolojik dengelerin bozulmasından kültürel hegemonyaya, günlük yaşamın dışardan ve içeriden kuşatılmasına, toplumsal ilişkiler alanının bütününe belirler hale gelmeye...

Hemen her alanı kapsayarak oluşturduğu yabancılaştırıcı ve yıkıcı sistemik değerlerle sadece proletaryanın değil farklı sınıfların, değişik toplum kesimlerinin de giderek büyüyen hoşnutsuzluk ve tepkisini çekmektedir. Neoliberal politikaların yıkıma uğrattığı köylülük, küçük esnaf vb. nin tepkilerinin dışında, son dönemde ortaya çıkan genellikle ara sınıflara ait toplumsal tabakalardan oluşan 'yeni toplumsal hareketler'i doğuran nesnel zemin, hoşnutsuzluk ve tepki zemini budur. Kapitalizmin içsel gelişiminin doğal sonucu ve bütünüyle ona ait olan bu koşul ve ürünler, nihai sonuçlarını da gösterir niteliktedir ve onun insanlıkla bağdaşmaz niteliğini daha açık hale getirmektedir. Sorun bu haliyle de ne salt siyasal bir devrim, ne salt kapitalist sömürünün sona erdirilmesidir; artıdeğer ve değer yasalarının etkime alanlarının genişlemesi, toplumsal ilişkiler alanının bütününe yayılmış, hiç bir organ ve dokunun dışında kalmadığı bir metastas durumunu gösterir. Kanserin sirayet etmediği hiçbir organ, bozunuma uğramayan bir doku kalmamıştır. Bu da ekonomik kurtuluşun önünü açacak siyasal sınıfsal bir devrimle birlikte ve sonrasında ideolojik ve kültürel alanları, önceki düşünce ve değer yargılarını, ilişki biçimlerini de kapsayan köklü devrimci dönüşümlerin, insanın toplum ve doğayla ilişkilerinin yeniden kurulmasının gerekliliğini de ortaya koyar. Kapitalizmin kendisinden doğan, has ürünü olan bu yöndeki gelişimi sürdürdükçe bütün insanlığa karşı olma niteliği de belirginleşecek, ona karşı olan toplumsal-sınıfsal kesimler de çok daha büyük sayılara ulaşacaktır. 'Yeni toplumsal hareketler'in ortaya çıkış zemini de budur. Emperyalist kapitalizmin baskı ve sömürsünün çeşitli biçimlerine karşı, ona maruz kalan toplumsal kesimlerin, sonuçlardan başlayan bir karşı çıkışı olarak biçimlenmekte, heterojen bir toplam oluşturmaktadırlar.

Genellikle üretim alanının dışından, toplumsal ilişkiler alanından bir muhalefet oluşturan ya da 'genel bir tahakküm ve sömür' kavramı etrafında toplanarak ifade edilen her biri diğerinden ayrı, otonom ve sınırlı bir dinamiği ifade eden, heterojen bir yapı oluşturan 'yeni toplumsal hareketler'in sistem içi sınırlı muhalefet olmanın ötesine geçmeleri ve toplumsal bir özne rolü oynamaları mümkün ve olanaklı değildir. Neoliberalizmle boyutlanan kapitalizmin saldırısının yıkıcı sonuçları karşısında, bunlar açığa çıktıkça, bütün ilişkilerin meta ilişkileri haline gelmesinin kendi yaşam alanlarındaki yansımaları belirginleştikçe orta sınıf ara kat-

manların tepkileri artmış, işçi sınıfı hareketinin büyük bir gerileme gösterdiği koşullarda bu ara sınıf refleksi daha göze çarpan bir görünüm kazanmıştır. Değer yasasının etkime alanının genişleyip boyutlanmasının dolayındaki sonuçları üzerinden geliştirilen ve sınıflar mücadelesini eksen olarak alıp yürütülmeyen bu tepkiler, sivil toplumcu argümanlara yaslanan reformist, liberter anarşist bir kapitalizm eleştirisi olmanın ötesine geçememektedirler. (Neoliberal kapitalizme karşıdirlar fakat bireysel-grupsal örgütlenmelerine şekil veren aynı liberter felsefedir ve sistemin yeniden yapılmasının bileşenlerinden birisi olan 'sivil toplum'un muhalif versiyonudurlar.) İşçi sınıfının sınıf ve öncü kimliğiyle değil 'işçiler' olarak, toplumsal bir tabaka olarak dahil edildiği, halk sınıf ve tabakaları ile iç içe geçirilmiş Latin Amerika temelli versiyonlarını da kapsayacak şekilde söylersek, küçük burjuva gürültücülüğü ile lanse edilen 'yeni toplumsal hareketler' -sendikal hareketin halkçılık yönünde bir kırılması, sulandırılması olan 'toplumsal hareket sendikacılığı' gibi türev versiyonlar- toplumsal özne rolü oynayamazlar.

Proletaryanın kendisiyle birlikte tüm toplumu da kurtuluşa götürecektir sınıf olması, diğer deyişle proletaryanın tarihsel toplumsal özne oluşu, felsefi çıkışlı bir argüman olmadığı gibi proletarya hareketinin konjonktürel yükselişine bağlı olgusal bir argüman da değildir. Proletarya, modern sanayinin has ürünü olarak, kapitalist üretimin merkezinde yer alır. Büyük çaplı üretimin gelişimiyle niceliksel olarak da büyük bir artış gösteren bu sınıf, toplumsal konumu itibarıyla modern kapitalist üretim ilişkileri içerisinde burjuvazinin tam karşısında yer almaktadır. Kapitalist üretim içerisinde bulunduğu yer, gelişmekte olan modern bir sınıf oluşu ve bir bütün olarak toplumsal konumu -sadece burjuvazinin karşısında yer alması değil, diğer sınıflar karşısındaki durumu ve onlarla olan ilişkileri de- ona sınıfsal kurtuluşun olduğu gibi toplumsal kurtuluşun da öznesi rolünü yükler. Proletaryanın öncü sınıfsal konumu bizzat kapitalizmin ekonomik ilişkilerinden, kapitalist üretimin örgütlenişinden doğmaktadır. Kapitalist üretim artıdeğer üretimidir. Kapitalist üretimin temel ekonomik yasası artıdeğer yasasıdır. Proletarya artıdeğeri üreten, sermayeyi çoğaltan sınıftır. Sermaye birikiminin, sermayenin çoğaltılabilmesinin koşulu meta değişimine dayalı genel bir sömürü değil artıdeğer üretimi, işçinin ürettiği artıdeğere el konulmasıdır. Bütün ilişkilerin metalar arası ilişkiler haline gelmiş ve onun dolayısıyla ifade edilir oluşu, değer yasasının etkime alanını genişletmesi ve boyutlandırmasının ifadesi olan bu gelişme, büyüyen sermayenin değerlendirilmesi, daha çok büyüme sorununu, artıdeğer üretimini artırarak çözmesinden, dolayısıyla artıdeğer yasasının etkime alanını genişletip derinleştirmesinden ayrı, bütünüyle kendi başına bir gelişme değildir. Değer yasasının etkime alanının genişlemesi, artıdeğer yasasının etkime alanının genişlemesi ve derinleşmesiyle bağıntılı bir gelişmedir. Modern kapitalist üretimin maddi ürün meta ile sınırlı bir üretim olmaktan çıkması, sanayi üretiminin ötesine geçişle kapitalist üretim, artıdeğer üretimi alanları çok genişlemiş, artıdeğer yasasının etkime alanı büyümüştür. Değer yasasının etkime alanını genişletip büyüten başlıca ve belirleyici etken/neden de budur. Anlaşılır kılmak için tersten söylersek, emek-sermaye çelişkisinin devrimci çözümüyle burjuvazinin sınıf iktidarına son verilerek artıdeğer sömür-

rüsünün sona erdirilmesi, değer yasasının etkime alanını da daraltacak, çözümünü kolaylaştıracaktır.

Artıdeğer yasasının etkime alanının genişlemesi, emek-sermaye çelişkisinin kapsama alanının toplumsal ilişkilerin bütününe doğru genişlediğini gösterir; bütün toplumsal ilişkiler, doğrudan ve dolaylı (dolaşım süreçlerini ve bölüşüm ilişkilerini de içererek/kapsamına almış olarak) bu temel çelişkinin çözümüne bağlı hale gelir. Gerek halkçı teorilerde ifadesini bulan köylülük, küçük esnaf vb. kapsayan çelişkiler, gerekse ekonomik etkenlerin doğrudan bir sonucu olmamakla birlikte kapitalist üretim ilişkilerinin toplumsal ilişkiler içerisindeki biçimlenişinden doğan çelişkilerin ürünü olan 'yeni toplumsal hareketler' de bu temel çelişkiye göre biçimlenmektedirler, onları doğuran sorunların çözümleri de bu temel çelişkinin çözümüne bağlıdır. Kendi başına hiçbirini ya da toplu olarak hepsi birlikte, tarihsel toplumsal özne olamaz. Artıdeğer sömürüsünü sona erdirecek olan emek-sermaye çelişkisinin çözümü olacaktır. Sınıfsal karşılığı burjuvazi-proletarya çelişkisi olan bu temel çelişkiyi çözecek olan sınıf ise çelişkinin karşı kutbunda yer alan proletaryadır. Bundan dolayı proletarya toplumsal-tarihsel öznedir; kendisiyle birlikte en yakınındaki sınıflardan başlayarak bütün toplumu/insanlığı kurtuluşa götürecektir olan yegane sınıftır. Proletaryayı toplumun öncüsü yapan emeğin sermaye karşısındaki konumu ve bundan doğan kapitalizmi yıkacak uzlaşmaz karşıtlık eksenidir. Proletarya dışında hiçbir sınıf, kapitalizmi nihai olarak sonlandıracak, kendisiyle birlikte bütün toplumu kurtuluşa götürecektir olan bir devrimci öncülük edemez. Üretim araçlarının mülkiyetinden yoksun olan proletarya ile köylülük gibi küçük üretime bağlı küçük burjuva sınıf ve tabakalar arasında önemli bir ayrım vardır. Proletaryadan farklı olarak onların ellerinde kendilerine ait üretim aletleri, toprak gibi üretim araçları bulunmaktadır, az da olsa mülk sahibi sınıflardır. Bu, çok temel bir ayrım oluşturur. Küçük üretim, meta üretimiyle birlikte kapitalist üretim ilişkilerini de üretir, genişleterek üretir. Değer yasası bu koşullarda etkimesini sürdürür ve giderek de artırır. Sermayenin emek üzerinde tekrar hakimiyet kuracağı ve artıdeğer sömürüsünün de tekrar canlanacağı koşullar yeniden ortaya çıkar. Proletaryayı en devrimci kılan üretim araçlarının mülkiyetinden yoksun bir sınıf olarak kapitalist mülk edinmenin ve kapitalist temelde üretimi gerçekleştirme ve geliştirmenin her şekline karşı oluşudur. Ürünlerin genel olarak meta özelliği kazanması, işgücünün meta olarak ortaya çıkmasının sonrasında olmuştur; işgücünü meta olmaktan çıkartacak tarihsel adım, ürünlerin meta niteliğini sona erdirmenin de tarihsel adımı olacaktır. Proletarya devrimi, kapitalist sömürünün en özsel ve temel biçimini, artıdeğer sömürüsünü ve artıdeğer yasasının etkimesini sona erdirmekle kalmaz, değer yasasının etkime alanını da daraltır ve giderek de -komünizme doğru uzanan süreçte- sonlandırır. Üretim ve bölüşüm ilişkilerinin bütünüyle yeni bir temelde örgütleneceği, bütün toplumsal ilişkilerin de bu yeni temele göre yeniden biçimleneceği yeni ve daha üst bir toplumsal düzleme -komünizme- geçilir. Proletaryanın üretim araçlarının mülkiyetinden yoksun oluşu durumu, proletaryayı diğer sınıflardan ayıran, ayrı bir sınıf yapan, üretim süreci içerisindeki yer alış durumunu belirleyen, maddi koşullardan gelen bir özellik ve niteliksel farktır. Ve bu fark, prole-

taryanın sonuna kadar gitme kararlılığını engelleyecek, onu bağlayacak hiçbir nedenin bulunmadığını, kendisiyle birlikte tüm toplumu nihai kurtuluşa götürecektir tek sınıf oluşunu açıklar.

İşçilerin büyük çaplı üretim içerisinde büyük sayılar halinde toplu olarak bir arada bulunmaları gibi etkenler, sınıf bilincinin başlangıçtaki gelişimi ve birleşik eylemler yapabilmelerini kolaylaştırıcı olmakla birlikte proletaryanın toplumsal özne/öncü sınıf olma niteliğini belirleyen etmenler değildirler. Proletarya küresel ölçekte sayısal olarak büyük artış göstermekte, eskisine göre çok daha büyük sayılara ulaşmaktadır. Kapitalizm içerisindeki toplumsal konumu güçlenmektedir. Üretimin parçalı ve esnek bir yapı kazanması, üretimin Fordist örgütlenmesinin emeği standardize ediciliğinin ortadan kalkması ve bu süreçte sınıfın çok daha heterojen bir bileşim ve yapı kazanmış olması, işçi sınıfının toplumsal özne olma konumunu değiştirmez, sınıf bilincinin ve eyleminin gelişimi ve etkinlik kazanabilmesinin yeni sorunlarını koyar önümüze. Büyük çaplı makineli sanayi gelişimi, geçmişte işçileri aynı zamanda büyük fabrika ve işyerlerinde toplayarak sınıfın birlikte hareket ve dayanışmasını kolaylaştıran, kendiliğinden gelişiminin önünü açan maddi bir temel oluşturuyordu. Bugün üretim süreçlerinin mekansal ve coğrafik parçalanması, eski biçimiyle büyük fabrika temelini kalkması, sınıf hareketinin önceki biraraya geliş ve birlikte eylem koşullarını da zayıflatıyor, diğer etkenlerle birlikte bu temelde gerçekleştirilen grev ve direnişler kazanmak için yeterli olamıyor. Büyük çaplı üretimin ortaya çıkması, üretimin ve emeğin toplumsallaşma ve sermayenin toplumsal sermaye haline geliş süreçleridir aynı zamanda. Bu süreçte -süreç ilerledikçe- bütün emek biçimleri, kolektif emeğin bir parçası haline gelirler ve bütün üretim ve bütün ürünler, bileşik toplumsal emeğin üretimi ve ürünleridir. Proletaryanın nicel ve nitel yeni durumu ve tarihsel rolünü belirleyen ve açıklayacak olan da bu ilişkilerin gelişimi olacaktır. Kapitalist üretim ilişkilerinin küresel ölçekte girilmedik bir alan bırakmaması, artıdeğer ve değer yasalarının etkimelerini yoğunlaştırıp artırmaları, kapitalizmin gitgide bütün toplumu karşısına alan nitelik ve özellikleriyle açığa çıkması, bütün toplumu kendisiyle birlikte kurtuluşa götürecektir sınıf olarak proletaryanın öncü rol ve konumunu ve bunu yerine getirme görevini büyütmede, tarihsel olarak daha kaçınılmaz ve zorunlu kılmaktadır. Günümüzün konjonktürel olguculuğu bu gelişimi görebilmekten uzaktır. Yeni belirimler netleştikçe bu da kesinlik kazanacaktır.

Evrensel kurtuluşun yolunu açacak tarihin gördüğü en devrimci sınıf

Kapitalist üretim ilişkilerinin küresel ölçekte daha etkin ve egemen hale gelişini sınıfsal toplumsal sonuçlarıyla değerlendirebilirsek; toplam sermayedeki büyümeye birlikte sermayenin yeni yatırım ve değerlendirme alanları oluşturmasının ifadesi olarak yeni üretim dallarının ortaya çıkması, alt sektör oluşumları ve üretimin katmanlı hale gelişiyi birlikte küresel ölçekte işçi sınıfı saflarına katılım artmış, toplam işçi sayısında büyük bir artış gerçekleşmektedir. Küçük üretime bağlı sınıfların kırlardaki ve kentlerdeki çözülmesi sürerken bu kesimlerden proletarya saflarına büyük sayılarda

katılım olmaktadır. Daha düne kadar dünyanın kırları olan bölgelerde bugün, sayıları yüz milyonları bulan işçi orduları oluşmuştur. İşçi sınıfının saflarına katılım sadece kırlardaki köylülüğün ve kentlerdeki küçük burjuvazinin alt kesimlerinin çözülümü biçimiyle sınırlı kalmamakta, kafa emeğinin üretim süreçlerinde daha geniş ve yaygın kullanılmaya başlanmasıyla birlikte küçük burjuvazinin üst kesimlerinden de proletarya saflarına katılım artan sayılarda olmaktadır. Proletarya, küresel ölçekte sayısal olarak büyük bir artış göstermekte, toplumun bütünü içerisinde artan niceliğiyle daha büyük bir yer tutmaktadır. Küçük burjuva sınıf ve katmanları çözülüp dağıtan, azaltan bu süreç, işçi sınıfının saflarını genişletip büyütmektedir. İşçi sınıfının niceliksel gelişimi, niteliksel bir gelişimin ögelerini de içerisinde barındırmaktadır. Yeni proleterleşirme dalgası, işçi sınıfı saflarında bir çözülme ve dağılma, bölünmeler yaratırken, tarihsel olarak geçici bu durum, genişlemiş ve çok daha büyük, bileşimi daha güçlü, bilinç gelişimine daha açık yeni bir işçi sınıfı yapısının ve işçi hareketinin tohumlarını atıyor.

Kapitalist üretim ilişkilerinin küresel ölçekte daha etkin ve egemen hale gelişinin bir diğer sonucu, emek-sermaye, burjuvazi-proletarya çelişkisini merkeze taşıması, bu çelişkinin temel çelişki haline gelmesidir. Diğer deyişle, diğer bütün çelişkiler bu çelişkinin çözümünü temelinde, ona bağlı olarak çözülebilirler. Bu, proletaryanın tüm toplumun öncüsü olma, diğer bütün sınıflara öncülük edecek sınıf olma konumunu güçlendiren bir durumdur. Bugünkü maddi-toplumsal koşullar, öznenin yer değiştirmesi veya özne dağılımını (çoklu özne vs.) değil proletaryanın tarihsel toplumsal özne oluşunu güçlendiren bir gelişim göstermektedir. Dünya tarihinin, maddi-ekonomik ve toplumsal koşulların akış ve gelişme yönü de budur ve bu çok daha belirgin biçimde çıkacaktır ortaya. Emek-sermaye çelişkisinin çözümünü merkeze koymayıp bu çelişkinin kutbunda yer alan proletaryanın öncü rolünü kabul etmeyen, "genel tahakküm ve sömürü"ye son vermek için özerk ve çoğul özneler oluşturma gayret ve iddiası içerisinde olan, kendilerini kapitalizm karşıtı ilan eden hareketlerin hiç birisinin ve bütününe, bu görüş ve eylemleriyle, sisteme karşıt ve onu yıkacak bir konumda olmaları, olabilmeleri mümkün değildir.

Sonuç olarak; modern sanayi özel ve esas ürünü olarak proletarya, modern sanayi gelişimiyle çözülüp dağılan diğer sınıflardan ayrı olarak artan sayısı ve gücüyle, yüzü ileriye dönük tek sınıftır. Günümüzde işçi sınıfının kapitalist üretim ilişkileri içerisinde tuttuğu yer değişmediği gibi, kapitalist üretim ilişkilerinin küresel düzeyde etki ve egemenliğini artırması, proletaryanın toplumsal sınıfsal konumunu güçlendirmektedir. Kapitalist üretimdeki büyüme ve genişleme ve üretimin yeni örgütleniş biçimi, emek dağılımını genişletir, proletaryayı sayısal olarak büyütürken, üretimin teknik bileşimindeki değişim, yeni emek türlerinin katılımıyla da emek bileşimini de değiştirmekte, niteliksel olarak da çok daha gelişkin bir proletarya hareketinin maddi koşullarını ortaya çıkartmaktadır. Tarihsel eğilimin, bugün açık bir ayrım oluşturan kafa ve kol emeği arasındaki ayrımların azalması ve silinmesi yönünde oluşu ve kolektif emekçi kimliğiyle işçi sınıfı, sadece artan sayısının kazandırdığı güçle değil toplumsal konumunun kazandırdığı ni-

teliksel güçle de egemen kapitalist sistemi yıkmaya aday ve bu güce sahip olan tek sınıftır. Modern sanayinin özel ve esas ürünü olan proletarya, üretimin ve emeğin toplumsallaşmasının sonucu olarak kazandığı kolektif emekçi niteliğiyle, aynı süreçte gerçekleşen mülkiyetin gitgide daha az sayıda kapitalistin elinde toplanmasını, mülksüzleştirilenleri mülksüzleştirerek yanıtlar. Proletaryanın tarihsel özne rolü, en devrimci sınıf oluşu buradan gelmektedir. Üretim araçlarının mülkiyetinden yoksun, kapitalist sömürünün en özsel ve temel biçimine maruz kalan bir sınıf olarak da proletarya, bu sömürü biçimine son vererek sınıfsal olduğu gibi toplumsal kurtuluşun koşullarını da hazırlar. Sınıflı toplumlara özgü egemenlik ve sömürü ilişkilerinin geldiği noktada, en son biçimi olan kapitalist sömürü ve egemenlik biçimini sona erdirmesiyle her türlü egemenlik ve sömürü biçiminden nihai kurtuluşun koşul ve olanaklarını da yaratmış olur; dolayısıyla proletarya, bir sınıfın egemenliğinin yerine bir başka sınıfın, kendisinin egemenliğini geçirmek gibi bir amaçla değil tamamen nesnel koşulları gereği her türlü sınıf egemenliğine son vermek gibi bir amaçla hareket eder; evrensel kurtuluşun, sınıfların olmadığı bir dünyanın yolunu açar. Proletaryayı tarihin gördüğü diğer devrimci sınıflardan ayıran, onların içerisinde de en devrimci sınıf kılan da bu özelliğidir. Tarihin gördüğü diğer devrimci sınıflardan da ayrı olarak proletarya, kendi sınıf olma durumuna da son vererek, her türlü sınıf egemenliğini sona erdirmiş olarak evrensel kurtuluşun yolunu açacaktır.

Proletarya hareketinin geleceği

Yeni üretim teknolojileriyle birlikte üretimin yeni bir temelde örgütlenişi proletarya saflarında dağıtıcı ve çözücü bir etki yapmaktadır. Dağılma ve çözülmeye yol açan birinci etken, yeni proleterleşme dalgasının yeni kitlesel katılımlarla sınıfta yeni bir oluşuma yol açması, bu yeni oluşum sürecinin sınıfta yol açtığı değişim ve farklılaşmalardır. Proletarya saflarına yeni katılımlar, kırsal alanlardan ve kent varoşlarından küçük burjuvazinin alt kesimlerinden kitlesel düzeyde daha çok vasıfsız veya az vasıflı emek biçimiyle olurken, küçük burjuvazinin orta ve üst, eğitimli kesimlerinden olan katılımlar daha çok kafa emeği -vasıflı ve daha üst vasıflı emek- biçimiyle yine kitlesel düzeylerde ve sınıfsal-toplumsal statü kaybıyla birlikte gerçekleşmektedir.

Her iki kesim için de geçerli olmakla birlikte daha üst bir sınıfsal-statüsel konumdan aşağıya itilen ikinci kategoridekiler için daha çok geçerli olan nesnel olarak işçileşmelerine karşın henüz kendi sınıfsal durumlarına uygun bir bilinçsel yönelim içerisinde olmamaları, düşünce ve duygularıyla, özlem ve beklentileriyle önceki gibi düşünmeleri ve onu sürdürme ve geriye dönebilme arayışı içerisinde olmalarıdır. Sınıflaşma olgusu ve sınıf kimliği açısından bir zayıflığa işaret etmektedir bu. Nesnel olarak, üretim süreci içerisinde buldukları yer itibarıyla işçi sınıfının bir parçası olmalarına karşın, öznel yönden, duygu ve düşünce ve özlemleriyle önceki sınıf konumlarından kopabilmiş değildiler. Aldıkları eğitimin karşılığını alamadıklarını, hak etmedikleri bir muamele ile karşı karşıya olduklarını düşünen, bunun öfkesiyle ve tepkisiyle dolu olan, yakınmayla mücadele arasında gidip gelen yeni işçileşen bu ara sınıf katmanları, kendilerini sınıfın bir parçası olarak düşünmeye ve görmeye ayak dire-

dikleri gibi eskisi gibi kalmakta ısrarlıydılar. Sektörel olarak genişleyip büyüyen, birçok alt sektörü içerisine alan hizmetler alanındaki birçok iş türü (turizm, tezgahçılık...), dağılık iş yapısı ve ortamsal etkiyle burjuva yaşamın çekim alanına girmeye (prim, bahşiş, mağazanın ürününü ucuza alabilme vb. sağlanan küçük avantajlar ve ayrıcalıklar) elverişlidir.

Kırsal alandan, kasabalardan, özellikle Asya'da, sınıfa dev kitleler halinde katılan emekçiler ise, kırsal yaşamın kapalılığından kurtulmuşlardı; çalışma koşullarının ağırlığına ve ücretlerin çok düşük oluşuna karşın bir işe sahip olmanın ve kırsaldaki yoksunluk durumundan ihtiyaçlarını daha çok karşılayabilir duruma geçmiş olmanın düşünüş ve psikolojisine sahiptir bugün. (Bizde de Anadolu'daki KOBİ bölgelerinde de benzer bir durum var. Şimdi benzer bir sürece Kürdistan sokuluyor.) İşçi sınıfı saflarına sayısal ve kitlesel büyük bir katılım sağlayan her iki durum da bu katılımlarla nesnel olarak sınıfın durumunu güçlendirirken sınıfı bilinçsel olarak zayıflatan, önceki homojenitesini kaybettiren, dağıtan ve çözen bir rol oynamaktadırlar. Sınıfı kategorik olarak daha fazla böldüğü gibi, bilinç düzeyinde de sınıf tutum ve davranışından uzak durmaktadırlar. Ekonomik, sosyal, siyasal sınıf mücadelesi temelinde, birlik ve dayanışmadaki gerilemenin, neoliberal propagandanın çözücü ve yeniden biçimlendirici etkisinin sonucu olarak dinsel, milliyetçi, yerel özelliklere dayalı kimlik tanımı, bireysel, grupsal aidiyet arayışları, paternalist ilişkiler sınıf kimliğinin önüne geçebilmektedir. Güven, özgüven, korunma (himaye) arayışlarının yeni adresleri bunlar olmaktadır.

Bununla birlikte, birinci kategoride yer alıp yaşam koşullarının ağırlığıyla harekete geçen emekçi memur hareketinde görüldüğü gibi, eylemlilik süreci onları sınıf olma ve sınıf olma bilinciyle hareket etme yönünde itmektir. Bir bütün olarak da bu çelişkinin -nesnel olarak işçileşmesine karşın sınıf gibi davranma ve düşünmeye karşı direnç- çözümü, tarihseldir ve biraz zaman gerektiriyor olsa da ileriye doğru çözülecek, gelişim niteliksel yönden de daha güçlü bir proletarya hareketinin doğması yönünde olacaktır. Bu yöndeki çözüm geliştikçe de hem niceliksel olarak çok daha büyük sayılara ulaşmış, hem de niteliksel olarak daha eğitilmiş ve aydınlanmaya daha yatkın olan güçlü bir işçi sınıfı hareketi doğacaktır.

Günümüzde işçi sınıfı küresel bir dağılıma sahiptir; ulaştığı sayısal düzey ve yoğunluk, dünyanın büyük bölümünde sınıf olarak öncü konumunu güçlendirmekte ve proletaryanın öncülüğünü diğer bütün emekçi sınıflar ve tüm bir insanlığın geleceği için zorunlu hale getirmektedir. Bugün proletarya, dünya proletaryasıdır. Bütün dünya proleterleri birleşin, çağrısının yanıt alabileceği tarihsel zemin, maddi-sınıfsal toplumsal temelleri güçlenerek ortaya çıkmaktadır. Belirli bir tarihsellik içerisinde proleter sınıf mücadeleleri, tek tek ülkelerle sınırlı olmaktan çıkıp bölgesel ve küresel düzeylere çıkacaktır. Şimdiden bunun öncül biçim ve arayışları gelişmektedir ve gerek sınıfın siyasal öncüsü olarak parti düzleminde, gerekse işçi sınıfı hareketi ve sendikal örgütlenme düzleminde, gelişkin tarihsel deneyimlerin de ışığında proletaryanın tek bir uluslararası devrim ordusu olarak, dünya proletaryası olarak örgütlenişi, böylesi bir örgütlen-

menin girift sorunlarını çözerek gerçekleşecektir. Kapitalist küreselleşmeye ve sermayenin küresel hakimiyet üzerinden güçlendirdiği egemenliğine karşı uluslararası bir mücadele çizgisinden ve dünya proletaryası olarak evrensel bir bilinç- le yanıt verilmediğinde başarı kazanılamaz.

Tarihsel konum itibarıyla proletaryayı güçlendiren bu gelişmeler, uluslar, ülkeler ve bölgeler arasında derin eşitsizliklerin olduğu günümüz dünyasında proletaryayı da saran tarihsel, ulusal, ekonomik, sosyal, kültürel ayırım ve farklar olarak sınıfı içerden vurmaktadır. Kendi içerisinde ulusal ayrımları silememiş, burjuva ulus bilinciyle düşünen proleterlerin içerisinde buldukları bilinçsel durum, yerli işçilerle göçmen işçileri birbirlerinden uzaklaştırmakta, değişik ülkelerin proleterleri, milliyetçi önyargılarla, çalışma, yaşam koşulları ve ücret düzeylerinden gelen farklar da kullanılarak birbirlerine karşı düşmanlaştırılmaktadırlar.

Neoliberalizmin, kimlik ve aidiyet tanımlamalarının cemaatsel, grupsal ve bireysel temellerde yapılması yönündeki etkisi de sınıf içi ayırım ve düşmanlığı körüklemektedir.

Sınıf mücadelelerindeki gelişim eşitsizliği ve tarihsel kazanım farkları, fabrika taşıma şantaj ve uygulamalarıyla, yeni sermaye yatırımlarının işgücü fiyatının en ucuz olduğu ülkelere doğru stratejik olarak kaydırılmasıyla geriye doğru eşitlenmektedir. Tarihi, ekonomik, sosyal, kültürel gelişim düzeyi farklarından dolayı ihtiyaçların kapsam ve bileşiminin ülkelere göre farklılıklar göstermesi ve yeni sermaye yatırımlarının, bunların daha geri düzeyde olduğu ülkelere doğru kaydırılması da sınıfın içerisinde bir rekabet baskılanması yaratmakta, kapitalistlerin, işgücü fiyatını toplamda aşağıya çekmelerine yaramaktadır. İşçi sınıfının kendi içerisinde küresel bir rekabet düzlemine çekilmiş oluşu ve bunu etkisizleştirerek bir örgütlülük ve eylemlilik düzeyine çıkamaması önündeki büyük handikaptır. Bunun sonucu, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve siyasal en çok kazanımlarının olduğu Avrupa ülkelerinde dahi hak kayıpları giderek artmaktadır.

Farklı ülkelerin işçilerinin karşı karşıya oldukları sorunların farklılığı, çalışma, ücret ve sosyal yaşam koşul ve düzeyleri arasındaki farkları sermayenin geriye doğru eşitleme hareketi, ancak iki yönden de geliştirilecek direnişlerle kırılabilir. İşçi sınıfını küresel ölçekte kendi içerisinde rekabete sokarak bölen bu durumu aşacak eylem perspektifi uluslararası düzeyde geliştirilmelidir. Birleşik eylemler, destek eylemleriyle ortak bilincin gelişimi için etkin bir çaba gösterilmelidir. Bu noktada komünist parti ve örgütlerin oynayacakları rol önemlidir. Sınıf sendikalarının örgütlenme parametrelerinden birisini de bu oluşturmaktadır. Onlar başından itibaren salt ulusal değil uluslararası düzeyde örgütlenme perspektifine sahip olmalıydılar. Gelişmiş ülkelerin büyük bir tarihsel tecrübe birikimine sahip işçi sınıfı zorlu mücadelelerle elde ettiği kazanımları sermayeye yem etmemek için direnirken, yeni proleterleşme dalgasının olduğu ülkelerin işçileri ağır çalışma koşulları, düşük ücret ve kötü yaşam koşullarına karşı etkin bir mücadele yürütmelidirler. Gelişmiş ülkelerin işçilerinin sosyal, kültürel yaşam ve bilinç düzeyleri, tarihsel birikimleri ve mücadele deneyimleri büyük hak kayıplarına

boyun eğmeyip daha etkin direnişlere geçeceklerini gösterdiği gibi, yeni proleterleşme dalgasının olduğu Asya ülkelerinin genç işçi sınıfı da çok düşük ücretlerle 10-12 saatlik ağır çalışma koşulları içerisinde çalışma ve yaşamaya karşı kapitalizmin yarattığı ilk çekim etkisinden kurtularak sınıf talepleriyle harekete geçecektir. Güney Kore işçileri böyle bir süreçten geçtiler; Çin'de de vahşice bastırılmalarına karşın direniş filizlenmeleri görülmeye başlandı. Dünya işçi sınıfının tarihsel gelişim eşitsizliklerinden doğan ve farklı ülkelerin proleterleri arasında ücret, yaşam koşulları ve istemleri arasında farklar doğuran farklılıklar azaldığı ölçüde tek bir dünya proletarya hareketinin doğuşu yönündeki gelişim hız kazanacaktır.

Dünya proleterleri arasındaki eşitleme ister ileriye doğru, ister geriye doğru olsun gelişim, bütün dünya proletaryasını ortak bir temelde birleştirecek ve giderek ortaklaşacak hedefler doğrultusunda birleşik bir mücadele yönünde olacaktır. Bu kaçınılmazdır. En kötü olasılık olarak sermayenin geriye doğru eşitleme hareketinin başarı kazanmasıyla sınıftaki çözülmeyi derinleştirerek gerçekleşse dahi küresel ölçekte birleşik bir sınıf hareketinin kaçınılmaz doğuşunu da yaratmış olacaktır. Kuşkusuz proletaryanın öncüsünün görevi, dünya işçilerinin büyük hak kayıplarına uğrayarak çok daha geri düzeylerden mücadelesini başlatmak değil mücadelenin bu kadar geri bir düzeye düşmesine izin vermemektir. Proletaryanın küresel ölçekte mücadelesini örgütleyecek örgütlerinin bugünden oluşturulması, proletaryanın bilinç ve eyleminin her durum ve koşulda bu yönde geliştirilmesi zorunludur. Proletaryanın vatanı yoktur. Proletaryanın amacı sınıfların ve sınırların olmadığı bir dünyadır. Sınırlar, halklar arasında değil sınıflar arasındadır. Burjuvazinin oluşturduğu ulusal çitler, sosyal kültürel farklar, gelişim eşitsizlikleri proletaryayı içerden bölmektedir ve ancak proletaryayı bölen burjuva bilincin sözkonusu şekillenişlerine ve kapitalizmin yarattığı gelişim eşitsizliklerine karşı mücadele edildiğinde dünya işçi sınıfı iç ayrımlarını gidermiş olarak tek bir sınıf halinde sermayenin karşısına dikilebilir.

Önceki vasıflı emek türlerinin daha az vasıflı ve vasıfsız emek türlerine doğru itilmeleri ve yeni vasıflı emek türlerinin ortaya çıkması ve emek organizasyonlarıyla birlikte derinleşen hiyerarşik bölünmeyle oluşan iç ayrımlar ve bileşim olarak daha heterojenleşen bir işçi sınıfı yapısının ortaya çıkması, işçi sınıfını zayıf kılan, sınıf olarak birleşik hareket etmesini önleyen başlıca etkenlerden birisidir. Kafa emeği kullanımı önceki dönemlere göre büyük bir artış göstermektedir ve kafa emekçilerinin çoğunluğu, üretimin örgütlenişi içerisinde, mekansal olarak da kol-beden emekçilerinden ayrıdırlar. Bilgi yoğun üretimin kazandığı önemden dolayı -daha fazla artıdeğer üretmektedirler- ücret düzeyleri ve statü olarak daha iyi durumdadırlar. Daha ayrıcalıklı bir konuma sahiptirler. Sınıf olarak küçük burjuvazinin orta ve üst kesimlerinden gelmekte ve proletarya safalarına yeni katılmaktadırlar. Emek organizasyonlarıyla da grupsal ve bireysel çalışma içerisinde tutulmaktadırlar. Bunların toplamı, vasıflı ve üst vasıflı yeni emek türlerine mesleklere sahip işçileri sınıfın genel kitlesinden ayırmaktadır. Sınıf hareketinin başarısı için bu kesimlerin grev ve direnişlere çekilmeleri belirleyici öneme sahipken sınıf içerisindeki bu nesnel konum farkı

onu içerden vurmaktadır. Sınıf içerisinde bir çelişki ve gerilim etkenidir bu. Kuşkusuz ki çok kısa sürede bütünüyle çözülebilir nitelikte bir çelişki de değildir. Ayrıca yeni işçi aristokrasininin sosyal tabanını da bu yeni işçiler oluşturmaktadır.

Kısa sürede çözülebilir bir çelişki olmamakla birlikte, dünün vasıflı emeğini bugünün vasıfsız emeği haline getiren sermayenin, her türden emeği vasıfsız emek türünden ifade etme yönündeki itkisi sürmektedir. Sermayenin değişen sermayenin toplamında bir azaltma sağlayarak artıdeğer miktarını çoğaltma yönündeki zorunlu itkisi, sadece kol-beden değil, kafa emeğiyle gerçekleştirilen işlerin bir bölümünün de yeni makineler tarafından yapılması yönünde bir geçişe de yol açmaktadır. Ayrıca yeni iş türlerine dönük uzmanlık eğitimi verecek ve istihdam açığını giderip uzman işgücü arzı fazlası yaratmak için eğitim sistemi değişikliği dahil köklü ve hızlı atılımlar gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla bu yeni işçilerin farklı konumlarını ve ayrık tutumlarını aynı şekilde sürdürmeleri mümkün değildir. Ayrıca bu yeni nitelikli işçilerin ücretleri daha yüksek olmakla birlikte sosyo-kültürel gelişim düzeylerine uygun olarak ihtiyaçlarının kapsamı daha geniş, özlem ve beklentileri daha farklı ve ileri düzeydedir. Bu ölçütler içerisinde bakıldığında -ve ürettikleri artıdeğer miktarıyla karşılaştırıldığında- aldıkları ücret yüksek değildir. Onların mücadeleye çekilmelerinde bu faktörler incelenmeli ve dikkate alınmalıdır.

Yeni üretim teknolojilerinin kullanımıyla ortaya çıkan ve yeni emek organizasyonlarıyla derinleştirilen mesleksi-statusel ayrımlar ve daha heterojen hale gelen sınıf içerisindeki iç ayırım ve bölünmeler, sermayenin yeni vasıfsızlaştırma dalgalarıyla azalacaktır. Ayrıca sermayenin nitelikli emekten de aynı zamanda mutlak artıdeğer elde etmek, bunun çalışma sürelerini uzatarak ya da birim süredeki çalışma hızını artırarak artıdeğeri artırma gayretkeşliği, çalışma koşulları açısından sınıfın bütününe birbirine yaklaştırmaktadır. Çalışma süre ve koşullarını hedefleyen eylemler, işçi sınıfının bütününe kesen, birleştirebilecek olan eylemlerdir. İşçi sınıfının doğuşundan bu yana hiçbir zaman bütünüyle homojen bir sınıf yapısı olmadı; kuşkusuz bugün sınıfın iç bölünümü ve ayrımları daha fazladır ve daha kitleseldir. Yeni proleterleşme dalgasının oluşturduğu bir bozunumu da içermektedir. Bununla birlikte sınıf bilincini geliştiren, kendiliğinden sınıf konumu değil sınıfın eylemleridir. İşçi sınıfının farklı bölüklerinin birleşik eylem zemininde varoluşu geliştikçe aralarındaki ayırım ve farklar, ortak bir sınıfsal bilinç ve davranışı yönünde azalıp silikleşecek, sermayenin karşısına birleşik bir sınıf tutumuyla dikilinecektir. İşçi sınıfına yeni katılan nitelikli işçilerle sınıfın önceki kitlesi arasındaki ve çok daha geniş olarak formal (düzenli) ile enformel (düzensiz, dağınık) işlerde çalışan veya tümüyle işsiz durumda olan emekçiler arasındaki ayırım ve çelişkiler, birleşik bir sınıf mücadelesiyle giderilip azaltıldığı ölçüde proletarya burjuvaziye karşı gücünü gösterebilecektir.

Sermayenin yeni proleterleşme dalgası, işçi sınıfı saflarını çözüp dağıtır, daha heterojen bir sınıf yapısına doğru iterken, karşı yöndeki gelişimi de tetiklemektedir. Proletaryanın saflarını yeni katılımlarla genişletip büyük sayılara çıkart-

manın yanı sıra, kafa emeğiyle kol emeğinin bileşiminden doğacak sınıfsal bilinç yönüyle de çok daha güçlü ve gelişkin bir proletaryayı tarih sahnesine çıkartmaktadır. Ayrıca proletarya ilk defa bu kadar büyük sayılara ulaşmıştır ve dünyada ve ülkemizde kentsel nüfusun kırsal nüfusu geçmiş olmasıyla da proletaryanın oransal olarak ulaştığı büyüklükle fiili öncülük konumu da bütün tartışma ve spekülasyonlara yanıt oluşturacak bir netlik kazanmıştır.

Kapitalist üretim ilişkileri geliştiği, genişlediği, etkinlik alanını genişlettiği ölçüde proletaryanın toplumsal sınıfsal konumu da büyüyüp güç kazanmaktadır. Sınıf olarak proletarya ve proletarya hareketinin bugününün ve geleceğinin gösterdiği, çözümlü dağılan bir sınıf yapısı içerisinde nicel ve nitel yönlerden çok daha güçlü ve gelişkin bir sınıfın doğmakta oluşudur. Proletarya, tarihsel rolünü çok daha güçlü yerine getirebilecek bir toplumsal konumu nicel yönden kazandığı gibi, kafa-kol emeği bileşimiyle nitelik yönünden de daha ileri ve daha gelişkin bir öncü sınıfın doğumunu müdelemektedir. Yeni proleterleşme dalgasından çıkartılacak en önemli sonuç, gerek nicel gerekse nitel yönden daha güçlü ve gelişkin bir proletarya hareketinin tarih sahnesine çıkmakta olduğudur. 20. yüzyılın başları ve ortalarındaki proleter devrimlerden çok daha güçlü ve onların çözmekle karşı karşıya oldukları tarihsel sorunları ilk anda çözüp geçecek ve komünizmin inşasının dolaysız sorunlarıyla uğraşacak sosyal devrimlerin proletaryası olacaktır o.

Üretim ve emeğin toplumsallaşması; bileşik toplumsal emek; kolektif emekçi- kolektif işçi bilinci

Büyük ölçekli üretime geçiş, kapitalist üretimin fabrika temelinde örgütlenişi, kapitalist üretim ve emeğin önceki toplumsallaşmasının bir görünümü olarak fabrikanın, daha büyük fabrikaların, entegre tesislerin ortaya çıkması, bu üretim koşulları içerisinde yer alan işçilerin aralarındaki dayanışma ve birliğin gelişiminde, sınıf içi bağların güçlenmesinde, birlikte eyleme geçmelerinde elverişli bir zemin oluşturuyor, fabrika koşulları işçilerin güçlerinin bilincine varmalarını ve sınıf bilincinin gelişimini kolaylaştırıyordu.

Kapitalist üretimin tümüyle sınıai üretim olmaktan çıkması ve üretimin fabrika temeli korunmakla birlikte üretim koşullarında ortaya çıkan değişiklikler -üretim ve emek organizasyonlarının farklılaşması- işçi sınıfının kendiliğinden mücadele ve eylemlerinin gelişimine, ekonomik mücadelenin gelişimi ve sendikal hareketin de doğuşuna zemin oluşturan önceki elverişli koşulların zayıflamasına yol açtı. Birbirlerinden oldukça farklı özellikler taşıyan üretim dallarının ortaya çıkması, üretimin sektör, bölge, ülke ve küresel ölçekte parçalara ayrılarak gerçekleştirilmesi, ekonomik koşullar, sosyo kültürel fark ve gelişim eşitsizlikleri gibi etkenlerin de eklenmesiyle sınıfı bölen, kendi içerisinde rekabete sokan ve zayıflatan bir dizi gelişme oldu.

Büyük çaplı üretim, sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesini, az sayıda elde toplanmasını hızlandırdığı gibi, sınırlı sayıda işçinin bir arada dağınık bir yapıda üretimi gerçekleştirdikleri önceki manifaktür yapısından farklı olarak

işçilerin büyük sayılarda daha düzenli olarak bir arada buldukları ve çok daha büyük miktarlarda üretimde buldukları fabrika, üretimi ve emeği toplumsallaştırıcı bir rol de oynamaktaydı. Kapitalist üretimin fabrika temeli, onun bu özelliklerini daha belirginleştirip hızlandırmaktaydı. Kapitalist üretim koşullarında; üretimin örgütlenişi ve emek organizasyonlarında ortaya çıkan değişikliklere karşın sermayenin yoğunlaşım merkezileşmesi süreci, bununla birlikte üretimin ve emeğin toplumsallaşması süreci genişleyerek ve hızlanarak sürmektedir. Kapitalist üretim, yeni yeni üretim dallarını da ortaya çıkartarak ve önceki üretim dallarının da alt ve yan sektör oluşumlarıyla genişlemesiyle birlikte çok daha genişleyen bir temele oturmaktadır.

Kapitalist üretimin genişleyen temeli üzerinde eski ve yeni üretim dalları arasında ve her bir üretim dalının kendi içerisinde birbirine bağımlı, iç içe geçmelerin olduğu, biri olmadığında diğersinin de olamayacağı düzeye de ulaşan bir işbölümü vardır. İşbölümünün yeni örgütlenişi, sektörler arasında ve bir sektör içerisindeki -sendikal dille de işkolları arasındaki- bağları eskisine göre kat kat artırmış, çok daha karmaşık ve yoğun bir işbölümü tablosu ortaya çıkarmıştır. Kapitalist üretimdeki genişleme ve büyümenin sonucu, üretim dallarının çoğalarak dal budak salmalarıyla ve aralarındaki ilişkilerin çok daha yoğun ve karmaşık hale gelişiyle birlikte her bir ürünün üretimi ve bir bütün olarak üretim süreci daha toplumsal bir nitelik kazanıyor. Her bir ürünün üretimi ve üretimle ilgili süreçler de daha bileşik hale gelen emeğin de daha toplumsallaştığı süreçler oluyor. Her türlü emek ürünü de bileşik toplumsal emeğin ürünü oluyor.

Kapitalist üretimin teknelci yeni örgütlenişi, hammadde, Ar-Ge, üretim, iletişim, ulaşım, finans ve pazar süreçlerinin bütününe kapsayan bir örgü içerisinde gerçekleştiriliyor; sayılan alanların her biri sermaye genişlemesine bağlı olarak artıdeğer üretimi alanları haline getirdikleri gibi, ürünün nihai gerçekleşmesi açısından aralarındaki bağlar da eskisine göre artmıştır ve artık tek bir sürecin parçaları haline de gelmektedirler. Dolayısıyla üretimin ve emeğin toplumsallaşması süreci bu alanların tümünü kapsayacak ve içerecek bir genişleme göstermektedir. Kapitalist üretimin başlangıcından itibaren, meta üretimiyle başlayan üretimin ve emeğin toplumsallaşması süreci, çok ileri düzeylere ulaşmıştır; bugün, üretim çok daha toplumsal üretimdir, emek de çok daha toplumsal emektir.

Üretim ve emeğin gitgide artan ölçüde toplumsallaşması, sermaye birikim ve yoğunlaşımına bağlı olarak gerçekleşen nesnel bir süreçtir. Sermayenin sadece banka-sanayi sermayesi olarak değil bütün düzeylerde kaynaşıyor olması, birleşip yoğunlaşımın çok daha geniş ve üst düzeylerde gerçekleşiyor oluşu -aynı zamanda daha çok toplumsal sermaye haline gelmesi- holding, uluslararası tekeller gibi biçimlerle ortaya çıkması, AB gibi üst kapitalist birlik oluşumlarının gerçekleşmesi, bu gelişimi, aldığı biçimleri ve ulaştığı düzeyi gösterir. Üretim ve emeğin toplumsallaşmasının geldiği bu düzey ve aldığı biçimler, mülkiyetin özel kapitalist şekliyle olan çelişkisini daha da belirgin hale getirir.

Sermayenin merkezileşim yoğunlaşması ve giderek daha az sayıda elde toplanması süreciyle birlikte üretimin ve eme-

ğin toplumsallaşması süreci de hızlanarak sürmektedir; kapitalist üretim koşullarındaki değişmelerin daha karmaşık, parçalara ayrılmış bir işbölümünü ortaya çıkartmış olması ve yeni hiyerarşik bölünmeler, üretim dallarındaki çoğalma ve alt sektör oluşumları, üretim ve emeğin toplumsallaşması olgusunu ortadan kaldırmadığı gibi eskisinden de hızlı ve geniş ölçülerde bir toplumsallaşma gerçekleşmekte ve bununla birlikte emek de daha toplumsal bir emek niteliği kazanmaktadır. Kapitalist üretim süreciyle başlayan bireysel emekten toplumsal emeğe geçiş, kapitalist üretimdeki genişleme, üretim dallarının çoğalıp dal budak salmaları ve aralarındaki ilişkilerin yoğunlaşmasıyla birlikte artan, genişleyen ve daha karmaşık hale gelen, daha içiçe bir nitelik kazanan işbölümü koşulları, emeği de daha çok toplumsal emek haline getirmektedir.

Üretim ve emeğin toplumsallaşması, her türlü emek ürününün bileşik toplumsal emeğin ürünü olarak gerçekleşmesi süreci, proletaryanın sınıf olarak gelişiminin yeni sürecinin özgül biçimlenmesini, birleşik ve daha gelişkin ve güçlü bir proletarya hareketinin gelişiminin nesnel tarihsel, toplumsal temelini gösterir. Tarihsel olarak bu süreç, toplumun büyük çoğunluğunun proleterleşmesinin, proletaryanın da toplumsallaşmasının sürecidir. Sadece üretim değil emek süreçleri de toplumsallaşmakta, bir ürün, kafa ve kol emeğinin ayrı ayrı veya birleşik, değişik düzeylerde dahil olduğu çeşitli emek türlerinin toplam ürünü olarak, bileşik toplumsal emeğin ürünü olarak gerçekleşmektedir.

Gerek maddi ürün meta üretimi biçimiyle gerekse yararlı etki biçimiyle üretim süreci içerisinde yer alan farklı emek türleri kolektif emek niteliği kazanıp birbirini izleyen ve içiçe geçmiş olarak üretim süreçlerinde yer almakta ve hep birlikte kolektif emekçiyi oluşturmaktadırlar. Emek süreçlerinin ortaklaşa bir nitelik kazanmasıyla her bir ürün kolektif emekçinin ürettiği toplumsal bir ürün özelliği kazanmaktadır. İşçi sınıfı içerisinde temel bir ayırım oluşturan kafa ve kol emekçileri de dahil olmak üzere farklı işleri yapan, farklı üretim dallarında yer alan işçiler işin değişik parçalarını yerine getiriyor olmalarıyla kolektif emekçinin bir parçasıdır. Marx bu gelişimi dahiyane bir bilimsel öngörüyle açıklar: "Doğal bedende kafa ile elin birbirlerine bağlı olması gibi, emek süreci de el emeğini kafa emeği ile birleştirir. Sonraları bunlar birbirlerinden ayrılırlar, hatta can düşmanı olurlar. Ürün, bireyin doğrudan ürünü olmaktan çıkar ve kolektif emekçinin ürettiği toplumsal bir ürün, yani her biri, emek konusu üzerindeki işlemlerin az ya da çok bir parçasını yapan bir emekçi topluluğunun ortak ürünü halini alır. Emek sürecinin bu ortaklaşa (cooperative) niteliği, gitgide daha belirli hale geldikçe, bunun zorunlu sonucu olarak, bizdeki, üretken emek ve bunu sağlayan üretken emekçi kavramı genişlik kazanmış olur. Üretken biçimde çalışmak için artık el ile çalışmanız da gerekmez, kolektif emekçinin bir parçası olmanız ve onun yerine getireceği alt işlevlerden bir tanesini yapmanız yeterlidir."(Kapital C-I) Artık, çok daha açık bir biçimde sadece tek bir ürünün üretimi sürecinde alt işlevleri yerine getiren, işin şu ya da bu parçasını gerçekleştiren emekçilerin ürünlerinin toplumsal bir emek ürünü olduğundan değil çok daha yoğun ve iç içe geçmelerle karmaşık bir işbölümü örgütlenmesi içerisinde gerçekleşen bir toplumsal

üretimden ve bütün üretimin ve bütün ürünlerin bileşik toplumsal emeğin ürünleri haline gelmesinden söz etmeliyiz. Üretim süreci içerisinde bulunduğu yer ve üretimde yer alış koşulları ve biçimi yönünden işçiyi ve sınıfı karakterize eden, sınıf kimliği açısından belirleyici olan bu özelliğidir.

Kolektif emekçi kimliği ve kolektif emekçinin bir parçası olma... Emek türü, yaptığı işin niteliği, bulunduğu üretim dalı/ışkolu ne olursa olsun bir işçinin üretim süreci içerisindeki yer alış kolektif emekçinin bir parçası olarak yer alıştır. Bir emekçi açısından sınıfsal bilinç, kolektif emekçinin bir parçası olduğunun bilincidir. İşçinin bir dizi ideolojik etki ve yanlısamadan kurtularak kendisini sınıfın bir parçası olarak görmesini ve sınıf davranışı içerisine girmesini sağlayacak olan da bu bilinçtir. Üretimin ve emeğin toplumsallaştığı ve her bir ürünün toplumsal emeğin ürünü haline geldiği bu koşullarda, proletarya hareketi açısından en önemli sorun, karşıtlıklar içerisinde gerçekleşen ve geçiş sürecinin kaotikliğini de içerisinde barındıran bu sürecin gelişim yönünden kavranılması ve bu gelişime uygun bir bilinç gelişiminin sağlanmasıdır.

Üretimin ve emeğin toplumsallaşması süreci, emeği de daha bileşik kılarak artan ölçüde toplumsal emek haline getirmektedir; proletaryanın bilinci de buna karşılık gelen bir sınıf bilinci, kolektif işçi bilinci olmalıdır. Kolektif emekçinin bir parçası olduğu bilinci, bir emekçi açısından proletaryanın kendi sınıf durumunun, bugünkü nesnel konumunun bilince çıkartılmasıdır. Bir işçinin ve işçi sınıfının nesnel konumu bu olmakla birlikte bu durumun kavranılması kendiliğinden bir bilinç gelişiminin sorunu olarak görülemez. Nesnel ve öznel, onu kesen ve perdeleyen pek çok karşıt etken vardır ve bu etkenler tarihsel sürece/koşullara içkindirler ve kapsamlı ve yoğun olarak burjuvazinin ideolojik kültürel egemenlik ve etkisi altındaki işçilerin bu bilinci kendiliğinden kazanması olanaklı değildir. Sürecin gelişimi, sınıfın bugün daha heterojen hale gelen yapısını daha homojenleştirici ve sınıfsal karşıtlıkları çok daha açık ve yalın hale getirecek olsa da karşıt ve perdeleyen etkenlerin yoğunluğu, kendiliğinden bu durumun bilince çıkmasına ve ona uygun bir davranış düzeyine çıkmasına yeterli olmayacaktır. İşçi sınıfının kendiliğinden eylemleri bu yönde bir itki sağlayacak da olsa bu eylemlerin kazandıracığı bir bilinç yeterli olmaz, siyasal bir bilinç gereklidir.

Üretim süreçlerindeki bölünme ve karmaşıklaşan işbölümünün daha dağınık ve katmanlı bir sınıf yapısı ortaya çıkartmasına karşın bizzat bu gelişmelerin sonucu olan üretimin ve emeğin toplumsallaşması süreci, sektörel ve ulusal sınırları da yıkarak ve hızlanarak sürmektedir. Üretimin ve emeğin, ulusal, etnik, dinsel, sektörel hiçbir sınır tanımadan toplumsallaşması nesnel bir süreçtir. Kendi mezar kazıcısı olarak kendisiyle birlikte proletaryayı ortaya çıkartan burjuvazi bu sürecin de mimarıdır. Çoğalan, büyüyen, yoğunlaşmış merkezileşen sermayenin daha da genişleyebilmesi, hiç bir engel ve sınır tanımadan, önüne çıkan her türlü engeli bertaraf etmesine bağlıdır. Daha fazla ve çok daha büyük miktarlarda artıdeğer elde edebilmek ve sermayenin emeğe karşı üstünlüğünü yeni koşullarda da sürdürebilmek için gerçekleştirilen sermayenin küresel düzeydeki genişleme

hareketi, ulusal, etnik, dinsel, kültürel sınırları aşındırır, yıkıp geçerken, aynı zamanda egemenliğini koruyucu yeni çitler de oluşturmaktadır. İşçilerin bilinci de hem burjuva ideolojisinin geleneksel biçimlerine takılıdır hem de oluşturulan yeni çitlere. Bundan dolayı, sürecin nesnel gelişimi yönünde, karşıt görünüm ve biçimlenişleri, oluşturulan engelleri de aşarak bilince çıkartılması gereklidir. Bu ise, bilincin kendiliğinden gelişimiyle olamaz.

İşçi sınıfını sektörel, ulusal, uluslararası ölçekte bölen, parçalayan, kendi içerisinde rekabete sokan gerek üretim sürecinden gerek sosyo-kültürel farklardan kaynaklı etmenlere açıklık kazandırılıp, karşı yönde bir bilinç oluşturularak mücadele edilmelidir. Sınıf birliğinin kurulabilmesinin ve işçi sınıfının kendisini ileri düzeyden örgütleyebilmesinin koşuludur bu. İşçi sınıfının örgütlenme perspektifi, gerek sendikal, gerekse siyasal düzeyde yerel, sektörel ve ulusal olanı aşmalı ve bunu gerçekleştirecek bir stratejiye sahip olmalıdır. Emek süreçlerinin organik bir yapı kazanması, bunu bilince çıkartacak işyeri, sektör ve ulusal sınırlılıkları aşan yeni örgütlenme formlarını, ilişki biçimlerini geliştirmeyi gerektiriyor. Ağsal, organik ve bu bütünlüğün parçası olan yeni bir merkezi yapı kazandırılmış örgütsel biçimler geliştirilirken, salt ulusal düzeyde kalmayıp uluslararası düzeyde kapsayacak yeni mücadele eksenleri oluşturulmalı, enternasyonal bir işçi örgütlenmesi olarak da birleşik emek hareketi örgütlenmelidir. İşçi sınıfının nesnel konumu kapitalist üretim sistemi içerisinde tuttuğu yer ve ulaştığı büyük sayılarla güçlenirken, eskisine göre, daha heterojen bir yapı kazanmış olmasının getirdiği iç zayıflıkları yenmesini sağlayacak olan yeni bilinçsel düzeye çıkış ve yeni örgütsel formların geliştirilmesi olacaktır.

İşçi sınıfını sektörel, ulusal, uluslararası düzeyde bölen, sosyal kültürel farklar ve gelişim eşitsizliklerinden doğan zayıflıkların aşılmasında kolektif işçi bilinci belirleyici olacaktır. Kolektif emekçi olarak işçi sınıfı, karşısında sermayenin yoğunlaşmış merkezileşmesi ve giderek daha az sayıda elde toplanmasıyla da sayıları azalmış bir kapitalist sınıfı bulur. Birçok sektörde birlikte faaliyet yürüten holdingler, dev uluslararası tekeller, bu gelişimin günümüzdeki görünümüdür. Bu yöndeki gelişim ilerledikçe sermaye dağılımının oluşturduğu dağınıklık ve görünüm farklılıkları ortadan kalkmaya başlar, azalır, farklı emek türlerine sahip emekçilerin kolektif emekçi kimliği belirginleşir, daha açık hale gelir. Proletaryanın nicel gelişimiyle çözülen ve dağılan diğer (köylülük, kent küçük burjuvazisi) emekçi sınıflara karşı sağladığı sayısal üstünlükle birlikte, sermayenin yoğunlaşmış merkezileşerek az sayıda elde toplanması ve aynı sürecin ürünü olarak bunun tam karşısında gelişen kolektif emekçi, burjuvazi-proletarya çelişkisini de bütün açıklığıyla, daha net bir uzlaşmaz karşıtlık zemininde ortaya çıkartır. Nesnel olanın öznel olarak kavranmasını, bilince çıkmasını kolaylaştıran bir süreçtir bu. Proletaryanın, kolektif emekçi kimliğinin bilince çıkışı kolaylaşacağı gibi, emek-sermaye (burjuvazi\proletarya) çelişkisi de daha açık ve keskinleşen bir antagonizma kazanır.

İşçi sınıfının kolektif emekçi kimliğinin gelişimi ve kolektif işçi bilincinin kazanılması tarihsel bir süreç olduğu gibi, eylemsel bir süreçtir de. Kolektif işçi bilincinin kazanılması,

proletaryanın sınıf deneyimleriyle öğrenmesini sağlayacak eylemsel bir süreç olmakla birlikte kendiliğinden eylemlere bağlı olarak kazanılacak bir bilinç de değildir. Eski biçimiyle bir araya gelme, dayanışma içerisinde olma ve eylemler örgütlemenin koşullarının da zayıflamasıyla yeni bir örgütlülük ve eylem stratejilerini gerektiren bir mücadele düzeyine çıkmanın ve bunun için sınıfın öncülerinin bilinçli faaliyetinin gerekli oluşunun yanı sıra, işçi sınıfının siyasal bilinç gelişimini sağlayacak propaganda ve ajitasyonun içerik yönüyle geliştirilmesi ve yeni bir düzeye çıkartılması da gereklidir. Üretim ve emeğin bugünkü toplumsallaşmasının ortaya çıkarttığı karşıt görünüm ve biçimlenişler, hali hazırda kaotik durum proletarya cephesinden bilince çıkartılmadan sınıf hareketi geliştirilemez. Bunların bilince çıkması ise, bilinçsiz sürece bilinçli bir ifade kazandıracak eylem stratejileri ve örgütlenmeyle, örgün taktiklerle, yeni bir öncüleşme sağlanarak olur. Öncelikle siyasal bilinci gerektiren bir koşuldur bu. Siyasal ajitasyon ve propaganda, öncüleşmeyi sağlayacak ve sınıfın kitlesini bu yönde eğitecek bir kapsam-lıkta olmalı, buna uygun bir içerik kazandırılmalıdır.

Üretimin toplumsallaşması ve ürünlerin toplumsal ürün haline alması, mal üretiminin yanısıra "hizmetler" in, üretim ve ürün bilgisinin metalaşmasıyla üretimin kapsamındaki genişleme ve yeni üretim dallarının ortaya çıkması, kafa ve kol emeği temel bölünümü de dahil olmak üzere, üretimin farklı kollarında yer alan, farklı işlevleri yerine getiren emek türlerinin tümünü kapsayarak üretken emek ve üretken emekçi kavramını genişletmektedir. Her türden ürünü, bileşik toplumsal emeğin ürünü haline getiren ve kolektif emekçiyi geliştiren bu süreç, proletarya içerisinde temel bir bölünüm yaratan ve bugünkü koşullar itibarıyla onu zayıflatan kafa-kol emeği ayırımı ve çelişkinin tarihsel çözümü için nesnel bir zemin oluşturduğu gibi, proletaryanın tarihsel bir çelişkinin (kendiliğindenlik-bilinç) çözümü için de elverişli bir zemin sunar.

İşçi sınıfının günümüzdeki heterojenliğinin, dağınık ve parçalı görünümünün içerisinde yeni bir biçimleniş ve homojenleşme olmaktadır. Proletaryayı tek yanlılıktan kurtaracak, daha bütünsel ve birleşik eylem olanağı kazandıracak bir gelişimdir bu. Kafa emekçilerinin kitlesel düzeyde üretim süreçlerine katılımı, bilinçsel yönden gelişime daha açık bir sınıf yapı ve bileşiminin ortaya çıkışıdır. Onların kazanılmasında sorun, onlara nasıl sömürüldüklerinin anlatılması ve bunun bilincine varmalarını sağlamak değildir. Buna onlar kendileri de fazla zorlanmadan ulaşabilirler. İşçilere nasıl sömürüldüklerini anlatmanın ötesine geçmeyen bir ekonomik ajitasyon, bu yeni işçiler söz konusu olduğunda tümüyle yetersiz olur. Bütünsel bir siyasal bilinç gereklidir. Siyasal ajitasyon başta olmak üzere, ama onunla yetinilmeden ve ona doğru darlaştırılmadan kapitalist egemenliğin tüm biçimlerini, en inceltmiş yöntemlerini açığa çıkartacak biçimde gidilmelidir. Onları saran ve üzerlerinde etkili olan, sisteme bağlayan daha çok bu sonrakilerdir. Meta ilişkilerinin egemenlik alanını genişletmesi ve bütün alanları, gündelik yaşam ve ilişkiler dahil olmak üzere biçimlendirmesinin ideolojik, sosyo-kültürel etkisine karşı mücadele edilmeden program dahil olmak üzere bu konuda alternatif bir yaklaşım, ilişkiler sistemi sunmadan sınıfın bu kesimleri hatta bü-

tünü üzerinde geniş bir etki sağlanamaz. Bugün işçilerin ve bütün emekçilerin sadece sömürüldüklerini, ezildiklerini ve baskı altında tutulduklarını bilmeleri yeterli değildir. Belirli bir mücadele tarihine sahip ülkelerin emekçileri bunları şu veya bu düzeyde bilirler, onlara sadece bunların anlatılması malumun ilanı olur.

Bugün aslında kapitalist üretim ilişkilerinin hakimiyetinin bir biçimleniş olarak toplumsal yaşam ve ilişkiler alanını kapsayan çok daha geniş ve güçlü, katmanlı bir egemenlik sistemi ve bunların bütününe oluşturduğu bir etki vardır. Emekçilerin bilinci ise parçalı bilinçtir; onlar, kapitalist sömürünün, burjuva sınıf egemenliğinin şu ya da bu biçimini görseler dahi başka yönlerden sisteme dahil olmakta, onun bir parçası olmaya devam etmektedirler. Dolayısıyla burada aşılması gereken bu parçalı -son derece eklektik ve değişken olan- bilinç durumudur. Kapsayıcı iç içe geçmiş halkalarla örülü, sistem içileştiren, sınırlandırıcı, katmanlılaşmış burjuva egemenlik sisteminin bütününe karşı bütünsel bir bilinç oluşturmak. Siyasal sınıf bilinci ancak bu bütünsel bilincin kazanılmasıyla olanaklıdır. Ve kuşkusuz bu katmanlı egemenlik sisteminin en zayıf halkalarına saldırılarak. Propaganda ve ajitasyon bu temelde içeriklendirilmelidir.

Proletaryanın kendi sınıf durumunun bilincine varması, bu koşulların bilince çıkmasına, sınıfsal bilinç haline gelmesine bağlıdır. Her işçinin kolektif emekçinin bir parçası olduğu bilinci, ortak bilinç haline getirilip proleter sınıf bilincinin temelini yerleştirilmelidir. Yeni bölünmeler ve iç içe geçmelerle çok daha karmaşık biçim ve görünüm kazanarak gerçekleşen, üretim ve emeğin toplumsallaşmasının bugünkü düzeyden kavranması, her işçiye kolektif emekçinin bir parçası olduğunun bilincinin kazandırılması, proletaryanın sınıfsal tutum ve davranışını belirleyecektir. Kolektif işçi bilinci, proletaryayı, sınıfsal konum ve durumunu yeni bir düzlemde kavramaya çıkartacaktır. Modern bir sınıf olarak, kapitalist üretimin ve sermaye egemenliğinin ulaştığı en son düzeyde üretken sınıf olarak kendi sınıfsal-toplumsal konumunu ve sahip olduğu gücü görmesini, bu gücün bilince çıkmasını sağlar. Kolektif emekçi olarak proletarya, tarihsel toplumsal konumu kapitalizm koşulları içerisinde güçlenmiş, tarihsel toplumsal özne rolünü çok daha güçlü ve etkin oynamaya aday sınıftır. Kolektif emekçi kimliğini bilince çıkartmış bir sınıf olarak proletarya, sadece bir veya bazı ülkelerde değil küresel düzeyde kapitalizmi yıkıp sosyalizmi kuracak, dünya devrimine önderlik edecek, sadece yıkma gücüne değil eskisinden, önceki sosyalizmlerden de ileri bir ekonomik toplumsal sistemi kurma gücüne ulaşmış bir sınıftır.

Proletaryanın tarihsel rolünü oynamaya aday bir sınıf davranışına girmesi de bu bilincin kazanılmasıyla, kolektif işçi bilinciyle olacaktır. Kolektif emekçi kimliği, her işçinin ve sınıf olarak proletaryanın sektörel ve ulusal sınırlılıkların ötesine geçebilmesine, burjuvazinin zerk ettiği ideo-kültürel etkinin, her türden dar görüşlülüğün kırılabilmesini ve süreçteki sınıfı parçalayıcı etkenlerin aşılabılmesini olanaklı kılar. Kolektif emekçi kimliği proletaryaya kendi toplumsal sınıfsal konumunu daha güçlü kavramayı sağlar. Bu bilinçsel düzey, proletaryanın uluslararası düzeyde de tarihsel rolünü

oynayabilmesinin koşuludur. Proletarya, enternasyonalist bir sınıftır ve bu sınıf kimliğine uygun davranışta bulunabileceği koşullar çok daha fazla ortaya çıkmıştır. Kolektif emekçi kimliğiyle dar sınıfsal ve dar ulusal sınırların ötesine geçebilen bir proletarya, kendisini küresel ölçekte konumlandırıp evrensel bir bilinç ve davranış gösterebilir. Eskisine göre kat kat büyük ölçeklerde bir üretimi gerçekleştiren, sayısal olarak da genişleyip yığınsallaşan üretken sınıf olarak proletaryanın karşısında onun ürettiği artıdeğerle çoğalıp büyüyen, sermayeyi elinde tutan, az sayıdaki burjuvazi ve iç içe geçerek tek bir dünya ekonomik sistemi haline gelmiş kapitalist dünya ekonomik sistemini koruyan son derece gelişkin bir egemenlik aygıtı vardır. Bugünkü toplumsal koşullar içerisinde kendi sınıfsal konumunun bilincine varacak ve enternasyonal birliğini örgütleyecek proletarya için hedef, kapitalizmi aşacak daha üst bir toplumsal sistemin, önceki sosyalizm deneyimlerinin de ilerisinde olacak bir sosyalizmin kuruluşu uğrunda savaşmak olacaktır. Tek ülkede ve tüm dünyada! ■

İŞÇİ SINIFI KURULTAYI: GÜÇLERİN ANALİZİ VE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

İşçi sınıfı kurultayı yazılarımızın ilkinde, temel hedef tanımlamasını yaptık. Asgari düzeyde temsil gücüne sahip öncü bir organizasyon olarak Kurultay;

1- İşçi sınıfının yalnızca geçmişteki kazanımlarını ve günümüzdeki öz savunma taleplerini değil, aynı zamanda ve asıl olarak geleceğini temsil etmelidir. İşçi sınıfı hareketinin çözülmekte olan ve buna karşı direnen geleneksel dinamiklerinin yanısıra; genişleyen yeni, orta ve uzun erimli dinamiklerini de tanımlamalıdır. Daha gelişkin bir sendikal-siyasal örgütlenme ve mücadele tarzı için temel çıkarsamaları yapmalıdır.

2- Günümüzde giderek daha heterojen, parçalı, katmanlı ve dağınık bir hale gelen işçi sınıfının stratejik çıkarlar ve bileşim olarak olabildiğince bütünü temsil etmelidir. Türk, Kürt ve diğer uluslardan işçiler; kadın ve erkek işçiler; genç, yetişkin, çocuk ve emekli işçiler; sanayi, hizmet ve tarım işçileri; kamu ve özel sektör, formal ve enformal sektör işçileri; büyük işyeri, KOBİ ve evde çalışan işçiler; çalışanlar ve işsizler; kadrolu, taşeron, geçici, sözleşmeli, kısmi-zamanlı vd. işçiler; öncelikli sektörler başta olmak üzere sektörel yelpaze; büyük işçi havzaları başta olmak üzere işçi sınıfının coğrafi dağılımı (örneğin, bazı yeni gelişmekte olan sanayi bölgeleri vd.); birinci, ikinci, üçüncü kuşak işçiler; proleterleşme sürecindeki kafa emekçileri, yeni yüksek vasıflı çekirdek işçiler; emekçi memurlar, vb. Bazıları sembolik kalacak olsa da olabildiğince herbiri özgün yönleri (sorunları, özellikleri, talepleri, gereksinimleri) ve gelişme dinamikleri (genişliyor mu, daralıyor mu, nasıl bir dönüşüm geçiriyor, hareketlenme potansiyelleri, işçi sınıfının geleceğinde nasıl bir yer tutacak, vb.) içerisinde temsil edilmelidir. Bununla birlikte Kurultay ve hazırlık çalışmaları, çeşitli işçi kesimleri arasındaki rekabete dayalı önyargıları yıkmayı, birbirlerinin talep ve mücadelelerini öğrenmelerini ve sahiplenmelerini, işçi sınıfının bütünsel ve stratejik çıkarlarını kavratmayı esas alacaktır. Bunun öncü bir örneği olarak çok çeşitli kesim, bölge, sektör, kuşak ve ulustan işçilerin ortaklaşa çabası üzerinde yükselecektir.

3- Kurultay çok sayıda işçi toplantısı temelinde hazırlanmalıdır. Kürsüye çıkacak olabildiğince her işçi, belli bir işçi grubunun (en az 5-10 işçi) ortak faaliyetini ve toplantılarında şekillenen ortak iradesini temsil etmelidir. Doğal işçi temsilcileri "tabandan" seçilmelidir. Kendi alanları (sektörleri, bölgeleri ya da kesimleri vd.) adına Kurultay'a sunacakları görüş, istek ve öneriler o alandan olabildiğince çok sayıda işçinin aktif katılımıyla yapılan toplantılarda tartışılmış ve karara bağlanmış olmalıdır. İşçi toplantılarına dayanan doğal temsilcilik sisteminin yanısıra, daha çok sayıda işçinin

katılım ve katkısını sağlamaya dönük olarak, pratik işçi anketi, Kurultay çağrı ve öneri formu, saha araştırmaları, röportaj ve söyleşiler gibi çalışmalar da yapılacak ve sonuçları Kurultay'a sunulacaktır.

Hedeflerimiz geleneksel ve "toplama" işçi kurultaylarının oldukça ilerisinde ve üstünde. Peki güçlerimiz bu ileri ve öncü hedefi gerçekleştirmeye ne kadar yakın?

Sınıf çalışmamızda mevcut durum

Sınıf çalışmamız son 1,5 yılda ağır aksak da olsa bir yeniden toparlanma sürecine girdi. İşçi gazetemiz neredeyse tüm faaliyetlerin dibe vurduğu bir dönemde geriye kalan çok az sayıdaki işçi alanının aşağıdan inisiyatifiyle çıkarıldı, toparlanmada belli bir pay sahibi oldu. Halen istenen düzey ve periyodun oldukça gerisinde olsa da, sürekliliğinin işçi çalışmasının içinden sağlanmış olması önemlidir.

İşçi yoldaşların aktif katılım ve katkılarıyla gerçekleştirilen (iç) Hazırlık Kurultayı'nda sınıf çalışmasının herhangi bir "alan çalışması" olmaktan çıkarılması, tüm faaliyetlerin temeline yerleştirilmesi değerlendirildi.

Daha gelişkin bir sınıf çalışması hedefiyle devrimci sosyalist iktidar perspektifi arasında güçlü bir bağ kuruldu. İşçi sınıfının mevcut durum ve sorunları üzerinde bir ön kavrayış sağlandı. EKK deneyiminden temel dersler çıkarıldı, DSB temel yönelimler itibarıyla yeniden tanımlandı. Kolektifin yüzünü bir bütün olarak devrimci sınıf çalışmasına ve onun yeni ve daha yüksek gereklerine dönmesi gündemleştirildi.

Son iki 1 Mayıs'ta belli başlı 3-4 ildeki kortejlerimizde, işçi bileşiminin ve yeni işçi ilişkilerinin ağırlığı hissedilir ölçüde artmaya başladı.

Bazı bölgelerde, az sayıdaki deneyimli kadrolar ve yanısıra en enerjik aktivistler sınıf çalışmasına ve onun yeni hedef alanlarına sevk edildi. Henüz çok sınırlı da olsa yeni işçi aktivistleri kazanıldı ve işçi ilişkilerinde kısmi bir genişleme sağlandı.

Çukurova Tekstil, Karyer, Grammer, SEKA, Tekel gibi 7-8 direnişte dışarıdan müdahale refleksi ile içeriden inisiyatif geliştirmeyi birleştiren önemli deneyimler yaratıldı. Bazılarında mevziler kazanıldı.

Henüz az sayıda işçi biriminde olsa da, Hazırlık Kurultayı'nın karar ve perspektiflerine uygun olarak birkaç öncelikli sektör ve pilot sanayi bölgesinde iradi ve istikrarlı bir kilitlenme sağlandı.

Devrimci sınıf çalışması henüz çok az fakat artan sayıda kadro ve aktivistte kendi iç dinamizmini, kültürel şekillenişini ve değerlerini yaratıyor. Sınıf çalışmasının az çok istikrar kazandığı bölgelerde tutkulu ve enerjik bir genç işçi kadro kuşağı da kendini hissettirmeye başladı.

Kurultay'ın bir ara halkası olarak tasarlanan "15-16 Haziran'ın yıldönümünde 5 kuşaktan öncü işçiler buluşuyor" etkinliği, bir çok ciddi iç zayıflık ve eksikliklerine karşın, zenginleştirilmiş bir perspektif içerisinde yürütülen bir çalışma denemesi oldu. Daha geniş bir ilişkiler ağı içerisinde örgütlenmeye çalışılması; eski birikimleri yeni bir tarzda aktive etmesi; bizim için yeni sayılabilecek bazı alan ve konularda öğrenmeyi ve uzmanlaşmayı dayatması; sınıf hareketi ile komünist hareketin tarihsel doruklarını kaynaştırarak geleceğe verdiği mesaj gibi yönleriyle etkili oldu.

Öğrenci gençlik ve emekçi memur alanlarında da geleneksel ve dar yaklaşımın üstüne çıkan, sarsıntılar ve çözümler içinden gelişen sancılı sınıf dinamiklerini esas alan bir perspektifsel dönüşüm gerçekleştiriliyor.

Tüm bunlar ve burada sayamayacağımız bazı diğer adımlar, sınıf çalışmamızda 1,5 yıl öncesine göre azımsanmayacak gelişme öğeleridir. Ancak sınıf çalışmasının nesnel ve öznel "uzun yokuş"una göre henüz emekleme adımlarıdır. Öyleyse tabloya bir de yapısal zayıflıklar yanından bakalım:

Sınıf çalışmamız (bazılarına yukarıda değindiğimiz dönüşüm öğe ve yönelimlerine karşın), genel olarak, yapısal zayıflıklarını aşmış olmaktan uzaktır. Sınıf pratiği içerisindeki güçlerimiz nitel ve nicel olarak halen çok zayıftır. Az sayıdaki alan dışında, oldukça dağınık durumdadır. Yeni yeni kristalize olmaya başlamış az sayıdaki temel ve alt komite dışında, çoğu alan, hatta bölgede işçi çalışması örgütsüz ve çevre tarzı yürütülmektedir. Yine az sayıda örnek dışında, hedefsiz, perspektifsiz, plansız, örgütsüz/komitesiz, istikrarsız... tek kelimeyle geleneksel, kendiliğindenci çalışma tarzı ve zihniyet egemenliğini korumaktadır. Geleneksel tarzın doğası gereği 1 Mayıs, merkezi ve yerel etkinlik, kendiliğinden işçi hareketlenmeleri çerçevesinde kesitsel canlanma ve kazanımlar olsa da süreklilik sağlanamamaktadır.

İşçi çalışmasının bu en geri ve yüzeysel biçiminde, güçlerin ve ilişkilerin çevreci bir öbikleşmesi vardır. Ancak kendi doğal ya da hedef alanlarında (işyerlerinde, sektörlerinde, bölgelerinde vb.) iradi bir derinleşme ve örgütlenme yönelimi neredeyse yoktur. Kişisel ilişki ve kişisel yönetim anlayışı baskındır. Çalışma ve kişilerin değerlendirilmesi taktik plan ve hedefler üzerinden değil, tamamen subjektif biçimde yapılmakta, bu da enerjinin dörtte üçünün iç sorunlara harcanmasına yol açmaktadır. İşçi aktivist ve ilişkilerinin siyasal-pratik eğitimine eğilmemekte; kendi alanlarına dönük hedeflendirme, görevlendirme, yönlendirme yapılmamakta; öne çıkanlara geliştirici sorumluluk verilmemektedir. Sınıf çalışmasının adeta yegane ölçütü ilişkilere gazete verme, gazete satışına çıkma, bildiri, afiş, eylem ve etkinliklere gelme ve en fazlası "işçi getirme", bunların da en teknik ve biçimsel (dolayısıyla sonuçsuz) yanına indirgenmektedir. Bu tür çalışmalar bile genellikle bir kaç kişi üzerinden yürütülmekte,

onlar da oradan oraya koşturmaktan ne kendini ne çevresindekileri geliştirmeye fırsat bulabilmektedir.

Fiili tasfiyecilik süreci, kendi yağıyla kavrulan çoğu işçi alanında, çevrecilik, gevşeklik, amatörlik, geri duruş eğilimlerini had safhada körüklemiştir. Bizde zayıf olan, sınıf çalışmasının başlıbaşına ve en önemli profesyonelleşme alanlarından biri olduğu düşüncesi, nitelikteki seyrlemeyle birlikte yok olmaya yüz tutmuş ve kafaca ve ruhça gevşekliği beslemiştir. Toparlanma sürecine karşın gevşek, çevreci, yön duygusundan yoksun bir araya gelişler biçiminde bir çok alanda bu durum sürmektedir. Çünkü sınıf çalışmasında da gevşek bir araya gelişler ve çevrecilik tasfiyeciliğin bir sonucu olmakla kalmaz. Artık geleneksel çalışma tarzı ve zihniyetinin kendisi, tasfiyeciliğin önde gelen bir zemini ve durmaksızın yeniden üreticisidir. Geleneksel tarz, sınıf çalışmasının yalnızca pratiğinde değil, siyasal-örgütsel önderlik kademelerindeki istikrarsızlık ve kesintilerle ve en sonu eklektik yapısından çevreciliğe doğru çözülmesiyle miadını doldurmuştur. Ancak yeni ve daha yüksek bir komünist sınıf çalışması, örgütlenmesi ve önderliğinin örnekleri henüz oldukça cılız ve yetersiz olduğundan geleneksel tarz, alışkanlık ve zihniyet olarak birçok alanda gücünü korumaktadır.

İşçi sınıfının geleneksel dinamiklerinin çözülmesi, sınıfın genişleyen mücadeleler temelinde yeniden oluşum dinamiklerinin ise henüz belirginleşmemiş olması; enformel sektör ve düzensiz çalışma biçimlerinin yaygınlığı; birçok işçide geçişli ara sınıf bilinç ve karakterinin varlığı... gibi nesnel etkiler sınıf çalışmasının (bilinç, beceri, irade) çitasını bir bütün olarak yükseltmektedir. Gevşek ve basmakalıp bir çalışmayla sonuç almayı büsbütün olanaksız hale getirmektedir. Ancak bunun üstüne çıkılamadığı durumda, çalışmayı durmaksızın dağıtan ve çevreciliğe sürükleyen bir rol oynamaktadır.

"Zaman zaman parlayıp sönen istikrarsız bir çalışma tarzıyla da (sınıfa dönük) belirli bir ilerleme kaydedebilirsiniz. Ama bu, çoğu kez raslantıların da yardımıyla elde edilen görelî, cılız ve mevzi başarılar olmaktan öteye geçemez. Halbuki bizim için önemli olan, merkezi düzeyde, kalıcı ve istikrarlı bir gelişme sağlamaktır." (Sınıf içindeki çalışmamızın bazı temel zaafı üzerine, Bir Adım Daha)

Kurultay'ın en önemli hedeflerinden birisi, hatta birincisi budur. Artan sayıda kadro ve taraftarın sınıf çalışmasında profesyonelleşmeye, daha gelişkin bir tarz ve anlayışa doğru güçlü ve tutkulu adımlar atmasıdır. DSB'nin sınıfın öncü, bilinçli dinamikleri içinde tohumlandırılmaya ve çekirdekleşmeye başlamasıdır. "Bir yığın hareketi olarak DSB'nin ise öncelikli sektörler, bölgeler ve kesimler başta olmak üzere bir dizi alanda ön dayanaklarının yaratılması ve harekete geçirici dinamiklerin bulunup çıkarılmasıdır. Bütün olarak geleneksel sınıf çalışması, örgütlenmesi ve önderliği tarzının aşılması için köklü bir iç hareketin başlatılmasıdır.

Bu doğrultuda ilerleyen bir içsel dönüşüm süreci gerçekleştirilmezse ne olur? Mevcut güçler "temsil gücüne sahip bir işçi sınıfı kurultayı" hedefinin gerektirdiği zorlu düzeye doğru gelişeceği yerde, kurultay hedefi güçlerin mevcut geri düzeyine doğru uyarlanır. Az sayıda alandaki parlak örneğin

dışında, güçlerin büyük bölümü bildiri, afiş, duyuru, çağrı ve son 2-3 haftaya sıkıştırılmış biçimde teknik organizasyon işlerini yapma ve bulduğu işçiyi apar topar Kurultay'a getirmeye çalışmanın ötesine pek geçmez. Böyle bir Kurultay kuşkusuz içerik olarak benzerlerinden ileri olur, fakat sınıfın öncü dinamiklerine ve arayışlarına da, sınıf çalışma, örgütlenme ve önderlik tarzındaki ileri pratik dönüşüm gereklerine de "dışsal" kalır. Tıpkı Hazırlık Kurultayı'nın kendiliğindenliğe bırakılan; önderlik, örgütlenme ve çalışma tarzında buna uygun düzenlemelerin yapılmadığı bazı kararların uygulanmaması gibi...

Çoğu yoldaşımız, özünde ideolojik bir zaafiyetin belirtisi olan sınıfa yönelim zayıflığını kafaca aştı/aşılıyor. Fakat sınıf çalışmasının büyüyen nesnel zorlukları ile birleşen geleneksel çalışma tarzının frenleyiciliği de her zamankinden ağır. Bunun aşılması sınıf çalışması, örgütlenmesi ve önderliği açısından artık yalnızca bir gereklilik değil, ölüm kalım sorunudur.

Kadro ve aktivistlerin, tüm işçi ilişkilerinin daha gelişkin bir sınıf çalışması için yeniden örgütlenmesi, ilerletilmesi ve dönüştürülmesi zorunludur. Bu her düzeydeki önderliğin asli misyonudur.

"Biz nasılsa herkesi bir biçimde görüyoruz, yapılacakları söylüyoruz" ilkeliliğine ve laçkalığına son verilmelidir. Tüm çalışmalar bütünden planlanmalı ve komiteler aracılığıyla, komite çalışmaları güçlendirilerek yürütülmelidir. Alt alanlar içindeki işçi ilişkileri aktifleştirilerek, kendi alanlarında yeni ilişkilere doğru açılan Kurultay Hazırlık Komiteleri kurulmalıdır. Pilot alanlara dönük komiteleşme hedefiyle özel ekipler oluşturulmalıdır. Gelişigüzel, kişiselliğe dayalı, tanımsız, hedefsiz tek bir aktivist ve ilişki bile kalmamalıdır. Sınıf çalışmasının yeniden örgütlenmesi ve her düzeyde komiteleşme hareketi içinde karşılaşılabilecek sorunlar, sürtünmeler, çevreci alışkanlıklar ve konformizme dayalı ayak diremeler ne olursa olsun ısrarlı ve zorlayıcı olunmalı, komiteli çalışma temel bir değer ve başarı ölçütü olarak kesinkes yerleştirilmelidir. Güçlerin yeniden örgütlenmesi ve düzenlenmesinde, hedefe uygun özellikleri gözetilmeli, engelleyici, dağıtıcı, geriye çekici yanlarına karşı ise kolektif denetim ve dönüştürücülük gerçekleştirilmelidir.

Her kademedeki önderlik, "çalışmanın özü ve içeriğinin derinlemesine ve kapsamlı kavratılması, kadroların kafasında tam bir açıklık sağlama, kadro ve taraftarlarla örgütlü ve dolaylımsız bir ilişki içinde olma ve gerekiyorsa işin pratikte örgütlenmesine fiilen katılıp önderlik etmede duraksamasız davranmalıdır."

Siyasal (kavratma, içeriklendirme, hedeflendirme, eğitim), örgütsel (planlama, güçleri düzenleme, denetim...) ve ruhsal (örnek olma, motivasyonu yükseltme, ruhsal birlik sağlama...) önderlik bütünleştirilmeli ve pratiğe en yakın halkasından yürütülmelidir. Sorumluluğu altındaki tüm güçlerin ilgi, dikkat, istenç, birikim ve yeteneklerini hedefte (ve kademelendirilmiş ara hedeflerde) yoğunlaştırabilmeli, en üst düzeyde toplayıp yönlendirebilmelidir. Düşünsel, ruhsal, becerisel yetersizlik ve hazırlıksızlıkları, dar ve gevşeti-

ci alışkanlık ve önyargılardan kaynaklanan ayak bağlarını, hızla saptamalı ve yaşam tarzlarını bütünden dönüştürerek giderebilmelidir.

Kurultay çalışmaları "şöyle şöyle bir Kurultay yapacağız, hadi gidin bunu işçilere anlatın ve toplantılar düzenleyin" diyerek yürütülemez. Bu durumda, bir ilk heyecan ve hareketlenme sağlansa bile, neyi nasıl yapacağını, nereden başlayıp arkasını nasıl getireceğini bilemeyen güçlerin duvara toslaması, çalışmaların "uyarına gelirse kendiliğindenciliği"ne baskılanıp sönümlenmesi bir olur. Çalışmaların kademe kademe yükselen sürekliliğinin güvence altına alınması, ancak, tüm alanlarda (bölge, sektör, kesim vd.) öne çıkan aktivistlerden gelişen ve genişleyen bir belkemiği yaratılması ile mümkündür. (Tersi de doğrudur: Herhangi bir alanda çalışmalara ne kadar açılım, süreklilik ve örgütlülük kazandırılırsa, öne çıkan kadro ve aktivistlerin, aktifleştirilen ilişkilerin sayısı o kadar artacaktır.)

Pratik mini işçi anketi, alansal (sektör, bölge, kesim) fizibilite (araştırma-inceleme), Kurultay çağrı ve öneri formu gibi araçlar, kademelendirilmiş ara hedefler olacaktır. Bunlar bulunan ya da hedef alanlarda Kurultay çalışmalarına işçilerin halka halka genişletilen katılım ve katkılarına sağlamaya hizmet edecek, Kurultay hazırlık işçi toplantılarına ve hazırlık komitelerine evriltilecektir. Her bir halkada, öne çıkan aktivistlerle neyin, neden, ne kadar zamanda kimlerle, nasıl yapılacağı; benzer örneklerin incelenmesi, deneyim aktarımı ve örnek uygulamalar; bir sonraki halkaya nasıl bağlanacağı, ortaya çıkabilecek sorun ve engellerin nasıl aşılacağı ekseninde pratiğe en yakın halkasından kavratma ve eğitim toplantıları yapılacaktır. Uygulamadaki açılım ve tıkanma noktalarının birlikte değerlendirilmesi ve deneyimlerin kolektifleştirilmesi sağlanacaktır. Her bir halka (örneğin anket, işyeri sorunlarının konuşulduğu toplantı, işçilerle birlikte alan fizibilitesi, bunun sonuçlarının değerlendirildiği Kurultay toplantıları ve hazırlık komiteleri vb.) bir sonrakinin yalnızca nesnel-nicel olanaklarını değil, öznel/nitel gelişme dinamiklerini de yaratmalı, güçlerde ileri doğru bir dönüşümü hissettirmelidir. ■

KAMPANYA AREFESİNDE ÖRGÜT-TAKTİK DİYALEKTİĞİ ÜZERİNE

Yeni bir kampanya

İşçi Hazırlık Kurultayı ve hedefleri ve Demokratik Üniversite Kurultayı ile sürekliliği içinde önümüzdeki dönem gençlik ve bir bütün olarak emekçi kitle hareketini ileriye taşıma temel hedefiyle yeni bir kampanya örgütleyeceğiz. Kampanyamız önümüzdeki dönem açısından tüm çalışmalarımızın ayırt edici temel halkasını oluşturuyor. Gerek siyasal etkinimizin daha da genişlemesi ve güçlenmesi ve gerekse de örgütsel ağımızın yatay ve dikey, her boyutuyla saçaklanması, niteliklenmesi ve değişmesi boyutlarıyla kampanyadan çok şey bekliyoruz.

Yeni bir kampanya örgütlenme arefesindeyiz, bu tip başlangıç aşamalarında, öncelikle kadrosal algılayış biçimlerimiz üzerinde durmakta büyük fayda var. Ortaya atılan politika veya taktiğin nedenleri, niçinleri, hangi siyasal ve sınıfsal atmosferde ortaya çıktığı, sınıf-kitle hareketi açısından önemi, bir bütün olarak devrim güçleri açısından nerede durduğu, içerisinden geçmekte olduğumuz süreç itibarıyla örgütsel gelişimimiz açısından ayırt edici noktaları vb.'ine bakılmadan ilk etapta onun örgütsel araçlarla nasıl ilişkilendirileceği üzerine düşünölmeye başlanır çoğunlukla. Ve buna bağlı olarak da araç ve yöntemler üzerine "kafa yorulur". Bu esasen biçimsel ve dar bir yaklaşımdır. Geleneksel alışkanlığımızdır. Çünkü kampanyanın özellikle siyasal-sınıfsal boyutlarıyla ve oradan da tüm yönleriyle, nedenleri bilince çıkartılmadan ve bunların diğer konularla iç bağlantı halkaları kurulmadan, istediğimiz kadar araç ve yöntemler üzerine düşünelim, istediğimiz kadar kampanyayı örgütsel mekanizmalar üzerine oturtmaya çalışalım konuyu sağlıklı ve gerektirdiği kapsamda çözümlenme ve kavrama şansına sahip olamayız.

Hatırlanacağı üzere, üniversite kurultayımızda Devrimci bir Öğrenci Sendikası'nın kurulması için gerekli birikimi yaratma noktasında önemli bir karar aldık. Dikkat edilirse kurultayda konunun salt biçimsel açıdan tartışılmasının önüne geçmeye çalışarak, öncelikle sendikal tipte bir öğrenci örgütlülüğünden ne anlaşılması gerektiğine, konunun sınıfsal-siyasal önemine vurgular yaptık. Bu açıdan bakıldığında da DÖS'ün kurulması sürecinde tek başına biçime ilişkin çözümlenmeler yapmak ve onu biçimsel bir sorun olarak algılamaktan önce, ona niteliğini verecek gerekli birikimin yaratılması kararımızın ne anlama geldiği üzerine de kafa yorulmalıdır. Çünkü yeni tipte bir öğrenci örgütlülüğünün kurulmasının bugün en ayırt edici noktası onun "tepeden inme" bir model olarak biçimlendirilmesi değil asıl olarak sendikanın üzerine oturacağı sınıfsal-siyasal zemin üzerinden onun bir hareket yaratılarak kurulabilecek olmasıdır. Bu

açıdan bakıldığında da biz önümüzdeki dönem tüm gücümüzle yeni bir gençlik hareketinin yaratılmasına kilitlenmez ve sendikayı da salt biçimsel bir sorun olarak görürsek yapabileceğimiz en büyük hatayı yapmış oluruz ki, bugün devrimci gençlik hareketinin içerisinden çıkamadığı en büyük handikaplardan birisi de bu değil midir?

Bizim özelimizde kampanyalar aynı zamanda kitle çalışmalarının geleneksel ve dar yürütölüş biçimlerinin kırılması ve farklılaşması hedefiyle de ortaya çıktıkları için onu alıp zaten belli bir tıkanma ve sürtünme yaşadığımız eski biçimlerin üzerine oturtmaya çalıştığımızda kampanya daha başlamadan ona yapabileceğimizi en büyük "kötülüğü" yapmış oluruz. Bu her şeyden önce yeni kitle dinamikleri üzerinden yükselmesi gereken kampanyanın tüm farklılığını ve özgünlüğünü yitirmesine neden olur. Oysa ki, her politika ve özellikle de taktik ağırlıklı olanlar, kitle çalışmasında yeni ilişki kuruluş biçimlerini, yeni örgütlenme perspektiflerini, ajitasyon ve propaganda faaliyetimizde yeni ve farklı bir düzleme çıkabilmemizi gerektiriyor. Sadece bu da değil, asıl olarak iç örgütlülüğümüzün-örgütümüzün de yeni sürecin ihtiyaçlarını karşılayacak bir düzleme çıkabilmesi açısından hedefler dolayısıyla yenilenmesi, ona uygun hale gelmesi gerekiyor. Bu noktada da konunun gelip dayandığı yer, örgütsel işleyiş mekanizmalarımız-kadrosal yapımız ve temel kimi konulardaki algılayış biçimlerimiz oluyor.

Örgüt-taktik ilişkisi üzerinde

"... örgüt ve taktik, ayrılmaz bir bütünü iki yanından başka bir şey değildir." (Lenin'in Düşüncesi, Devrimin Güncelliği – György Lukacs)

Marksist-Leninistler'in taktiklere bakış açısı çok yönlü ve kapsamlıdır. En genel anlamıyla taktiklerle (kampanya) kitlelerin ihtiyaçları dönüştürölmeye doğru adım atılır ve yığınlar devrim savaşımını ileriye sıçratabacak olan temel halkalar üzerinden seferber edilmeye çalışılır. Sınıf savaşımının o kesitindeki ihtiyaçları tüm yönleriyle parti tarafından belirlenir ve parti bu doğrultuda sadece kitleleri değil kendisini de, tabir yerindeyse yeniden örgütler. Kadro yapısı ve niteliği de buna bağlı olarak değişmek ve sıçrama yaratmak zordur. Bunu işte tam da devrimin ihtiyaçları emreder ve parti de söz konusu ihtiyaçlar dolayısıyla bilinçli-iradi bir yönelim gösterir, kendisini bilinçli bir yönelimle değişime tabii tutar. Partinin yeniden örgütlenmesi de diyebileceğimiz bu sürece kaynaklık eden asıl olarak taktikte ifadesini bulan sınıf savaşımının-devrimin o kesitindeki ihtiyaçlarıdır. Ki taktik tam da bu kesitte devrim ve sosyalizm savaşımının yaşamsal ihtiyaçlarıdır.

Şimdi, yeni bir kampanya arefesinde olduğumuz şu günlerde o yüzdendir ki, yeni bir zemin üzerinden yürütülmeye çalışılacak kitlelerin bilinçlendirilmesi faaliyetine örgüt de yeni bir bakış açısı ekseninde, gerek iç yapısını ve gerekse de kadro tipolojisini -tam da kitleleri dönüştürme sürecinde- değiştirir, geliştirir. Çünkü bunu yap(a)madığında devrimin ve kitle hareketinin yeni düzlemdeki ihtiyaçlarına yanıt olamaz, devrime önderlik edemez. Ve tam da yeni kampanya arefesinde kadrolar-aktivistler ve bir bütün olarak örgüt yapımız değişmeli derken bu her şeyden önce ML ilkeler doğrultusundaki örgüt-taktik ilişkisinin doğru kurulması ilkesi temelinde algılanmalıdır. Kadrolarımız kampanyamızla öncelikle bu doğrultuda bir ilişki kurmalıdırlar. Yani her bir yoldaşımız kendi kadrosal etkinliğini, düzeyini, eksikliklerini, ortaya attığımız taktiğin başarısını etkileyecek birincil faktör olduğu bilinciyle hareket etmelidir. Bu düşünceye sahip olmayan ve kendisini başta günlük yaşamından başlayarak her boyutuyla dönüşüme tabii tutmayan bir kadro vasat bir kadro olduğunu ve bu haliyle devrime önderlik edemeyeceğini ve daha kötüsü giderek devrimin ve örgütsel gelişmenin bir engeli haline geleceğini bilmelidir!

Dikkat edilirse son yazdıklarımız kurultay hazırlık sürecimizde de ihtiyacı vurguladığımız temel konular arasındaydı. Kurultay ile yukarıda sıraladığımız konularda belli bir gelişme ve farklılaşma yarattık. Bugün ise tam da kurultaydan edindiğimiz deneyim ve birikimlerimiz üzerinden daha gelişkin bir kitle çalışmasının ve kadro etkinliğinin yaratılmasına doğru, önceki çalışmalarla sürekliliği içinde yeni bir sürecin örgütlenmesinin ön aşamasındayız. Kurultayla kendimizi geliştirdiğimiz ve değiştirdiğimiz yönlerimiz önümüzdeki sürecin başarısı açısından ne kadar ayırt ediciyse, aynı zamanda kurultay sürecinde aşamadığımız ve bugün hala şiddetle aşılması bekleyen sorunların da kampanya sürecinde aşılması noktasında daha bilinçli bir faaliyet yürütmemiz gerektiğini bilmeliyiz.

Söz konusu değişimi zorlamaya doğru bilinçli-iradi bir yönelimimiz olmazsa taktiğimiz-kampanyamız istediği kadar doğru tespitlerde bulunmuş ve kitle hareketini doğru bir halkadan kavramış olsun başarılı olma şansını kaybedecektir. Böyle bir düzleme kolektif olarak çıkabilmemizin de en önemli halkalarından birisi öncelikle taktiklere ve dolayısıyla da kampanyalara dair tabiri yerindeyse biçimsel düşünme alışkanlığımızdan kurtulmamızdır. Bizim önemli zayıflıklarımızdadır biçimsel düşünme hastalığı.

İçerik-biçim ilişkisi ve bu dolayındaki düşünce alışkanlıklarımız üzerine

İster politikada, ister bilim ya da felsefede; diyalektik düşünce açısından içerik-biçim ilişkisi bir bütündür, birbirinden kopartılarak ele alınamaz. Bunların sadece bir boyutuyla ele alınması yönetsel açıdan yanlıştır. Bu açıdan biçimi doğuran içeriğin kendisidir. Neyi nasıl ve ne çapta tasarlamışsanız, biçim de ona uygun bir düzen ve görünüm kazanmaya başlar. Biçim belli bir içeriğin/niteliğin biçimidir, içeriğinden/niteliğinden bağımsız bir biçim yoktur, olamaz da.

Bizim açımızdan ele aldığımızda, herhangi bir konuyu içeriklendirmeden ona biçim vermeye çalışığımızda ortaya

istediğimiz kadar bütünlüklü bir şey çıkarttığımızı düşünelim, onun altı esasen boş olacaktır. Çünkü biçim belli bir içerik üzerinden anlam kazanır. Biz düşüncemizde biçimi -bilinçli veya bilinçsizce- hep öne aldığımız içindir ki, içerik hep biçimin arkasında kalıyor. İçerik unutuluyor, ki bu da düşünme alışkanlıklarımızdan kaynaklanıyor. Çoğunlukla içeriklendirilmemiş bir biçimi inşaa etmeye çalışıyoruz, o da doğal olarak belli kalıplar üzerinden oluyor. Bu aynı zamanda öncelikle düşüncede olmak koşuluyla, kitle çalışmasında da belli bir donukluğu ve tutukluğu koşullayan önemli bir etmendir. Kitle çalışmasında emme basma tulumba gibi hep aynı araç ve yöntemleri kullanmamızın nedenlerinden birisi de budur. Düşüncede, herhangi bir konunun tasarlama aşamasında, biçimden önce içeriğin öne alınması, öncelikle ele aldığımız konunun iç dinamiklerine nüfuz edebilmemizin olanağını sağlar, ele aldığımız konuyu daha farklı boyutlarıyla anlamamıza olanak verir. Bundan sonra biçimlendirmeye doğru yol aldığımızda, bu sefer belli kalıplar üzerinden değil, içeriklendirdiğimiz konunun iç dinamikleri üzerinden daha yaratıcı ve bütünsel sonuçlar elde edebiliriz.

Ve aslında deneyimle sabittir ki, herhangi bir konuya tek başına biçimsel açıdan yaklaşan birçok kadromuzun giderek daha fazla kafası karışmakta ve onun için artık işin içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Bunu şundan söylüyoruz ki, çeşitli vesilelerle kadrolarımızdan konuya dair o kadar biçimsel ve kafası karışık sorular geliyor ki, bu aslında o kadrolarımızın konuyu anlamaya dair asgari düzlemde bir siyasal bilinç eksikliklerinden değil, düşünmeye öncelikle biçimden başlama alışkanlıklarından kaynaklanıyor. Fakat itiraf etmek gerekir ki, bu ne o ne de bu kadromuzun, bir bütün olarak örgütümüzün önemli darlıklarından birisidir.

Doğal olarak da konuya biçimsel kalıplarla yaklaşıldığında, politikanın veya taktiğin yaşama geçirilme aşamasında da birçok şey ezbere ve düşünülmeden yapılmaya başlanıyor. Bu darlık aynı zamanda süreç içerisinde kampanyanın çeşitli aşamalarda yenilenmesinin ve yeniden üretilmesinin de önüne geçiyor. Oysa o kesitte sınıf ve kitle hareketinin iç dinamiklerini daha içerden kavramaya ve taktiğimizi buradan kurmaya ve onu daha da derinleştirmeye doğru bir bakış açısı geliştirmeye çalışığımızda, öncelikle siyasal ve örgütsel kavrayışımızı da yukarıya çekmiş, kitle hareketini daha içerden dönüştürmeye doğru adım atmış olacağız. Ve tabii böylesi bir yaklaşım örgütsel-kadrosal yaratıcılığımızı da tetikleyeceği gibi asıl olarak kitle çalışmamızın niteliğini değiştirecektir.

Sınıf ve kitle hareketi hiç bir zaman düz bir çizgide ilerlemez. Birçok kez, ortaya attığımız bir politika veya taktiği onun uygulama sürecinde, özüne dokunmadan, farklı uygulama süreçleri itibarıyla yeniliyoruz. Neden? Bunun en önemli nedenlerinden birisi sınıf ve kitle hareketinin/mücadelesinin o kesitindeki ihtiyaçlarının tespiti üzerinden tüm çalışma düzeneğimizin söz konusu ihtiyaçlara cevap verememesi noktasında yenilenmesi gereğindedir. Sınıf ve kitle hareketinin değişim ve gelişim seyrine, iç dinamiklerine bu gözlerle bakıl(a)madığında hep belli bir biçimde takılınp kalınır, görülmek istenen görülür. Bir şeyler değişmektedir veya bizim artık, örgütlenme, kitle çalışması, araç ve yön-

temlerin kullanımı itibariyle farklı bir düzleme çıkmamız gerekmektedir, oysa sürecin değişme dinamiklerine hiç bu gözlerle bakmadığımız için politika veya taktiklerimiz ilk başlarda istediği kadar doğru bir zemin üzerinden kurgulanmış olsun, artık giderek sürecin ihtiyaçlarına yanıt olamamaya başlar. Ve daha tuhaf olanı şudur ki, gerçekte hep kafamızı duvara vurduğumuz halde, bunun hiç bir zaman gerçek nedenlerini göremeyiz. Ne trajik... Kadrolarımız daha hareketli, dinamik ve esnek bir düşünce yapısına sahip olabilmelidirler. Bir çalışmayı yürütürken o çalışmanın başka konularla bağlantılarını otomatik bir refleks olarak bulup çıkartabilmeli ve bunu yaptıktan sonra da buna uygun bir örgütsel çalışma niteliğine geçiş yapabilmelidir. Bu özelliği kazanabilmelidir. Yani bu her yönüyle niteliklenme ve uzmanlaşma sorunudur, diğer bir deyişle, teşbihte hata olmaz, her bir kadromuz yavaş yavaş yürürken çok kısa bir sürede hızlanarak depara kalkabilmeli ve fakat bunu yaparken de sakız çiğneyebilmelidir.

Biçimsel düşünme alışkanlığının diğer bir sonucu da, yukarıdan bekleme alışkanlığının aynı zamanda buradan da beslenmesidir. Çünkü içerikten doğru düşünmeye başladığımızda o politika veya taktiğin tasarlanması aşamasında, şu ünlü "işin mutfağında" yer alma sürecimiz de "kendiliğinden" gelişmeye başlar. Salt biçimden düşünen bir kafa, neyi neden yaptığımıza da doyurucu cevaplar veremez. Ve çalışmanın zor kesitlerinde, artık daha farklı bir düzleme çıkmak gerektiğinde, paralize olmaya ve dağılmaya, motivasyonunun ve konsantrasyonunun kaybetmeye de başlar. Dikkat edilirse, "dağıldım, iç motivasyonumu kaybettim" vb. diyen yoldaşların ağırlıklı bir kesimi biçimsel düşünmeye çok yatkındırlar.

O halde her şeyden önce biçimsel düşünme hastalığı olarak ifade ettiğimiz bu darlığımızdan kurtulmaya doğru bilinçli ve iradi bir çaba sarf edeceğiz. Ve bu bağlamda, eksiklik ve zaaflarımızla uzlaşmaz bir savaşım sürdürürken, bu sürecimizi, ortaya attığımız kampanyanın başarısı ve örgütümüzün kitle hareketine önderlik edebilmesi ile dolaysız bağını göreceğiz. İşte genç komünistlere yaraşan da bundan başkası değildir, onlar kitleleri örgütlerken aynı zamanda da her adımda kendilerini yeniden örgütlerler, yenilerler, kendilerini tüm yönleriyle temelde devrim ve sosyalizmin o kesitindeki ihtiyaçları doğrultusunda bilinçli bir değişime tabii tutarlar. Ve artık ihtiyaçlara cevap vermeyen ve artık devrim için bir engel haline gelen kadrosal yapılarını (devrimci tipolojisi) dönüşüme uğratırlar ve en önemlisi komünizme doğru özgürlük savaşımında öncülük mertebesine ancak ve ancak bunu yaparak yükselirler.

ML biliminin ışığı doğrultusunda bu stratejik düşünceye sahip olacak, bununla savaşım kapasitemizi daha da yükseletecek ve hiç bir gücün ister kendi içimizden gelsin ister düşmandan bizi yenmesine izin vermeyeceğiz, ihtilalcilik ve komünarlık budur. ■

“PROLETARYANIN DAVRANIŞ ÇİZGİSİ”: TAKTİK

Sınıf ve kitle hareketinin durağanlık içerisinde olduğu ve çalkantılı bir siyasal süreçten geçilen bir dönemde, taktik kavrayış ve çalışmaların ona uygun bir perspektifle yürütülmesi, her alandaki çalışmanın güçlü ve doğru içeriklendirilmesinin olmazsa olmaz koşuludur. Tarihsel bir bilinç ve gelecek öngörülerıyla birleşen sağlam ve derin bir stratejik kavrayış ve bugünkü sınıf mücadelesi koşullarının, sınıf ve kitle hareketinin durumu ve siyasal sürecin gelişimine ilişkin, onun doğru çözümlenmesine dayanan, koşul ve durumdaki değişimlere hızla uyum gösterebilecek, saklı olanakları açığa çıkartıp dağınmak üzere toplayabilecek, güçlü ve dinamik bir taktiksel konumlanış olmadan, buna denk bir kavrayış düzeyine çıkılmadan ilerlemek mümkün değildir.

Tarihsel bilinç ve gelecek öngörüsüne sahip olma açısından stratejik perspektiflere güçlü ve içerden bağlılık ne kadar önemliyse, onlarla birleşik ve açılımını onlardan alacak olan bir dönem kavrayışı ve mücadelenin günümüz koşulları içerisindeki yürütülüşüne ilişkin taktiksel politikaların belirlenmesi ve uygulanması da o kadar önemlidir. Birleşik ve bütünsel çözümlere ulaşabilmek, kaotik bir dönemde sağlam bir duruş, mevzilenme ve geleceği elde tutma bu bütünlüğün kurulmasına sıkı sıkıya bağlı olduğu gibi, bugünün durağan ve ağırlaşmış koşullarında yeni politik ve örgütsel hedeflerle yürütülen günlük çalışmanın sabırlı, yaratıcı, enerjik ve sonuç alıcı bir çalışma olarak örgütlenebilmesi de, güçlü bir taktik kavrayışı gerektiriyor. Bundan dolayı, geniş ve güçlü bir arka plan kavrayışı da oluşturarak, taktik ve strateji ilişkisine bütünsel bir bakış ve farklı dönemlerde taktiğin aldığı biçimlerin ele alınışı, günümüz taktiğine ilişkin doğru bir kavrayışın geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Devrimci taktik kavramı

“Taktik, hareketin kabarma ve alçalma, devrimin yükselme ve alçalmasının nispeten kısa dönemi için proletaryanın davranış çizgisini saptamak, eski mücadele ve örgütlenme biçimlerinin ve eski şiarların yerine yenilerini geçirerek, bu biçimleri birbiriyle birleştirerek vb bu çizginin uygulanması için mücadele etmektir. Strateji, diyelim ki, Çarlığa ya da burjuvaziye karşı savaşı kazanma, Çarlığa ya da burjuvaziye karşı mücadeleyi sonuna kadar götürmeyi hedef edinmişse, taktik daha az önemli hedefleri önüne koyar; çünkü onun hedefi, bir bütün olarak savaşı kazanmak değil, devrimin verili yükselme ya da alçalma dönemindeki somut duruma uygun şu ya da bu muharebeyi, şu ya da bu çarpışmayı, şu ya da bu kampanyayı, şu ya da bu eylemi başarıyla gerçekleştirmektir. Taktik, stratejinin bir parçasıdır, ona bağlıdır ve ona hizmet eder.

Taktik, kabarma mı alçalma mı olduğuna göre değişir. Devrimin birinci aşaması boyunca (1903 – Şubat 1917) stratejik plan herhangi bir değişikliğe uğramadığı halde, taktik bu süre içinde birçok kez değişti. 1903-1905 döneminde partinin taktiği saldırı taktiği idi, çünkü devrim kabarıyor, hareket yükseliyordu ve taktik bu olgudan yola çıkmak zorundaydı. Buna uygun olarak, mücadele biçimleri de devrimciydi ve devrimin kabarmasının gereklerine uygundu. Yerel siyasal grevler, siyasi gösteriler, siyasi genel grev, Duma boykotu, ayaklanma, devrimci mücadele şiarları -bu dönemde birbirini izleyen mücadele biçimleri işte bunlardı. Mücadele biçimleriyle birlikte örgüt biçimleri de değişmekteydi. Fabrika komiteleri, devrimci köylü komiteleri, grev komiteleri, işçi temsilcileri sovyetleri, az çok açık bir şekilde faaliyet yürüten bir işçi partisi – bu dönemdeki örgüt biçimleri bunlardı.

1907-1912 döneminde Parti, geri çekilme taktiğine geçmek zorunda kaldı, çünkü o sıralar devrimci hareket geri çekiliyordu, devrim alçalıyordu, ve taktik bu olguyu hesaba katmak zorundaydı. Buna uygun olarak hem mücadele biçimleri hem de örgütlenme biçimleri değişti. Duma’yı boykot yerine -Duma’ya katılma; Duma dışında açık devrimci eylemler yerine – Duma içinde eylemler ve çalışma; siyasi genel grevler yerine – kısmi iktisadi grevler, ya da basbayağı durgunluk. Partinin bu dönemde illegaliteye geçmek zorunda olduğu kendiliğinden anlaşılır; devrimci kitle örgütlerinin yerine ise kültür ve eğitim örgütleri, kooperatifler, sigorta kasaları ve diğer legal örgütler geçti.

Devrimin ikinci ve üçüncü aşamaları için de aynı şey söylenmelidir; bu aşamalar boyunca stratejik planlar değişmeden kaldığı halde, taktik düzinelerce kez değişti.

Taktik proletaryanın mücadele ve örgüt biçimleriyle, bu biçimlerin değişmesiyle, birleşmesiyle uğraşır. Devrimin verili bir aşaması temelinde taktik, devrimin kabarma ve alçalmasına, yükselme ve geri çekilmesine göre birçok kez değişebilir.” (Leninizmin Temelleri, Stalin, İnter Y. s. 88-90, abç)

Stalin’in yalın ve güçlü formülasyonunda ifadesini bulan taktik ve bağlantılı kavramlar -mücadele ve örgüt biçimleri- komünistlerin günlük düşünüş ve pratiğine en geniş kapsamıyla ‘90’lardan itibaren girdi. Bu, devrimci bir öncülük iddiasının somut gereği olarak gündeme getirilen “kitleleşme” stratejik hedefine yönelimin, taktik önderlikte ustalaşma ile sınıf ve kitle hareketinde öncü bir politik güç olma arasında kurulan bağın sonucuuydu. Komünist hareketin ‘90 sonrası kuşakları, mevzi ve olanakları ne düzeyde olursa olsun, siyasal olgu ve gelişmeleri proletaryanın devrimci sınıf

çizgisindeki tanımlanmış taktik konumlanış gerekleri çerçevesinde hareket ettiler. Bu, özellikle işçi-emekçi kitle hareketinin nispi bir yükseliş gösterdiği '90'ların ilk yarısında giderek genişleyen ve derinleşen bir maddi güç olunması ile de bağlantılı olarak, çevre güçler de dahil günlük mücadelenin temel belirleyeni ve ölçeği oldu.

Bununla birlikte, işçi-emekçi kitle hareketinin dönemsel alçalma ve yükselişlerinin tespiti ekseninde öncü nezdinde "proletaryanın davranış çizgisini saptamak", komünistler açısından ne salt '90'lı yıllara ait bir birikimle sınırlıdır; ne de faşizme ve tasfiyeciliğe karşı siyasal tarih sahnesinde ayırdedici yerlerini aldıkları 12 Eylül döneminde uygulanan geri çekilme taktiği ile. Komünistler, ideolojik, siyasal, örgütsel varlıklarını ilan ettikleri 1979'dan başlayarak sınıf mücadelesinin birbirinden siyasal karakteristikleri, örgütsel olanakları ve taktik gereklilikleri bakımından çok farklı dönemlerin siyasal ve örgütsel deneyimine sahiptiler.

Devrimci yükseliş ve saldırı taktiği

Görüldüğü gibi, nispeten alışkın olduğu tarzda "şu ya da bu muharebeyi, şu ya da bu çarpışmayı, şu ya da bu kampanyayı, şu ya da bu eylemi başarıyla gerçekleştirmek" anlamında değil, sınıf ve kitle hareketinin "uzun dalgalar"ındaki taktik konumlanıştan söz ediyoruz. Buradan bakıldığında, esas alınacak olan, son 25-30 yılın ana çizgileri itibarıyla devrimci halk hareketinin yükselişi, 12 Eylül sonrası ağır gericiilik dönemi, '90'ların -Kürt ulusal hareketi ve ortaya çıkan devrimci durum dışındaki- nispi yükseliş süreci ile sınıf ve kitle hareketinin son yıllardaki durağanlık ve iç çözülmesi olarak kategorize edilmesidir.

'75-80 dönemi, karşıdevrim için rejim krizinin de temel unsurlarını oluşturacak tarzda derin bir yönetememe krizi ve hızlı bir siyasal-toplumsal kutuplaşma temelinde devrimci halk hareketinin yükselişi ve sürecin iç savaşa doğru seyretmesi ile karakterizedir. Antifaşist mücadele ekseninde olmak üzere, bu kutuplaşmanın yaygınlık ve derinlik bakımından rengini vermediği tek bir alan, bölge, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin tek bir bölümü yoktu. Ekonomik grev ve direnişler siyasal grev ve direnişleri tetikliyor; her iki mücadele biçimi de giderek yükselen militan örgütlenme, biçim, yöntem ve değerlerle yükleniyordu. İşçi ve emekçiler, faşist saldırganlığa karşı birçok durumda kendiliğinden bir tarzda militan örgütlülüklerin, öz savunma ve saldırı eylemlerinin içerisinde yer alıyorlardı. Kitle hareketinin yaygınlık ve derinliği gibi ritmi de yükseliyor; barışçıl olandan militan ve silahlı biçimlere doğru evriliyordu. Karşıdevrimi işçi, emekçi, öğrenci kitle önderlerinin, grev gözcülerinin vb. katledilmesinden kitle katliamlarına, sivil faşist saldırılardan sıkıyönetime geçiş yapmak -ve en sonu askeri faşist cuntayı tezgahlamak- zorunda bırakan devrimci halk hareketi, yolunu her gün ödediği onlarca bedele karşın sakınmasızca açıyordu.

Bu, 12 Eylül darbesi karşısında alınan dövüşsüz yenilginin gösterdiği gibi devrimci hareketin zaaflarından kaynağını alan tüm iç zayıflıklarına rağmen, işçi sınıfı ve emekçi kitle mücadelesinde devrimci bir yükseliş dönemiymiş ve saldırı taktiğini gerektiriyordu. Bu süreçte kitlelerle geniş ölçekte ilişkileri bulunmamasına, kitleler içerisinde örgütsel açıdan

sınırlı mevzi ve olanaklara sahip olmalarına rağmen, komünistlerin bir bütün olarak siyasal ve örgütsel mevzilenişleri saldırı taktiği içeriğindedir. Ajitasyon-propaganda aynı zamanda faşist darbe sonrasında da özgürlüğünü sağlayacak tarzda yürütülüyor, askeri eylemler, örgüt ve çevre güçlerinin yer aldığı militan gösteriler ve sivil faşistlere karşı yerel mücadeleler örgütleniyor; işçi sınıfı içindeki çalışmanın içeriği ve politik hedefleri, genel bir faşizm karşıtlığından farklı olarak reformizm ve revizyonizme karşı proleter militanlığı geliştirmeyi esas alıyor; böylelikle aynı zamanda kendi güçlerini 12 Eylül'e kafaca, ruhça ve mekanizmaları ile hazırlayıcı bir rol oynuyordu.

Gericilik yılları ve geri çekilme taktiği

Komünistler, 12 Eylül'ü "Hücum!" şiarı ve "her alanda direnme ve dövüşme" çağrısı ile karşıladılar. Bu, yalnızca askeri faşist cuntaya karşı "kendinde" bir sağlam duruş anlamına gelmiyor; cuntanın karşısına devrim güçlerinin, işçi sınıfı ve emekçi kitle hareketinin militan örgütlülük ve birikimleri ile çıkılması hedefleniyordu. Devrimin mevzileri sakınmasızca savunulmalı; emekçi kitlelerin cuntaya karşı başkaldırısının örgütlenmesinde kitlelerin devrim güçlerine duyduğu güvene, kitle bağlarının genişlik ve derinliğine dayanılmalıydı.

Faşist karşıdevrime kendisinin dahi öngörmediği kolay zafer, başta modern revizyonist TKP ve DİSK ağaları olmak üzere açılan oportünist teslimiyet defteri ile sağlandı. Emekçi kitlelerin devrimci yükseliş yıllarında kanla kazanılan tüm mevzi ve değerlerinin bu denli kolay satılığa çıkarılması, öncülerden kitlelere doğru yayılan bir bozgun hali ve psikolojisine yol açtı. Komünistler, saldırı taktiğini nesnel koşullarının ortadan kalktığı tespitini yaparak 1981 ortalarından itibaren geri çekilme taktiğini uygulamaya geçtiler. Devrimin ve kitlelerin mevzi ve değerlerini çiğneyerek terkeden tasfiyeci teslimiyetçilikten farklı olarak komünistlerin geri çekilme taktiği, kitlelerin güvenini kazanmak ve gericilik yıllarından ileriye doğru gelecek köprüsünü kurabilmek için devrimci yeraltı örgütü ve kitle bağlarının her koşulda sürdürülmesini, mülteciliğin reddedilmesini, kitleler içinde devrimci ajitasyon-propagandanın sürekliliğini ve 12 Eylül cellatları karşısında her ne pahasına olursa olsun başeğmeyen militan direnişçiliği, ideolojik teslimiyetin reddini içeriyordu.

Öte yandan bazıları kendiliğinden çıkan fırsatların değerlendirilmesi gibi taktik çıkış ve hamleler de yapıldı. Komünistler, kitle hareketinin 12 Eylül sonrası canlanışını işçi sınıfı ve emekçi kitleler içerisinde ön mevziler yaratarak karşılama zayıflıklarına rağmen, büyük güç kayıplarına uğranılıp örgütsel faaliyetin sürdürülemez hale geldiği aşamaya kadar uzunca bir dönem, 12 Eylül'ün en ağır koşulları içerisinde devrimci strateji ve taktik bütünlüğü içerisinde geri çekilme taktiğini başarıyla uyguladılar. Bununla birlikte '85'te yenilen son merkezi darbeden sonra, faaliyet sürekliliğinin kesintiye uğraması ve uğranılan güç kaybı, sürecin farklılaşmaya başladığı sonraki döneme hazırlıklı, hızlı ve etkin bir giriş engelledi. '86-87'lerden itibaren başlayan yeni kıpırdanmalara, özellikle de '89 sonrasındaki işçi sınıfının ekonomik, faşizm koşullarıyla çelişmesiyle de kısmi demokratik boyut taşıyan eylemlerine sürecin içerisinde yer alarak etkin bir müdahale geliştirilemedi.

Nispi yükseliş ve taktik konumlanış

Taktik ve taktiğin sorunlarının siyasal-örgütsel pratik içerisinde sonraki gündemleşmesi, giderek derinleşen ve genişleyen bir politik maddi güce dayanılmaya başlandığı '90'lı yıllar içerisinde gerçekleşti. Bu, taktikle yapının kendi iç örgütlenişinin belli düzeyde örtüştüğü, birbirini bütünlendiği bir süreçti. Küçük ama çelikten bolşevik bir müfreze olmaktan aynı yapısal sağlamlığın korunduğu kadrosal olarak daha geniş ve daha kitlesel bir yapıya geçiş doğrultusunda atılan adımlarla birlikte taktiksel olarak da daha ileri açılımların yapılabilirdiği, sınıf mücadelesinin gelişme koşullarıyla da örtüşen bir döneme giriliyordu. Bu sürecin özellikle ilk yarısını örgütsel mevzileniş bakımından karakterize eden ise, güç toplama ve -aynı zamanda güç toplamayı da hedefleyen bir kolektif bir kilitlenme olarak kampanyalarda ifadesini bulan- etkin güç toplama taktiğidir.

Kürt ulusal hareketinin militanca gelişimi, '90'ların nispi yükseliş sürecinin hem başlı başına bir unsuru, hem de kendi dışındaki işçi-emekçi kitle hareketi üzerindeki dolaylı ve dolaysız özgürleştirici etkileri ile birlikte ele alınmalıdır. Bu dönem boyunca, talepler, mücadele düzeyi ve biçimleri, örgüt biçimleri açısından farklılık ve kesikliliklere rağmen, Kürt ulusal mücadelesi başta olmak üzere emekçi kitle dinamikleri, azçok zamandaş bir gelişim seyri izledi. İşçi sınıfının 12 Eylül'ün ağır ekonomik rejimine karşı ortaya çıkan Bahar Eylemleri dalgasının sönümlenmeye ve daha çok özelleştirme, taşeronlaştırma vb. ne karşı mücadelelere evrilmeye başladığı noktadan emekçi memur hareketi yükselişe geçerken, bu sürece '94-'95'lerden itibaren antifaşist semt gençliğinin örgütlülük ve eylem kapasitesi bakımından sınırlı hareketi ulandı. Bu süreçte devrimci hareketin kendisi de dahil olmak üzere, kitle bağları, kitleler üzerindeki etkisi yaygınlık ve derinlik bakımından zayıftı; 12 Eylül döneminde kopulan mevzilerin yeniden kazanılması başarısız oldu. Dolayısıyla devrimci hareketin güç ve vizyon kaybıyla birlikte '96 1 Mayıs'ında yakalanan tepe noktası, karşıdevrimin ilk zorlamasıyla kolaylıkla kırılma noktasına dönüştü.

'89-'96 döneminde komünistler açısından güç ve etkin güç toplamanın temel unsuru, iç örgütünün sağlanarak merkezi yapı ve devrimci yeraltının yaratılması ve siyasal-örgütsel çalışmanın daha geniş bir maddi güç temelinde yürütülmeye yüksek bir enerjiyle girişilmesiydi. Örgütsel-kadrosal yapı, II. Konferans, merkezi yayın, parti okulları vb. ile yeni sürece sokulurken, politik, ekonomik propaganda ve ajitasyona yönelik kitle yayın organları, giderek zenginleşen çeşitli biçimlerle devreye giriyordu. Ajitasyon çalışmaları kendi başına yürütülüyor, eylemlerle ve doğrudan eylemlerle birleştirilerek, zenginleşmiş ve güçlenmiş olarak gerçekleştiriliyor, ayrıca iki düzeyde bazı askeri eylemler örgütleniyordu. Kitlesel olanakların sınırlılığına rağmen kitle hareketinin damarlarına kan gitmeye başlaması devrimci kitle çalışmasının daha geniş temelde, daha zengin ve etkin biçimlerle örgütlenmesini nesnel bakımdan olanaklı kılmakla kalmıyor; merkezi faaliyetin alansal-yerel örgütsel dayanakları oluşuyordu.

Sınıf mücadelesinin nispeten elverişli nesnel koşulları ve derinleşen iç örgü ile nispeten artan kitle ilişkileri ağının

varlığı temelinde merkezi politika ve taktikler belirlenip uygulamaya sokulabilirdi. Örgütsel çalışmada kökleşmiş yerel dayanaklar, sendika, kitle örgütü, çevreleyen örgütler vb. ağı üzerinden ilerlenememesi, dar örgüt kabuğunu kırmaktaki zorlanmalar, bunun zihniyetteki, kadro politikasından kitle çalışmasına ve kitlelerle ilişki kuruşu kadar uzanan yansımaları güç toplamanın zayıf karnı olarak kaldı. Bununla birlikte, günlük çalışmanın olanak ve kazanımları ile sınırlı kalınsızın, yerel çalışmanın darlıklarına düşülmeden kitle hareketinin ritmi ile uyumlu, politik olarak onun önünü açacak tarzda, tüm örgüt güçlerinin mevzilenirildiği etkin güç toplama taktiği de yaşama geçirildi: Bunlar, salt politik içerik ve iddiası bakımından değil kitlelerle geniş ölçekte kaynaşma yönünden ve örgütsel kazanımları açısından da önem taşıyan kampanyalardı -'92 koşullarında 50 bin imzanın toplandığı "Kürdistan'da askere gitme!" kampanyası, seçim kampanyaları, çevre güçler dahil tüm güçlerin harekete geçirildiği ajitasyon-propaganda kampanyaları, pazar eylemleri, vd. İşçi sınıfı ve emekçi kitle hareketindeki arayışı, öncülerdeki politikleşme eğilimini ileriye doğru sosyalist yeni bir öncü işçi kuşağı yaratma perspektifiyle ve esnek bir yapı içerisinde örgütlemeyi amaçlayan ve yeni bir deneyim olan EKK, militan çekirdeklerle de sahip olmakla birlikte antifaşist mücadeleyi kitlesel ve politik-stratejik bir temele kavuşturmayı amaçlayan AFMK, örgütü çevreleyen örgütsel açılımlar olarak bu dönemin adımları ve ürünleriydi.

Güç kayıpları, iç örgütünün zayıflaması, kitle bağlarındaki seyrilme, ve içiçe geçmiş örgütsel zayıflıkların -sınıf mücadelesi koşullarının bütünsel değerlendirmesinin ve buna uygun mevzilenmenin yapılması, güçlerin süreklileştirilmiş ve dönemi yaracak hedeflerle donatılması ve bu temelde eğitimi, somut uygulama planlarının yetersizliği vb. - toplama olarak, ayrı, derinleştirici ve belirleyici bir etken olarak da kitle hareketi dalgasının içe kırılması, durağanlaşma ve gerileme sürecine girmesiyle kampanyalar, kitle çalışması boyutuyla geliştirici ve ön açıcı olmaktan çıktıkları gibi, içe dönük olarak da giderek etkisizleştiler. Kitle çalışmasını geliştirici yeni örgütsel açılımlar da gerek çekirdeksel, gerek kitlesel yönden fazla gelişmemiş ve kurumsallaşamamış oluşlarıyla, örgütsel çalışmanın yerel kökleşmiş dayanaklar, ağ ve kitle önderleri temelinde oturtulamamışlığının yanı sıra, yön veren politikaları içselleştirememiş ve bu temelde sağlam bir biçimleniş kazanmamış olarak, alınan darbelerle birlikte hızlı bir erime ve dağılma sürecine girdiler. Yenilen merkezi darbeler, güç kaybı ve erozyonu, yığındaki zayıflıklar, hizbin dağıtıcı etkisi, sınıf ve kitle hareketindeki gerilemiş, devrimci harekete çok kısa bir süre kan taşıyan semt antifaşist gençliğinin hızlı deformasyonu ve bunun etkileri ile, toplam koşullardaki sadece dönemsel olanla da bağlı olmayan değişim, kimi yönlerden ileri ve çok güçlü çıkarımlar da yapılmasına karşın, yeni durumu daha bütünsel olarak değerlendirip ona uygun bir politik-örgütsel mevzilenişe geçilememesiyle de sonrasında, örgütsel yönden de daha ağırbaşlı bir sürece girildi. ■

“GÜÇ TOPLAMA” DİZİSİ

GÜÇ TOPLAMA TAKTİĞİ: KİTLELER VE ÖNCÜ İÇİN

Güç toplama taktiği hangi ihtiyaçtan doğar, hangi temel üzerinde yükselir? Bu soruyu iki yönden sormalı ve yanıtlamalıyız. Ancak bundan da önce vurgulanması gereken, taktiklerin belirlenmesinde, bu ister saldırı, ister geri çekilme, ister güç toplama, savunma (yine gerilla taktikleri içerisinde de yer alan aktif savunma vd) olsun, başta işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin durumu olmak üzere, sınıf mücadelesinin, sınıflar arası-siyasal güçler ilişkisinin nesnel koşullarından yola çıkarak hareket edildiğidir. Taktikler, “fiktif” (kurgusal) bir tarzda ya da öncünün dar anlamda iradesi ile değil; nesnel koşullar üzerinde sınıf ve kitle hareketini öncekinden daha üst düzleme taşımanın, saldırı taktiğine geçişin, proletaryanın iktidarı almasını yakın ve somut bir hedef haline getirmenin koşullarını yaratacak dönüştürücü bir etkide bulunma ve stratejik hedefleri gerçekleştirme perspektifi ile belirlenirler. Strateji-taktik bağlantısı, iktidar hedefini gözden kaybetmeksizin, taktiğin içeriklendirilme ve uygulama gücüne derinlik kazandırılarak ve öncü-kitle diyalektiğinin doğru kuruluşu sayesinde taktiğin işçi-emekçi kitlelerin “davranış çizgisi” haline getirilmesiyle kopmaz bir ilişki içerisinde oluşturulur ve sürekli güncellenip tazelenir.

Gerek sağ (reformizm) gerek sol (maceracılık) oportünizm ile devrimci proletaryanın taktik çizgisini, öne çıkardığı hedef, talep ve sloganları, mücadele ve örgüt biçimlerini bütünsel olarak -içerik ve biçim düzeyinde- ayırdeden de bu temel perspektiftir. Reformizm, strateji ile taktik arasındaki bağıntıyı işçi sınıfı ve kitle hareketini ve partinin mevzilenişini dönemsel koşulların sınırları içerisinde tutarak, kesitsel kılarak kopartır. Partinin önder ve yönetici rolünü “işçi sınıfına yardım etme”ye doğru daraltır ve taktikleri ile işçi sınıfının bilinç ve eyleminin “asgari direnme çizgisinde” kalmasına neden olur; mücadeleyi reformlarla sınırlar. Kitle hareketi ivmeli bir yükseliş halindeyken ona en iyi durumda küçük burjuva devrimci bir çizgide uyarlanıp peşinden sürüklenirken, asli rolünü dalgayı içerden zayıflatıp yumuşatarak oynar. Kitle mücadelesi dalgasının geri çekilişi sırasında emekçilerdeki pasifikasyon, dağılma ve çözülmenin önünü

almak şurada kalsın, mevzilerin dövüşsüz terkedilmesinin başını çeker; ekonomik mücadelelerin dahi imkansızlığını vaaz eder. Güç toplamadan anladığı ise, kitle hareketinin yükseliş sürecini örebilecek, yaygın kitle hareketlerinin, dolaysız politik eylem ve mücadelenin daha üst biçimlerine geçişin yolunu açacak dinamikleri yaratma ve geliştirmeyi öngören değil, içerik-biçim bütünlüğü kitle hareketinin geriye dönük yönünü esas alan “süreç olarak taktik” anlayışdır.

Sol kendiliğindencilik -ve onun en yoğunlaşmış ve sistematik biçimi olan maceracılık- ise taktiği nesnellikten arındırır, somut koşulların somut tahlilini yapmaz ve kelimenin tam anlamıyla “kurgular”. İçinde yaşadığı “sabırsızlık zamanı” dünyasında bu, her ikisi de aynı yerden çıkış almak ve aynı sonucu yaratmak üzere, sınıflar arası siyasal güç ilişkilerinin, işçi sınıfı ve emekçi kitle hareketinin durumunun -taktiğin dayandırılması gereken nesnel temel- ya tamamen devre dışı tutulması, ya tek bir faktöre indirgenmesi veyahut da düpedüz abartılması olarak şekillenir. Objektif-subjektif koşullar ilişkisinin, öncü-kitle diyalektiğinin bu tepetaklak kuruluşu, ifadesini öncünün kendi güçleri -çoğu kez askeri olanakları- ile ölçülen durum ve koşullarına dayandırılan taktiklerde bulur. Bu, emekçi kitle hareketi dalgasının yükseliş süreçlerinde kolayca ayırdedilemese de, kimi durumlarda emekçi sınıfların en geniş kitlelerinin mücadeleye seferber edilmesini ketleyici bir “başını alıp gitme” biçimini alarak iktidarın koparılıp alınmasına zarar verebilir; politik olarak provokatif bir etki yaratan eylemler sonucunda kitle hareketinin gelişiminin tam tersi bir sürece doğru darbelenmesine, güçler dengesinin tersyüz olmasına da yol açabilir. Onun için kitleler “lojistik destek”ten ibarettir. Emekçi kitleler içerisindeki günlük çalışmaya; bunun gerektirdiği amansız solukluluk, sabır, yaratıcılık ve enerjiye düpedüz dudak büker. Taktik politikalarının formülasyonunda ve gerekçelendirmesinde abartılı bir sol söylemle bunu gizler ve içeriği ve kitle hareketinin geliştirilmesi ereğinden soyundurulmuş olarak sürekli olarak “en ileri ve devrimci” olarak gördüğü, ancak öncünün temel güçleri tarafından uygulanabilirliğe sahip bir

eylem çizgisi ile karşıdevrimle “düello”ya girer. Kuşkusuz bunun sonucu emekçi sınıflar içerisindeki dağınıklık ve iç zayıflığın derinleşmesi, öncü ve kitlelerin saflarının bozulması ve kitlelerin düşünüş ve davranışında içselleşmiş, derin köklere sahip reformizm ve uzlaşıcılığın azalmasından başka bir şey olmayacaktır. Zaten günlük kitle mücadelesinin içerisinde emekçilere taşıdığı bilinç de, onun maceracı çizgisi ile hiçbir çelişki oluşturmaksızın, “Olan olması gerektir”-den ibarettir.

Her iki taktik de siyasal arenada her zaman yukarıda tanımlanan “en pür halleriyle” boy göstermezler. Bunun bir nedeni, sağ ve sol kendiliğindenciliğin ideolojik-politik açıdan aynı sınıf dışı zemine oturmakla birlikte, bir dizi etmenin sonucu olarak Marksizm-Leninizm farklı mesafelerdeki -bazıları açıkça karşıt konumda yer alan- versiyonlarının bulunmasıdır. Aynı zamanda, bunlar, kitle hareketini zayıflatıcı rollerini tarihsel bir arka plandan da beslenerek belirli dönemsel koşullarda özgül biçimlenişlerle oynarlar.

O halde bir taktiğin devrimci bir karakter taşıyıp taşımadığının ölçüsü, kendi başına onun geniş kitlelerle kaynaşmayı ne ölçüde hedeflediği ya da mücadelenin en üst talep, slogan ve biçimlerini öne çıkarıp çıkarmaması değildir. Devrimci taktik önderliğin çıkış noktası, Stalin’in taktik tanımının ortaya koyduğu ayırdediciyektir:

“Taktik önderliğin amacı, proletaryanın bütün mücadele ve örgüt biçimlerini benimsemek ve belirli bir güçler ilişkisi içinde, stratejik başarının hazırlanması için gerekli azami sonucu elde etmek için bunlardan hakkı ile yararlanmaktır.” (Leninizmin Sorunları, s. 79)

Öte yandan, taktiklerin belirlenmesi süreci ve içeriği, birbirinden su ve zeytinyağı gibi ayrılmaz. Nasıl ki tarih, bir gu-guklu saatin saat başlarında ötmeye gibi yaşanmıyorsa, farklı dönemsel taktik mevzilenişler de birbirinin unsurlarını içermemezlik edemez. Bunun nedeni, sadece partinin genel olarak bütün taktiklerin paydasını oluşturan stratejik çizgi ve örüntüsü değildir. Bununla bağlantılı olarak ancak her özgül evrede, sınıf mücadelesinin nesnel koşullarına en ileri düzlemde yanıt verme gerekliliği, partinin taktikler arası ilişkilenmeyi de doğru kurmasını zorunlu kılar. İşçi sınıfı ve emekçi kitle hareketinin hızla yükselen ve derinleşen bir çizgi izlediği koşullarda parti saldırı taktiğini esas alırken, iktidarın alınabilmesi için “çoğunluğun kazanılması” hedefine uygun olarak parti, yığınların dolaysız politik eylemine daha geniş bir temel oluşturan ekonomik mücadeleleri de ihmal etmez, yönetir ve destekler. Yine geri çekilme taktiğini gerektiren beyaz terör koşullarında parti mevzilerin sonuna dek dövüşerek savunulması için en ileride konumlanırken, sınıf ve kitle hareketinin canlanmasını hazırlayabilmek ve yeni bir yükseliş sürecine geçiş için, güç toplama taktiğinin unsurlarına da kapılarını bilinçli olarak açar ve bunları biriktirmeye girer. Keza, sınıf ve kitle hareketinin birikimleri, siyasal süreç ve partinin iç koşullarıyla da bağlantılı olarak güç toplama taktiğinin örülüşü de farklı dönem ve hatta kesitlerde farklılaşmalar gösterebilir. (Buna örnek olarak, 23. sayımızda yer verdiğimiz “Proletaryanın Davranış Çizgisi”: Taktik” başlıklı yazımızda güç toplama ve etkin güç toplama

taktiğinin ‘90’lı yıllardaki uygulamasını verebiliriz.) Güç toplama, kimi koşullarda savunma, kiminde ise saldırı taktiğinin unsurlarını içerebilir.

Neden güç toplama?

Sınıf mücadelesinin nesnel koşulları

İşçi sınıfı ve emekçi kitle hareketi, komünist ve devrimci hareket tarafından önü alınıp ters yöne çevrilememiş bir düşüş eğrisinin ürünü olarak bir durağanlık içindedir. Artan ekonomik baskılar ve siyasal sürecin de sertleşmesi ile, emekçi sınıflar örgütlü birikimleri bu durağanlığın kırılmasında son derece yetersiz kalmakta; dağılma ve bozulma unsurları derinleşmektedir. ‘90’lı yılların başlarında birbirleri üzerinde ileriyeye doğru, devrimci, ilerici bir basınç yaratan sınıfsal-siyasal-toplumsal dinamiklerin her biri, bugün ters yönde etkide bulunmaktadır. Sistemin yapısal dönüşümünün yarattığı yıkıcı ve dağıtıcı etki, sınıf ve kitle hareketinin iç zayıflıkları, komünist ve devrimci güçlerin etkisizleşmesi, sendikaların içinin boşalması, bu gerileme ve durağanlığın yaygınlık ve derinliğini artırmaktadır. Kürt ulusal hareketinin bugün GOP denklemleri içerisinde emperyalist ve yerel işbirlikçi güçler arasındaki dengeye oynaması, emekçi sınıflardan iraksayan bir ittifak politikası izlemesi ve Irak Kürdistanındaki durum, ulusal reformist çizgiyi derinleştirmekte ve yoksul Kürt kitlelerinin politik ve moral durumunu ağırlaştırmaktadır. Emekçi memur hareketi, uzun mücadele yılları sonrasında bir üst düzleme geçiş yapamamaya durmuş; hareketi bugüne kadar omuzlarında taşıyan öncü kesimleri nezdinde de bir demoralizasyonu yaşamaktadır. Devletin yeniden yapılandırılmasının temel bir unsuru olarak çekirdek bir memur kitlesi dışında yaklaşık 1.5 milyon emekçinin sözleşmeli statüsüne çekilmesi saldırısının boyutlandığı bir aşamada, bunu verili birikimleriyle dahi karşılayamamaktadır. ‘90’lı yıllarda sınırlı bir gelişim gösteren gençlik hareketi üzerindeki komünist ve devrimci demokratik etki zayıflamış, neoliberalizmin ideo-kültürel etkisi gençlik kitlelerini ağ gibi sarmaktadır. Neoliberal politikalara karşı küçük üretici köylülüğün de katıldığı kitlesel eylemler olmakla birlikte, bunlar tarım kapitalistleri ve zengin köylülerin kontrolü altında gerçekleşmektedir.

Ancak ulusal hareketin gelişimi gibi kimi istisnalar dışında, tüm emekçi sınıf ve tabakaların siyasal davranış, kültür ve biçimlenişinde temel bir etmen olarak elbette ki işçi sınıfının örgütlenme ve mücadele koşulları başa yazılmalıdır. İşçi hareketinin gelişimi, doğası gereği, mücadele birikimleri açısından en zayıf konumdaki emekçi köylülükten diğer emekçi sınıf ve tabakalara dek yığınlar üzerinde proletaryanın -yaklaşık 20 milyonluk- nicel varlığını kat be kat aşan bir etkide bulunur. Yakın tarihimizdeki Bahar Eylemleri örneğinden de görülebileceği gibi, proletaryanın örgütlülük ve eylemi, kolektif davranış ve dayanışma kültürü, kitlelerin farklı kesimlerinde mücadelenin çiçeklenmesine, pasifikasyon ve çözümlenin önünün alınmasına doğrudan etkide bulunur -ve tabii tersi. Sınıf hareketinde ‘92’lerden beri süregelen ve ‘95 sonrası ve özelleştirmelere karşı görece etkili ilk direnişlerden sonra boyutlanan gerileme eğilimi, 2001 kriziyle birlikte yapısal bir kırılmaya dönüştü. Geleneksel sendikal örgütlenme ve mücadele zemini son 10 yılda olağanüstü daralmış ve

etkisizleşmiştir. İşçi sınıfı en güçlü ve eğitici silahlarından biri olan grev ve iş bırakma silahını kullanamaz hale gelmiştir. Emekçi sınıfların verili tüm birikimini ortaya koyduğu 1 Mayıs'lara toplam katılım ise ülke çapında 100 bini güçbela aşmaktadır. Özelleştirmeye karşı direnişler, her bir mücadele mevziinin düşüşünden sonra daha da cılızlaşmakta, bu ise geleneksel sendikal hareketi çözücü rol oynamaktadır. KO-Bİ'lerde ve büyük işletmelerin parçalarında işten atılmalara karşı ve sendikalaşma çabaları biçiminde kendisini ortaya koyan sancılı ve ağır birikim, sınıf hareketi için yol açıcılık ve ileriye çekme gücüne ulaşamamaktadır. İşçi sınıfı, içerisinde bulunduğu dağınıklık, parçalanma ve çözülme, işsizlik ve iç rekabet baskısı altındadır. Bu koşullarda talep en geri noktaya, işini korumaya doğru çekilmiştir. Olağan koşullarda sınıfın en yaygın talebi olan ücret artışı talebi bile son sıraya gerilemiştir. Tüm sınıfı ya da belirli bir işkolunu kapsayan genel talepler yerine, işyeri temelli talepler öne çıkmaktadır.

Neoliberal saldırının işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin koşullarında yarattığı sarsıcı ve yıkıcı etki yaygınlık ve derinlik bakımından tamamlanmış değildir. Bir toplumun yaşamı açısından çok kısa sayılabilecek bir süreç içerisinde sonuçları itibarıyla çok daha şiddetli ve ağır bir yapısal dönüşüm hedeflenmektedir. Emekçi sınıflar için en ölümcül sonuçlarını eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik alanında gösterecek olan özelleştirme saldırısı, bunların başında gelmektedir. Kentsel dönüşüm, sırtı duvara dayanmış kent yoksullarını yaşam alanlarıyla birlikte sistemin paryaları konumuna sokmaktadır. Yeniden yapılandırmanın emekçi memurları ilgilendiren unsurları -çekirdek bir memur kesimi dışında 1.5 milyona yakın emekçi memurun sözleşmeli kategorisine düşürülmesi- çok daha kategoriktir. Aynı biçimde, sistem, rejimin geleneksel politik ve kültürel gericilik birikiminin neredeyse homojen, en kitlesel toplumsal dayanağını oluşturan köylülüğün tasfiyesini hızla tamamlamayı hedeflemektedir.

Bütün bunların anlamı, sınıfsal-toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesi, emek-sermaye karşıtlığının toplumsal ölçekte çok daha net çizgilerle ortaya çıkması, burjuvazinin toplumsal dayanaklarının daralmasıdır. Nispi ve mutlak artıdeğer sömürüsünü yoğunlaştırılması üzerine kurulu neoliberal saldırı, emekçi sınıfların çalışma ve yaşam koşullarını fiziki tükenme sınırlarının gerisine itmiştir. Göreli ve mutlak yoksullaşma ile birlikte, emekçiler, dibi olmayan bir maddi ve kültürel yoksunluk uçurumunda gitgide daha aşağılara doğru seyretilmektedir.

Rejimin karşıdevrimci yeniden yapılanması, ortak paydasını işçi sınıfı ve emekçilerin iradesinin, talep ve özlemlerinin çığnemesinin oluşturduğu, çalkantılı, inişli çıkışlı bir süreç halinde işlemektedir. "Çalkantı"yı yaratan, işçi-emekçi halk hareketi değil; rejimin her düzeydeki kırmızı çizgilerinin emperyalist ve işbirlikçi tekelci sermayenin çıkarları doğrultusunda yeniden çekilmesi, bunun dış ve iç politik düzlemde neden olduğu yapıbozum ve karmaşadır. Karşıdevrimin işçi sınıfı ve emekçi halk kitleleri, yoksul Kürt halkı karşısındaki kırmızı çizgileri, üzerlerindeki politik baskı, denetim, ideokültürel egemenlik eskisine göre çok daha etkin bir tarzda örülüp işletilerek çekilmektedir.

Öte yandan ise, AB süreci, Kürt politikasındaki yeni biçimlendirmeler, vd bizzat onun iç kurulum ve siyasal-toplumsal denge ve dayanaklarında da irili ufaklı sarsıntılar yaratarak gerçekleştirilmekte; karşıdevrimin iki kanadı da bir yandan kendi temalarının örülüşünde yoğunlaşırken, aynı zamanda diğer kanadın siyasal-toplumsal argümanlarını da kısmi bir sahiplenme yoluyla "içerden" etkisizleştirmeye çalışmaktadır. Siyasal arenada, karşıdevrimin farklı kesimleri tarafından, öncüsüz ve yönsüz bırakılmış emekçi sınıfları kimi evrelerde şaşkına çevirecek yoğunlukta rüzgarlar estirilmektedir. Arka planda ise, emekçilerin bu süreçte pasif bir figüran konumunda tutulmasını güvenceye almaktan bir an bile geri durmayan, onların irade ve özlemlerinin ölçüsüz bir güçle bastırıldığı 12 Eylül gibi süreçlerin bilinç, örgütlenme ve ruh hallerinde yarattığı kırılma zeminini besleyen ağır bir politik baskı ve denetim sürekli devrede tutulmaktadır.

Bu noktada, tablonun neoliberal ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel... saldırının burjuvazi cephesinden ulaşılmış ve güncel gerekse de -köylülüğün tasfiyesi vd.- öngörülen hedefleri ile birlikte yorumlanarak görev çıkarılması yakıcıdır. Bugün içerisinde buldukları durağanlık ve iç dağılma ne kadar ağır olursa olsun, emekçi sınıfların yaşamı, düşüncü ve ruh hali içerisinde, kökleri hem derinde hem de yaygın bir hoşnutsuzluk ve öfke birikimi yatmaktadır. Kendilerini insanlık dışı bir yaşama, geleceksizliğe mahkum eden sisteme, özgürlük yoksunluğu ve aşağılanmaya karşı işçi sınıfı ve emekçiler, yoksul Kürt halkı azımsanmayacak bir özdeneyimle doludurlar. Kitlelerin mücadele olanaklarını, rejimin kurduğunu varsaydığı, ancak toprağın içinden akışı süren yeraltı nehir ve derelerine benzetebiliriz. Bu mücadele olanakları, kimi yerlerde yüzeyle yakın, kimilerinde ise için için akıp çağlama biçiminde kendisini ortaya koymakta; ister irili ufaklı kitle eylemleri biçiminde, ister emekçilerin birikim havuzuna usul usul dökülerek onu derinleştirmektedirler.

Daha önemlisi ise, bütün bu hoşnutsuzluk birikimi ile örgütlü bir örüntü içerisinde bulunmaksızın, karşıdevrimci yeniden yapılanmanın ortaya çıkardığı ve önümüzdeki süreçte çok daha belirginleşecek olan daha derin mücadele dinamikleridir. Bugünkü iç dağılma ve zayıflıkları ne boyutta olursa olsun, işçi sınıfının nicel olanın yanı sıra yeni bir iç bileşim temelinde gelişiminin ona kazandıracığı nesnel olanaklar, esnek çalışma rejimine karşı oluşmakta olan birikim, elbetteki bunların başına yazılmalıdır. Ancak sistemin biriktirdiği patlayıcı madde bununla da sınırlı değildir. Özelleştirme vd uygulamalarla birlikte bir bütün olarak emekçi sınıfların yaşam koşullarındaki ağırlaşma, göreli ve mutlak yoksullaşmanın derinleşmesi, gençlikten köylülüğe, Kürt halkından emekçi kadınlara dek sistemle emekçiler arasındaki uçurumu büyütmektedir.

Bir başka ifadeyle; nesnel bir süreç olarak, Kürt ulusu artık "iki ulus"tur; gençlik hareketinin devrimci demokratik birikimlerine iç sınıfsal ayrışmasının sonuçları eklenmektedir; '90'lı yıllardan farklı olarak birkaç metropolle sınırlı olmaksızın emekçi semtlerinde yapısal dönüşüme karşı emekçi halkın direnme çabaları kendisini göstermeye başlamıştır; emekçi memurlar ve çeşitli düzeylerdeki kafa emekçileri çalışma ve yaşam koşullarındaki göreli avantajlarını yitirmek-

tedirler; kadın emeğinin kapitalizm tarafından “görünür” hale getirilmesiyle emekçi kadın ve kapitalizm arasındaki çelişkinin kavranışı nesnelleşmektedir; tüm bunların içerisinde belki de toplumsal bakımdan en kategorik -ve siyasal sonuçları açısından da en ucu açık denebilecek- farklılaşma, emekçi köylülüğü bekleyen büyük tasfiyedir. Tüm bunlar, sermayenin politik vd. merkezileşme ve yoğunlaşmasına denk düzeyde bir devrimci politik önderlik yoğunlaşmasının kitlesel dayanaklarının yaratılması, sınıf mücadelesinin ileri bir düzleme taşınması için de nesnel birikimleri olarak kavranmalıdır.

Emekçi kitlelerde oluşan birikim, neoliberal ekonomik saldırganlık ve sömürüye karşı olanla sınırlı değildir. 2001’de olduğu gibi, hoşnutsuzluk birikimini yüzeye çıkaracak, ülke ekonomisinin bütününe ya da kapitalist ekonominin kilit sektörlerini, vd. kapsayacak kriz unsurlarına -cari açık, konfeksiyon ve deride Çin faktörü, kuş gribi- kapı açıktır ve derin ve kategorik yapısal dönüşüm süreçlerinin de tetiklemeyle bunların etki ve sonuçları derinleşebilecektir. Bununla iççe ve birleşik olarak ise, dolaysız politik eylem kulvarından uzak duran emekçi kitlelerin emperyalist bağımlılık ve köleliğe, faşist zorbalığa karşı yaygın ancak dağınık ve fiilen silikleşmiş politik duyarlılık ve tepkileri yer almaktadır. Devrimci bir pusuladan yoksun emekçi kitlelerin bu birikimleri de liberalizmin ve şoven milliyetçiliğin kapsama alanlarını gitgide daha “popüler” araç ve söylemlere başvurarak genişletmesi, kitle hareketinde radikalizm eşliğinin düşüşü ve aşırı çalışma bunalıtısı altındaki kitleler üzerinde en bayağı ideo-kültürel temaların dahi etkili olabilmesiyle geriye itilmektedir. Ancak kitleler ne depolitizedirler; ne de rejim ve sistemin işleyişi konusunda özdeneyimden yoksundurlar. Savaş karşıtı mücadele deneyiminin de gösterdiği üzere, kendi günlük çaba ve özlemlerine uygunluğu ve yol açıcılığı kavratıldığında, kitlelerle dolaysız politik talepler arasındaki açığı, sanıldığı gibi büyük değildir.

Öncünün durumu

Sorumuzun ikinci yanıtına dönelim: Güç toplama taktiği formülasyonunun temel bir etmeni de, bugün öncünün tarihsel, dönemsel, ideo-politik, örgütsel... bir dizi ve birbirini ağırlaştıran nesnel ve öznel nedene bağlı olarak “güç ve kan kaybına” uğramış olmasıdır. İç örgüsü, omurgası, temel güçleri, taraftar ve çevre güçleri zayıflamış; safları seyrelmiştir. Maddi bir politik güç olarak işçi sınıfı ve emekçi kitlelere öncülük etmek için gerekli mevzi, dayanak ve kitle bağlarından herdeyise tamamen yoksun kalmıştır. Bunların hem bir yansıması ve hem de başlı başına da ağırlık oluşturan bir etmen olmak üzere, “proletaryanın kolektif davranma yeteneği”, disiplini zayıflamış, politik ve örgütsel refleksleri ağırlaşmış, çalışma tarzında politik öncü misyonuna uygun dinamizm, derinlik ve çokyönlülüğü kaybetmiştir.

Çalışması, günlük faaliyeti, devrimci güçler için sürekli eleştiri konusunu oluşturan alışlageldik dar pratiğin de gerisinde, hedef ve yön boşalmasına uğramıştır. Bu durumda parti kendisini yeni bir düzlemde örgütlemek, politik faaliyeti için geniş bir kadrosal ve kitlesel temel yaratmak, çevreleyen örgütleri ile birlikte kitlelerin içerisinde yüzebilecek ve onlarla daha ileri bir zeminde kaynaşabilmek; tüm bunların sonu-

cu olarak da parti faaliyetini her yönden gelişkin bir tarzda yürütebilmek, kitle mücadelesini daha ileri bir düzeye çıkarabilmek için hem iç örgüsünü ve temel güçlerini derleyerek hem de işçi sınıfı ve kitlelerin, emekçi halk gençliğinin, emekçi kadınların, Kürt yoksullarının... içerisinde yeni güçler kazanmak zorundadır.

Ancak yukarıda sınıf mücadelesinin nesnel koşullarını tanımlarken ortaya koyduğumuz gibi, güç toplama taktiğinden kastımız, öncünün güç toplanmasından, ya da genel olarak öncünün konumlanışından ibaret değildir -buna öncü-kitle diyalektiğini taktik bağlamında ele alırken yeniden döneceğiz. O, aynı zamanda işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin güç toplaması, sınıf mücadelesi içerisinde daha ilerden mevzilenmeleri ve sınıf düşmanına karşı mücadelede örgütlenme ve eylem -ekonomik, siyasal, vd- özdeneyimleriyle öğrenmeleri ve özgüven kazanmalarıdır. Şu basit nedenle ki, partinin güç toplama gereğini oluşturan tarihsel ve dönemsel neden ve etmenler, işçi sınıfı ve emekçi kitleler için fazlasıyla geçerlidir.

Sonuç olarak; “partiyi ve devrimi birlikte örgütlemek” belgisine bir gönderme yaparak, güç toplama taktiğini “işçi-emekçi kitle hareketinin yeni bir yükseliş sürecinin örülüşü için devrimci politika ve taktikler üzerinden partinin ve işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin güç toplaması” olarak formüle edebiliriz.

NEREDEN VE NASIL GÜÇ TOPLAMA?

Nereden güç toplama?

Güç nereden toplanacaktır?

Buraya, birincil olarak öncünün kendisini, onun tarihsel gelenek ve birikimlerini, dünyayı yorumlama ve değiştirme gücünün (politik ve örgütsel gücünün) her düzeyde açığa çıkarılmasını, dinamize edilmesini yazacağız. Bir taktiğin yaşam bulması, en başta bu demektir. Kendi özgüçlerini taktik hedefleri etrafında derleyemeyen, taktiği kendi “davranış çizgisi” haline getiremeyen bir öncünün, ne kendisinin ne de kitlelerin güç toplamasını, solğunun örgütlenme ve mücadele ile tazelenmesini ve yeni koşullara hazırlanmasını sağlaması mümkün değildir. O halde, öncünün politik taktik kavrayışı ve örgütlenme düzeyinin yükseltilmesi, toplanması gereken gücün temel bir kaynağını oluşturur. Burada önemli bir dayanak, öncünün ve onun güçlerinin kullanılmayan, saklı potansiyellerinin, kimileri körleşmiş kapasitelerinin açığa çıkarılmasıdır. Öncünün güçlerini taktiğe göre mevzilendirmesi, taktiğin yaşam bulmasının zorunlu koşuludur. Bu, güçlerin olağan konumlanışlarının taktik yönüne çevrilmesinin yanı sıra, taktiğin başarısı için özel görevlendirmelerin yapılmasını içerir. Öncü aynı zamanda taktiğin uygulanışı için tarihsel, dönemsel ve güncel bakımdan avantaj ve olanaklarını ve dezavantaj oluşturan yönlerini tespit etmek, kendisini bu açıdan gözden geçirmek, avantajlarını somut bir güce çevirmek ve zayıflıkların giderilmesi için özel önlemler almak zorundadır. Öncünün işçi sınıfının ileri kesimleri ile bağlarının olmaması, oturmuş kitle çalışmasına dayalı yerel dayanaklarının (işyeri, havza, emekçi semtleri, okullar) zayıflığı, kitle çalışmasında ısrar ve süreklilik yetersizliği, iç dinamizm, tempo ve girişkenlik sorunu, komitelerin nicelik ve nitelik bakımından sınırlılıkları, kampanya deneyimlerinin özümlemesindeki zayıflıklar, vb. nin giderilmesine yönelik eğitsel ve örgütsel-pratik önlemler, yakın yönlendirme ve denetim taktiğe uygun mevzilenmenin sağlanması açısından yakıcıdır.

Yine asli bir unsur olarak, öncü, güçlerinin taktiğin kavranış ve uygulanışındaki birikimlerini değerlendirir. İleri ve gelişkin birikim ve deneyimlerin özümlemesi için güçlerini sürekli ve çok yönlü bir eğitime tabi tutar. Zaten güç toplama taktiğinin kendisi, öncünün çekirdek ve çevre güçlerinin iç eğitiminin artan önemine işaret eder. Eğitim, taktiğe bir arka plan derinliği kazandıracak teorik bir yönü ve taktiğin kapsamına giren konuların kavranmasını içermelidir. Kuşkusuz bununla da yetinilmemeli; eğitim/aydınlatma faaliyeti, öncü kesimleri başta olmak üzere kitlelere yönelik olarak yaratıcı bir biçimde örgütlenmelidir.

İşçi sınıfı ve emekçi kitle hareketinin içerisinde bulunduğu durağanlık koşulları, öncünün taktiği yaşama geçirecek

-güç toplamanın tüm olanaklarını bulup çıkaracak, bunları işleyip derinleştirecek- tarzda mevzilenmesinin önemini kat be kat artırır. Zira bugün, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin içerisindeki çalışmada kolay başarı yoktur. Sert bir toprağı kazmak, gübrelemek ve tohumu yeniden yeşertmek, yedi başlı ejderha ile savaşmak gerekmektedir. Bu her şeyden önce çalışmanın sistemsiz, zayıf ve dağınık olanı toplayabilecek, potansiyel olanı açığa çıkartacak, derin dip akıntıları keşfedebilecek biçimde yürütülmesiyle gerçekleştirilebilir. Sadece emekçilerin eylem, direniş vd kesitlerinde değil, her gün onların içerisinde olacak süreklileşmiş bir çalışmayla; ve öncünün politik kampanyalarını güçlü bir içerikle ve enerjik bir kolektif hareketlilik içerisinde emekçi kitlelere doğru taşımasıyla olabilir.

Bir başka ifadeyle, güç toplama taktiği, gücün yağmurun altına bırakılan bir kovada birikir gibi edilgen, gelişigüzel ve zamana yayılmış bir tarzda birikmesi ile değil, ancak azami düzeyde planlanmış ve hedeflendirilmiş bir çalışma ile yaşama geçirilebilir.(1)

Güç toplama'nın işçi sınıfı ve emekçi kitleler cephesinden temel dayanaklarının başında, başarılı-başarısız kitle mücadelelerinin yarattığı birikim yazılmalıdır. Bugün yaşanan tıkanma ne kadar derin olursa olsun, emekçilerin bütünü ve çeşitli emek bölüklerinin, öncü işçilerin yaşadığı grevler, direnişler, yaşam koşullarını iyileştirmek için ya da doğrudan siyasal taleplerle gerçekleştirdikleri eylemler... ile bugünkü durağanlık arasındaki ilişki iki yönlüdür. Bunlar bir yandan emekçilerde özgüvensizliğin kaynağı iken, aynı zamanda ise en sıradan taleplerini dahi bastıran sisteme karşı öfkeyi beslerler. Aynı kapsamda olmak üzere, işçi hareketinin son 40 yıla yayılmış belirli bir sendikal mücadele geleneği vardır ve bu da içinde olmak üzere edinilmiş deneyimler, kendisini bir tür kendiliğinden ve zayıf halk örgütçülüğüne inmiş olarak göstermektedir. İkincisi, içinde bulunduğu “dip noktası”nda kitleler üzerindeki siyasal ve manevi otoritesi ve kitle bağları ne denli zayıflamış olursa olsun, devrimci mücadelelerin, ödenen bedellerin, devrimci örgütlenme çalışmalarının vd. yarattığı birikim durmaktadır. Bu ikisinin karmaşık bir bileşimi, işçi-emekçilerin ileri ve öncü kesimlerinde daha belirgin bir tarzda, ancak elbette ki devrimci harekete güven-özgüven krizi ile içiçe ortaya koymaktadır.

Üçüncüsü, neoliberal saldırının şiddetlendiği bu geçiş döneminin anomali ve kaotikliği içerisinde çeşitli sınıf ve kesimlerin yeni bir duruma geçişinin yarattığı hoşnutsuzluk ve arayıştır: Emekçi ailelerinin yarısını dahi kapsamayan sosyal güvenlik şemsiyesi tümünden kaldırılmakta; emeğin fiziksel yıpranmaya karşı biricik sosyal güvencesi -sağlık ve emeklilik- yok edilmektedir. Paralı eğitim sistemiyle birlikte eğitim hakkı amansız bir sömürünün konusu haline getirilerek

dinamitlenmekte, paralel olarak “iki eğitim” sistemi ortaya çıkmaktadır. Kentsel dönüşümle birlikte, sistem tarafından bugüne dek bir tür sosyal güvenlik subabı olarak tutulan gecekonduların tasfiyesi, konut ve barınma sorununu yeni bir düzleme taşımaktadır. Sözleşmeli memurluk sisteminin yürürlüğe sokulması dahil olmak üzere, kafa emeğinin daha derin bir artıdeğer sömürüsüne tabi tutulurken aynı zamanda vasıfsızlaşma süreci içerisine girmesi de hayal kırıklığı, hoşnutsuzluk ve mücadele arayışının bir diğer nedenidir. On milyon dolayında köylünün neoliberal tarım politikaları doğrultusunda tasfiyesi öngörülmektedir. Zorla göçettirilmiş Kürt köylüleri, kent varoşlarına yığılmakta, işsiz ve en ağır koşullarda yaşamak ve çalışmak zorunda bırakılmaktadırlar. Bunlar, ayrı ayrı ve bir bütün olarak derin yıkım ve altüst oluşlar oluşturmakta; emekçi sınıflarda fiziksel ve manevi bir yıkım yaratmaktadır.

Daha temelde ise, kriz dinamiklerinin sürekli bir alt besleyen olarak varlığı yer alır. Kitlelerin içerisinde bulunduğu nispi ve mutlak yoksullaşma ve yoksunluk, yığınsal işsizlik bunların başında gelmektedir. İhracata yönelik ekonominin dayandığı, aynı zamanda yine bir aileden birkaç kişinin çalışmasıyla “sosyal güvenlik” etkisi yapan deri, konfeksiyon gibi emek-yoğun sektörlerde Çin faktörü nedeniyle ortaya çıkan istikrarsızlaşma ve kriz dinamikleri de yığınsal işçi-emekçi örgütlenmesi ve eylemleri için nesnel zemini güçlendirmektedir.

Bunlar, yaygın ve dağınık bir birikim, aynı zamanda yılların ortaya çıkarttığı bir yoğunluk ve öfkeyi de alttan alta biriktiren bir toplam oluşturmaktadırlar. Kimi zaman günlük, yerel bir istemin konusu olmakta, kimi zaman da derinlerde yatan bir istek ve özlemden doğan, açığa çıkan ya da çıkmayan bir öfke biçimini almaktadırlar. Küçük derelere de, yeraltı nehirlerine de akacak, taşacak kanallar yaratmak, onları aynı yönde ve bir hedef etrafında toplamak, kitlelerin ihtiyaç ve özlemlerini daha üst mücadelelere yöneltecek bir çizgi üzerinde mücadelenin örgütlenmesi: Güç toplama taktiği budur.

Nasıl güç toplama?

“Süreç” vs “plan olarak taktik”

Güç toplamak derken, içerikte ve biçimde evrimci bir tarzdan, bir başka ifadeyle “süreç olarak taktik”ten söz etmiyoruz. Lenin’in kendi dönemi için belirttiği gibi, “Birçok Rus sosyal-demokrati için işte tam da inisiyatif ve enerji yokluğunun, ‘yeterince kapsamlı bir politik propaganda, ajitasyon ve örgütlenmenin’ yokluğunun, dallanıp budaklanmış bir devrimci çalışma ‘planları’nın yokluğunun karakteristik olduğu bu anda...” (Ne Yapmalı, İnter Y., s. 56) öncünün yalnızca ekonomizm ve kendiliğindencilik politikası olarak değil, kendi çalışmasındaki kendiliğindencilikle de mücadele etmesi zorunludur. En özlü tanımıyla “süreç olarak taktik”te, “Arzu edilen mücadele, olanaklı olan mücadeledir, olanaklı olan mücadele ise şu an yürütülmekte olan mücadeledir”. Bu, öncünün konumlanışında, bilinç, irade unsurunun, özne planların (politika, taktik, sloganlar, örgütlenme biçimleri) ve bunlar üzerinden işçi-emekçi kitle hareketinin bir üst evreye taşınması ve stratejik bağlantılan-

dırma zorunluluğunun en hafif ifadeyle geriye itilmesinden başka bir şey değildir.

Buna karşıt bir tarzda, her tür kendiliğindencilik karşı “plan olarak taktik”, bugünün güç toplama taktiğinin de konusu olan kampanya gibi süreçlerde çok daha fazla geçerli olmak üzere, günlük çalışmanın tempo, ritm, dinamizm ve özel ve alt hedefler kazandırılarak merkezi ve yerel düzeyde, tek tek komiteler ve çevreler... düzeyinde planlanması, hedeflerin belirginleştirilmesi ve güçlerin ona uygun mevzilenmesiyle taktiğin gerçekleşmesi, boşlukların oluşmaması ve oluştuğunda giderilmesi için olmazsa olmazdır. “Plan olarak taktik”, taktiğin kitlelere maledilmesinin önünde engel olarak duran, çalışmada kendiliğindencilik, gelişigüzel ve hedefsizliğin, dinamizm yoksunluğunun panzehiridir.

Ancak, taktiğin uygulanışı, çalışma tarzının, teknik planlamanın, tempo, vd.’nin bir türevine indirgenemez. Taktiğin kavranışında gerek öznel -öncünün örgütlenme düzeyi- gerekse de nesnel bakımdan -kitle hareketinin koşulları- hesaba katılmaksızın, planlamanın “mühendislik kafasıyla” yapılarak bir eylem ve etkinlikler çizelgesinin çıkarılmasına doğru daraltılmasına düşülmemelidir. Bu, taktik kavramlaştırması açısından yanlış olduğu gibi -taktik, bir “teknik proje” değil, siyasal güç ilişkilerine öznel müdahaleye ilişkin bir politik belirlemedir- , politik olarak da devrimci taktiğin gerçekleşmesinin güvencesi değildir. Plan olarak taktiğin aslı iç örgüsü ihtiyaç özlem ve taleplerin birbirleriyle bağlantılandırılması ve kitlelere nasıl götürüleceği, örgütsel biçimler, araç ve yöntemler, yükseltilecek sloganlardır. Çıkış noktası kendi güçlerinin hedeflendirilmesi ve bir zaman ve tempo disiplini içerisine sokulması olsa bile, bunun aksi bir yaklaşım, taktiğin öncünün güçlerinin ve kitlelerin kendi hedeflerini özümlemesi ve ulaşılan siyasal-örgütsel özdeneyim üzerinden yeni hedeflerin ortaya koyulması perspektifi ile çelişir. Bir yükseliş dönemi hatta devrimci durumlar içerisinde dahi parti, kitlelerin kazanılması için onların siyasal özdeneyimlerine, öncünün siyasal ve manevi otorite derecesine, kitlelerin siyasal güveninin kazanılmasına azami önem verir. Bu, güç toplama taktiğinin uygulandığı durağanlık koşullarında daha da yakıcılaşır.

Kitleleri “unutmamak”!

Güç toplama taktiğinin gerçekleştirilebileceği bir tek adres vardır: İşçi sınıfı ve emekçi kitleler içerisinde süreklilik ve yoğunlaşma ve sıçramalar halinde yürütülecek politik kitle çalışması! Kitlelerle öncü arasındaki ilişki açısından, kitleler taktiğin öncü tarafından “uygulama sahası” ve “nesnesi” değil, bizzat onun yaşam bulmasının temel dayanağıdır.

Stalin, “Askeri komutanlık savaşa elinde hazır bir orduyla girerken, parti, kendi ordusunu, bizzat mücadele sırasında, sınıf çatışmaları sırasında, kitlelerin kendileri, kendi öz deneyimleriyle, partinin sloganlarının doğruluğuna, politikanın doğruluğuna inandığı ölçüde kurar” (Leninizmin Sorunları, abç) diyordu:

“Gerçek şudur ki, bir devrimin zaferi için, eğer bu devrim, gerçekten halk devrimiye ve geniş kitleleri kucaklıyorsa,

partinin sloganlarının doğru olmaları yetmez. Bir devrimin zaferi için bir başka vazgeçilmez koşul daha gereklidir, ... kitlelerin kendileri, bu sloganların doğruluğuna kendi öz deneyimleriyle inanmış olmalıdırlar. Sadece o zaman partinin sloganları, bizzat kitlelerin sloganları haline gelirler. ... Eki-min hazırlanması döneminde bolşeviklerin taktiğinin özelliklerinden biri, bu taktiğin kitleleri doğal olarak partinin sloganlarına, ... bizzat devrimin eşiğine getiren, böylelikle de kitlelere, kendi öz deneyimleriyle bu sloganların doğruluğunu duyma, denetleme ve tanıma kolaylığını sağlayan yolları ve dönemeçleri doğru bir biçimde belirlemeyi bilmesiydi. Başka bir deyişle, bolşevik taktiğinin özelliklerinden biri, bu taktiğin şu iki şeyi, partiyi yönetmekle kitleleri yönetmeyi birbirine karıştırmaması, birincisinin yönetilmesiyle ikincisinin yönetilmesi arasındaki farkı açıkça görmesi, ve böylece bu taktiğin, parti yönetiminin değil, aynı zamanda geniş emekçi kitlelerin yönetiminin de bilimi olmasıdır.” (age, s. 126, abç)

Taktiğin bu kavranışı ile aramızdaki uçurum derindir! Hemen her durumda, taktik, aynı zamanda kitle mücadelesini bir üst evreye taşıma gerekliliğinden değil, yalnızca onun bize ne kazandıracığı cephesinden ele alınır ve açılır. Bir taktik, politika ya da kampanyanın temel sloganının kullanımı ve onun propagandasının örgütlenmesi -tabii bu da bir dizi iç engelle mücadele ederek gerçekleştirilir- yeterli bulunur/yeterlilik duygusu yaratır. Kitlelerle buluşma, kuşkusuz özlenen ve arzulanandır ancak bunun taktiğin açılması ve iç derinliğe kavuşturulması ile ilişkisi, sistemli bir tarzda ve her evrenin kendi içinde kurulmaz. Kitlelerin politikamızın temel sloganına yakınlaştırılması, siyasal özdeneyim, öncüye güven ve özgüven kazanabilmeleri için ara hedefler, araç ve yöntemler çoğu kez geliştirilmez; bunlar en iyi durumda alt sloganların dizin halinde sıralanmış kullanımı ile sınırlı kalır; çalışmamız için ise referans oluşturmazlar. Taktik hedeflerin, talep ve sloganların kitleler içerisinde doğrulanması ve sahiplenilmesinden yola çıkılmadıkça, bunların içinin kafalarda boşalması, en fazla kampanya vd süreçlerde yüklenilerek sonraki evrelerle ilişkilendirilmesinin sağlanamaması, hatta talepler boyutuyla sıradanlaşmış kullanılmaz hale gelmesi, bu durumun sonuçlarından ve göstergelerinden biridir.

Birçoğu kitlelerin uğrunda mücadele etmiş olsalar da yüzgeri ettikleri, elde edilebileceği konusunda özgüven duymadıkları hedeflerin fethedilmesi sözkonusu olduğunda, dar bir öncü yapısının getirdiği yapısal zayıflıklardan kaynağını alan, mücadelenin durağanlaştığı ve kitlelerle mesafenin açıldığı koşullarda daha da belirginleşen bu yaklaşım, öldürücüdür. Öncünün çalışmasının her bir evresi ve bütünü için somut gelişim ölçüğü, çalışma içerisinde kazandığımız ilişkiler vb ile sınırlı bakılmaksızın, kitlelerin, kitle hareketinin gelişiminin -ve buradaki rolümüzün- “ihmal edilebilir bir etmen” olarak ele almaktan çıkılmasıdır. “Partiyi ve devrimi birlikte örgütlemek”, ifadesini öncü taktiğin politik-örgütsel-manevi bir otorite kazanılarak kitlelere maledilmesinde bulur. Bunun için, öncünün güç toplaması ile aynı önemde olmak üzere kitlelerin güç toplamasında küçük de olsa somut başarı ve kazanımların öneminin bilinciyle hareket edilmesi zorunludur.

Talep ve sloganlar

Öncünün ve kitlelerin güç toplaması, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin birleşik hareketinin yolunu açacak, onların siyasal özdeneyimlerini ve mücadelelerini bir üst düzleme taşıyacak bir talepler bütünlüğünün ortaya koyulması ve bu uğurda ısrarlı bir mücadelenin geliştirilmesi ile doğrudan ilişkilidir.

Güç toplama taktiği, emekçi kitlelerin yeniden özgüven kazanmasını sağlamanın temel bir unsuru olarak içinde bulunduğumuz evrede neoliberal saldırıya karşı talep ve sloganların, emeğin fiziksel ve moral korunmasını hedefleyen taleplerin yükseltilmesine özel bir ağırlık verir. Emekçi sınıfların durumunda ortaya çıkan değişikliklerle oluşan yeni dinamikleri harekete geçirmeye yönelik talepler de öne çıkarılmalıdır. Ekonomik ve sosyal bir içeriğe sahip olan bu tür talepler, hızla politik bir yön kazanmaya açıktırlar. Neoliberal saldırının ekonomik ve politik iççeliği, karşı yöndeki mücadelenin de içiçe ve örgün yürütülmesini başarının koşulu haline getirmektedir. Ekonomik-sosyal-politik talepler bir bütünlük içerisinde konulurken, kitlelerin mücadele içerisinde ve özdeneyimleriyle bunları benimseyip sahiplenmesi, onların bilinçlerini ilerletecek, mücadelenin daha üst düzeye taşınabilmesinin koşul ve olanaklarını ortaya çıkartacaktır.

Yükseltilen taleplerin stratejik hedeflerle bağlarının güçlü bir tarzda kurulması önemlidir. Aksi takdirde, bunlar, sermayenin manevra payının sınırlılığına rağmen kitlelerin bilinç ve örgütlülük düzeyinin düşüklüğünden, kitle eyleminin öğrenilmiş darlığından dolayı reform talepleri toplamına indirgenebilirler. Bu noktada taleplerin belirgin bir sistem karşıtlığına işaret etmesini ve kitle hareketinin bir üst evresine geçişe temel oluşturacak -kuşkusuz bunlar salt sloganlarda değil, bir bütün olarak mücadelenin yaygınlık, derinlik ve militanlık eşiklerinin yükseltilmesi ile ilgilidirler- “Herkes iş, herkese çalışma hakkı” gibi sloganların kullanımı önemlidir. Daha önemlisi ise, neoliberal saldırı ve yıkıma karşı proletarya ve devrimci öncünün rolünü bulanıklaştıran “toplumsal hareket sendikacılığı”, halkçılığın farklı versiyonları, çeşitli emekçi sınıf kesimlerine kuyrukçuluk, altındaki toprağın hızla kaydığını hissetmekten kaynağını alan, çoğu kez sivil toplumcu biçimlerde ortaya çıkan “orta sınıf radikalizmi” vb.nin proletaryanın devrimci sınıf çizgisini ötelemesine, silikleştirmesine meydan verilmemelidir.

Buna karşı güvencemiz, bir yandan stratejik hedef ve sloganların sistem ve rejim karşıtı sloganların, dolaysız politik hedeflerin propagandasının süreklilik ve derinliğidir. Bunun bir gereği olarak, özellikle kitlelerin ileri kesimlerinin aydınlatılmasında her bir talebin açılışında oportünizm ve liberalizmle ayırım çizgileri net çekilmelidir. Öte yandan ise, çoğu kez “alt talepler” olarak küçümsenip “sloganlar dizini”ne dahil edilen, ancak “öncünün kitle çalışmasının konusu olmadığı” düşünülebilen, gözardı edilen taleplerin kitle mücadelesi ve kitlelerin özgüven kazanmasındaki öneminin, taktiğin geniş kitlelere maledilmesindeki olmazsa olmaz rolünün bilinciyle hareket edilmesi zorunludur. Çok uzun yıllardır hiçbir mücadeleye katılmamış ya da katıldıkları grev ve direnişler de yenilgiye uğramış emekçi sınıfların bir fabrika, işyeri ya da okulda onlar için sorun oluşturan, “küçük” bir konuda bir-

likte eylem yaparak somut bir başarı kazanmaları, birbirlerine karşı güven ve özgüven kazandıracak, daha büyük mücadelelere girme yönünde isteklendirip cesaretlendirecektir. Kitlelere günlük mücadelelerinde, en alt talepler için mücadelelerinde önderlik edemeyen, onların sürekli görüş alanının içinde olmayan ve güvenini kazanamayan bir öncünün, öncülüğü kendinden menkul olarak kalacaktır.

GÜÇ TOPLAMA VE KİTLE ÖRGÜTLENMESİ

Öncü, taktiğini oluştururken, kitle hareketinin gelişiminin bir unsuru olarak kitle mücadelesi ve örgütlenme biçimlerinin bugünkü somutluğu içerisinde kavranışını geliştirmek zorundadır.

Örgütlenme ve mücadele biçimleri

İşçi sınıfı açısından sendikalara güvensizlik ve uzaklaşma yönündeki eğilim sürmekle birlikte, gerek işçi sınıfının tarihsel mücadele birikimi, gerekse de belirli talepler uğruna mücadelenin ortaya çıktığı her durumda sendikal örgütlenme yönelimi doğmaktadır. Sendikalar, üye sayısı ve etkinlik bakımından zayıf, giderek daha da zayıflayan bir konumdadırlar. Bazı küçük sendikalar dışında üyelerini harekete geçirme, onların istek ve özlemleri doğrultusunda mücadeleyi örgütlenme yönelimi değil, içlerinin boşalmasında temel bir faktör oluşturan sınıfa ihanet çizgisindedirler. Milyonlarca sendikasız işçi kitleleri için de bir çekim oluşturmamaktadırlar. Sınırlı sayıdaki, daha çok KOBİ işletmelerinde işten atılmaya karşı ve sendikalaşma amaçlı direnişlerin de iç örgütlülüğü cılızdır. Birkaç işçi önderi etrafında zayıf bir çekirdek oluşumuyla sürdürülmekte; direnişlerin bitişiyle birlikte de bu örgütlülükler eriyip dağılmaktadır.

Emekçi sınıflar içerisinde de, sınıfsal bir nitelik taşımayan, sosyal-kültürel özellikteki ilişki ağları ve örgütlenmeler, aidiyetin bunlar üzerinden oluşturulup tanımlanması yaygındır. Bunlar hemşehri dernekleri, çeşitli tipte dayanışma çaba ve girişimleri, kentsel dönüşüm gibi neoliberal saldırılara karşı güçlerin birleştirilmesi türü örgütlenmelerdir. Gençlikte ise, sosyal klüpler, hobi klüpleri, büyük oranda postmodern kültür, ilişki ve aidiyet biçimi olarak internet üzerinden oluşturulan ağlar anılmalıdır. Keza, sivil toplum örgütlerinin “kitle çalışmaları” ve kampanyaları da yerel, bölgesel olarak ya da belirli bir kesim, konu bağlamında kitleler için çekim oluşturabilmektedir.

Varolan örgütlenmeler ve ilişki biçimleri, kitlelerin sistem içinde kaybolmadan varolabilme çabasıyla kaynağını alırken, önemli bir bölümü de sisteme eklemleyen bir rol oynamaktadır. Bunların bir kısmı, kendi buldukları alan ve bölgede, işyeri, il vd. çevresinde gelişen olaylara göre hareketlenebilme ve politik tavır alabilme potansiyellerine sahiptirler.

Güç toplama taktiği, öncü, çevreleyen örgütler ve sınıf ve kitle örgütleri ile ilişkisini bu somut durum içerisinde kurmak zorundadır. Kuşkusuz burada temel alınacak olan sınıf örgütlerinin, öncünün sınıfa doğru açılan çevreleyen örgütlerinin ve bağlantılı halkaların (DSB-KHK, vd.) güçlendirilmesidir. Bununla birleşik olarak ise, direniş/grev komitelerinin birikiminin örgütsel bakımdan da ilerki biçimlere aktarılabilmesi, kalıcılaştırılabilmesine yoğunlaşılacaktır.

Bunlara nüfuz ve önderlik etmek, zayıf olanı güçlendirip derinleştirmek, ancak sürekliliği sağlanmış bir ilişki ve iççeğin sağlanmasıyla mümkün olabilir. Öte yandan ajitasyon/propaganda araçlarının kullanımı, kampanyalarda kullanılan imza toplama vd. biçimler, öncüye çeşitli mesafede bulunan, taktiğe yakınlaşan kitle güçlerinin de aktive edilmesiyle güç toplamanın bir aracına çevrilmelidir.

Emekçi sınıfların yukarıda anılan, sınıfsal niteliği olmayan ya da bulanık örgütlenmeleri ise öncünün görüş alanının dışında tutulamaz. Bunlar zayıf ancak yaygın olmasının yanı sıra, öncüye yeni mücadele perspektifleriyle birleşik yeni görevler yüklemektedir. İleri açılım olanakları verenlerinin içerisinde yer alarak bunları sınıf eksensel örgütsel biçimlere çevirmek, yönlendirmek, “emekçileri yönetme biliminin” konusuna girmektedir. Dahası iç zayıflıklarına rağmen çeşitli olay ve gelişmelere bağlı olarak canlanabilme, daha ileri ve politik biçimlere kavuşturulabilme, mücadele örgütlenmelerinin çıkış noktası olarak değerlendirilebilme olanakları vardır ve bunlar sonuna kadar geliştirilmeli, değerlendirilmelidir. Sistemin geniş, yaygın ve katmanlı bir biçimde kendi “sivil toplum”unu örgütlenme ve yönetim ilişkileri ile sisteme bağlamasına karşı alternatif oluşturacak sınıfsal, ideolojik-kültürel, siyasal mücadele ve örgüt biçimleri geliştirilmelidir.

Yeni perspektifler

Kitleler, dolaysız politik ve devrimci örgütlenmelere, ileri mücadele biçimlerine mesafelerini korumaktadırlar. Kitlelerle devrimciler arasındaki güven bunalımı derinleşmiştir. Bu, politik öncü arayışı içindeki çok sınırlı bir kesim dışında geniş kitlelerin kazanılmasında çevreleyen örgütlerin kitlelere etkin bir tarzda nüfuz etmesinin, onların içerisine yerleşmesinin; aynı zamanda da çeşitli tipteki işçi-emekçi örgütlülük ve ağlarını dönüştürmenin de önemini büyütmektedir. Bunların toplamı ve her biri, kendi fonksiyonlarını oynayacak, faaliyet kapsam ve derinliğini ilerletecek, içerisinde kitlelerin saygı ve güvenini kazanan önderleri yaratarak köklerini sağlamlaştıracak bir gelişkinliğe kavuşturulmalıdır.

Kitle eyleminin ağırlıklı biçimleri barışçıldır. Bununla birlikte sistemin neoliberal saldırılardan aşırı çalışmaya, düşük ücret ve emeğin fiziksel yıpranmasını hızlandıran yoğun artideğer sömürsünden geri adım atma marjının darlığı, kitle eyleminin karşıt yönde güç oluşturmaya yakıcılaştırmaktadır. Kitleler, doğrudan siyasal bir terörle karşı karşıya bulunan -ve buna karşı devrimci militan birikimleriyle kendisini sakınmasız biçimde ortaya koyabilen- Kürt emekçileri dışında genellikle ekonomik ağırlıklı bir terörle karşı karşıyadırlar. Kuşkusuz bu, özel güvenlik sisteminin kapsamının genişletilmesi, elektronik denetim, vb. nin yanı sıra, direnişlerde polis, jandarma terörü ile de birleşik, fonda da rejimin yıldırıcılığı yer alarak yaşanmaktadır. Kitle eylemlerinin politikleşmesi-

nin nesnel zemini vardır. Sistemi yerel olarak dahi taciz eden her eylemin saldırganlıkla karşılaşması, kısmi başarıları dahi ancak bu zora karşı direnerek ve terörize edici etkisinin üzerine çıkarak elde edebileceği anlamına gelmektedir. Sınıf militanlığını, direngenliğini ve onurunu ortaya koymayan bir direnişin çadırını bile koruması olanaksızdır.

Grev ve direnişlerin, sınıf ve kitle örgütlenmelerinin etkisizleşmesine karşı yeni perspektifler edinmiş durumdayız.(*). Bu yeni perspektifleri kitle eyleminin, direnişlerin, günlük mücadelelerin içerisine taşımak için yoğunlaşılmalıdır. Asli bir yön ise, işçi sınıfının moral yıkımına, özgüven yoksunluğuna, aşağılanma ve horlanmaya karşı militan sınıf eyleminin ve bunun örgütlülüklerinin yaratılmasıdır. İşçiler üzerindeki her türden tacize karşı sınıf onurunun, eyleminin savunulması için işçi savunma komiteleri kurulmalı; taşeronların, işçiler üzerinde baskı kuran, kadın işçilere tacizde bulunan, işçilerin işten atılmasından sorumlu olan ustabaşı vd.nin “huzuru” ve “çalışma barışı” bozulmalıdır. Sınıfın yumruğunu tatmalıdırlar! İşçi hareketinin önünü açacak olan sınıf militanlığının geliştirilmesinde esas alınacak biçimlerden biri bu olacaktır.

Yine güç toplamanın hem bir unsuru hem de göstergesi olarak kitle gösterilerinin niceliksel zayıflığını gidermek, geniş bir kitle katılımını sağlamak ve bununla birleşik olarak her birinin içerisinde direngenlik ve militanlık eşliğinin yükselmesi için sürekli ve özel bir çaba gösterilmelidir. Bu, öncünün kitle gösterilerinde yer alış düzey ve biçimi üzerinde yoğunlaşırken, öte yandan bunu kendisiyle sınırlı ele almaktan çıkmayı(**); en iyi durumda 100’lerde seyreden -1 Mayıs’larda 100 bini güç bela aşan- kitle katılımını artırmakta yoğunlaşmayı ve bu konuda ölçüleri ilderden koymayı; ve kitle militanlığının önünü açacak araç ve yöntemleri yine kendi koşulları ile sınırlı tutmadan geliştirmeyi gerektirir. Kitesellik ve militanlık, aritmetik bir toplam olarak değil bir iç bütünlük içinde ele alınmalı ve birindeki cılızlığın bu toplam üzerindeki etkilerinin kavranışı ve giderme perspektifiyle hareket edilmelidir.

Öncü tarafından uygulanan her mücadele biçimi, güç toplamanın aracı olarak değerlendirilebilmelidir. Bunlara yığınsallık kazandırılması hedeflenir ve bu sıkıca denetlenirken, bir üst mücadele biçimleri için hazırlık yönüyle de süreklileşmiş bir birikim oluşturulmalıdır. Bir imza kampanyası, örneğin 100 bin imza hedefini koyarken, imzaların toplanması bir örgütlenme biçimine çevrilmeli; kampanya sürecinde geliştirilen kitle bağlarını süreklileştirmek ve örgütsel ilişki düzlemine taşıma hedeflenmelidir.

Bunların yanı sıra faşist zorbalığa, TMY gibi faşist yasa ve saldırılara, Kürt halkına ve devrimci güçlere yönelik tetiklenen provokasyonlara, devrimci tutsaklar üzerindeki baskılara karşı öncü, kitlelerin sistematik olarak aydınlatılmasını ihmal etmeksizin devrimci militan tutumu ile kitlelerin önünde yer almalıdır. Kürt emekçilerinin en kötü ve en ağır işlerde çalıştırılmaları ve işten atılmalarının ilk hedefi haline getirilmelerine, kentlerde Kürt halkının yaşam ve ulusal değerlerine karşı yöneltilen faşist saldırılara karşı tavırsız kalınmayarak birleşik mücadelenin içerisinde olunmalıdır.

* Coca Cola’ya bağlı nakliyat işçilerinin direnişinde, sınırlı bir direniş olmanın üstüne çıkamamak ve Coca Cola’da çalışan işçilerin ve sınıfın desteğini alamamakla birlikte mücadeleciler bir direniş örgüsünde ortaya çıkan eğilimler ile bu yeni çizgiler arasındaki bağlantı gözden kaçırılmamalıdır. Militanlık, eylemin şehir içine taşınması, her grev ve direnişin ziyaret edilmesi, işçilerin sürekli aktif halde tutulması, Coca Cola markasına saldırma, cılız da olsa uluslararası destek alınması, vd.

** Kitle gösterilerine katılım zayıflığı, öncünün örgütlenme düzeyinin, politik faaliyetinin ve kitle çalışmasının temel bir göstergesidir. Tecritle karşı mücadele, Terörle Mücadele Yasası gibi faşist yasaların püskürtülmesi, siyasal güç dengelerinde her düzeyde farklılaşma yaratan ve devrimci harekete kitleler içerisinde dolaysız politik propaganda, eylem çağrıları ve daha geniş bir meşruyet kanalları açan Şemdinli olayları vb.nin ajitasyon/propaganda ve eylem düzleminde karşılanmasında yaşadığımız ciddi boşluk ve zayıflıkları, “kendi gündem”imizin en dar biçimde kavranıp bununla sınırlanma ve pratik olarak “izleme” ve “dışında görme” durumunu aşmak zorundayız. Bu yalnızca bir örgütsel düzenleme ve irade koyma sorunu olmamakla birlikte, bu cephe de güçlendirilmelidir. ■

KİTLELER İÇERİSİNDE GÜNLÜK ÇALIŞMA VE KAMPANYALAR BÜTÜNLÜĞÜ I-II

Güç toplama taktiği, öncünün işçi sınıfı ve emekçi kitleler içerisinde yürüttüğü günlük ve süreklileşmiş çalışma ve bu çalışmaların yoğunlaşmış, özel hedeflerle ve zaman olarak tanımlanmış biçimi olan kampanyalar bütünlüğünde yaşam bulacaktır.

Gerek bu bütünlüğe, gerekse onun her bir unsurunda gelişkinliğe ulaşılması, elbette ki ne sadece günümüz koşullarına ve ne de bize ilişkin bir sorundur. Komünist partiler, işçi sınıfı hareketine nüfuz ve önderlik etmenin, işçi sınıfının diğer emekçi sınıflar üzerindeki hegemonya ve önderliğini gerçekleştirmenin önkoşulu olarak, dikkatlerini her dönem emekçi kitleler içindeki devrimci politik çalışmanın etkinlik düzeyi, sınıf ve kitle bağlarının yaygınlık ve derinliği üzerinde toplamışlardır. İktidar hedefli bir mücadele ve politik çalışmanın mı yürütüldüğünün yoksa işçi sınıfı içinde dar bir sekt olarak mı varolduğunun temel ölçütlerinden biri budur.

Ne yazık ki, kitlelerle ilişki kuruşumuz bu bütünlük ve örgünlüğü taşımadığı gibi, “Kitlelere!” sloganını kavrama/uygulama biçimimiz de genellikle direniş/grev süreçleri ile ya da kampanya dönemleriyle sınırlıdır. Bunun çerçevesi ise, kesintili olarak yapılan ajitasyon-propaganda faaliyetidir. Bire bir, bir çevreyi ya da alanı tümünden örgütlemeyi amaçlayan, uzun süreli ve soluklu, daha çok emek vermeyi gerektiren bir çalışma, neredeyse hiç yürütülmemektedir.

Ajitasyon-propaganda ve kitle çalışmasının biçimi: Süreklilik

“Bu kış boyunca, tüm parti üyeleri hakkında, aşağıdaki soruların cevaplarını içeren bir rapor hazırlanmalı ve parti örgütlerine gönderilmelidir:

1) Parti üyesi, partili olmayan işçiler arasında ajitasyon çalışmasını nasıl yürütmektedir?

- düzenli olarak
- ara sıra
- hiç yürütmemektedir.

2) Parti üyesi, öteki parti çalışmalarını nasıl yürütmektedir?

- düzenli olarak
- ara sıra
- hiç yürütmemektedir.” (Lenin Döneminde Komünist Enternasyonal, s. 374)

Yukarıdaki sorular, yalnız güç toplama taktiğinin konusu olmayan, ancak kitle hareketinin durağanlığı koşullarında yakıcılaşan, kitleler içinde süreklileşmiş günlük çalışmaya öncü partinin verdiği önemi ortaya koymaktadır.

Kitleler içinde süreklileşmiş günlük çalışma nedir? En özlü ifadesiyle onu “güçlü ve amaçlarına kilitlenmiş partinin her bir üyesi(nin), gündelik devrimci çalışmaya katıl(ması) ve bu katılımı doğal bir pratik olarak gör(mesi)” olarak tanımlayabiliriz. Bu tanım, pratiğimizi dosdoğru değerlendirebileceğimiz bir ayna olmanın yanı sıra, hızla terketmemiz gereken bir düzleme de işaret etmektedir. Bırakalım süreklileşmiş kitle çalışmasının her parti işçisi tarafından “doğal bir pratik olarak görülmesi”ni, bugün, ajitasyon-propaganda faaliyeti, kitlelerle hemen hemen tek temas noktasını (anını) oluşturmaktadır ve bu dahi bizim için olağanlaşmış değildir. Sınırlı bir ölçekteki bu faaliyet, işçi sınıfı ve emekçilere, emekçi kadınlara, halk gençliğine olan yabancılığımız ve kitleler karşısındaki tutukluğumuz koşullarında henüz büyük oranda bizim deneyim hanemize yazılmaktadır. Aynı biçimde, öncünün çalışmasının hiçbir alan ya da kolu, sınırlı ilişkilerin dışına çıkamadığı gibi, olan bağları da son derece kesikli, süresizdir ve haliyle onları bir alanı, işyeri, havza, sektör, okul, aydın çevresi vd olarak örgütleme günlük hedefi ile de yürütülmemektedir. Birçok durumda bu, öncünün iç zayıflıkları ile bağlantılı ve zorunlu olarak, örgütsel önderliği de gelişen bir kitle çalışmasının içeriklendirilmesi düzleminde çok gerilere, içerikten bağımsız olarak sınırlı ilişkilerin sürdürülüp sürdürülmediğinin takibi, ajitasyon-propagandanın organize edilmesi vd. noktasına çekmektedir.

Kitle çalışmasında bugün daha da ağır biçimde ortaya çıkan yapısal zaafımız aşılması, bırakalım öncünün ve kitlelerin güç toplamasını, onlarla bir direniş ya da kampanya vd. döneminde kurduğumuz ilişkiler bile kesitsel kalmaya mahkum olacaktır. Kitle hareketinin gelişim seyrini içerden okumak, nabız atışlarını hissetmek, yaygın ve derin bir ağa ulaşıldığı koşullarda bir sektördeki kriz belirtilerini önden tespit ederek ona göre mevzilenmek, kitlelerin güvenini günlük yaşam ilişkilerinin içerisinden kazanmak, onlara en sıradan günlük mücadelelerinde önderlik etmek ve başarı kazanmalarını sağlamak... için işçi ve emekçilerin içine yerleşmek zorunludur. Çıkış noktası ne olursa olsun, her türlü dar ölçütlendirme ve değerlendirmenin karşıtı olarak süreklileşmiş kitle çalışması pratiği zorunlu olarak şunları içerir:

“Komünist çekirdekler parti faaliyetinin çeşitli alanlarındaki gündelik çalışmayı (ev ev dolaşarak ajitasyon yapmak, parti okulları, grupça gazete okuma, enformasyon servisleri, irtibat çalışmaları, vb.) yürütmek için kurulmalıdır.” (age, s. 69, abç)

“Her parti üyesi, partili olmayan işçiler arasında ajitasyon çalışması yürütmelidir. Ajitasyon, işçilerin bulunduğu her

yerde ve her zaman yapılabilir: Fabrika ve her türlü işyerinde, sendikalarda, kitle gösterilerinde, spor klüpleri ve kolarlar, kiracı dernekleri, kooperatifler, vb dahil işçilerin tüm klüp ve derneklerinde, halkın eğlence mekanlarında, işçi lokantalarında (çay ocakları-küçük kafeler -bn), demiryolu seferlerinde, köylerde vs. Ajitasyonun mümkün olan en etkin biçimi, evleri tek tek ziyaret etmektir.” (age, 372)

Kilit sorun: Güven ve özgüven

Kitle hareketinin durağanlığı koşullarında, sınıfın hem öncüye güven duyması hem de özgüven kazanması, derinleşerek yaşanan kilit bir sorundur. Sınıfa zaman zaman giden örgütçünün etkin olabilmesi, en doğruları dahi söylesen mümkün değildir. Sınıf hareketinin eylemler düzeyinde süreklileştiği koşullarda, gündelik mücadelenin dışına çıkan bir eylem olduğunda ya da SEKA gibi eylem kesitlerinde, işçiler “dışardan gelen”e en azından destekçi olarak ihtiyaç duyarlar ve onunla ilişki ve iletişime nispeten açık olurlar. Bu durum sonuna dek değerlendirilmeli ve hedef, ulaşılabilecek en ileri noktadan koyulmalıdır. Öte yandan, o koşullarda bile içerden önderlik önemlidir ve asıl derin etkinin yaratıcısı, hazırlayıcısı odur. Birçok durumda, direnişin içerisinde oluşan etkinin abartılması yanlışına düşülmektedir. Bu, bir yanıyla kitlelerle geniş ölçekli ilişki deneyimlerinin sınırlılığı ve süreksizliği ile ilgilidir. Aynı biçimde, direniş bittikten sonra burada kurulan ilişkilerin sürdürülmemesi, işçilerde ortaya çıkan boşluğun bir başka biçimde öncü cephesinde de yaşanması da aynı “çevrim”i yaratan bir olgudur.

Zira işçiler, olağan koşullarda verili durumun sınırlılıkları içerisinde düşünür ve yaşarlar. İşçilerde direniş/eylem sürecinde ortaya çıkan canlılık, bir yandan onun sınıf içgüdüleri ile bir yandan da onları eyleme sevkeden soruna kısa sürede çözüm arayışı ile ilgilidir. Örgütlenme ve eylemin sınıf tarafından da “doğal bir pratik” haline gelmediği koşullarda verili durumun dışına çıktığında alacağı riskler, onları ileriye doğru adım atmaktan alıkoyar. İşçiler, “dışardan” olanı, “Geliyor, söylüyorlar, ama işten atılacak olan benim!” diye algırlar. Buna karşın kendileriyle aynı koşullarda bulunan, onları günlük olarak ekonomik, politik, sosyal, kültürel, ailevi vd. her sorunda aydınlatan, aynı sorun ve risklerle karşı karşıya olan, yaşam içi ilişkiler dahil onların güvenini kazanmış sınıf öncüsü, kesinkes etkili olacaktır. Sınıf örgütçüleri “dışardan” da gelseler, işçilerle aynı emek dünyasının içinde bulunup tüm enerjilerini proletaryanın kurtuluş davasına hasrettiklerini tüm davranışları ile ortaya koymalıdır.

Buradan, sınıf/kitle örgütçüsünün günlük yaşamı şekillenmektedir. O, işyerine/okuluna gitmeden önce çay ocaklarında, işyerinde, molalarda, gece mesailerinde, işten çıktıktan sonra ev ve kahvelerde işçi ve emekçilerle, öğrencilerle hedefli bir iletişim halindedir. Gazetesini, ajitasyon/propaganda materyallerini yanında taşır ve onun çağrı ve makalelerini sürekli olarak emekçilere anlatır. Bulduğu her yerde, gazeteye yeni okurlar bulmaya çalışır ve onlara gazeteyi düzenli olarak ulaştırır. Bunun için günlük çalışmanın yanı sıra, sözlü ajitasyonla birlikte yapılan, işçiler için çekim merkezi oluşturacak -müzik, sokak tiyatrosu vd.- biçimlerle birleştirilen satış ve ajitasyonun sürekliliği, gazetenin işçiler için bilindik ve giderek “adres” haline gelmesinde tayin edi-

ci önemdedir. İşçi mektupları, genellikle ekonomik-sendikal çerçevede seyredecek içeriklerinden de önce, örgütçünün çalışmasının hem göstergeleri hem de açılım noktalarıdır. İşçi, sınıf kültürünün kapısından içeriye, yazdığı ilk mektupla girecek, giderek gazetenin doğal muhabirler ağının bir parçası olarak sınıf kardeşlerinin aydınlatılması ve örgütlenmesinde aktifleşecektir. Sınıf örgütçüsü, bununla da kalmayacak; işçinin çalışma ve yaşam alanının tüm sorun ve olgularını gazeteye en canlı biçimde taşıyacaktır.

İşçi ve emekçilerle günlük olarak yüzyüze bulunmayan, yaşam deneyimini bilimsel kılavuzluğunda geliştirmeyen, “küçük, ikincil ayrıntılar”ın bilgisini emekçilerin düşünce ve ruh dünyasının içine girmek için kullanmayan bir ajitasyonun günümüz koşullarında etkili olabilmesi düpedüz imkansızdır: “Toplantı ortamları ve sokaklardaki yaşam, dikkatli bir parti çalışanına çok sayıda küçük ayrıntıyı gözlemlene ve eleştirel bir biçimde değerlendirme fırsatı verir. Bu küçük, ikincil ayrıntılar, onların günlük ihtiyaçlarından haberdar olduğumuzu, politikaya karşı kayıtsız kalan işçilere bile açıkça kanıtlayabilmek için gazetede kullanılacak ayrıntılardır.” (age, s. 89-90)

Elbette ki öncünün rolü, “işçilere gündelik mücadelelerinde yardım etmeye” indirgenemeyeceği gibi, ajitasyonun içeriği de günlük ve basit sorunlara çözüm getirmekle sınırlı olmaz. Sınıf çalışmasının farkında bile olmadan ekonomist-sendikalist bir çember içerisine daralıp uvriyerizme doğru yozlaşmaması için, ajitasyon, “... ister temel isterse de ikincil önemde olsun, her bir olaydan devrimci dersler çıkarmalı, bu derslerin işçi kitlelerinin en geri kesimleri tarafından kavranmasını sağlamalıdır.” (age, s. 112).

Devrimci sınıf ajitasyonumuzun zayıf karnı, sınıfın gerçek durumunun deneysel bilgisine sahip olunmasına rağmen, bunun sınıf hareketinin bütünsel gelişim eğrisinin kavranışıyla birleştirilerek canlı ve etkili bir tarzda yeniden içeriklendirilememesindedir. İşçi gazetesinin manşet ve çağrılarında, haberlerin verilmesinde, işçilerin günlük koşullarından, politik ve sendikal sorunları sınıf dışı algılama biçimlerinden haberdar olduğumuzu gösteren pek az şey vardır. İşçi sınıfındaki içsel çözülmeye yol açan faktörleri ve bunların oluşturduğu sosyo-kültürel biçimlenişler bilinmeden, etkili bir ajitasyon-propaganda faaliyeti ve sınıf çalışması yürütülemez. Sınıf örgütçülerinin de gazeteyi ileri ölçütler içerisinden değerlendirmeye başlaması ve işçilerle daha geniş bir ilişki düzlemine girmesiyle tespit ettikleri bu durum, çözümünü de içinde barındırmaktadır.*

Sınıf içindeki ajitasyon-propagandamızın temel aracı olan gazetemizin hem bir bütün olarak hem de tek tek sorunların ele alınışı düzleminde “raiting”ini çıkarmalıyız! Hangileri devrimci sınıf bilincini kazandırmak açısından işçiler üzerinde daha etkili ve çekicidir? Hangileri işçilere yabancı ve dışsal bir tarzda verilmektedir? Hangileri işçilerin sınıf dışı şekillenmesini, gerçilik ve şovenizmin etkisini kırmak için yetersizdir ya da pek çok kez olduğu gibi “bizim için anlaşılır olanı onlar için de anlaşılır kabul ederek” yazılmıştır? Gazetenin yeniden içeriklendirilmesinde devrimci sınıf ajitasyonumuz sınıfın gerçek durumu ile ilişkilendirilerek oluşturulmalıdır.

Etkili bir sınıf ajitasyonu için bu da kesinkes yeterli olmayacaktır. Sınıf çalışmasının süreklileştirilip derinleştirilmesinde yerel, bölgesel, sektörel ya da sınıfın tümünü kapsayan acil sorunlara ilişkin ve dolaysız politik ajitasyon, tayin edici önemdedir. Bunlar sektöre, bölgeye özgü dil ve jargonun da kullanıldığı yerel bildiriler, çağrılar, bültenler ve sözlü ajitasyon biçiminde yürütülmelidir. Her biri ve tümü, sınıfın kolektif davranışını, örgütlülüğünü sağlamanın ve somut kazanımlarla ilerlemenin zorunlu koşuludurlar. Aynı biçimde, işçilerin günlük yaşamıyla doğrudan ilgili olmadığını düşündükleri -çoğu kez de gerici bir tutum içerisinde buldukları- politik sorun ve gelişmelerin işçilerin sınıf çıkarlarını nasıl ilgilendirdiği, temel sloganların “şablon” tarzı kullanımı ile sınırlı kalarak değil, en somut ve yaratıcı biçimde kavratılmalıdır.

Neoliberal saldırganlığa karşı ve emeğin korunması mücadelesinde mevziler kazanılmasında emekçilerin günlük mücadelelerine önderlik etmek, kitlelerin özgüven bunalımının aşılması ve girişkenliğinin açığa çıkarılması açısından özel bir önem taşır. Ekonomizm ve sendikalizmle sınırlar net çekilirken, kitlelerin günlük talepleri için “Kölece yaşamaya ve kölece çalışmaya hayır!” sloganı ile yürütülecek çalışma, salt bir kampanyanın konusu olmakla sınırlı tutulamaz. Emeğin fiziksel ve moral yıpranma ve çürütülmesine karşı, sınıfın devrimci enerjisini açığa çıkarma hedefiyle süreklileşmiş bir çalışma yürütülmelidir.

Günlük çalışmanın sürekliliği, devrimci kitle çalışmasının temel bir unsurudur ancak biricik biçimi değildir. Kitlelerin bir mücadele talebi olarak ifade edemedikleri talep ve özelemlerini tanımlayarak bu hedefler doğrultusunda onları mücadeleye kanalize etmek için aynı zamanda güç yoğunlaştırmaya ihtiyaç vardır. Bunun için sadece günlük çalışma ile sınırlanılmamalı, kampanya, kurultay gibi biçimler de etkin güç toplama yönünde devreye sokulmalıdır. Kampanyanın konulmuş hedef ve temel talebi doğrultusunda kitleyi dinamize etmek, onu alt taleplerle birleştirmek, talep ve sloganların sahiplenmesini sağlamak, bunların somut birer kazanım olarak elde edilmesiyle de mücadele için yeni bir zemin oluşturmak hedefiyle hareket edilmelidir. Kampanyalar, tekil, yerel ve sınırlı olanın ötesinde kitlelerin ihtiyaç ve özelemlerinden kaynağını alan dönemsel/kesitsel talep(ler) etrafında örgütlenirler. Geniş kitleleri etkileme, örgütlenme ve harekete geçirme gücünü buradan alırlar. Burada sözkonusu olan, sadece öncünün güçlerinin kolektif olarak aktive edilmesi değildir. Aynı zamanda, sınıf ve kitle hareketinin içerisinde potansiyel olarak duran dinamikleri açığa çıkararak sıçrama yaratmak hedeflenmektedir. Seçilen talep ve sloganların emekçi kitleler için en yakıcı sorunlardan hareket edilerek belirlenmesinin (çalışma koşullarının ağırlığı, parasız eğitim, vd.) nedeni budur.

Geniş kitle seferberliği: Kampanyalar

Propaganda-ajitasyon aygıtını, örgütlenme faaliyetini ve eylemlerini kitlelerin üzerine geniş bir ağı temelinde harekete geçiren öncü, onların ilgi ve dikkatini bu talep ve sloganlarda, önerdiği mücadele ve eylem biçimlerinde yoğunlaştırır. Kendi içinde de basitten karmaşığa doğru geliştirilerek planlanan eylem biçimlerini de kullandığı bir yükseliş ivme-

sini barındıran kampanyalarla, belirli bir zaman diliminin en etkin tarzda değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Kampanyaların etkili olabilmesi, kendiliğinden kitle bilinci üzerindeki dönüştürücü gücü, kitlelerin ihtiyaç ve özelemlerinden çıkış alınarak belirlenmiş talep ve sloganları onların kendi talep ve sloganları haline getirerek benimsemeleri; öncünün kampanyaya kilitlenme ve onu profesyonelce örgütlenme düzeyi ile yakından bağlantılıdır. Öncünün kendi güçlerinin gündemine sokulmakta ve ona göre mevzilenilmekte zorlanılan, tüm alan ve güçler tarafından etkin bir tarzda işletilmeyen, ara boşluk ve kesintilerle sürdürülen, ajitasyon-propaganda aygıtını ve malzemelerini yaratıcı bir biçimde kullanamayan... bir kampanyanın vuruş gücü de düşük olacaktır.

Kampanya türü çalışmalar, kapsamının genişliğine uygun olarak farklı araç ve biçimlerin, değişik yöntemlerin içiçe, ardışık ve birlikte uygulanmasını gerektirir. Araç ve yöntem zenginliği, kitlelere farklı yollardan ve farklı biçimlerle ulaşabilmeyi sağladığı gibi, kitlelerin bilinç düzeyi bakımından birbirinden farklı kesimlerine ulaşabilmeyi de olanaklı kılar. Dolayısıyla öncünün bütün güç ve mekanizmalarının, uzman kurumlarının harekete geçmesini gerektirir. Öncünün gücünün bütün kurum ve mekanizmalarıyla birleşik, kolektif hareketinin yaratılması, etkin bir kampanya yürütmenin ve kampanyanın başarısının koşuludur. Genel bir örgüt çalışmasından farklı olarak öncünün güçleri dönemsel taktiğe ve onun içerisinde yer alan kurultay ve kampanya çalışmalarına göre mevzilenirler. Tüm güçlerin yeni bir konumlanış içerisinde sokulmasının yanı sıra, gerekirse bazı özel görev komiteleri de kurulur. Öncünün faaliyetinde bir senkronizasyon ve bağlantılı bütünlük oluşturularak çalışmanın çeşitli biçim ve cephelerinin birbirini güçlendirecek tarzda birleştirilmesi hedeflenir. Çalışmanın tüm alan ve biçimlerde profesyonelce uygulanması, herbirinin kendi dolgunluğuna ulaştırılması ile hem içinde bulunulan kampanya sürecinde hem de sonrasında daha ileri bir politik-örgütsel zemine varılması sağlanacaktır.

Kampanya türü çalışmalar, zaman ve tempo tanımlıdır. Bunun anlamı, elbette ki kampanya süreçleri dışındaki günlük çalışmanın bu açıardan hedefsiz, “keyfi” ve denetimsiz bir tarzda yürütülmesi değildir. Ancak, öncünün yoğunlaşmış kolektif hareketi olarak kampanyalarda zaman ve tempo unsuru, çalışmanın temel bir hedef ve etkinlik göstergesini oluşturur. Politik ve örgütsel örgü ve reflekslerde ortaya çıkan ağırlaşma, nitelik ve nicelik bakımından oturmuş komite ve yerel birimlerin olmaması ve öncesinde çalışmanın ajitasyon-propaganda boyutu dahil geniş ölçekli yürütülememesi, kampanya düzlemine geçildiğinde her düzeyde zorlayıcı olmaktadır. Koyulan hedeflerin zamansal bakımdan tutturulması, kampanya dönemlerinde örgütsel önderliğin yoğunlaşma noktalarından biridir.

Yoğunlaşmış kolektif hareket olarak kampanyalar, öncünün tüm komite ve birimlerinin faaliyeti için ortak paydayı oluştururlar. Politik ve örgütsel çalışmasını kampanya ile her düzeyde ilişkilendirmeyen ve iç örgüsünü bu eksenden güçlendirmeyen bir komite çalışması, öncünün faaliyeti ile

uyumlu değildir. Ajitasyon-propagandanın kampanya ile bağlantılandırılarak içeriklendirilmesi ve kitlelere ulaştırılması; kampanya çerçevesinde belirlenmiş örgüt ve eylem biçimlerinin yaşama geçirilmesi; kültür sanat vd. tüm faaliyetlerin bu seferberliği kendi özgüllükleri ile zenginleştirilmesi: Ortak paydanın yaratılması, bütün bu cephelerde yol alınarak sağlanacaktır. Aynı biçimde, bu, kampanyanın öncünün çekirdek ve çevre güçlerinin, kitle ilişkilerinin, 'bilinçli dostlar ve bilinçsiz yardımcıların' gündemine sokulması anlamına gelir. Daha dolaysız bir ifadeyle, çevremizde, ona en ilgisiz kalacağını "düşündüklerimiz" dahil yürüttüğümüz kampanya faaliyetinden ve onun politik hedeflerinden habersiz tek bir kişi dahi varsa, kampanya ile ilişki kurulumuz yetersiz demektir. Bu da yetmez; kampanya ve kampanya taleplerinin, çeşitli tipteki kitle örgütlerine, sendikalara, yerel örgütlülüklerle vd. taşınması da çalışmanın olmazsa olmaz bir parçasıdır. Bu doğrudan kampanyanın tüm unsurları ile taşınması biçiminde olabileceği gibi, kampanyanın alt taleplerinden birini öne çıkaran bir kitle örgütlülüğü, platformun kampanya perspektifiyle değerlendirilmesi görüş alanımız içerisinde bulunmalıdır.

Bu, öncelikle, kampanyanın ajitasyon-propaganda ile sınırlı algılanmaması gerektiği anlamına gelir. Kampanya düzeneği, tüm günlük çalışmamızın boşluk bırakmaksızın eksenini oluşturmalıdır. Buradan bakıldığında kampanyanın birkaç kez bildiri dağıtmaktan ibaret olmadığı anlaşılır bir şeydir. Kampanyaların yoğunlaştırılmış ajitasyon/propaganda ile sınırlanması, tek yönlü olarak öncünün çalışmasına indirgenerek algılanması, kaynağını kampanya taleplerinin dar kavranışından alır. Kampanyalar, genellikle kitlelerin en yakıcı sorunları için mücadeleye atılarak somut kazanımlar elde etmelerinde sıçratıcı bir dinamik yaratma kavrayışıyla yürütülmezler. Elbette ki kampanyanın yükselttiği talep bir çırpıda elde edilemeyecektir! Ancak çalışmanın yarattığı yaygın etki ile talep doğrultusunda daha geniş bir kitlesel mücadele zemininin yaratılması sözkonusudur. Kölece yaşamaya ve kölece çalışmaya karşı mücadele, parasız eğitim gibi hedefler, öncelikle öncünün güçleri tarafından bu tarzda kavrandığı takdirde kitlelerin davranışı haline gelebilirler. Yükselttiği taleplerin elde edilebilirliğine kilitlenmeyen, bunların salt propagandası ile yetinen bir algılayışın ise bu noktaya ulaşma şansı yoktur. Bunun kırılmasında, kampanya süreçlerinde öncünün bizzat kitle güçleri üzerinden eylemler örgütleyerek ilerlemesi, belirleyici önemdedir. Eylemler, kampanyanın etkinlik düzeyini göstermenin yanı sıra, onun daha geniş kitleler için çekim merkezi oluşturmasının da anahtarını oluştururlar. Kitle eyleminin örgütlenmesine yönelik özel çalışma yürütülmeli ve bunun için her fırsat değerlendirilmeli, mevcut kitle eylemlerine kampanya taleplerinin taşınması örgütlenmelidir.

Gündelik çalışmada olduğu gibi, kampanya, kurultay gibi çalışmalar da çıkış noktasını öncü ve yakın çevre güçlerinden alsalar da, kampanya talepleri doğrultusunda ilk ulaşılan öncü işçilerden başlanarak kendi örgütlenmesini yaratmalıdır. Bu, kampanya sırasında ortaya çıkan örgütsel biçim ve ilişkilerin yaratılmasının da zorunlu koşuludur. Bir kampanya, ancak ona ilk elde sahiplenebilecek kitle güçlerine dayanarak yürütülmesiyle, en uçtaki taraftarın günlük

etkinliği haline getirilmesiyle yaşam bulabilir. Genel bir gereklilik olmanın ötesinde, bu, kampanyada tanımlanan ara hedeflere ulaşmanın da anahtarıdır. Örneğin, kampanyanın daha geniş bir örgütsel ve kitlesel temel üzerinden yürütülmesi KHK'ların kurulması ile gerçekleştirilebilir bir hedef olarak tanımlanmışsa, bunun aksi her durum, çalışmanın öncü ve yakın çevre güçleri ile yürütüldüğü anlamına gelir. Bu koşullarda, geniş kitlelere ulaşma damarları kesik demektir. Keza, sözleşmeli memurların örgütlenmesini amaçlayan dernek kurulmamışsa, bu da çalışmanın hala kitleleri pratik olarak hedefleyen bir düzeneğe kavuşturulmadığı anlamına gelir. Benzer bir biçimde, kampanyada tanımlanan alt bir hedef, talep ya da sorunun çözümü, ana hedef doğrultusunda daha geniş bir zemini ortaya çıkaracaktır. Örneğin, parasız eğitim talebi için dekanlık önlerinde kitlesel protestoların gerçekleşmesi, üniversite bütçesinin açıklanmasını sağlanması, kampanyanın alışlageldik sınırlarını genişletecektir. Bunu gerçekleştirebilmek için, temel ve bağlantılı sloganların ilişkisinin kuruluşundaki zayıflık giderilmeli, araç ve yöntemlerle sloganlar, eylemler arasındaki bütünlük güçlü bir tarzda kurulmalıdır.

Kampanya çerçevesinde yükseltelen talep ve sloganlardan kimileri, çeşitli nedenlerle kitleler için daha kolay benimsenir hale gelebilirler. Bu, salt öncünün etkinliğinden kaynağını alan bir durum da olmayabilir. Böylesi durumlarda, ilk yürütülen çalışmalar sonrasında ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilerek kampanya bütünlüğü bozulmadan ağırlık yönünün buraya kaydırılması gibi iç taktikler de geliştirilmelidir. Yine, kullanılan kimi araç ve yöntemlerin kitleler için daha fazla çekim merkezi oluşturması da mümkündür. Kampanya çerçevesi belirlenirken kitle hareketinin mevcut koşulları gözönüne alınarak bunlara başlangıç itibarıyla ağırlık verilmelidir. Bu, örneğin bir imza kampanyası sözkonusu olduğunda, onun salt bir imza kampanyası olarak düşünülmemesini gerektirir. Bir imza kampanyası yığınsal bir mücadele aracı olarak kullanılabilir. Dahası, toplanılan imzalar eğer yüzleri, binleri değil onbinler, yüzbinleri buluyorsa, bu talep doğrultusunda daha ileri mücadele biçimlerinin uygulanması için birebir etkileşim ve örgütçülüğe dayalı daha geniş bir zemin ortaya çıkmış demektir.

Güçlerin kampanya gündemine kilitlenmesi kadar, kampanyaların "kendindeleştirilerek algılanması"na karşı politik uyanıklık da zorunludur. Kampanya, kurultay gibi hedefler, siyasal-toplumsal sürecin, sınıf ve kitle hareketinin koşullarının değerlendirilmesi üzerinde yükselirler. Bu, kampanyaların formüle edildiği süreçte pratik olarak kendisini ortaya koymayan ancak potansiyel olarak işaret edilmiş yeni politik süreç ve gelişmeleri dışlamaz. Çoğu kez yaşanagelen, kampanya faaliyeti yürütmenin tüm toplumu, emekçi kitlelerin bütününe ilgilendiren olgu ve gelişmelere karşı ilgisizlik, çalışmanın ajitasyon-propaganda düzleminde dahi bunlarla ilişkilendirilmemesidir. Devrimci hareketin, sınıf ve kitle hareketinin, emekçi Kürt halkının koşullarını ileriye veya geriye doğru etkileyen siyasal-toplumsal gelişmeleri ve bunlara ilişkin tutumu dışında tutan bir kampanya algılaması, çalışmayı statikleştirir; kapsama ve etki gücünü, kitlelerin gözündeki meşruiyetini zayıflatır. Kampanyanın statikleştirilmesi, aynı zamanda, onun temel ve alt talepleri ile bağlantılı

toplumsal gelişmeler karşısında da esnek bir kavrayış ve konumlanış içerisinde bulunmayı gerektirir. Harcını ödeyemediği için intihar eden bir üniversite öğrencisinin ölümü, bir havzada aleladeleşen iş cinayetleri, vd. kampanyanın direkt konusu olmalı; kampanya, yönünü bunlara çevirerek somut tutumlar geliştirebilmelidir. Dağıtacağımız onbinlerce bildirden etkili olabilecek bu tür olgu ve gelişmeleri sadece bir teşhir malzemesi olarak ele alma darlığını aşmalıyız. Kampanya faaliyetlerinin periyodik değerlendirmelerinde onun gelişkinlik ölçütlerinden biri de bu olmak zorundadır.

Bununla birlikte, kampanyaların etkinlik düzeyi, salt yürütüldükleri kesit ve koşullarla sınırlı düşünülemez. Kampanyalarla günlük çalışma arasında, olumsuz ve olumlu örneklerin de ortaya koyduğu gibi, örgün bir ilişki vardır:

“Belirli bir örgütlenme düzeyine erişmiş olan komünist partiler, özellikle büyük kitle partileri haline gelmiş olanlar, geniş politik kampanyalar başlatmaya ve onları örgütsel önlemlerle desteklemeye her zaman hazır olmalıdırlar. ... Bu kampanyalarda kazanılan örgütsel deneyim, istikrarlı biçimde ve kesinlikle, geniş kitlelerle gittikçe daha sağlam bağlar kurulmasına yol açacaktır. ... Çeşitli düzeylerdeki parti çalışanları ile fabrika delegeleri arasındaki karşılıklı güvene dayalı yakın bağlar, ... düzenlenecek kampanyaların koşullara ve partinin etki düzeyine uygun bir ölçekte olmasının en iyi güvencesidir.” Lenin Döneminde Komünist Enternasyonal, s. 87, abç (*)

Bizim açımızdan da, kritik sorun, süreklileşmiş temel kitle çalışması, fabrika, işyeri, okul ve emekçilerin yaşam alanlarında yerel örgütlülüklerin olmamasıdır. Bu, olağan gündelik çalışma, emekçi kitlelerle birebir çok yönlü ve her an ilişki geliştirmenin yapılamamasına yol açtığı gibi, kampanya türü çalışmaların da dışsal kalması tehlikesini içerisinde barındırmakta, etkilerinin sınırlı ve gelip geçici olmasına yol açmaktadır.

Güç toplama taktiğinin somut başarısının en açık görüleceği alan, en geniş kitle örgütlerinden başlayarak örgütü çevreleyen örgütler ağının her bir halkasına ve öncüye yeni güçlerin kazanılmasıdır. Ne kadar yaygın olursa olsun salt ajitasyon/propaganda düzleminde kalan bir çalışma; kitleleri eylem içerisinde örgütlemeyi, çevreleyen örgütler ağı içerisinde toplamayı başaramayan bir kampanya istenilen etki ve sonucu yaratamaz. Bu sınırlar içerisinde kalındığında, kampanya, ne taktiksel başarıyı koşullayabilir ne de stratejik başarıyı hazırlayabilir. Kampanyanın öncünün güçlerinden başlanarak bizzat kitlelere dayanarak yürütülmesi, kitlelerle doğrudan ve içerden ilişki kurmayı, bunun sorunlarına kafa yormayı zorunlu hale getirir. Kitleleri örgütleme ve eyleme geçirmenin zorluklarından dolayı, bu çoğu zaman “unutulmakta” veya üzerinden atlanıp geçilmekteir.

Sonuç yerine

Kitle çalışmasının kampanya türü kimi biçimlerinde görece bir deneyim birikimine sahip olmakla birlikte, komünist kitle çalışmasının en temel ve süreklileşmiş biçimlerine olan uzaklık ve yabancılık, dar örgüt perspektifinin aşılmasını ve kitlelerin bugün içerisinde buldukları koşulların çö-

zümlelenerek egemen sınıfların kitleleri içerden örgütleme ve çözme biçimlerini etkisizleştirecek karşı yöntem ve biçimler geliştirerek gelişkin bir kitle çalışmasının örgütlenmesindeki zayıflık ve zaaf lar sürmektedir. Güç toplama taktiği ekleninde tüm dikkat ve enerji, mevcut koşulların yarılması ve altedilebilmesi için bu zayıflık ve zaaf ların giderilmesinde toplanmalı, gelişkin bir kitle çalışmasının temelleri atılmalı ve bu yönde örnekler yaratılmalıdır. ■

* “Parti örgütleri, büyük ve orta ölçekli fabrikalardaki proleter kitlelerle yakın ilişki sürdürmedikçe, komünist parti, geniş ölçekli kitle eylemi ve gerçek devrimci kampanyalar yürütemeyecektir. İtalya’da geçtiğimiz yıl yaşanan, fabrika işgalleriyle doruğa ulaşan devrimci yükselişin erken sona ermesinin nedenlerinden biri, kuşkusuz sendika bürokrasisinin ihaneti ve siyasi parti önderlerinin yetersizlikleriydi. Ama bir başka neden de, parti ve fabrikalar arasındaki örgütsel bağları kurabilecek, parti yaşamına ilgi duyan, politik olarak eğitilmiş fabrika delegelerinden büsbütün yoksunluktu. Aynı nedenden dolayı bu yıl İngiltere’de gerçekleşen madencilerin büyük grevi, politik olaylar üzerinde, yaratabileceği kadar büyük bir etki yapmamıştır.”

KURULTAYA GİDERKEN

“Biz bir kurultay yapıyoruz.”

“Biz sizi tutmayalım, buyrun yapın!”

İşçilerle konuşurken, sözlü olarak olmasa da pratik olarak aldığımız yanıt, genellikle bu oluyor. Bu yüzden Kurultay Hazırlık Komiteleri’ni kurma uğraşımızın çoğu boşa çıktı. Çünkü daha kurultayın işçilere duyurulması aşamasında “Biz bir kurultay yapıyoruz” dışarıdanlığı ile kurulan ilişki, bir adım daha ileri gitmemizi engelledi. Tekrar edelim. Biz işçilerin dışında, işçilerin emekçilerin misafir olarak katılacağı bir kurultay yapmıyoruz. Böyle bir kavrayış, aslında meseleyi hiç kavramamış olmak demektir. Biz işçi sınıfı ile bir kurultay yapacağız. Daha başından itibaren onlarla birlikte örgütleyeceğimiz, her aşamasında onlarla birlikte tartışacağımız, kurultay sonrasına da uzanan bir hattı onlarla birlikte öreceğimiz bir kurultay örgütleyeceğiz.

Buradaki asıl “yaman çelişki” ise, bu dışarıdan koyuşun sahibi olan aktivistlerimizin, kendilerinin sınıfın dışında olmamaları, bizzat işçi olmalarıdır. Eğer bir işçi “biz” derken, karşısındaki işçi o “biz”le kendisinin ifade edilmediğini düşünüyor ve hissediyorsa, burada bir sorun vardır. Kendimiz işçi olsak da kafaca sınıfa yabancılaşmışız demektir. Bırakalım bizzat devrimci bir işçi olmayı, doğrudan işçi olmayan işçi sınıfı devrimcilerinin bile böylesine bir yabancılaşma içinde olmaları, kabul edilebilir bir şey değildir. Sınıfın çıkışsızlığını, tüm yoksulluk ve yoksunluklarını, korkunç biçimde eziliyor ve sömürülüyor olmalarını, evet bu sistem içerisinde adam yerine konulmamalarını ta yüreğinde hissetmeyen, bu duruma korkunç bir öfke duymayan, bu koşulları kökünden değiştirmek için vargücüyle çalışmayan bir devrimci, sisteme ahlaki olarak muhalefet etmenin bir adım ötesine geçemiyor demektir. Kendisini işçi sınıfına karşı sorumlu hissetmiyor demektir.

Söz konusu dışarıdanlığın en uç örneği, yine bir işçi aktivistimizin kurultay propagandası sırasında yaşandı. Aktivist sorunu öyle bir dışarıdan ve yukarıdan koydu ki, işçiler “Aslında böyle bir kurultayın yapılması iyi olur. Ama biz örgütlere güvenmiyoruz” itirazında bulundular. Bir örgütün yaptığı bir kurultay! İşçi ve emekçilere sorun böyle taşınmıştı. Kendi bindiği dalı kesmenin bundan daha iyi bir örneği, aransa da güç bulunur herhalde...

Diğer uç nokta

Kurultay çalışmamızda ortaya çıkan bir başka yanlış ise, geniş işçi toplantıları yaptığı halde, kurultay fikrini bir kez bile işçilerle konuşmamış olmaktır. Örneğin, 50-100 işçiyle toplantılar yapan bir bölgemizde, hala işyeri sorunları tartışılmakta ve bu tartışmaların içerisinden kurultay fikrinin örülmesine geçilememektedir. Kalabalık işçi toplantıları

yapmak, ileri bir örnek gibi görülebilir. Ancak bu toplantıların yapılış amaçları unutulursa, hiçbir ileri yanı kalmaz. Çünkü çoğu kez, işçilerin yerel sorunlarını tartışmak için bize ihtiyaçları yoktur. (Bir yığın direniş ve direniş girişimi hatırlansın.) Tam da bu yerelliği, bölünmüşlüğü aşmak için, işçi sınıfının büyük mücadele kolunu oluşturmak için bize ve dolayısıyla bir kurultayın örgütlenmesine ihtiyaç vardır. Kurultay fikrini 3-5 işçiyle konuşmakla, 100 işçi toplayıp kurultayı konuşmamak arasında nitelik farkı yoktur. Aynı sınıfa yabancılaşmanın, ondan çekinmenin değişik iki ucudur olsa olsa. İkisi de terkedilmelidir.

İçerden olmak

Her gün aynı mekanda çalıştığımız, aynı baskıyı, sömürüyü, yemeği paylaştığımız, aynı mekanda olmasa da aynı koşullarda ezildiğimiz işçi kardeşlerimizle, bir işçi doğrudanlığı ile, onlardan biri olarak konuşabilmeyi öğrenmeliyiz. Bir tarihte, bir işçi aktivistimiz, kendi işyeri ve sektörüyle hiç ilgisi olmayan bir işyerindeki direnişçilerin gerçekleştirdiği gecenin biletlerini satmak için bir işçi kahvesine gider. Kimseyi tanımadığı bu kahvede, herkes kağıt oynamaktadır. Önce oyuna biraz ara vermelerini rica eder. Ama bakar ki “Şu el bitsin” bahanelerinin bir türlü sonu gelmemektedir, ayağa kalkıp bağırır, “Bir dakika herkes beni dinlesin.” Başlar kendisine çevrilince konuşmasına aynen şöyle başlar, “Falanca işyerinde günlerdir direniş var, siz burada oturmuş kağıt oynuyorsunuz. Ne biçim işçisiniz siz. Direnişi yapan siz olsanız, kimse dayanışmaya gelmiyor diye yakınırsınız ama siz dayanışmaya gitmek yerine, oturmuş kağıt oynuyorsunuz.” Bu minvalde yaptığı konuşmasını bitirdikten sonra, biletleri satar. Hatta “Dayanışma için bilet alıyorum ama geceye gelmeyeceğim” diyen işçilere, “Nasıl gelmezsiniz, orada kalabalık olmanın, patron karşısında bir güç olmanın hiç mi önemi yok?” biçiminde bir konuşma daha yapar. Samimi olarak öfkelenmiştir ve diğer sınıf kardeşleri tanımadıkları bu işçinin öfkesinden etkilenmişlerdir. İşte işçi doğrudanlığı budur. İşçilerle konuşurken, “konuşan bizden biri” duygusunu veren budur. Yoksa, “Ben bir şey yapıyorum sen de gel” ricacılığı, daha baştan kaybetmemizi koşullar.

“Örgüt” komitesi değil KHK!

Burada sınıfa yabancılaşmanın dışında bir diğer sorun da, dar örgüt tarzıdır (Ki ikisi birbirine sıkı sıkıya bağlıdır). Örneğin her gün aynı işyerinde birlikte çalıştığımız ve bu mekanda rahatça konuşabileceğimiz işçilere, kurultayı konuşmak için hafta sonlarında dışarıya randevu konulmaktadır. Üstelik hepsine de değil, içlerinden seçtiğimiz 3-5 işçiye. Neden? Bizim kurultay fikrini sınıfın bütününe maletmek gibi bir sorunumuz yok mu? Tüm işçi sınıfının emekçilerin, örgütlenmeye, yaşam koşullarını değiştirmeye ihtiyaçları yok mu? Bu kurultay, işçi sınıfı ve emekçilerin ço-

züm kurultaydır. Öyle algılanmalı, çalışmalar buna uygun yürütülmelidir. Buna elverişli işyerlerinde, atelyelerde, iş saatlerinde, olmuyorsa öğle paydoslarında, çay saatlerinde, iş çıkışlarında hemen oracıkta konuşmalıyız. İşçilerin tümünün katıldığı tartışma ortamları yaratmalıyız. İşyeri ve işçi sınıfının genel sorunları üzerine yürüteceğimiz tartışmaları kurultay fikrine bağlamalıyız. Burada öne çıkan işçilerle, KHK'lar için gönüllü olan işçilerle oracıkta bağlantı kurmalıyız. (Ki, belki de KHK kurmaya gelinceye kadar, bu tip bir dizi toplantı yapmamız gerekebilecektir.) Gözümüze kestirdiğimiz 3-5 işçiyi çağırıp, "Biz bir kurultay yapıyoruz, gelin sizinle KHK kuralım" tarzı bir çalışma, kurultay fikrini de, hedeflediğimiz tarz bir kurultayı da öldürür. Kaldı ki, şimdiye kadar yaşadığımız pratik, bu yöntemi zaten çoktan mahkum etmiştir. Önceden daha ileri ilişkimiz olan 3-5 işçi varsa da, bunları bir kenara çekip dar bir KHK kurmak yerine, bu tip tartışma toplantılarının örgütlenmesinde aktif hale getirmeli, süreci onlarla birlikte örmeliyiz.

Yeri gelmişken tekrar belirtelim. 3-5 kişilik KHK olmaz. KHK'lar yukarıda sözünü ettiğimiz tarzda tartışma ve toplantıların sonucu olarak mümkün olduğu kadar geniş tutulmalıdır. Çünkü KHK'larda yer alan her işçi kurultayın yürütücüsü olmaya gönüllü olmuş demektir. Dolayısıyla da burada yer alan işçilerin kalabalık olması, kurultayın en geniş kitlelere taşınmasının da garantisi olacaktır. O halde, derhal geniş işçi toplantıları örgütlemeye girişmeliyiz. Toplantılar başlangıçta sadece işyeri sorunlarını tartışmak için bir çağrı ile de yapılabilir. Öne çıkan bir sorunun tartışılması için de. Zaten kurultay, kendinden menkul bir şey değil, tam da bu sorunlar temelinde yükselen, yükselmesi gereken bir platformdur.

Kayaları yaran çiçekler

İşyeri, havza ve site önlerinde çağrı bildirilerimiz dağıtıyor. O ana kadar yüzünü bile görmediğimiz işçiler bize telefonlarını, ev adreslerini vererek, görüşme talep ediyorlar. Kazdığımız toprak sert olabilir. Ama bahar gelince, en sert topraklarda boy veren, hatta kayalıkları bile delip fişkırان çiçekler vardır. Umutsuz olmamız için neden yok. İşçi sınıfı bizim değil, burjuvazinin korkup çekineceği bir sınıftır. Onu bir güç, hem de düşmanlarımız için korkunç bir güç haline getirmek için yeni bir anlayış ve ruhla kolları sıvayalım. ■

SINIFLA BAĞLANTI HALKAMIZ: KHK

Söz Alinterinin Kurultayı hazırlıklarında bir eşiğe geldik. Çalışmalara çok yönlü olarak start ve hız verildi. Kurultay Hazırlık Komiteleri (KHK) de oluşturulmaya başlandı. Ancak bu konuda yeterince cesur ve atak davrandığımız söylenemez. Aylardır, her konuşmanın temel halkalarından birisi Kurultay konusu olduğu halde, bazı alanlarda işçilere kurultayın propagandasının bile yapılmamış olduğunu görüyoruz. Böylece bir kez daha kendi darlık ve sınırlılıklarımıza çarpmış oluyoruz. Artık bu yavaşlık ve çekinikliği, “bize benzemeyenlere” karşı tutukluğumuzu hızla yenmemiz gerekiyor. Şimdi durduğumuz bu eşikten, darlıklarımızı da aşarak geçeceğiz.

Örgütlenme modeli olarak KHK'lar

KHK'lar konusunda öncelikle ve bir kez daha anlamamız gereken şey, KHK'ların kurultayımızı işçi sınıfının kurultayı haline getirmenin temel halkaları olduğudur. Her ihtiyaç, her eylem, her faaliyet, kendine özgü örgütlenme biçimlerine ihtiyaç duyar. KHK'lar da kurultayın örgütlenme modelleridir. İşçilerin, emekçilerin kurultaya örgütlü bir tarzda tartışarak, karar alarak gelmelerini, kendi çevrelerinde oluşturdukları çevre-çeperi de taşımalarını sağlayacak mekanizmalardır.

KHK'lar mümkün olduğu kadar geniş bir işçi çevresini kapsamalıdır. Parti hücreleri gibi 3-5 kişiyle sınırlanmamalıdır. (Bu hiç olmayacak bir şey de değildir. Yeni ulaştığımız bir işçi çevresinde geçici olarak böyle bir modele elbette başvurabiliriz. Ancak, en kısa zamanda ve hızla genişletmek koşuluyla.) Vardiyalı çalışan işyerlerinde vardiya KHK'ları esas alınmalı, ancak, uygun zamanlarda tüm vardiyaların biraraya gelmelerine özen gösterilmelidir. Keza, küçük atelye ve işyerlerinden oluşan havza ve sitelerde, tüm havza ve siteyi kapsayacak KHK organizasyonları düşünülmelidir.

Üretimin binbir parçaya bölündüğü, KOBİ'lerin ağırlıklı üretim merkezleri haline geldiği bugünkü koşullarda, KHK örgütlenmemiz de, sınıfın sektörel ve bütünsel birliğini sağlayacak tarzda olmalıdır. Bu nedenle, aynı işkolunda çalışan işçileri işyerlerinden, havza ve sitelerden başlayarak il çapında bir araya getirmenin araçlarına dönüşmelidir. Örneğin bütün tekstil işçileri, işyerlerinde, bölgelerinde giderek il çapında bir araya getirilmek suretiyle, olabilecek en geniş biçimde sorunlarını ve çözümlerini tartışmalı, tebliğlerini birlikte oluşturmalı, temsilcilerini birlikte seçmeli ve kurultaya öyle gelmelidirler. Bu, sınıfın birliğini ve birleşik mücadelesini örmeyi sadece kurultayla sınırlamamanın, kurultay sonrasında kalıcı örgütlenme modelleri yaratmanın, işçiler arasında kurulan ilişkiyi bir üst biçime taşıyarak sürdürmenin de bir ara basamağı olarak değerlendirilmelidir.

Yine, kapitalizmin bugünkü üretim örgütlenmesinde, ana üretimin yapıldığı bir işyeri (ya da işyeri içinde bir bölüm)

ve bunun çevresinde ona fason, aramal üreten onlarca atelye bulunmaktadır. Bu üretim tarzının doğasına uygun olarak, çekirdek işçiler ve onların çevresinde onlarca küçük atelyede çalışan düz işçiler vardır. Buralarda örgütlenecek KHK'larımız, buna uygun bir modelleme yaratmalıdır. Çünkü, ancak söz konusu kesimlerin birlikte mücadelesi örgütlendiğinde başarı şansı olabilir. Çekirdek ve düz işçiler KHK'larda bir araya getirilmeli, onların bir zincirin halkaları olduğu ve sorunlarının da çözümlerinin de birbirine ayrılmazcasına bağlanmış olduğunu görmeleri sağlanmalı, ortak tebliğler ve konuşmacılar çıkarılmalıdır.

Unutmamalıyız ki, örgütsüz güç, güç değildir. Ne kadar geniş, yaygın ve kapsayıcı KHK'larımız varsa, sınıfa o kadar ulaşılmış, onlarla o kadar bütünleşmiş ve onları da örgütlü hale getirmişiz demektir. Sınıfın birleşik mücadelesinin dayanaklarını yaratmışsınız demektir.

Sınıfla bağlantı halkaları olarak KHK'lar

Kurultay yazımızda da söylediğimiz gibi, Söz Alinterinin Kurultayı, sadece, “bizim ihtiyaçlarımız” için, sadece bizim sınıfla kaynaşmamızın zorunluluğu açısından değil, bugün sınıfın içinde bulunduğu dağınıklık, bölünmüşlük, etkisizleşme sorunlarının çözümü için de bir gereklilik ve zorunluluktur. Karşılıklı buluşma ve kaynaşma noktalarımızdan birisi olduğu gibi, “karşılıklılığı” ortadan kaldırıp, onunla bütünleşmemizi sağlayacak bağlantı halkalardan birisidir. Sınıf çalışmamız, sadece kurultay günleriyle sınırlı tek bir hamle değildir. Bu çalışmanın içerisinde bir ara durak, bir sıçrama noktasıdır. Dolayısıyla kurultay çalışmamız sırasında, stratejik hedeflerimizi bir an bile gözden yitirmemeliyiz. Sınıfın içinde bir güç olamamış bir partinin, sınıfın ve sosyal devrimin partisi olma şansı olmadığı gibi, öncüsüyle buluşamamış bir işçi sınıfının da, sömürü ve baskıdan kurtulma şansı yoktur. KHK'larla kuracağımız ilişki, bu perspektife uygun olmalı, sorunun iki yanına da yanıt olacak tarzda davranmalıyız.

O halde, işçi sınıfı ve emekçilerle bir bağlantı halkası olarak KHK'lar tek yanlı, yalnızca “bizden kitlelere” değil aynı zamanda “kitlelerden bize” bir etkileşim demektir. Yalnızca “bizim ihtiyaçlarımız” için değil, aynı zamanda “işçi kitlelerinin, sınıf hareketinin ihtiyaçları” için içiçe geçen, birlikte bir bütün oluşturmayı ifade eder. KHK'lar yalnızca bizim kampanya ve kurultay politikalarımızı sınıfa taşımanın bir aracı olmakla kalmayacak, aynı zamanda sınıfın öncü, arayış içindeki dinamiklerinin talep, ihtiyaç ve özlemlerini bize taşıyacaktır. Bu yüzden bir alanda KHK yoksa, kurultay ve kampanya politikamızı o alana uyarlayarak somutlayamayız. Genel ve soyut, dışsal ve yüzeysel, sonuçsuz propagandayla sınırlı kalırız.

Sınıfı kurultayın öznesi haline getirmenin temel aracı olarak KHK'lar

Kapitalizmin işçi ve emekçilere yaptığı en büyük kötülük, onları bütün söz söyleme ve karar alma süreçlerinin dışına itmesidir. Bizim sınıfla ilişkilerimiz, bu durumu mümkün olduğu kadar tersine çevirme yönünde olmalıdır. Onu kendi kaderi kendi sorunları üzerine tartışan, dahası çözüm üreten, ürettiği çözümlerin arkasında durabilen bir konuma getirmek, öncülük misyonunun esaslarından birisidir. Kurultay sürecini ve KHK'ları bunu gerçekleştirebilmenin aracı ve basamağı haline getirebilmeliyiz.

KHK'larda sınıfı ilgilendiren bütün sorunların tartışılmasını özendirmeli ve teşvik etmeliyiz. Sorunlar birlikte tespit edilmeli, çözümler birlikte üretilmeli, kararlar birlikte alınmalıdır. DSB'li işçiler, bu tarzın içerisinde bir önderlik götürmeyi, düşüncelerini genele mal etmeyi becerebilmelidirler. İşyerleri, işçi havzaları, işçi emekçi evleri, kısaca işçi ve emekçilerin oldukları her yeri, kurultayın tartışıldığı platformlara çevirmeliyiz. İşçi ve emekçiler içinde yaratılan ilgi, istek, yakınlaşmayı, derhal KHK'lara çevrilebilmeli, gitgide genişleyen, tartışan, kararlar alan bir işçi emekçi ağı yaratmalı ve birbiriyle bağlantılandırabilmeliyiz.

Ancak, sınıfın bölünmüşlüğüne derinleştirecek yönde açılacak tartışma ve polemikleri (din, mezhep, milliyet ayrımını körükleyici, vb.) ustaca sınıfın ortak sorunlarına çekmeli, bu tip ayrımların burjuvazi tarafından yaratılan suni ayrımlar olduğu, sınıf olarak bir ve aynı çıkarılara sahip olduğunu tekrar tekrar kavratmalıyız.

Eğer biz bugünden, birlikte düşünüp tartışan, çözüm üretilen kararlar alabilen geniş bir KHK'lar ağı yaratamazsak, kurultayımızı kendimizin çalıp söylediği, işçi ve emekçilerin misafir sanatçı oldukları bir platform olmaktan kurtarmayacağımız gibi, sonrasında da, bir dalganın kıyıya vurup çekilmesi gibi, ilişki kurduğumuz onca işçi ve emekçinin tekrar kabuklarına çekilmelerine neden oluruz. Böylece ne kalıcı bir ilişki kurup yürütebiliriz ne de onların eylemli birliğini yaratabiliriz.

KHK'lar kimlerden oluşur?

Kurultayın yapılış amacını -ve bunun taşıyıcısı olarak kampanya hedeflerini- benimseyen, bunu kendisi için de bir gereklilik olarak gören, bu doğrultuda çalışma yürütmek isteyen her işçi ve emekçi KHK'larda yer almalıdır. KHK'larda yer alacak işçiler için, devrimci olmak, solcu olmak, gazetemiz okuru olmak gibi bir kıstas asla aranmamalıdır. Muhtelif düzen partilerine oy vermiş olabilir, dinciliğin, şovenizmin, AB'ciliğin etki alanı içerisinde olabilir. Unutmamalıyız ki, işçi ve emekçiler büyük oranda dinci-gerici, şoven, liberal ideolojilerin etkisi ve kuşatması altındadır. KHK'lar ve kurultay çalışması için bunu bir ölçüt olarak almak, adeta sınıfı dışlayan, kurultayı dar bir devrimci-demokrat çevre ile sınırlayan bir tutum olacaktır. Önemli olan, onları sınıfsal sezgi, talep, ihtiyaç ve özlemlerinden yakalayarak, sınıfsal bir zemine çekmek ve sabırlı ve ısrarlı bir çaba ile dönüştürmeyi becerebilmektir.

Kuşkusuz onlardan gizlenmeyecek, farklı görünmeye çalışmayacağız. Ancak, dar siyasal bir faaliyetten de uzak duracağız. Kampanyamızla birlikte sınıfı çok yönlü olarak kuşatan, onların dönemsel mücadele talep, ihtiyaç ve özlemlerine sahip çıkan bir propaganda ajitasyon hattı tutturacağız. Kurultayımızın propagandasının merkezinde duracak olan gazetemizi yaygın olarak işçi ve emekçilere ulaştıracak, DSB propagandamızı yapacağız. Kürt, Türk, göçmen işçilerin birleşik mücadelesinin gerekliliğine dikkat çekmekten, sosyalizm propagandası yapmaktan asla vazgeçmeyeceğiz. Bıkmadan, sabırla sınıfı devrimci siyasete yakınlaştıracacağız. Ancak, "dışarıdan gazel okumak" biçiminde değil, işçi ve emekçilerin her günkü yaşamlarının içerisinde, onlarla yaptığımız toplantıların, etkinliklerin, kurduğumuz KHK'ların içerisinde, "onlardan biri" olarak yapacağız bunu.

KHK'ların işlevi

DSB'li işçiler önderliğinde kurulan ve faaliyet yürütecek olan KHK'lar, kurultay ve kampanya sürecinin katılımcıları değil yürütücüleri, yani öznelere haline gelmelidirler. Çıkan her propaganda materyali onlarla değerlendirilmeli, dağıtım ve organizasyon işi onlarla örgütlenmeli, gerekli ekipler onlardan ve onlarla kurulmalıdır. Yine işyeri, havza, site vb. özelinde çıkacak ajitasyon propaganda malzemeleri birlikte hazırlanmalı ve dağıtılmalıdır.

Kısaca özetlemek gerekirse KHK'lar DSB'li işçilerin önderliğinde;

- 1- Kurultay ve kampanyanın ajitasyon-propaganda materyalinin kendi alanlarında (gerekirse yeniden üretimini) geniş dağıtımını yapmalı,
- 2- Kendi alanlarında kendi doğal işçi-emekçi çevrelerinin de katılımını sağlayarak, işyeri, sektör vb. sorunlarının kurultay ve kampanyanın tartışılacağı çok sayıda işçi toplantıları ve etkinlikleri düzenlemeli veya düzenlenmesine önayak olmalı,
- 3- Kurultay ve kampanyayı kendi alanlarına (işyeri, sektör, kesim) özelliklerine ve ihtiyaçlarına uyarlamalı, kendi alanlarının sorun, talep, ihtiyaç ve özlemlerini, öneri ve beklentilerini, kararlarını kurultaya ve organizasyon birimine taşımaları,
- 4- Kurultay ve kampanyanın, finansmanına, organizasyonuna, etkinliklerine ve (genel ve yerel) eylemlerine katılmalı, başka işçilerin katılımını sağlamalı ve katkıda bulunmalıdırlar.

KHK'ların kurulmadığı yerde, ne yaparsak yapalım, kurultay çalışmamız başlamamış demektir. KHK'ların olmadığı alanlarda, kurultay da sınıfla içeriden bağımız da yok demektir. Öyleyse, KHK'ların kurulması ve işlevlendirilmesine hız verelim. ■

YENİ SENDİKAL DENEYİMLER I-II

“20 yy’ın başlarında tekstil ve otomotiv fabrikalarındaki sendika örgütçüleri başarının uzun soluklu, gizli ve tabana dayalı çalışmadan geçtiğinin bilincindeydiler. Sendikalaşmaya yönelik en küçük kıpırdanmayı izleyen, sendika üyelerini dövdüren, işten atan, kara listeler hazırlayan patronlar karşısında sendika militanları ev ev, mahalle mahalle dolaştılar, öncü işçiler yetiştirdiler, tabanla geniş ilişkiler kurdular ve işçi sınıfını daha gözüpek bir çıkışa hazırladılar.

Ama 1950’lere ve 1960’lara gelindiğinde, büyüyen sendika aygıtlarında, soğuk savaş ve komünist avıyla da birleşik olarak taban dinamizmi boğuldu. Sendikalar, yeni işçi kitlelerini ve işkollarını örgütlemekten çok geleneksel sektörlerdeki üyelerine hizmet satmakla sınırlandılar. Artık birçok sendikacı için örgütlenme, fabrika kapısında işçilere üye kayıt formu vermekten, zorda kaldığında birkaç toplantı-miting düzenlemekten ve oraya buraya basılı malzeme postalamaktan başka bir anlama gelmiyordu. Statükocu sendikacılığın tipik bir göstergesi de örgütlenmeye ayrılan sendika bütçelerinin yüzde üçünü bile bulmamasıydı.

Büyük sendika aygıtları geleneksel işkollarındaki “pazar paylarını” kontrol edebildikleri ve patron devlet baskısı asgari düzeyde olduğu sürece, “hizmet sendikacılığı” yine de sonuç vermiş gibi görünüyordu. Ancak 1970’lerden itibaren patronların anti-sendika saldırganlığı yoğunlaştıkça, o koca koca sendika aygıtları, kartondan şatolar gibi buruşmaya başladılar. Sendikalaşma oranı hızla düşüşe geçti.”

Yukarıdaki satırlar, ABD’de AFL-CIO’nun uzantısı yönetimine karşı gelişen sendikal muhalefet hareketinin bir raporundan özetlendi. Bir muhalefet platformu oluşturan sendikalar, “hizmet sendikacılığına karşı örgütlenme sendikacılığı” sloganıyla, kokuşmuş konfederasyonun en fazla gözdardı ettiği yeni işçi kitleleri ve işkollarına dönük bir örgütlenme hamlesi başlattılar. Ve 1990’ların ikinci yarısından itibaren sendikalaşmadaki başaşağı gidiş eğilimini, yer yer tersine çeviren esinleyici örgütlenme örnekleri yarattılar:

Los Angeles’ta Hizmet Çalışanları Sendikası (SEIU) ev bakım hizmetlerinde çalışan 74 bin emekçiye örgütledi. Las Vegas’ta Otel ve Lokanta Çalışanları Sendikası (HERE) 10 bin otel işçisini örgütledi. İletişim İşçileri Sendikası (CWA) 26 bin havayolu rezervasyon görevlisini örgütledi. En sonu Tekstil İşçileri Sendikası (UNITE) 5 bin tekstil işçisini örgütledi.

Örgütlenme kültürü

Büyük ama kof sendikalar durmaksızın gerilerken, yeni bir dinamizm yaratan küçük sendikaların kazanımları, sendikal hareketteki teslimiyetçi ruh halini sarstı. En düşük ücretli kadın, göçmen, genç, ezilen ırktan, hizmet sektöründen ve KOBİ’lerden işçilerin örgütlenmesinin çok zor ve uğraşma-

ya değmez olduğu önyargısını önemli ölçüde kırdı. AFL-CIO yönetimi, Mc Carthy döneminden itibaren ilk kez solcu olarak bilinen bir örgütlenme uzmanını, örgütlenme sekreterliğine getirmek zorunda bıraktı.

Neydi muhalif sendikaların henüz küçük ama vaat edici kazanımlarının altında yatan? Onlar çok basit bir gerçekten yola çıktılar. Geleneksel sendika bürokrasisi sendikalaşmanın gerilemesinin nedenini hep dış etkenlerde; küreselleşmede, esneklikte, patron saldırganlığında, iş yasalarının ağırlaştırılmasında, vb. görüp yakınmayla günlerini geçirirken, onlar sorunu kendilerinde görüp kendilerinden başladılar.

Başarılı bir örgütlenme kültürünün oluşturulması için zihniyet değişikliği ilkeleri şunlardı:

- Sendikanın **bir numaralı öncülüğünün örgütlenme** olduğunu kabul etmek,
- Sendikanın her kademesinde bir **örgütlenme kültürü** geliştirmek,
- Örgütlenme hedeflerini hayata geçirmek için sendikanın **bütün etkinliklerini bütünleştirmek**,
- Ulusal ve yerel düzeyde örgütlenme hedeflerine yönelik **stratejik planlama ve analiz** ve ulusal yönden bütünlük taşıyan örgütlenme planlarının geliştirilmesi,
- Mevcut üyelere **hizmet ile sınırlanmanın**, yeni üye kazanılmasını engellediğini kabul etmek,
- Üyelerin ve hedef kitlenin kendileriyle ilgili **faaliyet ve kararlara katılımını** sağlamak,
- Çalışmaları ücret ve çalışma koşullarıyla sınırlamadan yerel ve toplumsal sorunlarla bütünleştirmek,

Uzman alan örgütçülüğü ekipleri

Sendikalarının diğer her türlü harcamasını olabildiğince sınırlayıp örgütlenme fonlarını 3-4 kat büyüttüler. Çeşitli bölge ve işkollarında örgütlenmeye dönük araştırma, fizibilite, (yapılabilirlik) analiz, planlama çalışması yapabilecek nitelikte uzman kadrolar ve bunlarla bağlantılı olarak örgütlenmeyi sahadan yönetebilecek uzman örgütçüler yetiştirdiler. Üyelerinden ve örgütlenecek işyerlerinden öne çıkan işçilerin yanısıra, işçileşmiş genç üniversite mezunları, kadın ve ezilen ırk halkları aktivistleriyle bağlantıya geçip sendikal örgütçü olarak eğittiler. Uzman öncü örgütçülerin liderliğinde 5’erli, 10’arlı çok sayıda örgütçü ekibi oluşturup, bölgeleri ve işkollarını bütünden örgütlemeye yönelik “alan örgütçülüğü” modelini yerleştirdiler. Tüm çalışmalarda şu ilkeler benimsendi:

- Yeni alanlarda örgütlenme çalışması yapacak uzman ekipler kurmak;
- Bu ekipleri özel olarak seçilmiş ve eğitilmiş kadrolarla güçlendirmek;
- Ekibi deneyimli ve yetişmiş bir uzman öncü örgütçünün yönetmesini sağlamak;
- Ekibin çalışmalarına gerekli kaynağı ve materyali sağlayacak lojistiği kurmak;
- Ekibin çalışmasının araştırma ve fizibilitesi iyi yapılmış alanlara odaklanmasını sağlamak;
- Alanda çalışma yürüten ekibin, örgütlenme stratejisi, proje ve planlarını hazırlayan uzman kadro ve yöneticilerle bağlantısını ve bunların hazırlanmasına katılımı sağlamak;

Yüz yüze temas

Muhafif sendikalar, geleneksel sendikaların bildiri dağıtma, afiş yapıştırma, basılı malzeme postalama ve tek tük geniş toplantı yapma ile sınırlı geleneksel kampanyalarından da farklılaşan örgütlenme yöntemlerine yöneldiler. Alan çalışmalarında işçilerle teke tek ve yüz yüze temasa, çok sayıda ev ziyaretlerine, küçük grup toplantılarına ve aktif yerel taban komitelerinin örgütlenmesine ağırlık verdiler.

Amerika'da son 10 yılın tüm sendikal örgütlenme girişimlerini kapsayan bir araştırma, bu tür yüz yüze temas, ev ziyaretleri ve küçük toplantılarla tabandan örülen çalışmaların, salt yazılı materyale dayananlara oranla çok daha başarılı sonuçlar verdiğini ortaya koyuyor.

Hatta kimi anarşizan sendikalar, bildiri, afiş, bülten, gazete gibi basılı materyalin aktivistleri salt "taşıyıcı" konumuna indirgeyip edilgenleştirdiği, işçilere yabancılaştırdığı, yüz yüze iletişim becerilerinin gelişmesini engellediği gerekçeyle, tek bir basılı materyalin dahi kullanılmadığı başarılı örgütlenme deneyimleri gerçekleştirdiler. Bu çok "uç" bir örnek olmakla birlikte, kolektif ajitasyon, propaganda ve örgütlenme araçlarının amaç haline gelip, örgütçülerin misyonununda onları dağıtmakla sınırlanmasına karşı önemli bir uyarıdır.

Peki bu deneyimlerden, işçi sınıfı örgütçülüğü açısından komünist ve devrimciler ne öğrenmeli?

İşte sabırsız okur hayal kırıklığıyla başını kaldırıyor: "İyi de bunlarda yeni olan ne var ki!?" diyor. Yanıtımız şudur: Evet komünist hareketin tarihsel birikimi açısından, yeni olan pek bir şey yok. Ama unutulmuş çok fazla şey var!

Çoğu devrimci de birbirleriyle ilgilenmekten ve uğraşmaktan, ne uzayan ne kısalan belli bir çevreye "hizmet vermektен" sınıf örgütçülüğüne zaman ayırabiliyor mu? Kadro ve aktivistlerin kaçta kaç gerçek anlamda örgütçülerden oluşuyor? Kaç devrimci sınıf örgütçülüğünü başlıbaşına bir yüksek uzmanlık konusu olarak düşünüyor? Örgütçülük deyince bundan anlaşılacak dağınık tekil ilişkiler etrafında dönenip durmak değil mi? Çoğu devrimcinin şu kesim örgütlenemez, bu kesim uğraşmaya değmez biçiminde önyargıları yok mu?..

II

Yeni Zelanda'da Hizmet ve Gıda İşçileri Sendikası'nın örgütlü olduğu bir işyeri taşeronla devredilir. İlk kez taşeronlaştırmayla karşı karşıya kalan sendika, işyerine iki sendika uzmanı gönderir.

Birinci sendikacı, işçilerin mücadeleye niyetli olmadığını, ilgilendikleri tek şeyin tazminat olduğunu bildirir. "Yasal prosedürü" işletme çabasına girer ve işçileri beklemeye sevkeder.

İşyerine bir süre sonra gelen ikinci sendikacı ise hemen bütün işçileri biraraya getirip bir toplantı örgütler. Toplantıda somut olgular üzerinden bir saatlik bir 'kızıştırma' konuşması yapar. Ardından tüm işçilerin görüşlerini alır ve birlikte neler yapılabileceğini tartışır. Öne çıkan işçilerin katılımıyla bir mücadele planı çıkarır ve işçileri eyleme yönlendirir.

İşçiler toplantıdan sonra iki hafta boyunca işi durdururlar. Eylem önlükleriyle yürüyüşler düzenlerler. İşyerinde sendikal örgütçülük korunur. Direniş sürecinde öne çıkan işçiler bugün halen işyerinde ve sektörde etkinliklerini sürdürüyorlar, taşeronlaştırma saldırısı altındaki diğer işyerlerine de deneyimlerini ve özgüvenlerini taşıyorlar.

Bu iki uzman arasındaki temel yaklaşım farkı neydi?

Birincisi, işçilerin kendi sorunlarına sahip çıkmasını engelleyen tipik "avukat" ya da "bürokrat" yaklaşımını benimsemişti. Zaten tereddüt ve yalpalama içindeki işçilerin en geri içgüdülerine hitap edip onları pasifize etmişti.

İkincisi ise örgütçülük ve içeriden önderlik yaklaşımına sahipti. İşçilerin önce öfkelerine hitap etmiş ve heyecanlarıyla birlikte çıkış arayışlarını arttırmıştı. Toplantıda öne çıkan işçilerle güçlü bir ruhsal bağ da kurarak "Bir seçenek yok"tan "Bir seçenek olmalı"ya geçişi sağlamıştı. Hemen ardından işçileri pratik bir çıkış noktasına yönlendirmiş, mücadele talep ve planını onların katılımıyla formüle etmiş, böylece işçilerin çoğunda mücadele umudu ve azmi yaratmıştı.

Örgütlenme becerisi

Avustralya'da muhafif sendikalar, "Örgütlenme Becerisi" adı altında tüm dünya sendikal örgütçülük deneyimlerinden süzülmuş standart bir örgütçü yetiştirme programı hazırladılar. Program 2 haftalık birinci basamak örgütçülük kursları ve bir el kitabından oluşuyor.

Programın içeriğinin belirlenmesinde Avustralya sendikal hareketinin deneyimlerinin yanısıra dünya çapında birçok sendika örgütçüsü, taban aktivisti ve akademisyenin görüş ve önerilerinden yararlandı.

Program, sendika örgütçülerinin sayısız deneyim üzerinden ortaklaştığı "evrensel formülü" şöyle koyuyor: "Öfke- Umut- Eylem". İşçiler açısından yakıcı sorunlar üzerinden öfkeyi yükselt, doğal öncülerin katılımını sağlayarak pratik çıkış noktaları etrafında umut yarat ve harekete geçir.

Bir çok işçinin, işten atılma, devlet ve yasa korkusuyla örgütlenmekten ve mücadeleden uzak durduğunu biliriz. Bu durum, işçilerin en azından bir kısmı için, sezgisel sınıf bilincine sahip olmadıklarından çok işyerinde ve toplumdaki sınıfsal güç dengelerinin farkında olduklarını gösterir.

Öyleyse örgütçülükte çıkış noktaları, genel geçer söylemlerden çok, birincisi, korku'nun nasıl yenileceği, ikincisi, işyerinde ve toplumdaki güç dengelerinin nasıl değiştirilebileceği ekseninde işçilerde öfke ve umut yaratmaktır.

Küçük kılavuz

İlk adım, işçileri derinden ilgilendiren yakıcı hoşnutsuzluk konularını saptamak ve bunlara tam bir açıklık kazandırmaktır. (Kuşkusuz işçilerin yalnızca işyeri ve sendikal sorunlarla sınırlı olduğu önyargısı da kırılmalıdır. Örneğin günümüzde Irak, Kürt, AB konuları da pekala işçilerin gündemindedir. İşçilerin hemen hiç gündeminde olmayan siyasal konular da onların özyaşam deneyimleriyle birleştirilerek bu zeminde taşınacaktır.) Bunun için gerekli temel örgütçülük becerileri, işçilerle yüz yüze temas, etkin dinleme ve öğrenme'dir.

Usta bir örgütçü, işçilerin hoşnutsuzluk ve öfke potansiyeli kadar korku ve çekincelerini de kafasında somutlayabilmelidir. Ancak bürokratik tarzın aksine, işçilerin en geri içgüdülerine değil, öfke dinamiklerini berraklaştırmaya ve geliştirmeye yoğunlaşır. Ve sonra, doğal öncülerin de katılımını sağlayarak bu öfke'nin ileriye çekici talepler, görevler ve mücadele planları odağında umut'a dönüşmesini sağlar.

İkinci adım, doğal öncülerin saptanması ve geliştirilmesidir. İşçilerin içinden yeterli sayıda ve bileşimde gönüllü aktivist çıkarılıp geliştirilmeden taban çoğunluğunun örgütçüye ve kendilerine güveni sağlanamaz. Dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

Birincisi, bu çalışmanın öncü işçilerin hemen işten atılmasına meydan vermeyecek biçimde gizli yürütülmesi.

İkincisi, öncü işçiler grubu ya da komitesinin, taban bileşimini olabildiğince tam yansıtacak temsil gücüne ve manevi otoriteye sahip olması.

Üçüncü öge eğitimidir. Bu eğitim öncelikli siyasal-sınıfsal bilinç konuları kadar neyin niçin böyle olduğu, onu neden nasıl ve nereden başlayarak değiştireceğimiz, buna kimlerin neden ve nasıl karşı çıkacağı, mücadele planının nasıl uygulanacağı ve uygulanırken karşılaşılabilecek sorun ve engellerin nasıl üstesinden gelinebileceği, kimlerden ve nasıl destek oluşturulacağı, işyerinde, bölgede ve sınıf mücadelesinin bütününde kazanımların ve yaratılan yeni olanakların ne olacağı gibi konulara açıklık ve işçilerin ortaklaştığı bir netleşmeyi içermelidir. Eğitim süreci, netlik, özgüven ve umut yaratmalıdır.

Dördüncü öge, kuşkusuz kolektif faaliyet ve eylemdir. Eylem yelpazesi, güç sinama ve motivasyon eylemlerinden, işçilerin hazırlık derecesine göre kitle grevine veya uzun soluklu, çevredeki diğer işyerlerini de etkilemeyi gözetken direnişlere kadar çeşitlenebilir. Öncü işçilerin işyeri arkadaşlarını ev

ziyaretleri, irili ufaklı toplantılar, çevre işyeriyle bağlantıya geçme de bu sürece dahildir. Fakat hepsindeki başlıca hedeflerden biri işçilerde kolektif eğitim, motivasyon, ruh ve inanç yaratmak, güç dengelerinin değiştirilebileceğini göstermek, maddi bilinç dönüşümü yaratmak ve işçileri daha fazlasını almaya ve yapmaya hazır hale getirmektir.

Tüm bu adım ve ögeler, mekanik bir sıralamayla değil her özgül durumun önceliklerine göre ve içiçe yürütülür. Ancak hepsinden önemlisi bu örgütlenme çerçevesinin baştan sona yönlendirici "sağlam bir siyasal mantığa ihtiyacı vardır, ama siyasal mantık ve bilinç iyi örgütlenmeyle güç kazanmadıkça gerçekleşmeyecektir." ■

Kaynak: Dünya Sendikal Hareketi dosyaları-3, Sendikal Örgütlenme, Petrol-İş yayını, Kasım 2001.

SENDİKAL TASFIYECİLİKTE DİP NOKTASI

DİSK'in, "Ülkemi, fabrikamı, paylaşmayı seviyorum" kampanyası, sendikal tasfiyecilikte çukurun dibini oluşturuyor. Kampanya, burjuvazi tarafından, "DİSK'in modernleşmesi" olarak coşkuyla; işçiler tarafından ise tepkiyle karşılanıyor. 1 Mayıs alanında DİSK kortejindeki işçilerin ezici çoğunluğu, bu kampanyanın dövizlerini taşımayı, sloganlarını atmayı reddedip tepki gösterdiler.

DİSK'in kampanyası, sendikal hareketin kriz ve yeniden yapılanma sürecinin yeni bir niteliğe dönüşmesi bakımından önem kazanıyor. Sendika ağaları, sınıfın burjuva bilincinin kurumlaşmış biçimi ve onun en geri iç güdülerinin yeniden üreticisi olduğundan, bu kampanya aynı zamanda sendikali işçilerin gelip dayandığı gerilemenin, ruh halinin, işsizlik karşısında ağır basan korku ve kaygıların, önünü göremeyişin, işini korumak için her şeye razı oluşun yansıması olarak ortaya çıkıyor. Tabanın kampanyaya yönelik tepkisi ise, elbette işçi sınıfı devrimcileri ve öncü işçiler tarafından güçlü bir karşı çıkış olarak örgütlenip, süreklilik kazandırıldığında, yeni bir devrimci sendikal hareketin kaldıraç halkalarından birini oluşturacaktır.

Kolektif örgütlülük/mücadele ile hak ilişkisinin tasfiyesi

Burjuvazinin işçi sınıfının sendikal örgütlülüğüne saldırısının temelini, ücret ve işçi haklarının sendikal örgütlülük ve mücadelenin bir sonucu olmaktan çıkarma; üretkenliğin/verimliliğin, karlılığın ve bireysel performansın bir sonucu haline getirme oluşturuyor. Buysa, sadece işbirlikçi ücret sendikacılığının değil, her türlü sendikal örgütlülüğün varlık nedenini işçiler açısından ortadan kaldırarak, sendikaları çok daha dolaysız bir şekilde sermaye kaldıracına dönüştürmek anlamına geliyor.

Yeni misyon

DİSK Başkanı Süleyman Çelebi'nin Akşam gazetesindeki röportajı (Ahmet Tulgar / 1 Mayıs 2005), tam da bu neokorporatist yeniden yapılanma sürecinin arka planını ortaya koyduğu için, bir bütün olarak ele alınmayı "hak" ediyor.

İşçi sınıfının 15-16 Haziran Direnişi ile, burjuvazinin saldırısına karşı can pahasına koruduğu sınıf örgütü DİSK'in, 12 Eylül faşist askeri darbesi sürecinde, kanlı ve uzun bir iç savaşa göre hazırlanmış olan cuntayı bile şaşırtacak şekilde, işçi sınıfını mücadelesiz teslim edip kendilerinin de ya yurtdışına kaçtığını, ya da kışlaların önünde rezilce teslim olma kuyruklarına girdiklerini; ardından, DİSK'in cunta tarafından el konulan mallarının iade edilmesi sürecinde yağmadan pay almak üzere nasıl üşüşüklerini; sınıf işbirlikçisi "çağdaş sendikacılık"ın tezleri olan Ören Tezleri'ni deklare edişlerini; son dönemde ise, emperyalist Avrupa Birliği'nin

işçi sınıfı içinde bir fonlama, ajitasyon, propaganda ve örgütlenme aracına dönüştüğünü biliyoruz.

Emperyalist ve işbirlikçi teknelci burjuvazinin sınıflar arasındaki ilişkiyi azami kar ve azami egemenlik doğrultusunda yeniden yapılandırma saldırısını olağanüstü yoğunlaştırdığı ve hızla yol aldığı, sınıf hareketinin, sendikal hareketin, emekçi halk hareketinin ve devrimci hareketin dibe vurduğu, siyasal-sendikal tasfiyeciliğin boyutlandığı günümüzde, DİSK'i kuran ve kurşunların üzerine yürüyecek denli sahiplenilen öncü işçilerin değil ama Çelebi ağasının "öngörülerini" sınıf işbirlikçiliğinde hiçbir sınır tanımayacak denli yaşama geçiriliyor.

DİSK'in, "taleplerini daha toplumla buluşan bir vizyona oturma çabası", işbirlikçi teknelci burjuvazinin stratejik vizyonunda "öncü bir misyon" üstlenmesi anlamına geliyor. "Miyon", "işçi sınıfının bu yeni dönemde rolünün ne olması gerektiğini ifade ediyor." Sınıf işbirlikçiliğinde sıçrama yapan ve onu nihai sonucuna vardırarak bu yeni vizyon ve misyon, sendikal yapıların ve sendikacılığın, artık ücret dahil işçi haklarıyla her türlü ilişkisini kesmesi; işgücünün kolektif pazarlanmasından tümüyle kopması; kısacası, işçi örgütü olmaktan tamamen çıkarak, sermayenin verimliliğini, karlılığını arttırma ve bunu işçi sınıfına benimsetme aracı olmasıdır.

Faşizme karşı mücadele

Faşizme karşı mücadele edilmeden, ekonomik-sendikal, siyasal, toplumsal hakların korunması ve geliştirilmesinin olanaksız olduğunu, hemen her işçi, kendi mücadele-yaşam deneyiminden bilir. Çünkü, en ufak bir hak koruma direnişi karşısında polisi, jandarmayı, yasaları ve kendi içinde de bunların içselleştirilmiş hali olan korkuyu bulur. Bu "genel hal", son süreçte, Kürt halkına yönelik katliamların yeniden tırmandırılması, işçi direnişlerine polis-jandarma saldırıları ve tutuklamalar, sendika kapatmalar, yeni TCK, Genelkurmay muhtırası ile daha bir yoğunlaştırıldığı için, işçi sınıfının siyasal özgürlük mücadelesi için(de) donatılıp hazırlanması yakıcı bir önem taşıyor.

Faşizme karşı mücadelede, işçi sınıfının öncülük misyonuna yaklaştığı, sınıf bilinç ve deneyimi açısından tarihsel bir kazanım olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ne karşı mücadelenin bugüne taşınması; yeni, genç, deneyimsiz işçi kuşaklarının bu mücadelenin deneyimleri ile eğitilmesi özel bir önem kazanıyor.

İşte DİSK'in yeni "misyon"u, işçi sınıfının siyasal özgürlük mücadelesinde devrimci misyonunu ve öncü rolünü oynayabilmesi için kendi tarihsel deneyimlerinin genç kuşaklara özümletilmesinin reddine; tarihsel deneyimlerin kolektif bilinçten tasfiyesine dayanıyor.

“Bugün DGM yok”, “141-142 yok”; öyleyse “Kahrolsun Faşizm” de yok! Ne hızlı dönüşüm: “Kahrolsun Faşizm!”i “Demokrasiyi seviyorum”a, “Demokrasiyi seviyorum”u da Genelkurmay muhtırasına biata çevirivermek! Oysa, (elbette faşizmi bunlara daraltmamak kaydıyla) bırakalım “yok olmayı”, bu sayılanlar çok daha güçlendirilmiş haldeler. DGM, ismi değişince yok olmadığı(!) gibi, 141-142’nin yerini Terörle Mücadele Yasası ve yeni Türk Ceza Yasası aldı. Ve yeni TCK’da, işçi sınıfının sınıfsal ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda düşünmesi, bunu ifade etmesi, bu yönde örgütlenmesi, eyleme geçmesi tümüyle yasaklanıyor!

Önümüzdeki ay yürürlüğe girecek olan, burjuvazinin sınıf egemenliğini pekiştirme, faşist baskı ve sindirmeyi olağanüstü arttırma yasasının karşısına, “Demokrasiyi seviyorum” ile çıkmak; işçi sınıfını, mücadele eden bir sınıf olmaktan çıkarma; acı çeken ve kendisini sömüren ve ezenlerin lütfuna sığınan bir kitle derekesine düşürmek demektir.

DİSK’in emperyalist AB’nin uşaklığına soyunarak, özgürlük ve demokrasinin de AB’den geleceğine dair beklentiyi, işçi sınıfının örgütlü, görece sınıf bilinçli kesimlerinde yaygınlaştırma çabası, özgürlük ve demokrasi ile işçi sınıfı öncülüğünde sınıf iktidarı hedefli militan siyasal mücadele arasındaki içsel bağlantıyı koparmayı hedeflemekte.

Kısır döngüden çıkış

Engels, yüz yıl önceden, düzen sendikacılığının bugünkü krizine ışık tutuyor:

“İşçi sendikaları aracılığıyla ücret kanunu işverenlere karşı olarak uygulanabilmekte, iyi örgütlenmiş herhangi bir işkolundaki işçiler işverenlerine sattıkları emek gücünün değerini, hiç olmazsa yaklaşık olarak alabilmektedirler. Ve devlet kanunları aracılığıyla iş saatleri, hiç olmazsa emek gücünü zamansız tüketecek olan maksimum uzunluğu aşmayacak sınırlar içinde tutulabilmektedir. Bugünkü örgütlenmelerle sendikaların elde edebileceklerinin en çoğu bunlardır. Bunu da yalnızca sürekli mücadele ile, büyük ölçüde güç ve para sarfıyla başarabilirler. Bundan sonra, iş hayatındaki dalgalanmalar, en azından on yılda bir, kazanılanları bir anda alıp götürür. Böylece aynı mücadele bir kez daha verilmeye başlanır. Bu içinden çıkış olmayan bir kısır döngüdür. İşçi sınıfı olduğu yerde, Chartist atalarımızın söylemeye çekinmedikleri gibi, ücret köleleri sınıfı olarak kalır. Bunca emeklerin, fedakarlıkların, acıların sonucu bu mu olacaktır? Bu, daima İngiliz işçilerinin en yüksek amacı olarak mı kalacaktır? Yoksa, ülkenin işçi sınıfı sonunda bu kısır döngüyü kırarak, ücret sisteminin bütünüyle kaldırılması hareketinde bir çıkış noktası bulmaya teşebbüs edecek midir?” (Labour Standard’tan Makaleler; 1881)

İşbirlikçi düzen sendikacılığı, bu kısır döngüyü aşmanın yolunu, sendikaların varlık nedenini ortadan kaldıracak tarzda, ücret ile sendikal örgütlülük ve mücadele arasındaki bağlantıyı tümünden kopararak; ücreti, sömürünün/artı değerini büyütülmesine bağlayarak buluyor. Sömürü ile baskı/özgürlük yoksunluğu arasındaki iç bağlantı koparılıp, özgürlük ve demokrasi, emperyalistlerden beklentiye bağlanırsa; ücret

de, emperyalist kapitalizmin azami sömürü/kar beklentisine bağlanacaktır:

“İşçi fabrikasıyla bütünleşmiştir ve artı-değer üretir. Bizim işte bu artı-değerden yararlanma konusunda paylaşım ilişkisini iyi kurmamız lazım. Biz fabrikamızı severken, kuru kuruya sevmiyoruz. Daha çok üretim yapılıns diye söylüyoruz.” (Süleyman Çelebi; “Patronlarla çıkarımız aynı”, Akşam, 1 Mayıs 2005)

Kapitalizm/sermaye ilişkisi, artı değer sömürüsüne dayandığına göre (faşist darbe öncesi DİSK ve üye sendikaların eğitim broşürleri bununla başladılar!); “işçi sınıfının artı değerden yararlanması”, kapitalistler tarafından sömürülmesinden “yararlanması”dır ki, bunu işçilere vaaz eden bir sendikacıya hak ettiği yanıt, hem de hiç gecikmeden bizzat işçiler tarafından verilmelidir!

İşçi sınıfına, sömürüden daha fazla pay alabilmesi için daha fazla sömürülmesini vaat etmek, işbirlikçi sendikal hareketin finali, yeni bir devrimci sendikal hareketin de başlangıç noktasıdır. Kısır döngü; düzen sendikacılığının iç çelişkisi (kapitalist sömürünün sonuçlarına karşı mücadele ederken, nedenlerini, ücretli emek ilişkisini onaylayıp yeniden üretmek), onun kapitalist sömürü düzeniyle tamamen bütünleşmesiyle “aşılmış” bulunuyor. Yeni devrimci sendikal hareket, bu kısır döngüyü daha başlangıçta dışlayarak, ücretlere ilişkin mücadeleyi ücretli emeğin ortadan kaldırılması mücadelesine bağlayacaktır.

İşsizliğe değil, işsizlere karşı mücadele

Kapitalizmin bir sonucu ve kaldırıcı olan, kriz ve yeniden yapılanma saldırısıyla boyutlanan işsizliğin emperyalist ve işbirlikçi tekeli burjuvazi tarafından hem tehdit, hem de fırsat olarak görülmesi; son Genelkurmay muhtırasında da, işsizliğin iç tehdit unsuru olarak hedefe çakılması, DİSK’in yeni “misyonu”nu belirliyor:

Birincisi; burjuvazinin, işsizliği fırsat olarak değerlendirilmesiyle bütünleşmedir: “Sermaye ne istiyor burada? Daha büyümek istiyor, daha çok para kazanmak istiyor. Ama o büyüyünce, bizim de istediğimiz oluyor işte: İşsizliğe karşı yeni istihdam oluşmuş oluyor. Bugün bir büyümeden söz ediliyor ekonomide. Ama bu büyümenin sonucunda bizim ücretlerimizde bir artış oluyor mu? Hayır. İstihdam artıyor mu? Hayır. Biz de bunun mücadelesini veriyoruz.” (S. Çelebi; agy)

İkincisi; yine burjuvazinin, işsizliği tehdit olarak görmesiyle bütünleşmedir: “Bakın, bu bölünme zaten olmuş durumda ezilenler safında. Çünkü bugün çalışanların karşısındaki en büyük tehdit işsizler, işsiz olanlar.” (S. Çelebi, agy)

Kapitalizmden kaynaklı işçi sınıfının iç bölünmesini ve kendi içindeki rekabetini esas alan, bu temel üzerinde kurulan ve bu iç rekabet ve bölünmeye dayanan, bunu sürekli olarak yeniden üreten işbirlikçi sendikacılığın ulaşacağı nokta, burjuvazinin sınıf çıkarlarıyla tam bir bütünleşme; işçi sınıfının örgütlü kesimlerini de, işçi sınıfının birliğinin sağlanması aleyhine, diğer kesimlerine karşı burjuvaziyle bütünleşmeye yöneltmek oluyor.

Siyasal tasfiyecilik

DİSK'in yeni "misyonu", sadece ekonomik-sendikal kulvarda kalmıyor; siyasal alanı da kucaklıyor: Bu ayın sonunda (27-28 Mayıs), akademisyenlerin de katılımıyla "solun geleceği"nin tartışılacağı bir toplantı düzenliyor.

DİSK Başkanı Süleyman Çelebi imzalı çağrı metninde "sol eksenin yeniden güçlendirilmesi" ortaya konuyor: "Solda toplumun artan şikâyetlerine yanıt verecek, halkın daha iyi yaşama arzusuna tercüman olacak bir siyasal yapılanma, bir başka deyişle sol eksenin yeniden güçlendirilmesi, buradan hareketle de solda en geniş ittifakın sağlanması ihtiyacı en üst düzeye çıkmıştır."

Yeni "misyunun", sendikal tasfiyeciliği sonuna götürmesinin ardından, sıra, siyasal tasfiyeciliğe ivme kazandırmaya geliyor...

Bedri Baykam, Oya Baydar gibi çürük yumurtalar, çağrıyı havada kaparken; DİSK, AKP sonrası seçim ittifaklarını şimdiden oluşturuyor.

Boşluk, kopuş, arayış

DİSK'in sendikal siyasal tasfiyecilikte çukurun dibine ulaşması, sendikal alanın bir bütün olarak boşaltıldığını ve burjuvazinin yeniden yapılanma saldırısının bir bileşeni ve kaldırıcına dönüştürüldüğünü ortaya koyuyor. Bu boşluk, bir yandan, işçi sınıfının sosyal yıkım, sömürünün yoğunlaştırılması, baskıların alabildiğine arttırılması saldırıları karşısında direniş olanaklarının alabildiğine daraltılması, mevzilerinin yitirilmesi anlamına gelse de; diğer yandan, aynı zamanda, işbirlikçi sendikal yapılardan kopuşu, sınıfsal toplumsal ihtiyaçları doğrultusunda arayışları ile yeni devrimci sendikal hareketin oluşum sürecinin birleşmesi anlamında, önemli bir olanak taşımakta.

Bu olanağı gerçekliğe dönüştürecek olan ise, işçi sınıfı devrimcilerinin Hazırlık Kurultayı'nda ortaya koyduğu, Devrimci Sendikal Birlik hareket ve örgütlenmesine kilitlenmek ve bu doğrultuda yol almaktır.

Devrimci Sendikal Birlik, kısır döngüyü içselleştiren ve yuvarıda gördüğümüz gibi nihai sonucuna vardırır burjuva sendikal mücadele anlayışının uzlaşmaz karşıtını oluşturmaktadır:

"DSB her şeyden önce 'sendikal' bir harekettir. İşçi sınıfının sendikal mücadelesini devrimci sınıf sendikacılığı çizgisinde örgütlenme hedefini önüne koymuştur. Bu onun asli misyonudur. (...)

DSB, sendikal mücadeleyi, sınıfın bilinçli kitle militanlığına dayalı bir çizgide yürütmeyi esas alır. Bu onun sendikal mücadele anlayışının ayırddedici temel noktalarından ikincisidir.

Fakat DSB salt sendikal bir hareket değildir. En ideal sonuçları elde ettiği koşullarda bile ücretli emeğin sömürülmesini sınırlamanın ötesine geçemeyecek olan sendikal mücadele-

yi, aynı zamanda işçi sınıfının ve onun öncülüğünde tüm insanlığın ücretli emek boyunduruğundan kurtarılması mücadelesine, yani sosyalizm ve sınıfsız toplum tarihsel amacına bağlı olarak ele alıp yürütür. Sendikal örgütlenme ve mücadele sırasında işçi sınıfının olabildiğince geniş güçlerini devrim ve sosyalizm davasına kazanmaya çalışır; devrimin öncüsü sınıf olarak proletaryanın bilinç ve hazırlığını geliştirme perspektifini asla göz ardı etmez. Bu onun ayırddedici temel özelliklerinin başında gelir.

Bu özelliği ile o, proletaryanın devrimci sınıf sendikacılığı çizgisinin temsilcisidir, onu savunur ve sınıfın desteğini bu temelde kazanmaya çalışır.

Bu nedenle DSB'nin adındaki 'devrimci' sıfatı, onun militan karakterini, fakat bundan da önce onun proleter devrimci sosyalist karakterini ifade eder." (Daha Gelişkin Bir İşçi Sınıfı Çalışması İçin Hazırlık Kurultayı, Devrimci Sendikal Birlik, Şubat Basım Yayım, Şubat 2005).

DİSK ağalarının yeni "misyön" ve kampanyalarının teşhiri, eylemli tepkilerin örgütlenmesi başlıbaşına önemli olmakla birlikte, işçi sınıfının işsizlik baskılanması başta gelecek şekilde iç engellerini ortadan kaldırmaya yönelik devrimci sınıf çalışmasıyla bütünleştirildiği takdirde sonuç alıcı ve yol açıcı olacaktır.

15-16 Haziran, kitlesel militan işçi direnişinin yıldönümünde, DİSK ağalarından hesap soruş ile devrimci sınıf sendikacılığı misyonunu omuzlayan DSB'nin sınıfın birliğini, kolektif bellek ve bilincini sağlamaya yönelik adımıyla birleştirilerek, yol açılacaktır. ■

ÜNİVERSİTE KURULTAYINDAN İŞÇİ SINIFI KURULTAYINA DENEYİMLER I-II

Üniversite Kurultayı birçok yönüyle özellikle de, örgütlenmesi boyutuyla zengin deneyimlere sahip. İşçi kurultayı hazırlık sürecimize de bir birikim ve deneyim olması açısından Üniversite Kurultayı hazırlık sürecini farklı yönleriyle masaya yatırmaya çalıştık. Gerek bu kapsamda bir kurultayın örgütlenmesi açısından zamanın kısa olmasının yarattığı handikap ve sorunlar ve bunların üstesinden nasıl geldiği, gerekse de, iç motivasyonun ve kilitlemenin diri tutulması açısından aslında 7 ay gibi bir zamanın uzun olması, ve yine bunun altından nasıl kalkılmaya çalışıldığı yönleriyle deneyimlerimizi paylaşıyoruz.

Üniversite Kurultayı hazırlık süreci 7 ay sürdü. Hedefleri itibariyle düşünüldüğünde aslında 7 ay gibi bir zaman, bu kapsamda bir kurultayın örgütlenmesi açısından yetersiz görülebilir. Ki zaten zamanın kısa olmasının dezavantajları da yaşanmadı değil. Sıkışmayı birçok boyutuyla yaşadık. Zaman sorunu, iç örgütlülük düzeyimizin yarattığı olumsuzluklar, kadrosal düzlemde nitel ve nicel zayıflıklar, sadece yerel organlarda değil yapının bütününde yeni bir kitle çalışması ve organizasyon tipine geçişte yaşanan zorlanma ve sürtünmeler, finansman sorunu vd...

Önceden ortaya belli bir perspektifin ve hareket planının konulmasına, bu konuda çeşitli birim ve alanlarda toplantılar yapılmasına karşın, kurultay çalışmasına başlarken birçok yoldaşımız ve aktivistimizin kafasında kurultayın boyutu, hedefleri, hangi zemin üzerinden yükselmeye çalıştığımız ve nasıl bir faaliyetin örüleceği gibi temel konular net değildi. Sürece belli bir önhazırlıkla girmemize karşın, dillendirilmese de çoğu yoldaşımızda, "Bu kadar kısa bir zamanda, bu kadar işi nasıl yapacağız?" kaygısı vardı ve bu kaygı zaman kısıldıkça kendini daha üst boyutlarda hissettirdi.

Sürecin ortalarına doğru kimi alan ve yoldaşlardan kurultayın 3-4 ay sonra yapılması yönünde öneriler bile geldi. Konu kendi içimizde tartışıldı ve kurultayın belirlenen tarihte yapılacağı noktasında karar tazelendi tazelenmesine, ancak bu öneri bütünde ciddi bir sorunun ve sıkışmanın göstergesiydi. Ve bu düzeyde yaşanan bir sorun hızla çözülmeliydi. Öncelikle böyle bir öneriye ve aslında itiraza kaynaklık eden nedenler doğru anlaşılmalıydı. Ardından çözülmeliydi, ama nasıl, hangi yaklaşım biçimleriyle?

Sürecin başında güçlerin belli bir kısmına kavratılmaya çalışılan plan ilk etapta istenen düzeyde oturmadı. Bu bir yere kadar da normaldi. Çünkü uzun zamandır bu kapsamda bir çalışmayı örgütlememiş olmamızın getirdiği olumsuz etkiler

ve dezavantajlar vardı ve buna bağlı olarak alan güçlerimizin ağırlıklı bir kesiminde kendiliğinden ve hedefsiz bir çalışmanın, dar ilişki biçimlerinin ve çevreciliğin, gününbirlik düşünme ve yapmanın güçlü etkileri hala varlığını koruyordu.

Temel güçlerimiz de dahil olmak üzere, kurultayın hangi zemin üzerinden yükseldiği ve nasıl bir pratik faaliyetin örgütlenmesi gerektiği konuları, süreç içerisinde, pratik faaliyeti örmeye doğru yol alırken ve özellikle de KHK'ların kurulmaya başlanmasıyla biraz daha içerden ve farklı düzlemde kavranmaya başlandı. Kavrama ve uygulama süreçleri denilebilir ki, içiçe geçen süreçler oldular. Belli yönleriyle gençlik yapısına uygun bir süreç yönetimi modeli olarak anlam taşısa da aslında bu, kurultay sürecimizin en zayıf karınlarından birisiydi. Çünkü temel güçlerde kavranamayan kurultayın hedefleri ve pratik faaliyetin nasıl örgütleneceği; planın aşağıya doğru anlatılmasında, kavratılmasında ve uygulamaya geçirilmesinde daha fazla ve farklı sıkıntılar yaşanmasına neden oldu.

Çarpıcı bir örnek olarak, 4. Delegasyon toplantısına kadar, toplantıya gelen güçlerimizin hemen hepsinde kurultay fikri, nedenleri ve nasıl örgütleneceği konularında asgari düzlemde dahi olsa bir kafa açıklığı sağlanamamıştı. Sadece toplantıya gelen güçlerimizde değil, diğer alan faaliyetleri içinde olan temel güçlerimizde de durum aynıydı. Önemli bir sorun!

Bunun belli başlı nedenleri vardı, birincisi, yönetici düzeydeki kadroların konuyu istenen düzeyde kavrayamamaları, uygulama planının işletilememesi ve temel güçlerimize etkin bir biçimde aktarılamaması, ikincisi, yapının bütünündeki "tutukluk", örgütsel alışkanlıklar, önceki çalışma biçimlerinin negatif etkileri, üçüncüsü de, merkezi düzeyde bırakılan boşluklar ve denetim zayıflıkları olarak özetlenebilir.

Fakat tüm bunların toplam sonucu olarak, bu tek başına o veya şu konudaki veya yoldaştaki zayıflık değil, asıl olarak bizim verili durumumuzu ortaya koyan bir düzlemde. Koşul ve verili durumların üzerine çıkmak, kurultay planının da dışında, (fakat kurultayı kazanabilmek için üst bir plan) kavranacak halkaların tespit edilmesini ve çubuğu şiddetle buralara bükmeyi zorunlu kılıyordu. Daha farklı bir önderliğin geliştirilmesi zorunluluğunun yakıcı ihtiyacı, yönetici ara kademelerin -alanların- siyasal ve örgütsel kavrayışının hızla yukarıya çekilmesi, iç örgütlülüğün güçlendirilmesi ve yepyeni bir kitle çalışması ve örgütlenme anlayışıyla çalışmaların hızlandırılarak ivmelendirilmesi...

Her konuda ve her düzeyde seferberlik...

Aslında itiraf etmeliyiz ki, kurultay hazırlık süreci her düzeyde ve her konuda seferberlik halinde olduğumuz bir süreçti.

Alanlarımızı tek tek ele aldığımızda yürütülen faaliyetin düzeyi, kurultay sürecinde yakalamayı düşündüğümüz performans ve içerikten çok çok uzaktı. Sıkışmamıza neden olacak konu tam da buradaydı ki, hedef ile güçlerimizin verili düzeyi arasındaki çelişki, ileriye doğru çözümlenmeli, çalışmalar hızla kurultay hedeflerine doğru kilitlenmeliydi.

Hızla her alanda ve özellikle de merkezi organlarla toplantılar yapıldı. Kurultay daha farklı düzlemde anlatılmaya, kavratılmaya çalışıldı. Konuya, sürece ve bize dair bakış açılarında farklılıklar yaratmaya yönelik toplantılar bunlar.

Ayda bir yapılan delegasyon toplantılarının dışında, illere ve alanlara gidiş süreleri önceki süreçlere göre bayağı bir kısaltıldı. Bu periyot kimi zaman '15 günde bir'e bile düşürülmek zorunda kalındı. Ve her gidişte, ne için gittiğimiz, nelere dikkat edeceğimiz, aynı zamanda o alan özgülünde üzerinden ısrarla duracağımız konular vb'ine değin, öncesinde toplantılar yaparak belli bir ön hazırlıkla gitmeye çalıştık. Bunların birçoğu yazılı hale getirildi ve aynı zamanda alanların faaliyetlerini yazılı olarak değerlendirmeleri istendi. Güçlerimiz ve birimlerimize toplantıların ve yüzyüze görüşmelerin dışında da yazılı geribeslemelerde bulunulmaya çalışıldı.

Nasıl bir planlama?

Tek tek komitelerden, "kendi" alanlarında çalışmaların nasıl yapacağına dair yazılı planlar istendi. Bunların ağırlıklı bir kısmı gelmedi. Burada artık şu devreye sokuldu, bizzat alanlara gidip, söz konusu hareket planlarının birlikte yapılması. Etkin kararlar alarak çalışmaların hedeflendirilmesi... Bu şekilde sorun nispeten de olsa çözüldü çözümlenmesine ancak, birimlerin "kendi" hareket planlarını kendilerinin yapması daha önemliydi. Birkaç örneğin dışında bu zayıf kalan yönlerimizdendi.

Planlamalar yapılırken izlenen bir yöntem de şuydu: Uzak, belirsiz, hangi işin kim veya kimler tarafından, nasıl ve ne zaman yapılacağına belli olmadığı "karar" tiplerinden uzak durmaya çalıştık. Her şeyi olabildiğince somutlamak, öncelikle hedefsiz ve kendiliğinden çalışma tarzının hakim olduğu alanlar ve yoldaşlar için zorunluydu. Bir anlamıyla da bu plansız ve hedefsiz çalışmanın alt edilmesinin başlangıcı, panzehiriydi. İlk etapta böyle bir çalışma biçimine geçiş herkes için zor oldu. Kısa vadeli planların yapılması ve somut gelişmelerin sağlanması, herhangi bir işin hedeflendirildiği ve güçlerin buna sevk edildiği durumlardan sonuç alındığının görülmesi, gösterilmesi çok önemliydi. İşlerin yapılması değil nasıl yapıldığının öne alınması... Merkezi olarak basılan bir bildirin alanda dağıtılıp dağıtılmadığının denetlenmesi değil! Asıl olarak bu çalışmanın nasıl yapıldığı, amacına ve kurultay hedeflerine uygun olup olmadığı üzerinden değerlendirildi. Yapılan bir işte işin içine kaç yeni insan katılabiliyor, kurultay çalışması kendi aktivistlerini yaratabiliyor mu, bunların üzerinde titizlikle durmaya çalıştık. Bu süreç

aynı zamanda alanlarda KHK'ların yavaş yavaş kurulduğu ve işlemeye başladığı sürece tekabül ediyor. Yani kurultayın hedefleri, nereye oturduğu vb anlatılmaya ve kavratılmaya çalışılırken, bunun pratik faaliyetin farklı bir düzleme çekilmeye çalışılarak yapılması gerekiyordu.

Bu toplantılardan belli bir doygunluk da kazanıldı ve sonuçları kendini göstermekte gecikmedi. Delegasyon toplantılarının gündemine, ele alınacak konuların nasıl ele alınacağına, neye çubuk bukeceğimize ve özellikle de pratik faaliyetin derinleştirilmesine doğru somut gelişmelerin sağlanması vb'ne değin müdahalelerde bulunuldu. Ayda bir yapılan delegasyon toplantılarına her bir komite ve birimin hazırlıklı katılması noktasında önceden etkin toplantılar alınmaya çalışıldı.

Güçlerin tümünün kafasını açmak ve hızla çalışmaya sevk etmek öyle kolay değil. Bu kurultayı anlatmaktan çok daha farklı ve kapsamlı bir faaliyet biçimini gerekli kılıyor. Önderlik boşluğunun yaratılmaması, süreklileştirilmiş bir denetim anlayışının (hem üstten hem de alttan) ve bunun mekanizmalarının yaratılması ihtiyacı ne kadar önemliyse, aynı oranda da çalışmaların belirlenen plan dahilinde adım adım işletilmeye çalışılması, doğabilecek her bir soruna önceden düşünsel bir ön hazırlık ve çözüm yollarının kafalarda tasarlanmaya çalışılması, çalışmaların her bir evresinin, iç ve dış gelişim dinamiklerinin doğru değerlendirilmesi ve müdahalelerin doğru yapılması, hızlı ve güvenli iletişim kanallarının yaratılması ve bunların alanların kullanımına açılması, genel kurultay araç, yöntem ve sloganlarının dışında çalışmanın aynı zamanda yerellerin, farklı fakülte veya kampüslerin sorunlarıyla da içiçe geçirilmesi ve bunların kurultaya birer kaldıraç olması ... vb.

Kararların tutsağı olmamak

Kurultay süreci aynı zamanda hızlı kararlar almamızı ve bunları bekletmeksizin uygulamaya sokmamızı gerektiren bir süreçti. Fakat burada önemli olan nokta da şu ki, karar almak ve uygulamak ne kadar önemliyse, kararı fetişleştirmemek, onun tutsağı olmamak da bir o kadar önemliydi. Çünkü bu tip hızlı süreçlerde, kararlar çeşitli nedenlerle uygulanamaz hale gelebiliyor, stratejik olanların dışında özellikle de uygulamaya yönelik kararlar eğer işlemiyorsa, yerine amaçlanana farklı yollarla da gidilebilecek kararlar almak gerekebilir. Bu esneklikte yaklaşmalı, sürecin bu anlamıyla çözümsüz gibi duran ve aslında olmayan sorunların girdabında boğulmasına izin verilmemelidir. Çünkü bir sorun ne kadar çözümsüz kalırsa, bu aynı zamanda kurultay çalışmasının da sürüncemede kalmasına neden oluyordu.

KHK'lar, KHK'lar, KHK'lar...

Çalışmalarda ilk 4 ayın nispeten durgun ve 'sessiz' geçtiği söylenebilir. Bir yönüyle de bir mayalanma süreciydi bu ve fakat aynı zamanda da bir 'hareketsizliğin' göstergesi. Sürece hareketlilik kazandırmak ve güçlerimizin hepsini çalışmaların göbeğine doğru biraz daha çekebilmek için KHK'ların hızla kurulması ayırt edici bir noktada duruyordu.

KHK'ların kurulması ve nasıl işletileceği fikri düşünsel anlamıyla da bir hareketlilik yarattı. İlk KHK toplantıları ya-

pılmaya başlandığında, aslında tam da o kesitte, kurultay çalışmalarını da kitlelere doğru filili olarak başlamış oldu. Artık toplantılarda, önceki toplantılara göre, daha dinamik ve pratik faaliyetin getirdiği sorunlar ve çözüm yolları tartışılıyordu.

KHK'lar nasıl kurulmalıydı, nasıl işletilmeliydi, toplantılar nasıl örgütlenmeli, KHK'lar da merkezi delegasyon toplantılarında alınan kararları nasıl işletmeliydi vb.... Bu belli bir kilitlenme ve motivasyonun da başlangıcı oldu.

“Bu kadar kısa bir zamanda, bu kadar işi nasıl yapacağız?” kaygılarının da aslında gereksiz olduğu ve bundan sonra kırılmaya başlandığı söylenebilir. Çünkü bu itirazın altında yatan en önemli etmen, o anki verili güçlerin ve alan çalışmalarında yaşanan sorunların üzerinden düşünülmesiydi. Alanda varolan 3-4 tane yoldaşımız bu kadar işi hayatta yetiştiremezdi, ki bu doğrudu. “Gün 24 saat geceli gündüzlü çalışsak yetiştiremeyiz!!”

Diğer bir deyişle eski çalışma biçimlerinin verdiği alışkanlıklarla, bütün işleri birkaç yoldaşımızın yaptığı bir düşüncenin ürünüydü itirazların tümü. KHK'lar bunu kırdı. Çünkü orada kurultay çalışmaları, kitlelere doğru taşınmaya çalışılırken aynı zamanda sürecin örgütlenmesi anlamıyla da kolektive edilmeye çalışıldı. KHK'lar o yerelde kurultay örgütlenmesinin “sorumlu” birimleri haline getirilmeye çalışıldı. Çalışmaların “yükü” komite içinde dağıtılarak herkesin bir iş yapması sağlanıyordu.

Güçlerimizin düşünsel katılımlarını örgütleyen bir bakış açısına sahip olmak, öncelikle onların daha ilerden bir bilinçlenme sürecinin başlantıcısı olur. Bu güçlerimizde varolan “Ben anlamam siz daha iyi düşünürsünüz!” güvensizliğinin yerine bir kendine güvenin de oluşturulması sürecidir. KHK'lar bu açıdan da çok işlevli oldu. Gerek kendi güçlerimizle gerekse de kitlelerle kurduğumuz ilişkinin daha üretken olmasının, dolayısıyla da tek yanlı ve dar ilişki biçimlerinden karşılıklı etkileşim ve öğrenmeye açık bir ilişki biçiminin ilk örnekleri yakalandı.

Kafamızdaki aktivist tanımlamasını da burada masaya yatırmak gerekiyor. Bizim için aktivist bir politikanın yaşama geçirilmesinde sadece yapan mıdır? Evet genellikle böyle.. Aktivist, bildiri dağıtır, afiş yapar, eyleme gelir vs. Oysa aktivist dediğimizde sadece kol emeğini ortaya koymasını beklediğimiz bir bakış açısıyla değil, bununla birlikte kafa emeğini de örgütlemeye yönelik bir bakış açısına sahip olmalıyız. Dolayısıyla da aktivist, kafa ve kol emeğini birlikte vermeli ve bu doğrultuda çalışmanın gerek tasarlanması aşamasında gerekse de uygulanması aşamasına değin her kademesinde varolmalıdır. Tek tek KHK'ların içinde yer alan her bir kişinin bu biçimde değerlendirilmesi yönünde azami bir çabamız oldu. Ki böyle yaklaşılmamış olsaydı, kurultay günü salona yansıyan sahiplenme ve oraya gelen kurultay aktivistlerinin ağırlıklı bir kesiminde “Biz yaptık” hissi yaratılamazdı.

Bu dar bir biçimde yürütülen bir çalışma biçiminden, biraz daha “Biz Bizi Çağırıyoruz” sloganına ve ruhuna da uygun

olarak, kurultayın hedeflediği gerek içte ve gerekse de dışta yaratılmaya çalışılan dönüşümün başlangıcıydı.

‘Yerel’-alan planlamalarının yapılmasının ayırt edici önemi

Merkezi araç ve yöntemlerin yanında her bir yerele/alana yönelik özel hareket planlarının çıkartılması, çalışmaların sistematize edilmesi ve o alan özelinde yakın ve uzak hedeflerin belirlenmesi, özellikle de zamanın kısalığı sorunu göz önüne alındığında hayatiydi. Bu aynı zamanda çalışmalarını genellikle kurtaracak ve aynı zamanda da bulunduğumuz her bir kampus, fakültede de kitlelere daha içerden nüfuz edebilmemizin de olanaklarını açacaktı. Fakat işin gerçeği yerel planlamaların önemini bugünden baktığımızda daha iyi kavriyoruz. Bunun öngörmemize karşın, bu zayıf bıraktığımız konulardan birisiydi ki, bugün şunu rahatlıkla söyleyebiliriz, her bir çalışma alanında, illerde, farklı kampüsler de vb. çalışmalar ilgili yerelin dinamikleriyle daha güçlü bir biçimde buluşabilmiş olsaydı, kurultayı binlerle yapmak işten bile değildi. Örneğin bir kampüste ulaşım sorunu mu var, halkayı buradan kavrayıp bunun çözülmesine doğru yol almaya kalkmak çalışmaları yüzeysel ve mekanik olmaktan çıkartacağı gibi, daha doğru bir zemin üzerinden yükselmizi sağlayacaktı. Çünkü kampüslerde yaşanan söz konusu her bir sorun, kurultayın hedeflerini düşündüğümüzde ona güç katacak ve ileriye taşıyacaktı.

Bu anlamda önemli örnekler olarak; Mersin Üniversitesi’ndeki otobüs ücretlerinin düşürülmesini ve BESYO çalışmasını, İstanbul’da meslek odalarının gençlik kollarına yönelik yürütülen çalışmayı, Uludağ Üniversitesi’ndeki TÖK ve MYO çalışmasını, Muğla Üniversitesi’ndeki antifaşist duyarlılığı kurultay hedefleriyle buluşturma gayretini, Osmangazi Üniversitesi’nde yürüttüğümüz TÖK çalışmasını, ODTÜ’deki polis kovma eylemini, KTÜ’de çevre güçlerimizin kültür-sanata olan ilgisinin kurultay hedefleriyle buluşturulmasını gösterebiliriz.

Bunların her birisi, güçlü ve zayıf yönlerine karşın alan dinamikleri üzerinden geliştirilmeye çalışılan kurultay faaliyetlerine birer örnektir. Her birisinden çıkartılacak yığınla ders var. Bugün istisnasız her bir alanımız, “Keşke kendi yerelimizde çalışmaları aynı zamanda şöyle de yapsaydık.” diyor. Diğer bir deyişle yerellerdeki çalışmalara yönelik hareket planının zayıf ve eksik kaldığına dair itiraflarımızdır bunlar... Özellikle de KHK'lar yerellerdeki her bir sorunun üzerinden kurulabilmeli, bu sorunlar kitle hareketini ileriye çekebilmek ve KHK'ları kitleleştirme ve etkinleştirmek anlamıyla kullanılabilirdi. Bu noktalar kurultay çalışmamızın zayıf noktalarından birisi olarak tespit edilmiştir.

Görülmüştür ki, kurultay tipi çalışmalarda hareketi bir bütün olarak ileriye çekebilmek ve “içerde de” motivasyon yaratabilmek veya arttırabilmek, hedef kitesine dair her bir hareketlenmeye karşı önceden hazırlıklı olmayı ve müdahale etmeyi gerektiriyor. Fakat bunun bilinci, sadece yönetici organlarda değil her bir kurultay aktivistinde olabilmeli.

Değişim ve süreç yönetimi kavrayışı

Üniversite Kurultayı geleneksel örgüt ve kadro yapımızı olağanüstü zorladı. Özellikle de işe yaklaşım ve bu doğrultuda kemikleşmiş yapısal alışkanlıkların ve zaafın kırılması noktasında asgari düzlemde gerekli temel zihniyet değişimleri yaratılmadan kurultayın kazanılmasının olanağı yoktu. Bunun ikili bir yönü var, birincisi merkezi işleyiş mekanizmalarının sürecin / kurultayın ihtiyaçları doğrultusunda yenilenmesi ve daha da yetkinleştirilmesine geçiş, diğeri de “üstyapıda” değişmeye ve farklılaşmaya başlayan yönlerin aynı zamanda yapının bütününe, doğru araç ve yöntemlerin devreye sokulmasıyla kavratılmaya çalışılması... Ve toplamda üstyapı ile altyapı arasındaki geleneksel iletişim ve ilişki kuruluş biçimlerinin yerine, karşılıklı etkileşime açık, üstten aşağıya doğru tek başına “verme ve yönlendirme” ile sınırlı olmayan, aynı zamanda “almaya ve öğrenmeye” de yönelik bir sinerjinin başlatılması ve bu temel anlayışın oturtulması... Beraberinde alttan da, üstten bekleme ve dar önderlik kavrayışının kırılması anlamıyla tek boyutlu bir ilişki kuruluş biçiminin yerine, tek tek kadrolarda, aktivistlerde ve birimlerde siyasal ve örgütsel inisiyatifin geliştirilmesi ve bu konuda bütünün hem cesaretlendirilmesi ve hem de gerekli mekanizmaların yaratılması...

Söz konusu zihniyet değişiminin en önemli noktası şurasıydı ki, 7 ay süren kurultay hazırlık süreci, onun bir değişim süreci ve süreç yönetimi olarak kavranmasını gerektiriyor. Bir yandan örgütsel değişime doğru temel yaklaşım biçimlerinin oturtulmasına yönelik yeni mekanizmalar işletilmeye çalışılırken, bir yandan da bir süreç yönetimi olarak kurultay çalışmalarının kesintisizce sürdürülebilmesi ve kurultayın kazanılabilmesi için güçlerdeki tempo ve motivasyonun 7 ay boyunca diri tutulması gerekiyordu. Bu konu kurultay örgütlenmesi boyunca karşılaştığımız temel zorluklardan birisiydi. Bu bakış açısı temel güçlere kavratılmadan kurultay sürecinin bilinçli yürütücüleri olmaları gereken birimlerimizin ve güçlerimizin konsantrasyonu, moral ve motivasyonu yüksek tutulamaz ve tek tek her bir yoldaşımızın gelişme dinamikleri tetiklenemez. Beraberinde bu kavratılmadan, sürecin gerek kendi güçlerimiz ve gerekse de kitleler açısından çelişkili bir bütünlük taşıdığı kavranamayacak, çalışmanın farklı dinamik ve potansiyelleri görülemeyecek, tek tek kurultay aktivistlerimizde ve aynı zamanda kitlelerde ileriye çıkışlarla geriye düşüşlerin içiçe olduğunu bırakalım anlamayı giderek buna tepki dahi duyulabilecek, hangi çalışmanın neden yapıldığı, bundan neler beklediğimiz vb kavranamayacaktır. Diğer bir deyişle bu, kurultay politikamızın temel stratejik hedeflerini ifade ediyordu. Örgütsel ve kadrosal düzeydeki değişimin kurultay hedefleri doğrultusunda, kurultay çalışmasını güçlendirecek tarzda yapılması gerekiyor. Kurultay çalışmaları boyunca örgütsel-kadrosal değişim ve gelişim konusu tali bir konu gibi görünse de aslında değil. Bu üzerinde büyük bir titizlik gösterilmesi gereken hassas bir durum. Zira örgütsel-kadrosal değişim süreci ve kitlelere doğru açılım halkalarını geliştirme, yeni ilişkiler ağı kurma süreci olarak kurultay çalışmaları arasındaki “denge”nin bozulması, işlerin bir anda karmaşıklaşmasına neden olabilir.

Söz konusu “denge” nasıl bozulabilir? Birinin yerine diğerini

tercih etmekle! Her ikisini birbirini güçlendirecek bir perspektifle ele alınmamasıyla. Yeni örgütsel mekanizmaların yaratılmasında karşılaşılabilecek olası sorunlar karşısında hızla yüzgeri edip, işlerin yetiştirilmesi ve yapılması adına eski alışkanlık ve dar yaklaşım biçimlerine geri dönüş yaşanabilmektedir. Kurultay çalışmalarımızda sadece kitlelere yönelik değil, kendi güçlerimize doğru da bir farklılık yaratmalıdır. Bunun her düzeyde hissedebilmemiz ve hissettirebilmemiz gerekiyor. Diğer bir deyişle geleneksel örgütsel-kadrosal zihniyet varlığını koruduğunda bırakalım kurultayı kazanmayı, kendi güçlerimizin ve kitlelerin gözünde hiçbir inandırıcılığımız kalmaz. Bu da dönemsel çıkış halkamız olan kurultay politikamızın baştan gümlenmesine neden olur.

Delegasyon sistemi

Burada özellikle de şu durumun üniversite kurultayı açısından iyi kavranması gerekiyor. Kurultay çalışması yeni ilişki biçimlerinin oturtulması doğrultusunda, ağırlıklı bir şekilde yeni araç ve yöntemlerin kullanılmaya çalışıldığı bir zemin üzerinden yükseldi. Kuşkusuz ki birçok hata da yapıldı. Farklı formatlarda temel birimlerimiz ve güçlerimiz arasında yapılan toplantılar, hızlı karar alma mekanizmalarının devreye sokulabilmesi açısından hantallaşan iç ilişkiler sistematığımızın serileştirilmesine geçiş doğrultusunda uygulanmaya çalışılan yeni yöntemler, delegasyon sistemi, KHK'lar ve kurultay hazırlık sitesi bu bağlamda sıralanabilecekler arasında. Her biri bizim geleneksel örgütsel yapımızı ve kitle çalışması biçimlerimizin çok ötesinde, çalışmasında yabancı olduğumuz araç ve yöntemler.

Örneğin biçimsel olmanın ötesinde oturtmaya çalıştığımız delegasyon sisteminin iki temel fonksiyonu vardı. Bunlardan birincisi, kitleleri kurultay çalışmasının öznelere haline getirebilmek ve kurultayı sözde değil gerçekten sahiplendirici bir düzeye kavuşturmak. Delegasyonun, delegelerin alanlarını asgari düzeyde temsil gücüne erişmesiyle güçlenmesini ve kitlelerin bir temsil organı haline getirilebilmesi hedeflenmekteydi. Diğeri de kendi güçlerimizdeki kitlelere yabancılığı kırmak babında ve kitlelerle birlikte iş yapabilme, ortak üretimde bulunabilme ve ortak dili yakalayabilme açısından her birinde bir kadrosal- kültürel şekillenışı geliştirmek.

Fakat ilk etapta delegasyon güçlerimiz tarafından bu biçimde algılanmadı. Ya delegasyon biçimsel algılanarak, her şeyin zaten öncü tarafından belirlendiği yaklaşımı doğrultusunda önemsiz ve aslında kitlelere “oyun” yaptığımız bir “araç” olarak görüldü. Öyle ya zaten birçok şey temel organlar-çekirdek güçler tarafından kararlaştırılıyorsa, buradan demokrasilik oynamanın manası yoktu! Ki bu görüş aynı zamanda kitlelere güvensizliğin de değişik tipte versiyonunun içinde barındırıyordu. Diğeri de, delegasyonu kurultay sürecinin temel karar organı haline getirilerek sürece, örgütlenmeye dair tüm iradenin ona havale edilmesi kavrayışı doğrultusunda yaşandı. Her ikisinde de sorun, öncü-kitle ilişkisinin yanlış temellerdeki kuruluşundaydı. Birinde kitlelerle birlikte iş yapma, onların da düşünsel katılımını örgütlenme, kitlelerin kendilerini ifade edebilecekleri bir araç olarak delegasyonu tamamiyle dışlarken, bir diğeri de öncüyü kitleler içinde belirsizleştirerek, öncünün oynaması gereken rolü kitlelere havale ediyordu. Fakat gerek delegasyonun oturtulmasında,

gerek KHK'larda neredeyse süreklileşmiş de diyebileceğimiz kriz unsurlarıyla karşılaştık. Şunu söylemek yanlış olmayacaktır ki, söz konusu kriz dinamiklerine baktığımızda bunların ağırlıklı bir bölümü kendi güçlerimizden çıkışını alıyordu.

Güçlerimizdeki bu ikili yaklaşım her delegasyon toplantısında kendini "mini krizler" haline gösterdi. Toplantılara yansımaları şu biçimlerde oldu; ya herhangi bir konuya dair üstten ve dayatmacı yaklaşarak, "Öyle olmaz böyle olur, bu karar geçerlidir, merkezi olarak bu şekilde düşünmüştük" yaklaşımıyla tartışmaların önü alınarak, varolan dinamizmin "canına okuyacak" yaklaşımlar sergilenebildi ve gerçekten de parmak demokrasisine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalındı. Ya da bunun tam tersi bir pozisyon takınılarak her türlü merkezi kararı ve ilkeleri dahi tartışılabilir bir pozisyona düşürülerek, iyice liberal bir anlayışla yaklaşıldı. Örneğin toplantıların birinde, "delegasyonun iradesini boşa düşürmemek" ve yukarıdaki ilk yaklaşım biçimini sergilememek kaygısıyla, tartışılan bir konuda karar arifesindeyken bir yoldaşımız "Alınları ve DPG'nin ne yaptığı burasını ilgilendirmez, burası kendi kararını kendisi verir" gafında bulunabildi. Bunlar belki de yaşanabilecek en "uç" örnekler, fakat "ilginç" olan da şuydu ki, her bir görüş ve yaklaşımı, tek tek yoldaşlarda "ikisini bir arada" bulmak mümkündü. Örneğin bir konuda yukarıdaki birinci yaklaşım sergilenebilirken, diğer başka bir konuda ikinci yaklaşım sergilenebiliyordu. Bu sorunları o veya şu düzeydeki kadrolarımız ve aktivistlerimiz şahsında veya alan özelinde defalarca yaşadık. Önemli olan değişim yaratmak istediğimiz herhangi bir konunun başta temel güçlerimize tüm yönleriyle anlatılması ve salt anlatmakla yetinmeden değişimi hayata geçirecek araç ve yöntemlerin doğru kavratılmasıdır. Söz konusu herhangi bir değişim, uygulayacağımız yeni bir yöntem kurultay çalışmalarımızı nasıl güçlendirecektir? Bu yaratılmadan kurultay çalışmamız neden ileriye doğru çıkış sağlayamayacaktır, yaparsak ne kazanacağız, yapmazsak veya yapamazsak ne kaybedeceğiz gibi temel sorular doyurucu ve bütünlüklü bir şekilde yanıtlanabilmelidir. ■

BİR EMEKÇİ MEMUR DİNAMIĞI: SÖZLEŞMELİ KAMU EMEKÇİLERİ

“Merhabalar, ben Hakkari ilinin Yüksekova ilçesinde ek ders karşılığı ücretli öğretmenlik yapmaktayım. 28 Mart'ta Özgür Gündem gazetesindeki haberiniz üzerine, biz de kampanyanızın Yüksekova kolu olmak istiyoruz. Ancak bana yapmam gerekenleri yazarsanız sevinirim. Aşağıya mailimi ve telefonumu yazıyorum.”

“Gerçekten de böyle bir liderliğe ihtiyaç vardı. Ben Trabzon'da görev yapmaktayım ve birçok arkadaşım da ücretli öğretmen olarak görev yapıyor. Onları da böyle bir organizasyonun varlığından haberdar edip saflarımıza katacağım.”

“Merhaba arkadaşlar ben Konya'dan bi dersane çalışanıyım. Kasım ayında işe başlarken...”

“Askere alınmış bir öğretmen adayıyım. Şu an Ağrı'da askerim. Tüm çalışmalarda yardımcı olmak isterim. Mayıs'ta askerliğim bitiyor. Yapılacak işler hakkında bana bu adresten ulaşabilirsiniz.”

“Merhabalar, bizler Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencileriz. “ebf gazetesi” adında bir gazete çıkarmaktayız. ‘sözleşmeli öğretmenler...’ başlıklı yazımızı gazetemizde tümüyle yayınlamak ya da yazınızdan yararlanmak konusunda izin talep ediyoruz. Başarılar.”

“Ben Kütahya'da ücretli öğretmenlik yapmaktayım. Bu reziliğe bir dur demenin zamanı gelmedi mi artık. Bütün ücretli öğretmenler görevi bıraksın bakalım o zaman ne yapacaklar.”

“Merhaba Ben Van'dan Türk Dili ve Edebiyatı mezunuyum. İki yıldır sözleşmeli çalışmaktayım. İşin tamamen maddi boyutunu bir tarafa bırakmak zorunda kalmışım. Tamamen bir iş olsun diye çalışıyorum. Bana kalırsa bu şartlarda çalışan kişiler olarak bir araya gelip sesimizi duyurmalıyız. Artık sabrımız kalmadı. Bizler bir araya gelip hep birlikte iş bırakırsak bakalım neler olacak ülkede...”

“Fen edebiyat mezunu, tezsiz yüksek lisanslı ama kpss'den 91 almak için çırpınan (ve bu sayede enerjisini yitiren) ama yine de çalışmaya istekli, ücretli çalışanlardan biriyim... Bu kadar öğretmen açığı varken bizleri ücretli köleliğe mahkum edenlere artık sesimizi duyuralım lütfen. İzmir'e gelerseniz sesinizi duyalım.”

Tüm bu mesajlar burjuvazinin mal, hizmet ve sermaye hareketlerinin önündeki “eskimiş” ulusal mevzuatları “yenileştirdiği” yapılanma sırasında daha da iyi tanıdığımız “sözleşmeli memur”lardan gelmektedir. Peki nedir bu sözleşmelilik ve neden bizim gündemimizde? Neden emekçi memur hareketinin temel dinamiklerinden birisi ve belki de neden en önemlisi?

Sözleşmeli kamu emekçilerini daha iyi anlayabilmek için onları tanımlamak gereğinden yola çıkarak ilk sözü burjuvazi ve temsilcilerine verelim. 657 sayılı mevcut Devlet Memurları Kanunu'nda “özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, kurumun teklifi üzerine Devlet Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığı'nın görüşleri alınarak Bakanlar Kurulunca geçici olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir” (abç) denilirken, henüz bir taslak olsa bile meclisin açılmasıyla birlikte gündemin ön sıralarında yer alacak olan yeni kamu personel kanun taslağında ise “memurlarca yerine getirilmesi gerekmeyen ... sözleşme ile tam zamanlı veya kısmî zamanlı olarak çalıştırılan ve işçi sayılmayan personel” (abç) denilmektedir. Bu gereksiz uzun tanımlar özetlendiğinde ortaya “geçici işlerde sözleşme ile çalıştırılan ve yasalar nezdinde ne memur ne de işçi olan emekçiler” tanımı çıkmaktadır.

Her sene üniversitelerden mezun yaklaşık 400 bin kişi KPSS'ye girip memur olmak isterken bunu başaranların sayısı 20 bin civarında kalmaktadır. Geriye kalanlardan özel sektörde iş bulabilenler asgari ücret civarında bir paraya mahkum olurken bir bölümü bunu bile bulamamaktadır. Ve her sene bu sayı yeni mezunlarla daha da büyümektedir.

Devlet sektörlerinde çalışmak konusunda ısrarını sürdüren bir başka önemli kısım ise değişik sektörlerde sözleşmeli olarak çalışmaktadır. Başta eğitim ve sağlık olmak üzere birçok kamu kuruluşunda memur kadrosuyla sayısal olarak yarışacak değişik kadro isimleriyle emekçilerin varlığı sözleşmelilik olgusunun pek de gelir geçir bir olgu olmadığını göstergesidir. Bu durum tek başına sözleşmeli çalışanlar üzerinden açıklanamayacağı gibi bu şekilde açıklanmaya çalışılması sınıfın bir parçası olan sözleşmeli çalışanları tamamen yalnızlığa itmekten başka bir işe yaramayacaktır.

Kamudaki sözleşmelilik sisteminin anlaşılabilmesi için başta öğrenci gençlik ve yeni mezun gençler olmak üzere devlette iş bulamadığı için özel sektörde çalışan ve her sene inatla sınava giren sözleşmeli çalışanın ya da kazara kendini bir devlet kurumuna atmış emekçi memurun birlikte bir bütün olarak düşünülmesi gerekmektedir.

Büyük dönüşüm: Prova ve öncülük

Başta sorduğumuz soruyu tekrar soralım: Sözleşmeliliğin emekçi memur hareketi açısından önemi nedir ve neden önemli bir emekçi memur dinamiğidir? Bu soruya verilecek en kısa cevap, “Sözleşmeliler emekçi memurların gelecektir” olacaktır. İki temel ayağı olan bu cevabın birinci ayağı, özellikle Kamu Personel Yasası ile birlikte bütün memurların sözleşmeli yapılmak istenmesinden kaynaklı sözleşmeliliğin

“prova” niteliğinde olmasıdır. İkinci ayağı ise mevcut yasal sınırları ve sendikal bürokrasiyi parçalamada yetersiz kalan emekçi memur hareketinin gelecekteki en militan kesimi olma potansiyeli taşıması bakımından “öncü” özelliklerdir.

Aba altından piyasaya sürülen son Kamu Personel Kanunu Tasarısı’nda emekçilerin durumu tartışmaya gerek kalmayacak netlikte açıklanmıştır. Taslakta en çok dikkat çeken ve emekçilerin iş güvencesini tamamen bitiren maddelerden;

Madde 4’te, “yaratıcılık, girişimcilik, çalışma disiplini, gayret... ilerleme ve yükselmelerde, hizmetle ilişkin kesilmesinde başlıca dayanaktır” denilerek başarı değerlendirilmesinin tamamen subjektif yapılacağı açıkça belirtilmiştir.

Madde 6’da “Sözleşmeli personel pozisyonları, bu pozisyonlarda çalışan kişiler açısından iş sürekliliği sağlamaz” denilerek neredeyse bütün kanunu bir cümlede özetlemiştir.

Madde 27 ve Madde 28 ‘de ise toplu yapılacak bütün eylemler yasaklanmış ve işten çıkarmanın gerekçesi olacak şekilde düzenlenmiştir.

Madde 70-71’de “ilerleme, yükselme, ilişik kesme”de en büyük “dayanak” olan ve sicil amiri tarafından oluşturulacak “personel ve başarı dosyası” anlatılırken,

Madde 75’de personel ve başarı değerlendirmesi 3 kere üst üste olumsuz olan memurların ve sadece bir kere olumsuz sicil alan sözleşmeli personelin işten çıkartılacağı peşinen açıklanmıştır.

Sırf bu maddelerin varlığı bile Tasarının, emekçi memur hareketinin yapısını değiştirecek, kamuda esnek çalışmayı tamamen hakim kılacak bir çalışma olduğunun ispatıdır. Bu ve buna benzer yasalar ilk defa bizim ülkemizde uygulamaya konulmamıştır. Şili’den İtalya’ya Arjantin’den Yunanistan’a bir çok ülkede bizimkine benzer yöntemlerle (darbeler, İMF kredileri ve diğer emperyalist kurum ve kuruluşların zoruyla) uygulamaya konulmuştur. Bizdeki ilk denemeleri de sözleşmelilik sisteminin değişik adlar altında yaygınlaştırılarak birçok kurumun içine sokulmasıyla başlamıştır. Sözleşmelilik sisteminin sadece bu tarihsel kökenleri bile emekçi memur kitlesinin geleceğini kazanabilmek için sözleşmeli kamu çalışanlarının mücadelesine destek vermenin ötesinde, bu mücadeleyi kendi mücadelesi gibi sahiplenmesine bağlı olduğunun işaretidir.

Sözleşmeli olarak çalışmanın ikili ve geçişken bir karakteri bulunmaktadır. Olumsuzluk gibi görünen birçok olgu, mücadele, bilinç, örgütlenme üçlemesiyle birlikte düşünüldüğünde tam tersine dönüşebilme potansiyelini sınıfın diğer birçok kesiminden daha fazla barındırmaktadır. Bu durumuyla sözleşmelilik sistemi emekçi memur hareketinin en geri ve en ileri kesimidir. Sözleşmeli olarak çalışanların yaş ortalamasının 25 civarında olması ve büyük bir bölümünün daha önce hiçbir sendikal-sınıfsal örgütlülük içinde bulunmaması sözleşmeli kamu emekçilerinin hem en olumlu hem olumsuz özelliklerinden birisidir. Genç olmaları ve yeni bir hayat kurma isteklerinin engellenemez baskılanması

ve bunu gerçekleştiremiyor olmalarının biriktirdiği sistem karşıtlığı ve engel tanımaz arayış olumlu özellikleriyken, örgütsüz olmalarının getirdiği yalnızlık ve örgütlenmelerinin önündeki aşılma gibi görünen engeller olumsuz yanlarıdır. Emekçi memurlarla aynı işi yapmalarına rağmen işten çıkarılabilmelerinin sadece bir tek amirin ağzından çıkacak tek bir lafa bağlı olması olumsuzlukken, bunun etkisiyle hiçbir gelecek güvencelerinin olmamasının getirdiği radikalleşme potansiyelleri olumlu yanlarıdır. Yasalarda işçi veya memur sayılmayan, dolayısıyla onlarca yılda kazanılan haklardan faydalanamayan atipik çalışan emekçiler olmaları olumsuz yanlarıyken, bu durumun yeni bir örgütlülük ve mücadele temelinde çözülebilmesi zemini ileriye açılan yönüdür. ■

SATILIK DEĞİL YAŞAMLARIMIZ, PARALI EĞİTİME VE DİPLOMALI İŞSİZLİĞE KARŞI BİRLEŞİYORUZ!

Öğrenci gençliğin sınıfsal yapı ve bileşimi, '80'li yıllardan başlayarak açık bir dönüşüme uğratılmıştır. "Küçük burjuva aydın" genel tanımlaması bu süreç sonrasında tarihe karışmış, aralarında keskin ayrımlar da olan sınıfsal tipolojilerden oluşan karmaşık bir tablo daha net açığa çıkmıştır. Buna rağmen, elit üniversiteler-kitle üniversiteleri ayrımında, kitle üniversitelerinde okuyanların çoğunluğunun emekçi çocukları olduğu görülmektedir. Demokratik Üniversite Kurultayımızda işaret edildiği üzere sistem, kitle üniversitelerine emekçi kökenli öğrencileri hapsetmeye, eğitimi her düzeyde paralı hale getirmeye ve elit üniversite eğitimini ancak bir grup mutlu ve paralı azınlığa bırakma çabasında olsa da henüz bu yoldan ilerlenmektedir. Sırf bu durumdan çıkış olarak dahi üniversitelerde paralı eğitime karşı güçlü bir karşı çıkışın, bir kampanya yoluyla mücadeleyi yükseltmenin sınıfsal zemini mevcuttur. Fransa, Hollanda, Almanya, Kanada'daki eylemlerde temel talep paralı eğitime karşıdır ve bu hareketler militan bir kitleleşmeyle kısmi başarılar kazanmışlardır. Farklı mücadele deneyimlerine rağmen bu ülkeleri örnek verişimizin nedeni, emekçi sınıfların birleşik eğitimin parçalanması ve örgün eğitimin ticarileştirilmesine karşı ciddi bir direnç sergileyebilmeleridir. Kampanyamızla biz de bu çelişkiyi keskinleştirmeyi, sistemin büyük bir yeniden yapılandırma atağına giriştiği alanımızdaki günlük tepkileri birleştirip örgütleyerek sisteme yöneltmeyi hedeflemekteyiz.

İlköğretim ve liselerde 18 milyon öğrenci okumaktadır. Paralı eğitimi kurallaştırma yönünde burjuvazinin attığı her adım geniş bir toplumsal yankı ve tepki yaratmaktadır. Önemli olan burada öncelikle bu kaynaşmanın içerisinde yer edinebilmek, en geniş kitle bağlarını kurmak, gençlik kitleleri ve aileleriyle bağ kurma tutukluğunu aşmak, dönemin bizden beklediği duruşu, örgütleyiciliği, toparlayıcılığı ve yol göstericiliği sergileyebilmektir. Saldırı sınıfsaldır; burada doğrudan ve somut olarak sınıf ekseninden değerlendirilebilecek bir potansiyel, gençlik yapımız dahil örgütümüzü zenginleştirerek bir çalışma dinamiği söz konusudur.

"Diplomalı işsizlik"

Kampanyamızın ardışık ve birleşik yönünü "diplomalı işsizlik" sorunu oluşturmaktadır. Diplomalı işsizliğin genel işsizlikten önemli bir farkı, "Biz bunca yıl bunun için mi okuduk!" tepkisi ve dinamiğine odaklanması ve asıl bunu harekete geçirmeyi hedeflemesidir. "Diplomalı işsizlik" gerçeği, sistemin artık geniş orta ve alt orta sınıf kesimlerine bile bir "vaadedilmiş cennet" sunamaz olması, bu kesimlerin proleterleşme

sürecinin ayan beyan hale gelmesi ve aynı zamanda sistemin başlıca meşruluk dayanaklarından birinin sarsılmasıdır. Bu yüzden kampanyamızda yaptığımız "diplomalı" vurgusu, işsizlik sorununu daraltıp işçi sınıfından kopartmamaktadır. Tam tersine; Fen-Edebiyat Fakülteleri mezunlarının dahi artık taşeron ve geçici işçilerin koşullarındaki dersane öğretmenliği vb. dışında birşey üretmediği görülürken, BESYO ve formasyon eylemleri deneyimleri canlıyken ve her bir KPSS ile tüm mezunların geleceği şansa bırakılmışken ve dahası bunlar da yetmeyip iş'in kendisi de sürekli olarak tehlikede duyumsatılırken... burada bir kitle hareketlenmesi ve eylem dinamiği mayalanmaktadır.

Bilinç dönüşümü açısından da bu kesimlerin taleplerini proletarya ile birleştirmek zorunda olduğu açığa çıkmaktadır. Çoktandır "öğrencilik" ve "okumak" bir aydın eylemi ve karakteristiği olmaktan çıkmıştır. Meslek liselerinin çıkış gibi büyümesi ve gelecekte tüm eğitim sistemi içerisinde hakim ağırlığa sahip olacakları gerçeğiyle birlikte, tüm öğrenciliği kesen bir olgu olarak giderek burs karşılığı çalışma, part-time hipermarkette çalışma, anketörlük, stajyerlik, tekno parklar, sipariş üzerine proje üretimi vb. ile geçinen araştırma görevlileri ve artık bazı üniversitelerde 2. sınıftan başlayan bazı firmalara iş yapma biçimlerinin yaygınlaşması ve en nihayet, mezun olduktan sonra da sözleşmeli vd. ücretli kölelerden başka bir şey olamayacakları ... paralı eğitim ve diplomalı işsizlik dinamiğinin sınıfsal boyutlarını sergilemektedir. Kampanyamız kapsamında devrimci bir öğrenci sendikası modelinin dayanacağı zemini, bir dernek veya topluluk vb.lerinden farklı olarak bu modelin özgül önemini buradan yola çıkarak da kavrayabilmeliyiz.

Kampanya ve yaratacağı birikim

Öncelikle, gençlik hareketinin mevcut durumundan yeni bir mücadele düzlemine çıkışı için "paralı eğitim" ve "diplomalı işsizlik" halkaları üzerinden çok yönlü bir mücadele birikimi yaratmayı temel hedefimiz olarak belirliyoruz. Bu iki temel halkanın seçilişi tesadüfi olmadığı için buraya özel, nitelikli ve yoğunlaşmış bir emek taşımalyız. Yığın dinamiklerini keşfetmek, oluşturmak, örgütleyerek ilerlemek zorunludur. Yerel çalışmalarda bir güç yaratarak, güçlü, planlı ve enerjik bir çalışmayı gerçekleştirerek, kitle katılımını en başa yazarak ilerlemeyi öğreneceğiz. Merkezi hedefler koymak önemlidir, ancak bunu kampanyayı güçlü bir yerel çalışma üzerinde yükseltmenin yerine ikame edersek kampanyamızı zayıflatmış oluruz. Bu yüzden eylem halkalarının öngörülemeden kimi parçalarının kampanya içeriklendirilmesinde

yerel ayaklarda ortaya çıkarılması, inisiyatif ve canlılığının sergilenmesi hayati bir önem taşımaktadır.

İkincisi, kampanyamızla gençlik mücadelesine uzak duran geniş öğrenci kitlesi içerisinde öncüleştirmeye açık güçlerin çok yönlü katkısının sağlanmasını ve bu temelde nitelikli bir kitleselleşmeyi hedefliyoruz. Bu hedefin fethi kolay değildir, ancak başarı ancak burada bir ilerleme sağlandığı ölçüde kalıcı ve etkili olacaktır. Kitlelerin örgütlenmesi, yeni ve mücadeleye açık kesimlerin çok yönlü bir ilişki temelinde örgütlenmesi ile mümkündür. Kimi araçlar merkezi olarak belirlenmiştir, bunlar alanlarda pratikleştirilerek zenginleştirilmelidir. Paralı eğitim, en başta bir emekçi halk sorunu niteliği taşımaktadır, bu unutulmamalı; ajitasyon, örgütlenme ve eylem halkalarında genç arkadaşlarımızı aileleriyle beraber kampanyamıza katmayı özel bir hedef olarak belirlemeliyiz. Lise ve üniversitelerde buna işçi ve emekçiler de dahildir.

Dar bir çalışmayla veya mevcut sınırlı ilişki çevresi üzerinden sayısal bir çoğalma hedefi başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkumdur. Yürüttüğümüz bir faaliyeti sadece “kendimiz” yapmaya fazlasıyla alışkınız; bunun getirdiği zorluklar veya alınan sonucun sınırlılığı karşısında da çok kolay kırılmaya uğruyoruz. Pratikte beklentimiz insanlara sadece kampanya ve sendika fikrini açarak yol almaksa, bunun başlangıçta bir ilgi ve etki yaratsa da, bizleri hak etmediğimiz sınırlı sonuçlarla karşı karşıya bırakacağını görmeliyiz. Burada en başta, sorunla yüzyüze olan herkesin katılımını sağlamayı engelleyici kendi sınırlı yaklaşımımızla hesaplaşarak, çeşitli inisiyatif, çaba ve birikimlerin akabileceği, biraraya getirilerek ilerleneceği bir düzleme sıçramak zorundayız. Kampanyamızın adı “Paralı Eğitime ve Diplomalı İşsizliğe Karşı” birleşme ise, öncelikle onu kendi gücümüz üzerinden planlama hatasından kurtulmalı, en geniş bileşenin ortaklaşmasına zemin sunmalıyız.

Üçüncü olarak, kampanyanın asli alan güçlerinin, kadrolarımızın koyulan hedefler içerisinde ideolojik, siyasal, örgütsel ve eylemsel eğitimini, nitelik ve nicelik olarak sıçratılmasını hedefliyoruz. Diğer hedeflere ulaşmanın düğümünü de buradan çözebiliriz. Bugünün ihtiyacı, yöntem, araç zenginliği, içeriden bir kavrayış ve dönüştürücülük, politik olanı da güçlendirecek tarzda ideolojik, sosyal, kültürel, insana yaraşır bir çok yönlülük ve bunun üzerinde yükselen bir örgütsel ilişkilenebilir. Güç biriktirme, doğan ve yakalanan yeni dinamiklere yönelme, esnek geçişleri örerak ana hedefe yarayacak tarzda işlevlendirme gibi özellikleri kazanabilmeliyiz.

Son olarak kampanyamızla devrimci bir öğrenci sendikasının propagandasını hedeflemekteyiz. Sendikanın kurulması, bizler için bu şu an ne bir eylem sloganıdır ne de ajitasyon sloganı düzeyine yükseltilebilecek birikim yaratılmıştır. Sendika fikri, DÜK’te gençlik hareketinin durumu ve sınıfsal bölünümünden hareketle önerilmiştir. Bu formu tartışmaya açarken, gençlik hareketinde tüketilmemiş bir biçimi önermeye de dikkat ettik.

Sendikalar, tarihsel örneklerinden de görüleceği gibi yığın dinamikleri üzerinden doğar ve yükselirler. Biz durağan bir

tarihsel kesitten geçiyoruz. Yaşanan büyük dönüşüm ve tarihsel farklılaşma açısından baktığımızda bilinen örgüt ve mücadele biçimlerinin en başta teorik bir perspektif içerisinden çözümlenip yenilenmediği ölçüde etkisizleşmeye mahkum olacağı ve olduğu bir dönemdir bu. Özellikle de sendika gibi taban katılımı ve dinamizmini ön plana çıkartan bir araçtan bahsederken aşağıdan ve yukarıdan inisiyatif ve dinamizmin daha farklı bir bileşimine doğru açılım yapabilmeyi başarma göreviyle de karşı karşıyayız. Burada kampanyamızı da kesen kritik sorun, öncelikle geniş bir sınıfsal kitle temeli üzerinde yükseltilmek, bunun için zorunlu koşul olan dinamikleri yakalayabilmek ve buradan çıkış alarak bir alternatif devrimci sendikal oluşumun nüvelerini yaratılmaktır.

Konu benzer deneyimlerin çözümlenmesini de kapsayarak ve en geniş kitle (örgütlü gençlik kesimleri dahil) temelinde tartışılarak gündemleştirilecektir. Bu birikim yaratıldıktan sonra, bir değerlendirmeye birlikte ve zorlu süreçlerde pratikleştirecek bir devrimci öğrenci sendikasını bir umut ve araç kılabiliriz. Bu yüzden kampanya sırasında erken ve dayatmacı bir “Biz kurduk, sen de katıl” tarzından uzak durmaya azami dikkat göstermeliyiz. ■

6 KASIM: DİP NOKTASININ DA DİBİ...

Bu yıl gerçekleştirilen 6 Kasım eylemlerinin ortaya çıkarttığı tabloya baktığımızda göze ilk batanın eylemlerin önceki yıllara oranla kitlesellik bakımından ciddi bir gerileme içinde olduğu. Kuşkusuz ki gençlik hareketindeki kitlesel güç kaybı son süreçte yaşanan bir olgu değil, ki kitlelere ulaşma ve alana çıkartabilmede yaşanan sorunlar asıl olarak gençlik hareketinin bugün artık giderek derinleşen yapısal krizinin sonuçlarındandır. Bugün, birikegelen sorunların boyutu o haldedir ki, “dip noktasının da dibi” olarak tarif etsek abartı olmayacaktır. 2005 6 Kasım’ı, gençlik hareketi açısından bazı şeylerin bir kez daha düşünülmesini artık ölüm kalım sorunu haline getirmiştir.

Eylemler parasız eğitim, diplomalı işsizlik ve şoven saldırılar temeli üzerinden içeriklendirilerek, talepler ve sloganlar bunlar üzerinden şekillenmiştir. Kitlesellik bakımında ise son 5 yılın en düşük katılımı 6 Kasım eylemleri olarak belleklerde ne yazık ki yerini alacaktır. Eyleme katılanların ağırlıklı bir kesimi örgütlü ve hazır güçlerdir ki, bu anlamıyla kitle çalışması üzerinden alana getirilen yeni insanların olmadığını söylemek gerçekçi bir değerlendirme olacaktır. Fakat İstanbul’da Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin eyleme barınma talepleri doğrultusunda kendi pankartlarıyla katılmaları, önceki yıllarda bu üniversiteden hiçbir öğrencinin eylemlere katılmadığı düşünülürken olumludur. Beraberinde, merkezi olarak İstanbul veya Ankara’da alana çıkan çevrelerin de eyleme katabildikleri kitle sayısına baktığımızda en dolgununun 100 kişiyi geçmediği gözlemlenmiştir.

Bu yıl, gençlik hareketi içindeki belli reformist, devrimci ve demokrat çevreler önceki yıllardan farklı olarak eylemlerini merkezi bir biçimde, o da mümkün merteye yalnız bir şekilde yapmayı tercih ettiler. Kuşkusuz ki eylemlerin kitlesel geçmemesinin temel nedeni bu değil. Merkezi eylem kararlarının alınmasına neden olan etmenlerin neler olduğunu burada tartışmayacağız, ancak bu, “dar olsun benim olsun” yaklaşımı -yeni bir şey olmamasına karşın- bugün sadece sahibine değil bir bütün olarak gençlik hareketine daha içerdense zararlar verdiğini de belirtmemiz gerekiyor.

DPG’nin bu yılki 6 Kasım taktiği paralı eğitim ve diplomalı işsizlik çerçevesinde, önceki yıldan farklı olarak eylemlerin yerelerde yapılması ve bu doğrultuda YÖK ve paralı eğitim karşısı tüm çevrelerin içinde olacağı geniş eylem birlikteliklerinin kurması üzerine oturtuldu. Bu doğrultuda kurulan temel birlikteliklerin dışında ve onların içinden, devrimci çevrelerle belli görüşmeler yürütülerek eylemlere ve söz konusu geniş birlikteliklere daha içerdense ve ilerden müdahalelerin zemini güçlendirilmeye çalışılmıştır. İstanbul’da bu doğrultuda dört grupta biraraya gelmiş, belli ortak kararlar alınarak bu doğrultuda birlikte hareket edilmeye çalışılmıştır, edilmiştir de. Ancak muhataplarımızın hiç-

birinin yaratılmaya çalışılan bu birlikteliğin anlamına dair daha içerdense bir kavrayış geliştirememeleri, 9 Kasım’da Beyazıt’ta yapılacak eylemin dışında ayrı bir eylem ve öncesi hazırlıklar itibariyle alınan kimi ortak kararların da varlığına rağmen birliğin işlememesi ve anlamsızlaşması sonucunu doğurmuşlardır. DPG bu süreçte, devrimci sorumluluğu doğrultusunda yaratılmaya çalışılan birliği zedeleyici her türlü yaklaşımın karşısından tutum almış ve muhataplarımızın yer yer ilkesiz de diyebileceğimiz tutumlarını, dağıtıcı bir yaklaşımla değil birleştirici bir olgunlukla karşılamıştır. Diğer illerde de kimi küçük nüanslara karşın farklı durumlar yaşanmamıştır. Ankara’da belli çevrelerle yapılacak eyleme dair ortaklaşmış, ancak ortaklaşılacak her grup eyleme birkaç gün kala başka yer ve zamanlarda çıkmışlardır eyleme. Bunun en önemli nedenlerinden birisi, muhataplarımızın neyi, nasıl ve kiminle yapacakları noktasındaki yaşadıkları gel-gitli durumdur. Ancak biz özellikle de İstanbul’da küçük ve mütevazı da olsa atılan bu adımları önemsiyor ve buradan aldığımız itilimle önümüzdeki süreçte bu yönelimimizi derinleştirerek devrimcilerin birarada bulunmaları ve birlikte “iş” yapma kültürünün gelişmesi anlamıyla üzerimize düşen sorumluluğu bilerek hareket edeceğimizi bir kez daha vurguluyoruz.

Kendi açımızdan ele alındığında bulunduğumuz 8 ilde alanlara çıkılmıştır. 6 Kasım öncesi hazırlıkların zayıf kaldığı bir süreç yaşadık ve bu kitle katılımını da etkileyen bir faktör olarak başat bir rol oynamıştır. Sorun, çalışmaların eldeki olanaklar ve sınırlı ilişkiler üzerinden dar bir biçimde yürütülmesi, bu alışkanlığın henüz kırılmamış olmasıdır. Burada kendi açımızdan sormamız gereken kampanya araçlarımızdan örneğin bir imza metnin nasıl kullanıldığı, daha doğrusu neden etkin bir biçimde kullanılmadığıdır. Herhangi bir çalışmayı kitlelerle birlikte yapmaya doğru bir yönelimi geliştiremiyoruz. Araç ve yöntemlerimizi kitleleri de içinde katacak tarzda kurgulayamıyoruz. Zaten öte türlü yapılan bir çalışmanın da etkisi saman alevi misali yanıp sönmektedir. Önümüzdeki dönemde bu tarz bir çalışmanın oturtulmasına doğru daha güçlü adımlarımız olacaktır. Bu açıdan bu eşik tarafımızca mutlaka aşılması gereken bir sorun olarak bugün tüm güncelliği ve yakıcılığıyla karşımızda duruyor.

İkincisi de gençliği ve bir bütün olarak tüm toplumu ilgilediren gündemlere daha içerdense müdahale etme boyutuyla varolan saldırılar 6 Kasım’ın kitlesel temelde yapılmasının kaldırıcı haline getirilememiştir. Örneğin 6 Kasım süreci devam ederken Şemdinli’deki kontrgerilla saldırısı temel bir gündem haline getirilebilirdi ve yürütülecek ajitasyon ve propagandanın içerisine dahil edilebilirdi. Şemdinli’nin, üniversitelerde cirit atan katil sürüleriyle analogisi kurularak, MGK, JİTEM, MİT, CIA’nın teşhir edilmesi üzerinden Kürt halkı üzerindeki faşist saldırılar dillendirilebilirdi, faşist baskı, yasak ve katliamlar yüksek sesle teşhir edilebilirdi.

Özel okullar yasası ve Manisa Celal Bayar Üniversitesi İnşaat Mühendisliği'nden, harç parasını ödeyemediği için intihar eden 3. sınıf öğrencisi Özkan Şişman üzerinden, hatta sadece intihar olayından hareketle güçlü bir çalışma yürütülenin olanakları varken, tren kaçırılmıştır. Bu ekseninde yürütülmüş bir 6 Kasım çalışması, 6 Kasım'ın öncelikle siyasal etkisini farklılaştıracaktı. Ve tabii eylemlere katılım boyutuyla da pozitif bir etkide bulunacaktı. Genel bir ajitasyon ve propaganda ile yetinmeyerek, örneğin bizzat cenazeye katılarak, ailesine ve okuldaki arkadaşlarına kitlesel dayanışma ziyaretlerini örgütleyerek, bu doğrultuda sokağı etkin bir biçimde kullanarak, emekçi semtlerinde konuyu gündeme getiren çalışmalar ile (bildiri, afiş, sokak ve otobüs konuşmaları vb.) paralı eğitimin bugün yarattığı etkileri geniş kitlelere duyurma ve dayanışmayı örme anlamıyla dahi yapılacaklar sadece 6 Kasım eylemleri açısından değil, bir bütün olarak daha farklı olanakların ve gelişim süreçlerinin yakalanmasına da olanak tanyacaktı. Ki bu tip toplumsal içe patlamalar önümüzdeki dönemde sıkça karşılaşacağımız sorunlar olarak artacaktır. Biz bunlara hazırlıklı olmalı ve gençlik hareketini kitle dinamikleri üzerinden geliştirme ve müdahalede bulunma denilenin de bu tip süreçlere daha içerden ve etkin bir biçimde müdahale demek olduğunu bilmeliyiz. Hareket dediğimiz de de işte tam bu tip durumlarda açığa çıkan toplumsal öfke dinamiklerinin doğru yerlere kanalize edilerek yapılacağı ve kitle kalkışmasının da bu tip durumlarda yaratılabileceği de unutulmamalıdır.

Yeni bir gençlik hareketi

Gençlik hareketini yaşanan tıkanma ve birakalım kendini tekrar eden süreçlerin yaşattığı bağımlık verici ortamları, artık atılmaya çalışılan her adım, atmaya çalışanın elinde patlayan saatli bir bombaya dönüşmektedir. Bizim de! Sorun kuşkusuz ki tek başına gelenekselleşmiş dar propaganda ve ajitasyon biçimlerinin kendini tekrar etmesinde değil. Sorunun özü, gençlik hareketinin bugün içinde bulunduğu bunalımdan çıkartacak olan yığınsal kitle dinamiklerine, doğru zamanda ve tarzda müdahale edilememesidir. Bu, aynı anlama gelmek üzere, neye, nasıl bakması ve müdahale etmesi gerektiğini bilmeyen siyasal ve ideolojik bir tıkanmanın da tersten okunuşudur aynı zamanda.

Yığın dinamiklerine nüfuz etme kuşkusuz ki andığımız yenilenmenin önemli basamaklarından olacaktır. Ancak burada gençlik hareketinin temel öznelinde özellikle de '80 sonrası ciddi bir anlayış kayması olarak, merkezi bir öğrenci örgütünün yaratılması ile hareketin bugünkü durumu ve yeniden nasıl oluşturulacağı arasındaki diyalektik ilişkinin de tersyüz olduğunu da belirtmemiz gerekir. Gençlik hareketi, gecekondular usulü ve hiçbir kitle dayanağı olmayan "kitle örgütleri"nin kurulmasıyla geliştirilebilir sanılıyor. Nafiler çabalar! Oysa ki, güçlü ve merkezi bir kitle örgütünün en önemli şartı gençlik hareketinin kitle (taban) inisiyatifine dayalı bir biçimde geliştirilmesidir. Ve burada da amaç, öğrenci gençliğin merkezi kitle örgütünün kurulması ile sınırlı değil, bir bütün olarak öğrenci gençliğin sınıfsal bölünümü ekseninde mücadelenin siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel hak ve özgürlükler temelinde kazanımlarla sonuçlanması doğrultusunda geliştirilmesidir.

Bugün merkezi bir gençlik örgütünün kurulabilmesinin tek koşulu gençliğin yepyeni bir temelde ayağa kalkması ve mücadeleye etmesidir. En geniş kitlelerin "kendi sorunlarına" sahip çıktığı ve kitle inisiyatifini geliştirmeye doğru özellikle de bizim buna yanıt verecek bir önderlik düzlemine çıkabilmemizi, kendimiz ve bir bütün olarak gençlik hareketi açısından varlık-yokluk sorunu olarak bir kez daha yaşattır.

Bu kendiliğinden olmayacaktır. Komünarlara çok iş düşmektedir. 6 Kasım bizi, birakalım moralimizi bozmayı, en fazla hırslandırır ve yürüdüğümüz yolun ne kadar doğru olduğunu bir kez daha göstererek, yüklenmemiz ve yakın vadedekiler başta olmak üzere fethetmemiz gereken temel noktaları bir kez daha işaret ederek gözümüzün içine içine sokar!... Öyleyse yılmadan ve eksikliklerimizden devrimci dersler çıkartmasını bilerek İLERİ! ■

KİTLE DİNAMİKLERİNE NÜFUZ ETMEK

Komünistlerin süreç, sınıf ve kitle hareketine bakışlarıyla, oportünistlerin bakışı arasında temel ayırım noktalarından birisidir; oportünistlere göre, "... burjuva toplumunun temelleri o kadar sarsılmaz bir sağlamlıktadır ki, bu temellerin son derece göze çarpan biçimde sarsıldığı anlarda bile yalnızca "normal" duruma dönülmesini diler, burjuva toplumunun bunalımlarını geçici olaylar olarak görür, ve böyle zamanlarda bile mücadeleye, asla yenilmez bir kapitalizm karşısında akıl dışı ve sorumsuz bir olay olarak bakar. Ona göre barikatlardaki savaşçılar delidir; yenilgiye uğrayan bir devrim hata, ve başarıya ulaşan bir devrimde -bir oportünistin gözünde ancak geçici olarak mümkündür- sosyalizmi kurmaya girişenlerse düpedüz canidir." (Lenin, Devrimin Güncelliği)

Oysa komünistler için burjuva toplumunun temelleri sarsılmaz, burjuvazi de yenilmez değildir. Dünya devrim tarihi, işçi sınıfı ve emekçi halk hareketleri bunu defalarca kanıtlamıştır. Komünistler kitleleri, kapitalizmin verili durumunu restore etmek ve kapitalizm koşulları içerisinde daha yaşanabilir bir dünya kurmak için değil, mevcut çürümüş sistemi tümenden ortadan kaldırıp sosyalizmi kurmak için mücadeleye seferber ederler. Bu doğrultuda kitleleri talep ve özelemlerinden ileriye çekerek devrim mücadelesini hızlandırmak için kitlelerle birlikte sürecin her aşamasında savaş pozisyonundadırlar.

Bizler romantik ve maceracı değiliz. Kitleleri mücadeleye seferber ederken derdimiz, kitleleri oldu-bittiye ve galeyana getirmek değildir. Sınıf ve kitle hareketini ileriye çekecek temel mücadele dinamikleri ekseninde kendimizin ve kitlelerin mücadele kapasitesini arttırmayı ve sınıf lehine kazanımları çoğaltmayı hedefleriz. Sistemin krizini daha da derinleştirmek için konumlanır, toplumsal patlama dinamikleriyle mayalanan fırsatları iyi değerlendiririz. Kitlelerin sistem karşıtı öfkesini burjuvaziye yöneltir, bunun birikimini ve deneyimlerini oluştururuz.

Fakat sürecin kendiliğinden olgunlaşmasını da beklemeyiz. Süreci olgunlaştırmak için kitleler neredeyse orada olur, oportünistlerin yaptıkları gibi aşamalı ve sistemin sökülmesini diken bir mücadele anlayışıyla değil, sıçramalı, sistemin gediklerini çoğaltmayı ve kitlelerin sistem karşıtı devrimci sosyalist eğitimini hedefleyen bir anlayışla hareket ederiz.

Bu bazen militan bir grevde olur, bazen 96'daki gibi barikatların başında, taş, molotof ve silahlarla, bazen okulda boykot örgütlenmesinde, bazen basın açıklamalarında, bazen, örneğin hükümete karşı tepki birikimini yoğunlaştırmak hedefiyle "hükümet istifa" sloganını yaygınlaştırarak, bazen de eğitimde demokratik taleplerle mücadeleyi yükselterek. Kullanılacak mücadele araç ve yöntemleri biz öyle istediğimiz için değil, kitlelerin verili bilinç ve örgütlülük düzeyini gözeterek, onların daha ileri çekilmesi hedeflenerek belirlenir.

Maceracı değiliz, kitleleri hazır olmadıkları bir mücadeleye seferber etmeyiz. Bu cinayet olur ve eğer o kesitte devrimin çıkarlarına uygun düşmeyen bir talep-slogan veya mücadele biçimi varsa onu reddederiz. Ama oportünistlerin yaptıkları gibi "kitlelerin hazır olmadıkları" gerekçesiyle mücadelenin pasifize edilmesine de şiddetle karşı çıkarız. Aslanan doğru zamanda, doğru talep, slogan, araç ve yöntemlerle sınıf mücadelesinin kitleleşmesini, militanlaşmasını ve keskinleşmesini hızlandırmaktır.

Buradan hareketle gençlik içinde komünist kitle çalışması da aynı amaca yönelir.

Doğru zamanda doğru müdahale

Gelişkin bir kampanya faaliyetini örgütleyebilmenin öncelikli koşullarından biri kitlelerin sürekli değişim halinde olan nabız atışlarını iyi dinleyebilmektir. Sınıf ve kitle hareketinin durgun olduğu bu gibi kesitlerde ilk bakışta kitlelerde nelerin, hangi konuların ciddi huzursuzluklar yaratıp yakıcı ihtiyaçlar haline geldiğini ve hangi tepki ve öfke birikimlerinin altan alta mayalandığını görebilmemiz için daha derinlemesine ve "özel" bir bakışı geliştirebilmemiz/yakalayabilmemiz gerekir.

Kitlelerdeki öfke ve tepki birikimi kimi zaman genel/temel taleplerimizde ifadesini bulan konularda yoğunlaşabileceği gibi, kimi zaman da genel olanın dışında, taliymiş gibi görünen taleplerde ifadesini bulabilir. Söz konusu derinlemesine ve "özel" bakışı edinebilmemiz, öncelikle kitlelere ve kitle hareketine nasıl baktığımızla ilgilidir. Bizim açımızdan bu, taktik açılımlarımızla gençlik hareketine nasıl müdahale etmeyi düşündüğümüzün ve bu doğrultuda müdahalenin nereden ve nasıl yapılacağını bilmesini gerektiriyor. Taktik açılımlar, diğer bir deyişle taktik temelli talep ve sloganlar en genel haliyle kitlelerin ihtiyaç ve özelemlerini harekete geçirmeyi ve en geniş kitle bileşenini mücadeleye sevk etmeyi hedefler. "Paralı Eğitime Hayır, Diplomalı İşsiz Olmayacağız, Çalışan Öğrenciye Sendika/Sigorta Hakkı, Herkese İş Herkese Çalışma Hakkı" gibi...

Mücadelenin döneme ilişkin koşulları ve özellikleri, kitlelerin verili bilinç ve ihtiyaçlarının düzeyi, kimi zaman temel taktiksel talep ve sloganlara bağlı olarak hedef kitlenin daha içerden yakalanabilmesi açısından alt talep ve sloganların da devreye sokulmasını gerektirebilir. Bu anlamıyla kitleleri fiili olarak harekete geçirecek mücadele talep ve sloganları daha alt talep ve sloganları olabilir.

Zaten Lenin, "... kapitalist eğitim sisteminde demokratik reformlar uğruna verilen savaşımın eğitim sistemindeki emperyalist etkileri geriletmeye, işçi sınıfının ve müttefiklerinin bu alandaki mevzilerini adım adım geliştirmeye, (abç) bu

önemli alanda kitleleri sosyalizm savaşımına yönlendirmeye ve sosyalist bir eğitim sisteminin kuruluşunu hazırlamaya katkıda bulunabileceği sonucunu çıkarmaktadır.” (Lenin, Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine, Konuk Yayınları)

Buradan da hareketle, temel taktik talep ve sloganlarımızla birlikte ve bunlara bağlı olarak alt slogan ve taleplerin dillendirilmesi Lenin’in yukarıda verdiğimiz bakış açısı ekseninde ele alınıp değerlendirilmelidir. Örneğin, paralı eğitime karşı mücadele talep ve sloganları öğrenci gençlik içinde uzunca bir zamandır sürekli dillendirildi. Ancak bu sloganların ısrarla dillendirilmiş olması, bugünkü tablo üzerinden söyleyecek olursak, kitleler üzerinde devrimci bir basınç yaratmaktan çok neredeyse tam tersi bir etki yaratmaktadır. Söz konusu olan hata, paralı eğitime karşı sloganların dillendirilmesi ve propagandasının yapılması değil, bununla birlikte kitleleri harekete geçirecek taleplerin mücadelenin kaldıraçları haline getirilememesidir.

“Paralı Eğitime Hayır” veya “Diplomalı İşsiz Olmayacağız!” sloganını dillendirmekle kitleleri harekete geçirebileceğini sananlar parmak kaldırsın? Parmak kaldıranlar gençlik hareketinin bugünkü verili durumu üzerinden değerlendirildiğinde sıfırı hakkederler! Kuşkusuz propaganda sloganı niteliğindeki slogan ve taleplerin dillendirilmemesi gerektiğini söylemiyoruz.

Kitle hareketinin kabarma potansiyelleri taşıdığı kesitlerde veya olaylarda (Manisalı iki öğrencinin ve Özkan’ın intiharı, kayıt parasını ödemek için çatıdan düşen öğrenci velisi bir işçi) “Paralı Eğitime Hayır!” sloganı kitleleri fiili olarak harekete geçirebilecek slogan ve talep olma özelliği kazanabilir. Kampanya ile hedeflediğimiz gençlik hareketini yeni bir temelde yaratmaksa artık sadece genel slogan ve taleplerin dillendirilmesinin bizi amacımıza ulaştıramayacağını da bilmemiz gerekiyor.

Örneğin, İstanbul’da kampanya aktivistleri tarafından yapılan ÖSS Ek Yerleştirme kayıt başvurularına dair çalışma; gösterilen refleks ve çalışmanın niteliği açısından değerlendirildiğinde oldukça olumludur. Böylesi dönemlerde kitleleri fiili olarak harekete geçirebilmeyi de başarabilmemiz gerekiyor. Orada paralı eğitimin sonuçları üzerinden yapılan propaganda faaliyetine kitlelerin ağırlıklı bir kesimi olumlu karşılık verdiler, imza metnimize sıcak yaklaştılar ve imza attılar. Birkaçıyla ilişki geliştirdik ve bunu süreklileştirdik. Bunlar önemli olmakla birlikte yetersizdir ve hedeflerimizle birlikte değerlendirildiğinde salt bu tarz bir çalışmayla varolan tabloyu değiştirmemiz mümkün değildir. Kuşkusuz ki, bu tip toplanma “an”larında mutlak biçimde kitlelerin fiili olarak harekete geçirilebileceğini iddia etmiyoruz. Olmayabilir... Bahsettiğimiz ve üzerinde ısrarla durulması gerektiğini söylediğimiz şey, temel talep ve sloganlarla bağlantısı içinde ortaya çıkan dinamiklere uygun talep ve sloganların da devreye sokularak kitleleri fiili olarak harekete geçirebilme doğrultusunda bir kafa yapısına sahip olmamız gerektirir. Özkan’ın intiharında bizi harekete geçirmeyen de bu darlığımız ve tutukluğumuzdur.

Önümüzde, ikinci dönemin başında üniversite kayıtları var. Yine tüm öğrencilerden kayıt yenileme adı altında milyar-

larca lira gasp edilecek. Bu günlere sıkı bir biçimde hazırlanabilmemiz ve müdahale edebilmemiz gerekir. Yapılacak çalışma, “Paralı Eğitime Hayır!” genelliğinden çıkarılıp daha somut talep ve sloganların devreye sokulmasıyla farklılaştırılabilir. Tüm ajitasyon ve propaganda biçim, araç ve yöntemlerimizi bu çalışmadan beklentilerimiz doğrultusunda kurgulayabilmeliyiz. Kayıtlar boyunca süreklileşmiş bir çalışmayı hedeflemeli ve orada bulunacak kitle tarafından da rahatlıkla sahiplenilebilecek talep ve sloganları da dillendirebilmeliyiz.

Bugüne kadar bizlerden sürekli vergi ve benzeri özel kesintilerle paraların alındığını, bunların bizlerden alınırken sözde okul, yol, su, elektrik, sağlık hizmetleri ve benzeri olarak geri döneceği yalanlarını uydurduklarını ama bugün bizden yine para aldıklarını dillendirip, paralı eğitimin olmaması gerektiğini haykırmalıyız. Bunun yanında örneğin, ikinci dönem kayıt paralarının alınmaması talebini dillendirmeli, alınan paraların akıbetine dair sorgulayıcı bir ortam yaratabilmeliyiz: “Madem bu paraları veriyoruz o halde bu paraların nelerle harcandığını öğrenmek de hakkımız”.

Ve bu çalışma öyle bir tarza yürütülebilmeli ki, doğasında gelişebilen ve kitlelerin bizleri “içerden” birileri olarak görüp kabul edebilmeleri üzerinden yapılabilir. Böyle bir durumda yapılacak şey, hızla söz konusu alt talep doğrultusunda kitleler içinden temsilcileri orada seçtirtip (ki biz de olabiliriz bunun içinde) rektörle görüşmeye gitmesini sağlamaktır.

Kampanya çalışmalarımızın ve buna bağlı olarak da gençlik hareketinin ve bu ve benzeri çalışma yöntem, biçim ve en önemlisi de anlayışıyla gelişebileceğini aklımıza mih gibi çakmalıyız... ■

PEYNİRLER VE GERÇEKLER

Vakti zamanında devrimci yapılar Kürdistan'da küçük köy üreticilerinin toplantılarına katılırlar. Toplantılarda konuşulan sorun üretilen peynirlerin çok düşük fiyatlarla devlet tarafından alınmasıdır ve devrimciler de peynirin kaçta satılacağı noktasında köylülerle birlikte taban fiyatlarını belirlemeye çalışırlar.

Devrimcilerin köylüler üzerinde belli bir manevi otoritesi de vardır. Toplantıda farklı üç siyaset vardır. Tartışma başlar ve bir siyaset, "Bu yarı feodal-yarı bağımlı sistemin politikasıdır, bunu yenmemiz gerekiyor" der; diğer bir siyaset, "Hayır sorun, yarı feodallikten değil, kapitalist sömürüden kaynaklanıyor" der, bir diğeri, "Taban fiyatları emperyalizmin dayatmasıdır. Aşalım artık şu Maoist teorileri" der. Tartışmalar böylece ideolojik bir hal alır ve uzadıkça uzar. Köylüler mi; tartışmaların çoğunu anlamadan sabırla, usul usul dinlerler. Onların en temel derdi, peynir taban fiyatlarının bir an önce belirlenmesidir. Toplantılar 3-4 gün boyunca tüm şiddetiyle sürer. En sonunda bir köylü dayanamaz ve toplantı çıkışında şunları söyler: "Yahu oğul, sizler okumuş, bilen adamlarsınız, iyi konuşuyorsunuz güzel konuşuyorsunuz da, bu şerefsiz peynirler çok durmaz, bozulur bunlar birkaç güne kadar" der!

Devrimciler açısından kitlelerden kopukluk kırılmalıdır. Somut sorunlar sözkonusu olduğunda, kitleler açısından soyut ve "teorik" tartışmalar yapmak, ortada varolan sorunu çözmekten çok iyice işin içinden çıkılmaz bir hale sokar. Kitleler somut kazanım isterler, laf değil, iş görmek isterler.. Burada kitlelerin kendiliğinden bilincine teslim olmaktan bahsetmiyoruz, doğru devrimci müdahalenin yapılabilmesinden ve çözümün gösterilmesinden, bunun birlikte üretilmesinden, kitlelerle doğru dili ve yaklaşımı yakalayabilmekten, böyle bir kültürel şekillenmeden, devrimi büyütme bahsediyoruz.

Kısmi kazanımlardan ileriye...

Düzce'de 600 kişilik öğrenci yurdunun kantinleri ihale çıkartılarak özelleştiriliyor.

Önceki yönetim yıllar yılı fiyatları sürekli artırıp kaliteyi de sürekli düşüren bir politika izlemiş. Yemek fiyatları 3 hafta öncesine kadar 2.5 YTL imiş ve içinde böcekler yüzer haldeymiş. Ama ilginçtir; herkes buna tepki duyarken hiçbir şey yapıl(a)mamış bugüne kadar. Bunda yurttan sivil faşist terörün yoğun olmasının da etkisi var tabii ki. 3 hafta önce bir DPG okuru yoldaşımızın salatısından küçük bir kurtçuk çıkana kadar devam etmiş bu sessizlik. Aynı gece yurt odalarında doğallığında gelişen sohbetlerle sorun öğrencilerin gündemine taşınır. Yemeklerin kötü ve çok pahalı olması, daha iyi beslenilmesi ve yemek fiyatlarının aşağı çekilmesi

gerektiği üzerine odaklanır tüm tartışmalar. Ertesi günden başlayarak yurttan yemek yiyenlerin sayısı her gün daha da azalır ve yaklaşık 400 öğrenci kantinden artık yemek yemeyi keser. Aynı günlerde 50 kadar öğrenci yemek fişlerini toplu olarak yırtarlar kantin içinde. Bir hafta kadar sonra yemek fiyatları düşürülür ve kalitesi de iyileştirilir.

Bu bir anlamıyla bizim sınırlı müdahalemizle gelişen ve asıl olarak da kitlelerin kendiliğinden hareketlenmesi sonucu başlayan ve kısmi kazanımla sonuçlanan bir durumdur. Kazanılan kısmi mevzilerin büyütülmesi ve buradan ileriye, geniş kitlelerin politikleştirilmesine doğru adımları hızlandırmalıyız.

Dikkatimizi çekmiştir, Düzce'de gelişen hareketlilik, öyle onlarca DPG'linin olduğu bir üniversitede falan başlamıyor. Bir yoldaşımızın doğru zamanda, doğru müdahalesiyle fitil lenen bir süreçtir ve "Üç-beş kişiyiz ne yapabiliriz" düşüncesine iyi bir cevaptır. Dahası, kampanya çalışmalarını her yere taşıyabilmeli ve tüm ilişki ağımızı yapılacak çalışmalar konusunda o veya bu konuda veya düzeyde konumlandırmayı başarabilmeliyiz. Herkesin yapacak bir şeyleri mutlaka vardır, önemli olan bizim doğru bir biçimde yaklaşım ön açabilmemizdir.

Çanakkale'de kiralar

Geçtiğimiz ay Çanakkale 18 Mart Üniversitesi öğrencileri şehrin merkezinde kitlesel bir basın açıklaması düzenlediler. Konu, ev kiralarının yüksekliği ve hayat pahalılığıydı. Çanakkale'de ev kiralarının öteden beridir her yıl fahiş bir biçimde artması, bu küçük taşra ilinde öğrencileri harekete geçirmeye yetiyor. Şöyle bir bakıldığında eylemin kimler tarafından ve hangi ideolojik arka plana sahip olunarak örgütlendiği bir kenara, bizler açısından deneyimlerle dolu bir örnektir. Doğru konuda, doğru müdahale. Oysa ki ev kiralarının yüksekliği ve hayat pahalılığı sadece Çanakkale'ye özgü müdür? Kocaeli'de öğrencilerin ucuz barınma hakkı için kitlesel eylemleri, Boğaziçi Üniversitesi'nde "yurtsuzlar"ın çadır eylemleri sıcaklığını koruyor.

Bu ve daha birkaç dinamiği doğru kavrayabilmeli ve geniş kitleleri harekete geçirici bir kaldıraç olarak değerlendirebilmeliyiz. Bu tip kitlesel eylemleri biz örgütledebilmeliyiz. Liberaller, düzen temsilcileri, küçük burjuvalar değil, bizler...

Peki, Çanakkale'de yapılan bu bizim örgütlediğimiz eylemden sonra ne mi oldu: Öğrenci Temsilcileri Kurulu başkanlığındaki bir öğrenci, bu eylemin bir isyan olmadığını ve Çanakkalelilerin insafına sığındıklarını dile getirdi ve öğrenciler 10. yıl marşını okuyarak alandan ayrıldılar (!).

Ulaşım sorunları

Mersin’de geçen sene otobüs ücretlerine karşı başlatılan kitlesel eylemleri hatırlayalım. Uzun zamandır sesi soluğu çıkmayan Mersin Üniversitesi öğrencileri, içlerinde Komünarların da olduğu bir platform kurarak pahalı olan otobüs ücretlerinin düşürülmesine karşı bir çalışma başlattılar. Platform kısa zamanda kitleselleşti ve imza kampanyası yapılmaya başlandı. Gelişen süreçte birçok eylem de yapan öğrenciler sonunda üniversite yönetimini otobüs fiyatlarının aşağı çekilmesi için masaya otturttu.

Bir örnek de Ankara’dan: Soğuk bir Ankara akşamı semte giden otobüs yine gelmemiş, alışıldık gecikmelerden biri yaşanmaktadır. Ancak bu kez otobüs bekleyenlerin arasında bir Komünar da vardır! Yoldaş otobüse ilk binenlerden olur ve bilet atmayacağını şoföre net bir şekilde söyler. Hayır bileti vardır, ancak atmayacaktır (kimse de atmamalıdır), çünkü bu devran biz sessiz kaldıkça sürecek, her gece donmaya mahkum edilecektir insanlar, artık yeter!

Tartışma büyür, yolcular da katılır ve kimse bilet atmaz! Şöfor şaşkın, ne yapacağını bilememektedir; çareyi otobüsü karakola çekmekte bulur. Karakol işkencehaneye değil, bu kez şenlik yerine döner; her kafadan bir ses çıkmaktadır. Devlet çaresiz, konuyu EGO’ya havale eder, karakol boşalır, otobüs semte gider, topluca bilet atılmamıştır. Hemen ertesi gün otobüs sayısının çoğaldığı ve sefer sayılarının da arttırıldığı görülür.

Antifaşist savaşımın kitlesel dinamikleri

Öte yandan kimse, kitlesel mücadele dinamiklerinin özellikle gençlik sözkonusu olduğunda ekonomik ve sosyal taleplerle sınırlı olduğunu düşünmemelidir. Toplumsal hoşnutsuzluk birikiminin bir parçasını oluşturan antifaşist demokratik gelenekler de, kitle mücadelesinin geliştirilmesi olanakları kapsamındadır. Buna en yakın örnek de Muğla’dan. Geçtiğimiz günlerde Kürtçe konuştuğu gerekçesiyle faşistler Muğla Üniversitesi’nde bir öğrenciye bıçaklı saldırıda bulundular. Oysa ki Kürtçe konuştuğu sanılan kişi Arapça konuşuyordu. Faşistler için “fark etmez”di; bıçakla saldırdılar. Saldırı yanıtlanmakla kalınmadı. Şehir içinde Muğla ölçeğine göre kitlesel bir antifaşist gösteri yapıldı.

“Kürtçe konuştu, Arapça konuştu” vb. bahanesiyle özellikle küçük illerde devrimci ve yurtsever kitleye yönelik artan saldırılar karşısında etkili bir duruşun örülmesi, tam da bu tür yerlerde ekonomik-siyasal, alt-üst talepler bütünlüğünün yakalanması açısından somut, hayatın içerisinden ve yeni kitlesel açılımlarla çoğaltılabilmelidir.

Çözümüne dair

Biz çevremizle hep üniversite ve öğrencilik sorunlarını konuşuruz ve genelde aldığımız cevaplar da, “Ne yapabiliriz ki?” olur. Bu da iyi ve ikna edici bir konuşmanın sonunda söylenir daha çok. Aslında bu cevapla sadece kayıtsızlık ve çaresizlik anlatılmaz, gerçekten bu sorunun karşısında ne yapılabileceğini de sorar insanlar dolaylı olarak. Ve de çözümün birlikte bir şeyler yapmaktan geçtiğinin de farkın-

dadırlar. Ama birlik diye bir şey yoktur ve umutsuzdurlar. Aksine ortalıkta her şeyi bildiğini zanneden ve onlara sürekli “Ey gençlik bu sorun için şunu yap” diyen solcular vardır ve onlarla bir araya gelindiğinde problem her seferinde daha da karmaşıklaşıyordur(!) Çünkü problem problem olmaktan çıkıp “asıl sorun” diye başlayan konuşmalar yapıldığında işin içinden iyice çıkılmaz bir hal alır durum. Kuşkusuz ki sorun sistem sorunudur, emperyalist-kapitalist sistemin çürümüşlüğüdür. Bunun propagandasını da yapmalıyız, ancak söz konusu sorun ortada hala kalakalıyordur, çözüme dair bir şeyler söylenmemiştir.

Gençlik içerisinde yığınsal bir hareket yaratmak, kitlelerin nabız atışlarını duyumsayarak, onların içinde, onlarla birlikte ve bir adım önünde konumlanarak olur. Bu süreç, içinden geçilen zamanların somut siyasal-toplumsal-ekonomik tahli- li göz önünde bulundurularak şekillenir. Bu yaklaşım siyasal çalışmamızın içeriğinin ve hedeflerinin belirlenmesinin de temelini oluşturur. Bizim açımızdan sorun, toplumsal-kitlesel patlama dinamiklerini önceden fark edip bunlara, doğru zamanda, doğru devrimci müdahalelerde bulunmaktır. Öğrenci gençliğin tepki dinamiklerini görmek, onları doğru yerden ve aynı zamanda günün somut ihtiyaçları üzerinden yakalamak, en geniş kitleleri biraraya getirmek, bir sorunun çözümünü ararken birlikte hareket etmek...

Hem zor hem değil! ■

BAŞARMANIN ANAHTARI

Hazırlık Kurultayımızın üzerinden 1 yıl geçti. Bu süre içerisinde 1 Mayıs, 15-16 Haziran etkinliği ve piknik örgütledik, çeşitli eylem ve etkinliklere aktif olarak katıldık. Onlarca işçi toplantısı ve seminerler düzenledik. Bütün bu faaliyetler içerisinde yüzlerce işçi ve emekçiye ulaştık. Ancak, bütün bunları eski çalışma tarzının içerisinde örgütlediğimiz için, doğrudan kurultay çalışmasına geçişimizde, başlangıç noktasındaki güçlerimize döndük. Eski çalışma tarzının içerisinde kaldığımız için, söz konusu faaliyetlerin kurultayla sıkı bir ilişkisini kuramadık, kendinde şeylermiş gibi hareket ettik. Bu nedenle, bu yolla ulaştığımız onca insanı “davetli”, “katılımcı” durumundan çıkarıp bir sonraki faaliyeti birlikte örgütleyeceğimiz bir güç haline getiremedik.

Biz kitle çalışmasında asıl yolu, iç ve çevreleyen güçlerde iç örgü ve örgütlülüğü (DSB’ler, giderek KHK’lar vb.) sağladıktan sonra almaya başladık. Ancak bu noktada da kendi iç engellerimizle yüzleşmek zorunda kaldık. Adeta faaliyetsiz geçen yılların yarattığı kireçlenme, devrimci ruh ve dinamizmde zayıflama, öncelikleri görev ve mücadelenin isterlerinin değil bireysel tercihlerin belirler hale gelmiş olmasının ayaklarımıza nasıl dolaştığını gördük. Teke tek ilişkiden alan çalışmasına geçmekte, sürecin yarattığı iç basıncı devrimci bir enerjiyi çevirmekte zorlandık vb. Sınıf çalışmamızın kaldırıcı olacak işçi yoldaş ve aktivistlerimiz “katılımcı” olmanın özne olmaya geçişin zorluklarını yaşadılar. İleriye doğru atılan her adım, olağanüstü bir emek ve çaba gerektirdi.

Kırılmaya yer yok!

Ancak yürüyüşümüzü kesintisiz olarak ileriye doğru zorladık. Olumlu olumsuz tüm yaptıklarımız ve yaşadıklarımız, bize küçümsenemeyecek bir deneyim kazandırdı. Giderek yaptıklarımıza, toplantı ve seminerlerimize damgasını vuran geleceğin sorunlarını tartışmak, kolektif çözüm arayışımız olmaya başladı. Şimdi yeni bir eşikteyiz. Bunu aşmak için birbirini tamamlayan ikili bir zorlanmanın içerisine girmiş bulunuyoruz. Bunlardan ilki, gerek her bir yoldaşın gerekse her bir kolektifin, günlük çalışmasının merkezine devrimci çalışmanın gereklerini koyması. İkincisi ise, cılız da olsa ilk adımlarını atmış olduğumuz alan çalışmasını, yaygın ve çok yönlü bir kitle çalışmasına dönüştürmek. Kendi geriliklerimizi, hatalarımız ve hamlıklarımızla mücadeleyi, sınıf çalışmasının zorluklarını yenmede göstereceğimiz mücadeleyle içiçe örmek.

Bugüne kadar yaşadığımız deneyimler bize gösterdi ki, ne zaman kitlelerle temasa geçsek, yeni güçlere ulaştık. Son aylarda dağıttığımız bildiri ve broşürler, gazete satışları bizi klasik çevremizin dışına çıkararak daha geniş kitlelerle yüz yüze getirdi. Öncüleşmeye açık ve arayış içinde olan işçilere biz bu temas sırasında ulaştık ve ilişkimizi sistemli hale getirebildiklerimiz kurultayımızın aktif çalışanları haline

geldiler. Belli bir güç yaratıldı. Ancak, değişik düzeylerde bu çalışmada yer almak için gönüllü olan ya da irade beyan eden işçilerin tümüyle ne yazık ki, sistemli ilişki kurmayı beceremedik. Onları KHK, işçi platformu, vb. değişik biçim ve düzeylerde örgütleyemedik. Bu işçilerden kaynaklanan bir durum değildi. Biz istikrarlı bir ilişki kurup yürütemediğimiz, en küçük bir zorlanmada yüzgeri ettiğimiz için, ısrarlı ve sabırlı bir çalışma tarzından hala önemli oranda uzak olduğumuz için söz konusu işçilerin ancak küçük bir bölümünü aktifleştirebildik.

Hatalardan ders çıkarmak

Bu konuda esas eksikliklerimizden biri, kitle çalışmasının gereklerini bilmemektir. Örneğin, bizimle kurultay çalışması yapmak isteyen işçilere randevu koymak, gelmediğinde en fazla bir randevu daha koyup bir daha arayıp sormamak biçiminde hatalar işlendi. Oysa KOBİ’ler söz konusu olduğunda, işyerlerine girmek, öğle paydoslarında yemek yedikleri mekanlara uğramak, oturdukları kahvelerde onları bulmak pekala mümkündür, mümkün. Bize telefon vb. veren işçilerin haftalarca (bazan da aylarca) aranıp sorulmaması gibi ihmal-karlıklarımız çok oldu. Onları doğal ortamlarında biraraya getirmenin koşulları hiç zorlanmadı. İşyeri, havza dışında görüşmeye çağrıldılar ve başarısız olduk. Bu işçileri arayıp bulduğumuzda ise, çalışmaya gönüllü ve istekli oldukları halde, onları önemli oranda işlevlendirmedik. Çünkü kademeli düşündük. Önce toplantı yapalım, KHK kuralım, ondan sonra ne yapacağımıza karar verelim, ondan sonra birlikte iş yaparız gibi bizi bir yere götürmeyen yöntemlerin dışına çıkabilmekte zorlandık, yaratıcı olmadık. Kurduğumuz KHK’ları toplantı üzerine toplantı koyarak adeta boğduk. Alanı bütünden kucaklamak değil birebir görüşmeler ağırlıklı biçimi oluşturdu. Bu tarzın dışına çıkabildiğimiz oranda da başarılı olabildiğimizi gördük.

Hataları kazanca çevirmek

Bizim bütün bu süreçteki kazancımız, sınırlılıklarımızla, çalışma tarzımızın tkayıcılığıyla, kendi iç engellerimizle hem pratik çalışmada, hem yaptığımız toplantı ve seminerlerde büyük oranda yüzleşmemiz, işlerin böyle yürümeyeceği konusunda belli bir netlik sağlamamızdır. Eski çalışma tarzının dışına çıkabildiğimiz sınırlı kesitlerde bile, yeni güçlere ulaştığımızı, bir hareket yaratabildiğimizi görmemiz ve artık bunun deneyimine de sahip olmamızdır. Yine bu kesitlerde işlevlenen, önemli oranda da yoldaşlaşan işçi aktivistlerimiz, hızlı bir biçimde kurultay çalışmasının yürütücüleri ve örgütleyicileri haline gelmeleridir. O “sert topraklarda”, kayalıklarda çiçekler yetiştirdik. Sayıları az da olsa, bunlar baharın habercileridir. Adeta sadece şöyle bir dokunarak yarattığımız bu etkinin, ciddi bir yüklenme ve planlı bir çalışmayla ne kadar büyüyebileceğini tahmin etmek ise hiç zor değil.

Bütün bu süre içinde yaşadığımız tutukluğun, zorlanmaların önemli nedenlerinden biri eski tarzın üzerine çıkamamaksa, diğer bir nedeni de, "kitlelerden korkmamız" ama özünde, uzunca bir süre uzağında kaldığımız sokaklardan korkmamızdı. Korkularımızın üzerine çıkmada neden bu kadar zorlandık? Geride bıraktığımız dönemin bizde bıraktığı tahribatın derinliğinde saklıdır bu sorunun yanıtı. Önceliklerimizi belirleyen, mücadelenin öncelikleri değildi, kafaca örgütsüzleşme, günlük yaşamın merkezine farklı önceliklerin konulması, düzeniçileşme, (vb. vb.) ama bütün bunların bir toplamı ve sonucu olarak o mücadelenin olmazsa olmazı olan "Konulan görev yapılmalıdır" anlayışından alabildiğine uzaklaşmaktı. Çünkü her koşul ve şerait altında mücadele- nin ve dolayısıyla andaki görevin yapılması merkeze konulduğunda, koşullar ne olursa olsun bunun hayata geçmesi için iradi ve kesintisiz bir çaba harcandığında, bunun için seferber olunduğunda korku ve çekincelerimizle çok kısa bir sürede yüzleşmek ve üzerine çıkmak mümkün olacaktı. İşte şimdi geldiğimiz eşikte, ya bu anlayışla yürünecek, ya da yürünecektir. Ayak sürümelere, bahanelere, meselenin etrafında dönüp durmalara, sorunun kendisiyle yüzleşmekten kaçışa ne bizim ne de sürecin tahammülü kalmamıştır. Geceli gündüzlü harcanan bunca emek ve biriktirilen olumlu-olumsuz bunca deneyimden sonra, kaçacağımız, kendimizi meşrulaştıracığımız ve dayatacağımız bir delik kalmamıştır. Şimdi çok daha deneyimliyiz. Kabuklarımızdan ve ayakbağlarımızdan kurtulmaya başladık bile. Ve gördük ki, takıldığımız her türlü iç ve dış engelin çözümü pratiktir.

Bizim yaşadığımız sorunlar, sınıf mücadelesinin sorunları dışında olamaz ve olmamalıdır. Önümüzdeki süreç, sınıfın birliğini ve birleşik mücadelesini örmenin sorunlarıyla yata- tıp kalkacağımız, emeğimizin ve gücümüzün yarattığı azami verimi kurultayımıza taşımanın araç ve yöntemlerini yaratacağımız süreçtir. Bugün en önemli sorun başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi kesimlerin örgütlenmesi ve sınıf müca- delesinin yükseltilmesi, partiye giden yolun sınıfın ve sınıf mücadelesinin içinden açılmasıdır. Bunun önüne çıkabile- cek başka bir sorun, başka bir meşgale düşünülemez bile. Bize gerekli olan politikamızın güçlü bir kavranışı temelinde, istikrar, irade ve cesarettir! ■

KURULTAY VE KAMPANYA ÇALIŞMALARIMIZ

İç ve Dış Siyasetteki Isınmayla Birlikte Yakıcılaşan Sorun: Komünist Devrimci Siyasetin Kitleleştirilmesi, Kitlelerin Öznelmesi

Devrimci ve komünist hareketin kitleler içerisindeki çalışmada şu anda karşı karşıya olduğu en temel ve yakıcı sorun, devrimci siyasetin kitleleştirilmesi ve kitlelerin öznelmesidir. Bu sorunun, derinlemesine çözüm gerektiren tarihsel boyutları bir yana sorunu somut ve yakıcı kılan işçi sınıfı ve emekçi kitle hareketinin yıllardır süregelen ve sürme eğilimi gösteren durgunluğudur.

Komünist ve devrimci örgütlerin kitle tabanı son derece daralmıştır. Devrimci kitleler olarak nitelendirilebilecek kitleler, yüzlerle, binlerle sınırlıdır. Bir çok yapının birlikte gerçekleştirdiği, çok sayıda demokratik kitle örgütünün katıldığı eylemlere katılanların sayısı yüzleri geçmemektedir. Şemdinli'de kontrgerilla suçüstü yakalanmasına karşın toplam sayının bini bulmadığı İstanbul'daki ilk eylemden sonra eylemler, güçlenen bir anti-faşist dalgaya çevrilemediği gibi hızla sönmeye başladı. Demokratik siyasal içerikli eylemlerde büyük bir düşüş olduğu gibi, çoğu basın açıklaması vb. ile büyük ölçüde yasalığa yaslanan biçimlere hapsedi. Kimi örgütlerin küçük çaplı askersel eylemleri ekleyerek bu durumu aşma girişimi, temeldeki sağcılığı perdelediği gibi, emekçi kitleleri mücadele içerisine çeken bir etki, siyasal ruhsal bir coşku da yaratmamaktadır. Komünist ve devrimci hareketin kitlelerle buluşması, devrimci siyasetin kitleleştirilmesi ve kitlelerin öznelmesi sorununun bugün daha da yakıcı kılan ise, siyaset zemininin yeni bir ısınma sürecine giriyor olmasıdır.

ABD emperyalizminin GOP planının yeni ataklarında, bölgesel aktör olma yönünde adımlar atan Türkiye burjuvazisi ve egemen siyaseti rolünü büyütüyor. Rejim krizinin ve yönetememe krizinin çözülemeyen sorunlarıyla birlikte girilen bu süreç, yeni denklemlerle birlikte sadece dış politikada bir dizi değişiklik ve sarsıntıya yol açmakla kalmayacak, iç politikada da tırmandırılan küçüklü büyüklü krizlerle daha boyutlu çalkantılara yol açacaktır. Her versiyonu farklı uygulamalara sahip olan, kitle manipülasyonunun da buna göre gerçekleştirileceği, yeni medya ve kontra provokasyonların, birlik çağrılarının bolca yer alacağı, emekçilerin yaşamına yıkım getirecek bu saldırgan plana yanıt vermek, ancak devrimci siyasetin kitleleştirilmesi ve kitlelerin öznelmesiyle mümkündür. Türkiye işbirlikçi burjuvazisi,

dünya ve bölge dengelerine oturtulmuş, genişleme hedefli ekonomik, siyasal ve diplomatik düzeylerde sürdürülen ince ayarlı siyasetine askeri bir boyut da eklemenin pazarlık ve hazırlığı içerisinde. Türkiye-ABD, Türkiye-İsrail arasında siyasal-askeri diplomasi trafiğinin son kesitte kazandığı hız kotarılmakta olanın yönünün ne olduğunu gösteriyor. ABD emperyalistlerine, İsrail siyonistlerine askeri lojistik oluşturmaktan, dostanelik adı altında pazarlanacak işgücüne uzanan bu yeni konseptin deşifreyonu ve etkisizleştirilmesi, ancak, kitle manipülasyonuna da karşı koyan bir siyaset öznelmesiyle olanaklıdır. Bu tabloya bütün olarak bakıldığında derinleşmiş bir doğru açığı yakalama sorununun varlığı görülür.

İşçi sınıfı ve diğer emekçi sınıflarla, kitlelerin değişik kesimleriyle buluşma sorunu kuşkusuz güncel ve kesitsel çözümleri aşan, daha köklü ele alışları ve çözümlemeleri gerektiriyor. Bu noktada ilk akla gelecek teori ve program konuları, onların bugünkü dünya ve ülke gerçekliğine yanıt verecek ve çekim oluşturacak düzeyden üretimdir. Bu yönde atılmış ve atılacak her adım politikaları ve pratiğimizi daha sonuç alıcı kılar. Temele bunu yazsak dahi, sorun bundan da ibaret değildir. Ekonomik, toplumsal, siyasal koşullardaki değişimin sınıfların durumlarında, düşünce ve psikolojilerinde, algı ve davranışlarında yarattığı değişikliklerin çözümlenmesi de gereklidir. Bunlarla birleşik olarak, dikkat ve enerjimizi toplamamız ve yoğunlaştırmamız gereken bir diğer nokta, politikaların içeriklendirilmesi ve nasıl uygulandığıdır. Politikaların kitlelere götürülüşü ve kitleler tarafından nasıl algılanıp kavrandığı, bizim kitlelerle olduğu gibi kitlelerin de bizimle nasıl ilişki kurduğudur. Güncel çalışmalarımız içerisinde sorunun toplanıp düğümlendiği nokta burasıdır. Biz bu düğümü güç toplama taktiği ekseninde, Kurultay ve Kampanya çalışmalarımızla içerik kazandırarak çözmeye, sınıf mücadelesi koşullarını devrimci yönde değiştirmeye çalışıyoruz. Bu, bilinçsiz sürece bilinçli müdahalenin adımı oluyor ve bizi daha güçlü kılıyor. Bununla birlikte, kitlelerle yüzyüze olduğumuz bugün onları örgütlemekte yaşanan sorun ve sürünmeler, atılması gereken başka adımların varlığını da gösteriyor. Bu açıdan bu yazı bir parantez açmakla birlikte onun içeriğini dolduracak olan çalışmaların yürütücüleri olacaktır. Sorunla karşı karşıya geldikleri yerde yaratıcı düşünüp yeni biçimler bularak...

Kitle hareketinin durgunluğu koşullarında, komünist devrimci siyasetle kitleler arasındaki açığı farkının genişlediği koşullarda, sadece koşullara uygun doğru bir devrimci taktik belirlemek, politikanın doğru saptanmış olması yeterli olmaz. Gerek taktiğin, gerekse süreçte uygulanacak olan politikaların kendi bütünlüğüne ve güçlü bir iç örgüye sahip

olmaları, uygulamada ayrıntılara doğru inmek de gereklidir. Bir taktik, hiç bir zaman, tek bir istem, tek bir eylem ve tek bir örgüt biçimiyle sınırlı olamaz. Süreç boyunca bir çok istemi, eylemi ve örgüt biçimini konusu haline getirir ve başarısı da birbirini izlemeler ve içiçe geçmelerle bunların arasında güçlü bir bağlantı ve iç örgü kurulmasına bağlıdır. Politikalar açısından bu, sadece taktiğe karşılık gelen temel bir politikanın kitlelere götürülmesini değil, o politikayla, kitlelerin kendi durumları arasında ilişki kurmalarını kolaylaştıracak bir dizi politikayla, ara istemlerle, ara hedeflendirmelerle birleştirilerek götürülmesini öngörür ve içerir. Ara istem ve hedeflendirmeler, kitlelerle ilişki kurmamızı ve temel politikaların da daha iyi anlaşılmasını sağlar. Kitleleri, temel politikalara yaklaştırır ve onları soyut görünümünden çıkartır. Bu bağlantılar içerden ve iyi kurulduğunda en temel sloganları dahi anlaşılır kılabiliriz. Ki, neo-liberal saldırı ve yıkım politikaları, çok cepheli bir direniş ve karşı saldırıyı örgütlemeyi olanaklı kıldığı gibi, her bir cephedeki istemler de birbirini bütünlüyecek olacaktır. Emekçi sınıfların devrimci politika ve eyleme olan ilgilerinin azaldığı ve güçlü bir çekim oluşturulamayan bugünkü koşullarda, politika ve istemler örgüsünün doğru ve bütünsel kuruluşu kritik bir sorundur ve kitlelerin bilincini-düşünüş, algı ve psikolojilerini ve bunlardaki değişkenlikleri, çaresizlik ve boyun eğişi, bunlarla içiçe gelişen öfke ve tepki birikimini hesaba katmayan, bu konuda hassas barometrik ölçümler ve ince ayar yapmayan bir kitle çalışması başarıya ulaşamaz.

Sorunun örgüt ve mücadele biçimleri, çalışma tarz ve yöntemleriyle ilgili yanına gelince, bu noktada da düğümün çözümü kabaca, taktiğe uygun örgüt ve eylem biçimleri bulmaktan ibaret değildir. Dönem taktiğine denk düşen mücadele ve örgüt biçimlerine yaşam kazandıracak doğru yöntemler ve geçiş sağlayacak biçimler de bulabilmeliyiz. Dağılma ve bir iç çözülme yaşayan işçi sınıfı için çözümü hedefleyen Kurultay'ımız doğru araçtır. Kurultayı örgütlemek için KHK'lar doğru örgütsel biçimdir. Bununla birlikte ne Kurultay'ı kolaylıkla ve kısa yoldan örgütleyebiliriz ne de KHK'ları bir çırpıda kurabiliyoruz. Zaman kaybına da yol açan bir zorlanmayla aşılın Kurultay'ın duyurulması yönündeki ajitasyon, bildiri ve broşür dağıtımları genişlemekle birlikte Kurultay'ı örgütleyeceğimiz -sonuçları kalıcı kılacak ve Kurultay sonrası için de belirleyici olacak- araçlar -KHK'lar- konusunda yeterli bir gelişim sağlanmış değildir. Sınıf ve sınıfın öncüleriyle bağlarımızın zayıflığı bir engelse de kitlelerin güven-özgüven, inanç kaybı, korku ve tedirginlikleri, neo-liberalizmin dağıtıcı ve çözücü etkisinin ortaya çıkarttığı bireysellik ve farklı -sınıfsal olmayan- aidiyet biçimlerine yönelme gibi etkenler belirleyici olmakta, yol almayı güçleştirmektedir. Çağrılarımız kitlelerin dikkat ve ilgisini çekse de onları örgütlemeye ve eyleme çekmeye yetmemektedir. Ağırbaşan sömürü, çalışma ve yaşam koşullarının kötüleşmesi, kitlelerin kendi durumları içerisindeki karşıtlığın devrimci yöndeki çözüm olanağını güçlendirecektir. Gelişmenin yönü budur. Verili durumda ise, hassas ve özenli bir yaklaşım gereklidir. Doğru bir sloganı ileri sürmek, nasıl kendi başına yeterli olmuyorsa, doğru bir örgütsel biçimi belirleyip kitlelere bu yönde çağrı yapmak da yeterli olmuyor. Kurultay çalışmamıza ilgi gösteren işçileri değişik yol ve yöntemlerle işlevlendirmeyi, işin şu ya da bu parçasına

katılımlarını sağlamayı başarmalıyız. Kurultay bildiri ve broşürlerinin dağıtımını sırasında soru soran, telefonlarını veren işçilerle, bu amaçla, kurulacak ilişkiler iyi bir adım olabilir. Ya da gençlik kampanyasında çalışan öğrencilerin tanışma toplantısı... Sorun bu noktada, ara biçimler bulmakta, ara hedeflerin konulmasında, öncüleştirmeye potansiyeli taşıyan unsurların hedeflerimiz yönünde, fakat onlara adım attırmayı da başaracak biçimde işlevlendirilmesindedir.

Günümüzde kitlelerin örgütlenmesinde düğüm noktasını bu halkanın kurulması oluşturur. Örgütsel çalışmanın başarısı da büyük ölçüde buna bağlıdır. Bütünleştirerek söylersek, taktiksel bir başarı, politikaların, örgüt ve eylem biçimlerinin her birinin kendi içerisinde ve birbirleriyle bağlantılanarak, güçlü bir iç örgünün kuruluşuna bağlıdır. Bunun için, düz ve doğrusal olmayan, esnek ve yaratıcı biçimler geliştirebilen bir uygulama ve taktiksel bir zeka gereklidir. Kitlelerin devrimleştirilmesi, devrimci politikalar olmaksızın mümkün değildir fakat kitlelerle ilişki kurmanın doğru yöntem ve biçimleri bulunmaksızın da kitleler devrimleştirilemez. Sorun oldukça ağır ve çözümü zor görünmekle birlikte, kitlelerle ilişki kuruşta yakalanacak ilk halka hiç de sıralı olmayan bir şekilde diğer halkaları yakalamayı kolaylaştıracaktır.

Kitlelerin, proletaryanın, emekçi sınıfların özneleşmesi de kapsamlı bir sorundur ve bir devrimin de sosyalist kuruluşunda en temel sorunlarından birisidir. Bugün ise, sadece kendi sorunlarına sahip çıkmamanın, şu ya da bu istem için mücadele etmenin ötesinde bir anlama sahiptir ve bunların olabilmesinin, mücadeleyi süreklileştirmenin, birikimleri kalıcılaştırabilmenin de koşuludur. Emekçi kitlelerin mücadeleye atılmalarıyla güven ve özgüven kazanmaları, güven ve özgüven kazanmalarıyla mücadeleye ve daha üst mücadelelere atılmaları arasında sorunun çözümünü güçleştirip ağırlaştıran bir çelişki, gerilimli bir diyalektik ilişki vardır. Emekçi sınıfların kaybettikleri bize ve kendilerine olan güvenlerini kazanmanın, korku ve tedirginliklerini yenmenin kilidi buradadır; bunun için, onları dışsal kılmayacak, kitlelerin gerçek istek ve özlemlerinin doğru tespitinin yanı sıra, küçüklü büyüklü atılacak her adımda katılımlarını sağlayıcı ve artırıcı, süreçte onları özneleşiren bir politika tarzı geliştirilmelidir.

Grev ve direnişlerin başarısızlığı ve sendikal çözümlüyle birlikte sınıfın iç rekabet ve dağılması artmış, güvensizlik, mücadeleye inançsızlık, beklentisizlik ve neo-liberalizmin paralyze edici etkisiyle de birleşmiş olarak tercihlerde bireyselleşme, farklı aidiyet ve çözüm arayışları, düzen partilerine bel bağlama ön plana geçmiştir. Mücadele yönünde bir eğilim gösterdiklerinde dahi bu koşulsuz ve tüm gövdesiyle bir katılım olmamakta, katılımını sınırlandıran, iradesini kolektifin iradesine gönüllülikle ve tümüyle tabi kılmayan seçici bir tutum ve davranış gösterilmektedir. İşini kaybetme ve diğer korkular da buna eklenmektedir. Bu seçici tercih ve sınırlı katılım ancak esnek yaklaşımlarla, derin ve inandırıcı ikna süreciyle ve mücadele içerisinde kazanılacak özgüvenle aşılabacaktır. İşçi sınıfının ve bütün emekçilerin bize olan güvensizliği kendilerine olan güvensizlikle -özgüvensizlikle içiçedir. Komünist ve devrimci politikalara ilgiyi azaltmakta ve devrimci etkiyi zayıflatmaktadır.

Kuşkusuz, işçi sınıfına ve emekçi kitlelerin bütününe güven ve özgüven kazandıracak olan mücadeledir. İşçilerin kendilerini bir sınıf olarak görmeleri de mücadele içerisinde olacaktır. Bu gerçekleştikçe de işçi sınıfının daha üst mücadelelere geçişine de tanık olacağız. Bununla birlikte, bugün kitleleri mücadeleye çekici adımların da sorunu çözecek bir perspektifle atılması, politikalarımızın kitlelere götürülmesinde, benimseme ve sahiplenmelerinde, güven-özgüven kırılmasını aşacak özneleştirici yöntemleri bulmayı başarmalıyız. Kitlelerle ilişki kurabilmemiz, kaynaşıp bütünleşebilmemiz buna bağlıdır. Onlara dışsal gelmeyecek, her adımda kendilerini daha çok bir parçası olarak ve giderek sorunun sahibi olarak hissedecekleri bir ilişki biçimimiz, çalışma tarzımız olmalıdır. Kitlelerle ilişkilerimiz, iknaya dayalı ve sabırlı, yarılgıları temelinde öğretmeye ve öğrenmeye açık, eleştirel ve özeleştiril, onları daha çok konuşmaya teşvik edici, karar süreçlerine katıcı, yeri geldiğinde sarsıcı bir ilişki olmalıdır. Kitlelerin bize nasıl baktıklarını, politikalarımız hakkında ne düşündüklerini, duruşumuz ve davranışımızla ilgili görüşlerini öğrenmeliyiz. Yaşam tarzımız sınıf değerleriyle çelişmemelidir. Komünist öncünün politika ve taktiklerini kitlelere götürüşüyle, kitlelere maledilişi sürecinde katılımlarını artırıp dolaysızlaştırarak aşağıdan bir inisiyatifin geliştirilmesi birleştirilmelidir.

Bu, kabaca biçim dayatmamayı, esnek biçim ve yöntemler bulabilmeyi, politika ve yöntemlerimiz ikna edici olamıyorsa bunun nedenleri üzerine düşünmeyi ve yeni yöntem ve biçimler bulabilmeyi gerektirir. Propaganda ajitasyonu nasıl içeriklendirdiğimiz, çağrı biçimlerimiz de ne kadar etkili oldukları ya da olamadıkları yönlerinden gözden geçirilmelidir. Emekçi kitlelerle sağlam bağlar kurulabilmesi için çalışmanın yerelleşmesi ve onların içerisinde olmak güven sorununu çözmekte zorunlu olduğu gibi, her sorunu sınıf bilincinin geliştirilmesinin konusu haline getirecek süreklileşmiş günlük çalışma, bilinç gelişimiyle özgüven sorununu çözenin adımlarını oluşturacaktır.

Kitleleri ilgilendirmeyen hiç bir sorun yoktur ve hiç bir konu, onların dışında "yüksek siyaset" in konusu olarak görülemez. Bir burjuva siyasetçi böyle düşünebilir ve kitlelerin yaşamını ilgilendiren yaşamsal konular dahi onların görüş ve ilgi alanlarının dışına çıkartılarak ya da onların burjuva bilincin sınırları içerisinde oluşlarından yararlanılarak sağlanan manipülasyonla karara bağlanır ve uygulanır. Bunun için devrimci siyasetin görevi, gerçeği kitlelere olduğu gibi ve bu çarpıtmaları da açığa çıkartacak biçimde açıklamak ve kendi sınıf çıkarlarının ne olduğunu anlatmaktır. Bundan dolayı da kitleleri ilgilendirmeyen hiç bir sorun yoktur. Bununla birlikte, ne türden olursa olsun her sorunun onların yaşamlarıyla ilişkisi doğrudan kurulmalıdır. Asıl sorun da bunun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğindedir. En karmaşık ve anlaşılması güç siyasal sorunların dahi kitlelerin yaşamında hangi sonuçlar yarattığı ve yaratacağı anlatılırsa kitlelerin kendi sınıf çıkarlarına uygun bir bilinç gelişimi ve bu yönde bir tutum alışması sağlanabilir.

Dış ve iç politikada bir dizi sarsıntı ve değişikliğe yol açacak, siyasal entrika, komplo ve provakasyonlarla birlikte, emperyalizmin güdümündeki işgalci ve yayılmacı politika-

ları kitlelere kabul ettirebilmek için kimi zaman ulusal birlik çağrularıyla, laiklik çığırkanlığı içiçe geçecek, kimi zaman şovenist histeri yükseltip Kürt halkına karşı saldırılar artırılacak, militan devrimci geleneklerinden soyutlanıp reformist politikaların içerisine çekildiği ölçüde de onlar da genişleyen konseptin bir bileşeni haline getirileceklerdir. ABD emperyalistleri ve bölgedeki etkinliğini artırmak isteyen işbirlikçi burjuvazi bir kaç seçeneğe hazırlıklarını yapmaktadırlar. Hangi seçeneğin öncelikle uygulanacağı ya da o uygulanmadığında hangi seçeneğin devreye sokulacağı üzerine kuşkusuz düşünülmelidir. AKP'li ya da AKP'siz, Kürtlerle ya da Kürtlersiz ..., farklı ittifak ve konseptleri ortaya çıkartacak, sadece dış politikada değil iç politikada da belirleyici olacak hiç bir biçim, ilgi ve görüş alanımızın dışında olamaz. Ve her biri taktiksel farklılıkları da gerektirir. Bununla birlikte seçenekler ne olursa olsun Irak, İran ve Suriye halklarına karşı emperyalizmin dümen suyunda işgalci ve saldırgan bir politikanın aktörlerinden biri ve lojistiği olma yönünde atılacak adımlarlanmaktadır. Emekçi halkın yaşamını, oğullarının-kızlarının yaşam ve geleceklerini derinden ilgilendiren, bölgeye barış getirmek bir yana emperyalist müdahaleler, gerici iç savaş ve darbelerle akan kanı büyütecek, yeni düşmanlıklar ortaya çıkartıp bedelleri ağır olacak ve onlarca yıla yayılacak, kabarmış bir iştahayla uygulanmak istenen bu sefil politika, ancak kitlelerin "dur" demesiyle önlenebilir. İşçi sınıfının ve bütün emekçilerin kendi sınıf çıkarları doğrultusunda siyasette özneleşmeleri, zorunlu ve acildir. Başka bir konuda kitlelerin karşı bir irade ortaya koyması bugünkü koşullarda pek mümkün olmasa da bu konuda, 1 Mart tezkeresi sürecinin de gösterdiği gibi, tarihsel, siyasal, kültürel birikim önleyici bir iradeyi ortaya çıkartmıştır. Bu kez sorun daha karmaşık, kullanılan ve kullanılacak olan yöntemler daha incedir. Kitlelerin desteğini alabilmek için kah şovenist histeri, kah laiklik çığırkanlığı yükseltilecek, başarılırsa Kürt halkı da aynı oyunun küçük bir aktörü haline getirilecek, tüm bunlara "ulusal birlik" çağruları ve işgalin "dostaneliği" demagojileri eşlik edecektir. Egemen sınıf medyası provalara başlamıştır ve iç siyaseti gerekirse yeniden biçimlendirecek hazırlıklar, sıkıştırıcı hamleler yapılmaktadır. Devrimci siyasetin ekseni emperyalist saldırı ve işgalin genişletilmesini ve Türkiye'nin suçun bir parçası olmasını önleyici, emekçi kitleleri yanıtıp yedekleyecek politikaları açığa çıkartıcı bir çizgide kurulmalıdır. Bu başarılı olduğu ölçüde, emekçi sınıflar işgalci politikaların karşısına dikilir.

Emperyalist işgal ordusuna uşaklığa, işgalci bir ordunun askeri olmaya hayır denilmelidir. ABD emperyalistleri ve İsrail'li siyonistlerle saldırı ortaklığına son verilmeli, bütün anlaşmalar yırtılmalıdır. Bölge halklarının düşmanları, ulusları ezen ve köleleştirilenler, emekçi sınıfları ezen ve köleleştirilenlerdir. Filistin halkının, Irak, İran ve Suriye halklarının düşmanları halkımızın, Türk ve Kürt emekçilerinin de düşmanlarıdır. Kurultay ve Kampanya çalışmaları yürütülürken, emekçi sınıfların, gençliğimizin yaşam ve geleceklerini derinden etkileyecek olan iç ve dış siyasetin ısınan sorunlarına dikkat çekilmeli ve kampanyalarımız bunları da içerecek tarzda genişletilmelidir. Kendi sınıf çıkarları için döğüşmeyen bir sınıf ve halk, başkaları için döğüşmeye mahkumdur. ■

BİRLEŞİK MÜCADELEDE BİZE DÜŞEN

Geçtiğimiz ay, 24 Aralık 1997 tarihinde **Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi** tuvaletinde asılı bulunan **Ali Serkan Eroğlu**'nu anmak amacıyla **Ege Üniversitesi**'nde devrimci, demokrat öğrenciler tarafından yapılan basın açıklamasına polis saldırmış, olaylarda birçok öğrenci yaralanırken Edebiyat Fakültesi'nin camları cop darbeleriyle kırılmış, birçok öğretim görevlisi tartaklanmış, küfüre maruz kalmış ve 8 öğrenci de gözaltına alınmıştı. Devrimci, demokrat öğrencilere dönük olarak yapılan bu saldırının ardından biraraya gelen 40'a yakın akademisyen yazılı bir açıklama yaparak saldırıları protesto etmişti. Akademisyenler, yaptıkları açıklamada, "27 Aralık tarihinde gaz mermileri ve coplarla gerçekleştirilen polis saldırısı sonucunda 9 öğrenci yaralandı, 8 öğrenci gözaltına alındı. Polis, Edebiyat Fakültesi'ne zorla girerek öğrencileri tartakladı, fakülte dekanının uyarısına sözlü saldırıyla karşılık verdi. Yaralı öğrencilerin tedavisini üstlenmeyen Mediko Sosyal yetkilileri yasal olarak engellerin olduğunu iddia etti, acil bir vaka olarak gelen her hastaya yapılması gereken ilk müdahaleyi gerçekleştirilerek tıp etiğini ihlal etti. (...) Rektörlüğün izni olmadan üniversiteye giremeyeceğini bildiğimiz polis, üniversite özerkliğini ihlal etmiştir. Üniversite öğretim elemanları olarak bu saldırıyı protesto ediyor, Ege Üniversitesi Rektörlüğü'nü üniversite özerkliğini korumaya davet ediyoruz" demişlerdi.

Faşist baskı ve saldırıların yoğun olarak yaşandığı bir süreçte, Ege Üniversitesi'ndeki akademisyenlerin biraraya gelerek attıkları bu mütevazı adımlar, birleşik mücadeleyi geliştirme ve süreci yarma göreviyle düşünüldüğünde daha farklı bir anlam kazanmaktadır. Zira geçtiğimiz dönem boyunca farklı farklı illerde ve giderek yayılan bir tarzda faşist saldırılar ve provokasyonlar furyası yaşandı. **Trabzon, Bursa, Kocaeli, İstanbul, Ankara, Muğla**, ...da olduğu gibi. Bir yandan faşist saldırılar yaşanırken diğer yandan ise **Hacettepe** ve Ege Üniversitelerinde olduğu gibi jandarma, polis, ÖGB terörü yaşandı. Aynı amaca hizmet eden saldırılar karşısında kendi dar muhalefet sınırlarına takılan ve 'protestoculuk'la sınırlı bir çalışma yürüten devrimci gençlik hareketi ise süreci göğüslemede yetersiz kaldı. Saldırıların yaşandığı bir çok yerde gereken dilde cevap verilebilmesine rağmen, yaygınlaştırılarak genel bir tutum haline getirilemedi, mücadelenin farklı cepheleri ve bileşenleri buradan yakalanan itilimle güçlendirilemedi.

Bu bileşenlerden bir tanesi de akademisyenlerdir. Öğrenci gençlikle akademisyenlerin iki taraflı olarak geliştirdikleri, dar ve sınırlı ilişki kuruş biçimi kırıldığında, sınıf mücadelesi ve gençlik hareketi, akademik, demokratik mücadele cephelerinden daha farklı bir gelişim sergilenebilecektir. Bu aynı zamanda YÖK'ün bu kesimler üzerinde kurduğu baskıyı kırma, sömürülmeye karşı koyuş ve akademik kariyer

yapma hesapları içerisinde yaşadıkları sıkışmaları aşma noktasında yapılması gereken bir çıkıştır.

YÖK baskısı her yönüyle bugün çok daha dolaysız yaşanmaktadır. Bilimsel, felsefi, sanat ve kültürel çalışma yapılamamaktadır. Akademisyenler üzerindeki faşist baskı ve yasaklar, özellikle de üniversitelerin yeni kar alanları olarak işlevlendirilmesiyle birlikte giderek artıyor. Akademisyenler de toplumsal konum kaybına uğruyor, kapitalist sömürden paylarına düşeni alıyorlar.

Üniversitelerdeki demokrat, ilerici akademisyenler ve üniversite çalışanları, bugün için sınırlı bir biçimde ve az sayıdaki bileşenle mücadele ediyor olsa da öğrenci gençlik içerisinde birleşik, kitlesel, militan ve örgütlü bir hareketin yaratılması noktasında harekete geçirilecek dinamiklerin önemli bir ayağını oluşturduğu gerçeği pratik faaliyetlerimiz cephesinden değerlendirdiğimizde çoğunlukla unutulmaktadır. Hızla büyüyen proleterleşme dalgası içerisinde neo-liberal politikaların farklı görüngüleri altında sömürülen bu kesimlerin gerek sınıf hareketinde gerekse de bununla birlikte öğrenci gençlik mücadelesi içerisinde yakalanacak haller olduğu tespitinin kurultayla birlikte bir kez daha altı çizilmişti. Bununla birlikte akademik güçlerin liberalizmin sınırlarına takılan muhalefetçiliğini kırarak pratik mücadelenin içerisine çekme, daha ileriden bir mücadele perspektifiyle harekete geçirmeye yönelim noktasında kampanyamızı henüz işlevlendirebilmiş de değiliz. Oysa bu kesimler içerisinde marksist, demokrat-ilerici potansiyele sahip azımsanmayacak bir kesim var. Yaklaşımımızın ana eksenini bu çevrelerin yaşadıkları sorunların çözümüne dair mücadele adımlarının yaratılması ve bununla birlikte öğrenci gençliğin mücadelesine de kan olabilecek bir birleştiricilik oluşturmalıdır. Beraberinde siyasal özgürlük mücadelesinde akademik-demokratik hakların kazanılması da önemli bir noktada durmaktadır.

Ege Üniversitesi'nde yaşanan bu son gelişme üzerinden, akademisyenlerinin hak arama ve hesap sorma anlamında geliştirdikleri bu adımı, yine aynı üniversitedeki devrimci-demokrat öğrencilerin olaylar karşısındaki karşı duruşuyla birleştirilememesi ve buradan ilerletilememesi bir eksikliktir. Öğrencilerin ve akademisyenlerin konuyla ilgili birlikte düzenledikleri basın açıklaması çerçevesinde kalan birliktelikleri olsa da sözünü ettiğimiz faşist baskılara karşı birlikte mücadelenin bir kanalı olarak, ne yapılacağı, nasıl yapılacağı tartışıldığı, kararlarının verildiği bir toplanma noktasının, platformların yaratılması gerekiyor. Bu cepheden ele alındığında her iki kesimi de içine alan bu oluşumlar, diğer üniversitelerdeki hareketlenmelere de de ön açıcı bir nitelik oluşturacaktır.

Geçtiğimiz dönem Ankara Üniversitesi DTCF’de de faşist saldırılar karşısında devrimci-demokrat öğrencilerin müca-
delesine öğrenci velileri üniversite kapısına dayanarak ses
vermiş ve öğretim elemanları içerisindeki demokrat-ilerici
kesimler de basın açıklamaları ile buna katılım sağlamıştı.
Öğrenci Velileri Derneği bu süreçte aktif bir rol da oynamış-
tı. Fakat mücadelenin süreklileştirilememesi, bunun kanalla-
rını yaratacak araç ve yöntemlerin oluşturulamaması müca-
delenin tek üniversite içerisine hapsolmasına ve kısa sürede
sönümlenmesine neden olmuştur. Toplumun dinamik ke-
simlerini hareketlendiren bu gibi süreçlerde -hareketliliği
salt çıkış gerekçesiyle de sınırlandırmadan- politik içeriğini
de güçlendirerek daha ileri düzeyden mücadele biçimlerine
evriltebilme imkanlarını kaçırmamalıyız. Üniversitelerdeki
ilerici-demokrat akademisyenleri hem kendi sorunları için
harekete geçirebilmek hem de öğrenci gençliğin parasız eği-
tim başta olmak üzere, beslenme, barınma, ulaşım gibi en
temel haklarının gaspına karşı verilen mücadele içerisine
katabilmek. Öğrencilerin en küçük bir hak alma mücade-
lesinde karşı karşıya kaldığı faşist saldırılara, soruşturma,
okuldan atma, sürgün ve örgütsüzleştirme saldırılarına karşı
yine birlikte bir karşı koyuş sergileyebilmek. Bu kesimleri
biraraya getirebilecek oluşumları yaratabilmek. Yapılması
gereken budur. Kitlesele, militan ve örgütlü bir kitle yarata-
bilmenin dinamikleri bu birlikteliklerden yükselecektir.

Kurultay ve kampanya çalışmalarımızın vites büyüteceği
ikinci dönemde, yürüteceğimiz faaliyetleri bu çalışmalar-
la güçlendirmek için, bütün fırsat ve olanakları değerlen-
dirmek zorundayız. Üniversitelerin temel bileşenlerinden
birisini olan akademisyenlerle iletişime geçme, onlarla ortak
üretimlerde bulunma, fikir ve önerilerini alma noktasında
attığımız pratik adımlar henüz çok yetersizdir. “Paralı Eği-
time ve Diplomalı İşsizliğe” karşı yürüttüğümüz kampanya,
işçi kurultayı, Mayıs ayında yapmayı düşündüğümüz ‘bi-
lim, kültür, sanat festivali’ çalışmalarımız doğrultusunda bu
kesimlere gidilebilmeli, politikalarımızı onlarla tartışmalı,
kurultaya ve festivale katılmaları yönünde ikna edebilme-
liyiz. Üniversitelerde, akademisyenlerin katılımıyla paneller,
söyleşiler örgütleyebilir, piyasa koşullarında değerlendire-
medikleri bilimsel çalışmalarını, örgütleyeceğimiz festivale
taşıyarak değerlendirilebiliriz. Bütün bunları yapabiliriz fa-
kat öncelikle burnumuzun dibinde duran bu dinamiğe farklı
gözlerle bakmasını bilmeliyiz.

Ege Üniversitesi’ndeki akademisyenlerin demokratik gi-
rişimleriyle ilişki kurmak, onu yerel sınırlardan çıkararak
faşist baskı ve saldırılar karşısında ortak bir hareketlenme
yaratmak da, bu tür olanakları değerlendirerek birleşik mü-
cadeleyi örmek de ‘BİZ’lere düşmektedir. ■

KİTLE İÇİNDE KOMÜNİST ÇALIŞMA*

Geniş kitlelere doğru açılmak, köklü bağlar kurmak, örgütsel gelişmemizin ve mücadeleyi ilerletmenin temel ve acil görevlerinden birisi olarak önümüzde duruyor. Hemen tüm komitelerimiz, bu alanda nasıl yol alacağımızın, hangi adımları atması gerektiğinin çözümünü aramakla meşgul. Temel birimlerin oluşmasından sonra, bu yöndeki çabalar da artmıştır. Yer yer çevresel bir gelişme de sağlanmaktadır.

Konunun kafalarda belli karışıklıklara yol açtığı da sıkça görülmektedir. Dönemin özelliklerinden kaynaklanan etkiler, yaşanan zorluğun bir bölümünü oluşturuyorsa, diğeri ve bizim açımızdan üzerinde durumamız gereken, Bolşevik bir kadro-örgüt yapısını koruyarak kitleselleşmenin nasıl sağlanacağıdır. Komünizme varma hedefini önüne koymuş bir örgütün kadrosal şekilleniş ölçütlerinin ve programının kitlelere götürülmesinde-benimsetilmesinde darlığa neden olan yanlışların yanısıra; Türkiye devrimci hareketinin geçmiş dönemlerde yaratmış olduğu kitleselliğin yanlışları da irdelenmeyi gerektirmektedir. '80 öncesi bazı örgütler küçümsenemeyecek bir kitleselliğe ulaşmış olmakla birlikte, çekirdeğinde sağlam bir devrimci örgütlülüğe dayanmıyorlardı. Menşevizm biçiminde ortaya çıkan, legalizmin körüklendiği gevşek ve sınırı belirsiz bir örgüt şekli doğduğu gibi, kitlelerin örgütlenme araçları bakımından da diğeriyle birlikte ele alınması bir kısırlık ve kökleşmeme görülüyordu. Bu nedenle yenilgi ve dağılma her düzeyde oldu. Sağlanan kitleselleşmenin, kendiliğinden hareketin örgütlenmesi düzeyinde kaldığı ortaya çıktı. Kitlelerin devrimci hareketlenmesindeki zayıflık, bugün, onları daha da reformcu politikalara yöneltmiştir. Çözümü burada aramaktadırlar. Dolayısıyla, onlara bir öykünme değil, öncelikle eleştirel bir bakış gereklidir.

Nesnel ve Öznel Etmenin Yeri

Devrim, zorunlu ve kaçınılmazdır. Üretici güçlerin gelişmesinin belirli bir aşamasında, kendilerini, hukuksal olarak mülkiyet ilişkileri biçiminde ifade eden üretim ilişkileri, bu gelişmenin önüne engel olarak çıkarlar. Burada, toplumsal devrimin koşulları doğar. Üretim ilişkileri, uyumlu hale getirilerek üretici güçlerin özgürce gelişmesinin önünün açılması ve bu zeminde sömürsüz, özgür, eşit ilişkilere dayalı, insanal gelişmenin önünde ufku sınırsızlaştıran, yepyeni bir toplumsal ilişkiler sistemine geçilebilmesi için, devrim zorunludur.

Mevcut ekonomik durum ve toplumsal ilişkiler kendiliğinden bir devrime yol açmaz. Bir devrimi zorunlu ve kaçınılmaz kılan temeli oluştururlar. Bu temel üzerinde, kitlelerin kendiliğinden hareketi gelişir, emekçi sınıflar, kısmen de olsa, yaşam koşullarını iyileştirmek ister, bunun için mücadeleye ederler. Fakat, istem ve düşünceleriyle, sistem dışına çıkamazlar. Egemen sınıfın ideolojisi, tüm topluma da ege-

mendir. Burjuva ideolojisi, felsefe, siyaset, din, sanat, ahlak, tüm düşünüş biçimleri emekçi sınıfları da sarmıştır. Kapitalizm koşulları içerisinde emekçi sınıflar kendiliğinden bilinç çerçevesini aşamazlar. Üstelik: "İşçileri ezen ekonomik baskı, kaçınılmaz olarak, çeşitli biçimlerde politik baskıyı, toplum içinde aşağılanmayı, kitlelerin entellektüel ve manevi hayatında çürümeyi doğurur."(Lenin). Yaşam koşullarını iyileştirmek için giriştikleri mücadele, emekçi sınıflar, bir ölçüde özgürlük arayışına girseler, belli bir demokratik bilinç düzeyine ulaşırsalar dahi, sistemi bir bütün olarak kavrayacak, onu yıkararak yoksulluk ve sömürden, baskı ve aşağılanmadan kurtulabilecekleri yönünde bir bilinç oluşturamazlar. Emekçi sınıfların durumunda devrimci bir dönüşüm için, bilinçlerinde de bir dönüşüm gereklidir. Devrim, sınıfların bir eylemidir ve bu dönüşüm, proletaryanın "kendiliğinden sınıf" olmaktan, "kendisi için sınıf" olma yönünde gerçekleşmelidir. Marks ve Engels, devrimin, kitlesel bir bilinç değişimi için araç olacağını söylemekteydiler. "Bu komünist bilincin kitlesel olarak doğması için olduğu kadar, bizzat amaca ulaşmak için de, insanların kitlesel olarak değişmeleri zorunludur. Bu ise, ancak pratikle yani devrimle mümkündür. Dolayısıyla, devrim zorunludur. Yalnız egemen sınıfın başka hiçbir biçimde devrilmesi olanaksız olduğu için zorunlu değil; deviren sınıfın tüm eski kötülüklerden kurtulması ve yeni bir toplum yaratmaya yetenekli olması ancak devrimle mümkün olduğu için zorunludur."

Devrim, örgütlü ve bilinçli kitlelerin eseri olacaktır. Devrimi ekonomik ve toplumsal gelişme ve kendiliğinden hareketin ya da sınıfların eylemi dışında, parti faaliyetinin doğal ve kaçınılmaz sonucu gibi görmek yanlıştır. "Yalnızca ayrı ayrı grup ve partilerin değil, ayrı ayrı sınıfların bile iradesinden bağımsız olan bu nesnel değişimler olmaksızın", "devrim genel bir kural olarak olanaksızdır". Nesnel koşulların rolünü, Lenin, bu şekilde vurguluyordu. Öte yandan, salt nesnel etmenin de yeterli olmadığı, "sömürülenlerin de, sömürücüleri de etkileyen ulus çapında bir bunalım" olduğu koşullarda dahi, onu itip devirecek bir gücün gerekli olduğunu belirtmekteydi. Objektif etmenin rolünü yadsıyan bir yaklaşım -ki, bu sol oportünizmin bir tutumudur- devrimi öncünün iradi çaba ve eylemine indirger. Sağ oportünizm ise, bütünüyle objektif alana yaslanır, kitlelerin eylemini izleyip açıklamanın ötesine geçmez. İlki, kitlelerin gerçek durumuna denk düşmeyen propaganda ve taktikler geliştirirken, ikincisi, kitlelerin kendiliğinden eylemi çerçevesinde kalır. Bu noktada, sadece, bilinen kaba reformculuk ve revizyonizmle değil; bilinç, örgütlenme, program, strateji ve taktikler alanında gelişkin, dönüştürücü, sürece denk düşen bir faaliyet örgütlemeyen incelmis oportünizm türleri ile de ayırım çizilmelidir.

Objektif ve subjektif koşullar ilişkisinin, her durumda, doğru kurulması gerekir. Objektif koşulların bilinmesi, onun

değiştirilmesi, dönüştürülmesini olanaklı kılar. Engels'in ifadesiyle görevi; "bilinçsiz sürecin bilinçli yürütücüsü" olmak olan proletarya partisinin, örgütlenme, program, strateji ve taktiklerinin, üzerinde yükseleceği zemin objektif koşullar ve onun bilimsel tahlilidir. Bu bütünsellik içerisinde, bir numaralı subjektif faktör, partidir. Verili ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullara, derin, eleştirel birbakış getirerek, bir kurtuluş programı, onun strateji ve taktiklerini ortaya çıkaracak olan partidir. Başta proletaryayı örgütleyerek, toplumsal dönüşüme önderlik edecek, yegane güçtür parti.

Hareketin objektif yönünün bilinmesi gereklidir. O bilmeden, sınıf mücadelesinde doğru bir tutum takınmak, devrimci dönüşümün sağlanması olanaksızdır. Bu nedenle; ekonomik, sosyal ve siyasal koşullar, sınıf mücadelesinin gelişimi sürekli olarak ve niyetlere göre değil; gerçeğe uygun bir çözümlenmeye tabi tutulmalıdır. Bunu belirttiğinden sonra, tüm dikkat ve çabanın, subjektif alanın örgütlenmesinde yoğunlaştırılması gerektiğini söyleyeceğiz.

Çürüyen, can çekişen kapitalizm olan emperyalizm, kendine özgü iç çelişkilerin had düzeyde keskinleşmesiyle karakterize olur. Yarı sömürge ülkelere bu çelişkiler daha şiddetlenmiş olarak yansımakta, bu durum devrimci gelişmenin olanaklarını çoğaltmaktadır. Ülkemiz mücadele tarihine baktığımızda; '60' lı yılların sonları ve '70'li yılların ortalarından itibaren azımsanamayacak devrimci olanakların doğduğunu, hareketin subjektif yönündeki zayıflık ve zaaf- lar nedeniyle bunların derinleştirilmediğini, devrimci yükselişlerin yenilgilerle kesildiğini görürüz. Bu, bize, sürekliliği sağlayacak ve her durumda kitlelere önderlik etme ve güç yeteneğine sahip, her alanda kumanda edebilecek bir parti önderliğini geliştirmenin önemini gösterir. Öncü komünist partinin kitle eylemlerine önderlik etme, onları eğitime ve harekete geçirme belirleyici görevi vardır. Emekçi kitlelerin düzeni devrim yoluyla yıkmaya kesin bilincine varmalarını sağlayacak, somut durumdan, kitlelerin devrimci özlem ve taleplerinden yola çıkan taktikler geliştirerek, siyasal olarak iyi düşünülmüş devrimci eylemler örgütleyerek kapsamlı, yoğun bir çalışmayla, bu görevi gerçekleştirir.

Komünist kitle çalışması neyi amaçlar?

Şimdi şu soruyu sorabiliriz: Komünist kitle çalışması neyi amaçlar? Kitlelere siyasal, toplumsal, ekonomik, devrimci dönüşümleri gerçekleştirmelerini sağlayacak bir bilincin, siyasal sınıf bilincinin kazandırılmasını. Kitlelerin, burjuva ideolojisinin tüm kategorilerinin dışına çıkarılarak sosyalist bilinç düzeyine yükseltilmesini. Bunun için komünist öncü, propaganda-ajitasyon ve eylemler aracılığıyla, devrimci strateji ve taktiği geliştirerek kitleleri programı temelinde eğitir. Lenin'in sözleriyle "... kitleler nereye giderse oraya gitmeli ve her adımda, kitlelerin bilincini, sosyalizm doğrultusunda itmeye, her özel sorunu, proletaryanın genel göreviyle bağlamaya, her örgüt hareketini bir sınıf birliği hareketine dönüştürmeye..." çalışır.

Bu özelliğiyle komünist kitle çalışması siyasal çalışmanın öz ve içeriğinden, uygulanan yöntemler ve araçların kullanımına bir dizi farklılığı içerir. Kitlelerin sosyalist bilinç düzeyine yükseltilmesi; siyasal çalışmanın öz ve içeriğini belirleyen

budur. Kitlelerin sosyalist bilinç düzeyine yükseltilmesi; bu, komünist öncü ile kitleler arasında bir düzey farklı olduğunu gösterir. Bir bakıma, bütün sorun buradadır ve öncünün görevi burada başlamaktadır. Komünist öncü, aç farkını gidermek için çeşitli yöntem ve araçlar geliştirir. "kitlelerden kitlelere" biçiminde formüle edilen, kitlelerin sistemli ve dağınık fikirlerini alıp bunları sistemleştirerek tekrar onlara iletme, taktiği kendiliğinden harekete bağlayan "süreç-taktik" vb., oportünist görüşler, kitlelerin devrimci sosyalist eğitimini olanaksızlaştırır. Kitlelerin bilincinin, deneysel algısal kendiliğinden bilinçle, reformcu siyasetle sınırlı kalmaması için belirttiğimiz temelde kapsamlı ve bütüne yönelik, sürekli bir siyasal ajitasyonun geliştirilmesi ve her eyleme kitlelerin bilinç dönüşümünü sağlayacak taktik ve sloganlarla gidilmesi gerekir. Kitlelerin ajitasyon ve eylemler aracılığıyla öz deneyimleri ile eğitimi, bu bütünsellik içerisinde kavranılmalıdır.

Genel kapsamlı bir siyasal ajitasyonun yürütülmesi; bu yeterli değildir. Canalcı sorunlarda sığağı sığağına ve anında tepkiyi örgütlemeye dönük, hedefi net ajitasyon ve eylemin örgütlenmesi gereklidir. Temel yönelime bağlı kalacak şekilde, acil siyasal talepler ve kapsamlı bir iktisadi ajitasyonun örgütlenmesi de ayrıca gereklidir. Bunların herbirisinde özellikle zamanında tavır geliştirmekte geri kalındığı kitleleri etkilemeyi kolaylaştıran önemli bazı olaylarda fırsatın kaçırıldığını sıkça görmekteyiz. Bu kitleler üzerinde etkimizin gelişmesini yavaşlatan, başlıca etkenlerden birisidir. Örgütün reflekslerinin geliştirilmesine gereksinim vardır. En başta konunun önemini kavranması, örgüte dinamizm kazandırılması, propaganda-ajitasyon mekanizmalarının ve komitelerin eylem örgütlemeye ve gelişmelere eylemle müdahale etme yeteneğinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Kitlelerin gerçek durumlarından ve somut koşullardan yola çıkmak, taktik ve sloganların buna uygun olarak belirlenmesi önemlidir. Kuyrukçuluğa düşülmemeli; fakat istenilen ile gerçek durum da birbirine karıştırılmamalıdır. Devrimci taktik ve mücadele biçimleri, her zaman en ileri sloganların öne sürülmesi, en üst mücadele biçimlerinin önerilmesi değildir. Mücadelenin o evresine uygun yöntem ve biçimleri bulmaktır aslolan. Onu daha üst mücadelelere götürecek, devrimci gelişmeyi sağlayacak biçim, o evrede olur

Kitleselleşme; Bir örgütler ağının yaratılması

"Kiteselleşme" denilince bu bir yığılma, şekilsiz bir biraraya geliş değildir. Devrim anlarının o doğal karmaşası içerisinde dahi bir örgütlülük egemendir. Dolayısıyla, konuya partiden başlayarak, onun yönetim ve etki alanına giren değişik tipte örgütler ağının yaratılması olarak yaklaşmak gerekir. Öncünün kiteselleşmesi, devrimci yükseliş dönemleri, devrim sonrası süreçler ve uzun bir çalışmanın sonucunda olanaklıdır. Partinin salt profesyonel devrimcilerden oluşmayıp geniş bir üye tabanı üzerinde yükselmesi, binler, onbinlerle ifade edilecek bir üye sayısına ulaşması, öncünün kiteselleşmesinin ifadesi olacaktır. Bu devrimci yükseliş ve sosyalist yapılanma ile beslenen bir gelişimin sonucu olacaktır. nesnel durum öncüyü işlevsel kılacak bir niteliksizleşmenin önünde engeldir. Bunu sağlayacak örgütsel kurallar geçerliliğini

koruduğu gibi, ek bazı tedbirler de zaman zaman uygulamaya sokulacaktır ki, böylesi dönemlerde dahi parti, işçi sınıfına, emekçi kitlelere göre küçük bir azınlık durumundadır. Parti, işçi sınıfının en yüksek örgütlenme şekli, öncü siyasi kurmayıdır. Sınıfın öncüsü ve en yüksek örgütlenme şekli olarak parti, sınıfın en nitelikli ve gelişkin unsurlarını bağrında toplamalıdır. Leninist partiyi menşevizmden ayıran, sınırları belirli bir örgüt fikri onu geri yığınların ve belli bir disiplin altında örgütlü çalışmaktan uzak duran öğelerden korur.

Ülkemizde '70'li yıllarda doğan kitleliliklerde, kendisini öncü olarak ortaya koyan çeşitli örgütlerde, bilinç ve örgütlülüğü zayıflatan bir sınır belirsizliğinin ortaya çıktığını, hareketin kendiliğinden yükselişi çerçevesinde kaldığını görüyoruz. İstenilen, önderlik görevlerinin yerine getirilmesini olanaksızlaştıracak böylesi bir kitleleşme değildir. Bulduğumuz evrenin özelliklerini de gözönüne alacak olursak; sözkonusu komünist öncü ise, kadrosal temelin genişletilmesinden söz etmek doğru olacaktır. Öyleyse, "kitleleşme" denildiğinde bundan anlaşılması gereken nedir? Birincisi, öncüde bir büyüme; her alandaki faaliyete önderlik edebilecek bir güce niteliksel ve sayısal olarak ulaşma. İkincisi, öncüye yakınlık ve uzaklığı birbirinden farklı, öncünün değişik düzeylerde yönetim ve etki alanı içerisindeki bir örgütler ağıyla çevrenmesi. Niteliklilik, sadece bir kurmay ve yönetici olarak, parti örgütünün güçlendirilmesi olarak değil aynı zamanda böyle bir örgütsel ağı yaratılması olarak anlaşılmalıdır. Bu başarılmadan kitlelere önderlik edilemez. Devrim dönemlerinde ise kitlelerin yönetimi olanaksızlaşır.

Kitleler içinde çalışma denince, ilk akla gelecek olan kitle örgütleridir. Bu örgütleri kendiliğindenci politikanın sınırları içerisinde tutmak, devrimci politika ve önderliğin gelişmesini önlemek için ileri sürülen sözde "politika dışı kalma" görüşü revizyonisttir. Bu örgütler içerisindeki çalışmanın da temel amacı, kitlelerin sosyalist bilinç düzeyine yükseltilmesi, bu örgütler aracılığıyla kitlelere yön vermektir. Parti politika ve taktiklerinin kitlelerce benimsenmesini, öncüye olabildiğince yakınlaşmasını sağlamaktır. bu yapılırken, bu örgütlerin yapı ve özelliklerinin, kitlelerin bu örgütlerde bulunuş amacının ve bilinç düzeylerinin gözönünde tutulması, bu gerçek durumdan yola çıkan ve bunu geliştirecek taktiklerin ileri sürülmesi gereklidir.

Kitle örgütleri aynı zamanda komünist örgütün kadro yetiştireceği kaynaklardır. Bu örgütlerde, her birinin yapı ve özelliklerine uygun bir kadro şekillenmesi az veya çok olmaktadır. Böylesi bir kadrosal şekillenme olmadan, bu örgütlerin işlevlerini yerine getirmeleri ve militan bir gelişme göstermeleri beklenemez. Bu unsurlar, komünist bir kadrolaşma için doğal potansiyeli oluştururlar. Komünist öncü onların içerisinde yeni elemanlar kazanmalıdır. Bir kitle örgütü içerisinde yeni yeni TİKB çekirdekleri yaratılamıyorsa orada, bir önderlikten söz edilemez; sadece genel düzeyde yürütülen bir çalışmanın fazlaca bir değeri yoktur. Kadrolaşmada, bu örgütlerin yapı ve özelliklerine uygun kadro biçimlenişinden, komünist biçimlenişe bir dönüşüm sağlanmalıdır. İşçi, memur hareketlerinin bilinen geri düzeyi, bu alanlardaki örgütlülüklerle ve kadrolaşmaya da yansıyor. Alanda legalist, sendikalist, reformist etki güçlüdür. Kadrolaşmada bunların

giderilmesine, alandaki unsurlarla örgüt bağının güçlendirilmesine özen gösterilmelidir. Eski anlayış ve alışkanlıkların bir sonucu olarak bu alandaki unsurlara hemen TİKB kadro ölçütleriyle gitmek ve beklentileri karşılamadıklarında kopmak biçimindeki bir yaklaşımdan da kaçınılmalıdır. Onların, henüz yeni olan alandaki faaliyetlerimizin kesintiye uğramasına yol açmayacak şekilde değerlendirilmesine dikkat edilmelidir.

Kitlelerle ilişki kurmakta neden güçlük çekilmektedir?

İnsanların günlük yaşamlarına dek etkili olan, dünya çapında güçlü bir karşıdevrimci dalganın varlığı ve kitleleri etkisi altına alan medya aracılığıyla sosyalizmi kapitalizme alternatif olmaktan çıkarıcı yoğun bir propagandanın, faşist baskının yoğunluğunu ve bunun kitlelerde yarattığı korku, devrimci politikadan uzak durma tavrı, kitlelerin yaşamını altüst edici şiddette bir krizin henüz olmayışı. Bunlar ilk elde sıralanabilir önemli etkenlerdir. Yine de, ülkemiz sözkonusu olunca elverişli bir toprak üzerinde durduğumuzu, doğru ve sürekli bir çalışma ile dalgalı bir seyir izleyen kitle hareketinin med dönemlerinin sıçratıcı olanaklarını iyi değerlendirecek bir örgütsel yapılanışın, bizi daha ilerilere doğru taşıyacağını rahatlıkla söyleyebiliriz. Ne kadar sağlam, her durumda önderlik edebilecek güç ve yetenekte bir örgüt yaratabilsek, alçalış dönemleri sıçramanın öğelerinin hazırlandığı dönemler olur, yükseliş dönemlerinde ise güçlü atılımlar ve sürecin devrimle taçlandırılması olanaklı hale gelir. Bu nedenle, dış etkenler üzerinde durmaktan çok, böylesi bir gelişim sağlamamızın önünde engel, frenleyici nitelikteki eksiklerimiz üzerinde durmak yararlı olacaktır. kitlelerle sıkı ilişki içerisinde olmak -kitlelerin olaylar karşısında kendi mantıklarına göre bir açıklayışları ve tavır alışları vardır. Nasıl düşünmekte, nelere tepki göstermekte, neden suskun kalmaktadırlar? Sınıf yapılarına ve bilinç düzeylerine göre alacağımız yanıtlar farklı olacaktır. Ayrıca çeşitli tarihsel, sosyo-kültürel etmenler, günlük gelişmeler, alacağımız yanıtları çeşitlendirecektir. Bu kavranmadan, kitlelerle ilişki kurulamaz; onların gerçek durumlarından yola çıkan somut, ikna edici bir propaganda gerçekleştirilemez. Kitlelerin her konuda nasıl bir yaklaşım içerisinde olduklarını, onu nasıl açıkladıklarını hatta nelerden hoşlanıp, nelerden hoşlanmadıklarını bilmek zorundayız. Onlara nasıl seslenmek, ağırlığın neye verilmesi gerektiği, yanlılık ve tutarsızlıklarının neler olduğunu göstermek için gereklidir. yoksa bugün olduğu gibi, genel düzeyde bir propaganda yapmanın ötesine gidemeyiz.

TİKB bugüne dek kendisini genellikle örgüt güçlerine dayalı eylemlerle ifade etti. Sağlam bir örgüt yapısı, gelenek kadrosal değerler yaratıldı. Devrimci gelişmenin olanaklarının çoğalması ve gerçekleşen derimlerden sonra, proletarya ve emekçi kitleleri örgütsüz ve öndersiz bırakmak için tüm burjuva revizyonist saldırının Leninist örgüt fikrine yönelmesi ve ülkemizdeki örgütlerin de bundan malul oluşu, TİKB'nin hem doğuşuna kaynaklık etti, hem de sonrasında üzerinde dikkat gösterilen başta gelen konu oldu. Bu hiçbir örgütün sahip olmadığı bir niteliktir. Sınıf içinden profesyonelleşen kadrolar da çıkardık. Fakat başta proletarya olmak üzere, emekçi sınıflar içerisinde kitlese kaynaklar, sağlam dayanak

noktaları yaratamadık. Bunun örgütümüzün doğuşundan sonraki sınıflar mücadelesinin gelişimiyle kitle hareketindeki yükselişin son dönemine gelmesi ve gericilik yıllarının onu izlemesiyle ilişkisi vardır. Örgütsel gelişmemizin kuruluş döneminde öne çıkan, farklı cephelerdeki sorunlarından gelme bir kısıtlama da olmuştur. Politik-örgütsel çalışmada dar yaklaşımlarımızın varlığından da söz etmeliyiz. Bugüne doğru gelecek olursak, bunlarla da ilişkili olarak kitlelerin geriliği, örgüt programıyla kitleler arasındaki mesafenin fazlalığı, kimi yoldaşlarımızda kolaycı ve yanlış bir tutumla, devrimi, örgüt eylemi olarak görme gibi bir düşüncenin doğmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla, örgütün kendisini kadrosal eylemlerle ifade etmesini yeterli gören bir anlayış şekillenmektedir. Şu ya da bu konuda örgüt eylemli bir tavır koymadığında, yoldaşlar gerçekleştirilen bir eylemin içerisinde bir tavır koymadığında, yoldaşlar gerçekleştirilen bir eylemin içerisinde yer almadıklarında büyük bir eksiklik, boşluk hissedilmektedir. Böyle bir duyarlılığın içerisinde olunması değildir yanlış olan. Duyarlılığın sadece bununla sınırlandırılmasıdır. Yoldaşlarımız, güçlüğü ne olursa olsun örgüt eylemine katılmaktan, bunun için özveride bulunmaktan kaçınmamaktadırlar. Bu tür bir eylem belli bir zaman diliminde yapılmamışsa, şöyle demektedirler: “Neden boş duruyoruz?” Merkezi olarak çıkarılmış afiş, pul, bildiri, kuş vs. yoksa; örgüt güçleriyle gerçekleştirilecek bir eylem, katılacak bir miting, gösteri yoksa bu yoldaşlarımız için gerçekten yapacak bir şey yoktur! Kitleler içerisinde örgütlenme çalışması yürütmek, yeni ilişkiler kurmak, varolan ilişkileri geliştirmek, alan üzerinde kafa yormak gerektiği bu yoldaşların aklına gelmemektedir.

TİKB'nin işçi sınıfıyla ilişkisi ve kitlelere devrimde önderlik etme işlevinin kavranmasında bazı yoldaşlarımız yanlış düşüncelere sahiptir. Eğer devrim yapmak istiyorsak bunun kitlelerin örgütlenmesinden geçtiğinin, proletarya ve emekçi sınıfların TİKB etrafında birliğini sağlamakla olanaklı olduğunun bilinmesi gerekir

Yoldaşlarımız, kitlelerin içerisinde ayrık out gibi durmaktan kurtulmalıdırlar. Bir kısım yoldaşımızın durumu tamı tamına böyledir. Kendileri devrimci bir yaşam sürdürmekte, devrimci eylemden kendilerini esirgememektedirler. Ama bunlar iyi bir devrimci olmak için yeterli midir? ölçütlerimizi bununla sınırlarsak onu çok dar tutmuş oluruz. Kitleler içerisinde yer almadan, onlarla iletişim kurmadan, paralel eylemlerle ne kadar ilerleyebiliriz? Taktiğimiz, sloganlarımız, örgütsel araçlarımızla kitlelerle ilişki kurmakta, bunları yerel çalışma içerisinde yeniden üretmekte, yeni biçimler bulmakta, varolanı geliştirmekte ne yapıyoruz? Yaratıcı, yerine göre esnek yöntemler bulmakta kişisel tutumumuz ne olmaktadır? Bu işi örgütlerken buna kitle katılımını sağlamak için ne yapmalıyız sorusunu soran ve işe girişen kaç yoldaşımız vardır? Kimi yoldaşlarımız, bir öğrencinin, bir aydının seçkin bakış açısından kurtulamamışlardır. İşçi ve emekçi bir kökenden gelen hatta hala o çevrelerin içerisinde bulunan bazı yoldaşlarımız da bilinçlendikçe o çevreden uzaklaşma yanılışına düşmektedirler. Yerli yersiz yeni bir kavramsal dille konuşmaya başlamaktadırlar. Bu çevre içerisinde bir yabancılaşmaya da yol açmaktadır. Çoğu zaman devrimcileşen kişiyi geri çekme çabası ile karşıt yönde ge-

liştiği için yanlışın nerede olduğu görülememektedir. Doğal çevre içerisinde erimeden hareket edebilme, oradaki çok iyi bildiğimiz mentaliteyi dönüştürücü yönde zorlamak doğru tutum olacaktır.

Kitleler içerisinde yürütülen çalışmalarda pırlıtlı örneklerle rastlanmıyor değil. Bir yoldaşımız ilişkimiz olan bir eve gitti. Onlar yoktu beklemek için karşı komşuya girdi. Kadın işten atılmış bir işçiydi ve o gün atılan diğer işçilerle birlikte fabrikaya gidip haklarını isteyeceklerdi. Yoldaşımız birlikte gitmeyi önerdi. Fabrikanın önünde patron temsilcisine saldıran bir konuşma yaptı ve işçilerin desteğini kazandı. Yeni ilişkilerin önünü açtı. Bir başka yoldaşımız, direnişteki işçilere daha önce o fabrikada çalışırken kaza geçirerek ölen bir işçinin kızını götürdü. Kız, orada bir konuşma yaptı. Bunun işçiler üzerinde etkisi büyük oldu. Bir başka yoldaşımız yol inşaatında çalışan bir grup işçi gördü. Kürt olduklarını anlayınca yanlarına gitti. Kampanyayı anlattı, metni çıkarıp okudu ve katılmalarını istedi. İşçiler ilgi gösterdiler. Aralarından birisinin “biz anlamayız” demesi üzerine durakladılar. Yoldaşımız yanında bulunan ve katliam ve kayıplarla ilgili bildiriye çıkarıp uzattı. İçeriğinden söz etti. “Siz bunu birlikte okuyun, konuşun, ben sonra yine gelirim” diyerek ayrıldı. Bir diğer yoldaşımız, okuma grubu oluşturan henüz örgüt seçimi yapmamış kalabalıkça bir grubun içerisine girdi. Onlar bu tür grupların genellikle yaptıkları gibi aşamalı bir öğrenme düşüncesine sahiptiler ve felsefe okuyacaklardı. Konuya hazırlanıp gitti, diğerlerinin çoğu hazırlıksızdı. Konuştu ve etkili oldu. Bir gezi düzenlenmişti, biraz aceleci davranıp hızlı bir politizasyona yöneldi. Bu, bir kısmın ürküp gerilemesine neden oldu; gene de içlerinden bazılarını kazanmayı başardı. Grev ve direnişlere sürekli gidişlerde de yer yer dönüştürücü etkinlik sağlanmakta, kalıcı ilişkiler ortaya çıkmaktadır. Bunlar atılganlık ve yaratıcılık örnekleridir. Bir bütün olarak baktığımızda bu tür örnekler azdır. İlkelilikle esnekliği birleştirmekte, yaratıcı yöntemler bulmakta bir hayli geriyiz.

Kitleler içerisinde çalışmada düşülen bir yanlış da kitlelerin kısa yoldan bizim gibi düşünmesini beklemek, yeni kurulan bir ilişkinin kadro normlarıyla değerlendirilmesine gitmektir. Söylediklerimizle olayların eğiticiyle de doğrulandığı, sabırlı, inatçı ve sürekli, küçük de olsa önlerine somut görevler koyan, işin dönüştürücü ve örgütleyici karakterini dikkate alan bir çalışma yürütülmelidir. Devrimci coşku ve enerjiklik, bu enerji ve coşkunun bizden onlara doğru taşması önemlidir.

Birebir ilişkilerde, karşımadaki insan için önemli olan, öne çıkan sorunları paylaşmak, bunların çözümüne yardımcı olmak gereklidir. Fakat biz asıl olarak bu tür sorunların dahi temelinde yatan nedeni onlara gösterebilmeli ve ona karşı öfke uyandırabilmeliyiz. Bazen kişisel sorunları çözme girdabına kapılıp giden ya da nabza göre şerbet verme tavrı içerisine giren yoldaşlarımız olabilmektedir. Pragmatist yöntemlerden kaçınılmalıdır. Bu o an işe yarası bile sonrasında aleyhimize olacak, güvensizliği geliştirecektir. Bizde daha çok rastlanan ise, yoldaşlarımızın politikayı dar bir zeminde kavramaları ve yaşam bilgisinden yoksun olmalarıdır. Kişilerin çok yönlü eğitim ve gelişimini temel alan bir yaklaşım içerisinde olunmaktadır. Oysa ilk bakışta politika dışı bir soruna gösterilen ilgi, sonrası için daha ileri bir bağın

başlangıcı olabilir. Kitlenin ve ilişki kurulan kişinin düşünsel ve psikolojik yapısı bilinmeden iyi bir örgütçü olunamaz. Neyin ne zaman söyleneceği, kitleyi ya da kişiyi devindirecek halkanın ne olduğunun bulunup çıkarılması gereklidir. Lenin, kitle çalışmasında pedagojik bir unsurun olması gerektiğine dikkat çekiyordu: “Sosyal demokrat partinin politik faaliyetinde pedagojik bir unsur vardır ve daima olmaktadır. Biz ücretli işçi sınıfının tümünü insanoğlunun tüm baskılardan kurtuluşu için savaşçılar olarak eğitmeliyiz. Bu sınıfın gitgide daha çok kesimini sürekli olarak eğitmeliyiz; bu sınıfın hayat bilimimizden en az etkilenmiş olan, en geri ve en az gelişmiş üyelerine, onlarla yakınlaşmak, onlarla konuşabilmek, onları sabırla ve sürekli olarak sosyal demokrat bilinç düzeyine yükseltmek için doktrinimizde kupkuru bir dogma yaratmadan yaklaşmayı öğrenmeliyiz. Öğretmek sadece kitaplarla değil, proletaryanın bu geri ve en az gelişmiş tabakalarının varlıklarını sürdürmek için verdikleri günlük hayat mücadelelerinde yer alarak yürütülmelidir. Günlük her faaliyet içinde belli bir pedagojik unsurun var olduğunu tekrar belirtiriz. Bu faaliyeti gözden kaçırarak sosyal demokrat, sosyal demokrat olmaktan çıkar.” (Politika ile Pedagojinin Karıştırılması Üzerine)

Devrimci ve komünist olmak, düzenden kopmak ve düzen dışı bir yaşam sürdürmek salt bir kişisel gelişim sonucu olarak görülebilir mi? Bir örgütlülük bile söz konusu olsa, o da tek başına ele alınacak olursa verilecek yanıt yine olumsuzdur; o zaman o örgütlülüğün neye yöneldiği sorusuyla birlikte ele alınmalıdır. Kitlelerin nabzı tutulmadan geliştirilecek taktiklerde yanılma olasılığı artar. Bu nedenle kitlelerle olabildiğince yakın içerisinde olmak, kalıcı bağlar oluşturmak zorunludur. Bir komünist devrimcinin ise, kitlelere önderlik etmek bilinciyle onların önünü açma yakıcı görevi vardır. ■

*Şubat 1993

YENİ BİR ÖRGÜTÇÜ TİPİ*

Rüzgar bizden yana esmeye başladı. Son kitle eylemleri işçi ve emekçilerin topluözleşmelere endeksli ve düşük ivmeli hareketinin aşılmağa olduğunu gösteriyor. Eğilim, radikalleşme ve politikleşme yönünde. Emekçi memur ve işçi eylemleri, ekonomide bir savaş hükümeti olarak kurulan ve hızlandırılmış bir programı uygulamayı gündemine alan T.Çiller hükümeti ile girişilen ilk çatışma. “Kriz içerisinde yükselme” yi önüne koymuş işbirlikçi tekelci sermayenin bu saldırısına karşı duvara dayanmış emekçi kitlelerin karşı koymaktan, devrimci bir yanıt vermekten başka bir çaresi yoktur. Bu koşullarda kitle hareketi yükselen düz bir çizgi izlemese de -bu koşullarda bu hiç beklenemez- ileriyeye doğru bir gelişim seyri izleyecektir.

Halihazırda rejimin en büyük çıkmazını oluşturan Kürdistan'daki “Özel savaş”, topluma dağılmış patlayıcı madde birikiminin yanında bu, güçlü ve geliştiğinde “İç savaşa” doğru süreci hızlandıracak, aynı zamanda tayin edici olma özelliğine sahip bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır.

Gelişen kitle hareketiyle örgütsel ilişkinin nasıl kurulacağı da bu kesitte yeniden ele alınmalıdır.

Artık kitleler içerisinde örgüt çalışmasının temel biçimi değişiyor. Dar tekil ilişkilere dayalı, buradan ilerleyerek açılma biçimindeki örgüt çalışması dönemi bitiyor. Bunu yeni söylemiyoruz; fakat gelişmeler biran önce bir değişimi gerekli kılıyor. Olanca gücümüzle alan çalışmasına geçmeliyiz. Örgütlenme, yığınların örgütlenmesi, öncüye yığın eylemi içerisinde öne çıkan unsurların kazanılması olarak anlaşılmalı. Öncünün sınıf mücadelesine müdahalesi, devrimci toplumsal dinamikleri bulup çıkarmak, harekete geçirmek, örgütlemek olarak kavranmalıdır. İşçi sınıfı ve emekçi hareketinin ta içerisinde olmalıyız. İçerisinde yer almadığımız tek bir kitle eylemi olmamalıdır. Orada bulunuşumuz sadece fiziksel bir yer alış olamaz, eylemin her aşaması ile ilgili değerlendirme yapılmalı, somut önerilerde bulunulmalıdır.

İşçi sınıfı ve emekçi hareketi yeni bir döneme girmektedir. Ekonomik ve politik mücadele içiçe gelişme özelliğindedir. Hareketin nesnel gelişimi politikleşme yönünde bir itilim kazandıracaktır. Ekonomik mücadeleye katılımın artması bunun için zemini güçlendiricidir. Hareketin çıkış noktasından gelen dolaylılık unutulmamalıdır, bu unutulursa geniş kitleden kopartıcı olur. Biz onu ileriden, gelişim yönünden kucaklamalıyız. Taktiğimiz, sloganlarımız, örgüt biçimleri ile.

Kitle eylemlerinde ekonomik ve politik sloganlar içiçe atılmaktadır. Bugün ilki daha ağır basıyorsa da sistemin belli bir daralma içerisinde oluşu, esneme güçlüğü, kitle hareketini radikalleşme ve politikleşme yönünde itmektedir. “Haklıyız Kazanacağız” gibi içerikçe zayıf sloganlar hareketin bu gelişiminin gerisinde kalmaktadır. Doğrultu gösterici güncel

slogan “Yaşam Koşullarını İyileştirmek İstiyosan Özgürlükler İçin Dövüş!”tür. Kuşkusuz bunu karşılayan daha kısa bir slogan bulursa iyi olur. Temel slogan olarak “Kahrolsun Ücretli Kölelik Düzeni” her gösteride yükseltilmelidir. Güncel durumla birleşip, sistemi hedefleyen içerikçe güçlü, kitlelerin devrimci öfkesine denk bir slogandır. Ayrıca “Kurtuluş Devrimde Kurtuluş Sosyalizmde” sloganı da atılmalıdır. Özellikle son memur eylemlerinde “Yaşasın Halkların Kardeşliği!” sloganı yükseltildi. Şovenizmi kırmak ve sağlam bir ittifak için bu, vb. sloganların kitle eylemlerinde yükseltilmesine önem verilmelidir. “Savaş Değil, İnsanca Yaşam Bütçesi” vb. sloganlar da emekçi kitlelerin istemleriyle hükümetin onun daha daraltıcı politikaları arasındaki çelişkiyi gösteren, antişovenist, sınıfsal güçlerle, Kürt Ulusal Mücadelesi arasında yakınlaşmayı sağlar. Her eylemde eylemin amacından kopulmamasına, bu amaca uygun sloganlar geliştirilmesine özen gösterilmelidir. Özgün sloganlar bulmakta yaratıcı olmalıyız. Sloganlar güçlü olmalıdır. Onlar bizim programımızdaki temel hedeflerimizin en özlü ifadesidirler. Onlar için savaşılıyor, onlar uğruna ölüyoruz.

Kitle hareketinin ekonomik ve politik mücadelelerin içiçe olacağı bir döneme evriliyor olması, var olan kitle örgütlerinde az ya da çok bu yönde bir değişime yol açarken, bu içiçeliği taşıyan örgüt biçimlerinin doğması da olasıdır. Bu içiçelik ilerde değişik biçimlerde olabilir. Yakın dönemde ilk kuruluş nedeni ekonomik, giderek politik bir özellik kazanmaya aday örgütlülükler olarak ortaya çıkması beklenmektedir. “Özelleştirmeye Hayır Komiteleri”, “Genel Grev, Genel Direniş Komiteleri” gibi... Bunların politik düzeyi ilkiyle, ekonomik olanla bağlantılı dolayısıyla sınırlıdır. İktidar için savaşım yürütülecek ya da ona dönüşme özelliği olan örgütlenmeler ancak güçlü devrimci atılım dönemlerinde doğabilir.

“İşçi gazetesi” belirttiklerimizle sıkıca ilişkilendirilerek kavranılmalıdır. O, bu süreci önden kucaklamaktadır.

Emekçi sınıflardaki bu canlanma dönemine sayıca az güçlerle giriyoruz. İşçi, emekçi ilişkilerimiz çok yetersizdir. Bütün komiteler, bütün yoldaşlar, dikkat ve çabalarını bu noktada yoğunlaştırmalıdır. İleri geri demeden en geniş işçi bağları kurulmalıdır. Israrla ve sabırla. En geri olanlar dahi olayların akışı içerisinde bizimle yakınlaşacaklardır. “İşçi gazetesi” ve doğal muhabir ağı, DSB çalışmasının genişletilmiş örgütsel biçimi olarak umut verici bir başlangıç yaptı. Bu genişletilmelidir.

Kadrolarımız da sürece uygun köklü bir dönüşüm göstermek zorundadırlar. Döneme uygun örgütçü tipimiz hala sayıca çok azdır. Kitleler içerisinde yer almakta, onlarla kaynaşma ve harekete geçirmekte yetersiz, hatta bunun için ciddi denebilecek bir çaba bile göstermeyen kendi çevresinde iki-üç kişiyle yetinen bireysel devrimci tipi yıkılmalıdır.

Küçük gruplarla eylem yapmakla yetinen, bunu başarı sayan düşünce yıkılmalıdır.

Bizim ufku, bir fabrikayı, bir sendikayı, bir semti, bir kenti, ülkeyi devrim için örgütleme genişliğine ve devrimci savaşımı yürütme kararlılık ve yeteneğine sahip, alanındaki en küçük bir işi yaparken dahi bu perspektifi yitirmeyen örgütçülere ihtiyacımız var. Bu, alanı bir bütün olarak kucaklayıcı politikalar üretebilmek demektir. Geniş çevreler yaratabilmektir, dışımızda oluşan çevrelere dalabilme yeteneğidir. Gelişen bir kitle eylemine gecikmeksizin, en doğru ve etkili müdahalede bulunmaktır. Kitlelerin bağrındaki her potansiyeli örgütleme ve eyleme çevirebilme becerisidir.

Bugünün örgütçüsü, farklı yapı ve özellikleriyle, mücadele alanına giren kitleleri ve bireyleri, bu özellikleriyle, mücadelelenin evrelerine göre değişebilen psikolojileriyle kavrama ve önderlik edebilme yeteneğine sahip olmalıdır.

Bugünün örgütçüsü, kitle eylemi içerisinde sıradan katılımcı bir militan gibi değil, doğru değerlendirmesi, somut önerileri, ataklığı ve olgunluğu, en önde dövüşmesiyle kurduğu ilişkileri dönüştürebilme gücüyle farklılaşan önderdir

Bugünün örgütçüsü, farklı siyasal-toplumsal güçlerle, kitle örgütleriyle ilişki kurma, onları taktik hedeflerimiz doğrultusunda birleştirebilme ustalığına sahip, bunu yaparken sakat bir demokratizme kapılmayan, öncülüğü biçimsel ve dar grupçu bir yaklaşımla ele almayan, bağımsızlığını korumakta titiz kadrodur.

Bugünün örgütçüsü, legal alanı genişçe kullanırken örgütsel ilişkilerini gizleyebilen, bunun gerektirdiği ilkelilik, katı disiplin, dalıp çıkabilme yeteneğine sahip kadrodur. Böylesi bir dönemde düşmanın, bütün çabasının öncüyü yok etme ve etkisizleştirmekte yoğunlaşacağını, o olmadan kitle eyleminin devrimci bir tehdit oluşturmasının olanaksız olduğunu unutmayan kadrodur.

Bugünün kadrosu, büyüyen görevler karşısında sorumluluk almaktan kaçınmayan, birikim ve yeteneklerini hızla geliştiren, başarısızlıktan korkmayan, sorunların üstüne cesaretle gdebilen kadrodur.

Bugünün kadrosu, toparlayacak olursak, siyasal öngörü ve perspektif sahibi, kitleler içerisinde yüzeabilen, inisiyatifli, taktik geliştirmede usta, alan örgütleyicisi, olgun güvenilir ve devrimci diplomat olmalıdır. Bir de sınırsız enerji ve cesaret. Tempo yükseliyor ve savaşım sertleşecek. Bu ikisi olmadan hiçbir şey olmaz.

Kadrolarımız bu yönde değişmelidir. Devrimle bağın, örgütle bağın ölçüsü bu olmalıdır. Çıtayı yükseltmeliyiz. Rüzgarı arkamıza almalıyız. Değişim hızlı olmak zorundadır. Halkalar doğru yakalanırsa. Dönüştürme ile dönüşüm içiçe olacaktır. Özgüven eksikliği, verimsiz iç sorgulamalar, vasat devrimcilik aşılmalıdır. Uzuvtardaki kireçlenme kırılmalıdır.

Kitleler daha kararlı adımlarla mücadele alanına girmektedirler. Bir devrimci için bulunmaz bir dönem açılmaktadır.

Sarf edilen emeğin ürününün gözle görülür bir şekilde alınmaya başlanacağı bir dönem. ■

*Ağustos 1993

YENİ BÖLGELERE AÇILMAK*

Örgüt çalışmalarında bir genişleme olduğunu, daha önce bulunmadığımız yeni bölgelerde örgütümüzün sesinin duyulmaya başladığını hep birlikte görüyoruz.

Örgüt çalışmasının öteden beri süregeldiği bölgelerde ilişki ağında belli bir genişleme olurken çeşitli illerde yeni ilişkilerin ortaya çıkması, bunların bazılarında bir örgüt temeli yaratmaya başlamamız mutluluk veriyor. Çünkü biz, öteden beri bunun sancısını çektik. Birçok yerde olmamak, oralarda gelişen ve gelişebilecek mücadelenin dışında olmak demektir. Politika düzeyinde dahi oralara ulaşmamak demektir. Politikanın eylemsel bir dönüşüm yapabilmesi kitlelerle köklü ve yaygın bağlar gerektirir, bunu gerçekleştirebilmekten uzak kalmak demektir. İlişkilerimizdeki açılım ve bunun yeni bölge ve alanlara doğru genişlemesi, tüm bu yoksunlukları ortadan kaldıracılabilmemizin ön adımları oluyor. Daha önce olmadığımız bir bölgeden gelen haber taraftarlarımızın da içerisinde yer aldığı bir eylem, propaganda ajitasyon etkinliğimiz oraya da ulaştığını görmek bizleri sevindiriyor. Bunu ilerletmeliyiz. Örgütümüzün olmadığı, sesinin duyulmadığı tek bir kent, hiçbir bölge kalmamalı. Legal kitle yayın organlarının sağladığı, genişlemekte olan potansiyel ilişki ağı, örgütlü ilişkilere çevrilmelidir. Onlar bir ölçüde önden koşacaklardır. Bizim doğrudan ilişki kurmadığımız insalarda dahi eylem politikaları etkileyici, yönlendirici olacaktır. Ama bu yeterli değildir. Sadece yayın etkisiyle bir yönlendiricilik çok zayıf kalır. Bu ne kadar geniş olursa o kadar iyidir. Ama, bunların azamisini, olabildiğince azamisini örgütlü ilişkilere, şu veya bu düzeyde örgütlü ilişkilere çevirmeliyiz. Mutlaka ve mutlaka. Bulduğumuz bölgeden çevre illere doğru yayılmak, okuduğumuz kentte, memleketimizde ilişkiler çıkarmak, sendikal ilişkiler aracılığıyla bölgesel sıçramalar yapmak, aile-akraba, arkadaşlık ilişkilerini değerlendirmek, örgütümüzü ülke düzeyine taşıyacak çaba, duraksamasız sürdürülmelidir. Yeni bölgelere girmenin geçiş noktaları bunlardır. Bugüne dek atılan adımlarda da ilk örgütsel bağlar, bu kanallardan kurulmuştur.

Yeni bölgelere nasıl bir yaklaşımla gidilmeli, ilk bağları kurarken, çalışmalara başlarken nelere dikkat edilmeli? Bugüne kadarki deneyimlerimiz göz önünde tutularak bu soruların yanıtlarını vermeye çalışalım. Elbette yeni bir alana girerken, belli sorunlar ve zorluklarla karşılaşılıyor. Her işte olduğu gibi, kalıplaşmış fikirler ve alışkanlıklarla yol almamız mümkün değil. Somut durumdan hareketle uygun yöntemler üretmek önemli. Dayanacağımız güçlerin düzeylerini ve yapabileceklerini dikkate alan bir mevzilenme gerçekleştirmeliyiz. Kimi yerlerde legalden bir gelişme var. Bu, görece genişlemeye açık bir çevresel ilişkileri beraberinde getiriyor. Legal yayınların yarattığı bir potansiyel de olabilir. Bizi yayınlarımızdan tanıyan bazı kişi ve çevreler, ilişki kurmak için çeşitli kanalları zorlarken, bazıları da uzak ve çekimser duruyorlar. Kimi yerde tekil, pek çevresi olmayan, TİKB ile

doğrudan ilişkiye geçmek isteyen unsurlar çıkabiliyor. Ayrıca işçi sınıfı ağırlıklı ve stratejik önemi olan bazı bölgelerde çıkan olanakların da değerlendirilmesiyle örgütün kadro aktarımıyla doğrudan yönelmesi de oluyor. Dolayısıyla yeni bölgelere gidişte kurulan ilk ilişkilerin niteliği, legalden mi illegalden mi kurulduğu, çevrenin genişliği darlığı, bölgedeki devrimci potansiyel, derimci çalışma için zeminin ne derece elverişli olduğu, bölgenin genel özellikleri vb. bir dizi etmeni değerlendirmemiz gerekiyor.

Bazı bölgelere bir-iki ilişki ile girmek durumunda kalabiliriz. Ya da çevresel ilişkiler vardır, bunları toparlamaya çalışarak gireriz. İlişkilerin düzey ve niteliğini gözden geçirmeden bir plan, program yapamayacağımız açıktır. Hangi güçlerle neler yapabileceğimizi bilmek, adımlarımız sağlam ve emin atmamızı sağlar. İlişkilerimizin nitelikli olup olmaması, azlığı çokluğu, yapabileceklerimizi ve alacağımız yolu etkiler. Nitelikli ve hazır güçlerle girmek işimizi bir yanılla kolaylaştırır. Çoğu kere böyle olmayacağını biliriz. Fakat her durumda yapılabilecek şeyler vardır. Şimdi belli bir gelişme sağladığımız iki örnek üzerinde duralım. A şehri. Proletaryanın yoğun ve toplumsal kutuplaşmanın da belirgin olduğu, mutlaka girmeği hedeflediğimiz bir yerdi. Buraya sağlıklı bir arkadaşın hastası aracılığıyla girdik desek abartmış olmayız. Hasta sahibinin fabrikada çalışan kızları vardı. Onlarla ilişkilerimiz ilerlettik, dönüştürdük de. Şimdi ikisi de yoldaşımız. Çevrelerinde etki alanımıza giren bir işçi ağı da oluşmuş durumda. Bir başka kanalda şehirde okuyan başka bir bölgeden yoldaşların örgütlediği öğrenci bir yoldaşın devredilmesiyle yaratıldı. Bu yoldaş, hem gençlik, hem kitle örgütleri ve diğer emekçi kesimler içerisine daldı. Yakın bir bölgeden bir yoldaş da sorumlu düzeyde görevlendirince görece bir ilerleme kaydetmekte gecikmedik. Şimdi A şehrinde TİKB örgütünün temeli atılmış durumda. Burada illegal bir çekirdek yaratmak ve buna bağlı bir altyapı oluşturmak önemliydi. Devletten erken bir darbe almanın önüne böyle geçebiliriz. Oluşturduğumuz bu çekirdek etrafında sendikalar ve diğer legal mevzilerde kitleli ilişkiler yaratmaya bundan sonra koyulduk.

Bazı il çalışmalarında ise, ilk anda illegalite kaygısı taşımamak gerekebilir. Eldeki güçlerin devlet tarafından biliniyor olmaları, legal örgütlerde belli bir konum edinmiş olmaları gibi nedenler, yeraltında yol almamızın önünde engel olabilir ya da ilk aşamada tercihimizi yeraltı çalışması ve ilişkilerini daha sınırlı tutmak yönünde olabilir. Bu durumda İHD sendikalar gibi örgütlülüklerde etkin ve girişken bir faaliyet ile sempatican bir çevre yaratmak mümkündür. B ilindeki bu açıdan A ilinden farklıdır. İki öğrenci yoldaşın bir kitle örgütünün gençlik komisyonunda çalışmaya başlamalarıyla bugünlere gelebildik. Onların çevresinde yer alan, öne çıkan altıyedi yoldaşla özel eğitim çalışması yaptık. İlde dayanacağımız kadrolar yetiştirme hedefi ile, bu yoldaşların teorik ve

pratik gelişimlerini hızlandırdık. İlişkilerin yürütülmesinde kuşkusuz belli bir gizlilik vardıysa da illegal bir yapı oluşturulmasına sonradan geçildi.

Henüz ilişkiler çevresel düzeydeyken yönlendirme ve denetimde zayıf kaldığımız, kimi zaman bize rağmen erken çıkışların yapıldığı ve darbe yediğimiz deneyimlerimiz de oldu. Bu örneklerde henüz ilişkiler çevreseldi. Bir örgüt kültürü almış değillerdi. Kişiler, birbirini tanıyordu ve belli bir iççelik vardı. Buna karşı ilişkilerde, işlerin yürütülüşünde bir gizlilik sağlanabilir, bunun kavranıp uygulanması için ise zamana gereksinim vardı. Genellikle devrimci coşkuyla ve somut durum yeterince değerlendirilmeden yapılan erken çıkışlar, ki bu çoğu zaman yerel güçlerin inisiyatifiyle bölge bağlantısı sağlayan sorumlu yoldaşların ya haberinin olmadığı, ya denetim ve yönlendirmede eksik kaldıkları, ya da onlarında ana bölgelerdeki çalışmayı hemen oraya taşıma düşüncesiyle hareket etmeleri ve havaya kapılmalarıyla erken darbe alınmasına yol açtı. Polis baskı ve denetiminin daha yoğunlaşması zaten sınırlı olan güçlere dayanıyor olması ve tam bir sağlanışmanın gerçekleşmemiş oluşu nedeniyle buralarda sonrasında da bir toparlanma sağlanması güç oluyor. Bunları da gözönüne aldığımızda iki ana nokta üzerinde durmamız gerekiyor. Güçlerimizin niteliği ve girilen bölgenin özellikleri. Kürdistan dışında devrimci güçlerin örgütlü faaliyeti birkaç büyük kentle sınırlanmış durumda. Diğer bölgelerde devrimci çalışma oldukça yüzeysel, genel olarak legal, çevresel ve oldukça sınırlı. Buralarda devrimci güçlerin örgütlü çalışmasının olmayışı veya zayıf örgütlülük, faşist devlet güçlerinin hakimiyetini kolaylaştırıyor. Yanısıra sivil faşistler ve dinci gericiilik belli bir etkinlik yaratmış oluyor. Bir ihbar ağı da kuruluyor. Devrimci ve demokratlar, emekçi kitle sindiriliyor ve aynı zamanda kendi korkularına tutsak oluyorlar. Faşist karşıdevrim, politikasını bu durumun sürdürülmesi, devrim güçlerinin başını doğrultmadan ezmek üzerine kuruyor. İzleyebileceği çok sınırlı bir legal alan dışında hiçbir devrimci çalışmaya olanak tanımamakla, darbeyi baştan vurmak, onun temel politikası. Pek çok bölgede durum, aşağı-yukarı böyledir ve çalışmaları bu olguyu dikkate alan bir perspektifle yürütmek önemlidir.

İkincisi, güçlerimizin durumu. Yeni girilen bölgelerde, eğer başka bir bölgeden doğrudan aktarma yapmamışsak ilişkiler yenidir ve güçlerde niteliksel olmaktan çok niceliksel farklar vardır. Buna karşı asli olarak dayanacağımız bir-iki ilişkinin belirlenmesi ve TİKB çalışmasının bunlar üzerinden yürütülmesi önemlidir. Güçler, genel özelliği ile çevreseldir. Henüz TİKB'nin siyasal çizgisine ve örgütsel normlarına göre şekillenmiş, yoğunlaşmış değillerdir. Temel veya güncel siyasal sorunlara yaklaşımlarda, örgüt bilinci, işlerlik, illegalite, kitle çalışması vb. konularda yanlış ve eksik kavrayışlar olabilir. Bazıları kesin adım atmakta çekingen davranabilirler. Bir yandan örgütsel ilişkiye geçerken öte yandan küçük burjuva "bağımsız kişliği" ni korumayı önde tutabilir. Kimileri örgüt çalışmasını dar, içe dönük bir yeraltı çalışması olarak düşünür ve bunun ardında kendini gizleme kaygısı olabilir. Düzenli görüşmeler ve toplantılarla, özel eğitim çalışması ve deney aktarımıyla gelişimlerinin hızlandırılması, önlerine yapabilecekleri görevler koymak ve pratik faaliyet içerisinde hata ve eksikliklerin gösterilmesi önlerini açacak, gelişip

olgunlaşmalarını sağlayacaktır. Onların hızlı gelişimi, daha çabuk meyva almamızı sağlar. Bölgede daha gelişkin bir önderlik adımı atabiliriz. Gerilik, tecrübesizlik ve yanlış

Bu güçlerin çizgimizi tam kavramamış olmaları, yönlendirme ve denetimde daha titiz olmayı daları, yanlış tavırlara, eldeki güçlerin değerlendirilememesine ve kaybına yol açacaktır. gerektiriyor. Onlar kendi bildikleri gibi yapacaklardır ama bu her zaman doğru olmayacaktır. Burada örgütün çizgisinden prim vermeden ikna edicilik ve eğiticilik esas alınmalıdır.

Yeni bir alana girerken dışarıdan giden güçlerle yol almak zordur. Yer yer kadro aktarımı yapılabilir. Kadrosal güçlerin genel durumu, ana bölgelerde de örgütsel çalışmanın ihtiyaçlarının büyümesi, uzmanlaşma ve açılım, bunu sınırılıyor. Kalıcı bir çalışma için bölgede örgütlerin yaratılması ve onlara dayanılması esas alınmalıdır. Onlar, bölgenin havası ve suyuyla büyümüşlerdir. Bölgenin iç yapı ve özelliklerini daha iyi bilirler. Dışardan giden kadrolarla yabancılık ve uyum sorunları aşılmaz duvar değildir ama doğabilir. Bu en azından bölgede etkin bir çalışma için geciktirici olabilecektir. Kuşkusuz bu da mutlak değildir. Bazen dışarıdan gelen bir kadro deneyimleriyle ve örgüt tarzını hakim kılmakta daha başarılı olur. Bu da bölge içinden güçler yaratma ve onlara dayanmayı dışalamıyor ve bizim bugünkü durumumuzda daha çok yoğunlaşılması gereken de bu. Dolayısıyla yeni bölge ve alanda, çevresel ilişki ağı içerisinde üzerinde yoğunlaşacağımız ve bölge çalışmasını onlar üzerinde inşa edeceğimiz yoldaşların belirlenmesi hızlandırılmış eğitim ve pratik tecrübe aktarımına gidilmesi gereklidir. Yeni bölgelere girişte, o güne dek örgütsel pratiğimizde yar almayan şu ya da bu konuda yeni alan açılımlarında yeni güçlerin eğitiminde başarısız olunan bir işin yeniden ele alınmasında pilot çalışma örgütlenmesi bir tarz olarak benimsenmelidir.

Eğer devrim yapmak istiyorsak ve yapacaksak, girilmedik bölge, girilmedik fabrika, üzerine basılmadık toprak bırakmamalıyız, bırakmayacağız. ■

*Ocak 1994

ÖNDER OLMAK*

Örgüt çalışması genişliyor. İlişkilerimizi sınırlı bir devrimci çevre ve onun yakın çeperi oluşturmuyor artık. Kimi bölgelerde açılım yeni yeni sağlanıyorsa da, örgüt çalışmasının bütününde kitlelerle yüzyüzeyiz. Bu, bizi kitlelerin tipik temsilcileriyle, farklı insan tipleriyle karşı karşıya getiriyor. Daha ötesi, kitle mücadeleleriyle, gerek eylemler örgütlenme, gerekse kitlelerin geliştirdikleri eylemlere katılma biçiminde ilişkilerimiz artıyor.

Örgütsel çevremiz de genişliyor. Örgütün homojen kadro yapısının dışına taşan, birikim ve yapısal özellikleri, devrimle ilişki kuruluş tarzları, yetenekleri farklı farklı yeni ilişkiler ortaya çıkıyor.

Açıktır ki artık “kendisi ve sınırlı çevresinden sorumlu”, hatasıyla sevabıyla güçlerin nesnel durumunun ortaya çıkarıldığı böylesi bir yanılmalı algılayışın çok ötesindeyiz. Ne gelinen düzey, ne süreç buna olanak tanıyor.

Gerek sürecin bize dayattığı, gerekse örgütümüzün geldiği düzey, önümüze şu sorunu ve görevi koyuyor. Önderlikte bir derinleşme ve çalışmanın niteliklendirilmesi. MK’dan örgütün en uçtaki taraftarına, örgütümüzün yeni iç atılımının kavranması gereken halkası bu olmalıdır. Eğer mücadeleye geniş çaplı bir önderlik taşımak istiyorsak, örgüt, tüm kadro ve taraftarlarıyla bu atılımı yapmalıdır. Tüm organsal ve bireysel gelişimin ana halkasını bu gelişimin sağlanması oluşturmaktadır.

Bugüne dek vurgu, kadroların, örgüt-alan ilişkisine daha geniş bir açıdan bakmaları ve örgütsel önderliği öncelikle siyasal önderlik boyutundan yakalamaları üzerine yapıldı. Kavrayışta ve pratikte belli bir yol alındı. Taktiksel yönden dönemle ilişki kurmakta, güçlerin mevzilendirilmesi ve seferber edilmesinde kitlesel harekette başarılı adımlar atıldı. Sürece daha yoğun bir yöneliş, sürecin karmaşık ve farklılaşan ilişkilerine hakim olabilecek bir yetkinleşme, tempunun yükseltilmesi, kitlelerle daha yaygın ve derinlemesine -öncüleri saflara kazanacak- bir ilişki, daha geniş kitlesel hareket yaratmak ve kitlesel hareketin ihtiyacı olan radikalizmi ona taşıyacak daha militan bir kadrosal yapılanış; şimdi önümüzde bunlar duruyor.

Geniş çaplı bir önderlik ve çalışmanın niteliğinin yükseltilmesi için, iki temel yönden gelişim sağlanmalıdır. Siyasal ve örgütsel pratiğe teoriden bir müdahale ve bunun için teoriye oylum kazandırılması. İkincisi, çalışma tarzının yetkinleştirilmesi. Teorik altyapının geliştirilmesinde belli bir eksiklik ve kadroların -özellikle de yeni kadrosal potansiyelimizin- teorik temellerindeki zayıflık, siyasal ajitasyon ve propaganda da bir sınırlılık ve sığlaşma, örgüt çalışmasında da önderlik zafiyetine yol açmaya başlamıştır. Dolayısıyla bunun hem merkezi düzeyden hem de tüm temel organlar, tek tek kadrolar ve örgütlü her ilişki düzeyinden atılım ve geliş-

menin sağlanması sorunu olarak ele alınması gereklidir. Bu konuda, merkezi düzeyde teorik gelişimimize oylum kazandıracak, siyasal olarak da perspektif koyucu bir yayın organı gündemimizdedir. Tüm komitelerimiz, tüm yönetici yoldaşlarımız, en uçta bulunan, bugünün kitle mücadelesinde her birisi bir önder olma yükümlülüğü taşıyan taraftarlarımızı, örgüt çizgisini ve Marksizmi-Leninizmi derinlemesine kavrama yönünde bir atılım yapmaya çağırıyoruz. Özellikle, bugün daha büyük sorumlulukları omuzlayan eski yoldaşlarımız için dün bu bir gerekliliktiyse, bugün bir zorunluluktur.

Çalışma tarzının düzeltilmesi; atılımın ikinci temel konusu budur. Açıkçası bu konuda, amatörlükten profesyonelliğe doğru bir iç devrim yapmalıyız. Bir “devrim” dedik. İşler o kadar mı kötü gidiyor. Amatörlük o kadar mı ağır basıyor? Hemen bu sorular akla gelebilir. Hayır, duraksamasız hayır!... Biz, son yıllarda kendimize, gelişimimize hep eleştirel baktık. Yazılarımızda konuşmalarımızda vurguda hep eleştirelilik hakim oldu. Kimi yoldaşlarımızın özellikle kimi genç yoldaşlarımızın, devrimci çöşkülerinin yüksekliğiyle, herşeyin en iyisi olması isteğiyle daha bütünsel değerlendirme yapmaktan kopup, ikincil, üçüncül dereceden noktalara takılıp kaldıkları da oldu. Bunlar zararsız kaymalardır. İleriye doğru olanı, gelişeni göremezler, biraz canları sıkılır. Daha yüksek devrimci bir enerji doğuruyorsa, pek zararı yoktur. Yine de bakış açıları düzeltilmezse umutsuzluğa kapılır.

Bugün yine vurguyu güçlüce yapacağız ve amatör olanın alt edilmesi, çalışma tarzının profesyonelleştirilmesi yönünde eleştirel olacağız. Bunu idealleştireceğiz. Yaşamın gerçeği ile çeliştiğini bile bile idealleştireceğiz ki, ona doğru daha hızlı adımlarla yürüyebilelim.

Lenin ilkelik ve amatörlüğü çok önceleri mahkum etti ve bir yeraltı devrimciler örgütünün “profesyonel devrimciler”den kurulması gerektiğini belirtti. Bunu yeraltı savaşımının kurallarında ustalaşmak kadar kitlelere önderlik edebilecek bir yetkinlik düzeyine ulaşılması sorunu olarak da belirledi. Profesyonellik, bir işin en yetkin düzeyden yapılmasıdır. Onun gerektirdiği bilgi ve birikime, deneyim ve ustalığa sahip olmayı gerektirir. Ve daha öte bir şey: kişinin birikim ve yeteneklerini bir noktada yoğunlaştırabilmeyi, en üst düzeyde toplayabilmeyi gerektirir. İş en iyi şekilde yapabilecek hale gelmeyi, eğer birikimleri yetersizse, eğer şu ya da bu yönden hazır değilse hızla bunları giderip, işin gerektirdiği yetkinliğe ulaşmayı gerektirir. Profesyonel devrimcilik, çalışmada hedef koymayı, konulan hedefte netliği, üretken çalışmayı ve çalışmadan en yüksek verimi almayı içerir. Profesyonel devrimcilik, işe dönük savaşçılıktır. İş başarıya götürme arzusu, ama bunun salt bir arzu olarak kalmayıp onun gerektirdiği güç ve olanakların yaratılmasını sağlayan yaklaşım tarzıdır.

Kapitalizmde “profesyonelliğin” motive edici unsuru, ödülü para olan rekabettir. Bizim ise toplumsal birey oluşumuz,

örgütlü yaşamımız, komünizm davasını zafere taşıma arzumuzdur.

Çalışmada profesyonelliğin olmadığı yerde amatörlük ve illiklik vardır. Bu kendisini en çok nasıl ortaya koymaktadır? Çalışmanın bir plana bağlı olmadan ve yönemsiz bir şekilde, çalışmanın geliştirici halkasını bulmak yerine günlük duruma, kişisel eğilime ve alışkanlıklara göre işlerin yürütülmesi. Hazırlıksızlık, yaratıcı olmamak, işi en kolayına gelecek şekilde gerçekleştirmek. İş zamanına yaymak-bu konuda korkunç bir enerjisizlik vardır bazı yoldaşlarımızda. Gepegenç bazı yoldaşlarımız adeta çıldırtıcı, anlaşılabilir bir durgunluk içerisindedirler. Bir-iki iş yaptıklarında yorulurlar. Kendilerine dönerler. Bir-iki iş yapmışlarsa, görevlerini yapmışlardır. İşten işe koşmak yerine, yaptıkları her işten bir sonraki için enerji ve coşku üretmek yerine görevlerini yaptıklarını düşünürler. Bunun birkaç nedeni vardır, en yaygınlarından biri ise '80'li yıllar içerisinde gençliğe genişçe empoze edilen, kişinin kendisini birey olarak önemli görmesi ve birey olarak gerçekleştirilecek hedefler temelinde başarıya ulaşacağı anlayışının yarattığı kendine karşı yönelmesi ya da buna tepki duyarak edilgenlik oluşturan bir içe kapanmaya yönelme ile ilişkisi vardır. Bunlar bir yana, işin özü ve temelini devrim davası ile ideolojik bir bütünleşme kuramama ve yaşamını bu temelden yeniden biçimlendirememeye oluşturur.

Kaç yoldaşımız sınıflar mücadelesinin daha karmaşık, daha yoğun, daha şiddetlenmiş, çeşitli yön ve boyutlar kazanmış bir yıl sonraki ortamında, kadrosal güçleri ve alanları itibarıyla daha gelişmiş, kitlelerle çok daha yoğun ilişki halinde ve karşıdevrimle çok daha şiddetlenmiş bir çatışma ortamına girmiş TİKB'ye, o'nun bugününe göre çok daha boyutlanmış olan çalışmasına önderlik etmeye hazırlanmaktadır? Hangi yoldaşlarımız bugün ne kadar önderlik edebildiği üzerine düşünmekte ve hızla kendini geliştirmektedir? Bu sorular şiddetle sorulmalıdır. Bir yıl sonrasının önderliği, hangi komitede olursak olalım, bugünkü yapımızı bir iki parça geliştirerek değil, ancak, çok daha ileri düzeylere sıçranarak üstesinden gelinebilecek düzeyde olacaktır, örgütümüzün önderlik sorumluluğu kat kat büyümektedir. Şurada ya da burada, bir fabrika, semt ya da okulda, bir direniş, bir yürüyüş, herhangi bir çıkış varsa ve eğer biz yoksak orada önderlik yoktur. Ve yine o yerde, o bölgede yeterli güçlerimiz ve çalışmalarımız var, fakat bir önderlik geliştiremiyor, kitlesel bir hareket yaratamıyorsak orada yine önderlik yoktur. Gelişen bir eylemin direnişin içinde yer alıyor, fakat eylem süresince devrimci bir etkide, komünist karakterimize uygun bir varoluşta bulunamıyor, taktikimizden birşeyler katamıyorsak, orada da sıradan devrimci militanlar olmamızın ötesinde yokuzdur. Ve şunu bilelim ki, bizim olmadığımız yerde kitleler radikal yönelimler içerisine bile girseler, yine de başarısızlığa uğramaya mahkumdurlar. Boşa akan su gibi olacaklardır. Bunlar, önderlik sorununa hangi düzeyden ve nasıl bir anlayışla yaklaşılması gerektiğinin anlaşılmasına yeterlidir. Bu nedenle son bir-iki yılda atılmış adımlar, onların bize kazandırdıklarıyla yetinemeyiz. Onları bilelim ve duraksamasız yolumuza devam edelim. Bunun için bazı işleri yapmanın bizi diğer bazı işlerden uzak tutmasına olanak vermeyelim. Sadece yaptığımız işi değil, yapamadığımızı, ulaşamadığımızı düşünelim. Eğer süreç birkaç işi birlikte içiçe birbiri ardısıra yapmamızı gerektiriyorsa, birikimleri-

mizi, yeteneklerimizi, enerjimizi, ruhumuzu, sınırlarımızı bu düzeye çıkaralım. Eğer birkaç kulvarda koşmak gerekiyorsa, o zaman devrimin dekatloncusu olalım. Geri ölçülerle yürü-nemez. Ölçüler devrim yapma istek ve iradesine ve sürecin karakterine göre olmalıdır.

Özellikle yönetici komiteler, çalışma tarzındaki geriliği gidermek için işlerin geleneksel yürütülüş tarzına karşı bir savaşım yürütülmelidir. Teorideki zayıflığın giderilmesi onların pek çoğu için hayati önem taşımaya başlamıştır. Zihinsel tembellik, ufuk darlığı, soyutlama gücünde zayıflık, tasarım gücü eksikliği, komplike düşünmeme, kendisini geleneksel biçimlerle sınırlama gibi önderlik niteliği yönünden önemli eksikliklerin giderilmesi, teoriyle ilişkinin daha güçlü kurulmasıyla olacaktır. Bu kadrolar devrimci kararlılık ve güvenirlilik, yönetme tecrübesi, kimi örgütçü özellikleri, sağduyu, yaşamlarını devrimle bütünleştirme ve örgüt adamı olma özelliklerini belirttiğimiz yönlerden güçlendirmelidirler. Bugün önderlik, hem bütünden bakabilmeyi, hem de parçalara hakim olabilmeyi gerektirir. Kişiler, olguları, süreçleri, iç yapılarıyla derinlemesine ve detaylarına varıncaya dek çözümlenip, dinamize edici unsurları bulup çıkarabilmelidirler. Derin bir araştırıcılık bilincine sahip olmalıdırlar. Alanların, kişilerin özgül yönlerini ve buna uygun yaklaşım biçimlerini bulabilmeyi, gereken hassasiyeti gösterebilmelidirler. Çalışma için yeni alanlar açmakta, açılan yeni alanlara önderlik götürmekte, güçleri mevzilelendirmekte, yeni örgütsel biçimler, araçları yöntemler geliştirmekte, alanlar arası ilişki kurmakta, legal-illegal ilişkileri çalışmanın evrelerine uygun düzenlenmekte, diğer siyasal-toplumsal güçlerle ilişki kurup onları etkilemekte, kitlesel eylemlere devrimci müdahale ve önderlik geliştirmekte ustalaşmalıdırlar. Çalışmalarda mekanikliğe ve yeknasaklığa son verilmelidir. Çalışmalar, komiteler aracılığıyla, komite çalışmalarını güçlendirilerek yürütülmelidir. Bazı alt komitelerdeki yoldaşlarımızda da görülen, işi talimatlarla yürütme biçimindeki yaklaşım yerine çalışmanın özü ve içeriğinin derinlemesine ve kapsamlı olarak kavratılması, kadroların kafasında tam bir açıklık sağlama, kadro ve taraftarlarda doğal ve dolaylı bir ilişki içerisinde olma ve gerekiyorsa, işin pratikte örgütlenmesine fiilen katılıp, önderlik etmede duraksamasız davranılmalıdır.

Bütün yoldaşlarımız, hareketin bugün gerekli kıldığı ataklık, militanlık ve cesareti göstermekte de tereddütsüz olmalıdırlar. Kişinin kendisini sakınması, biraz geride durmaya çalışması, daha az iş yapma gibi davranışlar, kurtulanamamış bireycilik örnekleridir. Keza tutukluk, inisiyatif kullanmaktan kaçınma TİKB'nin hücum ruhu ile çelişir. Bizi günün devrimci görevlerinden uzak tutar. İnisiyatif geliştirildiğinde mücadeleye açılım ve örgütümüze gelişim sağlayacak fırsat ve olanakların heba edilmesine yol açar.

Mücadelenin içerisine girdiği süreç, daha gelişkin bir önderliği ve örgütsel çalışmanın nitelikliğinin yükseltilmesini da-yatıyor. Kadroların atılımı, örgütün atılımı olacaktır. ■

*Haziran 1994

GELİŞKİN BİR KOMİTE ÇALIŞMASINA DOĞRU*

Örgüt çalışmasının yeni güçlere dayanmakta olduğu bir döneme girdik. Çalışmalarda kendisini hissettiren, öne çıkan yoldaşların komitelerde birleştirilmesi ve her alandaki çalışmanın komiteler üzerinden yürütülmesinde tereddütsüz davranılmalı. Bu çalışmaların geliştirilebilmesinin ve süreklilik kazandırılmasının koşuludur.

Dayanacağımız yeni güçler, ideolojik siyasal çizginin kavranması, örgütsel tecrübe ve denenmişlik süreleriyle çeşitli zayıflıklar içerisinde olacaklardır. Bunlar bizi yeni komiteler kurmaktan alkoymamalıdır. Onlara ulaşmanın, politik ve örgütsel yönlendirmenin, komünist kişilikleri geliştirmenin hızlandırılmış yeni yol ve yöntemlerini bulmak zorundayız ve bulacağız. Döneme etkin bir müdahale için azımsanmayacak bir riski de göze almamız gerekiyor.

Yani güçler, politik pratiklerimizi uygulamaya oldukça yakın durumdadırlar. Kimi bölgelerde yeraltı devrimci örgütü ile ilişki kurmaya, ya da faaliyetlerimizin belli bir bölümüne katılmaya eskisi kadar uzak değiller. Onları değerlendirirken komiteli çalışmanın içerisinde alacakları görev ve sorumlulukla gelişecekleri başlı başına bir etken olarak düşünülmemelidir. Bizde bu yön zayıf. Tutuk davranmamızın ana nedenlerinden birisi bu. Görev ve sorumlulukların eğiticiliğini, geliştiriciliğini yeterince kavramamış değiliz.

Her Komite, Faaliyetin Bütün Yönlerini Örgütlemekle Yükümlüdür

Çalışmalarımız çeşitli emekçi sınıf ve tabakalar içerisinde genişlemekte ve sınıf mücadelesinin gelişimi onu çok yönlü olarak örgütlemeyi gerekli kılmaktadır. Bunun için elimizdeki örgütsel araçlar, Kurultay, AFMK, kadın çalışması, İşçi Gazetesi satış grupları etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Çalışmayı geliştirici yeni yöntemler bulmakta ustalaşmalı, bölgelerdeki legal kitle örgütlerinin içerisine girmeliyiz. Bunlar temel komitelerin birikim, bileşim ve kapasite zayıflıkları açısından düşünüldüğünde başlı başına bir çelişki olarak çıkmaktadır karşımıza. Örgüt-komiteler bunun yan örgütlenme araçlarını kurup, işletmeyi başararak çözmelidir. Tüm bu örgütsel araçların yeraltı örgüt temelini güçlendirmesine, yeni güçler kazanmaya hizmet edici olmasına özen gösterilmelidir.

Örgütün bulunduğu alanlarda çevre güçlerini örgütlü hale getirme ve işlevli kılma, bugün örgüt çalışmasını sadece genişletmenin değil derinleştirmenin en önemli sorunlarından birisidir. Önce her komite kendi içerisinde konu ve alanlara göre iş bölümü yapmalıdır. (Komite bazında uzmanlaşma

ve uzmanlaşmanın derinleşmesi bunu izleyecektir. Uzmanlaşmanın temel yönlendirici sorunları yukardan aşağıya geliştirilecektir, ayrıca.) Sonra çevre güçleri, alan çalışması içerisinde işlevlerine uygun komiteleştirmek, görevlendirip hareketlendirmek, başarılmalıdır.

Komiteler ve Alan Çalışması

Bu aşamada üzerinde en çok durmamız gereken konulardan birisi, komitelerin alan çalışmalarını nasıl yürüttükleri, nasıl biçimlendirdikleridir. Alan çalışması literatürümüze girdiğinden bu yana belli bir yol alındı. Komitelerimiz sadece dar-tekil, en yakınındaki ilişkilerle ilgilenir olmaktan, kendilerini bununla sınırlamaktan çıktılar. Örgüt faaliyeti (kullandığımız araç ve yöntemler) çalışmanın az-çok sürdürülebildiği her alanda çevre yaratma özelliği kazandı. Legal yayının dağıtımı, yoğunlaştırılmış legal-illegal propagandif etkinlik, gerçekleştirilmiş iyi düzenlenmiş eylem, bugünün koşullarında herhangi bir bölgede çevre yaratmaya yetiyor. Az çok hazır çevrelerle doğrudan ilişki kurmak ve çalışmayı giderek onların örgütlü hale getirilmesiyle yürütmekle olanaklı.

Üzerinde durulması gereken, komitenin alan çalışmasını yürütüşünde birincisi, çevreyi örgütlü hale getirmesi; ikincisi, alanı bu güçleri de etkinleştirip geniş ölçekli davranmasındaki zayıflıktır. Alan çalışmasının şu günkü yürütüş biçimi, hakim biçim, geniş bir alanın içerisinde komitenin kendisinin koşturması, çevre gücünü örgütlü bir yapıya kavuşturarak değil de dağınk, rastlantısal ve çok azından yararlanabilecek şekilde değerlendirmesidir. Bu ancak, bir alanda çalışmanın başlangıç dönemi için kabul edilebilir. Bu tarz çalışmada komitede, çevre yaratma ve görevlendirmekte başarılı yetkin yoldaşlar varsa, inisiyatiflerinin gelişkinliğiyle bir süre için sonuç alıcı olmaktadır. Bu kalıcı bir durum değildir olmazda. Komite kendi içerisindeki iş bölümüyle, çevremize azami örgütlü biçim kazandırarak çalışmaları yürütmelidir. Oluşan bu geniş yapıyla alanı hem daha genişlemesine hem de işbölümü konularından gidileceğinden derinlemesine örgütlemek olanaklıdır. Alan örgütlenmesini bu düzlemde kavramak ve çalışmayı bu düzeye çıkartmak zorunludur.

Bugün hemen her alanda 15-30 arası yakın çevre güçleri bulunuyor. Çalışmayı örgütlerken komite sürekli şu soruyla birlikte yürümelidir: Bu güçleri özelliklerine göre hangi faaliyetin içerisine ne ölçüde çekebiliriz? Kimi hangi yönünden yakalamalı ve işe katmalıyız? Kişinin özelliğine göre işin katılabileceğimiz parçası hangisi olur? Bunlar her zaman genel örgüt çalışmasının sorusu olmalıdır. Belirlenmiş bir politik hedef doğrultusunda kampanya örgütlerken daha da özel

ve yoğunlaştırılmış bir soru olarak sürekli gündemde tutulmalıdır. Bir kampanya örgütlenmesi, yeni güçlerin de katılımıyla çalışmanın genişletilmesi, güçlerin çoğaltılmasıdır aynı zamanda.

Komite ve Örgütü Çevreleyen Örgütler

Çevre güçlerin örgütlü hale getirilmesi ve emekçi sınıfların değişik kesimlerinin örgütlenmesinde çeşitli örgütsel araçlara, deneyimlerle elde ettiğimiz yöntemlere sahibiz. Komite kendi altında TİKB çalışma gruplarının dışında, içerisinde onların da yer aldığı Kurultay, AFMK, Gazete satış grupları, kadın çalışması, legal dernek çalışmaları vb., örgütsel araç ve çalışma hedeflerine sahiptir. Örgütü kitlelere doğru açacak , daha geniş bir alan etkinliği kurulmasını sağlayacak ve örgüte yeni güçler kazandıracak örgütsel araçlardır. Her alanda bunları örgütlemek ve etkin düzeyde kullanmak gereklidir. Her birisi için örgütlenmemiz oldukça yeni ve geçiş durumundadır. Kurumsal bir bakış ve örgütlenme düzeyine geçilememiştir. Henüz TİKB örgütlülüğüyle iç içe olmaları bir yanlısına da yaratmakta, alan özgürlüklerine uygun bir örgütsel biçimlenme geliştirilememektedir. TİKB kadrolaşmasının ölçütleriyle karışık ölçütlerle yaklaşmaktadır. Bundan dolayı, dar, kitlelere doğru açılım araçları olarak değerlendirilmekte zayıf kalmaktadırlar.

Bu örgütlenmelere dönük güçlerin değerlendirilmesi alan normları içerisinde olmalıdır. Onların belli yönlerden bizim TİKB kadro normlarına, değerlerine uygun düşmeyen özellikleri olabilir. Eğer kurultay, AFMK, kadın çalışması, Gazete satış grubu vd. herhangi birine özellikleri itibariyle yakın ya da yakınsalar, bunların birinde örgütlenmelidirler. Özellikleri itibariyle Kurultay çalışmasına yakın, eğilimli olan bir taraftar bir AFMK'ya uzak olabilir. Ya da tersi. Ya da sadece gazete satışına katabileceğimiz birisi olabilir. Bunların her birisi en yakın olduğu yerden örgütlenmelidir.

Bu örgütlülüklerin her birini kendi alanında gelişkin, yaygın ve güçlü kılmayı başarmalıyız. Gelişkinlikleri ölçüsünde alanlarında etkili olabilecekleri gibi, TİKB için daha fazla nitelikli kadro kaynağı olacaklardır. Örgütü çevreleyen örgütler, ilk aşamada çevrenin örgütlü hale getirilmesinin araçlarıdır. Bu alandaki faaliyet ve örgütsel geçişte çalışmaların, tekil eylemlerden süreklileştirmeye doğru geliştirilmesinde esnek ve yöntemli, çalışmanın kurumsallaştırılmasına doğru ısrarlı olmalıyız.

Komiteler, Siyasal Görevleri Örgütsel Perspektifle Kavramalı ve Uygulamalıdır

Komite çalışmasının içerikçe geliştirilmesi ve ona sürekli kazandırmak, komiteyi işlevli hale getirir ve onu duraksamalardan korur. Komiteyi işlevli hale getirecek, günlük çalışmada dinamik kılacak olan siyasal görevlerdir. Siyasal görevlerin örgütsel perspektifle kavranılıp yürütülmesidir. Örgütün temel politik yönelimleri, güncel politik hedefleri, taktik doğrultulu kavrandığı ölçüde bunlardan pratik görevler çıkartmak olanaklı olacaktır. Bir komite toplantı gündeminde bunları öne koymalı, kavrayışını değiştirmeli, somut görevler çıkartmalı, onları nasıl uygulayacağını belirlemelidir. Siyasal görevler örgütsel görevlere çevrilmedikle-

ri ve uygulanmadıkları zaman hiçbir işe yaramazlar. Taktik doğrultunun, güncel politik hedeflerin örgütsel pratiğe nasıl çevrileceği, alandaki örgüt güçlerinin ve yakın çevreden başlayarak hareketlendirebileceğimiz tüm güçlerin durumu değerlendirilerek belirlenmelidir. Bir politikanın sadece kendi dar güçlerimizle değil özellikle o politikanın hedef kitlesi başta olmak üzere daha geniş bir katılımın sağlanarak uygulanması amaç olmalıdır.

Komiteler siyasal görevlere uzaklıklarını ve kavrayış zayıflıklarını gidermeli, onları dar pratikçi ve teknik bir bakışla ele almaktan kendilerini kurtarmalıdır. Komite çalışmalarının devrimci politikanın geriye itildiği gelenekselleşmiş biçimi, gündem öncelikleri bu açıdan değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

Komite önüne konulan siyasal görevleri ve kendisince alınan kararları uygulamakta tereddütsüz davranmalı, koşullarını yaratarak uygulanmasını güvence altına almalıdır. Güçlerini görevlere göre konumlandırmakta, yeni güçler yaratmakta, yol ve yöntemler geliştirmekte atak olunmalıdır.

Politik taktik önderlik, örgüt çalışmasının geliştirici halkasıdır. Komitelerde taktik kavrayışın güçlendirilmesi yönünde yoğunlaştırılmış bir eğitim, örgüt güçlerinin taktiğe göre mevzilendirilmesi üzerine durulmalıdır.

Komiteler, Çalışmalarını Programlamalıdır

Değişik zamanlarda çalışmaların programlanması ve hedef koymanın önemi üzerinde duruldu. Bu örgüt çalışmasının kendiliğindencilikten kurtarılmasının temel şartıdır. Komitelerimiz bu yönden çok zayıftırlar. Örgütün temel doğrultusunun çok iyi kavranması, dönemsel politikaların kavranması, çalışma yürütülen alanın yerel koşullarının ve güçlerin durumlarının belirlenmesi temelinde çalışma programlanmalıdır. Temel doğrultu ve dönem politikalarıyla birlikte alanın özellikleri, güçlerimizin, kitlelerin, diğer güçlerin durumları, özgül yönler değerlendirilerek çalışma programlanmazsa yol alınmaz. Çalışmanın programlanması görevler koymayı, hedef belirlemeyi, öncelikleri tespit etmeyi, görev ve hedeflere hangi yol ve yöntemlerle nasıl ulaşılabileceğini tespit etmeyi içerir. İşin nasıl yapılacağından bağımsız bir görev koyma, onun yapılamaması tehlikesini doğurur.

Çalışmanın yerel özelliklerini göz önünde tutmayan bir komite, merkezi propaganda ve ajitasyonun konularıyla ve araçlarıyla kendisini sınırlandırır. Merkezi propaganda ve ajitasyonun her alanda yaygın ve etkili bir şekilde yapılmasında duraksamasız olunmalıdır. Fakat bir bölge çalışması kendisini bununla sınırlı düşünemez. Merkezi propaganda ajitasyon, alanın özelliklerinden çıkartılmamış yerel propaganda ve ajitasyonla birleştirilmezse çalışma derinleşmez ve elde edilen ürün zayıf olur.

Genel bir çalışma genel sonuçlarla yetinmek durumundadır. Yerel alandaki özgüllükler ve sorunlar bulunup çıkartılırsa bunların üzerine sadece ajitasyonla değil eylemle gidilirse çalışma ilerletilecektir. Bundan dolayı, her komite, genel ve

merkezi görevlerle çalışma yürütülen alanın özelliklerini gözönünde tutan bir yaklaşımla hedef koymalı, bir bütün olarak çalışmasını bu bakış açısıyla programlanmalıdır.

Komite Çalışması Hedefli Yürütülmeli, Görevler İlerden Omuzlanmalıdır

Hedef koymak, çalışmanın genel bir faaliyet düzeyinden çıkartılmasını sağlar, belirsizlikten kurtarır. Komitelerin çalışmalarını temelinde kendisini sınaması, doğru bir değerlendirme yapabilmek ancak bu şekilde olanaklıdır. Hedef fethe diliyor, ya da edilemiyordur. Bu komiteye kendi çalışmasıyla ilgili değerlendirme yapma olanağı verecektir.

Örgüt çalışmasının gelişmesi, komitelerin konulan hedefleri gerçekleştirmesiyle olacaktır. Bu komitelerin laf değil iş üreten komiteler olmasını yanılıklarını görüp üstesinden gelmelerini, aktivitelerini üst düzeye çıkartmalarını sağlar.

Örgüt çalışmasının sadece yapılabilir görevlerle sınırlandırılması, gelişmeyi tıkayıcı olacaktır. Birincisi, komitelerin geri düzeyi bizi belirleyecek, sınırlayacaktır. İkincisi, dönemin önümüze koyduğu görevlerle örgütsel durumumuz arasındaki açığı genişliğini gidermekte yükümlüyüz. Bunun yarattığı çelişki komite ve kadrolarda zorlanma, tıkanma yaratmakta ve gerilim unsuru olmaktadır. Buna karşın geri adım atmayacağız. Yönetici yoldaşlar, komitelerin önüne görev koyarken komitenin düzeyi, çalışma alanının özelliklerini gözönünde tutmalıdırlar. Fakat bu görevlerin yapılabilir olanla sınırlandırılması olarak anlaşılmalıdır. Komitelerin birikim, kapasite zayıflıklarına karşın onların nasıl yapılabilir kılınacağını bulmak içindir. Her komite, görevleri bulunduğu yerden daha ileri düzeyden omuzlamakla, öne çıkmakla yükümlüdür. Komiteler, sorumluluklarını, birikim ve kapasitelerini, kapsam ve niteliğini farklılaşan, büyüyen görevlere doğru geliştirmelidirler.

Komiteler, yeni açılımlara yönelirken temel çalışmanın oturması, ona yetkin bir süreklilik kazandırmayı ihmal etmemelidirler. Çalışmalarda dağınıklığa ve systemsizliğe yol açmamak için bu şarttır. Çalışmaların sıçratılması bu zemin üzerinde olmalı; güçlerin bileşimi ve alanın özelliklerine (sağladığı avantajlar gözönünde tutularak) göre, en yakın olunan en hızlı gelişim sağlanabilecek olandan çalışmanın sıçratılması yöntem olarak benimsenmelidir.

Komitelerin Yönlendirilmesi ve Denetimi

Komitelerin yeni yoldaşlardan oluşturulması, yönlendirme ve denetimin daha yakın olmasını ve sürekliliğini gerektirmektedir. Bu yoldaşlar herhangi bir işi yapmakta zorlanacaklar, zorlandıkları noktada da o işi yapmakta, sürdürmekte ısrarlı olmayacaklardır. Ya da güçlü yapma isteklerine karşın yapmanın yolunu bulamayacaklardır. Deneyimsiz olduklarından yeni yol ve yöntemler geliştirebileceğini, çalışmada ısrarla giderek ön açılabilirliğini göremeyeceklerdir.

Bunlar, sıkça karşılaşıldığı gibi, çalışmanın duraksamasına, o işin yapılamaz hale gelmesine yol açmaktadır. En başta yapılacak işle ilgili politik kavrayış düzeyini yükseltmek-bizde en çok ihmal edilen, zayıf kalan yön burasıdır. Yön-

lendirilmenin, motivasyonun, bu işi yapma iradesine dönüşürmenin birinci halkası budur-, karşılaşılan tıkanmaların toplanma noktasını tespit edip oradan açılım sağlayacak yol ve yöntemler önermek, kavrayıştaki eksiklikleri gidermek için çaba göstermek gerekmektedir. Bu aşamada üst komitelerin kendi eksikliklerini gidermeleri, gelişimlerini sürekli kılmaları önem kazanmaktadır. Çünkü çoğu kere, çalışma başlatılmakta, ilk yön verilmekte, biraz yol alındıktan sonra çalışmanın derinleştirilmesi gereken aşamasında komite tıkanmakta, üst komiteden yoldaşlar da önacıcı olmakta zayıf kalmaktadırlar. Niceliksel bir gelişme sağlanan çalışmaların bir üst düzleme çıkartılması noktasında sıkça, bu kırılmalar yaşanmaktadır.

Yönetici yoldaşlar çalışmanın gidişatını yakından takip ederler, sürekli bilgi alır, genel bilgilerle yetinmez, sorular sorar, yakın gözlemde bulunurlarsa sorunlara doğru noktadan ve zamanında müdahale olanağı bulacaklardır. Salt genel raporlarla yetinmemek, konuları ayrı ayrı ele alan ayrıntılandırılmış rapor almak, açıcı sorular yöneltmek uygulamasına geçilmelidir.

Yönetici yoldaşların sorumlulukları altındaki komiteleri yakından tanımaları, onları tüm özellikleriyle bilmeleri zorunludur. İyi bir örgütçü hangi kadronun hangi işe daha yatkın ve eğilimli olduğunu, hangi durumda nasıl davranacağını, sorunların üzerine yürüme ya da yüzgeri tavrı içerisinde olacağını vb. bilmesi gerekir. Bu çalışmaları onu yürüten kadro ile birlikte değerlendirmeyi ve doğru sonuç çıkartmayı olanaklı kılar.

Kadroların yeteneklerine göre değerlendirilmesi esastır. Kadroların görevler temelinde istihdamında ortaya çıkan sorunları, çelişkileri bu temelde çözmek doğru politika olacaktır. Öte yandan örgüt işi kavrayışının geliştirilmesi, görevlerle birikim ve yetenekler, alışkanlıklar ve eğilimler çelişkinin ortaya çıktığı durumlarda özellikle önem kazanmaktadır. Enver Hoca'nın " bir kadronun en çok yapmak isteyeceği iş, Partinin ondan yapmasını isteyeceği iştir", yönündeki sözleri burada değer kazanmaktadır.

Komiteler, Örgütün Önlerine Koyduğu Görevleri Yerine Getirmekte Tereddütsüz Davranmalıdırlar

Görevlerin yerine getirilmesinde ortaya çıkan aksamlar, ihmaller az rastlanır durumlar değildir. İhmal ya da görevin savsaklanması kuşkusuz bir anda ortaya çıkmıyor. Görevlerin yerine getirilmesinde yaşanan zorlanmaların sonucu olarak doğuyor. Görevlerin birikimlerimizin üstüne çıkmayı zorlaması, bu başarılamayınca onların yapılmamasına ya da yapılamaz hale gelmesine yol açmaktadır. Bu kabul edilemez. İşte tam da bu noktada komite ve kadrolar kendilerini daha ilerden koymayı, hedefe kilitlenmeyi, işin gerekli kıldığı bilinç ve disiplini donanmayı, yüksek devrimci sorumlulukla işe girişmeyi başarmalıdırlar. Komiteler, yapabildikleri işlerden değil, yapamadıkları işlerden kendilerini sorumlu görmelidir. Bunu yapılabilir hale gelmeyi, o düzeye yükselmeyi en önemli amaç haline getirmelidir. Her komite görev ve zorunluluklarını büyütmek zorundadır.

Örgüt Çalışması Kararlar Alınarak Yürütülür

Karar almakta zayıfız. Kararlar alınmakta ucu açık bırakılmaktadır. Bu onun belirsizliğe terkedilmesi demektir. Çalışmalarda yaşanan zorlanmayla birlikte alınan kararlar da kırılma olmaktadır. Bu geleneğimizde olmayan bir durumdur. Biz sosyal devrim örgütüyüz. Bir devrim örgütünün dönüştürücü iradesi kararlarında ve kararların yerine getirilmesinde somutlanır. Örgüt çalışması karar alınarak ve önümüze koyacağımız görevlerle geliştirilir. Tabii ki, tüm bunların yerine getirilmesi için komitenin ve örgüt kolektifinin gücünü en üst noktadan koymasıyla. Örgüt çalışması, bütünde olsun, tek tek komitelerde olsun kararlarla yürütülür. Kararlar temelinde yürütülmeyen bir örgüt çalışması, şekilsiz dağınık bir örgüt çalışmasıdır. Bizi bir taktiğin başarısına götürecektir olan, stratejik başarıyı koşullayacak olan günlük görevlerin eksiksiz yerine getirilmesidir.

Karar uygulamak içindir. Karar alınmalı ve uygulanmalıdır. Bizi onu uygulamaktan alıkoyan ne varsa, koşulsuz aşılmalıdır. Önümüzdeki görevler, bizden birkaç boy yukarda olabilir. Eğer bu biliniyorsa, kararlarımıza sıkı sıkıya sahiplenerek boy atmayı da başarmalıyız.

Bunda sorun önce disiplin sorunu değildir; birikim, işe uygun deneyim, işe uygun yetenek vb. önce gelmektedir. Örgütün temel doğrultusunun iyi kavranması, o işin yapılmasının bize sağlayacağı avantajların, bizi nasıl bir düzeye sıçratacağının kavranılması, en uygun yol ve yöntemlerle ve olabilecek en uygun güçlerle işe yönelme yapılmalıdır. Bunların yanısıra disiplin başlıbaşına bir faktördür. Kimi zaman onu öne yazmalıyız. Disiplin, bu işi ne olursa olsun yapma, kendisini ona göre biçimlendirme, birikim ve yeteneklerini en üst noktadan zorlama olarak görülmelidir. Dönem, örgütümüzü daha gelişkin bir subjektif müdahaleye zorluyor. Öncü olmanın, öncü gibi davranmanın koşulu olarak karşımıza bu çıkıyor. Bütün örgüt iradesini bu şekilde oluşturmalıdır. Dolayısıyla bu temelde bir disiplin kavrayışı, iradi etkenin bilinçlice öne çıkartılması, bizleri, daha üst görevleri yerine getirme düzlemine sıçratacak manivelalardan birisidir. Örgütte teorik altyapıyı gelişkinliği ve politik kavrayış derinliği sağlama yönündeki yoğunlaşmış çabayla birlikte, bizi TİKB'li kılan değerlerin en üst noktadan ve yüksek bir disiplin anlayışla konulması şarttır. ■

*Mart 1996

ÖRGÜT ÇALIŞMASINI GELİŞTİRMENİN VAZGEÇİLMEZ UNSURU: DENETİM*

Örgüt çalışmasında denetim, genel anlamıyla örgüt çizgisinin ve kararlarının uygulanıp uygulanmadığının gözden geçirilmesidir. Bunu daha somutlayacak olursak, çalışmanın pratik sonuçlarının gözden geçirilmesidir. Örgüt çalışması, karar ve talimatlarla yürütülür. Karar ve talimatlar, “işin yönünü ve somut biçimlerini tayin eder.” örgütü geliştirecek olan, çizgisi doğrultusunda alınan kararların uygulanmasıdır. Bu ise, kesin sonuçlar gerektirir. Dolayısıyla, denetim, çalışmada istenilen ürünün elde edilip edilmediğinin, aynı zamanda da çalışmanın sonuca götürücü bir yaklaşımla gerçekleştirilip gerçekleştirilemediğinin kontrol edilmesidir. Bu açıdan, çalışmada aksayan yönlerin tespiti, alınması gereken önlemlerin belirlenmesi ve işin yoluna sokulmasının sağlanmasıdır. Bunun için, genel sonuçlarla yetinilemeyeceği gibi genel bilgilerle de yetinilemez. Ne gibi sorunlarla karşı karşıya kalınıyor, sorun nerede doğuyor, ayrıntılara varınca ya kadar önemlidir.

Bir karar uygulanmıyorsa o iş yapılmıyor, örgüt çalışması aksıyor demektir. Öyleyse, her şeyden önce bir işin yapılıp yapılmadığının net bir şekilde tespiti önemlidir. Bu somutluğuna karşın, denetimi sadece idari ve teknik bir sorun olarak göremeyiz. Bu yanlışa sıkça düşülür ve denetim, bu yönde darlaştırılır. Denetim, özü itibarıyla çalışmanın içeriğinin gözden geçirilmesi, onun yetkinleştirilmesidir. Burjuva kurumlarda idari çalışma fikri temelinden kopartılarak yürütülür. Fikri temeli, küçük bir sömürücü azınlığın işlerinin yerine getirilmesi olduğundan “kamu görevi” adı altında çarpıtılıp, şeyleştirilir. Amaçsızlaşma ve memur zihniyeti bunun ürünüdür. İşte denetim de bu anlayış zemininde, içeriğinden tümüyle kopartılır ve birtakım işlerin yapılıp yapılmadığının kontrolüne indirgenir. Denetimin iyice şekillenmiş bir türü olarak, burjuva ordularında albayların ünlü hela ve yemekhane kontrollerini hanginiz bilmez?

Örgüt çalışmasında da denetimin darlaştırılmasının, sonuçlara indirgenmesinin örnekleri az değildir. Afişleme, yazılma yapılmış mıdır, gazet satışına çıkmış mıdır, gidilmesi gereken X randevusuna gidilmiş midir? Denetim denilince sadece bunlar anlaşılır. Bizde, bir taktığın, bir kampanyanın sonuçları, farklı yönleriyle değerlendirilmeye tabi tutulmaz. Olumlu ya da olumsuz bir şekilde sonuçlansa bile, uygulamadan çıkarılacak zengin deneyimlerden kendimizi-ve tabi örgütü de – mahrum bırakırız. Çoğunlukla, her şey koşullarla ya da kişilerle açıklanır. Kuşkusuz bunlar da önemlidir ve hesaba katılmalıdır. Fakat bu koşullar nelerdi, biz bu koşulları öğrenebildik mi, politikamız kadrolarca kavranılmış mıydı, bilinçli iradi çabamız çalışmaya ne kattı, ne ölçüde dönüştürücü olabildik, kitlelerde, kadro ve sempatianlarda

ne tür değişmeler yarattı, kimler hangi özellikleriyle kendini ortaya koydu, çalışmalarda öne çıkanlar kimler oldu vb. bunlar etraflıca incelenmeden daha üst bir politikaya sıçrayabilmek, ya da politikalarımızda bir eksiklik varsa düzeltebilmek, örgütün diğer alanlarına bu tecrübeyi akıtılabilmek mümkün olmaz. Aynı şekilde kitleleri tanıma, onların içinde öne çıkanları örgütleme, sempatian ve kadrolarımızı geliştirme ve herkesi olması gerektiği yere yerleştirme gibi, bir örgütünün temel işlevlerini de yerine getiremeyiz.

Denetimi. “X ne yapıyor, Y ne durumda” kısırlığından ve didikleyciliğinden çıkarmak da buradan geçiyor. Politika ve taktiklerimizin uygulanmasını kontrol etmek, yöntemlerimizi tarzımızı eleştirel gözle incelemek, kitlenin nabzını tutmak, kadroları iyi tanıyıp yerli yerine oturtabilmek, işte denetimden asıl anlamamız gereken budur. Leninist örgüt nasıl kimi oportünistlerce gösterilmek istendiği gibi, salt bir “biçim” değil, devrimci içeriğe göre şekillenmiş bir “biçim” ise, öncesi ve sonrasıyla yönlendirici bir düşüncenin varlığı denetimin asıl unsurudur. Temel yönlendirici düşünce, işe uygun doğru kişilerin seçimi, işin ortaya konuluşundaki kavraticılık, işin yapılıp yapılmadığının kontrolü, uygulama sırasında ortaya çıkan aksaklıkların irdelenmesi, nedenlerin tespiti ve bunların giderilmesi, yanı sıra da çalışmanın yetkinleştirilmesinin yollarının bulunması, bir bütün oluşturur.

Günümüzde denetimin önemi

Örgüt çalışmasının komiteler temeli üzerinde yürütülmesi, komitelerde iç işlerliğin kolektivizm ve işbölümü temelinde uygulanması, alt ve üst organlar arasında ilişkinin düzenliliği rapor sisteminin işlenmesi, eleştiri-özeleştirisi, genelgeler, bölge ve merkezi konferans ve kongreler, bunlar örgüt çalışmasında iki yönlü denetim temel araç ve kurumlarıdır. Ne kadar yetkinleştirilmişlerse denetimin güçlü mekanizmalarında yaratılmış demektir .

Örgüt çalışması bir bütün olarak yeni oturuyor ve onu henüz bütünüyle düzeyli kılabilmiş değiliz. Yönetici komite ve yoldaşlarda yönlendiricilik yetersizliği, komite işlerliğinde düzensizlik, komitelerde planlı ve yöntemli çalışmada, kolektivizmde zayıflık, işbölümü ile federalizmin içiçe geçmesi, çalışmaları yayma, sonuca götürücülükte zayıflık, eksiklik ve yanlışların belirlenerek çalışmanın yeni temelde örgütlenmesine gidilmemesi gibi bir dizi zaaf söz konusudur. Komite üyesinin çalışmasının bütününden kendisini sorumlu görmesi, örgüt çalışmasının bütünü hakkında görüş bildirmesi eğilim olarak zayıftır. Oysa kararlara, karar süreçlerine

katılım, beraberinde denetimi de getirir. Kadrolarda komitelerde özdenetim zayıftır.

Eğilime göre iş seçme, belirlenen görevlere, örgütün hedeflerine göre değil kendine göre iş sıralaması yapma sık rastlanan bir davranıştır. Bütün bunlar denetimin önemini arttırmaktadır. Derin bir kavratıcılık ve yakın bir denetim, çalışmada verim almanın koşullarıdır.

Denetim, komünist bir örgütte, bir güvensizliğin ifadesi değildir; çalışmaları sonuca götürmenin, aksayan yönleri düzeltmenin ve geliştirmenin aracıdır. Yanlışlardan daha çabuk kurtulması ve olumlu tecrübenin daha hızlı akışının sağlanması, örgütün aktivitesini artırır. Yeni, yoğunlaşmış ve karmaşık pratiklerin uygulandığı, örgütün normlarına göre şekillenmesi zayıf, deneyim olarak yetersiz yeni kadro ve taraftarların olduğu bugünkü yapımızda işin doğru yapılmasını sağlamak için denetim önem kazanmaktadır. Çalışmalarda tempo yükseltmenin sağlanması için işin zamanında ve gittikçe daha kısa zamanda ama en doğru şekilde yapılmasını olanaklı kılmak gerekmektedir. Bizde ise, bununla çelişir bir şekilde işi sonuca götürmekte zayıflık, çalışmaları yayma, kavranacak halkaları doğru tespit edememe, çalışmayı geliştirici yöntemler bulmakta zorlanma, güçlerin işe uygun mevzileştirilememesi sıkça rastlanır durumlardır. “sadece ne yapmak gerektiği değil, nasıl çalışılacağı, sonuç elde edebilmek için hangi yolun izlenebileceği de açık olmalıdır. Eğer çalışma daha başından daralıyorsa kararların onu uygulayanlarca açık olmamasındandır. Bir çok karar alınır, önceden alınan kararların uygulanması için karar alınır fakat unutulur. Bu çalışma ve kararlar alay etmek, kararları yayarak çalışıyormuş gibi göstermektir”. Enver hoca'nın bu sözleri karşılaştığımız bir durumdur ve belirttiğimiz etmenlerin içiçe rol oynadığı bir sonuçtur. Zamanında müdahale ile böylesi vahim sonuçlara yol açılmaması ve çalışmanın hedef ve amaçlarının uygulayıcılar tarafından çok iyi kavranması ve geliştirici yöntemlerin uygulanması, düzeltme yollarının bulunması için örgüt çalışmasının bugünkü koşullarında sıkı bir denetim mutlaka uygulanmalıdır. ■

*Mart 1995

DOĞRU BİR ÇİZGİDE GELİŞKİN BİR İNİSİYATİF*

Örgütümüzün önder bir konuma çıkmasının temel koşullarından ve sorunlarından birisi gelişkin bir inisiyatifin kullanılmasıdır.

Bundan ne anlaşılmalıdır?

Bugün bunu DHKP/C kadrosu, bir kapsamlılık ve derinlik taşımayan ama net tanımlanmış adeta maddelerle belirlenmiş görevlerle ve yoğun bir örgüt motivasyonu, askeri disipline yaklaşan bir disiplinle gerçekleştirir. Örgüt güçlüdür ve devletle savaş halindedir; bu düşünce halkın mücadeleye bakışı, halka güven konusunda subjektif bir inançla beslenir. Gerek örgüt gerekse devrimci durum konusundaki öznel ve iradi etkenlerin iyice öne çıkartıldığı bir tarz, kadroların düşünce yapısına yerleştirilmektedir. Bu, sol maceracı örgütlerin hem güçlü hem zayıf yönüdür. Kitlese hareket belli bir yükseliş doğrultusu yakalamışsa, (inmelerle çıkmalarla da olsa) kimi zaman ağır darbelerde olsa, kitle çalışmasını tümüyle dışlamayan maceracı bir örgüt, güçlü subjektif vurgu ve yönelişle etkili olmakta, güç toplayabilmekte, küçük burjuvaziden işçi sınıfına doğru, özellikle ekonomik krizle birleşen toplumsal kriz koşulları varsa, bu kesimlere öncü olabilmektedir.

DHKP/C tek tek kadrolara kazandırılmış bireysel sorumluluk sistemi üzerine geliştirilen inisiyatif ve disiplin gerçekleştirme biçimi kısacası budur. Aynı zamanda bu örgütlerin teorik ve programatik yönden ilkesel bir sağlamlığa bağlı kalmadan, pratikte pragmatizm yapabilmeye kolaylığıyla da beslenmektedir.

Biz kendi gelişkin inisiyatif kullanabilme sorunumuzu nasıl çözeceğiz? Bunu hangi içerikle dolduracağız? Hangi içerikle! Örgütün ideolojik-politik çizgisinin öz ve donanımına sahip kadrolarla. Kadrolar ML teoriye, ideolojik politik hattımıza, dönemsal taktik ve örgütsel politikalarımıza ne kadar hakimlerse o kadar doğru ve gelişkin bir inisiyatif kullanabilirler. Kadroların, en uçtaki kadronun inisiyatif kullanabilmesini sağlayan bir örgütsel işlerlik buna eklenmelidir. Politikayı pratiğe taşıma süreçlerinde yanlıgıları da içeren yöntemlerle de öğrenilecek bir inisiyatif kullanmayı yöntem olarak benimsemiş bir örgüt işlerliği bunun önemli bir diğer parçasını oluşturur.

Sorun çoğu zaman unutulduğu gibi salt inisiyatif kullanılması değildir. İnisiyatifin doğru zaman ve yerde ve örgüt çizgisine uygun, örgüt politikaları doğrultusunda kullanılması olarak anlaşılması gerekmektedir. Komünist bilinç donanımı, politikaları kavrama düzlemi yüksek bir kadro

yapısı oluşturulduğunda tek bir kadro bile parti gibi hareket ederken, doğru çizgiyi uygulamakta ve güçlü bir önderlik geliştirmekte başarılı olacaktır.

Komünist kadro biçimlenmesi, sol ya da sağ oportünizmin tek yanlılaşmalarından ve çalışmayı bir iki ana nokta üzerinden sürdürmelerinden farklı, daha çok yönlü ve bütünsel bakış zorunluluğu gerektirir. Dolayısıyla bu sağ ya da sol oportünist örgütlenmelere göre daha üst bir gelişkinlik düzeyine ulaşmayı şart koşar. Bizi pragmatist bir oportünizmden kurtaracak olan, politikadaki esnekliğin ilkesel teorik dayanaklara sahip olması bir altyapı gelişkinliğine ulaşması da bir başka koşuldur.

Komünist kadroların inisiyatifliliği, sonal amaca ulaşma istekliliği ve iradesinden, sonal amacı sınıf mücadelesinin güncel koşulları içerisine taşıyabilme düşünce ve yeteneğinden doğar. Diğer bir deyişle sınıf mücadelesine komünist devrimci taktiklerle önden müdahale ederek onu, stratejik amaca, devrim ve sosyalizm doğrultusunda geliştirmeyi duraksamasız sürdürerek ilerler. İnisiyatif geliştirmeyi körelten, çalışmalarımızı tekdüzeleştirip ruhsuzlaştıran en önemli unsur, yürütülen günlük çalışmanın bir ufka sahip olmaması, hedef belirsizliği içerisinde beynin ve enerjinin eritilmesidir.

Üzerinde durmamız gereken en önemli zaaflarımızdan birisi hatta birincisi, devrim ve iktidar bilincinin günlük çalışma içerisine iradi bir bilinçle taşınmamasıdır. Oysa bu düşünce kutup yıldızı gibi göğümüzde parlamalıdır. Devrim ve iktidar bilinci, komünist öncüyü her eyleme taşımayı, her eylem içerisinde öncü olmayı gerektirir. Eylem içerisinde öncüleştirmeyen bir komünist, örgütünü layıkıyla temsil etmiyor demektir. Kitlese bir eyleme politik önderlik götürme ve güçlerimizle en etkin biçimde katılarak eylemin ilerletilmesi, onun devrimci bir gelişme içerisine sokulması, devrim yönünde ilerletilmesi olacaktır. Eğer devrim istiyorsak, ona tutkulu bir irade ile sarılmalıyız.

Gelişkin ve doğru bir inisiyatif kullanmanın örgüt çizgi ve politikalarının derin bir kavranışıyla yanı sıra da, sonal amaç ve iktidar perspektifinin günlük çalışmanın içerisinde sürekli kılınması, unutulmaması ile bağını kurduk, bunlar önemlidir. Asla unutulmamalıdır. Farklı kesimlerin içerisinde ve daha çok yönlü bir faaliyeti örgütleyebilmenin hareketteki değişkenleri göz önünden tutarak politik inisiyatif geliştirebilmenin, her durumda hareketi devrimci yönde ilerletebilmenin koşullarıdır. Dolayısıyla pratiğe müdahale, inisiyatif alanında gelişme sağlarken, kadroların da gelişme doğrultusu bu olmalıdır.

Günümüzde pratiğe müdahale, inisiyatif sorununa şimdi geçebiliriz. Süreçteki değişiklikler, mücadeledeki gelişmeler, bu değişiklik ve gelişmelere uygun önderlik tarzı, bizim gelişkin ve bütün yönleriyle doğru bir inisiyatif kullanmamız için gerekli olan altyapıyı tam olarak oluşturmamıza, hazırlık yapmamıza olanak vermeyecek düzey ve doğrultudadır. Dolayısıyla pratikte yaparak öğrenmeyi de içerecek yöntemler geliştirmeliyiz. Genç yoldaşlarımızın deneyim ve birikim eksikliklerini siyasal-örgütsel pratiğin en temel konularında giderecek hızlandırılmış kurslar yapmalıyız. İkincisi, siyasal ve örgütsel yönlendirmenin süreklileştirilmiş araçları olan yayınları, tekil ve birleşik konularda tecrübelerin genelleştirilmesini de içeren yazıları da kapsayacak şekilde düzenli çıkartmalıyız. Üçüncüsü komite ve yoldaşlarımıza görevler, net çerçevesi iyi çizilmiş pratik uygulamaya en yakınlaştırılmış haliyle tanımlanmalıdır. Dördüncüsü dönemsel politikalar ve güncel görevlerin başarıldığında bize hangi sonuçları hangi kazanımları getireceği, kadrolara iyi kavratılmalıdır. Beşincisi bunlara bağlı olarak, bir işin tüm yönleriyle yapma üstlenme sorumluluğunu yoldaşlarımıza kazandırmalıyız. Bu onların planlama, sorunlarla karşı karşıya kaldıklarında kafa yorma, çözme yeteneklerini geliştirecek.

Bu saydıklarımız bir kadronun inisiyatifini örgüt doğrultusunda ve hedefi fethedecek yönde kullanmasını, örgütsel çalışmanın ileriye doğru geliştirilmesini sağlayacaktır. Komünist bir kadroyu doğru bir yönde ilerleteceği gibi, yapacağı işin sonucunu görme bilinci onu, amaçsızlaşmaktan, işin rutinleşmesinden uzak tutacaktır. İş yaparken, karşılaşıcağı güçlüklerle karşı daha savaşkan olacaktır. Hedef bilincinin iktidar bilinciyle birleşmesi, onu, öncü konumdan bakmaya ve her işi en yetkin biçimde yapmaya yöneltecektir. Yapılacak hatayı asgari düzeyde tutmamızı sağlayacaktır.

Bugün örgütsel geçmişi oldukça kısa, çoğu genç yoldaşlarla çalışacağız. Örgüt çalışmamız onlara dayanacak. Onların çizgimizi kavrama düzeyleri geri, örgütsel tecrübeleri az, yeterince denenmiş değillerdir. Öte yandan bugünün devrimci pratiğine ve örgütsel pratiğin sorunlarına pek çoğumuzdan daha yakındırlar. Devrimci gelişim ve şekillenmeleri bu sürecin içinde olmaktadır. 12 Eylül gericiilik yıllarının düşünsel ve ruhsal etkilerinden daha uzak, gelişen kitlesel hareketi solmanın ve onun devrimci gelişmeye en açık ve atak bir gelişme gösteren unsurları olmanın özelliklerini taşımaktadırlar. Örgütsel çalışmamızın açılımıyla kazanılmışlar, onun şu ya da bu yönde deneyimine sahip olarak yetişmişlerdir. Onların eksikliklerini hızla gidermeyi, asgari bir altyapı kazandırıp, yeteneklerini ileriye doğru kullanmayı sağlayabiliriz. Asgari bir temel kazandırıp, onları sürekli besleyecek kanallar yarattığımızda birçok işi devrimci enerjileri, cesaretleri ve girişkenlikleriyle çözecekler, başaracaklardır. ■

*Nisan- Mayıs 1996

ÖRGÜTÜN HEDEFLERİYLE BULUŞABİLEN İLERİ BİR KADROSAL GELİŞİM VE KOMÜNİST KİŞİLİK*

Örgütümüz **TİKB**, önüne kendisini parti düzeyinde örgütlenme görevini koyuyor. Bu, örgütsel gelişimimizin önünde duran bir görev olduğu gibi, mücadeleyi daha ileri düzeyden örgütlemeyi gerektiren içerisinde bulunduğumuz dönemim özelliklerini, parti sorununun çözümünü yakıcılaştırmaktadır. Bu her şeyden önce, içerilmiş özelliklerin yetkinleştirilmesi, geri ve zayıf olan yönlerimize karşı mücadele ve kendisini daha ileri düzeyden örgütlenme sorunudur. Sınıf mücadelesi süreçlerine yetkin öncü bir politik müdahalenin geliştirilmesi, çok daha geniş bir alanda örgütsel faaliyetinin sürdürülmesi, gelişkin özelliklerin kalıcılaştırılması, niteliksel bir bütünlüğe örgüt çalışmasının bütün temel yönlerinde ulaşmak parti düzeyini gösterir.

Bu oluşum, dönemin içerisinde ve ona etkin müdahaleyle gerçekleştirilmelidir. Kendisini büyütebilen etkin bir örgütsel çalışma, emekçi kitlelerde birikmiş olanı açığa çıkarıp, etkin politik devrimci eyleme yöneltebilir. Bir kitlesel devrimci yükselişin subjektif alana güçlü desteğini sunacağı koşullar yoktur halihazırda. Dönem ileriye doğru bir gelişimin unsurlarını taşımakla birlikte, sürecin yarılmasını gerektiren zorluktur. Bundan dolayı, örgütsel faaliyetin bu dönemin içerisinde, bir bütün olarak koşullarla ve kitlelerle daha zorlu bir ilişki halinde “kendi kendini” güçlendirmesi, gelişme göstermesi gerekmektedir.

Örgütümüz ayrıca, öncü komünist parti sorununu, tarihsel bir eleştirelilik içerisinde ele alma ve teorik bir açılımla geliştirme yaklaşımı içerisinde; ki, devrim ve sosyalizmi yapma güç ve yeteneğine sahip gerçek bir öncü komünist partinin örgütlenmesi sorunu olarak bu, bugünkü tarihsel koşullarda olduğu ileri görevlerin omuzlanmasıdır.

Örgütün kendisini daha üst ve ileri düzeyden örgütlenme, niteliksel bir bütünlüğe ulaşma hedefi, kadrolarımızın da kendilerini daha ileri bir düzeyden örgütlemelerini, örgütün hedeflerini kendi hedefleri haline getirmelerini gerektiriyor. Sorun bu noktada, kadrolar sorunudur. Eğer kadrolar buna uygun bir gelişme gösterirlerse, atılım yapacak bir dinamizmi yaşamlarına taşırlarsa, zorluklar yenilerek ilerlenebilir. Örgütün hedeflerini kendi hedeflerimiz haline getiriyor muyuz? Bir misyonu yerine getirme anlayışıyla dopdoluyuz? Hedefe kilitlenmiş bir dava adamının tutkulu iradesiyle mi yürüyoruz sorunların üzerine? Yaşam biçimimiz nedir, ne kadar uygundur bu özellikleri taşımaya, geliştirmeye?

Belirtilenlerle çelişik olan özellik ve tutumlar vardır ve dev-

rimci bir savaş haliyle üzerine gidip yenmemiz gereken özellik ve tavırlardır bunlar.

Bir kadronun komünist gelişimi sorununun çözümü, kadroların sağlamlaşmasının olduğu gibi, ileri bir kadro yapısına ulaşmasının da sıçratıcı halkasını oluşturmaktadır. İleri bir kadrosal gelişimle, komünist kişiliğin gelişimini bu kadar içiçe bir sorun haline getiren, içerisinde bulunan tarihsel koşullar ve dönemin özellikleridir. Bunları bilince çıkarıp üzerlerine yürünmeden ileri bir kadrosal şekilleniş yaratılamaz.

1- Eğer biz, “aslolan dünyayı değiştirmektir” diyen, eylemsel ve edimsel bir marksist kavrayışa sahipsek, diyalektik materyalizmi kendi yaşamımıza da sürekli bir gelişme, sıçrama ve dönüşümleri içerecek bir şekilde devrimci bir kavrayışla uyguluyorsak, komünist kişiliğin geliştirilmesinde de doğru bir çizgideyiz demektir. Kuşkusuz onu, soyut ve genel bir eylem kapsamı içerisinde değil, içerisinde yaşanılan dönemin özellikleri ve görevleriyle kavramak ve ifade etmek durumundayız.

Genel düzeyde ele alındığında komünist kişilik, burjuva ideolojisi ve onun tüm açılımlarına karşı teorik, politik, felsefi, dini, sanatsal, geleneksel her alanda bir mücadeleyi ve kopuşu, alternatif bir kültür ve yaşam tarzı, ilişki biçimleri geliştirmeyi, örgütlü bir savaşım yürütmeyi gerektirir. Onu genel özelliklerden ibaret olarak görmeyip, süreklilik, hem de her dönemim içerisinde somut bir biçim kazandırılmalıdır. Dolayısıyla komünist kişiliğin geliştirilmesi, hatta korunması salt dönemler üstü değil, dönemler içi bir mücadele olarak yürütülmelidir.

İçerisinde bulunun dönemde burjuvazinin yoğun bir ideolojik saldırısı, baskısı vardır. Bu sadece teorik cepheden yürütülen bir saldırı olmadığı gibi, sadece siyasal alanı kapsayan bir saldırı düzeyinde de değildir. Yaşam alanına doğru genişleyen, onu kuşatan, onu içerisinden teslim alan kapsamlı bir saldırı özelliğindedir. Kriz, toplumsal-kültürel alanda sarsıcı ve yıkıcı etkilerini ortaya koymakta, deklase sınıf tutumları; ruhsal çöküntü hali ve ahlaksal bozulmalar emekçi sınıfları da sarıp sarmalamaktadır. Hatta ekonomik çöküntünün şiddeti, yaşamları üzerinde çok daha ağır ve derin sonuçlar yarattığı için bozulma öğeleri onların içerisinde çok daha fazla, çok daha bayağı biçimlere bürünerek ortaya çıkabilmektedir. İşçi sınıfı üzerinde etkisini gösteren (bireysel bozulmalar bir yana, işçilerin birbiriyle rekabeti, sınıfsal dayanışmanın iyice gerilemesi) bu durum, bir umut oluşturacak güçlü bir dev-

rimcilemiş proleter hareketin de olmadığı koşullarda daha yoğun bir gerici basınç oluşturmakta, daha sancılı süreçler olarak yaşanmakta, ara sınıf tutumlarını ortaya çıkarıp çoğaltmaktadır. Emekçi sınıflarda ekonomik çöküntü, çözülme ve eski sınıf durumunu kaybetme yönünde bir gelişme olurken bu, yüzeysel ve ara kişilik oluşumları ve çürümeyle birlikte de gelişmektedir.

Bozulma öğeleri çoğalmıştır. Geçiş durumundaki ara sınıf ve tabakalar, alternatif bir devrimci bilinç ve eyleme geçebilmiş değillerdir; dolayısıyla oldukça melez, döneme, mücadeledeki iniş- çıkışlara göre, şu ya da bu yönde değişen biçimleniş ve ilişkiler ortaya çıkmaktadır. Örgütün çevresel ilişki ağı içerisinde, işçiler de dahil, küçük burjuvaziden bu tarafa doğru olan tabakalarla örgütsel ilişki içerisinde oluşumuz, örgütün homojenliği, kadrolaşma ve komünist kişilik oluşumu açısından daha özel bir dikkat içerisinde olmayı gerektirmektedir. Semtler, AFMK alanı olsun, gençlik, emekçi memur alanları olsun, örgütsel denetimin görece zayıf olduğu legal alanlar olsun, her birisi gelişme ve açılım olanakları sunduğu gibi, sınıfsal yapılarında, alanlarda mücadele düzeylerindeki farklılıklar, belirtilen kriz ve geçiş koşullarının yansımaları gibi etlenlerin sonucu olarak çeşitli sorunları da bağrında taşımaktadır. Bir süzgeç işlevide görece çevresel örgütler ağının gelişmeyişi, bu konudaki düşünsel yetkinleşmedeki zayıflık, tüm bu unsurların örgüt üzerindeki baskısını daha dolaysız hissettirmesine yol açmaktadır.

Örgütün en yakın çevresiyle olan ilişkileri, taraftarlarla olan ilişkilerden başlayarak aynı zamanda kadrolaşmanın sorunlarıdır. İdeolojik ve örgütsel sınırların çok net olarak çizilmesi, çevresel ilişki ve örgütlenmelere doğru ve geliştirici politikalarla yönelmesinin yanı sıra, komünist kişiliğin geliştirilmesi için de savaşımın tüm bir yaşam alanını kapsayacak şekilde sürekli canlı tutulmasının muazzam bir önemi vardır. Burjuvazinin yoğunlaşmış ve çürütücü, faşist siyasal baskının en üst düzeye çıkarıldığı bir saldırıyla karşı karşıyayızdır. Burada salt bir siyasal savaşım ya da egemen sınıfın egemen ideo-kültürüne karşı mücadele değil, onun bizi çevreleyen sınıflara, onların içerisinde gelen bizlere kadar olan etki ve yansımalarına karşı bir mücadele yürütülmelidir. Bunun için yaşam tarzımızı, ilişkilerimizi hücrelerimize kadar, an an sorgulamak durumundayız. Objektif koşullardaki bu olumsuzluklara, sağlam bir ideolojik-örgütsel yapı, bilinç ve iradi yönden güçlendirilmiş, çelikleşmiş komünist kişiliklerle yanıt verilmelidir.

2- Ara sınıf tavrına ve ara kişilikler olmaya karşı mücadeleye. Bu türden insanların sayısı hiç de az değildir ve en fazla ciddiye alınması gereken tehlikelerden birisi budur. Kapitalizmin ideo-kültürel alanda bütün yaşam alanını kapsayan saldırı, faşist siyasal baskının yoğunluğu, öte yanda ML ideolojinin teoride, siyasal ve pratik alanda güçlü bir çekim merkezi ve alternatif olan zayıflığı, güçlü proleter kitle eylemleri ve demokratik antiemperyalist halk hareketinin olmayışı, burjuvazinin sınıfsal hakimiyet ve etki alanını daha geniş tutmasına, dolaysız etkinin yanı sıra, yaygın ara sınıf tavrı ve ara kişiliklerin oluşumuna yol açmaktadır.

Ara sınıf tavrı, genel olarak küçük burjuvazinin tutumunu yansıtır. Çelişkili iktisadi konumunun bir yansıması olan bu

durum, konumundaki değişiklikler ve proletarya hareketinin durumuna göre farklılıklar gösterir. Krizle birlikte hız kazanan eski sınıf konumunun yitirilmesi, geniş ve çeşitlilik gösteren katmanal yapısı içerisinde de yansımaları bulmaktadır. Sürece burjuvazinin penceresinden bakışın ortaya çıkardığı çözümsüzlük, bu sınıf ve katmanların düşünce ve psikolojisinde de yansımaları bulmaktadır. Yabancılaşmanın boyutlanması, ilişkilerin şeyleşmesi ve amaçsızlaşma, sürüklenme ve boyun eğme körüklenmiş olarak ortaya çıkmaktadır. Bugün görülen toplumsal uyuşma hali, refleksizlik de bu tablonun tamamlayıcı bir parçasıdır.

Kapitalizm sadece burjuva bireyi değil, emkçileri de birey olarak kandi değerler sistemi içerisinde tutmaya çalışır. Bireyler olarak bölüşümden daha fazla pay almaya, buna dayalı statü ve ilişkilere özendirilir. Emekçi insanın böylesi bir yansımaya içerisinde sokulması da yabancılaştırıcıdır ama, bunun en kötü ve derin biçimi, bir çöküş ve çürümenin ifadesi olan amaçsızlaştırma ve hiçleşmedir. Bugün devrimci bir çıkış yaratamayan, gerileme ve çöküş halindeki sınıfların bireyleri, böylesi bir amaçsızlaşma ve hiçleşmeye mahkum edilmekte, düşürülmektedir. Kapitalizm içerisinde en geri düzeyde yaşama olanağı bulmakta zorlanan emekçi sınıf kesimlerinin dini politik akımlar ve çeşitli burjuva manipülasyon yöntemlerinin yanı sıra derin bir teslimiyet ve kabulleniş içerisinde sokulması bu şekilde başarılmaktadır. Burada tek bir çıkış yolu vardır; proletaryanın kurtuluş ideolojisine, komünizme sarılmak, işçi sınıfının ve diğer emekçilerin devrimci siyasal eyleme geçmeleridir. Devrimci siyasal bir çıkışa yönelmediği sürece kültürel ve ahlaksal çöküş ve çürüme, daha derin bir yabancılaşma kaçınılmazdır.

Devrimci yaşamda, örgütsel yaşamda bu ara sınıf tavrı, ara kişilikler nasıl ortaya çıkmaktadır? Burada birebir bir izdüşümsellik, dolayimsız bir yansıma değil ama, bir yansıma görürüz. Komünist ideolojinin teorik ve politik-pratik çok yönlü bir alternatif düzleme çıkarılmasında yaşanan zorlanma, nesnel sürükleyici etmenlerin (devrimci kitlesel hareketin) zayıflığıyla birleşmekte, tarihsel ve dönemsel çok yönlü bir kavrayış ve derinlik yoksa, süreç bu şekilde bilince çıkarılmamışsa, hedef ve yönelimler zayıfsa, henüz kendisini tam gelişmiş haliyle ortaya koyamamış ya da kavranılmamışsa dönemdeki geri öğeler, kişisel devrimci yaşamda yansımaları bulmaktadır. Sürece etkin müdahale gerileme, durgunlaşma, üretimseleşme, amaçsızlaşma, sendeleme, komünist bir örgüt ve örgütlü komünist bireyin en önemli özelliği olan proletaryanın eylemini ve toplumsal hareketin devindirici öznesi olmaktan çıkıp nesnesi olmaya doğru geçiş ortaya çıkmaktadır. Amaç ve ideallere, hedeflerimize tutkulu bir iradeyle bağlılıkta, bir dava adamı misyonunu yerine getirmede düşüş olduğu gibi, örgütsel kural ve normlara sıkı sıkıya bağlı bir örgüt adamı kimliğinde de kayıp olmaktadır. Öte yandan, son dönemin bireyselliği ve bireyciliği körükleyen bujuva felsefesinin, eski sınıf konumlarını yitiren kesimlerin şekilsizliğinin, karmaşık düşünce ve ruh halinin yeni devrimci güçlerce- ve gerileyen unsurlar tarafından- örgüt yaşamı içerisinde sızdırılması tehlikesi de bulunmaktadır. Onlar, henüz ideolojik, siyasal ve örgütsel olarak tam bir biçim kazanmamışlardır; çeşitli olumsuzlukların yanı sıra

bu şekillenme eksikliği örgüt faaliyetinin daha bütünsel bir kavranışa çıkılmadığında, çalışma alanında, örgütsel ortamında geriletilici öğeler bulunuyorsa, özellikle faşizmle daha sert karşı karşıya gelinen kesitlerde çözümlere kadar varan gerilemelere yol açmaktadır.

3- “Düzen kişiliği”, “düzenden tam kopamamış olmak”. Düzenle bağ konusunun zaman zaman çeşitli konuşmalarda, poliste çözülme ve gerileme durumlarını açıklarken üzerinde dururuz. Küçük burjuvaziyle bağlarını kurduğumuz sınıf temeline, doğru olarak vurgu yapılır. Fakat onun hem genel düzeyde konulmasının ötesine geçmek durumundayız; hem de, belli bir sonuç ortaya çıktıktan sonra, kendisini belli bir netlikte açığa çıkarmış haliyle değil daha ince, günlük yaşamda, her günkü devrimci çalışma sürdürülürken, deyim yerindeyse daha ince ve örtük halleriyle boğuşmalıyız. Çünkü burada sorunun daha çok ortaya çıkma biçimi, bir sınıf özelliğinin kaba bir yansıması olarak değil, proletarya ile küçük burjuvazi arasındaki geçiş durumunda olan ara tabakaların tutumlarının yansıması olarak; hatta, devrimci siyasal sınıf hareketi düzeyine geçememiş, burjuva ideolojik etki altındaki proletaryanın geri bilinç ve davranışı üzerinden olmaktadır. Ve üzerinde durduğumuz gibi bir kriz döneminin düşünce ve psikolojisini yansıtarak. Bunların komünist ve devrimci harekete yansımasında düz bir bağlantılılık, birebir denk düşme ilişkisi yoktur. Proletarya ve kitle hareketindeki iniş çıkışlara, devrimci mücadelenin gelişme çizgisine, örgütsel durumlara göre değişebilen bir nesnel zemin üzerinde kimi zaman ileriye, kimi zaman geriye doğru işleyen, istikrarlılık kazanmamış tutumlar biçiminde ortaya çıkmaktadır.

Komünist gelişmede, kendine savaş alanına girildiğinde yaşam biçimi başlı başına önem kazanmaktadır. “düzenden tam kopamamış olmak”ın sorgulama alanı burasıdır. Sistemden sadece siyasal bir kopuş ve politik devrimci savaşım içerisinde olmak değil, ideo-kültürel bir kopuş ve ona süreklilik kazandırmak da, komünist kişiliğin ihmal edilemez unsurlarından birini oluşturur. Bu, özü itibarıyla amaç ve ideallerimize uygun bir yaşam tarzı, düşünüş ve ilişkiler içerisinde olup olmadığımız, yaşamla ilişkimizi bu odaktan ve bu temelde kurup kurmadığımız sorundur. Sistemden siyasal temel bir devrimci kopuş vardır fakat bunu ideo-kültürel alan, günlük yaşam ve ilişkiler alanına ne kadar taşımışızdır? Örgütlü bir komünistin olması gereken yaşam biçimi yakalanmakta mıdır? Kültürümüz, sahiplendiğimiz değerler, alışkanlıklarımız, davranışlarımız, ailesel çevresel ilişkilerimiz, beklentilerimiz, umut ve tutkularımız ne yönde ve nasıl şekillenmektedir? Devrimcilik, kolektif örgüt ruhu, yaşam tarzı ve disiplini, günlük yaşamımız özüne, ruhuna ve bütününe hakim midir? Bu sorulara güçlü bir sesle “Evet” diyebilecek yoldaşlarımızın sayısı ne kadardır? “Hayır” dediğimiz anda şu soruyu yanıtlamak gerekir: o zaman ideo-kültürel alanda, yaşamımızda etkili olan şu ya da bu ölçüde sürükleyebilen, boşluğu dolduran nedir? Pekçok komünist ve devrimci, bu alanda zayıftır ve günlük yaşamında ince kılcal damarlarla düzene bağlıdır. Bu, şu ya da bu yönden orta sınıf yaşam tarzına eğilim duyma biçiminde de olabilmektedir; çözülme ve gerileme haliyle hareket etme biçiminde de.

Burjuvazinin bu alanda hakimiyet ve saldırısı çok genişlemiştir. Kapitalist sistemde burjuvazinin siyasal hakimiyetine güç veren, kolaylaştırılan egemen ideo-kültür-bir bütün olarak üstyapı alanı- pekçok aracı ve yöntemleriyle günlük yaşam alanımızın içerisine sızmıştır ve etkili olmaktadır. Burjuvazinin sınıfsal hakimiyeti ekonomik, siyasal alanlarda komünist ve devrimciler tarafından net çizgiler ve ayrımlarla görülmekte, sınır çekilmektedir. Siyasal bir savaşım yürütülmektedir. Fakat ideo-kültürel alanı, yaşam biçimine doğru girildiğinde aradaki çizgiler zayıf ve geçirendir. Bunun ekonomik, toplumsal, kültürel birçok nedeninden, bu alanda alternatif geliştirmenin güçlüğünden, gelişmemişliğinden söz edebiliriz. Daha ötesi, bunun maddi koşullarının varlığı, siyasal-toplumsal bir devrim gerçekleştirilmeden bu sorunun hep varacağı ve etkili bir savaş yürütülemeyeceği ileri sürülebilir. Ama biz burada kapitalizm içerisindeki devrimci bir basıldan, komünist parti ve komünist kişiliklerden söz ediyoruz. Komünist örgüt ve komünist kişilik, kendi ideolojisine uygun bir öz yapıyı biçimlendirmek, kurmak durumundadır. En başta kendi yapısıyla alternatif olmak durumundadır. İşte burada zayıf, komünist kişilik ve örgüt ruhuyla kendisini konumlandıramayan, ona denk bir sorumluluk anlayışı içerisinde olmayan, düşüncesi, yaşam tarzı, alışkanlıkları, beklentileri, ailesel-çevresel ilişkileri, zamanı kullanması, kimi olaylara yaklaşımı ile oldukça küçük burjuva, örgüt ya da çevresinde olmasına karşın örgütsüzleşmiş, amaçsız, sıradanlaşmış tutum ve kişilikler ortaya çıkmaktadır. Komünizmi ve devrimciliği,örgütlü yaşamı tam olarak içselleştirememiş, onları şu ya da bu parçadan yaşayan, kesitlerle sınırlı, amaç ve ideallerimizi güncelin içerisine taşımayan, onların gerçekleşmesi için tutkulu bir irade ile savaşmayan, yaşamını buna göre düzenlemeyen bir tarz ve kişilik. Pekçok kişi bu ölçütlere vurulduğunda komünist devrimcilikle, küçük burjuvalık arasında melez bir yapıdadırlar. Devrimci harekette, örgütlerde ara kişilikler hiç de az değildir. Burjuvazinin ideo-kültürel saldırı ve manipülasyonun yoğunluğu, eski sınıf konumlarını yitiren küçük burjuva katmanların şekilsizliği örgüt yaşamı ve komünist kişilikte de yansımasını bulmakta ve bu özellikteki kişileri çoğaltmaktadır. Ne işçidir ne de küçük burjuvadır! Ne düzeniçidir, onun kurallarına uygun bir yaşam sürdürmektedir, ne de gerçek anlamda düzensizdir komünizm ve devrimin değerlerine bütünüyle uygun bir yaşam sürdürmektedir. Devrimci hareket güç kazandığı, sürükleyici öğeler arttığı koşullarda onların devrimcilikleri güç kazanır diğer zamanlarda düzeniçi olmayan düzeniçi kişiliklerdir.

Sistemde ideolojik politik olarak temel bir kopuş sağlansa da bu tüm alanları aynı düzeyde kapsamamakta, sınırlı bir örgütsel yaşam, mücadelede kesintili, tüm varlığını ortaya koymayan bir katılım biçiminde kendisini göstermektedir. Kendi içerisinde çelişkili olan bu yapı, ortaya zayıf bir devrimcilik çıkarır. Objektif koşullar elverişliyse, kendi çalışma alanındaki koşullar elverişliyse o parçada ve dönemde iyi bir devrimcilik gerçekleştirir, değilse yapısal zayıflığı nükseder; süreci, gelişmeleri kavrayamaz, yabancılaşma üretir, edilgen, süreklenen, kendisini ortaya koymayan geriye çekilen bir tavra girer. Şimdi tam da yeri gelmişken, bu noktada olumsuzluğu daha da derinleştiren bir konuya girelim.

Objektif koşullara bağlı bir devrimcilik

objektif koşullara bağlı bir devrimcilik yapıyor olması, devrimci hareketimizin temel bir zaafıdır. Bu dönemlere göre değişim gösteren, ilerleyen ya da gerileyen bir devrimcilik tarzı olmakla birlikte, bugün daha geniş bir tarihsellik içerisinde ele alıp sorgulama ve sonuç çıkarmak gereklidir.

Kitlesel hareketteki yükseliş ve düşüşler, devrimci yapıları, şekillenişleri olumlu ve olumsuz yönde faslasıyla belirlemektedir. Bu durum, tek tek devrimci kişilik oluşumlarında, kadro yapısında da yansımaları buluyor. Örneğin bizde, gelişme ve olaylar somut ve işe yöneltici bir netlik ve zorlayıcılıktaysa güçlü bir devrimcilik sergilenmektedir. Ortada böyle bir tablo yoksa oldukça kendiliğindenci, zamana yayan, hatta savaştan, konformist tutumlara doğru yönelmektedir. Süreç ve olaylara deneysel bir algıyla yaklaşıldığından tutumlarda, o anki koşulların içerisinde kalmakta, anın ortaya çıkardığı sınırlılıkların ötesine geçmemekte, gelişmenin oldukça zayıf bir ritimde olduğu bir devrimci biçimleniş ortaya çıkmaktadır. Görevleri belirli bir perspektif doğrultusunda kavramak, bilinçsel kavrayışın teorik yönde derinleştirilmesi, iç müdahalede bir disiplin yaratma ve buna süreklilik kazandırma gibi özellikler çok az yoldaşta vardır. İçerisinde bulunan toplumsal-kültürel şekillenmenin dışına çıkılamamıştır, yakın bir dış destek ve denetim, sürekli ve zorlayıcı bir yönlendirme, her durum için görevlerin net ve ayrıntılı tanımlanması vb.gerekmektedir.

Objektif koşullara bağlı devrimcilik, içerisinde bulunan dönemim özelliklerine bağlı bir şekilleniş ve o sınırların içerisinde devrimcilik yapılmasıdır. Verili koşulların olumlu ve devrimci kadro yapısında geliştirici olan yanlar olduğu gibi, geride kalan, o gün için çok önemli olmayan gelecek açısından başağrısı yaratabilecek, sorun olabilecek zemine olabilir. Örneğin '70'li yılların örgütsel yapıları ve devrimciliği, taşıdığı tüm militan özelliklere karşın 12 Eylül'le birlikte duvara toslamıştır. Örgütlerin kendiliğindenciliği, kadrosal şekillenişte de kendiliğindenliğe yol açmış, bir sonraki döneme geçildiğinde, bu sınırlı ve bazı yönlerin gelişkin bazı yönlerin zayıf ve geri olduğu biçimlenme, yeni dönemi göğüsleyememiştir. DY başta olmak üzere o dönemde pek çok örgütün başını yiyen bu olmuştur. Bu nedenle belirli bir dönemin ve her yeni dönemin özelliklerini içerecek bir kadro biçimlenmesi geliştirmek, o dönemde önder ve etkin bir örgütsel çalışmanın yürütülmesi açısından ne kadar önemliyse, kadroların temel niteliklerini tüm zamanların devrimciliğini yapacak şekilde biçimlendirilmesi ve olası gelişmelere ve sonraki döneme uygun bir biçimleniş için hazırlanmaları da önemlidir.

Objektif koşullara bağlı bir devrimcilik anlayışı, şu yönden de aşılmalıdır. Türkiye devrimci hareketinde direnişçi yön ağır basar; mücadeleyi ileriye doğru açma, politik inisiyatif ve atılımla, süreçleri yararak, olanaklar doğduğunda bunu en ileri düzeyden kullanarak hareketi geliştirme yönü zayıf kalmıştır. Burada kitle hareketinin gelişme düzeyi ve tarihsel bazı sınırlılıklardan söz edebiliriz. Bu objektif etmenlerin ötesinde ve aynı zamanda onların yol açtığı, kadrosal şekil-

lenmede de sınırlılık, darlık yaratan bir biçimlenme vardır. Bu bizim açımızdan da, dar kadrosal bir örgüt yapısına sahip oluşumuzdan, güçlerimizin sınırlılığından gelen ek bir nedenle de birleşmektedir. Dolayısıyla kitlelerle daha geniş ölçekli ilişki kurmada, kapsamlı bir siyasal faaliyet yürütmede, sürece taktiklerle müdahalede, uygun örgütsel biçimler geliştirmekte yetersiz bir biçimlenme ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla yeni koşullara ileriden müdahalemizi güçleştirmektedir bu.

İçerisinde bulunan dönem ise, her yönden daha sorunludur. Sadece sınırlı bir dönemin değil, çok daha geniş bir tarihsel perspektifle dönemin bilince çıkarılması ve geleceği elinde tutan ve ona yürüyen ileri bir kadro tipinin yaratılmasını şart koşmaktadır.

Tarihsel perspektif ve dönem kavrayışının güçlendirilmesi, örgütsel misyonumuz ve hedef bilinci

Bu tür koşullara bağlı devrimciliğin altedilmesinde, komünist kişiliğin geliştirilmesi ve bugünün kadro yapısına ulaşmakta subjektif faktörün rolü konusuna özel vurgu yapılmalıdır. Olay ve gelişmelere, sorunlara, devrimin dinamiklerine ve iç zayıflıklarına geniş bir zaman dilimi içerisinde bakmak, bugün ve gelecek köprüsünü doğru ve sağlam kurmak önem kazanmaktadır. Eğer tarihsel bir perspektifle bakılır, hedef bilinciyle hareket edilirse örgütsel misyonumuz daha güçlü görülür ve kavranır. Örgütün rolü gibi, bireyin-komünist devrimci kadroların rolü konusu da açıklık ve kesinlik kazanır. Hareket, anın ve içerisinde bulunan kesitin sınırlılıkları -olumlu ya da olumsuz- içerisinde değil, daha ileriden bir bakışla süreç kucaklanacak, görevlere yönelişte bu perspektif egemen olacaktır. Tarihsel bir perspektifle bakmakla birlikte, güçlü bir dönem kavrayışı ve onun hedeflerinin bilince çıkarılması da önemlidir. Burada da devrim karşıdevrim çatışmasının, sınıf ve halk hareketinin durumu, gelişme yönü, ilerde alınacağı biçimler derinlemesine ve ileri bir kavrayışla ele alınırsa, diyelim ki içerisinde bulunan durumun sınırlılıkları, çıkmazları hatta olanakları doğru değerlendirilir, çalışmanın ne yönde ilerletilmesi, sorunlara nasıl müdahale edilmesi, neyin ilerletici olacağı, hangi adım atılırsa hangi sorunun çözüleceği doğru bir biçimde belirlenir. Bugün dar bir örgüt olmaktan "geniş bir örgüt" olmaya geçtiğimiz ama birikim ve dinamik zayıflıklarının sonucu olarak amaçlanan bütünlüğe, parti düzlemine sızdırmakta zorlandığımız örgüt sorununda da, stratejik bir kavrayış içerisinde olmak önemlidir. Bu bizi yanılgılardan korur. Sorunları geldiğimiz düzeyden ele almaya, karmaşıklığı içerisinde bütünsel ve ileriye doğru amaçlanana uygun çözmeye yönelir.

Olay ve gelişmelere tarihsel bir perspektifle ve dönem kavrayışını güçlendirerek bakmak örgütsel misyonumuzun kavranılması ve hedef bilinci, devrimciliğimizin geliştirilmesinin yakıcı halkalarından birini oluşturmaktadır. Bunların olmayışı, gerek uluslararası gerek ülke koşullarındaki olumsuz faktörlerden etkilenmeye, onların yerli yerinde oturtulmasına, dönemdeki ve örgütsel ortamdaki iniş çıkışlara bağlı bir devrimcilik yapılmasına ya da alışlagelen devrimcilik tarzının sürdürülmesine yol açmaktadır. Tarihsel perspektif,

dönem kavrayışı ne kadar güçlendirilir, bu koşulların içerisinde örgütsel misyonumuzun ne olduğu bilinir ve hedeflerimiz belirginleştirilirse, gelişkin ve devrimci motivasyonu güçlü bir kadro yapısına ulaşılır. Bunların olmayışı ise, duraksatıcı ve gerileticidir.

Bu yönde kavrayış derinleştirilip, bilinçli iradi bir yüklenme yapılmalıdır. Geliştirmemiz gereken, içerisinde bulunduğumuz tarihsel-dönemsel koşulların derinlemesine bilince çıkarılması ve onların tümüne yanıt olacak yeni bir örgütsel-kadrosal düzleme ve daha ileri bir kadro tipine ulaşılması sorunudur. Başını neo-liberalizmin çektiği, bir dizi yansıma ve sonuç yaratan gerici dalga, teoriden pratiğe; politikadan felsefeye tüm bir kültür alanında, yaşama şeklinde, her alanda ve her bir düzeyde karşılığını bulmalıdır. Bu komünist kişiliğin ve kadrolaşmanın yeni ve ileri düzlemde üretimidir. Bir yönüyle, tüm bu gericiğe karşı savaş, onun kirinden, parasından, tortusundan arınma ve bir gerileyiş haline son verilmesi, yanı sıra, devrimciliğimizi ileri düzlemde yeniden üretmektir. Bir nevi komünist iç aydınlanmaya ihtiyacımız vardır. Ütopyadaki gerileme “dünyayı istiyoruz” a uygun bir eylemsellik içerisinde olmama, örgütsel çalışmanın günlük işlerine, yaşam alanına girip hakimiyet kurmaktır. Dolayısıyla bugün komünist hareketin temel sorunları, temel örgütsel sorunlar ve kadrolaşmanın temel sorunları, temel örgütsel sorunlar ve kadrolaşmanın temel sorunu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Biz birkaç yıl önce “yeni örgütçü tipi”nin özelliklerini çizmiştik. Onda, örgütün gelişme düzeyi ve kitlesel hareketin yeni açılımına denk düşen, dönemin olması gereken kadrosunun özelliklerine işaret ediliyordu. Şimdi üzerinde durduğumuz, çok daha temel nitelikte, sadece bize özgü bir sorun da olmayan, daha geniş bir zaman dilimini içeren tarihsel-dönemsel özelliklere uygun bir kadro tipi ve komünist kişiliklidir.

Kuşkusuz bu birinci olarak, öncelikle kadrolaşma sorunu değildir; teori ve politikanın bugünün koşullarına uygun yeniden üretimi sorunu, buna bağlı olarak normları oluşturma sorunudur. Ama bizzat bu üretimin gerçekleşmesi, yapılabilmesi için de öncelikle ileri kadro ve önderler sorunudur. İkincisi, böylesi bir perspektif konulduğu, yön çizildiği ölçüde-ki biz bu süreçteyizdir- bir dizi yapısal sorunun; dünle sınırlı düşünce biçimleri, alışkanlıklar, darlıkların yenilmesi, aşılması sorunudur. Tek tek komünist bireyler, kadrolar olarak da, ne kadar sağlam ve iyi özelliklere sahip olursak olalım, bu gelişme çizgisini, bu dönüşüm halkasını yakalamak için kendi içimizde de çelişkiyi ileriye doğru çözecek devrimci savaş hali içerisinde olmak durumundayızdır. Komünist kişilik ve kadro gelişiminde özsel ve temel değerlerin yeni bir düzlemde ifadesini ve açılımlarını yapmak durumundayızdır.

Gelişkin bir tarihsel perspektif ve güçlü bir dönem kavrayışı, üzerinde durduğumuz komünist amaç ve ideallere yönelişteki zayıflığı gidermede, komünist kişilikle yaşam biçimleri arasındaki çelişkinin altilenmesinde kilit halkalardan birisini oluşturmaktadır. Komünist kişilik amaç ve ideallere, örgütsel misyonumuza tutkuyla bağlı daha ileri bir kadro tipi, çekirdeksel ve özsel olanın üzerinden bugünü içerecek tarzda kendisini geliştirmek durumundadır. Eylem gücünü,

irade gücünü, dünyayı değiştirme gücünü buradan alacak, bu yapıldığı ölçüde amaç ve idealler gerçekleşme olanağını bulacaktır. Yeni bir dünya yaratmak, düşüncenin temellerinin sağlamlığına ve ütopyanın güncelleştirilmesine bağlıdır.

Devrimci kitlesel eylemin-örneğin, ‘70’li yıllardaki gibi- bize kazandıracağı, adeta kendiliğinden kazandıracağı kimi devrimci özellikler için uygun koşul ve olanaklar yoktur bugün. Böylesi dönemler, nesnel olarak devrimciliği beslerler; militanlığı, kendini adamayı kolaylaştırdıkları gibi, kolektif davranış biçimlerinin gelişmesine, devrimci bir kültürel ahlaksal gelişimine ve şekillenmesine de uygun bir zemin yaratır. Bugün bunun eksikliği önemli bir sorundur ama sorun sadece onun eksikliğinde değildir. Devrimci kitlesel bir hareketin varlığı çeşitli yönlerden işimizi kolaylaştırabilirdi ama bu tümüyle bize bağlı değildir ve sorun da bundan ibaret değildir. İdeolojik-teorik alandan açılmanması gereken, daha ileri ve çekirdeksel bir hareketin, buradan çıkış olarak ve döneme uygun geniş bir siyasal faaliyet yürütme temelinde örgütlenmesi sorunudur üzerinde yoğunlaşılması gereken. Kadrosal alana taşınması gereken de, daha ileri bir gelişme ve biçimleniş sağlayacak olan, bu olmalıdır.

İçerisinde bulunduğumuz koşullar bu kapsamda bilince çıkarılıp ona uygun bir gelişme gösterilmediğinde politik, örgütsel, pratik tutum, örgütler cephesinden olsun, kadrolar cephesinden olsun sürecin etkin öznesi olunamamakta, hatta nesneleşmektedir. Engels’in “bilinçsiz sürecin bilinçli yürütücüsü” olarak tanımladığı parti, alternatif programatik belirlemelerin, temel örgütsel ve kadrosal duruşun ötesinde süreç boyunca ve dönemler içerisinde somut duruma uygun bir çözümleyicilik ve dönüştürücü olabilecek bir örgütsel güç-irade ortaya koyabilirse-kuşkusuz kitlelerin nesnel durumuyla bağlıdır- etkin özne rolünü oynayabilir. Bu tarihsel dönemin etkin öznesi, komünist öncüsü olmak için örgütsel misyonumuzu çok iyi kavramalı, hedeflerimizi bilince çıkarmalı ve onlara tutkulu bir iradeyle yönelmeliyiz. Onlar hergünkü çalışmanın içerisine taşınmalı, süreklilik kazandırılmalı ve ileri bir devrimcilik tarzını geliştirmeliyiz. ■

*Kasım 1996